Russer Th

721

Perczel Mór tábornok:

Csaknem térdig, állva, kissé jobbra nézve. Jobb kezét csipőjére teszi s baljával az asztalra támaszkodik. Hajá, szemöldöke s szeme, bajusza s szakála barna. Ingének kézelői kissé láthatók, ezüst paszomántgallérú zsinóros atillája kék s az oldalán lógó kard bojtos zsinórja a jobb vállon van átvetve. Alól jobbra: „Th. Russer" olvasható.

Olajfestés, vászonra, méretei 119.5 : 79.4 c/m.
Festette: Th Russer.
Az 1848-diki ereklyemuzeumból. 107/95. № 14.
1896. IV. 23. án az ezredéves kiállításra engedtetett át (151/96)
honnan 1896. XII. 31. érkezett vissza (416/96)

107/95 : 14.

Russer Th 760

Battyhányi Kázmér:

Térdig, állva s ötnyolczadnyira jobb felé nézve. Kezeit egymásra tévé kardjának markolatán nyugtatja. Haja, szemöldöke, bajusza s szakála fekete s szeme barna. Ingének galléryá kissé látható s atillájá kissé szét áll. Jobb kezén jegygyűrűt hord. Alól jobbra: „Th. Russer"

Olajfestés, vászonra, mérétei 119.5 : 79.5 M.
Az 1848-diki ereklyemuzeumból. 107/95. № 15.

107/95 : 15.

721. Th. Russer.

Működött a XIX. század közepén.

Perczel Mór tábornok.

Csaknem térdig látható, kissé balrafordultan áll, de visszanéz. Jobb kezét csipőjére tette, baljával pedig az asztalra támaszkodik. Haja, szemöldöke, szeme, bajusza és szakálla barna. Ingének kézelői látszanak, paszomántgallérú zsinóros atillája kék és az oldalán lógó kard bojtos zsinórját jobb vállon vetette át. Jelzése alól jobbra: »*Th. Russer*«.

Vászon, méretei 119·5 : 79·4 cm. — Lelt. sz. 721. — Értéke 80 K. — Vétetett a gr. Kreith-féle ereklyemúzeumból. — A megszerzésére vonatkozó adatokat l. a 62. lapon az 580 lelt. sznál. — Átvétetett 1895 április 23-án (107–95). — Átvételi jegyzék 14. — Az átvételt tudomásul vette az 1896 április 8-iki 14895 sz. leirat (159–96).

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
SZOLNOK MEGYEI
NÉPLAP
1966 AUG 13

Karcagi népművészeti MOZAIKOK

A karcagi Agyagipari Népművészeti Htsz-ben *Tóth Kálmán* elnökkel és *Russói István* tervezővel, a Népművészet Mesterével beszélgettünk.

Az agyagipari htsz régebben csupán cserépkályháiról volt nevezetes. Most egyre több megrendelést kapnak a fali kerámiákból és a gyertyatartókból is. Gondot nem az jelent, hogy termékeiket nem tudják elhelyezni, hanem, hogy nem tudnak minden megrendelést kielégíteni, kicsinek bizonyul termelési kapacitásuk.

Amint elmondották, már nagyon várják az ősszel elkészülő új alkotó műhelyt, amelytől gondjaik enyhítését remélik.

Russói István, oly sok díj, pályázat nyertese most újabb feladatra készül.

A Baranya megyei Tanács és a Népi Iparművészeti Tanács pályázatot hirdetett a nemrég elhunyt siklósi fazekas, Gerencsér Sebestyén tiszteletére. A pályázat beküldési határideje 1966. szeptember 15. A pályaművekből Pécsváradon rendeznek majd kiállítást.

A baranyaiak példáját talán egyszer majd Szolnok megye is követi, hiszen például a mezőtúri *Badar Balázs* is megérdemelne hasonló megemlékezést.

☆

A karcagi népművészek a megye határain kívül is szép sikereket érnek el. Egy másik népművészeti pályázaton, a mezőkövesdi Kisjankó Bori emlékkiállításon szűrhímzésével második díjat nyert *Csikós Sándorné*, a karcagi Népművészeti és Háziipari Szövetkezet tagja. A díjat ma délelőtt veszi át Mezőkövesden.

Szép sikerrel büszkélkedhet különben az egész szövetkezet. Első félévi eredményeik alapján ugyanis elnyerték az OKISZ küldöttgyűlése tiszteletére kiírt munkaverseny oklevelét és vándorserlegét. A díjakat augusztus 18-án, a városi tanácsháza nagytermében rendezett ünnepi gyűlésen nyújtják majd át a szövetkezet tagságának.

Hogy ez a szép elismerés nem méltatlanul érte a karcagiakat, azt bizonyítja az is, hogy meghívást kaptak, termékeikkel vegyenek részt a hortobágyi népművészeti napokon, amelyet augusztus 14—28 között rendeznek meg.

Csikós Sándorné szűrhímzése

A magyar férfi csapat vezetője Koltai Jenő, a nőké Leveleki Lászlóné, a kapitányok pedig Kulcsár Gergely és Rudasné, Antal Márta. Együttesünk augusztus 26-án költözik be végleg a gödöllői atlétafaluba. Felkészülésüket hármas

lyvető bajnoknőnk súlyzók irányításával

4x100 m), Bi
200 m, 4x100 r
Kovács A. (4x1
gát, ötpróba),
(4x100 m, táv
(4x100 m), Mu
m), Szabóné Na
800 m), Szentele
m), Nagy K. (80
(80 m gát).

Noszályné (magas), L. Bognár (súly, diszkosz), Mikuss dr. (súly), dr. Kleiberné (diszkosz), Stugner (diszkosz), Rudasné (gerely), Németh A. (gerely), Radnai (gerely), Papp M. (ötpróba).

A fenti csapattagokon kívül még szóba jöhetnek, s esetleg indulási lehetőséget kaphatnak olyan további versenyzők, akik már elérték, vagy augusztus 15-ig még teljesítik a nevezési szinteket, illetve sérülés tartalékként szerepelnek.

Igy Horváth L. (4x400 m tartalék), Istóczky (200 m), Szerényi (10 000 m), Máté (3000 m akadály), Mélykuti (110 m gát), Oros (400 m gát), Gagyi vagy Miskei (rúd), Cziffra (hármas), Krasznai (gerely), a női számokban pedig Balogh Gy. (4x100 m tartalék), Tóth M. (800 m) és Paulányi (gerely).

Sárit megdorgálták

Az MLSZ II. számú fegyelmi bizottsága megdorgálta Sári Józsefet, a Szolnoki MTE játékosát, akit a Bp. Előre elleni találkozón vasárnap kiállítottak.

Pályázati hirdetmény

A Szolnok megye Tanács V. B. Egészségügyi Osztályának vezetője pályázatot hirdet Orvostudományi Egyetemen tanuló orvostanhallgatók és gyógyszerész-hallgatók részére társadalmi tanulmányi ösztöndíj adományozására.

A pályázatok beküldésének határideje: 1966. aug 25-e. Beküldendő: Szolnok megyei Tanács V. B. Egészségügyi Osztálya, Szolnok Kossuth L. u. 2. (x)

: ÉPÜLETBURKOLÓ

ulónak
k fiúkat

árig. 8 általános iskolai végmban lakást biztosítunk. —

tus 25-ig:

Állami Építőipari Vállalat
Tatabánya, V., Komáromi út

Naposcsibe

SZEZONVÉGI KIÁRUSITÁS!

A keltetési idény befejezése előtt a helyi fmsz még tud naposcsibét biztosítani. Kérjük igényével a helyi földművesszövetkezethez fordulni.

Baromfiipari Országos Vállalat Törökszentmiklósi Gyáregysége.

1966 JAN 2 5.

1966. január 25. SZOLNOK

László király gyertyatartója és a sárkányos csempe

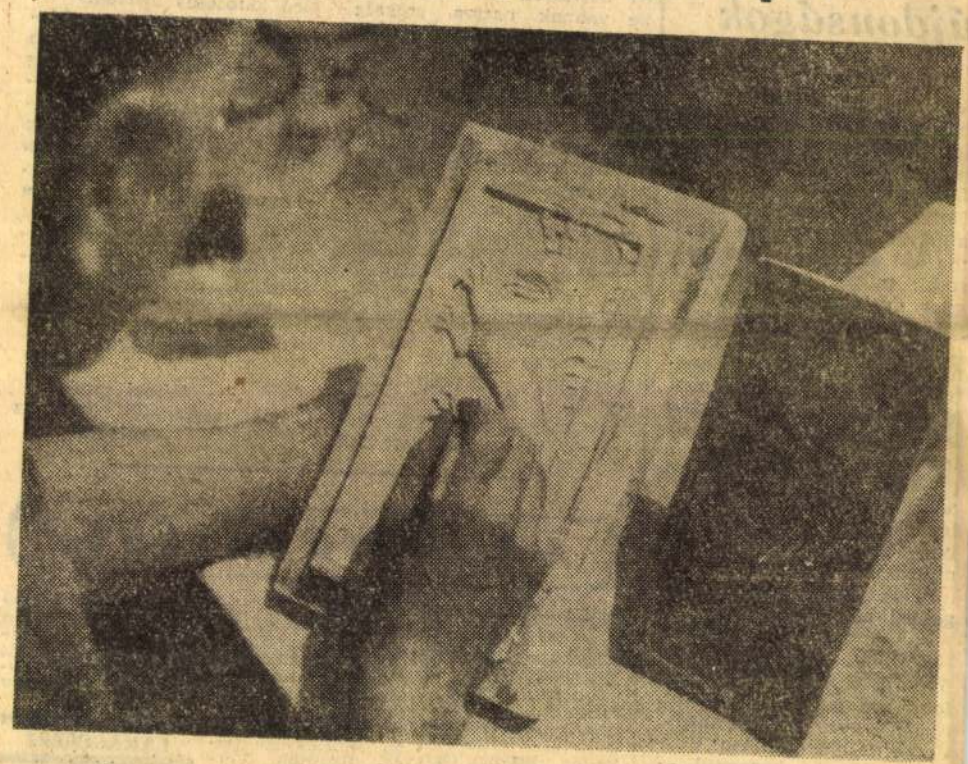

Készül a sárkányos csempe gipsz mintája.

A karcagi Agyagipari Népművészeti Htsz-ben — Russói István, a Népművészet Mestere készíti a budai királyi vár Zsigmond-korabeli cserépkályháit és kandalóit rekonstruált rajzok alapján.

A csempék gipsz mintái már elkészültek és a htsz-ben rövidesen megkezdik a gyártásukat is.

Russói István most egy, a várban végzett legutóbbi feltárások során előkerült sárkányos csempét kapott a történeti múzeumtól. Ebből a csempéből nyolc készül majd a megsemmisültek pótlására.

Ugyancsak Russói István munkái az immár külföldön is nagyon keresett László király fali kerámiák.

Most e „motívum család" újabb változatát készítette el, a nagyon tetszetős, hasáb alakú László király gyertyatartót, amellyel a napokban lezajlott értékelés alapján az OKISZ és a Népi Iparművészeti Tanács 1965-ös pályázatának 3000 forintos II. díját nyerte el.

Januári könyvújdonságok

Több könyvujdonság jelent meg az elmúlt napokban a szolnoki könyvesboltok kirakataiban. Ott láttuk a *Természettudományi Lexikon II.* kötetét, Hans Habe *A küldetés* című könyvét. A magyar származású szerzőnek ez a második műve, amelyik magyar nyelven is megjelent. A nemrégiben kiadott Halál Texasban című könyve nagy közönségsikert aratott. Első alkalommal kerül közönség elé Szabó Dezső írói hagyatékából összeállított *Életeim* című műve. A gyakran magyarázkodó mű az író szándéka ellenére is leleplező írás, s olvasása közben Szabó Dezső hajdan nagyhatású eszméi minduntalan felfedik önön gyengeségüket.

A világirodalom ars poeticái című kötet első ízben foglalja össze a világirodalom ars poeticáit. Homerostól — Shakespearen, Cervantesen, Goethen, Puskinon, Hugón keresztül — a XX. századig. A költői mesterség elméletéről és gyakorlatáról szóló versek, esszék, tanulmányok mellett a költészet feladatairól, szerepéről foglalkozó írásművek is szerepelnek. A kötet hozzájárul az írók művészi és emberi szándékainak és az alkotáslélektan kérdéseinek megismeréséhez.

Nagy örömet jelent a néprajztudománnyal foglalkozók számára G. J. Fraser *Az aranyág* című munkájának magyar nyelvű tol-

Közérdekű közlemény

Felhívja a városi tanács végrehajtó bizottsága a lakosságot, hogy akik az árés belvízvédelmi brigádokba be vannak osztva, szükség esetén álljanak az illetékes szervek rendelkezésére, tegyenek eleget az ezzel kapcsolatos intézkedéseknek, teljesítsék a közerő kötelezettség keretében a kívánt árés belvízvédelmi munkát.

A csapadékos időjárás következtében sok és értékes mezőgazdasági művelés alatt álló terület került víz alá.

Fontos érdek a belvizeknek az elárasztott területekről vízlevezető csatornákba, vízgyűjtőhelyekre, esetleg értéktelenebb területre való természetes levezetése. Ez legtöbb esetben egy barázda, vagy csekélyebb földmunkát igénylő vízlevezető nyíltárok alkalmazásával megoldható, amellyel lényegesen csökkenthető az elárasztott területek nagysága és az ezzel járó károsodás mértéke.

Fő feladat tehát a vízleeregetés gyors megszervezése és végrehajtása. Még a jég alatt lévő vizek levezetésével is jelentős a kár elhárítása. Különösen akkor válik hatékonnyá a vízleeresztés, ha azt gyorsan alkalmazzák.

Éppen ezért felhívjuk a lakosságot, az érdekelteket és az illetékeseket a rendkívül fontos közérdekre tekintettel, az elmondottak gyors és szakszerű végrehajtására, illetve az abban való hatékony közreműködésre.

Városi tanács végrehajtó bizottsága Szolnok

APRÓHIRDETÉSEK

ALLÁS

KERTÉSZETI és állattenyésztési technikumot végzett, több éves gyakorlattal elhelyezkedne tsz-be. Cím a kiadóhivatalban.

GÉPIRNI tudó adminisztrátor elhelyezkedne. „Február 1" jeligére a szolnoki hirdetőbe.

SZOLNOKI Damjanich Tsz felvesz lehenészeket, azonnali belépéssel. Érdeklődni lehet a tsz irodájában: Szolnok, Ugar 76.

AZ ÉM. Szolnok Megyei Állami Építőipari Vállalat — azonnali felvételre keres **épületgépész technikust, villanyszerelő vagy víz-, fűtésszerelői gyakorlattal.** Felvételre keres továbbá **hegesztő-lakatosokat Útépítésben** jártas munkavezetőket, — kövező szakmunkásokat és fizikai dolgozókat veszünk fel azonnali belépésre. Debreceni Közúti Üzemi Vállalat 5. sz. Építésvezetősége. Szolnok, Verseghy út 23.

Az ÉM. 44. sz. Áll. Építőipari Vállalat azonnal felvesz budapesti munkahelyekre — burkoló szakmunkásokat. — könnyűgépkezelőket (ÉM. vizsgával) kubikosokat és férfi segédmunkásokat. Családfenntartóknak napi 15.— Ft, nem családfenntartóknak napi 10.— Ft különélési díjat fizetünk. — amennyiben vidéki lakásbejelentéssel rendelkeznek és állandó lakóhelyükre naponta nem térnek haza. — Munkásszállást és napi kétszeri étkezést — férfiés ellenében

BÁTOR szőlő első úton 3 hold szőlő megosztva is, eladó. — Érdeklődni: Szűcs Károly, HOMOK, Üvirághegy 38 szám.

LAKÁSCSERE

Elcserélném Szolnok központjában beköltözhető 3 szoba, előszoba, konyha, speiz, háztartási árammal rendelkező házamat megegyezéssel kisebb külterki, vagy közvetlen környéki kertes házra. „Mészáros Lőrinc utca" jeligére a szolnoki hirdetőbe.

HÁZASSÁG

Józanéletű, káros szenvedélytől mentes 64 éves férfi házasság céljából megismerkedne önnyugdíjas nővel 55—60-ig. „Van egy 17 éves fiam" jel

Vas. Ujs. 1859.

A montebellói csata (majus 20-án).

Ez ütközetről a „Pol. Ujd.“ 22. számában közöltük már mind az osztrák, mind a franczia hivatalos tudótitást; a mit még e helyen részletesebbén elmondunk, szolgáljon az képünk magyarázatául.

Miután gr. Gyulai táborszernagy az 5-ik hadtest parancsnokának gr. Stadion altábornagynak parancsot adott, hogy május 20-án a Pó jobb partján erős kémszemlét tegyen, ez utóbbi azt a kitüzött időben Voghera felé megkezdette.

E czélra már május 19. és 20. közti éjjelen az 5-ik hadtest három dandár Pávián keresztül utnak indult a vaccarizzai hidfő felé, mellyet a 8-ik hadtest Boér-dandára megszállva tartott. Urban altábornagy, ki ezen hidfő ésBroni közt állt, szintén parancsot kapott, hogy ezen expeditióban a 9-ik hadtest egy dandárával és saját tartalék-hadosztályával részt vegyen, s ezen okból az 5-ik hadtest pararcsnoksága alá rendeltetett.

Egészben véve gr. Stadion a Paumgarten-hadosztály (Gaál-Bils- és Hesseni-nagyherczeg-dandárok) felett az 5-ik hadtestből, a 9-ik hadtest Braum-dandára felett, s a Boer-dandár két zászlóalja felett a 8-ik hadtestből, valamint a piacenzai helyőrség (Hesz-ezred) csapatai által kiegészitett Sahaaffgotsche-dandár fölött rendelkezett. Az ütközetbe bocsátkozott osztrák sereg kerek számmal mintegy 13—15 ezer emberből állt.

A hidfölötti előnyomulás május 20. reggel kezdődött. A főuton Urban altábornagy Casteggio ellen nyomult előre. A sikságon követte őt Paumgarten altábornagy a Bils-dandárral Casatina ellen, a Gaál-dandárral Robecco ellen. A tartaléksereg és a tüzérség Barbianellonál állt. A Hessen-nagyherczeg dandárából álló jobbszárny Branduzzónak vette utját. E csapatok felállitása d. e. 11 órakor lett befejezve, s a támadás déltájban volt megkezdendő.

A franczia előörsök a montebellói uton, a szárd lovasságéi pedig a helység mellett voltak felállitva. Baraguay d'Hilliers tábornagy hadteste, melly az osztrák támadásnak legelől volt kitéve, meglehetősen szétszórva volt, ugy hogy csak a legnagyobb erőfeszitésekkel sikerült később a Forey-hadtest első osztályának elegendő számu csapatokat öszpontositani. Mint minden illyes alkalommal, ugy most is eleinte a támadók voltak előnyben, miután tulsulylyal birtak. Lassankint azonban a szövetségesek annyi erősitést nyertek, hogy végre az osztrákok nevezetes kisebbségben voltak kénytelenek ellenök harczolni. Franczia részről ez alkalommal Forey tábornok vezényelt, kinek egész hadosztálya nemsokára résztvett a harczban.

A szövetségesek ereje kezdetben csak nehány ezerből állt; azonban a harcz vége felé annyi erősitést nyertek, hogy az osztrákokat jóval tulszárnyalák. Az osztrákok visszavonulásakor állitólag Baraguay d'Hilliers egész hadteste (30—40 ezer) részint tűzben, részint a csatatér közelében volt. A szárdok részéről leginkább csak a lovasság (egy ezred Sonnaz tábornok alatt) vett részt a csatában. Ehhez később jelentékeny számu gyalogság is csatlakozott.

Az osztrák sereg törekvése oda ment ki, hogy Urban altábornagy Casteggiót és Montebellót elfoglalja, hogy igy tágasabb alapot nyerjenek Voghera fenyegetésére, s hogy az ellent összes ereje kifejtésére kényszeritsék. Gaál vezérőrnagy hadteste tartalékkép követte Urban altábornagyot.

Délben kezdték meg az osztrákok a támadást, melly az ellenséget egészen váratlanul lepte meg. Urban elüzte Montebelloból a szárd lovasság előőrseit, aztán tovább nyomult Genestrello felé, s bár az első franczia csapatok ekkor már ide megérkeztek s vitézül ellentálltak, azt elfoglalta. A francziák e helyen jelentékeny veszteséget szenvedtek, s valóban nagy szükségök volt az érkezett segédcsapatokra.

Forey tábornok d. u. fél egykor első értesült az osztrákok előnyomulása s a szárd lovasság visszavonulásáról. Tüstént sietett tehát a harcz színhelyére a 74-ik ezred két zászlóaljával. Ezalatt hadosztályának többi csapatai harczkész állapotba helyeztettek, s két ágyuüteg előre indult. A Fossagazzo hidjánál, melly előőrseinek legvégső állomása volt, Forey egy szakasz tüzérséget s a 34-ik ezred két zászlóalját állitotta fel. Csatarendét a nevezett pataknál fejté ki.

E közben az osztrákok Genestrellóig nyomultak s azt bevették. Forey a 74-ik ezred két zászlóaljának egyikét a cascina-nuovai ut fedezésére állitá fel, mialatt a másik jobbra a 84-ik ezred erősitésére sietett, melly a La Madura magaslaton állt. — Nemsokára ezután a harcz átalánossá vált. Az osztrák erős oszlopok által támogatva előnyomulnak; az ágyutüzelés erősbül.

A folyvást érkező erősitések végre olly állapotba helyezék Foreyt, hogy támadólag léphetett föl. Most serege jobbszárnyát előre parancsolja, melly az osztrákok gyengébb balszárnyát visszanyomá. Ezek a franczia balszárnyra törtek, melly ellen egyideig előnyösen működtek, mig végre a nagyobb számu ellenség e ponton is legyőzé vitézségüket. Ez azonban csak a szárd lovasság több sikeretlen támadása után történt.

A francziák jobbszárnya egész Genestrellóig folytonosan nyomult előre. Itt a tulszárnyaltatás által egyre fenyegetett osztrákok a legmakacsabban védelmezték magukat. A most már egyenetlenné vált harcz ez utóbbiak visszavonulásával végződött.

Forey csapatait most oszlopokban nyomultatá előre Montebello megtámadására. A 17. vadász-zászlóalj, a fokozatosan felállitott 74. és 84. ezred által támogatva, rohamot intézett a helység déli része ellen, hol az osztrákok el valának sánczolva.

Montebellót az osztrákok hosszabb ideig vitézül védelmezték. A francziáknak itt jelentékony veszteségök lehetett. Kar kar ellen küzdött; minden házat külön-külön rohammal kellett elfoglalni.

A montebellói temető volt e véres harczban az osztrákok utolsó positiója. A franczia tábornokok kénytelenek voltak leszállni lovaikról, hogy csapataik élére álljanak; e körülmény eléggé tanusitja, milly nehéz feladat volt, az osztrákokat onnan kiüzni. Beuret dandártábornok is itt esett el Forey oldala mellett. Végre a harcz mérlege a francziák részére sülyedt alá. Az osztrákok Casteggio felé visszavonultak, s éjjel a hidfőn áthaladva 21-én reggel ismét a Po bal partján álltak.

A harcz este 7 órakor szünt meg.

Ugyanakkor, midőn a genestrellói és montebellói harcz folyt, Calcabbio és Casone de Lausi mellett is történtek apró csatározások.

Az osztrákok részéről a Genestrello melletti harczban résztvettek: a harmadik vadász-zászlóalj, a harmadik Dom Miguel-zászlóalj, két Roszbach zászlóalj és a Hesz granátos-zászlóalj, két hatfontos és négy tizenkétfontos ágyu, s egy osztály Haller-huszár, — összesen mintegy 6000 ember; Montebellónál: $2^1/_2$ század Roszbach, a granátos-ezred első zászlóalja, a Hesz-gyalogezred második zászlóalja, két zászlóalj a főherczeg Károly-gyalogezredből, a liccai határőr-zászlóalj, egy skadron a Haller-huszárokból, négy hatfontos és két tizenkétfontos ágyu, — mindössze ugy 8000 ember. Legerősebb volt a harcz, s igy a veszteség is, Montebellónál.

Az osztrákok vesztesége hivatalos jelentés szerint: halottakban 298 ember és 10 ló, sebesültekben 718 ember és 20 ló, ezenkivül 283 ember hiányzik. A francziák veszteségét Forey hivatalos jelentésében megközelitve 600—700 emberre teszi.

Ezen ütközet mind a győztes, mind a meggyőzött félnek becsületére válik, mert mindkét rész egyaránt vitézül harczolt. A franczia gyalogság igen jól lőtt; e dicséret azonban nem illeti egészen a tüzérséget, melly hires vontcsövu ágyuival többnyire messzebb lőtt, mint kellett volna. De az osztrák gyalogság is jelesen viselte magát. Az ellenség lovassága ellen többször intézett rohamot szuronyszegezve. A vadászok jeles lövéseikkel az ellenség becsülését is kivitták maguknak. Különösen a tiszteket szerették czélba venni. Az osztrák lovasság is igen jól forgatta magát.

Végül legyen szabad kivonatilag közölnünk egy tekintélyes angol lap levelezőjének e tárgyróli tudósitását, a mennyiben olly részletek fordulnak benne elő, mik jelen leirásunkban nem foglaltatnak.

Már csütörtökön (tehát az ütközet előtti napon) tudva volt a franczia főhadiszálláson, irja e levelező, hogy az osztrákok támadásra készülnek; azonban a dolognak sem a közönség, sem a fenyegetett ellen, ugy látszik, nem tulajdonitott semmi fontosságot.

A támadást megelőző éjjel állitólag Baraguay d'Hilliers egy hadsegédje fölkelté a császárt azon jelentéssel, hogy az osztrákok reggelre támadást várnak. A császárt e hir, ugy látszik, nem igen lepte meg, legalább ez tünik ki állitólagos válaszából, melly ennyiből állt: „Más ujság nincs? E miatt kár volt az embert fölverni álmából.“ A császár másnap korán elhagyta ágyát, s kiséretével kilovagolt, a marengói hires csatamezőt megtekintendő.

E közben Baraguay tábornagy hat piemonti lovas századot (franczia lovassággal nem rendelkezhetvén) kémszemlére kiküldött azon parancscsal, hogy az osztrákok előnyomulását, a mennyiben lehetséges, megakadályozni igyekezzenek. Forey tábornok pedig ezzel egy időben parancsot kapott hadosztályát fegyver alá szólitani, mellynek megtörténtével rögtön el is indult Montebello és Valeggio felé; azonban részind a rosz utak, részint az ezredek egymástóli nagy távolsága miatt, egyelőre csapán a Fertusart által vezényelt 57. vadászzászlóalj-jal és a 74. és 84. gyalogezreddel, Beuret tábornok alatt, nyomulhatott előre. A 90. és 98. ezred csak később követheté őt, valamint Vinoy tbk. hadosztálya is, melly Cantalupe és Mezzano Corte mellett állván, szintén parancsot kapott Forey támogatására.

A piemonti lovasság, melly Casteggiót megszállta, az osztrákoktól viszszaüzetett. Montebellót is kénytelenek voltak a francziak két órai véres harcz után elhagyni, de épen e perczben erősitést nyervén, azt ujra visszafoglalák, mire az osztrákok, a francziáktól nyomban követve, visszavonultak egészen Casteggióig. A francziák e falu ellen kétségbeesett támadást intéztek, de visszaveretvén, kénytelenek voltak nagy sietséggel Montebellóba vísszavonulni, hova az osztrákok is velök egy időben érkeztek meg. Most a két fél közt borzasztó mészárlás fejlődött ki, melly Foreyt valószinüleg tönkre teendette, ha még jókor uj erősitést nem nyer. A véres tusa végre, mint mondtuk, a francziák részére dőlt el, s az osztrákok a Po bal partjára vonultak vissza. A piemonti lovasság megkisérté üldözésüket, de ki levén fáradva, csakhamar kénytelen volt azzal felhagyni.

Rust, a Fertő partján.

Hazánk számos kisebb-nagyobb tava közől kettő válik ki különösen, s ezek közt sok tekintetben feltünő hasonlatosságot vehetünk észre.

A természet egyaránt árasztá el pompáját és áldását e két tó környékén. Egyiknél ugy, mint a másiknál az északi partokat félhold alakban a legszebb s legváltozatosabb hegyek köritik, mellyek az északi hideg szeleket feltartóztatva, a tó partján olly kellemes, szelid éghajlatot varázsolnak elé, hogy még némelly déli gyümöles is bátran tenyészhet. Egyiknél ugy, mint a másiknál a hegyek déli oldalai a legnemesebb szőlő-tőkékkel vannak beültetve, mellyek hazánkban a tokaji után a legjobb s legkeresettebb borokat termik; továbbá mindkét tó partját megáldá a természet ásványvizekkel,

*

mellyek a szenvedö emberiség számára jótékony fürdökké és mulató helyekké alakultak. Végre mindkét tó a legizletesebb halakat szolgáltatja.

Ezen elözmények után felesleges emlitenem, hogy hazánk e két nevezetes tava a ***Balaton*** és a ***Fertő***.

Az elsöről itt nem szándékunk szólani, miután arról már többször volt emlités e lapok hasábjain, s különösen Jókai Mór mult évben közlött „Magyar Tempevölgy"-ében igen szépen festé e tó regényes vidékeit.

Jelenleg tehát az utóbbihoz vezetjük az olvasót, mellynek közvetlen partján áll, a képünkön ábrázolt ***Rust*** (vagy Ruszt), legkisebb sz. k. város hazánkban.

A Fertö tavának eredetéről különbözök a vélemények. — Mondják, hogy herczeg Eszterházy levéltárában van egy régi okirat, mellyben emlittetik, hogy azon helyen, hol most a tó áll, 14 helység létezett, és csak a X. vagy XI. században állott elö a tó, midön a Fertöfolyó lejtöségét egészen elveszité. Mások szerint pedig már emlékezetet meghaladó idö óta fennállott, és ugyanannak tartatik, mellyet Galerius császár a Dunába vezetett; de késöbb, a római uralom után, elbontatván a vizvezetékek, ismét elöállott a tó. — Jelenleg 10 mérföldnyi területet foglal el. — Hosszasága 5 mfld., szélessége 2 mfld., mélysége 9 lábtól egész 13-ig változó. Vizének ize kissé sós és kellemetlen; alig hihető, milly feltünö rajta az apály és dagály, ugy annyira, hogy néha 1000 lábra is visszamegy, vagy kijö partjain. Északi partjait hegyek környezik, mellyekről fölséges kilátás élvezhető a tóra, és az átellenben elterülö sikságra; délkelet felöl ellenben egy igen nagy mocsárral van összeköttetésben, az ugynevezett „***Hansággal***", melly 6 □ mérföldre terjed. Ezen kisebb-nagyobb tisztás tó van, mellyek közöl a ***királytó*** a legnagyobb; továbbá rétek, nádasok, uszó szigetek, mellyek kaszálása nem kis veszedelemmel van összekötve, miután a vizen uszó talaj csak alig három láb vastagságu, mégis évenkint több száz szekérre való szénát s tömérdek nádat vágnak innen, mit azonban csak télen lehet elhozni, midön a tó jól befagyott.

E Hanságban 1749-ben egy csodálatos teremtményt fogtak, kinek ugyan volt némi emberi alakja, de különben alig volt valami olly tulajdonsága, melly öt nemünkhöz hasonlóvá tette volna. Egészen állatiasan élt a királytóban. Magassága három lábnyi volt, s mintegy 8—10 éves lehetett, midön elfogták, erös termetü kezein és lábain az ujjakat uszóhártyák kötötték össze. — Semmi emberi hangot nem birt adni, és egyedül békákkal és halakkal élt. Az érzelmek és szenvedélyek legkisebb nyomát sem mutatta, a haragon és félelmen kivül. Senki sem tudott felöle semmi legkisebbet sem egész addig, mig egy paraszt kifogta a mocsárból és Eszterházára vitte, hol 14 hónapig gondosan ápolták, mig egyszer sikerült megszöknie, s ismét sohasem hallottak felöle semmit. *)

Pozsonytól jövet a Fertö északnyugati partjának mintegy fele utján, találunk egy ódon kinézésü kis szabad kir. várost, közvetlen a tó partjára épitve, s ez a képünkön látható Rust városa. — Fekvése igen szép, mert nyugatról hires bort termö hegye egészen körülkeriti; keletről pedig a Fertö tava majd a házak falait mossa, ugy hogy több ház ablakaiból gyönyörü kilátás nyilik az egész tóra.

Szabad kir. várossá 1681-ben a soproni országgyülésen vétetett fel s jelenlegi népességét tekintve, mostlegkisebb minden testvére között, mert körülbelöl 160 házban alig számlál 2000 lakost, kik nyelvökre nézve mind németek, ennek egy része a római katholikus, a másik az evang. vallást követi. Nevezetesebb épületei a kath. egyház, egy, Mária királyné által épittetett kápolnával együtt; a Szentháromság temploma, melly hajdan az evangelikusoké volt, kik azt 1651-ben épitették; a torony nélküli evang. szentegyház : a kaszárnya, melly épen a Fertö partján épült s 100 gyalogot befogadhat. Van itt továbbá egy polgári kórház és szegények háza stb. — Rust szintén a régi erösitett városokhoz tartozott, mivel falakkal volt körülkeritve s kapukkal ellátva, mellyek némi nyomait még most is láthatjuk, különösen pedig a külön rajzban ide mellékelt városkapu még csaknem teljes épségben áll.

Városkapu Ruston.

Rust határa kicsiny, szántóföldje kevés van, de jó; erdeje csak 27 hold; ellenben a város megett emelkedö szölöhegyek teszik e kis város egész gazdagságát, mert itt terem a hires ***rusti bor***, melly a tokaji után a legjobbnak tartatik, s sokan még a ménesinek is eléje teszik. — „Azután itélve, mit a helybeli vendéglöben rusti bor gyanánt kaptunk, — mondja egy angol utazó, — igen rosz fogalmam lett volna az átalánosan dicsérni hallott pompás rusti bor felöl; de a véletlen egy ottani termesztövel ismertetett meg, kinél alkalmam volt meggyözödni a felöl, hogy

A montebellói csata maju

*) Ezen csodaszülött bövebb és hiteles leirását közöltük a V. U. 1855. 9. számában. Szerk.

mindazon dicséreteknek, mellyeket felöle valaha hallottam, tökéletesen megfelel.“

A rusti borok- és szölöhegyekről következöleg ir Fényes, Magyarország statistikájában:

A magyarországi nemes borok közé sorozható még a rusti aszubor is. A rusti szölöhegy fekvése igen kedvezö; mert ámbár keletnek néz, de laposan nyulván el, a nap éltetö sugárai egész nap rajta fekhetnek; továbbá a Fertö partját kisérö hegyek a hideg szeleket feltartóztatván, együttfogva a Fertö tavával olly szelid meleg éghajlatot szereznek, hogy midön Kis-Marton felé a hegyeken fagy, vagy a szölöket jég veri, ezekről a rustiak semmit sem tudnak. Szüretjöket ép olly késön és olly gonddal tartják, mint a hegyaljaiak, s mivelésmódjuk követésreméltó. — Innen a rusti bor régi hirét és igaz becsét fenntartotta, mert a minémüséget a mennyiséggel fel nem cserélik, mint ez jelen korunkban hazánk számos részeiben, a magyar bor hajdani hirének ártalmára meg történt. De ez okból a rusti szölöhegy termékenysége talán az egész országban legcsekélyebb; mivel 1816—1825-ig, és igy tiz év alatt, 6565 kapa (egy rusti kapa = 80 □ öl, azaz 20 kapa 1 hold) csak $25529^{3}/_{4}$ soproni akót teremvén, egy holdra $7^{1}/_{2}$, s esztendöre 2552 soproni, vagy mintegy 3190 pozsonyi akónál több nem esik.—Sopron városának is roppant kiterjedésü szölöhegyei vannak (szintén a Fertö partján), mellyekben középszámitással évenkint 32,000 soproni akó terem. De ezek minöségre nézve nagyon különböznek egymástól. A soproni aszubor, melly a rustinál valamivel alábbvaló, szintén csak azon hegysornak keleti oldalán szüretik, melly a Fertö partján vonul el. —

Rust, a Fertö partján.

A rusti fö szölöfaj, ugy mint Sopronban, az ugynevezett ***Zapfner***. Különösségei közé tartozik a rusti szölömüvelésnek az, hogy itt a tökék nem sorban, hanem széjjel szórva állanak, azonban szintén karók mellett; továbbá a télire való befödés itt nincs divatban. -- A legjobb rusti borokat többnyire külföldre szállitják, s különösen Boroszlóba, hol igen nagy becsben tartatik. ***Zombory G.***

-án. — (Lásd a szöveget 315. lapon.)

A hangya.

A sürgölödö hangyanép a legrégibb idötöl fogva magára vonta az ember figyelmét; a Biblia, mint a szüntelen tevékenység példaképét állitja fel, a régikor irói, szorgalmát, ügyességét, okosságát magasztalják s a régi, valamint az ujabb természetleirások különféle sajátos tulajdonairól tesznek említést. Közelebbröl azonban csak 50 év óta ismerjük ez állatkát, ***Kirby, Latreille*** és föleg ***Huber***, genfi természettudós, vizsgálataiból; az itt felhozandó következö adatok is legnagyobbrészt Huber irataiból meritvék.

A hangya a rovarok osztályába tartozik és a darázszsal, méhhel, stb. a hártyarepüsök (hymenoptera) rendéhez tartozik. Társasállat s kisebb nagyobb gyarmatokban él, mellyek mindegyikében háromféle egyének vannak, t. i. a mindig szárnyas ***himek***, csak a párzás ideje alatt szárnyas ***nök*** és a mindig szárnyatlan ***nemnélküliek*** vagyis a ***dolgozó*** hangyák. Az utolsók többnyire legkisebbek s a fötömeget vagyis a népséget képezik.

A hangya több fajánál a nö is dolgozó fulánkkal bir, másnál e fegyver helyett mirigy van, mellyben egy különös nemü folyadék, az ugynevezett ***hangyasav*** elválasztva találtatik, mellyet az állat messze kifecskendeni képes.

A hangya legtöbb lelki képességgel bir a rovarok közt. — Európában sok

faja ismeretes, legnagyobb ezek közt a ***Herkules*** vagy ***lóhangya*** (Formica herculeana), mellynek hossza 6—7 vonalnyi; szine fényes fekete, czombjai barnák; tanyáját odvas fák gyökerei közt üti fel s nem képez igen népes társaságot. A ***fahangya*** $1^3/_4$—2 vonal hosszu, igen fekete s fényes, odvas fák törzsében csudálatra méltó tömkeleget (Labyrinth) készit; ha ingerlik, sok hangyasavat fecskend ki, mi miatt erös szaggal bir. A ***barna-hangya***, sötét rozsdaszinü $1^1/_2$ vonal hosszu, földből igen ügyesen készíti házát. A ***sárgahangya***, alig 1 vonalnyi hosszu, vörösessárga-szinü, ez is földből épit lakot. Az ***erdei-hangya*** 3—4 vonal hosszu, barnavörös szinü, kissé szörös; igen el van terjedve, erdöben, kivált fenyü erdöben, réteken, keritések körül él, hol széles alapra kupidomu halmocskát készit, szalmadarabkákból, faaprólékból, növényszárakból, kövecsekből, gyánta-morzsákból stb. A ***vörös-hangya*** $2^1/_2$ vonal hosszu, barnásvörös szinü; ez házat nem csak épitni, de vésni is tud, azért földben s fában egyaránt található. A ***fühangya***, a ***sötétbarna-hangya***, az ***aknázóhangya***; az ***amazonhangya*** két neme u. m. a halványvörös és vérvörös hangya. Ezek az általunk Európában legismertebb hangyafajok. Lássuk ezeknek elöször is épitö tehetségét.

A legelterjedtebb erdei-hangya bolya (fészke), egyszerüsége s belső alkatánál fogva elmés találmánynak mondható, melly ugy van elrendezve, hogy a viz be nem hathat, s védelmet nyujt a vihar s ellenség támadásai, a naphöség és hideg ellen. Szabálytalan tölcséridomu menetek vezetnek kivülről befelé; néha csak egy fö s több, ebből befelé nyiló menet, néha pedig több illy fömenet látható. E sok kijárat azért szükséges, mert az erdei-hangya minden faj közt legsürgölödöbb, részint az okból is, mivel igen szereti a napfényt s szabad levegöt; de éjjelre visszavonul laktanyája belsejébe szorgosan és erösen becsinálva annak minden kijáratát. E munkánál elöször nagyobb fadarabkákat, növényszárakat alkalmaznak, egybe többen is belekapaszkodva, később mind kisebbeket hordnak össze, s végre a nyilás ez egész betöltésére valamelly nagyobb tárgyat, p. o. levelet boritanak. Ekkor az utolsó munkás is eltünikboly a belsejébe, s csak egy pár marad künn örnek, melly a levél alatt, vagy valamelly üreges helyen meghuzza magát, de koronkint körüljár az egész tanya tetején, megvizsgálandó, nem történt-e baj?

Reggel korán párosan jelennek meg, s a kijáratot elzáró anyagot elhordják; esös idöben azonban ki sem nyitják palotájok ajtait. Ha reggel felhös az ég, csak részben tágitják a kijáratokat, s ha esni kezd, azonnal berakják.

A hangyaboly készitése egyszerü. A dolgozó nép elöször nagy üreget ás a föld alatt, mellynek több kijárata van. Ezután fa-, szalma- s növényszár aprólékot hordanak, e nyilások köré, s azokat elszórtan rakják le, de mégis ugy, hogy a bejáratokat el ne zárják. A föld alatt az üreget ásók a kihordott földet a fa-, szalma-, növényszár- s száraz levélaprólékkal összekeverik, miáltal az épitmény bizonyos szilárdságot nyer. — Igy növekszik az, melly a földalatti tulajdonképi laknak csak födelét képezi, napról napra, mig végre kellö kupalakot nyerve, be van fejezve. Ez épitmény korántsem tömör; emeletenkint egymás fölött több terem van abban, arra szolgálandó, hogy napos idöben a hangyák ide hozhassák alakjaikat, pondróikat (Larven) és bábjaikat, kitenni a nap jótékony behatásának. E termeket folyosók kötik egybe, igen téresek, alacsonyak, durva épitményüek, de a nevezett czélra felette alkalmasok.

A föld, melly ez épitmény anyagának egy részét teszi, az esö által átázva, s a napon megszáradva, olly szilárdságot kölcsönöz az egésznek, hogy ha annak egy része megsérül is, a másik nem dől össze, s a viz ellen olly hatalmas menedéket nyujt, hogy a hosszasabb ideig tartó esö is csak egy negyed hüvelyknyire hat be.

Eddig még csak a hangyaboly tetejéről, fedeléről szóltunk, melly alatt a földben van még csak a tulajdonképi lakás. Ennek legnagyobb kamrája az egész épület közepén, épen a kivülről látható kupos födél alatt van. Ez sokkal magasabban van épitve, mint a többi kamrák, mellyek mind mélyebben ásvák. Ebbe nyilnak minden folyosók, s a hangyák legnagyobb része itt tartózkodik. A hangyaboly e földalatti része több emeletből áll, mellyek fekmentes irányban ásvák és számos apró szobákra osztvák. E közös lakból bizonyos utczák vezetnek különféle irányban. Ez utczákon folytonosan nagy a sürgölödés.

Az erdei s most emlitett hangyát, melly földalatti lakására olly magas kupot rak, ***ácshangyának*** is nevezik; Huber pedig ***kömiveshangya*** nevet adott mindazoknak, mellyek laka kivülről földhalmot képez, minden más anyag keveréke nélkül s belülről mesterséges tömkeleggel, boltokkal, benyilókkal, csarnokokkal bir.

A ***kömiveshangyának*** több neme van. A föld, mellyből fészkük készül, többé kevésbé összefüggö; az ***aknászóhangya*** és a ***feketebarna-hangya*** szóval minden nagyobb hangya durvábbra örölt, derczésebb földből épit, mint a ***barna*** és ***sárga*** hangya. A ***barna*** hangya mindenek fölött legtökélyesebben épit; laka 4—5 vonalnyi emeletekre van osztva, a válaszfalak olly finom örlésü földből rakvák, hogy teljesen símák. Az emeletek nem fekmentesek, hanem a föld fölepének irányát követik párhuzamban. Az emeletekben téres termek, szük benyilók s az összeköttetésre hosszu folyosók vannak. A nagyobb termek boltozatát vékony fal vagy oszlop támogatja. Találtatnak csak egy nyilásu, ajtóju szobák; ezek föl és lemenésre szolgálnak az emeletek közt, továbbá ollyan szobák, mellyekben minden folyosó összetalálkozik. A legtéresebb termeket a felnött hangyák lakják; a bábuk mindig a fölülethez közelebb álló benyilókban vannak elhelyezve, hogy közelebb érje a nap; ha hüvösebb kezd lenni, azonnal belebb hordják, mert a hangya igen jó hömérö arra nézve, hogy bábujának mennyi meleg szükséges.

A ***barna***-hangya lakának e földfölött épült részében néha 20 emelet is található és a földalatti rész épen ennyiből szokott állni. Elképzelhető, hogy illy beosztással a hangyaboly egyes részeiben milly különböző lehet a légmérsék. Ha a földfölötti rész fölepét a nap igen melegiti, bábjaikat azonnal alsóbb emeletekbe hordják. Esös idöben pedig, midön a földalatti rész átázott, mindent a földfölötti emeletekbe halmoznak össze.

Midön a nap erösen melegit, a barna-hangya otthonn marad, nem kedvelvén a naphöséget; ellenben a hüs idö és harmat azonnal a szabadba csalja. E hangyák nappal minden bejárást szorgosan elzárnak s csak éjjel végzik minden munkájukat. Mihelyt esö kezd esni, kijönek, mindegyik hoz szájában parányi földet, ezt a kúp tetejére teszi, s igy lassankint falak emelkednek s végre észreveszszük, hogy a hangyaboly földfölötti kupja egy emelettel magasabb lett. A földet ehhez lakuk földalatti részéből vájják, s ott elkészitve hozzák föl, az esö azt ide fönt sárrá, ragaszszá lágyitja. Ez épitésnél elöször a falak, oszlopok alapját jelelik ki és rakják le s csak ezután épitnek fölfelé 4—5 vonalnyi magasságig, mikor aztán a falak fölé boltozatot raknak. Hogy az egész megszilárduljon, ahhoz csak napmeleg s szél kivántatik. Hét óra elég arra, hogy egy emelet épüljön, s ha az esö kitart, még egy másodikat is elkészitnek.

A ***feketebarna*** hangya ismét máskép épit. Ha lakát nagyobbitni akarja, annak tetejére vastag réteg földet hord; e rétegbe vájja be aztán a szükséges szobákat, benyilókat, folyosókat; az igy támadt falak föle végre boltokat huz.

Vannak továbbá ***vésőhangyák*** s ezek közt elsö sorban áll a ***fahangya***, melly az elöbbieknél kevésbé ismeretes. Ez a fa belsejébe vés magának több emeletes lakot, mellynek falai füstszinüek s sokszor alig birnak nagyobb vastagsággal, mint a kártyalap.

Végre a ***ló- vagy herkules-hangya*** a faport vagy fürészport dolgozza fel. Ugyanis a fába hosszu folyosókat váj, ezeket kis szobákra osztja, a vájás alatt nyert fa- vagy fürészporral, mellyet pókhálószövettel s földdel elegyit e czélra össze, a szükségtelen nyilásokat betapasztja.

Egyetlen nöhangya 7—8000 tojást rak. Ez apró fehér szemcse s ollyan mint a porrá tört czukor, mellyekből 14 nap mulva kimásznak a fehér, csaknem gömbölyded alakok vagy pondrók. A dolgozó hangyák ezeket nemcsak etetik, de védik is, mellettük két hátulsó lábukon állnak, s hogy szükség esetén mérgüket, a hangyasavat, messze kifecskendezhessék, hasukat elöre forditják. Ha a nap melegen felsüt, a pondrókat azonnal felhordják a lak felsö emeletébe, söt a lak tetejére is; ha ellenben a höség nagy, akkor ujra leviszik azokat. Ha valami esetleg által a hangyaboly megtámadtatik, elsö dolga a dolgozó népnek a pondrókat a lak legbelsöbb s legbiztosabb részeibe elrejteni. Ezen kivül e pondrókat folytonosan nyalogatják, hogy tiszták, fehérek maradjanak.

E pondrók, mielött bábok lesznek, bekötik magukat selyemgubóba. Itt fejlik ki a hangya teljesen, de maga nem birja kirágni magát gubójából, mint más rovar; hanem a dolgozó hangyák, már pontosan tudják az idöt, mikor kelljen e gubókat kirágniok s a bennlevöket kihuzniok, ezután gondosan azon hártyát is lehuzzák

Ruste Martinus

Istvánffy Miklós:

Mellig, kissé balra nézve. Hátrafésult haja s gondor szakála rövid és bajusza hosszú. Ingének gallérja ~~kissé látható~~ lehajtott s brokát köntösének gombjai nagyok. A háttérben vasrudon függöny lóg s székének támlája kissé látható. Fölül jobbra czimere köri le figyelmünket s balra négy sorban

Nicolaus Istvanffii. S. Caes. M.
Secretarius
Aetatis Suae XXXVI.
Anno Domini. M.D.LXXV"

olvasható, mit: „Martinus Ruste Fecit" követ.

Metszet

Reimetszet, méretei a vonalkeretnek 18.2: 14.7 s a réslapnak 19.4: 15.8 c/m.

Methette: Martinus Ruste.

Ltha 2256.

Rüster Mátyás

1746. kovácsmunkákat végzett az alábbi templom porticusán.

Bíró Kolozsvári szobrász

20. l.

Filmwoda

P 7. —

KISEBB KÖZLEMÉNYEK

Szenczi Molnár Albert halála ideje.

Magyar multunk e nagy alakjának eltávozását már csaknem két évszázad óta találgatják a nélkül, hogy a biztos időpontot megállapították volna. Figyelmen kívül hagyva a régibb írók (Bod Péter,[1] Horányi Elek,[2] Benkő József,[3] Szathmári Pap Zsigmond,[4] majd Toldy Ferenc[5]) találgatását, illetve azt a megindokolás nélküli állítását, amely 1629-től 1634-ig terjedő időközbe helyezi Molnár halála idejét, a határkörnek biztos és kifogástalanul helyes meghúzását egyedül csak Dézsi Lajosnál találjuk meg.[6]

Dézsi Tályai Z. Márton kolozsvári volt scholamester, azidétt leydeni akadémiai hallgató 1632. VI. 26.-án, illetve 1634. V. 26.-án nyomtatásban kiadott munkáinak ajánló sorait használta fel meghatározása alapjául. Ugyanis ajánló sorai szerint Tályai e műveit a serdülő kolozsvári kálvinista egyház névszerint felsorolt több oszlopának ajánlotta, akik közül az első munkában megnevezett Szenczi Molnár Albert neve az utóbbiból már kimaradt. E körülményt összevetve Suri Orvos Mihálynak egyik régebbi keletű levelére maga Molnár által 1633-ban írt feljegyzésének időpontjával, jogosan tételezhette fel Dézsi, hogy Molnár Albert az 1633—1634. V. 26.-i időközben halt meg.

Időrendben ezután Oláh Gábor hívta fel a figyelmet[7] Medgyesi Pál *Praxis pietatis* c. műve ajánló levelének Molnár Albertre vonatkozó soraira.[8] E szerint Molnár 1633-ban „az keresztyén patronus uraktul collecta gyűjteni" járt többek közt Ecseden, majd Debreczenben is. A körút végezte után pedig hazatérve Erdélybe — „nem sok idő mulva, halála előtt csak hamar" még levelet küldött Keresszegi István tiszántúli ref. püspöknek s kéziratot Medgyesinek. Medgyesi e sorainak közelebbi időhatározó vonatkozását először Zoványi Jenő hangsúlyozta olyan értelemben,[9] hogy Molnár (a hosszabb időt igénybevevő körút után) legkorábban ha az 1633. év vége fele halt meg.

Zoványi következtetése eleddig a legkifogástalanabb alapon a leghelyesebb eredményt érte el, — a végső korhatár megállapításánál azonban e különben igen lelkiismeretes tudósunk nagyot tévedett. Mert bár épen a Dézsi által felhasznált bizonyítékok alapján akarta a gyűrűt még szorosabbra vonni, teljesen helytelen eredményre jutott, minthogy a kiinduló pontja maga volt helytelen. Ugyanis Tályai az 1632. évi értekezését többek között Tiszabécsi P. Tamás kolozsvári első és Tiszabécsi P. István ugyancsak idevaló második papnak is ajánlotta, — Dézsi szerint azonban, aki Szabó Károly közléséből indult ki, Tályai 1634. május 26.-án keltezett értekezésének ajánlásában[10] nemcsak Szenczi Molnár Albert, de Tiszabécsi P.

[1] Magyar Athenas (1766.) 184. l.
[2] Memoria Hungarorum (1776.) II. k. 652. l.
[3] Transsilvania (1778.) II. k. 345. l.
[4] Erd. Préd. Tár (1837.) VII. füz. XXXIV. l.
[5] Magy. Költ. Kézikönyve. 2. kiad. (1876.) I. k. 119. l.
[6] Szenczi M. A. naplója, levelezése és irományai. (1898.) 397. l. jegyzetben.
[7] Irod. tört. Közl. 1905. évf. 370. l.
[8] Praxis pietatis (1636.) 4. A. levéltől 5. B. levélig.
[9] Sz. M. A. halála ideje. (Prot. Közl. 1932. évf. 122—124. l.)
[10] Régi Magyar Könyvtár III/1. k. 1503. sz.

Blaumann oszlopai, balluszterjei, szobrai kecses megoldásával és dekoratívitásával. A minorita-templom már szigorúbb, nem szobrászi, erősebben hajlik a klasszicista tagozás felé; derűs, hajlékony és harmónikusan komponált, de a dekoráció hiánya az idők változásának szele. Lehetséges, hogy nem Blaumann fejezte be.

Blaumann hajlékony, ötletes és művészi szellem volt, s hisszük, hogy az elkövetkezendő kutatás csak megerősíti véleményünket eddig ismeretlen művei feltárásával. Nem kétséges azonban, hogy fő munkáját ismerjük, amely az erdélyi XVIII. századi építészet sok sajátos vonását tükrözi vissza: a különböző stílelemek önkényes egybeolvasztását, az architektonikus pedantéria hiányát s a dekoráció találékony játékát, amelyeknek valami transsylván komolyság ad sajátos helyi jelleget. Nagyúri ízlés, teremtő akarat, önálló művészegyéniség és sajátos helyi stílus szerencsés találkozása a kolozsvári Bánffy-ház, Erdély egyik legjellegzetesebb műemléke.

Dr. Biró József.

lett komponálnia a környező házakba a palotát. Ez érzik is a kissé zsúfolt, szűk főhomlokzaton s a belső térmegoldás ökonómiáján: minél kevesebb téren minél többet adni. Az uralkodó hangsúlyú, központi elhelyezésű, térbeívelő vonalú erkélypavillon a telivér barok gondolata, de architektonikus elemeiben már a rokokóhoz hajlik. A karcsú oszlopok, fellazított faltömegek, tág ívelésű ablakok nem az érett barok súlyos, monumentális pompáját, hanem a rokokó világias könnyedségét képviselik. Az alkonyuló XVIII. század bélyege ez, a sávos földszíntű, lizenákkal tagozott emeletű homlokzat hagyományai mellett a sok díszítő elem: a ballusztersorok, a párkányzatok sokrétű rajza, jellegzetes német rokokó előadásban. A tető szoborcsoportozatai az olasz barok maradandó hagyománya; a görög istenszobrok a kor allegorizáló-mitológiai érdeklődéséről beszélnek. Az attika szallagfonatos dísze már a tereziánus művészet tipikus jegye s mily sajátosan jelképezi a két felváltva ismétlődő Louis XV. és Louis XVI. urna az egymást követő stílárnyalatok sajátos keveredését! Az érett barok, a rokokó és a Louis XVI. stílus (amely utóbbi tudvalevőleg a Habsburg-birodalom országaiban sajátos, úgynevezett „copf" jellegű), alapjában véve egyazon stílus különböző árnyalatai, egészen az új klasszicizmusig s szigorú határvonal csak teoretikusan és kronológiailag vonható. Blaumann elméletileg nem képzett. Igy keverten olvasztja magába a különböző hatásokat s előnyben részesíti a plasztikai jelleggel bíró mozzanatokat. Hatással volt reá kétségtelenül Szeben is, a szász késő-gotika, a homlokzati balkon tetőzetének lejtős megfogalmazásában. Az aránytalanul magas, súlyos mansardtető is sajátos ellentmondás a könnyed, fellazított homlokzathoz képest. Ez a jelenség, Bánffy Miklós gróf megfigyelése szerint,[105] az erdélyi barok sajátos vonása. Az aránytalanul magas tetőszerkezet így mintegy hagyománya a transsylván építkezésnek (gondoljunk csak az ákosi vagy harinai templomra!).

A Bánffy-ház nem sorolható a tereziánus-jozefinista barok úgynevezett provinciális alkotásai közé. Annál sokkal kiemelkedőbb. A főhomlokzat reprezentativ, festői-plasztikus és rokokó ízű. Az udvar komoly, ünnepélyes loggiái megragadó hatásúak, még a hátsó front közeledik a copfhoz legjobban. Blaumann nem szigorú szellem; méréseink egész sereg pontatlanságra és szimmetriátlanságra jöttek rá; a homlokzati urnák felcserélése sem mutat az építészet szabályaihoz és természetes ritmusához való szigorú ragaszkodásra. Barok alapfelfogását mindamellett más munkáiban is megőrzi. A bonczhidai erkély ívelése a kolozsvári házéra üt s ugyanezt a hajlékony, térbeívelő megoldást képviseli a minorita-templom homlokzata. Bonczhidán mintegy kikristályosítva, a kastély előkelőségéhez való szerencsés hozzásímulásban jelennek meg

zólag: A Bruckenthal-múzeumban egy kis ólomtábla őriztetik, melynek felírása szerint Blaumann epitáfiumokat készített Daniel Edl. v. Clockner (†1754), Samuel v. Dobosi (†1759), Petrus Binder v. Sachsenfels (†1768) és Michael Czekeli v. Rosenfeld (†1770) számára. Ezen epitáfiumok a szebeni ev. plébániatemplomba vannak befalazva. „*Korrespondenzblatt für siebenbürgische Landeskunde*", Jg. XXXVIII. 1915, S. 19.

[105] Nagybecsű szóbeli közlése.

A palota belső architekturája igen arányos és kényelmes. A földszínti termeket fiókos dongaboltozás födi, az emeleti tractusok síkmennyezetesek. A főhomlokzati Bánffy-lakosztály egymásbanyiló tág szobáinak mennyezetei gazdag stukkóval vannak díszítve, stílusuk azonban Ferenc József 1887-i látogatásának idejére vall. A fehér ajtók, faburkolatok aranydíszei Louis XVI. stílusuak, a copfba hajló rokokónak alkotásai, jellemző megszelídült rocaille- és feszton-díszeikkel. Az álló karosgyertyatartók is a gubernátor korára vallanak. A középső teremben függ a Márgai által említett, Szebenből való gyertyatartó; nyolckaros, gazdagon csipkézett, valóban gyönyörű rokokó-darab. Az ettől balra eső terem csillárja a Bonczhidáról annak idején behozott gyertyatartók egyike (a párja a bonczhidai gróf Bánffy-kastély egyik dísze). Igazi barok nagyszámú, csillogó üvegfüggőivel. A kályhák és egyéb berendezés különböző korból valók.

Ferenc császár és Karolina császárnő 1817-i kolozsvári látogatásának emléke a főhomlokzati erkély két középső ablaka közé emelt feliratos empire-emléktábla. Antik formákban tartott párkányzatú tábla, tetején szárnyas, pálmaágas babérkoszorura támaszkodó s másik kezében harsonát tartó nemtő fekszik. A tölgyfakoszorús posztamensen két keresztbefektetett égő fáklya pihen.[102] A nemtő mintázása nem vall nagy mesterre, esetlen, merev, figurális és sztatikai megoldása kezdetleges. Alkotója eleddig ismeretlen. Alatta kis rézplakett, Ferenc József 1887-i látogatásának emléke.[103]

*

Nem tudjuk, nem ismerjük, kinél tanult Blaumann, tanulmányaiban melyik nagy mester volt reá hatással. Szobrásznak indult, mint tudjuk, s művei felfogásában inkább festői, elgondolásaiban a plasztika, a fény és árny barok játéka sokkal döntőbb szerepet visz, mint a puszta architektonikus gondolat. Nyilvánvaló, hogy a barok építőművészet általános elemeit jól ismerte, de ezek nem váltak annyira egységgé benne, mint sok más — és egyben önállótlanabb — építészben. A XVIII. század stílusváltozásait nem élte végig következetes egymásutániságban, hanem ezek az időrendben következő mozzanatok sajátos és mégsem összhangtalan módon keverednek eddig ismert alkotásain: a kolozsvári Bánffy-házon, a bonczhidai kastély két erkélyes portáléján és a minorita-templom homlokzatán. Bizonyos, hogy Szebenben, Kolozsvárott s másutt Erdélyben még egynéhány épület az ő alkotása. Blaumann teljes munkásságának feltárása a későbbi kutatás feladata.[104]

A Bánffy-házban egy világias, derült hangulatú városi palota lebegett szeme előtt. A tér, a telek kötött volt számára, mintegy bele kel-

[102] Rajzát és feliratát közli Jakab Elek: *Kolozsvár tört. világosító rajzai*, X tábla.

[103] Felirata: / I. FERENCZ JÓZSEF Ő FELSÉGE A KIRÁLY / EZEN HÁZBAN LAKOTT 1887 SZEPTEMBER 23—25 / MELY IDŐBEN ENNEK TULAJDONOSA / LOSONCZI BÁRÓ BÁNFFY GYÖRGY FOGADTA. /

[104] Tanulmányunk már sajtó alatt volt, mikor Dr. Julius Bielz úr a következőket közölte velünk Blaumann szebeni *szobrászi* tevékenységére vonatko-

lásablak helyezkedik el az aránytalanul magas, kettős törésű mansard-tető alsó részén. A tető a homlokzat festőiségéhez és aránylagos könnyedségéhez képest igen nehézkes és komor.[99]

A főhomlokzat eredeti ritmusa tehát:

c - c - c - c - c - c [b' - b'' - b''' - b''''] c - c - c - c - c - c
a - k''' - a - k''' - a - k''' |k'' - -K' - k''] k''' - a - k''' - a - k''' - a

Az eredetileg háromosztatú,[100] mély perspektivájú, hevederes és csehboltozású kapualjból balra nyilik a két lépcsőház, az egyik a főlakosztályba, a másik az emeleti folyosóra vezet. Az udvar külön dísze a palotának — 9×10 tengelyes.[101] A földszint árkádos ívsora sávozott pilléreken nyugszik s karcsú oszlopsor tartja az emeleti folyosót. A mellvéd szallagfonatos motivumú, a síma törzsű oszlopok négyoldalt fűzérdísszel összefogott iónfejezetesek, a párkány római tagozású. A földszinti folyosó hevederekkel és csehkupolával boltozott, az emeleti síkmennyezetes. Az udvarra nyiló ablakok és ajtók egyszerű keretüek, záródíszükben a Bánffy-griffel. Az udvar-emelet első és hátsó frontján négy-négy középső ablak ki van emelve, félköríves záródásuak, szemöldökükben különböző megoldású, girlanddíszes stukkó buste-ök.

A fiókos-dongaboltozású mély hátsó kapualjon áthaladva, a hátsó udvarra jutunk, ahova a leegyszerűsített, kényelmesebb elosztású hátsó homlokzat néz. Az ablakok száma a homlokzat változatlan szélessége ellenére kevesebb, csak 14 axisos, a középső négy tengely halkan kiemelkedő középprizalitot alkot, melynek tetején szallagfonatos attika húzódik. A sávozott földszíntet ugyancsak sávozott, egyes lizenák tagozzák, közeiken levéldíszes, szegmentzáródású ablakok nyilnak (a). Az emeleten széles iónfejezetes félpillérek (a rizalit szélein kötegek). A szárnyak ablakai enyhe koszorúdísszel koronázott négyzetablakok (c'), mellvédjük síma tábla, a rizaliton magas félköríves ablakok, szemöldökükben gazdagabb girland- és virágdísszel. (b''''''). A hátsó frontnak finom, artisztikus hatását csak emeli a nagy kapu fölötti 2 axisos, egyszerű vasrácsos erkély, melynek kidomborodó ívét három, nagy plaszticitással és művészettel faragott, de ma már sajnálatos állapotban levő griffmadár tartja, amelyek a palota kiváló ékességei.

A hátsó front ritmusa:

c' - c' - c' - c' - c' [b'''' - b'''' - b'''' - b''''] c' - c' - c' - c' - c'
a - a - a - a - a [- a - K - a] a - a - a - a - a

[99] Eredetileg (L. Jakab id. rajzát) négy nagy kémény állott a tetőn, most ez megváltozott, négy kisebb és két régi nagy emelkedik.

[100] L. a rekonstruált földszinti alaprajzot.

[101] Fájdalom, a legújabban beépített hatalmas moziépület egészen elektelentii az udvart, a földszinti alaprajzon is tetemesen változtatott, az északi oldalszárnyat át kellett építeni; egyébként is nagyon megviselt állapotban van a palota és alapos renoválásra szorul. Közölt földszinti alaprajzunkon igyekeztünk az eredeti beosztást és boltozatokat feltüntetni. Emeleti alaprajzunk a jelenlegi s csak néhol átalakított alaprajzot adja. Itt említjük meg, hogy a Bólyai-utcára néztek a palota istállói, amelyek a XX. század elején még állottak. Ma bérpalota emelkedik helyükön.

balra hat-hat, lizenakötegekkel tagozott ablak. A földszínti frontot ma már elektelenítik az üzletek és cégtáblák, Jakab nagy monográfiájának rajza azonban az eredeti képet megőrizte.[97] A sávozott félpillérkötegek között szintén sávozott mezőnyben felváltva vonulnak az üzlethelyiségek bejáratául szolgáló ajtók (k''') és a keresztrácsos ablakok (a); záródásuk szegmentális, zárókővel, szemöldök nélkül. A balkon alatt félköríves záródású nagy középső (K') és a két kisebb oldalkapu (k'') nyilik. Az erkély tetőzetét balusztersoros mellvéd fölött emelkedő hét karcsú, hornyolt törzsű, rózsával díszített korinthfejezetes oszlop tartja, a fal mentén kombinált oszlop- és pillérköteg. A félpillérekkel tagozott négy nagy ablak félköríves, szemöldökükben dombormű-dísz. Északról kezdve az első ablak fölött gyermekfej bőségszaruval (b'), a másodikon gyermek delfint tartva (b''), a harmadikon két sólymot tart a puttó kezében (b'''), a negyediken ismét bőségszaru és lapát az attributumok (b'''). Az áltány ablakainak hangsúlyozott dekoratívitásával szemben a hat-hat ablak négyszöges, enyhén tagozott kerettel; szemöldökében fesztonszerű, füzéres-lepedékes dísz (c). Mellvédjükben végig balusztersor, a korinthfejes lizenakötegek a végig kiképzett és nagyon gazdagon profillált főpárkánynak adnak enyhe hullámzást és árnyjátékot. A tetőzet peremén a késő barokra annyira jellemző szallagfonatos motivumú attika húzódik végig, melyet az egyes tengelyek sarkain szobrok és urnák díszítenek. Ezek a palota plasztikusan hangsúlyozott és egyben festői homlokzatának sajátos jellegét adják meg. Az áltányt homorúan ívelt tető födi be. A tengelysarkokon, mint forrásaink jelezték, szintén urna- vagy gyermekfigurák állottak volna.[98] Lehet, hogy ez csak terv maradt. Az ívelt erkélytetőt nyomatékkal koronázza a kőből faragott Bánffy-címer: hátsó lábaira emelkedő két szárnyas griff tartja a királyi koronából kiemelkedő és kardot tartó harmadik griffet s fölötte az egykor kilenc, ma hétágú korona (mivel a palota később a bárói ágra szállott). Az attikán felváltva vonulnak végig a szobrok és az urnák. Északról nézve az első Zeüsz szobra, csípőre tett kézzel támaszkodik fatörzshöz az isten. Őt egy díszes Louis XV. urna követi, majd egy Louis XVI. stílű. A negyedik tengelyen áll, hullámzó redőjű, díszes öltözetben, babérkoszorúval, lanttal Apolló; az ötödik tengelyen a Louis XVI., majd — a hatodikon — a Louis XV. urna. A balkon sarkán marcona arccal, pajzzsal, tollas sisakban Mars áll, a másik sarkon csípőre tett kézzel, méltóságteljes contrapostóban, sisakkal Pallas Athéne. Őt a Louis XVI., majd a Louis XV. urna követi, nyomukban kecsesen meghajolva, fején félholddal, lába mellett egy nagyon realisztikusan mintázott vadászkutyával Diana. Ez a legszebb homlokzati szobor. A két — aritmikusan, felcserélve következő — urna után a homlokzat déli sarkán Zeüszhöz hasonló, szakállas, mezitelen isten (Poseidon?). A szobrok és urnák nem jelentéktelen kéz művei. Mind ezek, mind a griffek Blaumann munkái, de mindenesetre az ő rajzai nyomán készültek.

Négy díszes, girlandos szemöldökű, ívelt párkányú, lángdíszes pad-

[97] Jakab Elek: *Kolozsvár története világosító rajzai.* Bp., 1888. Kőre metszette Haske Ferencz. XXVI. tábla.

[98] L. az 54. jegyzetet.

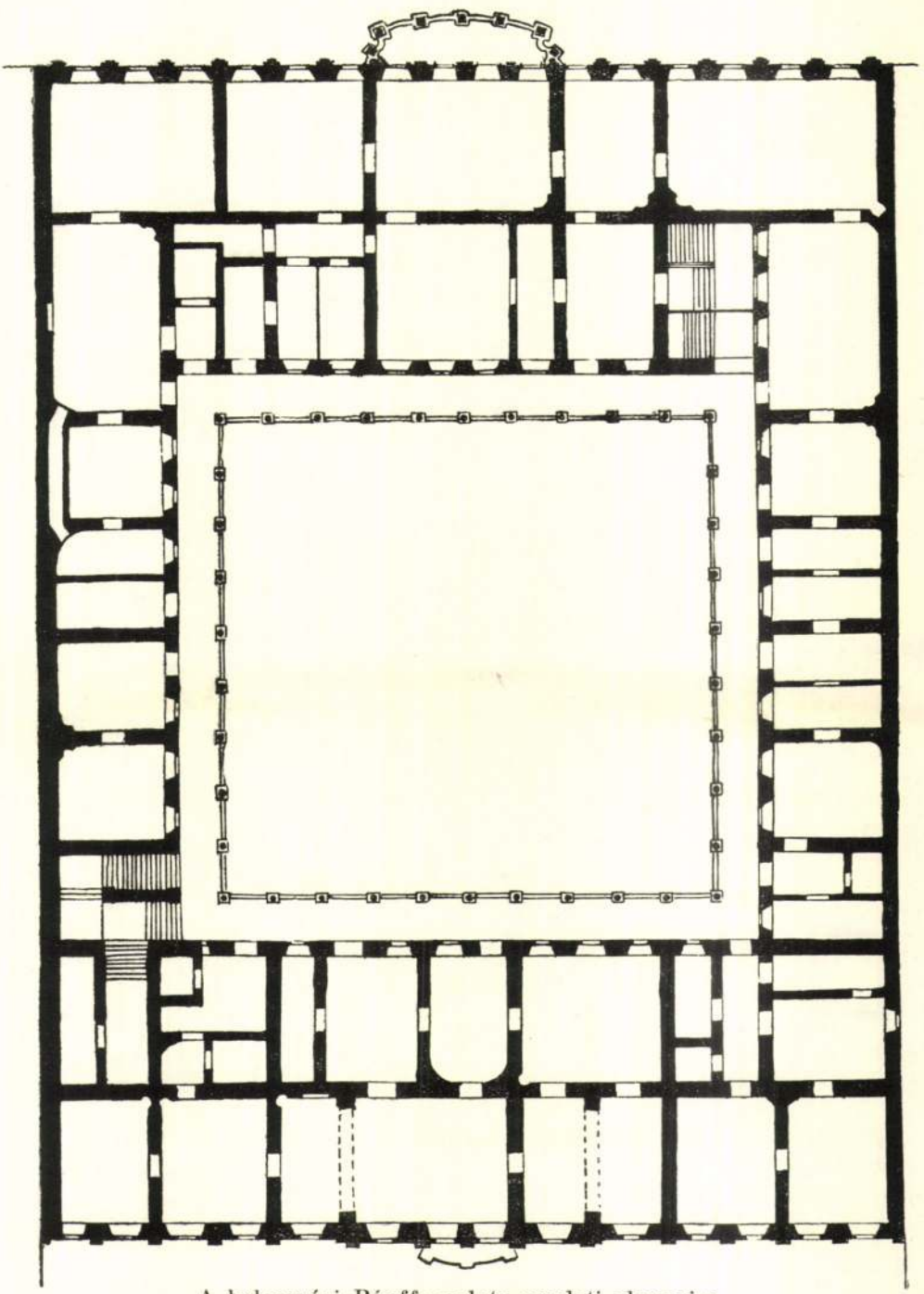

A kolozsvári Bánffy-palota emeleti alaprajza.

(Lépték: cca 1:400. Felmérte és rajzolta a szerző.)

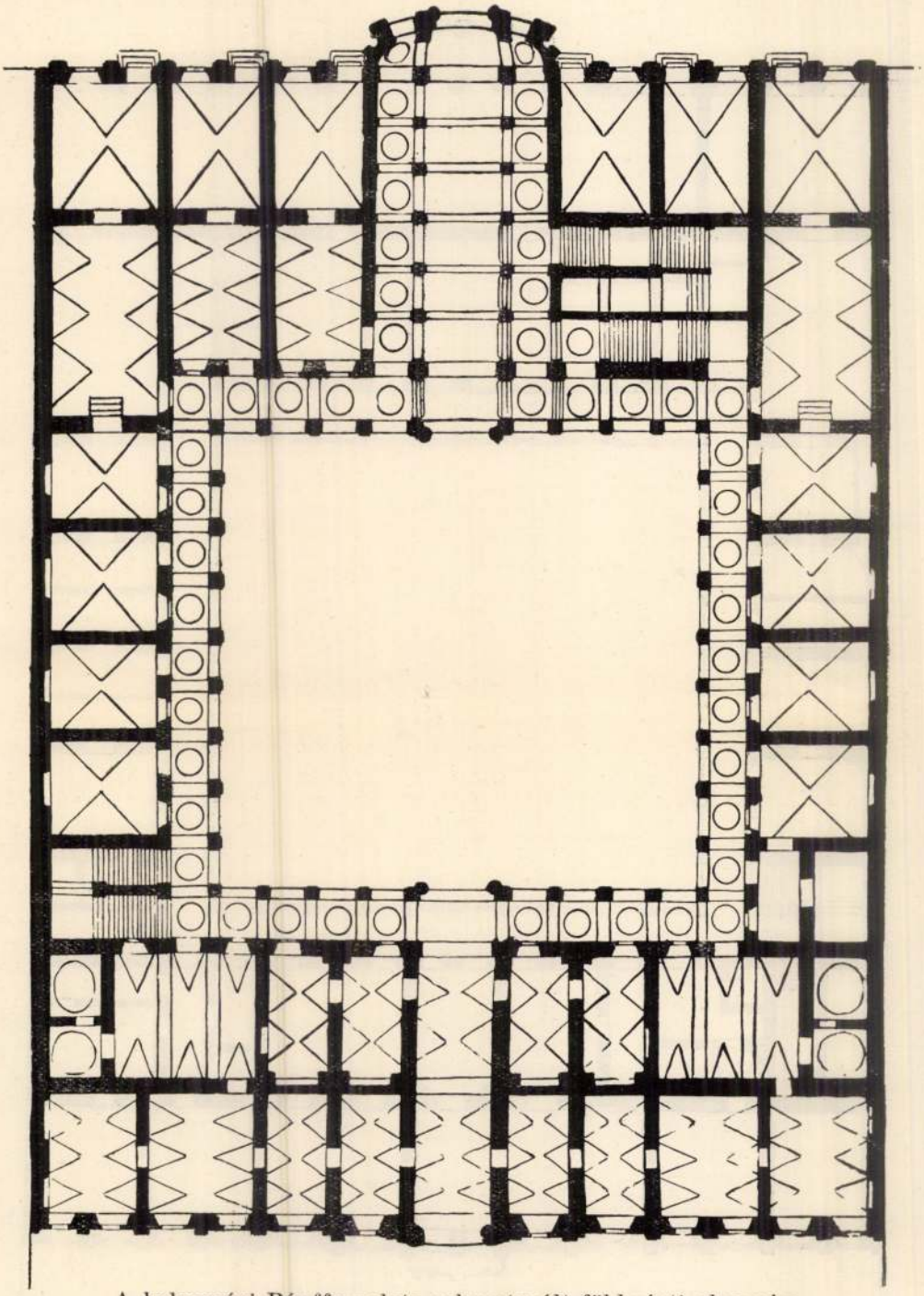

A kolozsvári Bánffy-palota rekonstruált földszínti alaprajza.
(Lépték: cca 1:400. Felmérte és rajzolta a szerző.)

1785 tavaszán már készen áll a palota. Berendezési és símítási munkálatai folynak. Májusban a kemencék kerülnek sorra,[89] a szobákat ősszel már lakják.[90] 1786 nyarán Szebenből érkeznek a függő gyertyatartók;[91] más részüket viszont, a legszebbeket, Bonczhidáról hozzák át.[92] Immár készen áll a Bánffy-ház, de Blaumann már nem él. 1786 február 5-én hal meg a zaklatott életű mester, ötvenhárom éves korában, Nagyszebenben.[93] Éder József, a kiváló szebeni történetíró, Bánffy György barátja, szomoruan tudatja a gróffal a gyászhírt. „War sie ein geschickter Mann..."[94] Blaumann halott, de életének főműve áll s fejedelmi élet, pompás udvartartás színhelye lett a palota. Megkapóan rajzolja a gubernátornak és nejének, Palm Józefa grófnőnek, s az alkonyodó XVIII. századnak fényes életét Jósika Miklós báró.[95] A kormányzó udvartartása a házba gyüjti Erdély arisztokráciáját s a palota ettől kezdve az új Kolozsvár legszebb dísze, Erdély fókusza.[96]

*

Lássuk azonban magát a palotát.

Az egyemeletes Bánffy-ház négyzetes épülettömbjének 48.20 m. széles főhomlokzata a Főtér keleti során nyugatra néz. 66 méteres oldalfalai a szomszédos házakkal vannak egybeépítve, hátsó homlokzata azonban szabadon áll és egy hátsó udvarra néz. Az épülettömb közepén 26.40 m² méretű négyzetes udvar. A palota alaprajza egy jól megkomponált, zárt és kellemesen elrendezett tömegmegoldás benyomását teszi ránk, melynek első és hátsó tractusa az oldalsóknál jóval szélesebb (20.45 m., 11 méterrel szemben). Épp ezért az első és hátsó tractus kettős teremsorával szemben az oldalsó szárnyak szobái csak egyes sorban futnak körbe. Jól dimenzionált tér- és tömegmegoldását méltóan képviseli a reprezentativ főhomlokzat.

Tizenhat tengelyes frontjának kiemelkedő középhangsúlyát az ívelten kidomborodó, négytengelyes, fedett balkon adja meg, ettől jobbra-

[89] Ugyanő ugyanahhoz, Bonczhidán, 1785 május 17.
[90] Ugyanő ugyanahhoz, Bonczhidán, 1785 október 21.
[91] Ugyanő ugyanahhoz, Bonczhidán 1786 július 19
[92] Ugyanő ugyanahhoz, Kolozsvárt, 1786 július 26.
[93] *Evangelische Kirchengemeinde, Hermannstadt, Todten-Matrikel 1786.*
[94] Éder József Károly Nagyszebenben, 1786 február 25-én kelt levele Bánffy György grófhoz. *Erd. Nemz. Múzeum, Gr. Bánffy-család levéltára, II. Rokonságok.*
[95] Jósika Miklós báró: *A kolozsvári Bánffy-ház a XVIII. század végén.* Pásztortűz, 1924. 129—133. l. Homlokzati rajza (129. l.) és hátsó erkélyének rajza (132. l.) Dr Hankó Jánostól.
[96] A Bánffy-család levéltárában természetesen még több, a palota további sorsára s a reparációkra vonatkozó okmány található. Ezek között megemlítésre érdemesnek találjuk a palota 1818 november 16-án kelt becsülevelét (kőmíves, ács, asztalos, lakatos, üveges, fazekas, stb. munkák, 12 nagy ívoldal. *I. Nemzetségi levéltár, kolozsvári csomó. R. jz. Fasc. 59. No. 93.).* Hasonlóan egy 1822 szeptember 9-én kelt becsülevelet. *(Ugyanott.)* Egy 1822 szeptember 20-án kelt osztálylevél szerint a palota szomszédai ekkor „egy felől guberniális cancellista Csáki Antal, más felől (észak) a kolozsmonostori uradalom polgári házaik." (A Mátéffy-ház utóda.) *Ugyanott, Fasc. 59. No. 93.*

udvarra nyiló áltány faragott kövei veszik igénybe a mesterembereket.[76] Novemberben még mindig nincs kész az erkély és Kolozsvárt is áll a munka.[77] Blaumannt más feladatok is foglalkoztatják. Ezidőtájt nyilván ő a legkeresettebb építőmester, hiszen„... e nyáron penig csak azért Lakot itten, hogy a *Tisztelendő P. Minoriták tornyát dolgoztatta*".[78] Márgainak ezen híradása Blaumannak újabb művet tulajdonít.

Az üggyel-bajjal felépült minorita-templomot, melynek története külön tanulmányra érdemes, 1779 szeptember 24-én szerencsétlenség érte; a rosszul felépített torony beomlott s az egész homlokzatot tönkretette.[79] Hosszas instanciázások után[80] Mária Terézia 1780 április 8-án 7000 forintot adományozott az újjáépítésre, de kikötötte, a főkormányszéknek vigyáznia kell, hogy az új tornyot hozzáértő ember építse.[81] A homlokzaton levő chronosticon[82] ugyan 1782-t jelez az újjáépítés dátumának, de fentebbi adataink az ellenkezőjét bizonyítják. Márgai még 1784 május 15-én írja, hogy a „Minoriták tornya építése meg akadt eő Kglme (Blaumann) pg ebbéli fáradozásának Bérit fel vette vala előre s ismét többet nem reménl".[83]

A mester állhatatlan, megegyezéseket be nem tartó természete az oka, hogy 1784 februárjában Bánffy Farkas a forrásainkból ki nem vehető bizonyos változtatások végett egy új pallért ajánl, „aki egy értelmes, jó ember". A Delineatio elkészül, de kivitelre aligha kerül a sor. Márgai legalább is ajánlja a grófnak, „hogy azon Házak maradnának in Statu".[84] A tavasz Blaumann hiába várásával telik el, ki újólag másfelé jár.[85] Addig asztalos, lakatos munkák folynak.[86] Szeptemberben újra jő Blaumann s „most szorgalmas". Nyilván ekkor készül el a bonczhidai erkély, melynek inskripcióján 1784 a dátum. Most már befejezési lendületet vesz a munka. Rézműves, asztalos, lakatos, üveges dolgoznak, a kemencéket is felállítják s egyes lakosztályok bérbeadásáról is szó van.[87] Októberben „Pláumán Úr már végezte dolgát", készül a computus, mikor is a mesternek sok követelése van az évek óta húzódó munka miatt.[88]

[76] Ugyanő ugyanahhoz, Bonczhidán, 1783 junius 12., aug. 22., szept. 22.
[77] Ugyanő ugyanahhoz, Bonczhidán, 1783 nov. 10., Kolozsvárt, 1783 nov. 16.
[78] Ugyanő ugyanahhoz, Kolozsvárt, 1783 november 16.
[79] Irodalma: Kelemen Lajos: *A kolozsvári Minorita templom és rendház.* Pásztortűz, 1924. 47. és 48. l. (fényképekkel), és ugyanő Vásárhelyi Miklós pseudonim alatt: *A kolozsvári minorita-templom és síremlékei.* Pásztortűz, 1926. XII. évf. 536—538. ll.
[80] Forrásaink: *Magy. kir. Országos Levéltár*, Erd. kanc. oszt. 1779. évi 1513., 1780. évi 62., 187., 298., 444., 577. sz.
[81] *Magy. kir. Országos Levéltár*, Erd. kanc. oszt. 1780. évi 444. sz. A felség sajátkezű resolutiojával.
[82] Közli Kelemen Lajos, op. cit. p. 47.
[83] Márgai Ferenc Kolozsvárt, 1784 május 15-én kelt levele Bánffy György grófhoz.
[84] Ugyanő ugyanahhoz, Kolozsvárt, 1784 február 27.
[85] Ugyanő ugyanahhoz, Bonczhidán, 1784 április 30., május 5., május 15
[86] Ugyanő ugyanahhoz, Bonczhidán, 1784 szeptember 8.
[87] Ugyanő ugyanahhoz, Kolozsvárt, 1784 október 16.
[88] Ugyanő ugyanahhoz, Kolozsvárt, 1784 október 22.

Johann Eberhard Blaumann: A kolozsvári volt minorita-templom homlokzata.

(Fotofilm Kolozsvár, felvétele.)

A gyönyörű bonczhidai kastély, melynek építéstörténete külön monográfiát kíván, reparációi nagyban folynak s a kétfelé való munka, a nyersanyag és a pénz miatt támadt húzavonákkal erősen hátráltatja az immár nyolcadik éve folyó építkezést. A csatornázás gyatrasága miatt a víz kezd átszűrödni a boltozáson.[63] Decemberben a bonczhidai munkálatok vesznek nagy lendületet, Hartmann és Blaumann erősen be vannak fogva.[64] A szebeni mester, kinek eredeti mestersége a kőfaragás volt, minduntalan beleelegyedik Hartmann munkáiba, aki Lyka Károly véleménye szerint egy kolozsvári kőfaragó-dinasztia őse lehet; leszármazottjai a XIX. század közepén dolgoznak itt.[65]

Az 1782. évi munka is nehezen indul. A rossz csatornázás miatt a nedvesség átszivárgása veszélyezteti az építkezést. Pénz nincs.[66] Márgai hiába ír Bécsbe az akkor már alkancellár Bánffy Györgynek. Blaumann másfelé jár, idegenben dolgozik, hiába várják Kolozsvárra.[67] Áprilisban a felmérések és a pádimentumozások folynak (ezeket egy Ruster nevű asztalos végzi.)[68] Júniusban jön Blaumann és „sollicitálja a Pénzt".[69] A folyosóra való kőoszlopokból 31-et már felállított, van hátra még négy hasonló. „Pláumánn szüntelen vexállja szegény Harthmannt". Az ablakkövek felrakása folyik;[70] szeptemberre „a két rend oldal házok minden részben már készen vadnak," készülnek a zöld kemencék.[71] Blaumann a bonczhidai reparációkkal van elfoglalva, ahol az „áltán tavaszra marad".[72] Októberben már állnak Kolozsvárt az összes oszlopok; az ablakok párkánykövein és a zsalugátereken folyik a munka, bár „tavaszra is, látom, marad".[73] Novemberben a kőmíves-munkák már vége felé közelednek, „.. Pláumán Úr Kolosvári munkájának kevés hijja".[74]

1783 első fele a csatornázás gyatrasága miatt a romlások reparálásával telik el s az ezzel kapcsolatos anyagi bajokkal, amelyek nagyban hátráltatják a palota befejezését.[75] A nyáron sem igen dolgozik Blaumann. A Bánffy-építkezések súlypontja Bonczhidára tevődik át, ahol a kastély reparációi, az új virágház (amely a nyáron elkészült), s az

[63] Ugyanő ugyanahhoz, Kolozsvárt, 1781 junius 30.
[64] Ugyanő ugyanahhoz, Bonczhidán, 1781 december 26. (Bécsbe).
[65] Nagybecsű levélbeli közlése utal Girókuti 1859-i Erdélyi Naptárára (Kolozsvár, 1858. p. 226.), amely Hartmann József és Hartmann Sándor nevű kőfaragókról emlékezik meg.
[66] Ugyanő ugyanahhoz, Bonczhidán, 1782 március 4.
[67] Ugyanő ugyanahhoz, Bonczhidán 1782 március 28. és április 6.
[68] Ugyanő ugyanahhoz, Kolozsvárt, 1782 április 15.
[69] Ugyanő ugyanahhoz, Kolozsvárt, 1782 junius 12.
[70] Ugyanő ugyanahhoz, Kolozsvárt, 1782 július 10. (A külzeten: „De exolutione Architecti Plaumann") és Kolozsvárt, 1782 augusztus 1.
[71] Ugyanő ugyanahhoz, Bonczhida, 1782 szeptember 21.
[72] Ugyanő ugyanahhoz, Bonczhida, 1782 szeptember 21. és november 22.
[73] Ugyanő ugyanahhoz, Kolozsvárt, 1782 október 12.
[74] Ugyanő ugyanahhoz, Bonczhidán, 1782 november 22.
[75] Ugyanő ugyanahhoz, Bonczhidán, 1783 január 10., Kolozsvárt, március 19., Bonczhidán, április 18., május 11. (Horinberger rézművest említ, aki nyilván azonos azzal a Honigberger Márton nevű rézművessel, aki 1762 és 1765 között a kolozsvári rézmíves céh mestere volt. Említi Jakab, id. m. III. 278—279. ll.)

Bánffy György szolgálatában áll, aki méltányolni tudta művészi tehetségét, melynek komoly versenytársa ezidőtájt nem akadt Kolozsvárott.

Forrásaink csak 1778 szeptemberében szólalnak meg újra. Blaumann a homlokzat párkányköveihez készül; a folyosó boltozatai félig készek, az ajtó- és ablakrácsokról is folyik a tárgyalás a lakatosokkal.[48] Novemberben a hátsó tractus kéményeit teszik föl. Blaumann tele van panasszal, az építkezés menete nagyon lassú.[49] 1779 májusában panaszkodik Márgai: „engemet a Lakatosok, Asztalos, Ács, Pallér, Rézmíves, Téglavető szüntelen ostromlanak pénzért..." A kéményeken dolgoznak, Blaumann Szebenbe készül.[50] Júniusban a „stukatura gerendákra kerül sor és főhomlokzat padlásablakaira".[51]

1780 szeptemberében „már kezd valamit mutatni az Épület". A homlokzati álltány rézfedele kész, a tető-párkány szélére Blaumann 4 vázát akar és „item három aprób gyermek Figurákat". Árdifferenciákról folyik a tárgyalás.[52] A faragott kövek körül állandó a civakodás Blaumann és Hartmann, a kőfaragó, között. Ez is hátráltatja a számadás megküldését, melyet a gróf, úgy látszik, sürget, mert Gillyén és Márgai éjjel-nappal azon dolgoznak. Blaumann féltékeny Hartmannra s folyik a vita a homlokzat figuráiról.[53] „Pláumán Uramat már jó ideje kérem az általnra kelletö vázák vagy a Khinderek formáját, valami papirosra delineálja, hogy küldhessem el Ngodnak..."[54] Négy öl körül tervezik a figurák magasságát, amelyeket Blaumannak kell megrajzolnia s nyilván ő maga is (vagy talán Hartmann) vitelezi ki, kőben.[55] Decemberben a mester újra elutazik.[56]

Az 1781. év kezdete is tele van nehézségekkel. Pénzt követel minden mesterember.[57] Blaumann a stukaturán dolgozik, Hartmann a faragott köveken, a folyosó párkányzatain.[58] Májusban már készen van a stukatura és Blaumann útrakél.[59] Kezdik „a nagy grádics allyát" boltozni.[60] A faragott kövek hiánya meg-megakasztja a munkát.[61] Júniusra azonban a folyosó fele ki van párkányozva és a lépcsőház is halad. „Valójában nehezen visszük az itteni s Bonczhidán folytató épitést, itten egy, Bonczhidán kétrendbeli architektus folytatván munkáját..."[62]

[48] Márgai Ferenc Kolozsvárt, 1778 szeptember 16-án kelt levele Bánffy György grófhoz.
[49] Ugyanő ugyanahhoz, Kolozsvárt, 1778 november 25-én.
[50] Ugyanő ugyanahhoz, Kolozsvárt, 1779 május 5.
[51] Ugyanő ugyanahhoz, Kolozsvárt, 1779 junius 9.
[52] Ugyanő ugyanahhoz, Kolozsvárt, 1780 szeptember 30.
[53] Ugyanő ugyanahhoz, Kolozsvárt, 1780 október 6.; valamint Gillyén János levelei Bánffy György grófhoz Kolozsvárt, 1780 szept. 27., szept. 30., október 6., október 7.
[54] Márgai F. Kolozsvárt, 1780 okt. 7-én kelt levele Bánffy György grófhoz.
[55] Ugyanő ugyanahhoz, Kolozsvárt, 1780 október 16.
[56] Ugyanő ugyanahhoz, Kolozsvárt, 1780 december 5.
[57] Ugyanő ugyanahhoz, Kolozsvárt, 1781 február 3.
[58] Ugyanő ugyanahhoz, Kolozsvárt, 1781 április 14. és április 17.
[59] Ugyanő ugyanahhoz, Kolozsvárt, 1781 május 12.
[60] Ugyanő ugyanahhoz, Kolozsvárt, 1781 május 24.
[61] Ugyanő ugyanahhoz, Kolozsvárt, 1781 május 26.
[62] Ugyanő ugyanahhoz, Kolozsvárt, 1781 junius 27.

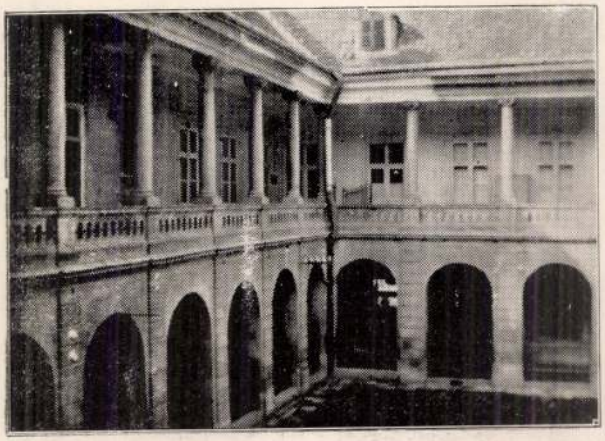

Johann Eberhard Blaumann: A kolozsvári Bánffy-palota udvara.

(Szerző felvétele.)

Johann Eberhard Blaumann:
A kolozsvári Bánffy-palota hátsó homlokzatának részlete.

(Szerző felvétele.)

Johann Eberhard Blaumann:
A boneзhidai gróf Bánffy-kastély udvari homlokzatának erkélyes portáléja.

(Szerző felvétele.)

székhez fordul s kéri, hogy Blaumannt kötelességmulasztása miatt rójja meg, mert a „Stadthanné"-nél folyó nyilvános és magánépítkezéseknél nincs jelen és ismételten elhagyja a várost, mielőtt jelentené.[40] Ugyanezen ügy foglalkoztatja a március 30-i tanácsülést is. Újra felírnak a főkormányszékhez, hogy vonja meg Blaumann fizetését és más használhatóbb személyt alkalmazzanak, mivel a Stadthanne jelentése szerint a „Stadthanneamt"-nál, noha az építkezés felügyeletére kirendeltetett, egyszersem jelentkezett, „... und seiner eigenen Geschäfte wegen *in Klausenburg* sei, allwo sich derselbe bis dato mehreremale wochen- und monatelang aufgehalten habe..."[41]

Kolozsvárt viszont a szebeni tartozkodást nehezményezik. Júliusban az egyik szomszéd ház, a „Veniczei Uram"-é, beomlással fenyeget. „Ha egyszer szükség vala, most kellene Architector Uramnak itten lenni". A „Vice pallér", Blaumann helyettese, állandó tanácskozásokat folytat Márgaival, hogyan lehetne elejét venni a beomlásnak. Az építkezés halad, a hátulsó tractus kapuja már boltozva van, a falak is kijöttek a földből, s „ha a kapu nillást a Delineatio szerént meg nyerhettyük", az építkezés gyorsabban fog haladni.[42]

Augusztusban a városi tanács beleegyezik a kapufelállításba. A Veniczei-ház felőli kőfalat egyengetik; várják Blaumannt.[43] A szomszéd ház omlása mindjobban fenyeget s Márgai panaszkodik a grófnak, hogy mily jó volna, ha „Pláumán Uram ide jőne, most volna egyszer szükség, minthogy ezzel a nagy fejű V Pallérral nehezen tractálhatok..." Igaz, hogy a „Kő falak rakását a Vicepallér aligha jobban nem érti, mint az Architector". Az építkezés, ha nehezen is, de halad, a kapu felállítása a százférfiak határozatától függ.[44] Az anyagi helyzet sem valami kedvező. A proventus kevés, augusztus derekán a homlokzaton dolgoznak.[45] Mindamellett az építkezés megszakadása fenyeget. Blaumann augusztus végén Kolozsvárra érkezik és természetesen rögtön pénzt kér. „Úgy reménylem, nagyobb része az Épületnek az őszen fedél alá megyen..." Cserépről és épületfákról kell novemberben gondoskodni.[46]

A szebeni tanács azonban megelégeli Blaumann kétlakiságát. Ez évi november 9-i ülésében kimondja, hogy mivel Blaumann építész állandóan más urak szolgálatában dolgozik és legtöbb idejét idegen helyen tölti, kétszáz forint fizetését megvonja és hivatalát felfüggeszti.[47] Ettől az időponttól kezdve a levéltári nyomok mitsem tudnak Szeben városának Blaumannal való kapcsolatairól. A Bánffy-palota így fordulópontot jelent a mester életében. A szebeni hivatalt, amelyért pedig annyit küzdött, veszni hagyja Bánffy György kedvéért. Ettől kezdve haláláig

[40] *Sächs. National-Arch. Mag. Protokoll 1776. Bd. I. S. 20.*
[41] U. o. Mag. Prot. 1776. Bd. I. S. 371.
[42] Márgai Ferenc Kolozsvárt, 1776 július 30-án kelt levele Bánffy György grófhoz.
[43] Ugyanő ugyanahhoz, Kolozsvárt, 1776 augusztus 3-án.
[44] Ugyanő ugyanahhoz, Kolozsvárt, 1776 augusztus 7-én.
[45] Ugyanő ugyanahhoz, Kolozsvárt, 1776 aug. 21.
[46] Ugyanő ugyanahhoz, Kolozsvárt, 1776 aug. 30. és nov. 4.
[47] *Sächs. Nat. Arch.* Mag. Akt., Nr. 1148a vom 9 Novemb. 1776.

költséges épületről gondolkozzék, hanem hogy állandó, rendes proportióju és kivülről is szép szimmetriáju épületet tegyen fel, — e mellett pedig oeconomizáljon is a költségek körül. Már megválik, mit csinál, mivel azt mondá, hogy itt nem lévén helye, nem csinálhatta ki a planumot, hanem Szebenbe fogja Néked kidolgozván, által adni." [34]

György gróf alighanem elejtette a tervnek az atyjára sérelmes felfogását, mert január 26-án már némileg megbékélve írja Bánffy Dénes: „A kolozsvári házunkhoz aligha a szegelet házat is meg nem ejthetem, a mely is osztán az egész épületet nagyon meg fogja szépiteni. Az excusatiódba nem kételkedem, de minthogy a pallér csak maga fejétől nem cselekedte a planumot, azért csak jó lessz, ha végire hajtom, hogy ki volt az az okos ember, aki köztünk ilyen separatiót gondolt volt ki."[35]

A családi nézeteltérések elsimultával kezdetét vette az építkezés. 1774 júniusában a munka már nagyban folyik, Blaumann Kolozsvárott van. „A már kiásott fundamentum sánczokat ki rakatván kö Fallal, az után kezdené az Uttza felől való frontispicium kö falt..." Az alapot a talaj lágysága miatt három öl mélyre kellett beásni „úgy hogy, ami Kö a régi épületekből ki jöt, igen kevés maradt meg". Már ekkor kezdődnek Blaumann konfliktusai Márgaival, természetesen pénzügyek miatt „Pláumán Uram ismét Pénzt Sollicitál" — az inspektornak állandó nehéz küzdelmet kell folytatnia Blaumannal, akinek semmi pénz nem elég. A kőművesek elszámolásával állandóan bajok vannak, Szebenben a gróftól kér pénzt, Kolozsvárt kölcsönöket vesz fel, „... assecurálván eő Kglme, a miota a Riszt (tervet) kezdette dolgozni, mind Ngod szolgálatjában vagyon... a mellett Szebenbe vólt utazásira..." is sok pénze elment.[36]

Blaumannt hivatása Szebenhez köti, de a kolozsvári munkát jobban ambicionálja. Mecénása művészi megbízása jobban érdekli, mint a szebeni útbiztosság. Júliusban 11 kőművessel dolgoztat a mester. Az építőanyagokban azonban hiány mutatkozik s ezért lassan halad a munka.[37] A szebeni magisztrátus sincs elragadtatva Blaumann állandó távollététől. 1775 január 30-án a tanácsülés azt véleményezi, hogy a városi építőmesteri állás szüntettessék meg, mivel Blaumann szolgálatai nélkülözhetők.[38] Blaumannt, úgy látszik, a dolog nem nagyon izgatja, mert Kolozsvárt dolgozik. Szeptemberben „a kezdet Épület negyed Részre már annyira készült, hogy felljebb egy hét mulva lehet a Fedelet rárakni..." Kezdődnek az áccsal való tárgyalások is.[39] A szebeni magisztrátus azonban nem akar a dolgok ilyetén menetébe belenyugodni. Az 1776 január 3-i ülésében elhatározza, hogy a főkormány-

[34] Bánffy Dénes gróf Kolozsvárt, 1774 jan. 6-án kelt levele Bánffy György grófhoz Nagyszebenbe. *Gróf Bánffy-család levéltára. II. Rokonságok. I. koffer, 30. Fasc.*

[35] Ugyanő ugyanahhoz, Bonczhidán, 1774 jan. 26. *Ugyanott.*

[36] Márgai Ferenc Kolozsvárt, 1774 június 11-én kelt levele Bánffy György grófhoz.

[37] Ugyanő ugyanahhoz; Bonczhida, 1774 július 22.

[38] *Sächsisches Nationalarchiv, Mag. Protokoll 1775*, Sitzung vom 30. I.

[39] Márgai Ferenc Kolozsvárt, 1775 szept. 23-án kelt levele Bánffy György grófhoz.

Johann Eberhard Blaumann: A kolozsvári Bánffy-palota.

(Veress F. felvétele a mult század 60-as éveiben.)

3. a házösszeírásoknál való segédkezést és felmérési munkálatokat.[26] Blaumann élete így egyelőre nyugodt révbe jut, sőt 1772 március 12-én mint „Stadtbaumeister und Bildhauer" a tanácstól egy márvány- vagy kőcsiszolda felállítási engedélyét kéri.[27] Hogy ez megvalósult-e, nem tudjuk. Ez év június 8-án gyász éri Blaumannt; felesége meghal.[28] Ugyanezen év augusztus 29-én Mária Terézia városi építőmesterré nevezi ki évi 200 forint fizetéssel.[29] December 14-én pedig tagja lesz a Posta-utcai „Verbesserungskommission"-nak, mint útbiztos.[30]

Ezidőtájt kapcsolódik össze a már biztos révbe jutott Blaumann élettörténete a kolozsvári Bánffy-palota építésével. Bánffy György képzeletét sokat foglalkoztatta egy fényes kolozsvári ház s ennek megvalósítását a legkiválóbb szebeni mesterre, a városi építészre, bízhatta csak, az ő pártfogoltjára, aki, mint látjuk, nem pallérsorból emelkedett ki, hanem mint szobrász inkább a művészet, mint a technika szolgálatában állott. Ebből az időből keletkezik az első levéltári nyom a palotára vonatkozólag. Márgai 1773 október 22-én kelt levelében a téglavetőkkel való alkuról ír, s följegyzi, hogy a következő tavasszal 100.000 téglát fog vettetni. A régi ház elbontásához szükséges „... kőhányó Rudakat, Pöröllyeket s kelletŏ csákányokat meg csináltatván, az után *(ha ugyan determináltatik az építés)* a köveket hányatván..." [31]

Blaumann azonban most Szebenben van elfoglalva. A magisztrátus ez év november 6-án megbízást ad neki a térparancsnoki szállás alaprajzának megrajzolására és a reparációkra való felügyeletre.[32] Valószínűleg ezért „...a Szebeni Pallér, mindeddig nem érkezék..." — írja Márgai december 28-án — „...kinek erre jövetele már tudva van Mltgs Gróff Uram Eő Excellja előt..." [33]

Blaumann megérkezik Kolozsvárra és a palota terveit bemutatja Bánffy Dénes grófnak, aki 1774 január 6-án heves, szemrehányó levelet intézett fiához. A levél igen érdekes fényt vet György gróf és Blaumann koncepciójára. „Nem kevéssé szomorodtam vala meg" — írja Dénes gróf — „a midőn az ide való ujj épületnek delineatióját megtekintvén, nagy illetlenségeket tapasztaltam benne, a melyek is ha a te parancsolatodból estenek és reám oly kevés gondod volt és oly contentim ordináltad, hogy hátul az udvarba csináljanak nékem is helyet, a hová magamat megvonhassam, ez ha így esett, elég dicséretes actus tölled és ha igy volt és igy akartad, magadnak maradhatsz, magadnak tarthatod az egész épületet, mert én igy nem fogom koptatni... Ez az architector látom mindenekben altum sapit. Én megmondám néki, hogy rollunk ne gondolkodgyék ugy, mint valami regnans fejedelmekről, mert mi csak particularis cavallérok vagyunk s ugyan azért ne valami

[26] U. o. *Magistrats Protokoll 1770. S. 170.*
[27] U. o. *Magistrats Protokoll 1772.*
[28] *Evangelische Kirchengemeinde, Hermannstadt. Todes-Matrikel 1772.*
[29] *Sächsisches Nationalarchiv, Hermannstadt. Magistrats Protokoll 1772.*
[30] U. o.
[31] Kelt 1773 október 22-én, Szászcsanádon.
[32] *Sächsisches Nationalarchiv, Hermannstadt, Magistrats Protokoll 1773.*
[33] Márgai Ferenc Bonczhidán, 1773 december 28-án kelt levele Bánffy György grófhoz.

helyesen „*Blauman*"-nak neveztetett.[19] E név a művészettörténeti kutatás előtt mindeddig teljesen ismeretlen. Életének, működésének feltárása, mint művei tanusítják, cseppet sem megvetendő feladat számunkra. A nagyszebeni levéltári adatok nyomán kerek képet rajzolhatunk a mester életéről.[20]

Johann Eberhard Blaumann 1733-ban született Böblingenben (Württemberg), mint Georg Dietrich Blaumann kereskedő fia.[21] Erdélybe vándorolva Nagyszebenbe telepszik meg, s mint „Maurer und Steinhauer" polgárjogot nyer a magisztrátus 1756 nov. 13-i határozata értelmében; 15 forintot fizet taxaképen.[22] Másnap már meg is házasodik: az evangelikus lelkésznek, Conrad Danielnek, leányát, Anna Máriát, vezeti oltár elé.[23] Életviszonyai azonban nem a legkedvezőbbek. 1769 elején felségfolyamodványt intéz Mária Teréziához, amelyben előadja, hogy a szobrászművészet terén oly kevés munkája akad, amelyből képtelen megélni és kénytelen kivándorolni, hacsak nem reméli, hogy az építőművészetben való ismeretei révén nem tud szolgálatba állani. Különösen sokat foglalkozott az architekturával és mellékel olyan terveket is, amelyek szerint Szebenben néhány házat lehetne építeni. Kéri tehát, hogy, mint „Provinzialbaumeister"-t alkalmazzák Szebenben némi fizetéssel.[24]

Ennek a kérvénynek nyomán a főkormányszék jótállást kér a városi tanácstól. A magisztrátus véleménye kedvezőtlen Blaumannra nézve. Az 1769 február 25-i határozat kimondja: „Da in hiesiger Stadt wenige Publique Gebäude sind, so hält man es nicht für notwendig einen solchen Baumeister zu konstituieren." [25] E határozat azonban Blaumannt nem kedvetlenítette el. Pártfogókat keresett s valószínűleg ekkortájt jut kapcsolatba Bánffy Györggyel, (aki ekkor a Gubernium tanácsosa volt), mert 1770 március 26-án a szebeni tanács elhatározza: mivel a kőfaragó Blaumannt magas helyről mint ügyes építőmestert ajánlják, évi 150 forint fizetéssel városi építőmesternek alkalmaztatik. Egyben kötelességévé teszik: 1. valamennyi nyilvános épületre, úgymint a Vöröstoronyra, templomra, iskolákra, kútakra, vízvezetékekre, utca- és útkövezésekre való felvigyázást, a felállítandó városi épületek tervezését és költségvetés-készítést; 2. a „Bauhülfsfundo"-ból felveendő pénzeknek megfelelő célra való gazdaságos és lelkiismeretes fordítását;

[19] Gillyén János secretarius levelei Bánffy György grófhoz: Kolozsvárt, 1780 szept. 27.; 1780 szept. 30.; 1780 okt. 6.; Nagyszeben, 1781 szept. 22. (Bécsbe); Szászcsanád, 1782 ápr. 17.; Kvárt, 1782 máj. 4. *Gróf Bánffy-család levéltára. I. Nemzetségi levéltár.*

[20] Dr. Julius Bielz úrnak, a nagyszebeni Bruckenthal-múzeum őrének, 1933 okt. 10-én kelt nagybecsű levélbeli közlései.

[21] *Evangelische Kirchengemeinde A. B. in Hermannstadt, Trau-matrikel 1756.*

[22] *Sächsisches Nationalarchiv. Hermannstadt, Protocollum Civium Cibiniensium.*

[23] L. a 21. jegyzetet.

[24] *Sächsisches Nationalarchiv, Hermannstadt, Magistrats Akt Nr. 79/1769.*

[25] U. o. *Magistrats Protokoll 1779. S. 393.*

Rajzaink, egykorú metszeteink a mai palotát megelőző házakról nincsenek s így nem tudjuk, hogy az egykori Bánffy-ház mekkora terjedelmű volt s mikor folyt itt építkezés vagy reparáció.[14] Későbbi forrásainkból azonban kiviláglik, hogy a mai palota telkén házak állottak, amelyek alapjuktól fogva elbontattak s köveik az új ház alapzatába kerültek.[15]

Az ezen a telken épült mai palota egész építéstörténete kiviláglik abból a levelezésből, amelyet az Erdélyi Múzeum Gróf Bánffy-levéltára őriz. Ezeket a leveleket Márgai Ferenc uradalmi inspektor (azaz jószágigazgató) intézte évek hosszú során át Bánffy György grófhoz, aki, mint a főkormányszék tanácsosa, Szebenben, majd a bécsi kancellárián tartózkodott.[16] E levelezés nyomára Kelemen Lajos vezetett bennünket. A ház építésének történetére több adatot a Bánffyak családi levéltára nem nyujt, a gubernátor atyjának, Bánffy Dénes grófnak, egynéhány idevonatkozó levelén kívül.[17] A gróf válaszai, a contractus, a számadások, az eredeti tervek, az alaprajz nem kerültek elő máshonnan sem. Mindezeknek valószínűleg nyoma veszett, hacsak idegen levéltárak mélyén nem lappang valami idevonatkozó okmány. Gazdasági természetü okmányunk csupán a faragott kövek specificatiója, amely azonban különösebb érdekkel nem bír számunkra.[18] Márgai levelei azonban önmagukban is elégségesek az építéstörténet rekonstruálására, s ami a legfontosabb, az építő személyének meghatározására.

Márgai Ferenc leveleiben számtalanszor fordul elő az „architector": bizonyos *„Pláumán uram"* neve. Ez a *„Pláumán"*, mint Bánffy számadásainak intézője, Gillyén János secretarius, leveleiből kiviláglik,

céh jegyzője volt (Jakab: *Kolozsvár tört.* III. 266. l.) és 1774-ben hites szenátor (u. o. 268. l.). Hogy ő vette volna meg az Ispotály-házat, nem tudjuk. Az ispotály-ház túlnani szomszédja mindenesetre Vissovatius András aranymüves volt, (említi Jakab, id. m. 267. és 410. ll.), aki 1778-ban céhmester. A Vissovathi-telek később a Gyergyai-családé lett, akik szintén aranymívesek voltak (l. Jakab, III. 267. l.). Még egy, Bánffy-házra vonatkozó okmány került kezünkbe, amely 1765-ből kelt s amely Bánffy Farkas bárónak a piac-soron álló házára vonatkozik: „....egy felől groff Rhédei Józsefné asszony ő Naga, más felől pedig városi Civis és Arany mives Visovathi András ő Kglme szomszédságok között." Az okirat ezen — emeletes — háznak reparációjáról szól. („A Kolosvári Háznak reparatiojára minémü munkát tett légyen a pallér, minémüt kelleték még tennie... arról való adtestatum de Ao 1765." Aláírva: Kolosvár, die 14a Aprilis Ao 1765. Almási Török András mpa PH. és Leszfalvi Isaak Sándor mpa PH. *Erdélyi Múzeum, Gr. Bánffy-család levéltára. I. Nemzetségi levéltár.)* Mivel Bánffy Farkas († 1794) a grófi ágtól messze esett, nyilvánvaló, hogy itt csak egy más házról lehet szó, amely a Vissovathi-háztól délre, a mai Szentegyház-utca torkolatának helyén állhatott. Erre a kérdésre teljes világot vetni a további kutatás feladata.

[14] Valószínűnek tartjuk, hogy semmi jelentősebb vagy nagyobbszabású építkezés nem volt, mert arról nem hallgatna a Bánffy-levéltár.

[15] Márgai Ferenc Kolozsvárt, 1774 jún. 11-én kelt levele Bánffy György grófhoz. *Gr. Bánffy-család levéltára. I. Nemzetségi levéltár.*

[16] *Gróf Bánffy-család levéltára. I. Nemzetségi levéltár.*

[17] L. a 34. és 35. jegyzeteket.

[18] „Az Kolosvárt kezdet épülethez kévántató faragott kövek s azok ára specificatiója. Summa Rf. 8893. xr. 30." Egy ív három oldalán kelet és aláírás nélkül. *Gr. Bánffy-család levéltára. I. Nemzetségi levéltár. Fasc. 59. No. 93.*

Hiteles forrásaink[4] kétségtelenné teszik, hogy a piac-sor egyik házát az 1691-i kolozsvári országgyűlésen perben nyerte el Bánffy György gróf, az első erdélyi gubernátor, Rhédey Ferenc örököseitől.[5] E ház a Rázmány- és Linczeg-házak szomszédságában állott,[6] homlokzata a mai palota erkélypavillonjának helyére nézett s természetesen jóval keskenyebb volt a mai palotáénál. A későbbi idők folyamán a szomszédos telkek is Bánffy-kézre kerültek. 1694-ben a Rázmány-ház már Bánffy Györgyé s így az északi szomszéd ettől fogva az Eperjesi-család.[7] 1697 augusztus elsején a Linczeg-házat a nagy tűzvész elpusztítja, de újra megépítik.[8] 1701 december 31-én ezen új ház a gubernátor tulajdonába megy át, 1800 forintért.[9] Ezt a Linczeg-féle házat, melynek tulsó szomszédja az ispotály-ház volt, Bánffy György gróf, a gubernátor hasonnevű fia, 1722 május 26-án eladja egyik hű emberének, Solymosi Ferencnek; 1763-ban azonban a gróf a házat újra visszavásárolta.[10] Az északi szomszéd, az Eperjesi-család, 1754 január 14-én adta el házát Bánffy Dénes grófnak.[11] Igy a Bánffy-telek a XVIII. század közepén már nagyra nőtt. Északi szomszédja a Mátéffy-ház volt,[12] déli szomszédja az ispotály-ház,[13] keleti határa a sikátor, a későbbi Bólyai-utca.

[4] A Bánffy-telek történetére vonatkozó okmányokat Kelemen Lajos kolozsvári egyetemi levéltárnok úr kutatta ki és volt szíves rendelkezésünkre bocsátani

[5] Egy. 1727 márc. 6-án. Kolozsvárt végzett tanúvallatásból világlik ki. *Erdélyi Múzeum. Gróf Bánffy-család levéltára. I. Nemzetségi levéltár, kolozsvári csomó. Régi jelzet: Fasc. 59. No. 59.* Az okmány 1692-t teszi az országgyűlés dátumának, mivel Kolozsvárt azonban csak 1691 decemberében és 1694-ben tartatott e tájban országgyűlés, a korábbi dátum érvényes, mert az 1694-i okmányok már mint befejezett tényről beszélnek a Bánffy-házról. L. a 7. jegyzetet.

[6] E két szomszéd házat a föntebb idézett okirat is megnevezi.

[7] Az 1694 márc. 16-án kelt szerződés szerint a Rázmány-ház egyik fele már Bánffy Györgyé; a másik felének ezidőszerinti tulajdonosa nemes Debreczeni Nagy György, aki e házrészt 280 magy. forintért elzálogosította s a házrészt átadta a gróf jószágkormányzójának, Zsutori Ferencnek. *Gróf Bánffy-család levéltára, I. Nemzetségi levéltár, Fasc. 59. No. 46.*

[8] Linczeg János 300 frt. kölcsönt vesz fel az újjáépítésre. Az egyik szomszéd a kormányzó, a másik a „közönséges ispotályház". *Gr. Bánffy-család levéltára. I. Nemzetségi levéltár, kolozsvári csomó, Fasc. 59. No. 58.*

[9] *Gróf Bánffy-család levéltára. I. Nemz. levéltár, kolozsvári csomó, Fasc. 59. No. 57. és u. o. Fasc. 59. No. 77.*

[10] 1800 forintért vette, majd 1200 forintért vásárolta vissza. *Gr. Bánffy-család levéltára. I. Nemzetségi levéltár, kolozsvári csomó. Régi jz. Fasc. 59. No. 71.*

[11] Eperjesi László és fia, István, 2100 forintért adták el a házat, amely a piactól egész a későbbi Bólyai-utcáig terjedt. A piaci front szélessége 5 7/16, a sikátor felőli széle 4¾, hossza pedig 34 öl volt. *Gr. Bánffy-család levéltára. I. Nemzetségi levéltár, kolozsvári csomó. r. j. Fasc. 59. No. 66.*

[12] Mátéffy Borbély Ferenc tulajdona. L. a föntebbi okmányt. E ház helyén ma a Központi Szálloda áll.

[13] Hogy az ispotály-ház telke is beletartozik-e a mai palota telkébe, világosan nem látjuk. A későbbi okmányokból nyilvánvaló lesz, hogy Bánffyék egyik szomszédja a 70-es években „Veniczei Uram" volt. Tehát az a Venitzei Sándor nevű aranyműves, aki 1750-ben és 1762-ben a kolozsvári aranyműves

A kolozsvári Bánffy-palota és tervező mestere, Johann Eberhard Blaumann

Erdély történelmének legdöntőbb mozzanatai, a fejedelmi kor bukása után, a Bánffy-család nevéhez fűződnek. Az erdélyi magyarság a XVIII. század végén is akkor kezd szomorú politikai elerőtlenedéséből új erőre kapni, mikor ismét egy Bánffy kerül Erdély kormányzói székébe. József császár 1787 március 15-én nevezi ki *Bánffy György grófot*, az egyesült magyar királyság alkancellárját, erre a magas méltóságra. Bánffy György minden igyekezete azon volt, hogy a főkormányszéket Nagyszebenből Kolozsvárra hozathassa vissza, mivel az erdélyi nemzeti törekvések összpontosítást s új lendületet csak ilyképpen vehettek. 1790-ben végre teljesült e törekvés. Erdély s így Kolozsvár újjáéledése Bánffy György nevével és tevékenységével elválaszthatatlanul fűződik egybe. Nemcsak a kormányzó életének kőbefaragott emléke tehát a Kolozsvár főterén emelkedő palota, hanem egyben Erdélyország renaissanceának jelképe is. Mint Jakab Elek írja: „Csaknem 300 év telt el, míg Kolozsvárnak Zsigmond király nagy szellemét felfogni biró polgára akadt, aki az általa épített magasztos szépségű templom közelében egy ahhoz illő pompás palotát állított, rányomva arra saját lelke nagysága bélyegét, példát adva főnemes társainak a város emelésére, s a polgárságnak a mívelődés útján elébb haladására . . ." [1]

•

A magyar művészettörténeti kutatás az erdélyi barokművészet tekintetében még a kezdet legkezdetén áll s így e legszebb kolozsvári barok-palota építéstörténetével és művészi méltatásával sem foglalkozott. A rávonatkozó irodalom csupán hiteles adatokkal nem támogatott találgatásokra szorítkozik.[2] A néphit igen érdekesen a Mária Terézia nevével kapcsolja egybe a ház keletkezését. Jakab maga csak annyit tud, hogy 1787 előtt „kevéssel" épült.[3] Annyi bizonyos, hogy a Főtér keleti sorának egyik telke már régóta a Bánffyak birtoka volt.

[1] Jakab E.: *Kolozsvár története.* (Bpest, 1888.) III. k. 489. l.

[2] *Az Osztrák-Magyar Monarchia írásban és képben. Magyarország* VII. kötetének (Bp. 1901.) Kolozsvárról szóló cikke a palota alapjának megvetését 1674-re teszi, Bánffy (II.) Dénest nevezve meg kezdeményezőjének; majd — szerinte — Bánffy (III.) Dénes folytatja és György fejezi be (169. l.). Möller István: *Erdély nevezetesebb műemlékei.* Bpest, Historia Kiad., 1929. Egyet. ny. (10. l.) a XVIII. század elejéről valónak tartja; stb.

[3] Jakab, id. h.

(november 14) jobblétre szenderült. Végrendeletében kifejezett óhajának megfelelően Szent Vigil egyházában temették el.[92] Temetésén püspöki székében utóda mondotta a gyászbeszédet.[93]

*

Az emberi életnek utazással való összehasonlítása különösen találó Kolosvári János püspökségére. Trientbe utazásának köszönhette püspöki süvegét, melyre kiváló tehetségei tették érdemessé. Püspöki működését utazási előkészületekkel kezdte meg és hamarosan útnak indult: bátran és vidáman viselte el és gyűrte le az utazás nehézségeit és veszélyeit; rendeltetési helyére érve, reményteljes lelki örömök és vésztjósló anyagi gondok vártak reá. Kereste az utakat, hogy a bajt kikerülje és célját elérje. Ekkor azonban legyőzhetetlen ellenség: gyógyíthatatlan betegség vett erőt rajta. A korai halál igazságtalanságot követett el rajta, mivel működése ragyogó kezdetén gyilkos kór leterítette, mint Archimedest ama marcona római katona, tervezgetései közben, éppen, midőn készülőben volt nagyot alkotni és a tündöklő jövő dicsfénye sugárzott feléje.

Dr. Juhász Kálmán.

Erdélyi Múzeum
1933.
Részletében más cél

[92] „Item corpus meum volo sepeliri in superno templo D. Vigilio dicato."
[93] Pray: *Specimen Hierarchiae Hungariae*, II. 30. l.

»Porta specios
lom viszontag
fölötti ívmező
zett Szt. Ben
egyaránt műve
A szentély
taurált altem
dallépcsőn jutl
lop három ha
szemlélése a
gadó s a mu
Látására t
lyik kápolnájá
levő vörösmár
Üvegfestésü al
kónyomok, mű
A székese
a hazai kolost
nyílik. Csodála
csillagboltozatá
val, nemkülön
nyeivel, egyará
Pannonhal
tény műveltség
ponti fényforrásból, századokon innen áradt szét a kultúra áldásttevő

halmi apát korából rendkivül érdekes és értékes a tihanyi összeíró levél, melyben 2000 magyar név szerepel. Nagyértékü kincse az úgynevezett »Liber Ruber« nevü okiratgyüjtemény, mely 1240-ig bezárólag, ötvenkilenc darab pápai és királyi oklevél eredeti utánzású, iniciálé-gazdag másolatát tartalmazza.

A pápák közül legtöbb bullája van IX. Gergelytől (1227—1241.) 36 darab; IV. Incétől (1243—1254), 11 darab; II. Gyulától (1550—1555.) 13 darab.

Képtára főleg a németalföldi, olasz, spanyol, francia, német és oszták festőművészet nagy mestereinek alkotásait őrzi. Rubens, Van Dyck, Teniers ecsetje a XV. századbeli flamand-iskola típusos képeit állitja elénk. A hollandi iskolából L. Leyden (XVI.), Camphuysen, Toorenvliet XVII. századbeli képeit; a velencei, római, nápolyi, genovai, toszkánai olasz festők gazdag galériájából Quardi, Reni, Magnasco, Dolci, Battoni vallásos tárgyú műveit; a franciák közül Bourguingnon csataképeit, a német iskolából Hoffmann, Holzmann, Rottenhammer alkotásait; az osztrák művészek közül főleg Troger, Meytens és Maulbertsch színgazdag, rendkivül finomárnyalatú vásznait; a magyar festők közül pedig Vaszary és Barabás képeit említjük meg.

Régiségtárában képviselve látjuk az elmúlt történelmi korok gazdag gyüjteményét. Itt vannak fölhalmozva a hegy alatt hajdan elterült Pannonia-Sabaria római községben talált felíratos kövek, sírleletek, bélyeges téglák, ékszerek, kerámiák, a régi monostor román és gót faragású darabjai s az újabbkori tárgyak nagy csoportja. Keramiai gyüjteményében

Ruoz

č.

Lykanemzromantika
298. č.

inai m. kir. hajózási
iajóstiszti, altiszti és
az 1910—1915. évek-
ra szükséges egyen-
a a március 6-án
ező cégek pályáztak:
34696 kor. 50 fillér,
) 37820 kor. 40 fillér,
el- és termelő
32.813 kor. 40 fillér,
Orsova) 35.647 korona

végett
riumh

„Épület-fát"

minden minőségben és méret szerin
valamint **tüzifát és kőszene**
legolcsóbban szállitok bárhov
Állomás megjelölés után, árajánlatt
szolgálok. Cim:

nelő

szán

Kazánkő elleni szer:

Saxol (Törvényileg védve.)
Szabadalmazott önműködő eljárás utján alkalmazható kazánfesték.

Frischauer és Társa

festékgyárai

BUDAPEST, VII. ker, Gizella-ut 43. sz.

Saxol Veszélytelen, ártalmatlan, nem gyulékony, méregmentes kazánfesték.

Meggátolja a kazánkő lerakodást és rozsdásodást.

TELEFON 52—70.

eresek egy téglagyártó gépet

at vagy kitünő karban lévő használtat
jes berendezéssel, mely napi 10.000 fali-
glát képes préselni. Legvégső ár meg-
:: jelölésével ajánlatokat kér :: :.

vassz
BU
V., R

TELEFON
19—19.

G
durvacsavaro
caissonokat,
kat, szege
mindennemü

TELEFON
SZÁM:
25-11

A GYÁRI OSZTÁ

VASBETÉT
MÖSZÖ
MÉR

SZAB. GÉPPEL GYÁRTOTT
KARMANTYUS-
CEMENTCSÖVEKET

CSATORNÁZÁSI ÉS
VIZTELENITÉS
CÉLOKRA

RVÁNYMOZAIK
CEMENTLAPOKAT

MAGANHAZAK, TEMP.
LOMOK, FOLYOSÓK,
KONYHÁK, UDVAROK
ÁRDÁK, ÜZLET-

A Budapesti Mérnöki Kamara közleményei.

A Mérnöki Kamara választmányának 108. üléséből. A választmány 1928. december hó 21-én tartott ülésében tárgyalta a közigazgatás rendezéséről szóló törvényjavaslatot és elhatározta, hogy a köztisztviselők minősítéséről szóló jogszabályok olyan módosítását kéri, hogy a Műegyetemen közgazdasági mérnöki oklevelet vagy doktorátust szerzett mérnökök hasonló elbánásban részesüljenek, mint azok, akik a budapesti tudományegyetem mellett felállított közgazdaságtudományi karon a közgazdaságtudományi államvizsgát sikerrel letették. Továbbá kéri, hogy a törvényhatósági bizottságban és szerveiben a mérnöki kar és a mérnöki ügyek hatályosabb képviseletet nyerjenek. Egyebekben a választmány önkormányzati ügyeket intézett.

Budapesti Mérnöki Kamara. 8702/1928. sz.

HIRDETMÉNY.

A Budapesti Mérnöki Kamara választmánya az előfordult oklevélhamisítások miatt foglalkozott az elméleti előképzettségnek a kamarai felveteli és nyilvantartási eljárásoknál előírt igazoltatásával. A választmánynak e tárgyban hozott határozata értelmében mindázoknak, kik a jövőben az elméleti előképzettség igazolását megkívánó felvételi vagy nyilvántartási eljárás indítása érdekében a Kamarához beadvánnyal fordulnak, képzettségüket feltétlenül *eredeti* okmánnyal kell igazolniok. Okleveles mérnököknek feltétlenül *eredeti oklevelüket* kell mellékelniök, akik pedig a mérnöki rendtartásról szóló 1923. XVII. t.-c. érvényben lévő átmeneti és egyéb intézkedéseire alapított kérelmet terjesztenek elő, azok iskolai tanulmányaik mértékadó utolsó adatait tartalmazó *eredeti bizonyítványt* (így a hazai felsőiparisklát végzettek *eredeti* végbizonyítványt) kötelesek bemutatni.

Budapest, 1928. évi december hó 31-én.

Budapesti Mérnöki Kamara

A Kamara új tagjai. A Budapesti Mérnöki Kamara választmánya által felvett alábbi tagok felvétele ellen a törvényes határidőn belül fellebbezés nem érkezvén, ezek felvétele jogerőre emelkedett.

Új tagok tehát 1928. évi december hó 31-től:

Fényes István építészmérnök, Bpest, IV, Váci-u. 58. — *Rusz* Ervin építészmérnök, Kecskemét, Széchényi-tér 6. — *Schmidhofer* István építészmérnök, Bpest, I, Márvány-u. 44. — *Dr. Schrodt* István gépészmérnök, Bpest, VIII, Szentkirályi-u. 17.

Jogerőssé vált fegyelmi határozatok.

I.

A Budapesti Mérnöki Kamara Fegyelmi Bírósága F. 6./1928/5.

A Budapesti Mérnöki Kamara Fegyelmi Bírósága N. N. építészmérnök, kamarai tag ellen folyamatba tett fegyelmi ügyben 1928. évi október hó 6. napján F. 6./1928/4. szám alatt hozott vádhatározatából kifolyólag, a Budapesti Mérnöki Kamara üléstermében 1928. évi november hó 17. napján megtartott nyilvános szóbeli tárgyaláson a vád és védelem meghallgatása után a következőképen

határozott:

A Fegyelmi Bíróság N. N. építészmérnök kamarai tagot vétkesnek mondja ki a mérnöki rendtartásról szóló 1923 : XVII. t.-c. 37. §-ának első bekezdése 1. pontjába, valamint a 37. § második bekezdésének *c)* és *h)* pontjába ütköző 3 rendbeli fegyelmi vétségben, amelyeket azáltal követett el, hogy mint idősebb Vladár Ervinné megbízott tervező építésze 1927 május havában olyan módosítást javasolt és tervezett az építtetőnek és azt annak kérelmezésére is rábírta, amely módosítás eleve szabálytalanes volt és annak engedélyezésére kilátása nem lehetett, továbbá ismerve az ilyen kérvény elintézésével járó nehézségeket és késedelmeket, a végrehajtás iránt mégis intézkedett, anélkül, hogy a hatósági engedélyt megvárta volna s az általa jónak látott térdfalemelést oly módon tervezte, amely munkálat a Szentkirályi-utcán épített kettős párkány által a hatóság félrevezetésére alkalmas és ezáltal a 25 *m* magas engedélyezett főpárkányt 26·86 méter magasra emelte, — ezért őt a hivatkozott 38. § 1. pontja értelmében feddéssel bünteti.

A fegyelmi eljárás során költségek nem merültek fel, így azok nem állapíttattak meg.

Jelen határozat ellen a kézbesítéstől számított 15 nap alatt a Fegyelmi Bíróságnál benyujtandó írásbeli fellebbezéssel lehet élni a Mérnöki Tanácshoz.

Indokok:

A lefolytatott szóbeli tárgyalás fejleményeképen megállapítható volt, hogy az a kérelem és tervezés, amelyet panaszlott 1927 május havában a térdfalemelés tekintetében az illetékes hatósághoz, a Székesfőváros Tanácsához és a Fővárosi Közmunkák Tanácsához benyujtott, teljesen szabálytalanes és kilátástalan volt, kilátástalan volt azért is, mert a kihallgatott közmunkatanácsi alelnök vallomása szerint kérelmezők még biztatást sem kaptak, amely körülményt teljesen igazol az, hogy amennyiben a biztatás megtörtént volna, nem érkezhetett volna a Kamarához ugyancsak a Közmunkák Tanácsának alelnöke által aláírt feljelentés. Végül az a mód, amelyet panaszlott a térdfalemelés tekintetében tervezett, t. i., hogy a főpárkány alá egy második párkányt tervezett, amely azonban nem álmanzard, félrevezetésre alkalmas.

Tudomása van a Fegyelmi Bíróságnak arról, hogy hasonló esetekben a Fővárosi Közmunkák Tanácsának és az illetékes közigazgatási hatóságoknak megfelelő eszközök állnak rendelkezésére a szabálytalanességek megakadályozására és megtorlására, miután azonban a Fővárosi Közmunkák Tanácsa az elszaporodott szabálytalanességek megszüntetése tekintetében a Mérnöki Kamarához fordult feljelentéssel, nem lehetett kitérni a jogsegély nyujtásától, annál kevésbbé, mert a szabálytalanes eljárások figyelembe nem vétele mintegy törvényesítése lenne a mérnöki kar takintélyét rontó eljárásoknak.

Enyhítő körülménynek vette a bíróság az eddig e téren elharapódzott rendszertelenséget, amely alól az általános megszokottság folytán panaszlott sem vonta ki magát és ezért a büntetés legenyhébb mértékét, a feddést alkalmazta.

Budapest, 1928. évi november hó 22-én.

Schoditsch Lajos s. k. előadó, fegyelmi bíró. — *Rohringer Sándor* s. k. a Fegyelmi Bíróság elnöke.

Panaszlott nem fellebbezett.

II.

A Budapesti Mérnöki Kamara Fegyelmi Bírósága. F. 4./1928/5.

A Budapesti Mérnöki Kamara Fegyelmi Bírósága N. N. építészmérnök, kamarai tag ellen folyamatba tett fegyelmi ügyben az 1928. évi október hó 6. napján F. 4./1928/4. szám alatt hozott vádhatározatából kifolyólag a Budapesti Mérnöki Kamara üléstermében 1928. évi november hó 17. napján megtartott nyilvános szóbeli tárgyaláson a vád- és védelem meghallgatása után a következőképen

határozott:

A Fegyelmi Bíróság N. N. építészmérnök, kamarai tagot vétkesnek mondja ki a mérnöki rendtartásról szóló 1923 : XVII. t.-c. 37. §-ának első bekezdése 1. pontjába ütköző egyrendbeli fegyelmi vétségben, amelyet azáltal követett el, hogy a székesfőváros tanácsa által 110.318/III. 1927. számú engedély ellenére intézkedett a Szaszovszky Gézáné és birtoktársai Erzsébet-körút 16. számú épületének a Kertész-utca felőli részén a megengedett 21 *m* maximális magasság helyett 22·15 *m* magasra való építése iránt és ezért őt a hivatkozott törvény 38. §-ának 1. pontja értelmében feddéssel bünteti.

A fegyelmi eljárás során költségek nem merültek fel, így azok nem állapíttattak meg.

Jelen határozat ellen a kézbesítéstől számított 15 nap alatt a Fegyelmi Bíróságnál benyujtandó írásbeli fellebbezéssel lehet élni a Mérnöki Tanácshoz.

Indokok:

A lefolytatott tárgyalás során panaszlott beismerte a kifogásolt cselekménynek elkövetését, vagyis, hogy a kiadott tanácsi engedély meg nem tartásával szabálytalanesen járt el és az általa elvállalt kötelezettséget megszegte. Ezzel szemben enyhítő körülményül szolgál a tervező építész jóhiszeműsége, az a készsége, hogy az elkövetett hibát, a túlépítést helyreállítsa. Miután azonban az enyhítő körülmények dacára is tennáll az elkövetett tény s miután az elharapódzott szabálytalanességek megszüntetéséhez általában az engedélyezések körüli eljárások módosítása kívánatos, nem pedig az elkövetett hibák elnézése, a vétkesség megállapításától eltekinteni nem lehetett.

Budapest, 1928. évi november hó 22-én.

Schoditsch Lajos s. k. előadó, fegyelmi bíró. — *Rohringer Sándor* s. k. a Fegyelmi Bíróság elnöke.

Panaszlott nem fellebbezett.

A Kamara új helyisége: VIII, Scitovszky-tér 2.
A Kamara új telefonszáma: József 388—18.
A Kamara postatakarékpénztári csekkszámlájának száma: 28.844.

A geodéziai szakosztály ülése 1928 november 28-án. Elnök: *Szilágyi Béla*, jegyző: *Trájber István*. Az ülésen *Rédey István* beszámolt a Nemzetközi Fotogrammetriai Társaság német csoportjának 1928. évi berlini tőgyűléséről, melyyel kapcsolatosan nemzetközi fotogrammetriai és légiforgalmi kiállítást is rendeztek. A fotogrammetriai kiállításon a magyar Állami Térképészeti Intézet is résztvett fotogrammetriai úton készült térképeivel. Az előadó a két napon át tartott beszámoló és tudományos előadásokat, továbbá a német gyárak legújabb fotogrammetriai műszereit ismertette. Rámutatott arra, hogy fotogrammetriai úton készített térképeket csak Magyarország, Svájc és Németország állította ki és ezek között is különösen a magyar anyag tünt ki, melyet Szüts Lajos január 9-én a szakosztály ülésén ismertetni és bemutatni fog. A főgyűlésen Kruttschnitt Aurél az állami Térképészeti Intézet vezetője számolt be feltűnést keltő érdekes előadásban a fotogrammetriának Magyarországon való gyakorlati alkalmazásáról.

Az előadáshoz elsőnek Kruttschnitt Aurél szólt hozzá és bejelentette, hogy a Nemzetközi Fotogrammetriai Társaság magyar osztálya még mindig nem alakulhatott meg s a magyarok még mindig a német osztálynak a tagjai. Antalffy Andor és Trájber István nemzeti érdekből szükségesnek tartják a külön magyar osztály megalakulását.

Szilágyi elnök javaslatára a szakosztály Rédey István és Trájber István tagtársakat bízza meg javaslat kidolgozásával a magyar osztály megalakulására.

Az elnök ezután megköszöni az érdekes és tartalmas előadást és az ülést bezárja. *Trájber István*, szako. jegyző.

Az út-, vasút- és hídépítési szakosztály november hó 29-én tartott ülése. Elnök: Dr. Mihailich Győző, jegyző: Dr. Janicsek József. Elnök a megjelentek üdvözlése után felkéri *Ruzitska Lajos* máv. felügyelőt, hogy: *Sínhegesztés és alkalmazása nagy vasúti pályákon* címmel hirdetett előadását tartsa meg.

Előadó utal a m. kir. államvasutak vonalain folyó sínkicserélési munkálatokra, melyeket nagy arányban kell folytatni, hogy a vonatsebességeket fel lehessen emelni.

A sínceréléssel kapcsolatban a legújabb technikai újításokat kell alkalmazni, így lehetőleg minél *hosszabb* sineket kell fektetni, hogy az ütközők számát csökkentsük. Ezzel összefüggésben a pályafenntartás költsége is apadni fog, mert éppen az ütközők fenntartása a legdrágább. Erre szolgál a *sínhegesztés*, mely ma 35—48 *m* hosszúságra növeli meg a régi 9—12 *m*-es sínhosszakat. A hegesztés történhet *villamos* úton vagy *aluminothermit* eljárással. Előbbi drága, külön áramforrás kell, ezért csak városi villamos vasutakon használják. Utóbbi bárhol elvégezhető, mert a magas hőfokot az aluminium és vasoxid keverékének elégetésével nyerjük. Az eljárást a XX. század elején Prof. *Dr. Goldschmidt* fedezte fel és a berlini *Elektorthermit*-társaság tökéletesítette. Majd vetített képekkel és egy film bemutatásával ismertette előadó az eljárás részleteit. A legrégibb hegesztés Magyarországon fekszik az algyői Tiszahídon, 1902-ben készült s azóta is kifogástalan. Nagyobb méretekben 1926 óta hegeszt a Máv. fővonalakon oly módon, hogy a deformálódott végű sineket levágva, az így nyert rövidebb sineket hegeszti össze. Végül utal az eljárás közgazdasági fontosságára és a hegesztés költségeit ismerteti.

Előadáshoz hozzászólnak: *Stráner Kamilló*, aki a Szeged—Csanádi-vasút vonalain 1927-ben mintegy 11 *km* hosszban végrehajtott sínhegesztéseket és az észlelt jó tapasztalatokat ismerteti, megemlíti, hogy a kocsik spirálrugóinak törésszáma azóta lényegesen apadt. Majd *Előadó* megjegyzései után *Elnök* a szakosztály köszönetét fejezi ki Előadónak és örömmel állapítja meg, hogy a magyar technikusok, felismerve az eljárás fontosságát, azt az ország hasznára fordítják és ebben a kérdésben is büszkén vallhatjuk, hogy nem maradtunk el a külföld mögött, sőt megelőztük őket. Utal arra a szomorú adatra, hogy nagy bauxit-telepeink mellett az eljárás anyaga külföldi termék, igyekeznünk kell ennek a behozatalnak megszüntetésével kereskedelmi mérlegünket ezzel a tétellel is tehermentesíteni.

Dr. Janicsek József, sz. o. jegyző.

Helyreigazítás. A Közlöny mult évi 47—48. számában a 315. oldalon a *Szemle* rovatban *A tengervíz hőenergiájának hasznosítása* cím alatt egy a szerkesztőségi cenzurát sajnálatos módon elkerült közlemény jelent meg. A közleménybe becsuszott több értelemzavaró sajtóhiba helyreigazítását az alábbiakban adjuk. 1. A második bekezdés hetedik sorában *elgázosítás* helyett *gáztalanítás*, 2. ugyanannak a bekezdésnek 11. sorában *W. S. nyomás* helyett *vizoszlopnyomás*, 3. ugyancsak a második bekezdés 14. sorában *5700 ul/min. fordulat* helyett *5700 percenkénti fordulat* olvasandó. *Szerk.*

A vízépítési szakosztály 1928 november hó 20-án tartott ülésének jegyzőkönyve. Elnök üdvözli a tagtársakat és a szép számban megjelent vendégeket, s felkéri Kenessey Béla tagtársat, hogy előadását a *Láplecsapolás és lápkultúráról* legyen szíves megtartani.

Előadó mindenekelőtt vázolta a lápok keletkezését, majd rátért azok mezőgazdasági kihasználása érdekében való lecsapolási munkálataira. Ezek során rámutatott azokra a nehézségekre, amik a lecsapolás kérdését befolyásolják és amelyek megoldása nélkül helyes lecsapolást csinálni nem lehet.

Különösen kiemelte az altalaj vízszín szabályozhatóságának szükségességét, aminek hiánya általában a láplecsapolások hibája. Röviden vázolta azokat a körülményeket, amiket a talajvíz állásának változtatásánál figyelembe kell venni. A lecsapolás helyes megoldásának kérdésénél nagy szerep jut a lápokon burjánzó növényzetnek. Majd rátért a mi lápjainkon üzhető fedésnélküli és a fedéssel való ú. n. Rimpau-kultúrára, röviden összefoglalta azokat a tényezőket, amik a kétféle művelési módnál jellemzők. Különösen kiemelte a fedetlen kultúránál a fagyveszélyt és azt, hogy az ilyen lápokon az őszi és tavaszi munkák nem végezhetők el idejében, tehát a kultúrának ehhez kell igazodni.

A fedéssel való kultúra csökkenti a felületi párolgást és vele együtt a fagyveszélyt. Rámutatott a láptalajok összetételére és arra, hogy mennyire befolyásolja ez a lápokon való gazdálkodást és a soha nem mellőzhető erőteljes trágyázást. A gazdálkodás fő feltételeit 1. a teljes lecsapolásban, 2. az altalajvíznek szabályozhatóságában, 3. a jó csatornázásban, 4. ezeknek állandó jókarbantartásában foglalja össze.

A tüzelésre való kihasználásra megjegyzi, hogyha egyszer megkezdették a kiásást, úgy azt be is kell egészen fejezni. A gazdáknak nem szabad olyan kultúrát használni melynek más és más a természete s kijelenti, hogy a gazdákkal való együttműködés nagyon szükséges.

Előadásának végén kívánatosnak jelezte annak szükségét, hogy a kormány tisztán hozzáértő szakemberekből álló bizottsággal végeztessen a lápokon kísérleteket, tanulmányokat és állítsa őket a lápgazdák rendelkezésére.

Elnök a magasnívójú, igen tartalmas és tanulságosan érdekes előadásért a szakosztály hálás köszönetét fejezi ki az előadónak, s felkéri a kartársakon kívül a megjelent vendégeket is, hogy legyenek szívesek az előadás tárgyához hozzászólani.

Károlyi Sándor tagtárs egy néhány gyakorlati adatot említ fel; a Hanságban 25.000 kat. hold van már kihasználva. Felemlíti, hogy az Eszterházy-birtokon a duzzasztókkal való vízellátás nem tett jót, mert ez a módszer a Fertő-tó lecsapolásának kialakulását befolyásolta. Szerinte a duzzasztott vízszíntől számított ½ *km*-en erősen nedves a talaj, a távolabbiak pedig szárazak. Egész modern ezzel szemben a Hanság másik oldalán Frigyes főherceg birtokán a lápkultúra. Itt halastó a lápterületnek nagy része, a többi pedig fel van szántva. Megjegyzi még, hogy a „Nyugati bozót" 16.000 kat. hold s itt a lecsapolás megvan, végül felemlíti, hogy a Kis Balatonon is folynak a munkák. Hálás szavakkal adózik különben az előadónak a szép előadásért.

Bükky tagtárs a lecsapolás túlméretezéséhez szól hozzá, kiemeli, hogy szárazságban ismét elvész 40—50 *cm* víz, s így szárazságban nagyon nehéz feladat a lápoknak a nedvesítése.

Az Eszterházy-uradalom főfelügyelője az előtte szóló szavaira válaszol, előadja, hogy ők ma már nagyon szépen dolgoznak a duzzasztással, s ennek ma már meg is van a szép eredménye. Hangsúlyozza, hogy a lápkultúrához nem annyira bizottság kell, amint ezt az előadó gondolja, hanem főleg pénz. Ha pénz volna, úgy minden eddigi nehézséget el lehetne hárítani, mert ma már elegendő tapasztalati adat áll a műszaki nehézségek leküzdésére.

Becker Ádám kartárs a tiszántúli lápokhoz szól hozzá. Szerinte a sebeskörösi sárrét a legrégibb láplecsapolás, itt azonban mindig panaszok voltak, mert tavasszal tele volt vízzel; mióta azonban a lecsapolást rendbe hozták, a termés gyönyörű. Felemlíti, hogy az ecsedi lápnál a talajvíz mélysége nem 70—80 *cm*, a talajvíz ennél sokkal mélyebbre száll le s így a csatorna szelvénye nem elég nagy. Itt is szükséges a csatorna méretének bővítése.

Sárkány tagtárs a Hanságról beszél, felemlíti, hogy ott a főcsatorna megépítése után a láp leszállott, annyira kiszáradt a felülete, hogy valósággal porzott. Ekkor építették be a duzzasztót. Szerinte egyes körzeteket kell 600—700 kat. hold nagyságban összevonni s ezek mindegyikén egy-egy szivatyút kell felállítani.

Miután több felszólaló nincs, az elnök meleg szavakkal újból megköszöni előadónak a szép előadást, a jegyzőkönyv hitelesítésére felkéri Becker és Hubert tagtársakat s az ülést berekeszti.

Rusz János, ízdörb

épitömester

+ 1915 márc. 7.

Ipartestületi évkönyv

1915. 116. 1

ifj Rusz János

épitem

1907. VIII. József Eszt

31/a.

Emrich Gustáv III. 52, 60, 169.

Első magyar általános biztosító társaság „Tűzoltók segély-alapja“ 51,7
Életbiztosítási osztály folyó számlán 72,8
1908. évi nyereség 5,392,9
2.851,6
35 973,5

* Az idei hozzájárulásokkal 4.298,341 kor. 85 fillérre emelkedett.

tosítási üzlet.

1908. január 1-től december 31-ig.

BEVÉTELE

	korona	fill.	korona
A mult évből áthozott díjtartalék			111.471,258
Befolyt díjak: ez évben kiállított kötvények után . . .	2.607,950	36	

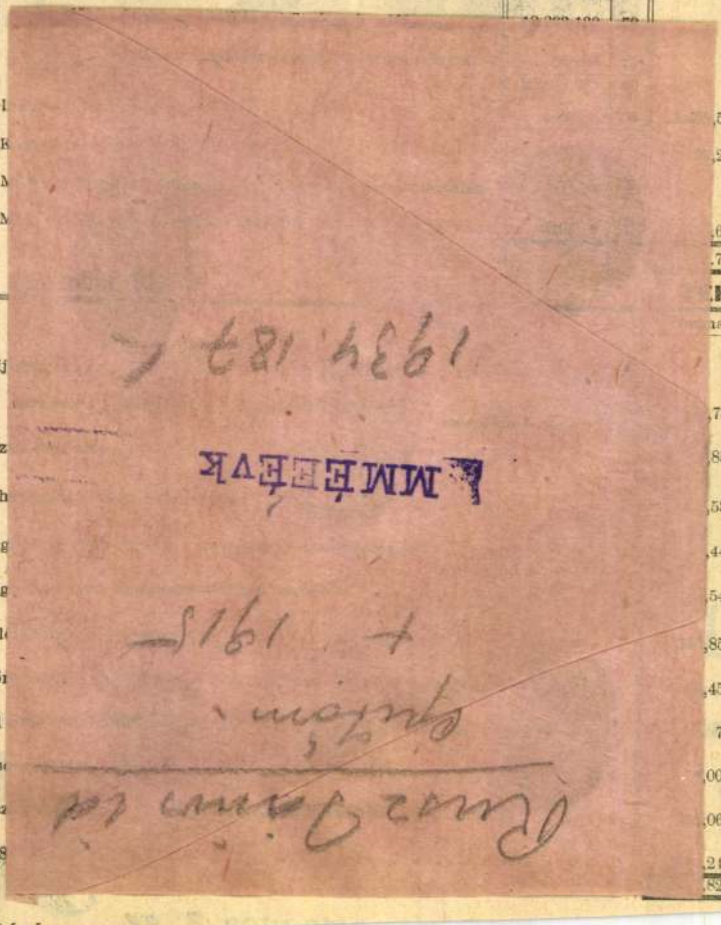

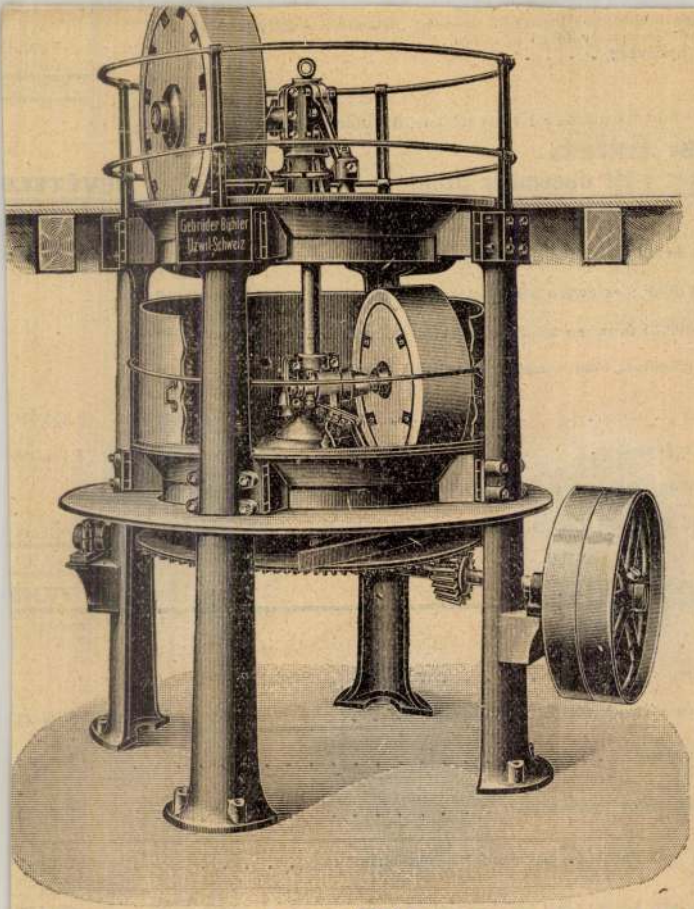

Elsőrendű referenciák.

ÜHLER ÉS DRÖSSLER

26—79. Budapest, VI., Andrássy-ut 51. TELEFON 26—79.

Hirdetések és előfizetések

felvétetnek a kiadóhivatalban

BUDAPEST,

[illegible] utca 3. sz.

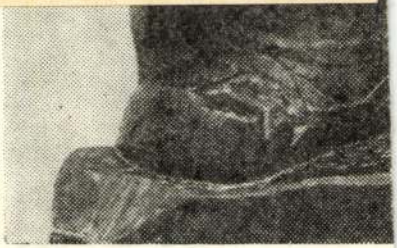

Vida Géza: Havasi kür

Sorok a bar

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 AUG 17

Utunk

Rusz József

tanár

1021

Rusz József: Nyakék

ő köte
zői J

leopá
Lino
című f
tja be
-dikta
i hább
orgio
lyok
főszer
ítják.

35. számunkban közölt, *Adalék ulmány sorstörténetéhez* című sajtóhibák csúsztak be. A 2. nlített Bartók-írás címe a *po*artalmazza, Bartók a budapesti nét *Ethnografiá*nak írta, Pavel iratét *Luceafarul*nak; a szöveg ása egyebekben is csak félig v. A kézirat egyik dátuma is vel-levél kelte 1914 s nem 1924.

Kéziratokat nem őrzü
Az UTUNK

Magyar Hirdető
Sajtófigyelő
Rusz József
UTUNK
1977 SEP 9

1021

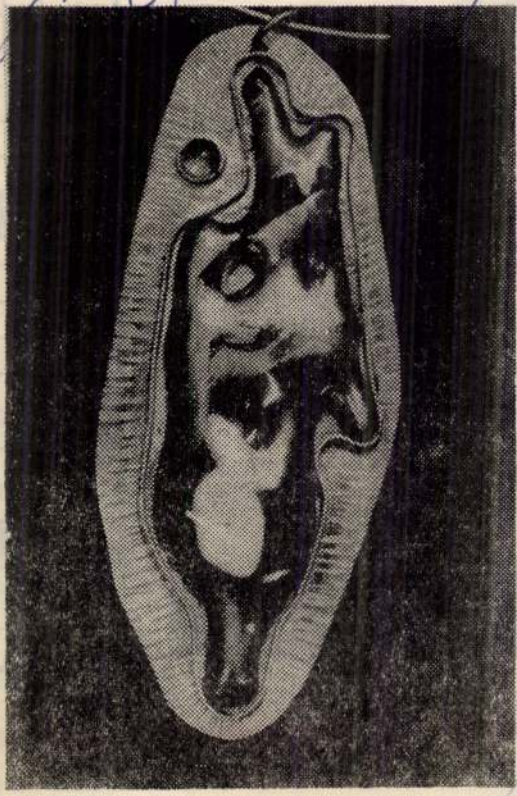

Rusz József ötvösékszere

belőlü
Elős:
el, me
zük a
tást. É
nyagol
Vörös
zettek
(seregn
szinte
miatt egy ilyenfajta tájékoztatás ma nélkülözhetetlen), s nemcsak a Murvay László írására, amely tájékoztat a ma létező líceumtípusokról (köztük a magyar nyelvűekről is — bár ez utóbbiak működési helyét is fontos lett volna megadni, épp a tanulók átfogóbb tájékoztatása érdekében, hiszen egy ilyen, országosan hozzáférhető tájékoztató az egyes vidékek tanulóit érdeklődésük árnyaltabb kielégítésében segítheti, felszabadítva őket a helyi körülményekből közvetlenül adódó kötöttségekből). Az igazi pályairányítás feladatát ebben a kötetben — és általában is — az olyanfajta elemző tanulmányoktól várhatjuk, mint amilyen az Ovidiu Bădináé, amelyben az elmúlt és elkövetkező évtizedek országos méretű munkaerőszükségletének megismerte-

Magyar Hirdető
Sajtófigyelő

UTUNK

1979. SEP 2 1

1021

Rusz József
grafikusmüvé

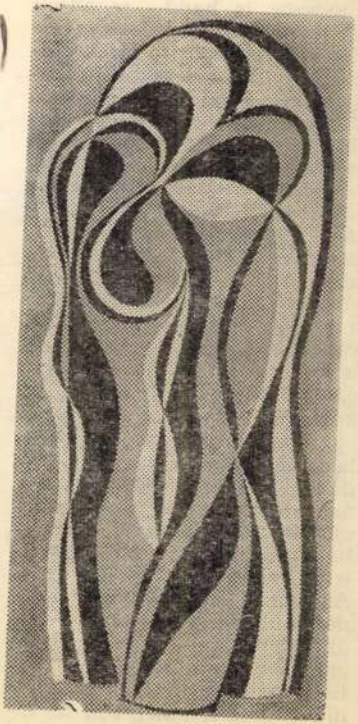

Rusz József
fémgrafikája

Rusz K. fametsző.

Izsó Miklós. Marastoni József rajzaután, fametszet.

Km. szle. 1879. 145. l.

(c) Rusz.

Ipolyi Arnold. Fametszet.

Aláírása: Rusz.

Km. szle 1880. 1. l.

Rusz K

Alex y Károly fametszetű képe: ko żölve:

Képzőmvészeti szle. 1880. 8 szám.

Pőgimn.

ségi nyomda Budapest.

Rusz

fametsző.

Drugeth János nádor (Robert Károly idejéből) hivatalos pecsétje.

Igen gondos kivitelű fametszet

Szárádok 1875 évf. 57 l.

24090 Köz

Russ K

festő

Kölcsy vince Károly Nemzeti Plutarkus c. művében (Pest. 1815) a második kötet mellékletét képező képet rajzolta. Eine „Eljen a Hivség Mártira." Rezbe metszette Mansfeld.

1779 - 1843

becsi festő

LŐCSEI M. K. ADÓHIVATAL
ÉRK: 1905
4490 szám

1

Rusz Károly fametsző

Bátori (Schulz) Bódog, honvédtábornok, mellképe, fametszet. 1.)
Az udvari énekes. Jankó János eredetije után fametszet. 2.)
Dr Meisel Farkas, az izraeliták pesti főrabbija mellképe Haske rajza után ~~[illegible]~~ fametszet. 3.)
Bethlehem-járók karácsonkor, fametszet. 4.)

1.)	Hazánk	sa	Külföld	1867 év.	657 f.
2.)	"	"	"	"	776 "
3.)	"	"	"	"	785 "
4.)	"	"	"	"	825 "

Rusz Károly fametsző

Gróf Festetich György. Br Wrnkheim Béla. Lónyay Menyhért. Gorove István. mellképei Haske eredeti rajza után fára metszve. 1.) Haynald Lajos, kalocsai érsek, mellképe, fametszet. 2.) Ferencz József magyar király és Erzsébet magyar király asszony mellképei. fametszet. 3.) A koronázási ünnepélyes jelenetek. A banderiumok. A királyné koronáztatása. Az esküttétel. A király koronáztatása. Menet az ország jelvényeivel. Aranysarkantyus vitézzé avatás. A kardvágás. 2 lapot betöltő csoportkép. fametszet. 4.) Kossuth Lajos. Ifj. Kossuth Lajos. Kossuth Ferencz, mellképei, fametszet. 5.) Dr Flegler Sándor, mellképe, fametszet. 6.) IX. Pius pápa ő szentsége. Egész alakú arczképe fametszet. 7.)

1.) Hazánk s a Külföld. 1867 ér. — 169 l.
2.) " " " " — 321 l.
3.) " " " " — 369 l.
4.) " " " " — 377 "
5.) " " " " — 393 "
6.) " " " " — 401 l.
7.) " " " " 457 "

Rusz Károly fametsző

„Sir John Bowring" mellképe fametszet Marasztoni József eredetije után. 1.)
„Balatoni táj, a somogyi partról tekintve" Gregus János rajza után, fametszet. 2.)
„Gélich Rikárd" mellképe, Marasztoni József után ~~fára met~~ fametszet. 3.) „Vachott Sándorné" mellképe, fametszett. 4.) „Pákh Albert" mellképe fametszet. 5.) „Matkovich Gáspár, mellképe, fametszet. 6.) „Az erdő bensejében" fametszet. 7.) „Rómer Flóris" mellképe Marasztoni József után fára metszve. 8.) „Pulszky Ferenczné" mellképe. fametszett. 9.) Grf. Andrássy Gyula. Báró Eötvös József. Horváth Boldizsár. Gróf Miko Imre. mellképei. fametszetek. 10.)

1.)	Hazánk s a Külföld. 1867. évf	17 l. 25 lap.
2.)	" " " " " "	
3.)	" " " " " "	49 "
4.)	" " " " " "	65 "
5.)	" " " " " "	113. "
6.)	" " " " " "	128 "
7.)	" " " " " "	135 "
8.)	" " " " " "	143 "
9.)	" " " " " "	158 "
10.)	" " " " " "	168 "

Schulcz Bódog:

Derékig, kissé jobbra ~~nézve~~ fordult, Haja, bajusza és körszakálla rövid. Mellét két kitüntetés díszíti. Atillája paszománt gallérú, mentéjét vállra vetetten viseli. Felirata a kép alatt:

„Bátori Schulcz Bódog."

a bal karnál: „RUSZ"

Fametszet, az alak nagysága 14.7 cm.

Metszette: Rusz.

9095.

107/95 № 412.

11094

Hauck Mina.

Derékig, kissé balra fordult, tojásdad medaillonban. Göndör hajába egyes virágokat tüzött. Magas ruhája fodros és brocheját szalagon hordja. Felirata:

Hauck Minnie

és a bal karnál: RUSZ.

Fm., mér. a vk. 12.8:9.8 cm.

Szn. 365-907
1931-907-6

I. Ferencz József. 10668.

Megkoronázása.

Fölül középütt a király koronáztatása, balra a királyné koronáztatása és jobbra az aranysarkantyús vitéz avatás; a felső balsarkon a bandériumok felvonulása és a jobbsarkon a menet az ország jelvényeivel; alól pedig az eskütétel és a kardvágás szemlélhető. Felirata a kép fölött:

A KORONÁZÁSI ÜNNEPÉLYES JELENETEK.

fölül balra: Melléklet a „Heti Posta" 15-ik számához.
alól jobbra: RUSZ K.

Fm., mér. 22.8: 34 cm.

Sz.n. 8-902
680-901-7.

Nándra Ábrahám. 10348.

Az előtérben áll a hires medvevadász. Jobb kezében botját tartja, baljával pedig két csövü puskáját fogja. Szájában pipa van. Ingre vetközött kabátját vállra vetette és oldalán táska log. Felirata a kép alatt:

Nándra Ábrahám hunyad-megyei medvevadász.

és e felett jobbra: RUSZ K.

Fm., mér. a vk. 17.8:13 cm.

Szn. 237-900.
703-900-5.

Russ fametszö.

Báró Lo-Presti Árpád. Jelz. Russ. Fametszet.

Madách Imre. Jelz. Russ sc. Fametszet. 8°

Madarász Victor. Janko rajza után metszette: Russ. Fametszet; 8°

G-es csoport

I keretbefoglalt,

Honvéd tábornokok.

A I babér- és tölgygalylyal körülvett tojásdad medaillonokban, a melyek közt babérral díszített ágyuk, golyók, kardok, dobok trombiták, meg tölténytáskákképeznek csoportot, a rajtok levő cédulák szerint: „LENKEY JÁNOS + 1849" – „MÉSZÁROS LÁZÁR + 1858" – „NAGY SANDOR JOZSEF + 1849" – „PERCZEL MÓR" – „PÖLTEMBERG ERNŐ" + 1849" – „SCHWEIDEL JÓZSEF + 1849" – „TÖRÖK IGNÁCZ + 1849" – „GR. VÉCSEY KÁROLY + 1848" és „VETTER ANTAL" vállig ábrázolt arczképei vannak. Feliratai a kép alatt ~~melynek sárga alányomása hasonló keretben van~~:

„III. HONVÉD-TABORNOKOK".

alól balra: „H" és: „RUSZK"
ez alatt: „Minden utánzat joga fenntartatik"
s jobbra: „A „Honvédalbum" melléklete".

Fametszet, méretei az alányomásnak 33.5 : 23., cm.
Metszette: Rusz K.

Ltsza 8842.

107/95 : 237.

9. és csoport.

Honvéd tábornokok:

A barna ~~alányomású sugyanily~~ keretű lapon hadi ékítményekkel és tölgygalyakkal díszített medaillonokban, a rajtok lévő mondatszalag feliratai szerint, négy sorban: „AULICH + 1849" – „ASBOTH LAJOS" – „BATORI-SCHULTZ" – „BEM + 1851" – „CZECZ JÁNOS" – „DAMJANICS + 1849" – „DEMBINSZKY + 1863" – „DESSEWFFY ARISZTID + 1849" és „GUYON RIKARD + 1856" képeit szemlélhetjük. Mindannyian vállon alólig, egyenruhában és kitüntetéssel vannak ábrázolva. Felirata a képcsoport alatt:

„1. HONVÉD-TÁBORNOKOK."

a legalsó szalag jobb felén: „RUSZ"
s alól balra: „Minden utánzat joga fenntartatik"
s jobbra: „A » Honvédalbum « melléklete."

Fametszet, meretei az alanyomásnak 33.5 : 23,1 cm.

Ltsza 8840

107/95 : 235.

Rusz Károly

I. es csoport:

Honvéd tábornokok:

~~Ezen A lapon~~ babérgalyaktól körülvett medaillonokban, a melyek köt két keresztbe tett s babérkoszorúval átkarolt kard is van, a rajtok lévő feliratok szerint: „GAÁL LÁSZLÓ + 1850" – „KISS ERNŐ + 1849" – „KISS PÁL + 1867" – „KMETY GYÖRGY + 1865" – „KLAPKA GYÖRGY" – „KNEZIOH KAROLY + 1849" – „LAHNER JÁNOS + 1849" – „LÁZÁR VILMOS + 1849" és „GR. LEININGEN KÁROLY + 1849" arczképeit látjuk vállig ábrázolva. Ezen sárga alányomású s ugyanilyen keretű ábrázolás felirata a kép alatt:

„II. HONVÉD TÁBORNOKOK."

a legalsó szalag jobb részén: „RUSZ"
s alól balra: „Minden utánzat jóga fentartatik"
s jobbra: „A „Honvédalbum" mellékleté."

Tametszet, méretei az alányomásnak 33.5 : 23, cm.
Metszette: Rusz.

Ltsza 8841.

107/95 : 236.

Modern

N°-173

4365

~~4366~~ Constantin Troyon.

Sz. Sèvresben 1810, augusztus

Tehén-pásztor.

van

Pipacsoktól, bogáncsokt
sik vidék előterében egy balrafo
~~tehén látható, a melyet pásztor~~
jószágra támaszkodik és leereszt
zete: nemez kalap, kék munkás zu
bolt felhőzött. Jelzése alól bal

Festmény, aranyozott keres

Vászon, méretei 77.5:103.

A: 1-16. ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~. — Becsértéke 16000 K

Clichée

C. TR

Rusz K.

fametszö

l.

Kremszeplit

92. l.

Russ Károly

Szent István mint hithirdető c. képe repr.

Ser Szent István

I. 33 S. l.

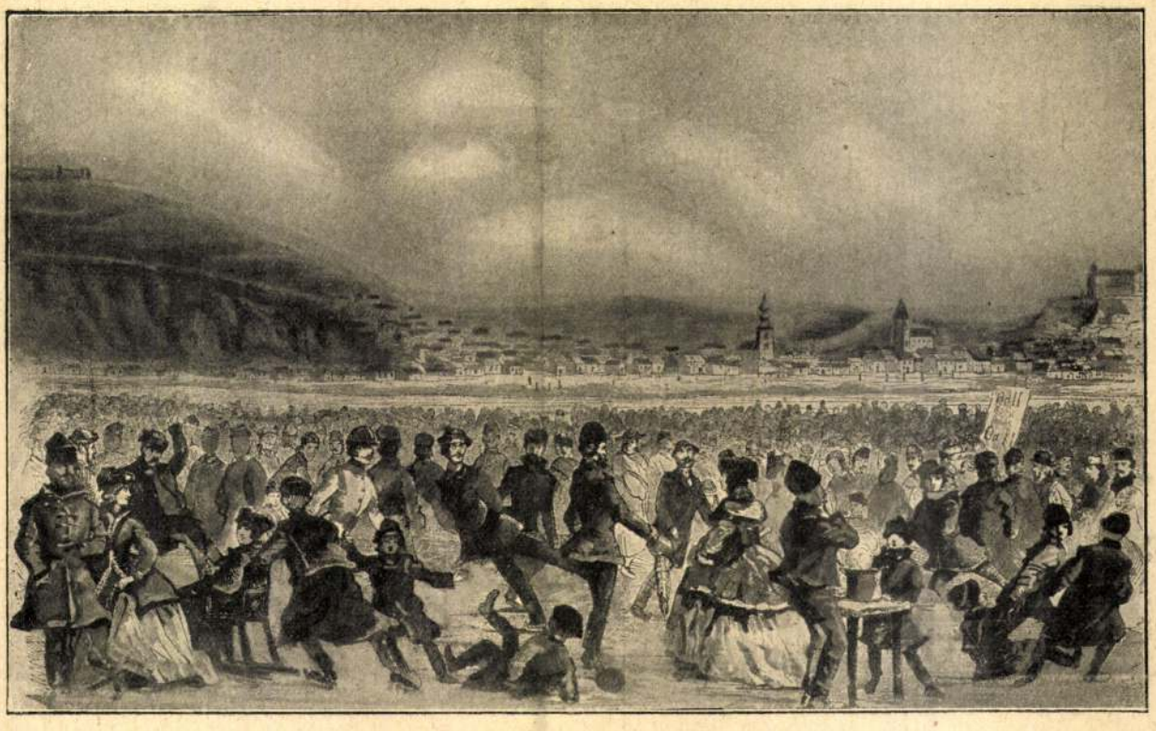

Korcsolyázás a Duna jegén 1864-ben. Russ Károly egykorú fametszete után

Ez időben már voltak híres magyar korcsolyások, akik persze leginkább Hollandiából vagy Svájcból hozták tudományukat. Ilyen volt *Szilágyi Sámuel*, aki a XVIII. század közepén a Hortobágy jegén versenyzett úgy, hogy a bizonyos távolságokban poharak ban lerakott bort kiitta; így is előbb ért célhoz, mint a parton lovagló versenytársa.

Gróf Andrássy Aladárné és a fiatal gróf Andrássy Sándor a városligeti jégpályán. 1870 körül készült egykorú fénykép

A Hollandiából jött hírek — s onnan hozatott korcsolyák — kezdték lassan modernizálni korcsolyasportunkat. Így a *Honművész—Regélő* tudósítója elmondja, hogy 1823-ban Leydenben *látta*, amint a diákok Karácsony táján egészen csodálatos dolgokat műveltek: reggel nyolckor felkötötték korcsolyájukat s a *haarlemi tengeren* át estére Leeuwardenbe, Friesland fővárosába érkeztek, holott egyébként az egész vakációt ide-odautazgatással tölthették volna.

Száz év előtt az a tapasztalásunk, hogy a jégsport önmagát organizálta meg. Pestbudán ez időben sokfel. lehetett korcsolyázni. Pest városa a tulajdonképpeni ősi Belváros határán túl itt is, ott is apró pocsolyákkal csábítgatta a csúszkálni szeretőket. Ezek a pocsolyák természetesen nem versenyezhettek a két fő sporthellyel: *a városligeti tóval s a Dunával.* Az elsőről ezt olvassuk a táblabíróvilág Pestjének fent már idézett lapjában:

— Ezen sok kellemet igérő mulatóhely évenként nevekedik tökélyesedésében. T. olvasóink tudják, hogy Pest lakosai úgy szólván csak ezen egyetlen, fájdalom, kevéssé távulkás nyilvános mulató helyre vannak szorítva. Nem csuda, tehát, ha valamint nyáron, úgy *a szép téli napokon is nagy sokaság vonul ide* a kellemes, tiszta, portalan levegőre. Legnagyobb számú népség, mint mindenütt gyülekezik itt össze ünnepen és vasárnapon, ha kivált úgy, mint a mostani száraz, szép télben, kedvez az idő. Egymást érik a kocsik s a raj gyanánt jövő és távozó népség. Az ismét bekövetkezett száraz hideg a berekben levő szép tavat *erős jég-takaróval* fedé be. Itt lelik már most ezrenként a vidám ifjúság, sőt korosabbak is egyik *kedves téli mulatságukat, t. i. a korcsolyázást*, mely mértékkel és elővigyázattal gyakorolva, a testi gyakorlások közt a leghasznosabbak, s tag-erősitőbbek egyike. Valóban nem csak mulattató, de érdekes is látni, midőn a tükör simaságu jég hátán itt az *asszonyságok kisded székszánokon* vonatják magokat, amott hosszas vonalakban a gyermekek iron-

Új Idők, 1928. jan. 22. 4-7.

Lancret: Tél

Korcsolyázás: új öröm, régi szórakozás

Írta: **Siklóssy László**

Az amerikaiak — technika dolgában legmesszebbre haladt embertársaink — emlegetik irásaikban, hogy mindaz a nagylét, amelyre a modern világ juttatott bennünket, lényegünkben alig változtatott meg minket. Lényünk lényege: lelkünk s ebből fakadó jó és rossz érzéseink, indulataink nagyjából ugyanazok, mint voltak évezredek előtt. Még csodálatosabb, hogy a technika külső szokásainknak, cselekvéseinknek is csak egy részét tudta megváltoztatni. Játékaink egy részét megváltoztatta ugyan, nagyobb részét azonban érintetlenül hagyta.

Ez utóbbiak közé tartozik pl. a *korcsolyázás*, amelyről azt mertük e sorok fölé írni: *új öröm, régi szórakozás*. Mert évről-évre megörülünk neki, ha meghozza a tél és szórakozunk vele ugyanolyan jókedvvel, mint azt a régiek tették. Vajjon valóban ugyanolyannal-e? Ez kérdéses. De nem azért, mintha a régieket sajnálnunk kellene azért, mert nem ismerték a mesterséges pályákat, a gyönyörű kivilágítást, a fényűző melegedő szalónokat s a jégjátékok, táncok, művészetek és versenyek káprázatos sorozatát. E raffinált élvezetek helyett a régieknek *ősi, naiv örömben* volt részük, amikor primitiv korcsolyájukkal átröpülhettek befagyott folyókon, tavakon. A gyorsaságnak, a röpkeségnek, az idő legyőzésének olyan érzése lepte meg őket, amelyet csak a vitorlás szán, az automobil és a repülőgép tudott felülmulni.

A korcsolyázás ősi sport, amelyet *csontkorcsolyaleletek* is igazolnak. A mindenkori gyermek is vágyódott a jégre. Erre mutatnak a régi időben folyton megujuló országos *tilalmak*, amelyek nem engedték a gyerekeket a befagyott vizekre. Hiába nem engedték, mégis rámentek. — Egyik országban előbb fejlett ki a korcsolyázás művészete, mint a másikban. Vezetett *Hollandia*. A hollandusok már modern könnyedséggel röpködtek a jégen, amikor mi még kezdetleges módon űztük ezt a nagyszerű szórakozást. *Szepsi Csombor Márton*, a kitünő magyar utazó és iró pl. elmondja, milyen volt 1600 körül a *magyar* korcsolyázás és milyen volt a *hollandus*. A *korcsolya* szót még nem használja, e helyett *csuszkondót* mond. Magyarországon, úgymond, nagy, *vassal megszegezett bot* van a kezében a jégenjárónak, ezzel szemben a hollandus csak lábainak *mesterségesen való félretaszítása, felhányása és mozgatása* által hajtja magát. Ez a vassal megszegezett nagy bot volt a *csáklya*, amely Erdélyben maradt legtovább divatban, úgyhogy amikor maga a csáklya már kikerült a korcsolyás kezéből, a *korcsolyázás* még mindig megmaradt *csáklyázásnak*. Maga a nagy Wesselényi Miklós állandóan csáklyázásról beszél. E szó még a hatvanas években is gyakorta előfordul.

A tulajdonképpeni Magyarországon 1700 körül jelenik meg a *korcsolyázás* szó. Költői nyelvben először Gvadányi József gr. használja a XVIII. század végén irt Rontó Páljában:

Télbe gyermekekkel jégen kortsolyáztam,
Nyárban az erdőben velek madarásztam,
Féltett anyám, hogy vagy le esek a fárul,
Vagy egyszer jég alá tsuszok kortsolyárul.

43-ik szám. Kilenczedik évi folyam.

Vasárnapi Ujság.

Pest, oktober 26-án 1862.

A **Vasárnapi Ujság** hetenkint egyszer nagy negyedrétben 1½ iven jelenik meg. **Előfizetési dij** Buda-Pesten **házhoz küldve** vagy **postai uton** külön a **Vasárnapi Ujságra** félévre **3 ft.**, a **Politikai Ujdonságokkal** együtt **5 ft. ujpénzben.** – Az előfizetési dij a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (Pest, egyetem-utcza 4. szám) bérmentve utasitandó. (Szerkesztőségi iroda: egyetem-utcza 4. szám, 2-ik emelet.)

Tóth József.

Még csak ez idén mult 25 éve, hogy a magyar szinészet, — mely addig csupán vándorbotra szoritkozott — a nemzeti szinház által állandó csarnokot nyert. És ki merné tagadni, hogy e rövid idő alatt is e művészetünk elismerésre méltó szép haladást tett, hogy volt és van több oly tag nemzeti szinházunknál, kik Európa bármely szinpadán nemcsak méltón felléphetnének, de dicsőséget is arathatnának? E jeleseink közől eddig is többeket ismertettünk meg, s ez ismertetéseket ezután is folytatni fogja a Vasárnapi Ujság.

A nemzeti szinház mai nemzedékének egyik jelesebb tagja Tóth József. Született 1823. jul. 5-én Szentesen polgári szülöktől. Tanulópályáját Holdmezővásárhelyen kezdé, Kecskeméten folytatá s Pesten végezé. A szinészetről ifju korában, — minthogy szülőföldén, az akkoron még gyér számmal volt szintársulatok meg nem fordultak — csak igen homályos fogalommal birt. A szinmüirodalmat sem ismeré, mignem költészettanuló korában szorgalmáért Voltaire „Tancred“ czimü szinművével, melyet magyarra Péczely József forditott, megjutalmazák.

E könyv az ifju fogékony lelkében nagy változást szült. Ez lön legkedvesebb olvasmánya, szavalatainak tárgya, játszótársa és barátja, s végül alvó hajlamainak felébresztője.

E könyv által fogamzott meg keblében a vágy: megismerkedni a szinpaddal.

Noha az iskolai törvény tiltá a szinházbajárást, mégis midőn Kecskemétre szintársulat érkezett, gyakran látogatá meg titokban a szinházat. S minden előadás után fokozódott lelkében a szinészet iránti hajlam és vonzalom.

Azonban a vidéki előadások, noha az elsők valának, miket életében látott, nem elégiték ki; s azon eszményképet, mit ő magának lelke álmaiban a szin-játékról alkotott, e vidéki vándortársulatok meg nem közelitheték.

Különösen midőn a rémdrámákban az akkori divat szerint holmi rőt haju, vagy bozontos, rút arczu cselszövők gyilkolási jelenetét látta, akkor egy belsugallat azt mondá neki, hogy ezt egészen máskép kellene játszani.

Igy történt, hogy mióta a szinpadot megismeré, egy nyughatatlan, de magát még meg nem nevezett s lelkében csupán sejtelemként élt vágy gyötré folytonosan.

Tizenhét éves korában atyja Pestre hozá, hogy a jogtudományokat bevégezve, az orvosi pályára lépjen.

Mig a szinpadot nem látta, legtöbb kedve az orvosi pályához volt, de azóta nem vala képes többé ellentállani lelke erős vágyának, és daczára atyja tiltakozásainak, fenyegetéseinek, sőt könyeinek is, utnak indult Miskolczra, hol épen Balla, Telepi, Tóth István s Ujfalusy egyesült szinigazgatók társulata müködött.

TÓTH JÓZSEF.

Ott lett 1841-dik évben szinész, 15 forint bizonytalan havi fizetéssel.

Tóth István igazgató, s akkoriban jeles szinész, azonnal felismervén az ifju szép tehetségét, képezni és tanitani kezdte; ő vezeté be a tanulni vágyó ifjut a művészet világába, ő buzditá hogy a szinészetnél akkoriban oly otthon levő nyomornak és nélkülözésnek bátor szivvel s edzett lélekkel nézzen a szemébe, s a szinészet iránti lángoló szenvedélyt, a leghivebb baráti indulattal fokozá keblében.

1844. évben Komlóssy Ferencz szintársulatánál kezdett tehetsége nagyobb mértékben fejlődni, sok gondot, tanulmányt forditott önkiképzésére, s minden pillanatát a művészetnek szentelé, egész komolysággal.

Pesten 1845-ben Ármány és szerelemben „Wurm,“ 1846-ban a Velenczei kalmárban „Shylok“ és 1847-ben a Haramiákban „Moor Ferencz“ szerepében lépett fel, mint vendég.

E köztetszésü vendégszereplése következtében 1850-ben a pesti nemzeti szinházhoz rendes tagul szerződtetett.

Itt eleinte Fáncsy mellett csak apróbb szerepekben léphetett fel. S midőn Festetics Leo gróf, mint a nemzeti szinház igazgatója, 1854-ben az intézetnek pénzzavarán azzal akart segiteni, hogy a drámai személyzet több jelesét elküldé, ez utóbbiak közt volt Tóth J. is. Azonban Fáncsy hirtelen megbetegedvén, Tóth ujra szerződtetett, s azóta nemcsak állandó tagja, hanem egyik kiváló disze nemzeti szinházunknak. Az ő szakmája a cselszövők s ugynevezett characterszerepek.

Őszszel.

Nézzetek szét az őszi tájon;
Mit láttok ott? enyészetet,
Feküdni a haldokló ágyon
A hervadó természetet.
Hideg széltől a lombok hullnak,
Hosszul az éj, fogy nappalunk,
Oh, őszi taj, oh, képe bumnak!
Azt beszéled: elhervadunk . . .

Láttalak szép, ifju korodban,
Fönséges, vidám ünnepen —
E kép lelkemben ott van, ott van —
Virág nyilt minden lépteden.
Mosolyogtál a tiszta égre,
S a tiszta ég viszont le, rád;
Bájaidnak már vége, vége;
Oly szinhagyott arczod, ruhád!

És ajakad milyen dalos volt,
Milyen kedves tekinteted!
Most ugy hallgatsz, mint a ki meghólt;
Hogy bánt a zord idő veled!
Maholnap, — mint egy édes álom —
Elfoszlik rólad a mi szép;
Leszesz borongó, puszta várrom,
Mit szélvészek viharja tép . . .

Jön a felhő, repülve gyorsan,
Reád tekint és megsirat:
Oly részvevő; most meg se harsan,
Nem háboritja gyászodat,
S csendesen ül a bércz tetőre,
Miként egy bus emlékezet
Mely visszaszáll a mult időre,
És ott borong, busul veled.

Őrizvén a halálos ágyat,
Ott éri est, és virradat;
És könye gyakran meg-megárad.
Oh, e kép ugy lelkemre hat!
Gondolkozom: ha hajlik őszre
Évek multán majd életem,
Egy hű kebel, sziv, lesz-e, lesz-e,
Ki igy tegyen akkor velem . . .

Tekintsetek az őszi tájra,
Milyen sápadt, milyen beteg;
Kopár mezője, nincs virága,
Csendes templom lett a berek.
Ugy fáj benne az egyedüllét,
A sziv, az érzés oly nehez! . . .
Az őszi tájon nézzetek szét,
Sorsunk fájó, hű képe ez!

Soós Miklós.

A villámjárta.

Elbeszélés, irta JÓKAI MÓR.

Élt Erdélyben egy gazdag és tudós ember, ki saját magáról sokszor el merte azt mondani, hogy „terque, quaterque beatns!“ Háromszor is boldog. Más embernek egyszer is elég volna.

Nemcsak azért volt pedig háromszor boldog, hogy három uradalma volt: egy Hunyadban, az oláhságon, másik a székekben, a szászföldön, harmadik a vármegyéken, a magyarok között; — nem is csupán azért, mert háromféle doktori oklevelet hozott magával haza az akadémiákról, a mik mellett tetszése szerint lehetett doktor juris, doktor alchymiae, és doktor philosophiae: hanem még egyuttal azért is, hogy nevet is három félét tartott magának.

Mikor a szászföldi uradalmában tartózkodott, akkor ugy hitták, hogy Péter Roth; mikor a magyar vármegyékben járt, különösen ha az országgyülésre felkerült Kolozsvárott, akkor Veress Petőnek tisztelte magát. Egyébiránt pedig, ha valami hiteles irat, szerződés, és afféle okmány alá kellett irnia nevét, akkor az igy hangzott: „Petrus Rufus.“

Ez levén tehát az authenticus neve, elbeszélésünk folyama alatt mi is állandóan Rufus név alatt fogjuk őt emlegetni; tudván azt, hogy az olyan ember, a ki háromféle bört tart magának, hol leveti, hol felveszi egyiket a másik után, azon komák sorába osztályozandó, a kiknek kötve szokás hinni.

Hogy ezt Kabós Erzse nem tudta, az szegény ártatlannak nagy veszedelmére is vált.

Háromszéki árvaleány volt, Sepsi-Szentgyörgy városból; tisztességes szüléktől származott, de a kik korán elhaltak.

Minthogy igen szép leány volt, sokaknak megakadt a szeme rajta; de minthogy igen jámbor és erényes volt, az akkori fiatalság csábitásai semmiképen nem ejthették meg

A mi nem sikerült az ifjak szép szemének, sikerült Rufus ravaszságának; ő nőül kérte a leányt s az kezet adott rá. Hogyne? Egy olyan gazdag és tudós urnak.

Ott élt azután kolozsmegyei jószágán sok ideig; két szép gyermeke is lett Erzsének.

Akkor egyszer azt mondta neki Rufus: „szedd össze a motyódat, rakd szekérre a gyerekeket, itt egy erszény pénz a számodra; eredj haza rokonaidhoz, mert én más feleséget akarok venni.

Erzse nem akarta elhinni, hogy ez igy lehet, hogy a törvényes nejét valaki csak ugy elküldhesse, mikor eszébe jut, azután másikat cseréljen helyébe.

Pedig hát akkor sok megtörténhetett Erdélyben: Básta volt ott!

Rufus nagy embere volt Bástának; hanem azért még is meg kellett jelennie az asszony panaszára és törvénynek állni.

Csakhogy könnyü ott, a hol koma a biró!

Rufusnak gondja volt rá, hogy a házassági szertartáskor a magyar nevét vegye fel, akkor Veress Péternek mondta és irta volt magát, annak is volt bejegyezve a matrikulában.

Midőn tehát a biró előtt állana, csak azt allegálta, hogy ő Petrus Rufus soha életében feleséget nem vett, senkivel meg nem esküdött.

Kabós Erzse jelen volt a törvényszéken, két szép gyermekével karján; a megtestesült ördög is megszánta volna őket, a mint a két kis gyermek piczi kezeit repesve nyujtá atyja felé, és rebegő hangon mondá: „apám, apám.“

Petrus Rufus pedig letette az esküt, a mit a birák neki itéltek; kezét a szent feszületre tevén:

„Én, *Petrus Rufus*, esküszöm először, esküszöm másodszor és esküszöm harmadszor, hogy én — *Petrus Rufus*, soha semmiféle asszonyszemélylyel házasságra nem léptem.“

Básta biráinak ez elég volt, azt mondták Erzsinek: hogy elmehet hazájába két porontyostul együtt, már most még utravaló pénzt sem kap.

Mikor Kabós Erzse ezt az esküvést hallotta, felemelte siró szemeit az égre és igy átkozódott:

„No hát annyiszor verjen beléd az Isten haragja, a hányszor hamisan esküdtél ellenem!“

Rufus nevetett; a birák morgolódtak, Erzsét kiüzték a törvényteremből.

A szegény asszony akkor elment a Maros partjára, két szép gyermekét két felül a nyakába kötözve s a hol legmagasabb volt a part, onnan leugrott velük a vizbe. Bele is halt; nem is találták meg: talán a tengerig is levitte a viz?

Rufus Péter pedig azon a napon gyürüt váltott Gonzalva Eleonorával, a szebeni wallon főparancsnok leányával, a ki nem volt sem szép, sem fiatal, sem gazdag; de előkelő kisasszony, s családja nagy befolyásu az udvarnál.

Az eltünt Erzse asszonynyal nem törődött senki. A tudósok és a nagy urak tudják azt már jól, hogy az eskü, meg az átok, nem egyéb, mint az emberi nyelv által vibratióba hozott lég müködése: a mint a vibratio megszünik, nincs semmi nyoma. Csak olyan hang az, mint a többi, mint a hegedü, vagy a czimbalom szava.

Rufus Péter nagy vendégsereget hitt össze lakodalma ünnepélyére, előkelő nagy urakat; maga a helytartó Básta is hivatalos volt menyegzőjére; előtte két héttel hordták már a sok vad pecsenyét a lakomához, a mit az urak csak ugy szeretnek, ha sokáig áll.

Pompás öltözetet is varratott menyegzőjére selyembársonyból; csupa arany-ezüst virágokkal volt az kihimezve, az öve is aranygombkötő munkából, és az óraláncza, a palást csattja, mind derék filigrán munka volt: a sarkantyuja kakasfejet ábrázolt arany taréjokkal, karbunkulus szemekkel. Volt rajta legalább két font arany.

Ott abban a templomban volt az esküvőjök, melynek teteje tarka marosi cseréppel van fedve. Az esküvő órájában az egész utcza végig el volt állva fényes hintóktól és gyalog-szekerektől, miken e sok czifra népség oda csődült.

Szép derült nap volt; az égen alig volt egy akkora felhő, mely elég, hogy a nap elbujhasson a háta mögött, hanem az a kis felhöcske olyan fekete volt, mint a bakacsin, s annak szélei olyan fényesek, mint az izzó arany.

A templomban szólt az orgona, hangzottak a dobok, a trombiták; a gazdag vőlegény s az előkelő menyasszony fényes kisérettel járultak az oltár elé, a hol minden gyertya meg volt gyujtva; fehér alabástrom angyalok magasan emelve mutatták a szövetség törvénytábláit, a miktől Rufus nem talált semmi rezegni valót.

Mikor azután arra került a sor, hogy e szókat mondja:

„Én, Rufus Péter, esküszöm az egy élő Istenre, a teljes szentháromságra, a boldogságos szüzre, s az ég minden szenteire . . . . .“

Akkor egy irtóztató dördülés hallatszott, hogy minden ember

52-ik szám. Kilenczedik évi folyam.

Vasárnapi Ujság.

Pest, december 28-án 1862.

Elöfizetési föltételek 1863-ik évre:

a **Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt,** postán küldve vagy Buda-Pesten házhoz hordva:

Egész évre (január - december) . . . . . 10 ft.
Fél évre (január—junius) . . . . . 5 ft.

Csupan Vasárnapi Ujság:

Egész évre (január—december) . . . . . 6 ft.
Fél évre (január—junius) . . . . . 3 ft.

Csupán Politikai Ujdonságok:

Egész évre (január—december) . . . . . 6 ft.
Fél évre (január—junius) . . . . . 3 ft.

Fáncsy Lajos.

(1809—1854.)

Több izben kimondottuk, mikép egyik feladatunk az, hogy a Vasárnapi Ujság, valamint a közélet egyéb térein szerepelt jeles magyar embereknek, ugy a müvészet világában is feltünt hazánkfiai emlékét, a mennyire tőle telik, megőrizni iparkodjék. A szinmüvészet köréből is, mind az elhunyt, mind az élő nemzedék soraiból, idő folytán egy teljes arczképcsarnokot akarunk összeállitani, melyből ne hiányozzék senki „a világot ábrázoló deszkák“ azon hősei közöl, kiknek nevét, mig élnek, hangosan emlegeti ország világ, de kiknek sorsa az, hogy ha egyszer kidültek, hatásuk egész varázsát is magukkal viszik s leghamarább esnek a feledékenységnek áldozatul. Emlékezzünk most ezekről; lesz idő, midön napjaink érdekei ismét más térre viendik figyelmünket.

Ime itt ismét egy derék papja a magyar Thaliának, azon korból, melyet sokan a magyar szinészet aranykorának szeretnek nevezgetni. Azon időt értjük, midön Kántorné, Megyery, Bartha, id. Lendvay, Lendvayné, Egressy, Fáncsy, id. Szerdahelyi, Szentpétery, László, Laborfalvy Róza stb. — a fejletlen vándorszinészet különböző csoportjaiból egy központi társasággá összeolvadva — minden előzmények nélkül, ugyszólván a semmiből egy egész kis világ alapját vetették meg, a magyar szinmüvészet alapját. Ki ne emlékeznék vissza örömmel a rögtön fölmerült ragyogó tehetségekre, a nagyra törekvő nemes tüzre, mely öket lelkesité, s az élvekre, melyeket a mindig szaporodott közönségnek szerzének.

Fáncsy Lajos fennt elősorolt régibb szinészeink között az elmé-

FÁNCSY LAJOS.

letileg is képzettek s tudományos készültségüek közé tartozott. Nemcsak a szinpadon, mint müködő szinész talált elismerésre, hanem a nemzeti szinház igazgatásába, müvezetésébe is befolyt, s az első rendezés körül is vannak érdemei. Született 1809-ben Pécsett, hol atyja, Fáncsy Imre, káptalani hivatalnok volt. Első tanulmányait a pécsi gymnasiumban végezte. Innen a pesti egyetemre küldték szülei, hol már 1826-ban oly határozott ragaszkodást tanusitott a nemzeti nyelvhez, hogy az akkori nagyhirü tanárnak, Imre Jánosnak magyar nyelven irt philosophiája nyomán, nehányad magával magyar nyelven tette le a közvizsgát. Az akkori időkben ezt méltán eseményül lehetett tekinteni.

A szinészethez már pécsi tanuló korában nagy kedvet kapott, midön a sz.-fehérvári társaság ott játszott. 1829-ben pedig, midön Pesten a Beleznay-rondellában Balla igazgató szintársulata felüté sátorát, annyira gyökeret vert a szinészet iránti hajlam elméjében, hogy bölcsészeti tanulmánya mellett nagy szorgalommal hozzá látott a szépmüvészeti olvasmányokhoz is, mint a magssabb szinészet elmaradhatlan kellékéhez.

Ugyanaz évben határozottan eltökélte magát az akkor tizszerte rögösebb s tövisesebb szinészi pályára, melyre, miután legelső kisérletét a Beleznay-rondellában tevé, mint vándor szinész, s mint a Könyves Máté igazgatása alatti, s Váczon müködő társaság tagja lépett.

A merre a társaság járt, mindenütt figyelmet ébresztett a fiatal Fáncsy, kinek uj modora magasabb müveltséget s értel-

mességet árult el. Ezen évben legnagyobb szerencséje az volt, hogy Kántornéval egy társaságnál játszott, kinek müvészi lánglelke már akkor országszerte elismerve volt. Legelső föllépteinek B. Gyarmat, Losoncz, Eger, Gyöngyös, Pászthó — majd a dunamelléki népesebb magyar városok s Kápolnás-Nyék valának tanui. Ez utóbbi helyről Pestre betérvén, itt meghivást kapott Miskolczra vendégszerepekre, s az ottani közönség szives fogadása és kitüntetései nem csekély ösztönül szolgáltak az alig egy évig szinészkedett fiatal müvésznek. Miskolczról Nagy-Váradra, Debreczenbe, s több lelkes magyar városba kerülvén, ahol először fordult meg, szivesen látták ügyes játékát szép tehetségeért, ahol másodizben lépett föl, ott örömmel tapsolták meg meglepő haladását. 1833-ban Pozsonyba hivatott meg Komlóssy társaságához, ki az országgyülés kedveért ott telepedett meg társaságával.

Sokfelé ágazó vidéki szinészkedését nem követhetjük nyomról-nyomra, hanem ott kezdjük, hogy Pozsonyból Budára kerülvén, itt nagy tetszést aratott a „Molnár és gyermeke“ czimü Raupach-féle szindarabban mint Konrád, s már oly szerepekben is lépett föl, mint *Bánó* Vörösmarty „Vérnász“-ában, Muley-Hasszán, „Fiesco“-ban, sőt Hamletben is a czimszerepben. Budáról 1834 végén ismét visszaindult Kassára. Hová miskolczi vendégszereplései után megérkezvén, már mint jelentékeny helyet betöltő müvész szerepelt, s 1835-ben házasságra lépett Meszlényi Máriával, kiben holta napjáig hü feleséget s gyermekeinek a leggondosabb anyát nyerte maradandó áldásul.

Majd társaságot alakitottak négyen, u. m. Éder, Fáncsy, Chiabay, Szákfy, melynek átalában Fáncsy volt a müvezetője, s melylyel szép jövedelmet biztositottak maguknak egy időre nagyváradi és debreczeni előadásaik által. E korszak még ezen városok lakosainál is jó emlékezetben van. De Fáncsyt a budai szinház igazgatósága ujra meghiván, 1836-ban végképen abbanhagyta vidéki működését s eléggé jövedelmes magánvállalatát; ismét a már középpontinak nevezhetett budai szinügynek szentelé munkásságát. Egy év mulva pedig fölépülvén s megnyittatván Pesten a magyar (később nemzeti) szinház, ennek lett állandó s holta napjáig fáradhatlan munkás tagja.

Fáncsynak a szinpadon kiválólag a cselszövő-szerepek estek szakmakörébe, melyekben kitünő volt. Játéka hatását emelte vékony, kissé görnyedt alakja, átható tekintete, s metsző, éles, sokszor vesékig ható, de azért nem kellemetlen hangja, melyet a hangos kiáltástól a titkos suttogásig igen értelmesen tudott felhasználni. Szerepköre igen nagy volt s Shakespeare „Velenczei kalmár“ és „Jago“-féle óriás alakjaitól a magyar népszinmüvek apró intricusai-ig terjedt. Utódja e szakban jelenleg a derék Tóth József, kinek arczképét szintén nem régen közöltük.

Fáncsy működése, mint müvezető ügynöké, szoros egybefüggésben van a nemzeti szinház történetével, s azért itt annak részleteit mellőzhetjük. Kedvező eredmények gyakran tanusitották akkor, mit tett ő a nemzeti szinház felvirágzása érdekében, menynyit küzdött sok balvélemény s megrögzött baj ellen. A nemzeti szinházi nyugdijintézet létesitése körül is nem csekély érdeme van. A szinház ügye melletti buzgóságának egyik legvilágosabb bizonyitványa voltak az 1854 évi Pesti Naplóban megjelent „*Cserháti levelek,*“ melyek hosszu czikksorozatban számlálják elő a szinház körüli hiányokat, mulasztásokat s tárják tel az orvoslási módokat. Az erélyes, határozott hangon irt s a szerző megnevezése nélkül megjelent mü akkoriban nagy figyelmet gerjesztett s nem maradt hatás nélkül a szinházi viszonyok kedvezőbb alakulására. Csak később tudta meg a közönség, hogy ama czikkek szerzője — Fáncsy Lajos. A testileg már akkor megtört férfiu nemsokára be is végzé, rövidre szabott földi pályáját. Értelmes müvész, lelkes hazafi volt. Meghalt 1854-ben.

Erdőben.

Üdvözöl minden fa,
Az erdőben vagyok,
Itt töltöm alatta,
Rendesen a napot.
Jól esik itt lenni,
Magamban, egyedül,
Itten a szerelem,
Bátrabban vesz körül.

Az erdő mély csendje
Különös, megható,
Épen az ábrándos
Szeretőknek való.
A fák rám borulva
Kinyitják karjokat,
Mindegyik egy apa,
Ki áldást osztogat.

Békesség, nyugalom
Szállja meg lelkemet,
Elfeledem mind a
Keserüségeket.
Minden a mit tudok,
Minden, mit érezek:
Hogy tulboldog vagyok,
Hogy nagyon szeretek!

Mi jó itt. A világ
Még szebbé leszen itt.
Falevél betakar,
Napsugár melegit,
Madarak dalt kezdnek,
Virág csókkal kinál,
És minden mosolyog
Lelkem álmainál.

Dalmady Győző.

Népdalok.

III.

Ha meghalok, csillag leszen belőlem,
Szép leányok regélnek majd felőlem.
Majd elmondják, elmesélik, hogy velem
Igy . . . meg ugy . . . meg amugy bánt a szerelem . . . .

Szerelemnek leszek én a csillaga,
Örülni fog nekem az ég is maga,
E földön a legszebb lányt szerettem én;
S ott fénylek a legszebb angyal kebelén.

Figyeljetek leányok a mesére,
Leirja azt egy megrepedt sziv vére.
A kinek tud értem könye hullani,
Annak fogok a szivébe hullani.

IV.

Balatoni halászlegény
Csolnakáz a viz tetején . . .
Ezüst horgot dobott bele,
Arany halat fogott vele . . .

A melyet a mélyre vetett,
A horogra könye esett . . .
A szerelem könye volt ez . . .
Ebből meg tán igaz gyöngy lesz!

Halászlegény evezz, evezz
A kikötő nem messze lesz,
Kedvesed vár a fa alatt . . .
Add neki az arany halat.

Ezüst horgod' csókolgatja,
Arany halad' simogatja,
Jaj! kiugrott kis kezéből!
Hogy beszéljen szépségéről.

Mit bánod az arany halat,
Csak hogy látod galambodat.
Most vetnéd csak horgod' bele,
Mind kifogdoshatnád vele! . . .

Bényei Gábor.

Sylvesteréj utolsó percze.

Elbeszélés, irta JÓKAI MÓR.

December 31-ike van. Éjfél körül jár az idő. A befagyott ablakokon szikrázik a jégvirág. Benn a fényes teremben jókedvü társaság ül együtt, hosszu teritett asztalnál, kedélyesen poharazva. Az asztalfőn ül egy piros, életerős férfi, mellette egy telt arczu, fekete szemü hölgy, karját annak nyaka körül fonva, s fürtös fejét vállára fektetve; köröskörül fény és bőség.

Ki ne tudná első látásra, hogy e vidám társaság itt Sylvester éjét ünnepli, a hogy szokták jámbor keresztyének; s hogy az ott a ház ura, kit Isten minden jókkal megáldott, s mellette, a ki vállára fonódik, az a hü életpár, a kedves feleség.

De ez nem igaz.

Itt nem Sylvesteréjet ülnek, hanem halotti tort; — ma temették el a ház asszonyát, tegnap halt meg, — ez a ház nem azé, ki benne dőzsöl; hanem a meghalt nő árva gyermekeié, kiket a férj elüzött a világba; — s az a némber ott, az a titkos szerető, ki miatti bánatában a nő meghalt.

Hanem azért hát mulatnak.

A szoba butorzata ódon; bizonyosan ugy maradt ivadékról ivadékra; milyen jó lesz azt az özvegy férjnek majd elkótyavetyélni.

Van egy régi lábas óra a szögletben, fekete már a vénségtől, alakja olyan, mint egy ódon zárda tornya, bástyafokkal, szélvitorlákkal. Valaha templomos barátok refectoriumában állhatott az, s midőn a zárdát megszüntették, az is dobszóra került s most profanus társaságnak mutatja az idők mulandóságát.

De azért itt is csak teszi kötelességét. A torony aljában ül egy arasznyi kis vörös barát, csuklyája hátracsuszva nyakába; csak olyankor emeli fel fejét olvasójáról, mikor az óra üt. Mikor

39-ik szám. Kilenczedik évi folyam.

Vasárnapi Ujság.

Pest, september 28-án 1862.

A **Vasárnapi Ujság** hetenkint egyszer nagy negyedrétben 1½ iven jelenik meg. **Előfizetési dij** Buda-Pesten **házhoz küldve** vagy **postai uton** külön a **Vasárnapi Ujsagra** félévre **3 ft.**, a **Politikai Ujdonsagokkal** együtt **5 ft. ujpénzben.** — Az előfizetési dij a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (Pest, egyetem-utcza 4. szám) bérmentve utasitandó. (Szerkesztőségi iroda: egyetem-utcza 4. szám, 2-ik emelet.)

Török Pál.

A magyar protestáns egyház egyik legkitünöbb férfiát mutatjuk be olvasóinknak, Török Pált, kit a duna-melléki helv. hitv. egyházkerület nem rég választott superintendensévé. Azonban Török Pál nemcsak buzgó és nagy müveltségü lelkész és fáradhatlan tisztviselő, ki teljes mértékben megérdemelte egyházkerülete kitüntetését; ez érdemeit jóval felülmulja az iskolaügy körül tett azon sikerdus izgatása, mely az annyira fontos pesti reform. főiskolának nemcsak alapját vetette meg, de nagyában már létre is hozta.

Lássuk röviden pályáját. Török Pál született Alsó-Váradon, Barsmegyében, 1808-ban. A selmeczi lyceumban tanult 8 évig, innen tizenhét éves korában Debreczenbe ment, hol philosophiát, jogot és hittant hallgatott s két évig, mint a szónoklati és költészeti osztály köztanitója müködött. Csakhamar 1832-ben a kis-ujszállási gymnasium tanárának hivatott meg. Ez egyház, később, három év mulva, lelkészévé is választotta. Összesen hat évet töltött Kis-Ujszálláson, honnan 1839-ben a pesti egyház hivta meg papjának, 1845-ben a pesti egyházmegye alesperesévé, 1849-ben főesperesévé, 1860-ban pedig, a protestans autonomia győzelmével, a dunamelléki egyházkerület superintendensévé választatott.

Még kis-ujszállási tanár korában irt a hirlapokba czikkeket, 1842-ben Székácscsal a *„Protestans egyházi és iskolai lapot“* alapitotta és szerkesztette egész 1848-ig, és számos jeles czikkel gazdagitotta. 1841-ben *„Egyházi beszédek tárát“* inditott meg, (I. köt. Pest. 1841. II. köt. Pest. 1845.) melyben néhány kitünő egyházi beszéd jelent meg tőle.

A forradalom után már ritkábban látjuk őt megjelenni az irodalom terén. Mint főesperest az egyház bonyolult ügyei és kényes körülményei foglalták el leginkább, s egész erejét a pesti főiskola ügyére forditotta. Ez intézet főkép az ő javallásának, izgatásának és pénzgyüjtésének köszöni lételét. Hosszas volna, ez ügyet egész terjedelmében leirnunk. Ki bővebben akar olvasni felőle, utasitjuk Török ily czimü munkájára: *„Korrajzok a dunamelléki helv. hitv. egyházkerület életköréből, főtekintettel a kecskeméti és pesti főiskolák ügyére“* (Pest, 1858), melyet mint védiratot adott ki a kecskeméti egyház polemiája ellen, minthogy ez egyház annyiban ellensége volt a pesti főiskolának, a mennyiben némi historiai jog nevében azt követelte, hogy az egyházkerület Kecskemétre helyezze a papnöveldét. Elég annyit mondanunk, hogy egy Pesten felállitandó ref. főiskola szükségét már rég érezte nemcsak a dunamelléki egyházkerület, hanem az egész protestáns egyház. Az egyházkerület már 1839-ben bizottmányt nevezett ki ez ügyben, mely tervét oly hamar benyujtá, hogy már 1840. septemberében Pesten az összes négy superintendentia képviselői és megbizottai tanácskozás alá vehették. E fökonvent kimondotta határzatában a pesti reformatus főiskola szükségét, s egy bizottmány neveztetett, mely valósitását eszközölje. E bizottmány 1848-ig fennállott, pénzt gyüjtött, azonban a forradalom s a rája következett ostromállapot félbeszakiták működését.

TÖRÖK PÁL.

A forradalom után főkép Török ujitotta fel a pesti ref. főiskola ügyét. 1854-ben már a kormányhoz folyamodást adott be az egyházkerület egyelőre csak egy theologiai osztály megnyitásáért. 1855-ben Török maga utazott fel Bécsbe, egy második folyamodványt nyujtott be, s erélyesen fogott a pénzgyüjtéshez. A következmény az lett, hogy 1855. októberében már megnyilt a hittani osztály, 1859-ben a gymnasium állittatott be, a jelen évben pedig a kollegiumi első osztály van megnyitóban. A papi lak oly módon épittetett fel, hogy mind a theologia, mind a gymnasium számára elég legyen; most szintén a papi lak telkén egy ujabb épület emelkedik, hol a könyvtár

is el fog férni, mely a nemrég gyüjtés utján megvásárlott hires Ráday-könyvtár által hazánk nevezetesb könyvtárai közé tartozik.

Török neve szoros kapcsolatban van mind e tényekkel. A pesti ref. főiskola örökké fenn fogja tartani az ő emlékét. Vajha ezen, az egyházi érdekeken kivül, mind az irodalomra, mind a nemzetiségre nézve oly fontos intézetet minél nagyobb virágzásra emelné a protestáns hivek buzgalma!

Bakaraszti javasasszony.

Húron, búron bakaraszton
Éldegél egy javasasszony,
Ördög véste, vájta, furta
Kigyófészkes sövénylyukba.

Nap nem járja, szél kerüli,
Fáradt madár meg nem üli,
A gazdája ránczos, kérges,
Üstje, füstje, büzös, mérges.

Éjfél tájon fagyba, sárba,
Még is tele mint egy csárda,
Jegyes ember, vad menyecske,
Fölkeresi minden este.

Zsidó rétjén a vak éren,
A hol jő ni három épen!
A ketteje hires dáma,
Harmadika özvegy mátka.

Neki vágnak a sövénynek,
Tanakosznak, összenéznek,
Bent nagy morgás, csörgés hallik,
A boszorkány im kihajlik.

„Mi jót hoztál Jeges Erzse —
Hát te mit keresel erre? —
Kerülj idébb Fehér Jutka —“
S beinti a sövénylyukba.

„Ti meg nosza ágat szedni,
Sós patakból vizet merni,
Kigyómarjat, madárpelyhet,
Aztán gyorsan visszajertek.“

„Jaj mire kell néném jutnom,
Oda vagyok, nincsen nyugtom,
Minden Isten adta éjjel,
Három lidércz szaggat szélylyel.“

Berreg az üst, csitteg, csattog,
Lobog a láng, pitteg, pattog,
Javasasszony ümmög, mormog,
Tart kezében gyűrüt, horgot.

„Gyűrü, gyűrü, perdülj, fordulj —“
Hegyes horog bele fordul,
Gyűrü fordul, horog koppan,
— „Fehér Jutka, látod, ott van.

Látod-e, hogy hörög, fúj rád,
Fölemeli véres ujját —“
Fehér Jutka vére meghül,
Nem látja, de hiszi szentül.

„Gyűrü perdülj, horog kipp kopp,
Hallod-e im, mit mond, mit mond:
— — Hiribéren tudják már most,
Ki ölte meg a korcsmárost.

— — Arany, ezüst, mind hiába,
Följutsz az akasztófára,
Reggelennen vasra vernek,
Holnapután kivégeznek. — —“

Fehér Jutka összeroskad,
Könyörög a vén asszonynak —
„Megmentelek olcsó árért,
Piros ajkad egy csókjáért.“

Fehér Jutka rááll egybe:
S szügygyé válik két szép melle,
Lófején a haj sörény lesz,
És kikötik a sövényhez.

„Hallod-e, hej Jeges Erzse,
Azt a vizet ide erre — —
És a leány félve mászva,
Bekerül a javasházba.

„Egymásután csak ki gyorsan —“
„Egy kis libamájat hoztam —“
— „Hát azután?“ — „Tudja Isten,
Néném asszony jaj segitsen!

Ugy zúg, búg, a fülem dobja,
Mintha kovácsműhely volna,
Akár hová feküdjem ki,
Olyan sirás-rivás ver ki.“

Berreg az üst, száll a pára,
Jeges Erzsi arczájára,
Javasasszony ümmög, mormog,
Tart kezében forralt ólmot.

„Ólom, ólom, higganj, lágyulj —“
S gyermekfej nő im magától.
„Látod-e már? Erzsi nézd-e —“
‚Uram Isten! mintha nézne —‘

„Ólom, ólom, kipp kopp, kipp kopp,
Hallod-e, hogy mit mond, mit mond?
— Édes anyám ver az Isten,
Nyugodalmad sehol nincsen.

Szombat este éjfél tájba,
Születtem én e világra,
Vasárnapon, hajnalonnan,
Vetettek ki engem onnan.

Nem sajnáltak, megtagadtak,
Megfojtottak, kidobattak,
Elásott a ragyás bába,
Kert alján a pocsolyába.“

Jeges Erzse összeroskad,
Könyörög a vén asszonynak,
— „Megmentelek olcsó árért,
Piros ajkad egy csókjáért.“

Jeges Erzse rááll egybe:
S szügygyé válik két szép melle,
Lófején a haj sörény lesz,
És kikötik a sövényhez. —

„Kincses Sári hol vagy, hallod,
Ne bántsd azt a vizet, hagyd ott,
Mi bajod van fiam, hadd lám?“
„Jaj szülém, ha elmondhatnám!

Nem bántottam soha senkit,
Még az ág se tud rám semmit —
Verje meg az Isten őket — —
Elszólták a szeretőmet!

Szeretőmet, angyalomat,
Aranyomat, galambomat,
A mátkámat, életemet,
Egyetlenegy mindenemet.“

S könyje szakad zápormódra,
Ráborul a vén asszonyra,
S ugy öleli, ugy csókolja,
Mintha édes anyja volna.

A vén asszony nézi, nézi —
Kérges szivét fájni érzi.
Tán ha nem vón' olyan sötét,
A könyje is meglátszanék.

A hideg völgy felől addig
Nagy dobogás, zugás hallik;
Jobban búg a forgószélnél —
Jön az ördög — itt az éjfél.

„Siess, siess, édes lányom;
Szaladj, szaladj, meg ne lásson, —
Nesze, fogd e kis bogárkát —
Ne félj, visszajön a mátkád.“

Suhog, zuhog, csitteg, csattog,
Szikrázik a föld alattok,
Reng az erdő, bagoly röppen,
Zajra bokor, csalit, csörren.

Jeges Erzsi vijjog, horkol,
Ugy prüsszög a habos portól;
Szegény Juczi fuj, tajtékzik,
Két oldala sebben vérzik.

Egész éjjel csatongolnak,
Lelket fogni a pokolnak —
S a harmadik kakasszóra,
Lerogynak a folyosóra.

Két szép mellök nem szügy immár,
De nem is a régi immár,
Karcsu testök a hol ott van —
De a lelkök a pokolban.

Kincses Sári puha ágyon — —
Csókolgatja édes álom.
Harmadnapra, ötödnapra:
Visszaröppent a galambja.

Tolnai Lajos.

Képek Szlavoniából.

Táj- és népismertetés. — Irta VÁLKAI IMRE.

Szegény, elhagyatott tartomány; szegény, ügyefogyott nép! Melyet ugy tekint még a világ, mint a müveletlenség fokán első ranguakat! Melyről csak szánakozó lenézéssel emlékezik a büszke horvát, a henczegő külföldi, s egyedül az a faj, mely ellen vajha soha ne támadtál volna, vesz be tiszta szeretetébe, mert „komá“-jának hí, és fiai ellátnak munkás kezekkel, s nem hagynak éhen veszni, midőn hagyományos életmódod fekete virágu keserü gyümölcseit szeded, és fiai pótolják benned észszel és igyekezettel azt, a mit elmulasztott végzeted, s pártolnak észszel és kitartással azok ellen, a kik e mulasztásnak okai voltak, vannak és iparkodni fognak lenni!

Mondanom sem kell, hogy ez a faj a mienk, jól tudod te ezt magad is, gyönyörü drágaköve szent koronánknak, s szemeidet epedön forditod a Dráván innen!

Vajha ne forditsad azokat hiába, vajha fölemelhessünk oda, a hol — hála a magyarok nagy Istenének — a világ előtt állhatunk, vajha soha meg ne változzék benned e hit, e remény és e szeretet! De a kik bennünk annyit hisznek, tőlünk mindent várnak, azokat Magyarország csaknem egészben nem ismeri. Többet irnak hazánkban a külvilágrészek bármely elhagyatott részéről, mint a mi közvetlen — hogy ugy mondjam — bennünk van; mi magunkat legkevésbbé tudjuk megismerni, s azért nincs gyakran kellő ildomunk, néptársaink irányábani helyzetünk meghatározásához.

Ugy hiszem, nem fogok épen rosz szolgálatot tenni, ha egy kis sugárkát nyujtok jelen soraimmal a közismerkedés világához, melyre sohasem volt nagyobb szükségünk, mint most. Az a tudat, hogy ezáltal Drávántuli hazámnak használni fogok, bátoritott fel e kis ismertetés irására, bármennyire ismerem is öngyarlóságom és csekélységem egész voltát.

Könnyebb áttekintés végett jelen czikkünket három részre osztjuk; először is szólunk Szlavonia népei- és erkölcseiről, másodszor táji és nemzetgazdászi viszonyairól

Népei és erkölcsei.

Különös játéka volt az a sorsnak, hogy ezelőtt száz meg száz évvel az emberi nem nagy hullámzását azzal végezte be, miszerint az európai nagy szláv népet két részre választá egy közbeszoritott ék által, s e sajátos szétválasztást később vallási és erkölcsi különtörések által is annyira megerösité, hogy az északi és délszlávok bár nagyon rokonfaj, de kifejlödéseikben csaknem végkép különböznek egymástól. Az ék mi magyarok vagyunk, s hogy a sors jól választott-e eszközeül, azt a történelem tanusitja, a jelen kor bizonyitja.

Már Attila birodalmának megbukása után is feltünően különböztek a szláv népcsaládok egymástól, s a csakhamar utánkövetkezett avarbetörés a szétválasztást csak nevelte, annyira, hogy Árpád már itt találta az északi és déli szlávokat, külön-külön országokra oszolva, melyek közöl egyik sem ismert a másikban rokonára. Szlavonia őslakosai a rómaiak kiszoritásával foglalák el országukat, s valószinüleg a szármát-szerb törzstől származtak, mig a horvátok a vend törzstől, valamint szintén az isztriai és stajer szlávok is. Ez őstörzs jelenleg is megvan, s birja a szerbek szép

terjedelmes *epreskertei* vannak; a h. böszörményi határban a forradalom előtt fennállott Karap-féle selyemtenyésztő intézetnek nagy kiterjedésü eperültetvényei még mindig használható állapotban léteznek. Egy nagytermészetbuvár mondja : „Azon hat hét alatt, melyben a selyembogár elvégzi munkáját a selyemtenyésztésből a legszegényebb család is megkereshetne gazdálkodási hátramaradás nélkül 100 forintot évenkint.“ Asszonyaink szeretik a selyemruhákat, ne restelkedjenek azért foglalkozni a selyemtermeléssel. A mult évben a m. kormány is felszólitott bennünket a dologra, sőt ingyen tojásokat is igért; de e felszólitásnak Debreczenben és vidékén, mint hivatalos helyről megtudtam, semmi sikere sem lett, mindössze is Hadházon termesztettek kisebb mennyiségben. Ennek egyik okát az akkori hatóság eltévesztett intézkedésében találom, a mennyiben a tojásokért a szolgabirósághoz rendelt folyamodást. Nem olyan emberek vagyunk mi, hogy minden csekélységért irkafirkálgassunk, hivatalszobákba instancziákkal futkározzunk! — Hozzánk közel Mátészalka körül évenként meglehetős mennyiségü selyemgubó kerül eladás alá.

Külső tisztaságra a debreczeni és vidéki nép átalában kevés gondot fordit. Az udvarkörnyék legtöbb helyt rendetlen és piszkos. A vidéki házak épületei egyket uradalmi községet, péld. B.-U. Város, Tetétlent kivéve, kicsinyek, rendetlenül épitvék. Sok helyt az épitkezési ös stylushoz tartozott, a házak elejét nem vonni ki az utczára, hanem az elébe még a disznó-ólat illeszteni. Mily különbség tünik szemeibe az utazónak, midön péld. a dorogi, szoboszlói, nánási, kabai, h. böszörményi kicsiny, utczára rendesen egy ablaku, minden rend nélkül össze-vissza épült, s itt-ott keritetlen lakházakat, a szathmármegyei svábok czélszerü, izletes és szé[illegible] sorban álló épületeikkel összehasonlitja. A lakházak egészségtelen levegője egyik oka a mezőről beszorult földmivesosztály *sápadt arczszinének*, kisdedek betegeskedésének s gyakori halálozásának. Valóban szükség van a H.-Böszörményben alapitandó kerületi kórházra, s a másutt is, mint B.-U.-Város, Sz.-Mihály, ujonnan alapitott physikusi állomásokra s a Debreczenben is évenkint szaporodó *orvosokra*. És ez igen jellemző körülmény. Plátótul kérdék egyszer, hogy ha mint utazó idegen városba jutna, micsoda jelekből ismerné meg ott a népnevelés elhanyagoltságát? „Abból, ugy mond a bölcs, hogy ha ott sok az *orvos* és biró!“ (Plut. de rep. I. 2.)

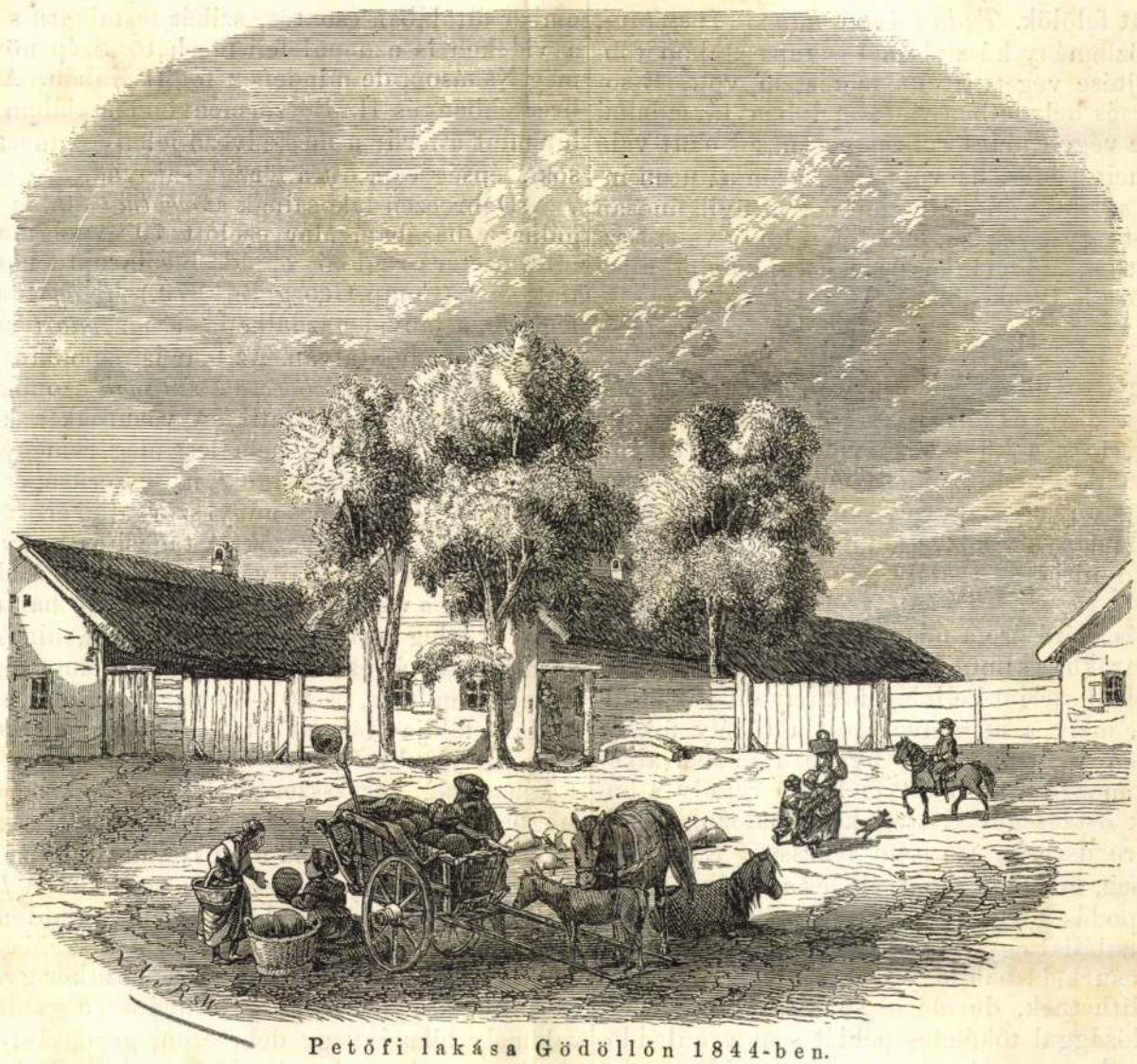

Petőfi lakása Gödöllőn 1844-ben.

Az életmódot a mi illeti, ezeket közölhetem. Debreczenben a nép legtöbb *hust* eszik, *szalonna* pedig talán az egész világon itt fogy el legtöbb. Vidéken még nyári munka idején sem esznek rendesen hust. A hajduvárosok különös ételneme a *tésztáskása*, mely más vidékeken ismeretlen, itt pedig a külső munkásoknak egy nap ugy mint más nap rendes élelmét képezi. Ezt kinn a mezőn a gazda vagy megbizottja készíti, ugy hogy miután vasfazékban a szalonnát megsütötte, a zsirba egy két marék köleskását vet s azt ottan megpirulni hagyja. Ez megtörténvén, vizet tölt hozzá, s ebbe több kását és otthon elkészitett száraz tésztát vet. Az egészet pedig addig hagyja főni, mig a kása jól megpuhul, de egészen szélylyel nem fő. Igy egy fél óra alatt kész az egyszerü és izletes étel. Tiszáninnen sokkal válogatósabb a mezei munkás. Ott ismerek helységet, melyben a napszámosok délre pálinkát, levest, hust s vastag ételt vagy tésztát követelnek a gazdától. A *pálinka-ivás* mindenütt nagy mértékben elharapódzott s nélkülözhetlenné vált. Otthon *a gyermek is rendes porcziót kap*; leányok azonban, főleg legények előtt, még némi tartózkodással iszszák. Szegényebb házaknál lakodalmakban is e mérges ital szerepel bor helyett. Senkisem igyekszik gátot vetni az elharapódzott szokásnak, melyben egyik okát tartom a legalsó nép szellemi tompaságának és nyerseségre való hajlamának. *Gyökeres orvoslást* e tekintetben nem adhat más, mint *a virágzó mezőgazdaság*, mely olcsó és bő táplálékot nyujthatna a népnek, s nem üzné azt ereje visszanyerése végett végmenedéket a pálinkánál keresni. Lásd e tárgyat bőven s alaposan fejtegetve. Vegyt. Kép. Csengeri I. 275. A *fényüzés* a nőnemnél igen elterjedve, Debreczenben és Nánáson leginkább. A *krinolin* parasztleányoknál sem ritkaság, noha átalában még ugy tartja a nép, hogy közülök azt *„becsületes személy“* nem veheti magára. *Tűz elleni biztositás* kevéssé van elterjedve e vidéken. Debreczenben azonban a gyakoribb szerencsétlenség miatt a Magyar biztositó-társaság erejét igen-igen sok házon láthatni. A szomszéd községekben olyan sehogysse áll a dolog, a mint Tetétlenről a „Debreczeni Közlöny“ 22-ik száma jelenti. H.-Böszörményben 1858-ban leégett körülbelől 300 ház s a kárvallott nép 10—15 épületnél, mint hivatalos helyről tudom, maig sem biztositott többet.

(Folytatása következik.)

Petőfi lakása Gödöllőn.

Azon érdekeltségnél fogva, melylyel a közönség minden iránt, a mi Petőfi életirásához tartozik, viseltetni szokott, egyike tisztelt munkatársainknak beküldé hozzánk azon ház rajzát, melyben Petőfi 1844-ben Gödöllőn lakott, s mi a rajzot azonnal fára is metszettük, habár ezen ház alakja semmiben sem különbözik a más magyar helységekben szokás formáktól.

Petőfinek ifjabb éveiben szokása volt, nyáron, hacsak teheté nehány hetet falun tölteni. A mondott évben a regényes fekvésü Gödöllőt választá ki. Egy más ilynemü nyári kirándulása alkalmával pedig Dömsödön töltött nehány hónapot, s a dömsödi és gödöllői villegiatura napjai között aligha fordult elő valami lényeges különbség.

Azon időben Petőfi szülői Dömsödön laktak. Sándor tehát voltaképen csak hazarándult, s egy barátjával, a kinek szintén kedve kerekedett egy kis faluzásra, közösen fogadtak szállást. Két ház volt azon udvarban, s bele költöztek a nagyobb épületbe, fizetvén érte egy évre 20 ftot váltóban! Két hónapot töltöttek itt csendes visszavonultságban, s ezalatt Petőfi több kisebb versezeteit s a „Salgó“ czimü nagyobb költeményt irá. Gödöllői időzésének gyümölcse köztudomás szerint, a „Szerelem gyöngyei“ lettek.

önismeretet megtanulhatnók! Igy legalább azok is, kik az országos ügyeket intézik, s a néppel közvetlen érintkezésben nincsenek, a tényleges s nem a légből kapott alapra épithetnének, s nem mondhatnának oly valótlanságokat, minőt az esztergomi értekezleten is mondott egy nagy befolyásu államférfiu, állitván hogy a lefolyt 12 évben egy hang sem volt, mely a szabad választás mellett emelkedett volna! — De a mi közlemények ide vonatkozólag, a vidéki levelezések útján felmerülnek is, legtöbbször hamisak. Sokan irnak vidéki leveleket hizelkedés, vagy magán boszuból, mindent dicsérve egyre másra, vagy legyalázva. S miután a tényleges állapot rendesen sem oly derék, sem oly alávaló nem szokott lenni: ez az oka, hogy tulzó előadásaiknak az olvasó közönség nem nagy hitelt ád. A mi különösebben a népmüvelődés körül mutatkozó hiányokat illeti, azok legtöbbször eltakarva maradnak, megirni könnyü dolog, a szerkesztő urak is kinyomatják, mivel néha a pironságérzet és a nagy közönség előtti megszégyenitès a közügyre némi hasznot eredményez: ámde ilyenkor a szegény levelező lelkének nincs hova lennie a keserü szemrehányás, nyilt és alattomos üldöztetések miatt, melyek az őszinte sorokért ellene zúdulnak azok részéről, kik magukat találva érezik. Annál fogva legtöbbször dicséröleg szól vagy hallgat felölök. *Tudna ő más hangon is szólani, de nem mer!* Ezt jelen közlemény készitésénél is tapasztalám többeknél, kiket adatok gyüjtése végett itt-ott felkértem volt. E sorok szerzője azon szerencsés helyzetben van; melyben társadalmi álláspontjának megőrzése végett nincs szüksége a mások előtt való hizelgésre; magánsérelmeit pedig, ha volnának, azon az uton inkézi el, amelyen kapja és semmi szin alatt sem akarja nyilvánosan viszonozni. Azért az ügyet ugy igyekszik előadni, a hogy van; tisztán tárgyilagos szempontból, tudományos érdekeért; s holmi aljas gyanusitgatások ellen előre is tiltakozik.

II.

Szándékom egyelőre a tulajdonképeni népről, azaz *az alsóbb rendü lakosságról* szólni, a közép és felső osztályuak magán és társadalmi élete, müveltségi foka a különböző vidékeken is inkább egyező és ismertebb lévén. Azon népről, melynek rendeltetése, értelmi és akarati, de főleg anyagi képessége által fenntartani az erőt, mely a természet adományait közvetlenül kiaknázza, a többi osztályok használatára átnyujtja, és a mely „hont szerezni és hazát védni“ tud.

A népet e rendeltetés elérésére a népmüvelődés segiti, melynek előhaladási fokát e sorokban kimutatni igyekezem. Hogy azonban a dolgot a maga érdeme szerint kellőleg méltányolhasuk, tudnunk kell, hogy theoriát, mely a népmüvelődést a tökély fokára emelje, valamint eddig sem talált fel senki, ugy ezután sem alkothand; mivel annak utolsó mozgatóit sokkal mélyebb rejtély s homály födi, hogysem azok összeségét tisztán körvónalozni, elméleti szabályokba fogni, s rendszerbe szoritani lehessen. És *ez igy van jól*; mert azon perczben, melyben a müvelődés a tökély fokára emelkedett vala, megállapodás következnék az eszmék világában, mi a szellemi és erkölcsi halállal egy jelentésü. Az emberi eszmék rendeltetése, hogy örökös surlódásban legyenek a tökély keresése közben, melyet megközelithetnek, de elérni soha sem fognak. A népmüvelődésre azért valósággal tökéletes példát sem a mult idő, sem a jelen élet nem mutathat; ugy hogy e szerint, midőn valamely nép müveltségéről van szó, azon népnek többé kevésbbé müveltségén voltát akarjuk alatta érteni.

Nem ide tartozik, elősorolni azon eszközöket, miket a müvelő a maga czéljának elérése végett felhasznál; mint szintén azon körülményeket sem, mik ide véletlenül, de elhatározólag befolyak; én csak a siker felett akarok szemlét tartani, s azt, a mi jeles, azak mellesleg emlitve földolgozni leend az előttem hiányoknak mutatkozó dolgok megjelölése. Azonban egy vidék müveltségi fokát határozottan megszabni, roppant feladat, minek egyes ember nigha megfelelhet helyesen. Ki birna számbavenni minden eseményt, jelenséget, mely ide vonatkozik? Ki ismerhetné a nép minenik tagjának értelmi körét, akaraterejét, társadalmi viszonyait? Azért főleg a tények registrálásánál maradok s az itéletet legtöbb helyt t. olvasóimra bizandom. — E sorok szerzőjének azon kivül, hogy közvetlen és mindennapos érintkezése van a néppel, több év óta jó alkalma volt tarlózni a népmüvelődés mezején, de azért igen tudja és érzi, hogy az óriási térség, melyen minden egyes füszálat felismerni lehetetlen Annál fogva kijelenti, hogy bizonyosságot, a mennyiben az általánosra egyesekből következtetni fog, nem igényel magának; s a jóakaratu, de nem a közönsége előtti hizelkedésből származó helyreigazitást bárkitől szivesen veendi.

Ámbár a népmüvelődés tökéletes theoriáját nem adhatjuk: van mégis bizonyos elv mely azt a keresztyén világ egyetemes vallomása szerint szabályozza, s ez: *a humánitás*. Vannak továbbá bizonyos fogalmak, melyekre való tekintetből egyik vagy másik vidék müveltségéről következést huzni lehet. Ilyen fogalmak nézetem szerint: *a vagyoni gyarapodás és külső müveltség*, a *társadalmi élet*, a *tudományosság*, végre az *erkölcsiség*. E fogalmakat szem előtt tartva, szólok a következő pontokban *Debreczen vidékének* népéről.

III.

„Mind tősgyökeres, erős, izmos, el nem korcsosult magyarok“, olvassuk a debreczeniekről egy ujkori földiratban. (Fényes Magy. Geogr. Szótár I. 245.) Ugyanez áll a szomszéd községek: H. Bö. szörmény, B U. Város, Nánás, Dorog, Szoboszló, Derecske, Kaba, Hadház sat. lakóiról is kisebb nagyobb körülirással. A debreczen, ember általában csontos, szikár testalkatu s feszes magatartásáról a vidéken is azonnal felismerhető. Szép növésü emberek vannak még Nánáson, de mindenek fölött Kabán. A nönemü fiatalság Debreczenben és H. Böszörményben átalában kevesebb kellemmel bir mint a férfi; a mi kedvező jelenség, mert hol a nők közt feltünő sok szépség van, ott a férfiak satnyák.

Debreczen lakosainak *szorgalma* átalán véve példányul szolgálhat a hazában. Már ezelőtt 70 évvel megirták róla: „Eminet inter caetera regionis oppida incolarum frequentia, opificiis, negotiatione.“ (Comp. Georg. Bdl 279.) *Mezőgazdasága* az egész vidéken legjobb, a tanyai gazdálkodás a *baromtartásra* különösen kedvező alkalmat szolgáltatván. Az ipar is naponkint uj erőket nyer, a régi időtől fogva hires *debreczeni szappan* azonban a szegedi által mindinkább háttérbe szorittatik. A vasutnak a kereskedelmi forgalom növelésére még eddig nem lett meg reménylett befolyása, sőt az országos hirü „szabadságok“ nagyszerüségét igen megcsökkentette. A vidéken koránt sincs annyi szorgalmi erő, a mezőgazdasági körülmények sem oly kedvezők. A tagositás vagy arányositás csak kevés helyt van végrehajtva, ugyanazért a földmivelő osztály szegényebb mint a városon. A messzire terjedő határok miatt a fertály telkesek is főleg lovat kénytelenek tartani, minek következtében a szarvasmarhatartás és trágyázás kellő mennyiségben nem történhetik. Az ugarrendszer, a 20—30 vagy legjobb esetben 10 év multán forduló földjavitás mellett, csak alig képes fenntartani a termő erőt. Ide járul még azon körülmény is hogy a vidéki nép a *trágyát* a „gazdaság varázsszerét“ helyzetéhez képest sem tudja illőleg megbecsülni. Néhol a garággyára, helységek alá vagy utfélre kihányva, másutt oly sok alomszalmával használva találjuk azt, hogy végtére ereje nagyon csekélyre száll alá. A *luczérna-* és *burgundirépa-termelés*, a kis gazdaságok eme tulajdonképen való emeltyüje nem részesül kellő pártfogásban. Az utóbbi czikk termelésére azonban az idén épült debreczeni répaczukor-gyártól némi lendületet várhatni. Nagyon helyesen tenné — a gazdálkodásra visszatérve, valamely bihari vagy debreczeni gazdasági-egylet, ha a vidéken olcsó vagy épen *ingyen könyvecskék* által a helyes gazdálkodás elveit és fogásait a felnőttekkel megismertetné! Ipar tekintetéből nevezetes, hogy majd mindenik községnek van kiválasztott iparága, melyet a földmiveléssel együtt üz. Nánáson *köleskását* s *szalmakalapot* készitenek roppant mennyiségben, ugynevezett szalmakalapgyárnak azonban, melyről némely vidéki levelek szólnak, hire sincsen; magán házaknál, konyhákban vagy épen az utcza közepén áruló kofák által készittetnek azon czikkek. Böszörményben — a vidéken itt terem a legjobb árpa — és Debreczenben a *hálókötés* divatozik az asszonyoknál, noha nem nagy mértékben. A N.-Várad melléki oláhok *famunkákat*, a n. bajomiak *gyékénymunkákat*, a szalacsiak *szalmaszékeket* készitenek. Kaba hires *méhtenyésztéséről*, Derecske *vöröshagymáiról* sat. Mind-e mellett is azonban a köznép igen nagy része, ha a mezőről beszorul, tétlenségnek adja magát, s henyélve pipázza át a telet, miközben nyári keresményét egészen felemészti.

Az ipar és anyagi gyarapodás tekintetéből ohajtandó. vajha e vidéken felkarolnák a *selyemtenyésztést*, mire az ut némileg már meg is volna törve. Debreczennek, H.-Böszörménynek, Hadháznak

9-ik szám. Kilenczedik évi folyam.

Vasárnapi Ujság.

Pest, mártius 2-án 1862.

A Vasárnapi Ujság hetenkint egyszer nagy negyedrétben 1½ iven jelenik meg. **Előfizetési dij** Buda-Pesten **házhoz küldve** vagy **postai uton** külön a **Vasárnapi Ujságra** félévre **3 ft.**, a **Politikai Ujdonságokkal** együtt **5 ft. ujpénzben.** — Az előfizetési dij a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (Pest, egyetem-utcza 4. szám) bérmentve utasitandó. (Szerkesztőségi szállás : magyar-utcza 1. szám.)

Dr. Tormássi Lajos.

Azon tiszteletre méltó aggastyán, kinek arczképét e lapon veszik olvasóink, az orvosi pálya buzgó hivei közé tartozik.

Ivadéka azon Tormássi *Gergelynek*, ki vitézségével nemcsak magát, hanem testvéreit, Istvánt és Benedeket is nemessé tette; jó szolgálatiért, II. Ferdinánd, egész családjára kiterjesztvén azon jogokat és kiváltságokat, melyekkel 1633-ban kiadott armálisával őket felruházta. De az apák dicsősége nem maradt át még csak a fiakra sem; — mert a *Benedektől* származott *György*, ősi lakhelyéről Vasmegyéből, a szükségtől Kecskemétre hajtatva, ott hegedüjével kereste kenyerét, s életmódja után neve is *Hegedüs* lett; s e név maradékira is átment; ugy hogy, még a mi orvosunk atyja is igy van bejegyezve a kecskeméti anyakönyvbe. Nagyatyja *Mihály* azonban, 1745 ben felkeresvén Tolnában folyvást az ősi névvel és jogokkal élő rokonokat, a vérség bebizonyitásával a Tormássi névnek is ujra birtokába lépett.

Dr. Tormássi Lajos 1784 ben december 16-án Kis Kun-Halason született. Atyja, Tormássi János, halasi református lelkész, a dunamelléki egyházkerület tanácsbirája, főjegyzője, utóbb superintendense, — anyja, a mult század második felében nagyhirü debreczeni professor Varjas János leánya volt. Iskoláit Halason kezdte, rövid ideig Kecskeméten, azután Debreczenben folytatta s ugyanott végezte be is, keresztül menvén az akkori idők szokása szerint a jogi és papi tudományokon is. — Orvosi pályára készülvén, 1805-ben Bécsbe indult, de az épen akkor folyt franczia háboru zajlása miatt, Pozsonynál felakadván utjában: a német nyelv gyakorlása kedveért kiment Modorba, s az elvesztett esztendőnek felét itt, másik felét a tavaszszal már megnyilt Bécsben, nyelvtanulással tölté. 1806-ban lépett az egyetem hallgatói közé, hol az akkorban nagyhirü báró Jacquin, Prohaszka, Hildebrand, Kern stb. tanárok vezetése mellett, az öt évi tanfolyamot bevégezvén: 1812. május 2-án a nyilvános szigorlatot is letette. — Értekezése, — melyet ez alkalomra *„az életrend fontosságáról a betegségekben“* irt, s mely (De dignitate regiminis diaetetici in curandis hominum morbis — czim alatt), deák nyelven, atyjának ajánlva, nyomtatásban is megjelent, — eléggé tanuskodik már akkor is nagy olvasottságáról, mert a különben elég soványnak látszó tárgy körül, annyi iróra hivatkozik, hogy csak az itt fölemlitett munkák egy egész kis könyvtárt tesznek, s oly alapossággal végzi fejtegetéseit, hogy a munka még mai nap is érdekes olvasmányul szolgálhat, szakférfinak és laikusnak egyaránt. A thesisek fölötti nyilvános vitatkozásnak ép oly kedvező sikerrel kellett kiütni; mert a hallgatók közt jelen volt miniszteri tanácsos báró *Bedekovits* — akkor Békésmegye főispánja — b. Stifft protomedikus és direktor által bemutattatá magának az ifju laureatust; két hónap mulva pedig kinevezé *Békésmegye főorvosává.*

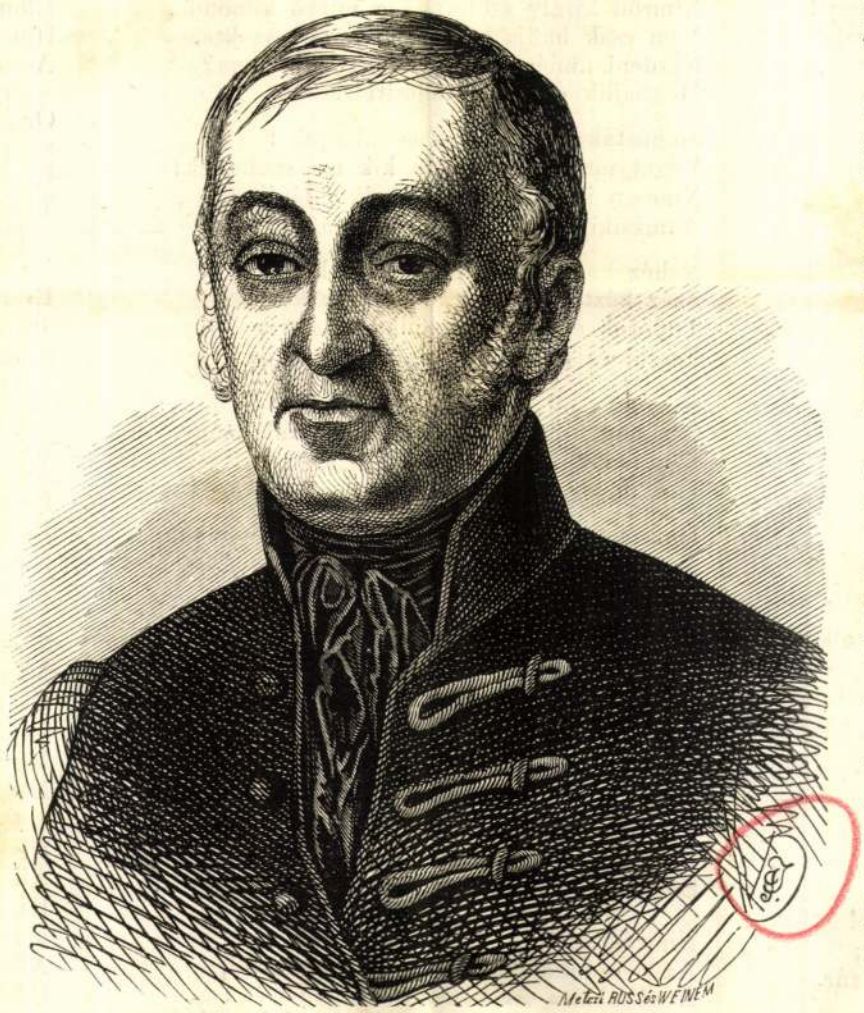

Dr. TORMÁSSI LAJOS

Jankó János rajza után.

Valamint azon körülmény, hogy rigorosuma egyszerre megyei főorvossá tette, ugy azon másik ritka eset, hogy ezen állomását *negyvenhárom* esztendön keresztül szakadatlanul megtartotta: kétségtelenül oda mutat, hogy Tormássi nem középszerü tehetséggel és szorgalommal birt, s kedvességben és közbecsülésben állott.

Pedig e hosszu közszolgálat alatt, sulyos idők és nehéz viszonyok, nem egyszer tették próbára ügyességét és kitartását. Járványok, háboruk és marhavész többször vették igénybe minden szellemi és testi erejét. 1813. és 1849-ben a typhus, 1835., 1845., 1849. és 1855-ben a cholera, az 1828-tól 1841-ig majdnem folytonosan pusztitott marhavész, — mindenesetre oly körülmények voltak, melyek orvosunk igazgatói képességét, és ily viszonyok közt annyira szükséges éberségét, és munkabiró erejét nem kevésbé vették kisértetbe mint tudományos jártasságát.

Tormássi nemcsak meg nem lankadt a teher alatt, nemcsak el

nem kedvetleniték a fáradalmak, sőt naponkint több több erélyt fejtett ki, és munkát vállalt magára.

1846-ban május elsején megnyilván a megyei kórház Gyulán, annak főorvosává, két év mulva egyszersmind igazgatójává lett, s tizenöt évi lelkiismeretes és pontos szolgálat után jelen évben hagyta el ez állomását. Minő sikert fejtett ki rajta? mutatja a megye levéltárába letett jegyzőkönyvének *kétezer tizenkilenczre* rugó száma.

Helyi dolgaival és hivatalos teendőivel nem hagyta magát annyira elfoglaltatni, hogy amellett a tudományok fejlődését figyelemmel ne kisérte, sőt e téren cselekvőleg is meg ne fordult volna. 1598 darabra menő hivatalos jelentései közt, egész értekezések és tudományos előadások foglaltatnak: a *choleráról*, a ragadványos *hagymázról*, az *elmebetegségekről*, a *veszettségekről* stb., s ezek közt *Békésmegye földrajzi és statistikai leirása*. — A magyar orvosok és természetvizsgálók nagy gyülésein Temesvárott, Kolozsvártt és Pécsett hajlott kora daczára megjelent, és értekezéseket tartott kedvencz tárgyáról, a tehén-himlőről; 1843-ban pedig egy táblás kimutatást is bocsátott közre, melyben a Békésmegyében 1802 től 1843-ig tett oltásokat, s a megyének e körüli költségeit terjesztvén elő *), egyszersmind egy rövid alapos fejtegést közöl az ujraoltásról (revaccinatio) saját tapasztalásaival támogatván ebbeli nézeteit.

Orvosi pályáján a *mentő-himlő* volt azon nap, mely körül szive, lelke szakadatlanul és legszivesebben forgott. Meg lévén győződve az oltás kiszámithatlan hasznáról, legfőbb gondját eleitől fogva arra forditotta, hogy megyéje minden községében az illető orvosok ebbeli kötelességüket a leghivebben teljesitsék. Jó példával maga ment elől. Egész éven át minden héten oltogatván, a fris anyagot szakadatlanul fenntartotta, s azzal nemcsak Békés, hanem a szomszéd megyék orvosait is ellátta.

*) Nem lesz érdektelen tudni, hogy e kimutatás szerint Békésmegye orvosai 1802. január 29-én kezdték meg a legelső oltást, s attól fogva 1843-ig, tehát negyven év alatt 120,832 kisdedet oltottak be. A megyei házi pénztárból az oltásra tett kiadások 1813-ig ninesenek tudva, ettől kezdve 1843-ig a költségek összege 8777 ft. 12 krra megy pengőben.

S mit gondol a nyájas olvasó, egyetlen embernek buzgalma és jóakarata, mennyi hasznot tehet az emberiségnek?

Tormássi Lajos, — mint erről a protokollumok hitelesen tanuskodnak — egy félszázad alatt, saját kezével 36,732, azaz: *harminczhatezer hétszáz harminczkét* gyermeket oltott be!

Ily közhasznu élet üdvös munkálkodása, kivivta-e a fáradni nem tudó emberbarátnak, a közönség elismerését?

A közönség megjutalmazta öt, ugy a hogy tudta. Békésmegye — Szabolcscsal együtt — táblabirájává, a budapesti k. orvosegylet tagjává választotta, mig az 1860-diki ős népgyülés megyebizottmányi taggá nevezte ki. Az uralkodó fejedelem pedig 1855-ben egész fizetése meghagyásával kiérdemlett nyugalomba tette, s aranykereszttel jutalmazta; melynek átadásakor, az általa annyi szeretettel ápolt megyei kórház javára 200 pft alapitványt tett. — Még volt egy jutalma, — és ez hitfelekezetétől jött. A helvét hitvallásuaknak hazánkban legnagyobb egyházmegyéje, — a békés bánsági eklézsiák által 1822-ben, *egyházmegyei tanácsbiróvá* választatott meg, s mint ilyen, buzgó résztvett a gyülésekben, hathatósan támogatta a vallás és nevelés szabadságát, kivált az utóbbi időkben, midőn ez fenyegetve volt. Soká nem fogják elfelejteni hitrokonai azon lelkes és határozott nyilatkozatát, melyet (egy gyülésen a közelebb mult években meg nem jelenhetvén) az elnyomatási kisérletekre vonatkozva beadott. A tanácsbiróságról az idén köszönt le, miután ily minőségben a vallás ügyét 39 évig hiven szolgálta.

Ekként terhesebb foglalatosságaitól menekülve, ma már csak orvosi gyakorlatának és a himlőoltásnak él a jó öreg, ki egyébként, — csaknem 80 éves — korához képest, folyvást jó erőben van, (s ki felől ritkaságul legyen megjegyezve az is, hogy fekvő beteg még soha nem volt) ugy, hogy bátran reménlhetjük azon szives ohajtásunk teljesülését, miszerint adja az ég megérnie, hogy az általa beoltottak számát 40,000-re kikerekithesse; igy aztán részesülni fog azon keveseknek adott örömben is, hogy boldog házasságának aranylakadalmát, a jövő évben megülendi.

Sz. K.

Bábel.

Költemény JÓKAI MÓRTÓL. *)

I.

„Egy úr a földön, és az égben egy!
A többi aztán jobbágy, szolga, rab.
Határra mérve hogyha nincs a menny,
Osztatlanul a föld is egy darab.

Nimród király és bálványképinek
Osztálya könnyü : túl a csillagon
Bál isten a kerek világ tiéd;
De rajta innen én magam lakom.

Tiéd minden, mi meghal; — az enyim,
Minden, mi létrejő, mi születik.
Halál után neked szolgál a rab,
De énnekem a másik életig.

Tiéd az *égi* gyöngy, ezüst, arany :
A csillag és a nap, hold odafenn.
Enyim pedig, mint földi képedé,
Mit itt alant az álló föld terem.

Tied a nyilt virágszál illata,
Enyim a kéj, mit eltépése ad.
S hol a gyönyörnek szivet áldozunk,
Nekem jut a köny, neked a sohaj.

Te engem, — mondják, — sárból alkotál;
Aranyból alkotálak téged én :
Legszebb ophirjaim, szemek gyanánt,
Hogy láss velü', — szobrodnak engedém.

S hogy ott lehess, a hol uralkodol,
Egy tornyot épitek az égbe fel.
Túl minden csillagon, a nap maga
Ha jő, térjen ki! és kerülje el!

Árnyéka a föld egyik szélitől
A másikig hirdesse : egy az Úr!
A földön én, a meddig zöld a tér;
Te, meddig földet ér a menny-azúr.

II.

Nimród király szólott, s a mit ő kimonda,
Nem csak hallja a nép; érezni is szokta,
Kérdeni „miért ez?“ vakmerő ki volna?
Meghajlik előtte, s teljesiti szótlan.

Megásták alapját a rémépületnek :
Végét meg nem érik, a kik ma születnek;
Nincsen ijász, a ki az egyik falától
A másikig birjon nyilat lőni által.

Nehéz kőtömegek, hegyekből kitörve,
Száz kéztől emelten idomulnak körbe :
Tudósok elméje, rabmunkások karja
Feszül és kifárad, s ujra feszül rajta.

S azután odajő a müvészi vésü,
S a betü, még ekkor csoda-uj találmány,
Két nevet s alakot örökit a késő
Utókor számára : a királyt s a bálványt.

Hemzseg az izzadó nép a szörnyü munkán,
Mint egy tarka hangyaboly, mely hegyet épit,
Nincsen pihenése a napnak lenyugtán
Csillagfénynél fárad tovább késő éjig.

És hogy tartós legyen a kő ragasztéka,
Vérrel vegyitik fel, mely azt összetömje —
Férfi veritéke — s a hol nem elég a
Vér, hadd hulljon abba gyönge asszony könyje.

A kalapács csattog; dal se' hangzik hozzá;
Kötél nyög, a csigák kereke csikorog;
Emberhang nem, csupán a gördült kő morog;
Sóhajtás sem hangzik, mely sorsát átkozná.

Nimród szolgáinak nincsen élő szava,
Az ő munkájába beszélni nem szabad.
Aczéltáblára irt kemény törvénye ez :
Rövid három parancs : „hallgass, dolgozz', fizess.“

III.

Elbusultan néz alá az Isten
Ifju földre, melynek keble hő még
A melegtől, melyből vette létét : —
Annyiszor megváltozott a föld már :
Óriások, hév mocsár lakói
Szárnyas szörnyek, szótlan korcsszülöttek,
Elveszének szörnyü csontjaikkal
Tüzemésztett izzó föld ölébe.

Ujra támadt elfajult csodáknak
Nemzedékét elseperte a viz,
És lemosta őket földszinéről
Terméketlen meddő erdeikkel,
S méregillatu virágaikkal.

Most ez ujabb faj, kit ugy neveznek :
„Isten képe!“ milyen szép kivülről!
Adva néki arcz, mely égre néző,
Adva néki szív, mely égbe vágyó,
És az arcznak ész, erő a karnak.
És a szivbe oltva édes érzés :
Mennyből szállott : — „földiek szerelme.“
Mily nemes lett ez — szerelme által!
Tud szeretni nőt, apát, fiúkat,
Testvért, jóltevőt, vitéz vezérét;
Még a holtak sirját is szeretni —
És szeretni nem levőt, — reményét.
— Még is legsilányabb földi féreg,
Mert bálványt imád és lánczokat hord.
Muljon ő is el? hová a többi.

Égnek őre, földvédő cherub szólt
Ur szinéhez : „oh uram ne rontsd el!
Alkotád és kedved megnyeré ez.
Rá lehelltél, s élő lett belőle.
Másik ihletedtől, a mi pára
Állatoknál, lélek lett szivében.
Ihlesd őt még egyszer ajkaiddal,
És a lélek Isten arczot ölt fel.“

*) Felolvastatott a Kisfaludy-társaság febr 6-i közülésében.

denczében. A többi közt Emma látta egyszer, a mint egy szép nő-angyal ketté vált s ugy tetszett, mintha a férfi-angyalból vált volna ki a nő-angyal. Ha egy férfi- s egy nő-angyal, egy gondolat s egy akaraton vannak, Krisztus urunk egyesiti öket; a „házasság“ szót itt nem használják. Az angyalok mind rang szerint öltözvék, öltönyüket, mely, ugylátszik, egészen lényükhez tartozik, soha sem vetik le stb. stb. — A csodakóros, elfogult babonás ember az effélékben tán égi nyilatkozványokat lát; mig a higgadt gondolkodó, ha szándékos ámitást nem, a képzelő tehetség kóros kicsapongásait ismeri fel, milyenekkel különösen az orvosnak a különféle testi s lelki bántalmaknál, mint tévengés — (delirium), rajongással (extasis) stb. gyakran van alkalma találkozni.

Mindazon zürzavar daczára, melybe a delejes államróli tant a babona, csudakór, öncsalódás s a szándékos csalás és ámitás keverte, a dolog lényege maga lélektanilag igen érdekes. Habár a delejes alvók összes jóslata, önszemlélete és csodagyógyitása hitelt legkevésbbé sem érdemel, mindamellett a vele felmerülő egyéb tünemény megbizható, előitéletektől ment észlelők közelebbi figyelmére s szorgos, higgadt vizsgálatára méltó. Kétségen kivüli tény az, hogy ily álom-éber állapot létezik, melyben látszólag teljes tudat mellett az öntudat egészen elvesz, annyira, hogy állapotából a lélek legkevesebb emléket sem visz át rendes éberségébe, még egyik rohamából az előbbiekre tisztán emlékszik, a mint ez többé kevésbbé az alvajárás — rajongás — és tévengésben is történik, ugy, hogy a lélek mintegy kettőzött alakban nyilatkozik.

A lelki müködés ezen kettőzött nyilatkozatairól több iró tesz emlitést. Darwin ismert egy előkelő szellemdus hölgyet, ki minden másodnap elmetulfeszültségi rohamokba esett; egy ily roham mindannyiszor majdnem egész nap tartott, s minthogy ilyenkor mindig a mult rohamban felvett eszméket szötte odább, s szabad napjaiban mire sem emlékezett: rokonai azt hitték, hogy kettös lelke van. Mákony (opium) adagolására meggyógyult. Egy dr. Dyce által megfigyelt 16 éves szobalány eleinte minden este felé ellenállhatlanul álmos lett, később beszélt is e közben, de összefüggés nélkül. Elaludván ekként egy este, azt képzelte, hogy a lófuttatáson van, ráült egy konyhaszékre s nagy sebesen nyargalt be azon a szóbába. Később a hozzá intézett kérdésekre felébredés nélkül értelmesen felelt. A rohamok később mint gyakoriabbak lettek, s hol este, hol nappal jöttek. Egyszer ily állapotában a család gyermekeit öltöztette fel, másszor a reggelihez rendesen teritett, egy izben pedig a templomba ment, hol egész a sirásig megindult a papnak erkölcsi tartalmu, három ifju, s kevéssel az előtt lefejezett gonosztevöt tárgyaló beszédén. Szabad óráiban kérdeztetvén e felöl, tagadta templomban voltát, de későbbi rohamaiban emlékezett rá. — Egy más hasonló bajban szenvedő nőnél az volt a különös, hogy rohama multával azon mondat vagy szónál folytatta beszélgetését, melynél a baj épen félben szakitotta, rohama alatt pedig a multkori beszédfonalat vette fel; mintha két lelke volna, melyek felváltva alszanak s ébrednek. — Mitchill és Nott, amerikai orvostudor tudositást adnak egy közép észtehetségü elébb mindég egészséges leány esetéről. Ez egyszer ismeretlen okbul hirtelen elaludt, álma a szokottnál sokkal tovább tartott, felébredve ugy a tárgyakat, mint a szavakat illető emlékező tehetsége teljesen elenyészett. Az ABC nél kellett kezdenie, azonban rövid idő alatt örvendetesen haladt előre. Néhány hó mulva uj kábulat jött közbe, mely után a két kábulat közti időszakra legkevésbbé sem, de életének ez előtti szakára tisztán emlékezett. Egy harmadik kábulat után csak az első s második közti időszakra emlékezett; s ez felváltva ment igy vagy két évig, ugy hogy a leány önmagának is idegen lett, mig végre a nyolczadik, egyuttal utolsó roham után visszanyerte emlékező tehetségét gyermekkorától az első kábulatig, de azontul mire sem emlékezett.

A lélek müködése természetes sorozatának ismerete nélkül ezen felhozott adatok megfoghatlanok; azonban a szellem és kedély, tudat s öntudat közti lényeges különbségből indulva ki, mint a léleknek egyéb tüneményei magyarázhatók. A gondolkodás, itélet, beszéd, szóval az egész okoskodás a nagy agy mivelete, s az agy, aránylagos önállóságánál fogva ezen miveleteket az öntudat befolyása nélkül is végezheti (pl. álom, tévengés), ebbeli kisebb nagyobb tökélye részint a testi szervezet, részint a gyakorlat, nevelés és szokás által feltételeztetik. Eltekintve az agy szövetében s a viz hatásában (hogy rendesen müködhessék, kellő mennyiségü s alkatrészü üteres vizre van szüksége) rejlő feltételektől, azaz öntudat (a gondolkodó „én“), kedély, külérzékek s a közérzet irányadó vagy módositó befolyásának van kitéve, minden, ezek valamelyikétől eredő ösztönzés (impulsus) bizonyos gondolatsorozatot hoz létre, melynek tartalmát egyrészt ezen ösztönzés, másrészt az agy önálló müködése határozza meg. Ébren az öntudat s a külérzékek, álomszerü állapotban a kedély s a közérzet az irányadók; miért is, nem tudván a kedély ez ösztönzést folytonosan ujitgatni, mint ezt az öntudat teszi, közérzet pedig a testi szervezet különféle állapota szerint változván, az álom közbeni gondolatmenet nem lehet oly következetes, mint ébren, hanem többnyire zilált. Igy fogván fel a dolgot, ha a kedélynek különféle izgalmait, az idegrendszer s más szervek egyidejü lehető bántalmait (változott közérzet) s az illető egyéniség szokásait számba veszszük; nem tarthatjuk az álomszerü tüneményeket csodásabbaknak s megfoghatatlanabbaknak a lélek egyéb nyilatkozatainál. Látni való, hogy a kedélyizgalom s a közérzet minőségétől függ, hogy az álmodó alvajáró vagy alvabeszélővé, — ezektől s az agy állapotától (szöveti vagy táplálási bántalmak zavarhatják müködési rendjét,) továbbá, hogy az illető tévengő- rajongó- delejesalvó vagy őrjöngővé váljék. A delejes álom (inkább álomében ség) csak az öntudatnak teljes hiánya s a kedélynek az agy feletti korlátlan

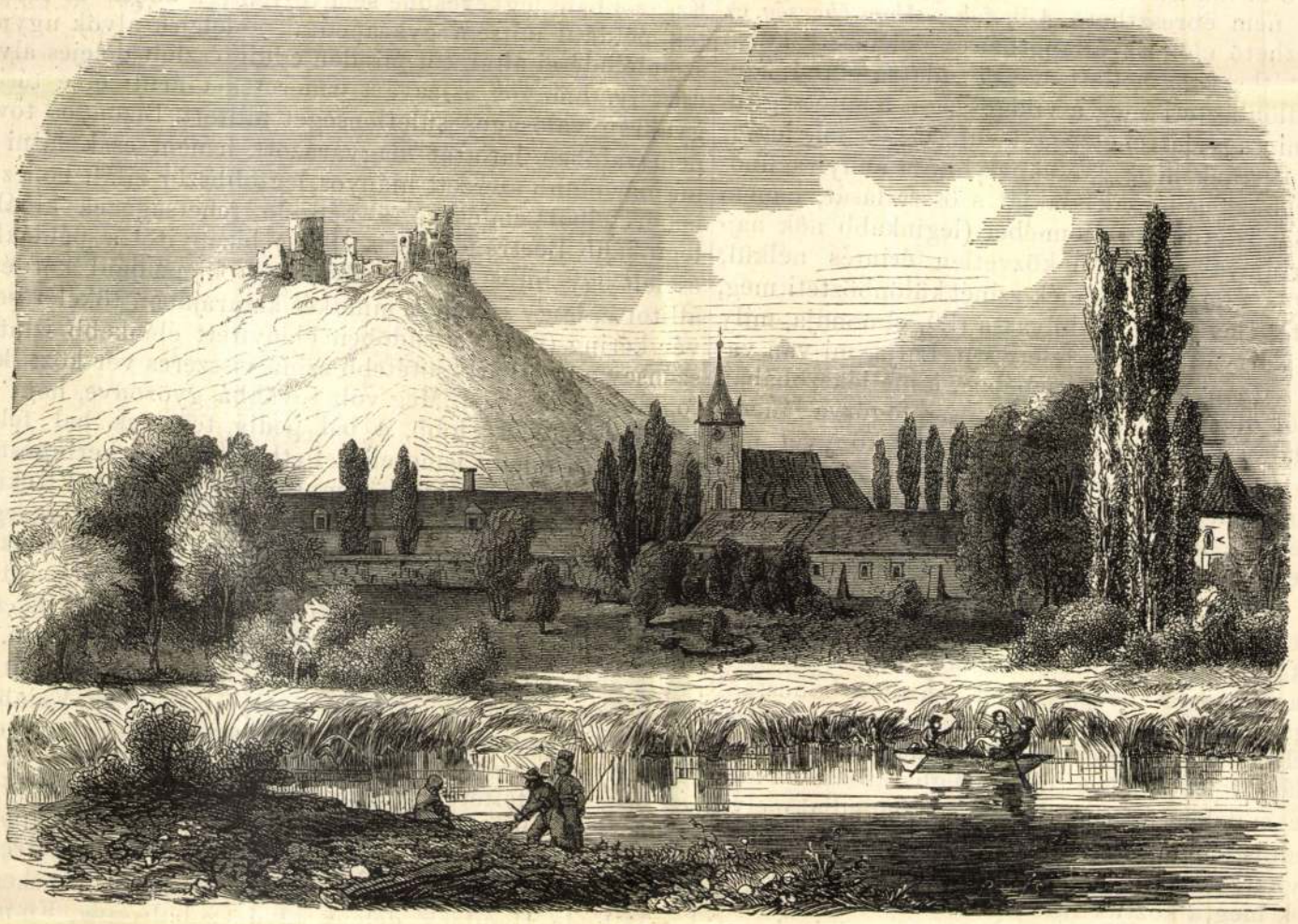

Torna vára.

Vas. Ujs 1862.

Most a széna kevés, majd meg a buzája;
Szerencsésebb évek dúsabb nyarát várja,
Vár, vár! . . . s más zsebébe folyik minden zsirja:
„Szegény ember dolgát boldog Isten birja:“

Tűr, szenved, végre is megtöri a bánat,
Rosz vezér módjára feladja a várat;
Csak azt viszi aztán: „Ha nem volt is nekem: . . .
Majd tán több jóval él unokám, gyermekem!“
Mire kitanulja: hogy hamis a világ,
Ugy marad, mint őszszel a meghervadt virág . . .
Kifogy az életből, ásva van a sirja:
„Szegény ember dolgát boldog Isten birja!“

Soós Miklós.

Delejes álom (Mesmerismus).

(Vége.)

Kugel szerint a delejes állapotnak 6 foka van. Első fok: *Ébrenlét,* midőn az illető csak bizonyos, a fejtől a lábak felé huzódó áradatot érez. 2 ik fok: *Tilalom,* ebben a gyomortájról mindenfelé melegség sugárzik ki. 3-ik fok: *Benső sötétség,* vagy delejes álom, melyből az illető fel nem ébreszthető. 4-ik fok: *Álom-éberség,* ez nem mindeniknél idézhető elő. Ez állapotban a delejezett külső érzékeinek részleges tétlensége mellett, benső tudatra ébred. Szemeivel ugyan alig különbözteti meg a világosságot a sötétségtől. Tapintása ellenben mintegy láttehetséggel ruháztatik fel, leginkább a gyomortáj s az ujjak hegyei, ezeknek látása annyira finomul (?), hogy a tárgyaknak nemcsak alakját s összállását, hanem színét (?) is megkülönböztetik. Az álom-éber (leginkább nők hajlandók erre) gyomortájával, gyakran közvetlen érintés nélkül, nemcsak az óramutatók állását, a kelmék szinét különbözteti meg, hanem még a lepecsételt leveleket is elolvassa (!?), elmondja, mily rendben fekszenek a kártyák egymás felett stb. Látja, mi van valakinek, kivel delejes viszonyban van, zsebében, a mellékszobában való csukott könyvből olvas (!?), ha többen összefogózva lánczolatot képeznek, ugy hogy a szélsők egyike kezével a könyvet, másika a delejezettnek gyomortáját érintse. Rendesen csak a vele delejes viszonyban levők hangját hallja. Szokatlan, változott hangon, mely mély kedélymegindulást tanusit, s a szokottnál válogatottabb kifejezésekben beszél. Ébredéskor a történtekre nem emlékszik, de igenis egyik rohamról a másikra. 5-ik fok: *Önmagába merültség, önszemlélődés* (clairvoyance), az előbbitől határozottan el nem választott, nagy ritkán előidézhető állapot, melyben a delejezett meglátja (!!?) saját benső részeit, s azokat boncztanilag leirja stb. Betegségének fészkét s okát, ugyszintén a használandó gyógyszert felismeri s megmondja. Előre mondja betegsége tartamát, a gyógyulás idejét is előre tudja, meghatározza az időt, mikor lesz szüksége a delejezés ismétlésére, megmondja, melyik perczben fog felébredni; bár mindezen jóslatai nem teljesednek be mindig pontosan. Nyilatkozatai legtöbbször a delejező nézeteivel s elméleteivel egyeznek meg, a köztük való rokonszenv néha annyira megy, hogy a delejezőnek nemcsak gondolatait veszi át, hanem testi érzeteit is, például: ha a delejező burnótot szí, a delejezett tüsszenik tőle, ha a gyomrát terheli meg, ő vallja kárát stb. — 6-ik fok: *Általános felvilágosodottság, látnokság.* Ez állapotban a delejes alvó nemcsak önmagát, hanem más személyeket, az egész külvilágot, minden titkaival együtt tekinti át. Megmondja, távollevő személyek e perczben hol vannak s mit mivelnek. A vele delejes viszonyban állók betegségeit, azok okait felismeri, a gyógyszert és felgyógyulás idejét megmondja nemcsak, de egyesek sorsát s jövő életfolyamát megjósolja, vallási nyilatkozatokat tesz.

Ezt irja Kugel, a delejes álom legrészletesb tárgyalóinak egyike. Hogy felhozott állitásaiban mennyi az elfogultság szülte tulzás s öncsalódás, s a közönség jóhiszeműségét kizsákmányoló, abból kenyérkeresetet üző, előre összebeszélt nyeglék általi ámittatás, kitünik, ha az elősorolt adatok hitelességét a természet- s lélektan törvényeivel rostáljuk. A czigány jós- és kártyavetőnők jóslatai vagy véletlenül, vagy a családok titkainak előre történt kifürkészése után, hányszor teljesednek be? anélkül, hogy azért az egyénekben különös jóstehetséget, vagy épen természetfölötti adományt tételeznénk fel.

A delejes álom tüneteit elméletileg megfejteni, eddigelé még nem sikerült. Németországban eleinte a ducz-rendszerből (systema gangliare) származtatták, melynek nagy lélektani fontosságot tulajdonitottak; ezt azonban a józan természet-buvárlat utján bebizonyitani legkevésbbé sem lehet. Legvalószinübb, hogy az összes tünetek a felizgult kedélyállapotnak következményei, mert mikép is lehetne különben e tüneteket minden kézzeli érintés nélkül, mely talán az ugynevezett állati delejességet kifejhetné, csupán a delejező erős akarata által előidézni? Hogy ezen izgult kedélyállapotnak mily következményei lehetnek, bizonyitja az ujabban felmerült, de nemsokára a feledékenység örvényébe sülyedt asztaltánczoltató *járvány,* melyben némely ideges, felcsigázott képzelődésü egyén görcsöket kapott, elájult, vagy félrebeszélt. Tanusitja e járvány egyuttal az emberiségnek a babona- s csudakórra való kitünő hajlamát, mely péntek napját, asztalnál a 13-as számot stb. maig is szerencsétlennek tartja, pedig vasárnap csakugy nyakát szegheti az ember mint pénteken, s minél több egyén ül együtt az asztalnál, annál valószinübb, hogy különböző koruk, testalkatuk, kórhajlamaik stb. szerint, valamelyikük, még ugyanazon évben bevégezheti földi-pályáját.

Ha a delejes alvók csakugyan oly rendkivüli tehetségekkel lennének felruházva, mint fentebb olvastuk, akkor a tudománynak s vallásnak roppant hasznot kellett volna jóslataikból meriteni. Ez azonban legkevésbbé sem történt; a boncz- és élettani ismeretek például mitsem gyarapodtak a delejes alvók ugynevezett önszemlélődései által, sőt minden eddig észlelt delejes alvó feltünően csekély, hiányos és zavart ismereteket árult el e téren, kórokul gyakran valóságos sületlenséget állitott. Bizonyos továbbá, hogy nem valóban látottat magyarázott, hanem csak látni hitte azt, a mi már előbb szerzett hiányos, legtöbbször zilált boncztani s orvosi ismereteiből emlékező, s képzelő tehetségének kinálkozott. Ezt leginkább Bertrand (Páris 1823.) bizonyitotta példákkal. Ő maga észlelt egy hires delejes alvónőt, a ki például kérdéseire bizton állitotta, hogy szivének mindkét kamrájában tökéletesen egyforma vér kering (tehát a tüdőben élenyitett élénkebb szinü üteres, s a szénsavval telitett sötétebb szinü visszeres vér közti különbségről fogalma sem volt). Meg volt továbbá győződve, hogy a jobb szivkamra testének jobb, a bal pedig testének bal felét látja el vérrel; ily silány ismeret mellett tehát a vérkeringésről leczkéket vehetett volna egy mai gymnasialis tanulótól. Eltekintve a szándékos csalóktól, a delejes alvók nyilatkozatainak szorgos vizsgálatából kitünik, hogy tartalmuk merő emlék-töredékek, elfogult vélemények s a kórosan izgatott képzelő tehetség szüleményeinek halmaza; s hogy ez állapotban a lelki tehetségek is csak bizonyos fokig, mint a kedélynek egyéb erősebb izgalmaiban, u. m. elmei tulfeszültségben, rajongásban stb., mely nem csap át a képtelenségbe, természetellenességbe tökélyesbülhetnek. Valahányszor állitólagos delejes alvóval kenyérkeresetet üznek, hogy elveszett tárgyak nyomára vezessen, betegeket gyógyitson, mindenkor szándékos csalást kell feltételeznünk; ily szándékos csalás tételezhető fel számos egyéb esetben is, mert az efféle érdekes állapotbani csudáltatás s a feltünési vágy sok gyarló emberi természetre igen csábitó.

Mily képtelenségig mehet az emberek hiszékenysége, bizonyitják dr. Haddock delejes alvó szobaleánya, Emmának csodált s elhirhedt badarságai (Lipcse, 1852.). Ez az Emma nemcsak elveszett s ellopott holmikról, a Kaliforniába kivándorlottak, s az elveszett Franklin kapitánynak az északi sark körüli viszontagságairól tudott felvilágositásokat adni; szemei előtt feltárult még a mennyeknek országa is. Ha valaki idő előtt kivánná azt a legkisebb részletekig ismerni — Emma következőleg festi: Látott ő ottan fákat, a legszebb virágokkal övedzett, kristálytiszta vizü tavakat és szökő-kutakat, a virágok és fák levelei arany- és ezüstfényüek, melyek, ha lehullanak, rögtön ujak nőnek helyükbe. Vannak férfi- és nőangyalok, ez utóbbiak a hosszu leeresztett haj s kicsapott inggalléron ismerhetők fel; különben mind a két nem öltözete egyforma, hosszu, bő, fehér ruha. A gyermekek addig nőnek, mig mintegy 20 éves külsőt nyernek; az aggok mintegy 40 éves külsejüek. A kisdedeket a nőangyalok ápolják s tanitják. Iskoláikban meztelenül, félkörben ülnek tanitónőjük körül; könyveik is vannak.

A mi számitásunk szerint két hónapnál nem idősb gyermekek itt már széltire futkosnak, a kisdedeket a nőangyalok tanitják járni; egyátalában mindent sokkal könnyebben tanulnak meg a gyermekek, mint a mi mulandó életünkben. A már nagyobb gyermekek öltönyt kapnak s a kereszteletlen gyermekek is eljutnak a mennyekbe, a hol utólagosan keresztelik meg őket egy közös me-

*

36-ik szám. Kilenczedik évi folyam.

Vasárnapi Ujság.

Pest, september 7-én 1862.

A **Vasárnapi Ujság** hetenkint egyszer nagy negyedrétben 1½ iven jelenik meg. **Előfizetési dij** Buda-Pesten **hazhoz küldve** vagy **postai uton** külön a **Vasárnapi Ujságra** félévre **3 ft.**, a **Politikai Ujdonságokkal** együtt **5 ft. ujpénzben.** – Az előfizetési dij a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (Pest, egyetem-utcza 4. szám) bérmentve utasitandó. (Szerkesztőségi iroda: egyetem-utcza 4. szám, 2-ik emelet.)

Bojári Vigyázó Antal József.

Minden egyes hazafi halála méltán nevezhető csillaghullásnak, mert az hazánk egét egy fényétől, egy ragyogásától fosztja meg. Ezuttal bojári *Vigyázó Antal Józsefet,* mint mély tudományu férfiut, mint derék emberbarátot és kitünő hazafit, e rövid életrajzban mutatjuk be olvasóinknak.

Bojári Vigyázó Antal született Pápán 1793. aug. 13-án; szülei a honfiui erényeiről nevezetes Vigyázó József és Batta Jozéfa, az egykor oly hires septemvir leánya, voltak. Már mint ifju kitünő elmetehetségének, jellemszilárdságának, emberbaráti és hazafiui érzelmeinek legszebb tanubizonyságát adta. Tanpályáját végezve, noha gazdag család fia s nagy vagyon örököse volt, honpolgári kötelességeinek eleget teendő, a nyilvánosság pályájára lépett.

Az alig 18 éves ifju Temesmegye aljegyzője lön; később a haza veszélyben forogván, Pestmegye részéről mint insurgens kapitány vett részt az 1812-diki hadjáratban. A háboru befejeztével visszatért családi szentélyébe, s 1818-ban nőül vette Csák Borbála urhölgyet, a Csák család utolsó ivadékát.

Ez időtől fogva családjának és hazájának élt. Több megye táblabirája volt, s a közügyek vezetésére mindig kiváló befolyást gyakorolt, hol tetteinek egyedüli irányadója volt a hazaszeretet.

Hazánkban már hosszabb idő óta a főuri rend egy részénél a gazdászat, jószágkezelés és jövedelem- fogyasztás, fájdalom, oly sajnálandó állapotban van, hogy nem ritkaság, miszerint régi, egykor dúsgazdag családok ivadékai tönkre jutnak, s öseiknek vérrel és dicsőséggel szerzett birtokai uzsorások kezére jutnak. E tekintetben például szolgálhat Vigyázó Antal, noha ifjukorától fogva maga kezelé birtokait; noha szellemi tehetségei kimüvelésére tetemes gondot és összegeket forditott; s noha midőn a haza oltárára, a közjóra, jótékony célokra áldozni kellett, neve mindig az elsők sorában tündökölt: jövedelmeit a kiadásokkal akként tudta összeegyeztetni, hogy halála után a legszebb rendben hagyta hátra vagyonát.

Kiváló figyelmet érdemel nagy és mükincsekben gazdag könyvtára Abonyban, nem különben a maga nemében csaknem páratlan képcsarnoka is, melyben hazánk ösi történetének kiváló személyei, eredeti arczképek után jeles és hü másolatokban láthatók. Ezek közöl csak Csák Máté, Mária királynő, I. Mátyás, II. Lajos és Zápolya királyok, Martinuzzi, Rákóczy Ferencz, Bethlen Gábor, Bocskay arczképeit emlitjük meg.

Azonban életének legkitünőbb szakát a szerencsétlen emlékü pesti árviz képezi. E rettenetes veszedelem közepett nagy számmal találkoztak, kik önéletök koczkáztatásával, az elem féktelen sére dühével daczolva, a szerencsétlenek segélyére és megmentésére siettek. Ezek közt volt Vigyázó Antal is. Lelki bátorsága testi erővel párosulván, ő is evezőt ragadott, s csónakon sietett a kétségbeesök segélyére. És az ég nemcsak megőrzé életét, hanem fényes sikerrel is koronázta nemes önfeláldozását, mert csakhamar sikerült neki több emberéletet is megmenteni. E megszabaditottak közt volt Óváry Pál orvostudor is, ki hálából egy müvében a megszabaditás egész történetét megirta.

BOJÁRI VIGYÁZÓ ANTAL JÓZSEF.

De gyakran csodásak és megfoghatatlanok a végzet utjai, s nem ritkán lesz a legnemesb kebel a legsulyosabb megpróbáltatásnak kitéve. A sors Vigyázó Antalt is kemény csapással látogatta meg. A jeles férfiu, ki éjt és nappalt a tudományos önképzésre, olvasásra forditott, szemeit a fekete hályog által látta fenyegetve; s miután gyógyithatásáról a Pesten összeült orvosi tanács lemondott, beutazta Európa minden nagyobb városát, szemei gyógyitása végett, de hasztalan! Öt évi kétséges remény után 1840-ben egy reggel arra ébredt föl, hogy szemevilágát végkép elveszté.

Az erőslelkü szenvedőt azonban, kinek egy vigasztalása mégis maradt hálás gyermekében, Sándor fiában, a szerencsétlenség nem tudta megtörni; s mert állapota képtelenné tevé, honpolgári kötelességét tovább is a nyilvánosság terén gyakorolni, nemes szive most a jótékonyság erényét karolá föl, s szenvedő embertársai gyámolitását tüzte ki élte feladatául. — Vagyonállapotához képest voltak rendes hónapos, hetes és napi szegényei, kiket mindig bizonyos meghatározott összegekkel látott el. Ezenkivül folyvást tartott házánál egy szegény sorsu tanuló ifjut is, ki mint felolvasó pár órát naponkint szolgálatára állván, ezért nemcsak szállással és élelemmel, de még szép havi fizetéssel is elláttatott.

Ezenkivül nagyszerü alapitványokat is tett : a lipótvárosi templomra, több kórházra, az Akademiára, a sz. István-társulatra, lóversenyre stb., szóval, életét és vagyoni képességét igaz honfihoz illetőleg használta föl.

Végre mult évi jun. 4-én az élettől, hol oly sok jót tett, megválván, ugyanazon hó 6 án hült tetemei az ismerősök, rokonok és nagyszámu tisztelők kiséretében, a ferenczieк sirboltjában örök nyugalomra tétettek le. Emlékét sokáig fogják áldani azon nagyszámu szegények, kiknek irányában a jótékonyság szép erényét oly sokszor gyakorolta. *T. G.*

Tiszai kép.

Mit csinál a Tisza az alföldi rónán,
Kun László hadáról hires hódas tónál?
Habot hány? szinültig teli van a medre?
Soh'sem az, csöndesen foly a nagy tengerbe!
Nem azért vagyon ő jól megzabolázva,
Hogy mint a szilaj ló nagy sörényét rázza,
Prüsszögjön s tájtékot rágjon ezüstfékén, —
Komoly állapotját viseli ő békén.

Nyugszik hát a Tisza az alföldi rónán,
Mint mikor az ember aluszik, oly formán —
S feledve, felejtve a csapások gondja,
Remény száll még reá legalább álomba'.
Sik a folyam tükre s átlátszóan tiszta,
Mélyiben a kék ég tükröződik vissza;
Oda száll a nap is tünde sugárszárnyon —
S jó a nyugovónak ilyen fényes álom.

Partjain a fűzes bús hallgatásban áll,
Lombjaira szállong egy-egy néma madár;
Ott szárnyát eresztve s fejét lecsüggesztve
Ugy megül, hogy nem nyujt okot semmi neszre.
A fűz rothadt, sovány, kérges derekára
Sima kigyó csuszik — s sziszeg a zsákmányra;
S megbolygott hangyaboly nagy vörös lakói
Lenn összezudulnak, télire rabolni . . .

Tiszán át a fecske hullámozva szárnyal
S a szendergő arczát legyezgetné lágyan, —
S egy-két kóbor sirály keservesen sirva,
Haj, a folyamot mind haszontalan víja.
A békés halaknak komoly társasága
Lenn a hűs porondon ül bölcs némaságba';
Ül bölcs némaságban, nem is vet föl egy sem,
Mostanság nagy kedve a keszegnek sincsen.

Hát a halász mit tesz ilyen állapotban?
Amott ül egy öreg nagy hosszu horoggal;
A horog ugyan lenn egészen a mélyben,
De a gyékénypedző nem bólint fejével.
Csak lesi az öreg . . . Száll az est, az éjjel,
S merően néz váltig mindakét szemével.
A hol ni! ... meghuzta! nosza egy nagyot ránt —
S a parti fövenyen ott a legnagyobb rák!

Megcsóválja fejét az öreg és hallgat,
Meggyujtja pipáját s haza felé ballag.
Miről gondolkozik? az üres szatyorról?
S e közben az árva unokákra gondol?
Hosszu türelmének, hogy nincsen gyümölcse,
Tán az egekre néz, hogy átokra költse?
Mendegél, mendegél, de lépése bágyadt,
S haza jutva szól csak : hibás idők járnak!

Fejes István.

Nándorfehérvár multja.

Történeti-korrajz. — Csuti Zsigmondtól.

(Folytatás.)

Belgrád 1521-óta a törökök által megerősitve középponti őrhelyül választatott Magyarország ismételt megrohanására, s vitéz népének és kincseinek kirablására, mely sasfészekből üzték is kegyetlen pusztitásaikat, és pedig csaknem minden háborgatás nélkül egész 1688 ig. Ez évnek azonban szép nyári napjaiban bajor fejedelem Miksa Emánuel 60 ezerből álló válogatott csapatokat vezetett Belgrád alá. Augusztus 7-kén déli 12 órakor vette kezdetét a vár ostroma, és folyt szakadatlanul gyilkos tüzeléssel september 6-ig, a midőn déli 10 és 11 óra közt, gróf Zrinyi és Schárffenberg és báró Steinau vezérlete alatt, az általános roham oly erőt vett a török várőrség felett, hogy ez Genghién basával együtt -- ki Ozmann aleppoi basa helyett parancsnokolt — kétségbeesve futott fel a felsővárba, oly zavar közt, miszerint csak akkor vették észre, hogy már vegyesen vannak együtt a keresztyénekkel, midőn a felsővár kapuit akarák bezárni.

A kétségbeesés e pillanatában a törökök az utolsó szögletváracsba menekültek, hol a számos keresztyén foglyokat irtózatos börtöneikből kiszabaditván, egymás mellé sorba álliták, kiknek maguk hátuk mögé vonulva, élet és halál föltétele alatt megparancsolák, mikép a „Krisztus“ nevét hangosan kiáltsák, hogy igy velük együtt ők is életben maradhassanak.

Gróf Zrinyi magyarjai és önkéntes olaszai elsők valának, kik a váracs falait meghágva, rohamban ugráltak be a végmenhely udvarába, hol megdöbbenve látták az egymás mellett álló keresztyének háta megett térden állva rimánkadó magas rangu törököket, kiknek ragyogva fénylő bő öltönyük közöl, egyszerre, a szegény rongyos és kiéhezett keresztyén foglyok, mindenik a maga nyelvén, háromszor kiáltá hangosan a Krisztus nevét, mire Zrinyi emberei, gyilkos fegyvereiket földre szegezve megálltak, megismervén a szerencsétlenekben, sokat szenvedett embertársaikat

Miksa Emánuel, a császári hadsereg győztes fővezére, a foglyul esett törököket maga elé parancsolá, kik is Genghién basával élükön megjelenvén, mindnyájan térdve omolva kegyelmet esedeztek, mit meg is nyertek. Ezért a törökök fölállva, és ismét leborulva szives köszönetet mondának, a végre hozzájuk igy szólt fővezérnek : Sem mi, sem más tábornokok, avagy katonák, titeket többé nem bántanak, és noha ti igen nagy kegyetlenséggel viseltettetek a keresztyén foglyok irányában, mit most visszaadni hatalmunkban volna : mindazonáltal mi titeket minden zaklatás nélkül szabadon bocsátunk, azon kikötéssel azonban, hogy én téged, Genghién basa, a római császárnak fölküldelek ajándékul. És ezt is a basa szépen megköszönte.

Ezen kihallgatás alatt a szabaddá lett keresztyének közöl némelyek, különösen pedig a szláv eredetüek, megemlékezve a gonosz velük való bánásról, melyet uraik a várban elkövettek, a lakosztályokat végig futkosták, és azokat, kikre foguk fájt, amugy Isten igazában kedvükre megkorbácsolták, és arczul verték. — És hogy ezen kellemetlen bucsulátogatás tovább nem tartott, azt a megrémült törökök gróf Zrinyinek köszönhették, ki szerencséjükre, ott lovagolt az utczakon, — és az alkalmatlan vendégeket rendre utasitotta.

Az igy 167 esztendeig a törökök birtokában levő Belgrád erős várával visszafoglaltatván, emlékül a katonák közt nagy mennyiségü arany, ezüst és más egyéb drágaságok osztattak ki, részint az ott talált kincshalmazból, részint pedig azon zsákmányból, mit a zsidók és törökök az elestektől raboltak, melyet legkissebb részletben is akarva nem akarva vissza kellett adni.

A császáriak részéről a tisztikarból halva maradtak a csatatéren 28 an, ezek közt : gróf Schäffenberg táborszernagy, Fürstenberg ezredes, Humale örnagy, Hausler örnagy, Kaab, Tebnitz, Garszin, Sommerfeld gyalog-kapitányok, Schmeder, Brande, Barát, Gering lovaskapitányok stb. — Megsebesültek ..., ezek közt : a savoyai herczeg, Commercy herczeg, Hauszler tábornok, kinek balkarja egészen ellövetett, gróf Rabutin, gr. Stahrenberg Gvido ezredes, gr. Areo Filep ezredes, Lamberg ezredes, marquis Bagni, gr. Kaunitz, báró Pfeffensharen, Eitner, Praffti, Kupi, Rosenkrantz báró, Katolinsky, Bélley, Willis, gr. Kozarial, Montecuculli, de la Haejné, Kinszky, Vadász stb. lovas-és gyalogkapitányok. — Átalában elestek 2487-en, megsebesültek 1488 an. A törökök részéről

8-ik szám. Tizedik évi folyam.

Vasárnapi Ujság.

Pest, februárius 22-én 1863.

Előfizetési föltételek 1863-ik évre:

a **Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt,** postán küldve vagy Buda-Pesten házhoz hordva:

Egész évre (január—december) . . . . . 10 ft.
Fél évre (január—junius) . . . . . 5 ft.

Csupán Vasárnapi Ujság:

Egész évre (január—december) . . . . . 6 ft.
Fél évre (január—junius) . . . . . 3 ft.

Csupán Politikai Ujdonságok:

Egész évre (január—december) . . . . . 6 ft.
Fél évre (január—junius) . . . . . 3 ft.

Lisznyai Kálmán.

(1822—1863.)

Mult vasárnap a két főváros népsége ünnepélyes temetésnek volt tanuja. A népszerü költőt, Lisznyai Kálmánt, ki hosszu szenvedések után febr. 13-án a budai császárfürdőben halt el, kisértük végső nyughelyére, a pesti temetőbe. —

Lisznyai egyike vala azon költőknek, kik a legszebb reményekre jogositva lépnek fel, kiktől a közönség — első dalaik után itélve — folyvást valami nagyot, rendkivülit vár. Azonban csak pályájok, egyéniségök és sorsuk rendkivüli; szenvedésök és szerencsétlenségök nagy; oly nagy, hogy elnyomja kedélyvilágukat; befejezetlen hagyja képzelődésük művét s az utókor, mely alkotásaik szellemét vagy szépségét keresi, a halomra szórt ötletek között már csak az egyes érzések nyomaiból ismeri fel a *szeretetre méltó egyéniséget*, kinek saját korabeliei, még termékeny erejét csodálták.

És valóban a „Palócz dalok," „Madarak pajtása," „Dal-zongora" irója egyike volt a legtermékenyebb költőknek, ha ez alatt csupán a versek számát kell értenünk. Termékeny: fejlődési fokok nélkül; mert ha a pályája kezdetén és végén — a „szivemhez" és „lélektan költésze" czim alatt irt költeményeket veszszük: köztük alig van valami különbség eszmei tisztaság, fris és mély érzés tekintetében, sőt talán első költeményei jobban megragadják a szivet; több gyönyört, nagyobb élvezetet nyujtanak a képzelődésnek.

Lisznyai igen korán, gyenge ifjuságában lépett fel a költői pályán s emlékezünk rá, mily kedveltek, mily kapósak voltak dalai; nem volt iskolai ifjuság, önképző társulat, müelőadás, hol az ő verseit nem szavalták. Annyi tény, hogy midőn Petőfi irogatni kezdett, nem vala merészebb ambitiója, mint a Lisznyaiéhoz hasonló verseket irni, vagy inkább az ő közkedveltsége- és népszerüségével birni. Később, Petőfi pályájának délpontján, Lisznyainak nem vala forróbb vágya, mint költő-társa által megénekeltetni, ki Tompát, Kerényit, Aranyt stb. megénekelte. „Majd, ha meghalsz, Kálmán, akkor megénekellek," mondá enyelegve Petőfi. És Sándor vala a „tizek" közöl az első; Kálmán a negyedik, a ki elköltözött — s az ének elmaradt.

LISZNYAI KÁLMÁN.

A „tizek" 48 előtt fiatal irók társulata volt, mely önálló fellépés által emancipálni akarta magát a kiadók önkénye alól; azonban az akkori mostoha viszonyok között, mint „társulat" eredményt nem mutatott; de egyes tagjai később kitünő helyet foglaltak el az irodalomban. Petőfin és Lisznyain kivül Kerényi és Obernyik is elköltöztek már az eredeti „tizek" sorából.

Lisznyait a forradalom után, midőn *„Palócz dalaival"* először megjelent, szárnyára vette a hir; és soha költő rövidebb idő alatt sem nagyobb népszerüségre nem emelkedett, sem munkája nagyobb kelendőségével nem dicsekedhetett. De őt e népszerüség inkább elkapta, mint fejlesztette. Még egyszer „dal-estélyein" tünt fel, melyekkel az országot bejárta s melyekben nagy szavalati

ügyességéről és mindig hires pohárköszöntési rögtönzéseiről tett tanuságot, mik öt nemcsak a társaság legeredetibb egyéniségévé tették : de szónoki talentumának is nem csekély nyomaira mutattak.

Lisznyai csinos, nyalka, eleven és nyájas ifju volt. Beszéde, társalgása, szikrázott az eredeti, bizarr ötletektől. Egy időben, midőn a redout-bálok még jó hirben voltak, a cotillon lánczfigurája közben, midőn tánczosok és tánczosnők felváltva egymásnak nyujtják kezeiket, a hamar lángoló költő egy hölgy kezét hevesebben találta megszoritani, mint a bevett szokás megkivánja. A magát sértve érzett nő, talán feltünni akarásból, megáll és szemrehányásokat tesz; Lisznyai egész udvariassággal mentegetőzik : „bocsánat — e kézszoritás nem nagysádnak volt szánva“ — mire a körülállók nem titkolhaták el helyeslésöket a költő lélekjelenléte felett.

Lisznyai Kálmán született 1822 oktober 13-ikán, Herencsényben Nógrádmegyében. Iskoláit Losonczon, Eperjesen és Pozsonyban végezte, hol az 1843—44 országgyülés alatt a fiatalság egyik kitünő tagja volt. Az ügyvédi vizsgát letette s nógrádmegyei aljegyző és később táblabiró lett. Itt azonban nem soká maradt s Pestre jött. 48-ban tagja volt azon küldöttségnek, mely Pest városa részéről az unio ügyében Kolozsvárra ment. Itt mondá, az ő szokott, széles palócz kiejtésével amaz országossá vált phrázist : „mi vagyunk a puszták sasssai ti vagytok a bérczek sassai.“

A forradalom után hosszabb időt töltött egy lengyel ezrednél Tyrolban. Midőn kiszabadult, közlegény pajtásai, itt Pesten az ezred keresztülutazván, fel is keresték, kiket pazar bőkezüséggel — mely jó szivének örök gyengéje volt — fényesen megvendégelt. A barátság vala cultusa; és az országban tán senkinek sem volt több személyes ismerője mint neki, ki oly kevéssé válogatta meg az egyéneket, mint semmi különbséget sem tön a pénz-nemek közt, melyek becsét nem ismerte. Forradalom utáni élete inkább kalandszerüen, mint rendszeres munkássággal folyt. 1853-ban nőül v te Halász Idát, ez angyal jóságu nőt, ki a szeretet és női feláldozás példányképe. Özvegyét és két szép gyermekét, oly sanyaru állapotban hagyta maga után, melyet csak az elhunyt számos barátainak részvéte enyhithetne — s a sokat igérő két gyermek jövendője érdekében, ohajtjuk, hogy ez be is következzék.

Lisznyaiban még a legszigorubb erkölcsbiró is kénytelen a jó szándékot, az akarat tisztaságát, a hazafiui nemes érzést elismerni, és sajnálni, hogy annyi költői és emberi szép tulajdon, a sors végzése szerint, saját keblében is annyi legyőzhetlen akadályra talált, s erejéhez méltó, ragyogóbb eredményt nem mutatott. *Székely József.*

Anyámnak.

Világba lépsz fiam, élet szinpadára,
Melyen főszerepét az önérdek játszsza!
A hol szerepünket száz körülmény sugja,
Közép ut az élet biztos irányutja!
Ám azért — ne csüggedj az élet-ösvényen,
Ég kegyelme óvjon, áldásom kisérjen . . .
Lebegjen fölötted szivemnek szerelme,
Az élet vészei vigyenek bár merre . . . .
Az élet vészei akármerre hánynak :
Megőrizd emlékét szerető anyádnak!

— Ezt mondád egykor a messze távozónak,
S aggódó szemeid utána szálltanak . . . .
Nézve a távolba : mint egy imakönyvbe,
Mintha jövendőjét olvasnád belőle!
Még többet szólt a köny, szemed néma könye, —
El sem is felejtem — sokáig . . . . örökre. . . .
Mintha csak ma volna, olyan jól emlékszem,
Sötét felhők szálltak akkor fenn az égen, —
Midőn elindulék a széles világnak, —
Lelkemen is felhő : hogy sohasem látlak!
Ki is hitte volna, hogy ujra meglátlak?!
Hajnala hogy leend — szivem bánatának?!

S ime már eloszlott lelkemről az éjjel — —
Ujra látlak anyám! ujra . . . uj reménynyel!
Noë galambjaként hozzád visszatérve,
A hideg világból szerelmed ölébe. — —
Szerelmed kisért el, s hozott meg engemet, —
De én is meghoztam épen szerelmedet. . . .
Emléked, jó anyám! megőrizém épen,
Miként drága kincset a tenger mélyében. —
Hajh pedig voltam ám az élet szinpadán,
S a világ csáblelke közel is jött hozzám. . . .

Oh de hagyjuk képét mostan a világnak,
Hadd felejtsem anyám, midőn ujra látlak!
Csakhogy visszahozott sorsom — a kis házba —
Vagy már ne űzne el, többet a világba,
Itt vagyok én boldog — szerető öledbe,
Mintha egy szebb világ szerelme ölelne . . . .
Mintha belátnék én — innen a mennyekbe :
Hadd borulok anyám, a te kebeledre!!

Dömén Pál.

Miranda.

Elbeszélés, irta JÓKAI MÓR.

(Folytatás.)

Mikor Hurtado felnyitá szemeit, egy középületben találta magát, mely hasonlit azokhoz, a minőket gyermekek épitenek kártyából, alól széles, hosszu sor, minden emelet egy szakaszszal kevesebb, a legfelső csak egy szoba. Az Inkák idejében igy épitettek.

Ő a legalsó osztályban lehetett, mert féltéből egy egész teremsorozaton láthatott végig, minden terem nyilásánál lándzsás őrök álltak.

Körülötte nők jártak-keltek; idegen rézsárga arczu némberek, ifjak és vének, szépek és rutak. Kezei le voltak kötözve fekhelyéhez.

A mint szemeit felnyitá, a nők nagy zajt ütöttek s e zajra a legszélső teremből megindult egy csapat férfi, kiknek vezetője sokban hasonlitott Mangorához. Az ind-arczok különben is nehezen különböztethetők meg; Hurtado annak képzelte öt; s elgondolá, hogy milyen válogatott kinzás az a pokolban, valakinek megmutatni halálos ellenségét és kezeit lekötözve tartani.

Az indusfönök inte kisérőinek, hogy maradjanak a külső szobában; ő egyedül lépett a lekötözött spanyol elé.

— Ellenség, szólt hozzá tördelt spanyol nyelven, meg vagy kötözve, tehetetlen vagy, bepólyált gyermek vagy. Utolsó vagy a fehér férfiak közöl, a kiket a tenger hozott szárnyas uszó házban. Mi öltük meg őket. Erősebbek voltak fegyverrel, megöltük őket csalfasággal; utánunk jöttetek boszutállani, megfogtunk benneteket csalfasággal. Husz társad élve került kezünkbe; nekünk nem volt vasöltözetünk, nem is próbáljuk a tieteket viselni : olyan az, mintha valaki magával hordaná a tömlöczét. De azért még is legyőztünk benneteket. Bátyád, a fehér oroszlán, megölte az én bátyámat, Mangorát.

E szóra elégülten sohajta fel Hurtado.

— A megölt szellemének kiengesztelésére én is megölettem elfogott társaidat. Mind megölettem őket. Válogatott kinzásokkal ölettem meg. Egyet a veres hangyák fészkébe kötteték ki. A hangyák ették meg élve. Másikat nyers bivalybörbe varrva a forró napra tétettem, a zsugorodó bör szoritotta agyon. Mást gyantával vonattam be, s hagytam égni, mint a fáklyát. Egyet lehajtott pálma-sudarakhoz köttetve lábainál fogva lassankint hasittattam ketté. Mind más meg más halál nemével ölettem őket meg; mert a megholt szelleme az ilyenekben gyönyörködik s a megöltek szellemeit engeszteini szükséges. Most csak te vagy még hátra. Te magad, a férfi; és még egy nő, a feleséged.

Hurtado szivén nyilalt keresztül ez a szó. Miranda él! és itt van!

— Ti ketten vagytok az okai ennyi halálnak; mért hogy olyan nagyon szerettétek egymást. Mangorát megrontották nöd szemei, hogy nem akart mást szeretni csak ötet. Nöd pedig nem akart mást szeretni, csak téged. Ti vagytok a legnagyobb bünösök; nöd, a miért olyan szép, és te, a miért ugy szeret. Én felfogadtam Mangora szellemének, hogy titeket foglak legjobban megkinozni. Jobban, mint társaidat, a kiknek némelyike egy hétig kínlódott. A ti kinjaitoknak tovább kell tartani. Halljad, miként?

Hurtado arra gondolt, bárcsak Miranda is meghalt volna.

— Sem téged, sem nődet nem öletlek meg, folytatá az indusfönök kegyetlen nyugalommal. Ti élni fogtok. Be sem záratlak benneteket; járhattok, kelhettek szabadon. El sem választalak egymástól benneteket; egy házat adok át számotokra, abban lakjatok tetszéstek szerint. Mindennel el lesztek látva, a mi az életre kell; szolgálni fognak benneteket cselédek, mint saját magamat s jaj annak, ki egy hajatok szálát meggörbiti. Az mintha csak a bálványisten szemébe köpött volna.

Hurtado bámulva nézett az indusfönökre, ki mindezt a legkegyetlenebb hideg düh kifejezésével mondá el.

— Hanem — egyet tudj meg, fehér ember. Együtt lakhatol, beszélhetsz, járhatsz, együtt ehetel feleségeddel; de kettőtök közt fog feküdni az éles bárd. Tudod-e, mit jelent a közbenfekvő éles bárd? Nem tudod. Én megtanitalak rá. Szeretitek egymást? Nagyon jó. Fiatalok vagytok? Igen jó. Lássátok egymást; beszéljetek, sohajtozzatok; hizelegjetek egymásnak, epedjetek álmatlan éjszakákon át egymásra gondolva, ez mind szabad: de egymást megölelni, megcsókolni nem lesz szabad. Egy éber őr fog reátok mindenütt vigyázni, ébren és aluva; otthon és odakünn; a házban és az erdőn. Megvesztegethetlen árnyék fog utánatok járni, a ki elárul, és ha egyszer, egyetlen egyszer elhagynád magadat ragadtatni arra, hogy nődet megcsókold, akkor egymás szeme láttára foglak benneteket halálra kinoztatni. — Most tehát légy feloldozva, és járj szabadon. Asszonyod lakásodon vár reád. Ő is épen igy tudja, hogy az ő csókja megöl téged; mint te tudod, hogy a te csókod megöli öt. Most menj hozzá és élj, a meddig akarsz . . . Siripa királya azt itélte felőled.

Oh valóban Siripa király a legkegyetlenebb volt minden kaczikák között, a kik valaha élni hagyták azt, a ki meg akart halni.

(Folytatása következik.)

Hirlapirodalmunk a 19. században.*)

Első közlés. 1801—1830.

Midőn a mult század utolsó tizedében, egyszerre három politikai magyar hirlap jelent meg a birodalmi fővárosban, akkor hazánkban nem volt magyar lap. Csak a jelen század elejével, — midőn hazánk fővárosában, Budán, a „Pesth-Ofner-Zeitung“ képviselé egyedül a hirlapirodalmat, — kezdé nehány jelesünk, s azok élén Kulcsár István, a nagy hazafi, azon vakmerő tervet forralni agyában, hogy hirlapirodalmunkat átültetvén

*) Lapunk mult évi folyamában volt közölve „Hirlapirodalmunk a 18-ik században.“ Ugyanazon szorgalmas tollból származik a jelen összeállitás is, mely az adatok hitelessége s teljessége tekintetében igen becses irodalomtörténeti adalék, mit t. olvasóink figyelmébe ajánlunk. *Szerk.*

Vas. Ujs. 1867.

irányban, kopár hegyek lábánál terül el a város. A mint a Fiumara hidján átléptünk, jobbra a régi városrész sötétebb házait, keskenyebb, rendetlenebb utczáit, szebb épületek takarják elölünk. Az első kis tért a szép szinház diszíti. Innen indul ki a város főutczája, melyen a tengerészek kaszinóját, a kormányzói lakot, a tengerészeti s kereskedelmi tanintézetet stb. találjuk. A házak egész a tengerpartig terjeszkednek, egynémelye oda épitve, hol még husz év előtt a déli széltől vert hullámok játszadoztak. A keleti háboru tartama alatt nagyon élénk keresete volt a tengerészeknek az egész Földközi-tengeren átalában. Ekkor a fiumeiaknak is kissé földerült. Ekkor épült ujból Fiume tengerszéli része is. — A város nyugati részét több díszes nyaraló s szép gyümölcsös zárja be. Túl a városon ez irányban nem messze Volosca, igénytelen kis helység és távolabb, a Montemaggiore hegye látszik, melynek csúcsát az év nagy részében hó fedi. A nyugati partok átalában Istria félsziget partjai. — Ha a városból a keleti irányban megyünk ki, a martinschizzai vesztegintézetet (Lazaretto) érjük, mely Ürményi kormányzóságának köszöni létezését, s melyet 1833-ban nyitottak meg. Ez úton érünk Buccariba és Porto-Re-be is. — A városból délkeleti irányban Veglia s délnyugaton Cherso szigete zárják be láthatárunkat. Veglia és Cherso, az alább eső Arbe és Segnia szigetkékkel még Kálmán idejében, Ugra horvát- és dalmátországi bán előtt (1105.) hódoltak meg a magyar koronának. E szigetek lakói gyakran látogatják Fiumét. A Vegliabelieket fekete gyászoló öltözetük azonnal megkülönbözteti. Mondják, hogy a Frangepánok kihaltát gyászolják örökké.

Fiume lakossága, mely mintegy 14—15 ezerre tehető, vegyesen használja az olasz és horvát nyelvet, — ugy hogy az előkelőbbeknél inkább amaz, az alsóbb osztálynál pedig inkább emez szokottabb, ez a házi, családi nyelv. Szokásaikban, háztartásuk körül épen ezen viszonyt találjuk. Egészben véve szembetünő különbséget hazai viszonyainkkal csak oly dolgokban találunk, melyeket éghajlati s földrajzi viszonyaik rendeltek máskép. Éghajlatuk szelid. A tél, olykori erős északi szeleken, a *bórán* kivül, gyakoribb és tartóbb esőzésben áll, melyet a tavaszi délkeleti szelek, nyomasztó sürü meleg levegő mellett ismételnek: igy a házak kevéssé vannak fütésre berendezve, holott olykor a fütés mégis megjárná. Öltözetük is egész éven át könnyü. Asztaluk átalában olasz izléssel van rendezve, a zöldséget csak salátának vagy párolva használják, a nálunk szokásos, németes berántott főzelékeket épen nem ismerik. Hasonlón nem szokták a levesféléket s becsináltakat, de annál változatosb alakban tudják készitni a husételeket. Tésztanemüik leginkább éd sségekből, nagyobbára befött-töltelékekből állnak. Az ebédet rendesen déli gyümölcsök zárják be. Jó vörös boruk terem a közel costrenai hegyeken.

Fiume átalában kellemes benyomást gyakorol mindenkire. Derült ege, népe vidám kedélye, elmés könnyü társalgási modoruk igen hamar megszokottá teszik közöttük az idegent. A város jótékony intézeteknek sincs hiányában, melyek közül a lelenczház, melyet Ürményi kormányzó álapitott s az árvaház, melyet Kiss Pál kormányzó neje Csapó Ida állitott fel, folyton jó emlékben tartják a magyar nevet és a fiumeiek a magyarok iránt egyénenkint is a legmelegebb rokonszenvet táplálják. — Fiume a magyar korona drágaköveinek egyik legbecsesebbje!

Kenessey Albert.

Az első magyar független felelős miniszterium.

1848! — Ez annyit s oly méltán emlegetett, oly mély sohajokkal kisért s annyi vágygyal viszszaohajtott év emléke, eszméiből megtestesülve tünik föl előttünk, midőn e képre tekintünk.

Itt vannak egy csoportban azon férfiak, kik ama nagy elvnek: a felelős parlamenti kormányzatnak első képviselői voltak hazánkban; kik legtöbbnyire magok voltak ez elvnek kivivói s martyrjai is; kiket a nemzet örömzaja kisért az első nemzeti kormány magas polczára, magasabbra a nemzet lelkesedésében még, mint az államlépcsőzeten; kiket a köz-bizalom támogatott e magas polczon; de kiket, a küzdelem után legtöbbnyire gyászos sors sodort el . . . .

Öt a kilencz közül nem él már. Gyás fátyol képeiket, emléköket a dicsőség fényköre folyja körül. Négy él még. De egyik, távol a hazától, a számkivetés szomoru magányában, testben lankadva, lélekben épen még, bár reményekben megfogyva . . . . a másik itthon, de egy tébolyda mélyében, öntudat, önérzet nélkül, nem örülve semminek, nem tehetve többé semmit.

Mindnyája közül csak kettőt birhatunk s mondhatunk igazán magunkénak: egyiket, kinek képét mostani kormányférfiaink képcsarnokában is ott találjuk, e szellemdús s érzésteli arczczal, ez örök-ifju s mindig mozgékony és tevékeny lélekkel; másikat, a haza bölcsét, mostani átalakulakulásunk kivivóját s feltétlen bizalommal követett vezérét.

Tizennyolcz év mily rettenetes pusztitást tesz az emberekben; s a nagyok sincsenek kivéve a köz-törvény alól. Sőt! — A villám hamarabb éri magas sudárt a tetőn, mint a satnya fűzfát a laposban.

Őt érte legelőbb — ezt a büszke főt, kinek őskori nemes arcza kisugárzik most is a többi közül. **Gróf Batthyány Lajos,** az első magyar miniszterium elnöke életében, halálában a hazáé, hiven követte büszke jelszavát: *viam meam persequor!* (én megyek a magam utján!) Ment a maga utján, és sem a hatalom ránczba szedett homloka, sem a tulzásokat követelő néplárma őt ez utról soha le nem téritette. Első ifjuságában, csaknem idegen nevelést nyerve, a katonaság németes soraiba lépve, magának kelle másodszor magyarrá szülnie át magát. S magyar lőn, testestül, lelkestül. Oda hagyta a katonaságot, átvette birtokait, rendbe hozta azokat, magyar főurhoz illő helyzetbe tette magát s föllépett a politikai pályára, melyen őseihez s önmagához méltó szerep várt reá. A pozsonyi országgyülés felső-házában csakhamar vezére lőn a még akkor kisszámu főrendi ellenzéknek; de a kevés számnak is sulyt kölcsönzött az ő neve, jelleme, tekintélye. Az alsó-ház erősebb ellenzékének elvei mellett ernyedetlenül küzdött ő a csökönyös maradás emberei között és ellen a felső-házban és a társadalomban. Az egész országban az ellenzéki párt őt vallotta egyik vezérének, Kossuthtal és Deákkal együtt. S midőn az 1848-ki vivmányok folytán az ország legkitünőbb férfiaiból alakult meg a felelős nemzeti kormány: annak elnöke csak Batthyány Lajos lehetett. A bekövetkezett események borzasztó válság felé ragadták a hazát. A trón és a haza iránti hűség sulyos összeütközésbe jött. A kötelességek e harczában senki sem volt nagyobb, sem hivebb mint Batthyány Lajos; s bár előre sejtette is, hogy hűségét életével kellend megfizetnie, ő azért meg nem tántorult. Oly hű a királyhoz, mint a törvényhez: el kelle dőlnie. A forradalomba kényszeritett nemzet élén küzdött az ellenkező hatások ellen mindaddig, mig lehetségesnek látszott kiegyeztetni a loyalitást a hazafisággal; mikor e remény megszünt, lelépett a kormányról s mint egyszerü képviselő a parlamentben, mint egyszerü katona a csatamezőn szolgálta a hazát. De ha nem is a kormány élén: első tekintély maradt a hazában. Midőn a főváros fenyegetve volt, az országgyülés őt akarta küldeni a kiegyenlités megkisértésére az ellenséges vezérhez. A kik tudták, hogy ez mily gyülölettel viseltetik Batthyany iránt, ellenezni akarák küldetését, a veszélyessé — halálossá válandót: ő büszkén vetette föl dicső fejét, s ugy fogadta, ugy követelte magának a halálos küldetést, mint a bárd-csapást egykor Kont, a kemény vitéz. — Elment s nem tért vissza többé szabadon. Ugy történt, mint jósolva volt s mint maga is tudá, hogy történni fog. Foglyul vitetett ki a hazából s idegen törvényszék elébe állittatott — melynek azonban, mint hazája törvényeihez hű, felelni sem akart. — A forradalom azonban tovább zajlott; nagyobb-nagyobb hullámokat vetett; a magyar fegyverek diadalt kezdettek diadalra aratni. Ismét egy perczre fölcsillant a remény — nem az élethez, hanem hogy használhat még hazájának. Érezte, hogy ő az egyetlen, ki még most is kibékéltethetné a nemzetet a dynastiával. S e büszke, önérzetes reményt illetékes helyen ki is fejezte. Hol volnánk most, ha akkor meghallgattatott volna! De vajon, ha a hatalom meghallgatja is: mi meghallgattuk volna-e? . . . . Aztán a nemzeti önvédelem nagy harczában elestünk. Batthyányt visszahozták a hazába: a vérbe fult, az elsanyart, a letiport szegény hazába. Elitélték; kivégezték . . . Ismeritek a gyászos dalt, minek ismételném? Nevén fátyol leng; de sirján nő a babér s az örök dicsőség soha el nem muló lángokat éget rajta!

Ismeritek mellette e sajátos arczot, e lángeszü homlokot, melyet a döblingi tébolydában egy sötét órában a gyilkos cső robbanta szét? **Gróf Széchenyi Istvánt,** a kit életében már elneveztek a legnagyobb magyarnak, s halálakor az egész ország gyászban állt fölötte! Elméje, a legnagyobb és legrendezettebb elme, melyet valaha magyar homlok födözött, a haza sorsán s annyi nagy terv, annyi dicső mű dugába dülése fölötti aggodalomban bomlott meg, nagy szive azon tört meg.

Gróf Széchenyi István, Ferencznek a muzeum alapitójának fia, kora ifjuságában szintén a katonai pályára lépett. És senki sem hitte volna, hogy e katonatiszt, ki lipcsei csatában mint galoppin tüntette ki magát s az 1825-ki országgyülésen egyenruhásan jelent meg: még reformatorrá legyen, s hatalmas szellemét keserü, de élesztő kovászul vesse a nemzeti tespedésbe. Pedig ugy lett. Nagy Pál gyujtó szónoklata kellő gyú-anyagot talált a katonaruha alatt dobogó hazafi-szivben. S a magyar akademia alapja, egy szóval, egy nemes és nagyszerü áldozattal le volt téve. Azok, a kik az anyagi érdekeket s haladást oly erélyesen sürgető Széchenyit annyiszor vádolák, hogy a sivár anyagiság mammonának készti áldozni nemzetét, feledék, hogy első hazafi-tette egy tisztán szellemi érdek felkarolása volt; feledék: hogy első fegyverei tisztán szellemiek valának, — könyvei. A Hitel, Világ, Stadium nagyszerü reformot inditottak meg; s előbb, mint Deák az országgyüléseken, Széchenyi már határozott reformer volt; és Kossuth nevét még senki sem ismerte, midőn Széchenyi már nagy agitátor s szellemi forradalmár vala. A kiváltságok ellen nagy harczot kelle küzdenie a kiváltságos osztály egyik elsőrendü tagjának s ő ernyedetlenül küzdötte a harczot — és sikerrel. Majd a jogi fejtegetések terét a társadalmival s az anyagi érdekekével cserélte föl, — nagy, teremtő és éltető szellem mindenütt. Az országban minden kaszinó lóverseny, vasut, gőzhajózás, folyam-szabályozás stb.... tulajdonképi alapitóját azon férfiuban tiszteli, ki szintoly kifogyhatlan volt eszmékben, mint fáradhatlan a kivitelben.

Végre a fölrázott nemzet biztosan s határozottan indult meg a reformok utján; a vezérleten két nagy szellem egyenlően osztozhatott meg: Deák a jogi, Széchenyi a társadalmi és anyagi téren. Ekkor lépett föl Kossuth s lángszavával uj rázkódásokat okozott a csöndes haladásban. *Noli turbare circulos meos,* (ne zavard meg az én köreimet), mondhatá Széchenyi, ki magában tisztán látta saját terveit s azok sikeres lebontakozását. De ki parancsolhat a köz-szellemnek, ha annak oly vezére, akad mint Kossuth? — A „Kelet népe“ és a „Felelet“ — egy elkeseredett harczot jelöltek, tisztán szellemi fegyverekkel, de a meggyőződés elszántságával s a féltő honszerelem kétségbeesett tüzével mindkét részről. A közvélemény Kossuth részén volt, — a jövendő Széchenyinek adott igazat. 1848-ban kibékült a két ellenfél, s kezet fogva, egy miniszteriumban foglalt helyet. De két kard, egy hüvelyben! Az első miniszterium egyik megölő betüje az volt, hogy igen sok nagy szellem volt benne. Széchenyi, Batthyány, Deák, Kossuth, — s kivált az első és az utolsó, e két szélsőség. Széchenyi baljóslatai csakhamar teljesülni kezdettek. A forradalom, melytől annyira féltette nemzetét s a békés fejlődést, miben oly nagy része vala tevékenységének, dagadó vitorlákkal közeledett. Látta, hogy senki sem tehet már róla, nem segithet rajta. Látta, hogy a mit ő alkotott, rendezett, tervezett, meginditott, — mind halomra dül. S ő volt az első, a ki lerogyott, — egyedül e gondolat sulya alatt rogyott le. Téboly boritá el agyát s a döblingi magángyógyintézetbe vitetett. Tizenkét évet töltött itt. Utolsó éveiben mind inkább és inkább visszatért régi eszmélete,

KOSSUTH LAJOS.

GR. BATTHYÁNY LAJOS †.

KLAUZÁL GÁBOR †

DEÁK FERENCZ.

HG. ESZTERHÁZY PÁL †

ELSŐ
FÜGGETLEN FELELŐS
MAGYAR
MINISZTERIUM
1848

SZEMERE BERTALAN.

MÉSZÁROS LÁZÁR †

GR. SZÉCHENYI ISTVÁN †

B. EÖTVÖS JÓZSEF.

RUSZ K.

elméje, szellemi ereje. A Bach-kormány eszeveszett gazdálkodása ellen irta utolsó könyvét, erősebb, maróbb, kérlelhetlenebb éllel, mint irt valaha, — természetesen, mert akkor az aggódó szeretet adta kezébe az ostort, most a mély gyülölet vezette kezét. Azonban, midőn ama veszélyes rendszernek, mely a birodalmat s hazánkat a romlás szélére vezette, megadá a kegyelemdöfést, — midőn a jobb létre visszatérés első reményei kezdettek derülni, — az 1860-diki husvét vasárnapja reggelén — egy borzasztó elszánás véget vetett életének. Mint élete: halála is használt a hazának. A roppant közszellem, mely sirja körül hangosan nyilatkozék, meggyőze magunkat, meghamvat sem a katonai szabályzat, sem a hazától való távollét. A magyar nyelv, nemzetiség és irodalom iránti érdeklődést folytonosan ápolta lelkében, sőt üres idejében, a fegyver ha pihenhetett, forgatta a tollat is; s a magyar akademia, a többnyire külföldön (Olaszországban) levő katonát, lev. tagjai közé sorozta. Hogy valódi irói tehetség volt, a legjavából, azt csak most tudjuk, halála után megjelent önéletrajza-, levelei- s emlékirataiból. Az 1848-diki átalakulás Olaszországban, egy huszárezred élén találta Mészárost. Itt érte a meglepő királyi parancs, mely őt, mint magyar honvédelmi minisztert hazájába szólitá. A becsületes, kétségbevonhatlan hazafiságu katona egykész mindenre, ha a haza szolgálata parancsolt. Világos után bujdosnia kellett. Törökországban, Angliában, Amerikában, — mindenütt tiszteletet szerzett a magyar névnek, nemes, salaktalan jellemével, igénytelen egyszerü nagyságában. Az uj világban meghonosulni nem birván, bár haza nem jöhetett, közeledni kivánt legalább hona határaihoz. Visszatért Európába. Genfbe szándékozott; de Angliában betegség szegzé ágyba . . . S porai ott nyugosznak a vendégszerető Albion földében; ott porlad a sziv, mely két szentséget tartott imádva: a becsületet és a hazát.

Két képre vetődik még a halál gyászárnyéka: egy hatalmas és roppant birtoku főuréra, s egy

A SZÁMÜZETÉSBEN.

győzé elleneinket, hogy még élünk, hogy még hatalom vagyunk. S ő mosolyogva és kibékülve nézhetett alá e népre, mely ugy ünneplé nagy és hű fiát, mint őt a magyar.

Mészáros Lázár az első magyar hadügyminiszter itt mellette, ez a félig katonás, félig táblabirói, de egészen becsületes és magyaros arcz. Ki gondolta volna, ő maga nagy igénytelenségében legkevésbbé, midőn a katonai pályára lépve, egyedül szorgalma, nemes jelleme s hősiessége által ezredességig emelkedett, hogy még magyar hadügyminiszter, s egy forradalmi hadjárat egyik intézője váljék belőle? . . . Mészáros Lázár Baján született, fiatal korában lőn katona, de hazájáért lángoló szivére egy perczig sem borított szerre megnyerte a nemzet közbizalmát. A kormányzatra azonban nehéz idők következtek; ő a miniszteriumban, a Batthyány és Deák által képviselt közép irányhoz csatlakozott. Azonközben fegyverkezni kellett. A nemzetőrségek — az alvidéki lázadók ellen — mozgósittattak; az ország északi s nyugati szélein is megkezdődött a harcz függetlenségünk s jogaink ellen. A honvéd zászlóaljakat egyre-másra szervezték. S Mészáros, szegény, balsejtelmekkel, de egy perczig is meg nem tántorult hazafi hűséggel — az utolsó perczig megállta helyét ügyünk majd dicső, majd kétségbeesett harczában. Ha kelle vezér, ha kelle hadügyminiszter, ha kelle tervkészitő, ha kelle a versengő vezérek békitője vagy közvetitője, — minden volt, egyszerü, de annál nagyobb szivü táblabiróéra; a miniszteri széken összetalálkoztak.

Amaz **herczeg Eszterházy Pál**, az 1848-ki miniszteriumban a király oldala melletti miniszter. Kora ifjuságában a diplomatiai pályára lépett, melyre családi összeköttetései, nagy neve, roppant vagyona, tehetségei s finomsága egyaránt alkalmassá tették, s mint egy akkori ismeretes népköltemény mondá:

„— mint a pisztoly a tokban,
Otthon volt ő minden udvari titokban.“

1810-ben követ volt a drezdai udvarnál, később az európai átalános restauratió után, rendkivüli nagykövet lett a londoni udvarnál, hol 1830-tól

38-ig nagy részt vett az európai béke fenntartásában. Rangjához illő, sőt azt felülmuló fényüzése világhirüvé tette a büszke magyar dynastát, de megvetette egyszersmind, fájdalom, anyagi romlása alapját is. 1842 ben lemondván nagyköveti állásáról, a magán-életbe vonult, honnan — főispánságát kivéve — csak akkor lépett ki megint, midőn Batthyány e fényes nevet is meg akarván nyerni kormányának, őt a miniszterségre szólitotta. Fájdalom, a kifejlődött körülmények balvégzetes fordulatait meggátolni képes nem lehetett. Szeptember első napjaiban letette miniszteri tárczáját s megint visszalépett a magánéletbe, melyben meg is maradt haláláig. Késő vénségében, elaggva, megtörve a család vagyoni romlásának egyre fenyegetőbb voltától, ment sírjába, magával vive egy fényes múlt nagy emlékeit.

Klauzál Gábor a másik. A megyei élet egyik alapos, törvényismerő és gyakorlati tapintatu, szabadelvü bajnoka, a pozsonyi sérelmi és reform-országgyülések egyik kiváló ellenzéki férfia, egy ideig, Deák távollétében, az ellenzék vezére, az 1848-ki kormányban az ipar, kereskedelem és közgazdaság minisztere, 1861-ben és 1865-ben képviselő, mindig s mindenütt Deák oldala mellett, ennek leghivebb barátja, küzdelmei osztályosa. A pozsonyi országgyüléseken gyakran hallatszott egy tiszta és mély hazafi-szivből eredő s minden szivet és velőt megrázó hang, a hazafifájdalom rezgő hangja, a jog-védelem erélyes — néha szenvedélyes, de soha túlzásokba nem csapó hangja: Klauzál Gáboré. Mint státusférfiu és politikus a megyei élet emlőin növekedett ugyan, de látkörét európai utazás, széles terjedelmü tanulmányozás s a külföldi állapotok gondos vizsgálata által szélesbitette; mint ember tiszta lelkü, a becsületességnek és egyenességnek példányképe, méltó párja Deáknak, egyaránt a szív és az ész embere. A jelenlegi országgyülés mult évi elnapolása alatt érte utól a halál az utóbbi időben sokat betegeskedőt. S midőn az országgyülés ismét egybegyült, őt már nem találta a küzdők soraiban.

Az első magyar miniszterium még életben levő négy tagja közül először is **Kossuth Lajos**ra fordul tekintetünk; azon férfiura, kiről Deák a közösügyek fölötti tárgyalások alkalmával az 1848-diki nagy nemzeti átalakulásról szólván, igy nyilatkozott: „Ha akkor az országgyülés, ragaszkodva ősi aristokratikus intézményeinkhez, szabaddá nem teszi a népet és a földet, nem osztozik a néppel jogokban és terhekben, ha szélesebb alapra nem fekteti az alkotmányt, a reánk következett nehéz évek sulyát el nem birtuk volna, s összeroskadtunk volna a szenvedések alatt, a nélkül, hogy a müvelt világ szánalma és részvéte kisérné végsülyedésünket. Ezen átalakulást össze fogja kötni a történelem azon férfiunak nevével, ki azt 48-ban meginditotta s ernyedetlen erélylyel keresztülvitte. Daczára a bekövetkezett szerencsétlen eseményeknek, müvének ezen része fennmaradt, és fenn fog maradni, mig nemzetünk él és országunk áll, s ahhoz a nemzet emléke és hálája lesz mindig csatolva.“ A haza nagy bölcsének igaza van. A reformok és átalakulás vezérszerepét, Széchenyi kezéből Kossuth vette át a negyvenes évek elején. Először az irodalom s jelesen a napi sajtó terén lépett föl, roppant hatásu „Pesti Hirlap“-jával. Midőn e térre lépett, már a martyrság dicsfénye környezé halvány homlokát. Országgyülési irott naplója s átalában a gondolatszabadság ügye miatt sulyos börtönt szenvedett s midőn szabadságát visszanyeré, elszánt agitator volt már. A politikai lapirodalomnak, magasabb értelemben ő lőn teremtője hazánkban. Vezérczikkei a lángeszü iró és szónok egész hatalmával szólottak a kedélyekhez s szokatlan mérvü lelkesedést költöttek. Majd a megyei és országgyülési szónoklat terére lépett át, s egyszerre legelső lett az elsők között. Az ország vezérmegyéjének, Pestnek, ő lett vezére; ő az egész ellenzéknek, mely rendre-rendre inkább aző elragadó, — mint a Deák mérséklő befolyása alatt kezdett állani. S valóban soha magyar ember, magyar szivekhez még ugy nem szólott mint ő. Az egyszerü ügyvéd és hirlapiró ellenállhatlan hatalommá növekedett. S Széchenyi István, hogy egész erejével léphessen a sorompóba ellene, kénytelennek érzé magát ott hagyni felsőházi ülését, s az $184^7/_8$-ki pozsonyi országgyülésre követül választatni magát. De a bekövetkezett események csakhamar túlszárnyalták a küzdelem ezen álláspontját. A párisi februári forradalom, mint vízbe dobott kő, nagy gyürükben mozditotta meg az európai állapotok álló vizét. Magyarország, mint egy villanyütésre, egyszerre fölébredt s talpra ugrott. Kossuth nem többé az ellenzéknek, az összes nemzetnek vezére lőn. A miniszteriumban a pénzügyi tárczát vállalta el. De hova-tovább mind inkább túlsúlyt nyert a mérsékeltebb árnyalatok fölött az ő befolyása. Ő lett a kormány tulajdonképi lelke, — s mig a többit az események hatalma kivette sodrából és megbénitotta, ő akkor volt igazán helyén. Központja s valódi feje lőn a megindult s roppant mérvre fejlődött függetlenségi harcznak. Pesten, Debreczenben, ismét Pesten, Szegeden, Aradig, ő volt a forradalomnak lelke, mozgató eleme, ruganyosságát s óriási tetterejét soha el nem veszitő vezére. A függetlenségi nyilatkozat kimondása után az ország kormányzója, valódi erkölcsi diktátorságra emelkedett, de soha nem élt a diktatori erőszak fegyvereivel. S midőn az ügy, melynek élén álla, megbukott: szegényül, fénytelenül vette kezébe a bujdosás vándor-botját s a számüzetés keserü kenyerét. Lelke azonban nem tört meg, s reményei nem hagyák végkép el soha. Számüzetése évei a lankadatlan, tevékenység évei valának, s Angliában és Amerikában nemzeti törekvéseink és érdekeink népszerüsitésére egy század év munkája nem tehetett volna többet, mint az ő lángajku szónoklatai, mert csodálatos és páratlan jelenség! — idegen nyelven is szintoly ékesen szóló tudott lenni, mint anyanyelvén. Most Turinban és annak környékén él, s szive, egy ki nem égett vulkán, a régi hévvel lángol hazájaért, nemzetéért.

Alatta ez a büszke alak **Szemere Bertalan**, az egykori belügyminiszter. Ah, nem olyan büszke most. Megtört; magasan hordott feje alágörnyedt; erős lépései egyik széktől a másikig alig tántorognak; egyenes dereka meghajlott; s mindennél büszkébb szelleme, ragyogó elméje homályba borult. Egy tébolyda czellájában kell bevégeznie életét, mely annyi dicsőséggel s oly széles küzdhomokon kezdődött. Szemere Bertalan először külföldi Utazása által tünt föl a nagyobb körü közönség előtt. Ragyogó irálya alatt az eszmék és tanulmány dúsgazdagsága, a széles látkörü világnézlet, egyszerre fényes állást szerzett neki a tudomány és irodalom mezején. Kitünő jogi müve a halálbüntetésről nagy és méltó elismerésben részesült az akademia koszorján kivül. Kisebb czikkei költői és bölcsészi lélekről tettek tanuságot. De az irodalminál fényesb pálya várt reá a politikai mezőn. Előbb Borsodmegye, azután a pozsonyi országgyülések zöld asztala voltak tanui erőteljes, magvas, szabatos és ragyogó ékesszólásának. Neve csakhamar a népszerüebbek közé tartozott az országban; az ellenzék soraiban a legjobb erők közé számláltaték. Az 1848-ki kormányban a belügyi tárczát vette át. Önálló, elkülönzött állása, egyfelől Batthyány és Deák, másfelől Kossuth között, egyikhez sem csatlakozva feltétlenül, paralysálta döntő befolyását. De határozott elvei s elszánt ragaszkodása a forradalomhoz, a miniszterium lelépése után is nagy szerepet biztositottak számára. A hadseregnél kormánybiztos, Dembinszky és Görgey között majd közvetitő, majd itélettevő, a legfontosabb megbizásokat nyerte a kormánytól, mely akkor névleg a honvédelmi bizottmány, tényleg azonban egészen Kossuth kezében volt. April 14-ke után a kormányzó őt bizta meg a miniszterium alkotásával. S ő, midőn mint miniszterelnök bemutatta társait, programmjában ki merte mondani, — mi a függetlenségi nyilatkozatban is nyilt kérdésül volt fönhagyva: hogy republikánus elveket vall s azok valósitására törekszik. Következetesen meg is maradt iránya mellett, egészen a forradalom legyőzetéseig. Szegeden még hatalmas programmját adta a hozandó törvényeknek. — Világos után bujdosásba indult. Külföldről részint a magyar boroknak a világkereskedésbe hozatalára intézett törekvései, részint hirlapi czikkei által adott magáról életjelt. Egészsége azonban lankadni kezdett, s a lelki hábor jelei mutatkoztak rajta. Hazájába megtörve érkezett, — s most azon homályos és szomoru helyek egyikén van, melyeken mostanában annyi fényes elme és jellem pályája végződik.

A még hátra levő két alakról egészen felesleges szólanunk. Olvasóink, szellemileg minden nap érintkeznek velök. Egyik **báró Eötvös József**, az 1848-diki és 1867-diki kultuszminiszter, kinek életrajza vázlatát csak nemrég közöltük testvérlapunk olvasóival. A másik, kinek csak nevét kell emlitenünk — **Deák Ferencz.**

—*á—r*—

A számüzetésben.

Az 1848-diki miniszterek akkori arczképei mellett, közülök háromnak számüzetéskori arczképét is bemutatjuk olvasóinknak. A többiekét, e későbbi korból, jól ismeri a közönség; e háromé kevésbbé ismeretes, mert a mult években azok közrebocsátása *elháríthatlan akadályokba* ütközött volna. Most, hála Istennek, túl vagyunk az ilyes akadályokon; s kedves dolgot vélünk cselekedni az összeállitással.

Az olvasót méltán meglepheti a különbség, ugyanazon egyének oly arczképeiben, melyeket egymástól alig tiz—tizenkét évi időköz választ el. De ne feledje: hogy ez évek a számüzetés évei valának. Az öregséget, mond egy nagy iró, nem az évek sokasága teszi; s igaza van. Tizenkét év a számüzetésben, sovárgás és csalódás közt, távol a megszokott munkakörtől, s mindenek fölött távol a hazától, mi más: mint ugyanannyi idő a csendes otthonban! Egy szép portugal dal mondja:

Rövidebb a percz a percznél
Hogyha kéjben éljük azt;
Ah de hosszabb percz a percznél
Hogyha bánatsúly nyomaszt.

S a mi a perczekről igaz, ne volna-e igaz az évekről, — a számüzetés éveiről . . . . ?

A főépitész és a kézmüves.

Egy napon Mauricet-tel egyik legkitünőbb épitész házához menék Párisban, némi utasitásokért, mikre a pallérnak volt szüksége, s melyeket az ő vezetése alatt le is irtam. Az épitész nem volt hivatalszobájában, és nehány termen kellett áthatolnunk a szolga kalauzolása alatt, hogy a kertben megtalálhassuk. Mindenütt sokféle szinü szőnyegek, aranyozott bútorok, selyem és bársonyfüggönyök voltak láthatók. Soha sem láttam ahhoz hasonlót; szemeimet kinyitám s csak lábujjhegyen mertem járni, nehogy szétzuzzam a virágokat a szőnyegeken, — Mauricet pedig csak ugy lopva pillantott reám.

„Nos, mit tart ön e csinos kalitkáról?“ kérdé kárörvendő hangon; „ugy hiszem, eléggé ki van czifrázva és fényes?“

Azt feleltem neki, hogy ugy látszik, mintha e ház egy fejedelemé volna.

„Az épitész valóban fejedelem!“ felelé társam. „Nagyon tiszteletreméltó állapot! Még van három hôtel-e Párisban, hogy falusi kastélyát ne is emlitsük.“

Egy perczig semmit sem válaszoltam; ez a gazdagság olyan rosz érzést költött fel bennem! Annyi selymet és bársonyt látva, önkénytelenül is magamra néztem és szégyeltem magamat, hogy olyan szegényesen voltam öltözködve. Szinte hajlandó valék gyülölni e gazdagság tulajdonosát, hogy megismerteté velem önnön szegénységemet. Mauricet, ki semmit sem gyanitott, tovább is mind csak figyelmeztetett az épület szépségeire; én türelmetlenül hallgattam rá; szivem hangosan dobogott, a pir arczomra futott, nem mertem megállani, hogy szét ne nézzek, s mentül tovább néztem, annál elkeseredettebbé levék. Nagyravágyásom, a mely oly régóta szunnyadozott, ujból felébredett, még pedig, fájdalom! az irigység miatt.

Végre egy teremben megállottunk, mig a szolga uráért ment. Mauricet hirtelen egy nyomorult kis arczképre hivta fel figyelmemet, mely fekete keretével ott függött a szép és gazdag rámázatu festmények között, melyek a falakat disziték.

Egy munkást ábrázolt az szegényes kabátjában, egyik kezében pipával, a másikban egy pár czirkalommal. Egyike volt azon festményeknek, a melyek hat frankba kerülnek s melyeket rendesen a folyosókban szoktak felaggatni.

„Itt van a mester,“ mondá a kőmiveslegény.

„Vajjon ő is volt mesterember?“ kérdeztem én.

„Valamint ön és én,“ viszonzá Mauricet, „és ön láthatja, hogy nem is nagyon szégyenli.“

Ujra megnéztem az egyszerü fekete rámás arczképet, azután pedig a drága bútorzatot, és igyekeztem kiokoskodni a szembetünő átmenetet egyikből a másikba.

„Ön talán bámul ezen?“ mondá a legény nevetve; „ön keresi a létrát, mely őt képessé tette, hogy az egyszerü épitész-állványról e helyre jusson. De nem mindenki tudja, hogy miként kell azt a létrát használni; midőn e kisérletet tevék, sokan hullottak le arról ügyesség és erős kéz hiányában.“

Azt jegyzém meg, hogy „neki szerencsésnek kellett lennie; minden csak véletlen a világon; az ember maga sem tudja, hogy jut a boldogsághoz.“

„Például, Mauricet apó,“ tevém hozzá kese

Vas. Ujs. 1871

és a sárga levelek, melyeket a pipába tömnek, valamint a növény neme is oly sajátszerü, miképlehetetlen, hogy mindez Amerikából Ázsián át terjedt volna oda, annál kevésbbé, mert Persia és China közt a dohányzásról mitsem tudó India fekszik.“ (T. i. Persia már Amerikából kapta dohányát.) Az ok, hogy miért nem vált a dohányzás Európában Amerika fölfedezése előtt szokássá, valószinüleg abban fekszik, hogy még akkor Ázsiában sem volt oly átalános, mint később, a mint ez Amerikából való behozatala után is egy ideig igy volt, mig t. i. hozzá nem szoktak.

Bizonyos Roman Pane vagy Pano nevü spanyol szerzetes, kit Kolumbus második utjában 1493-ban a vadak megtéritésére magával vitt és ott hagyott, először tesz említést a dohányról, melyet ő Sz.-Domingo szigeten ismert meg és Cahoba vagy Giuojának, azaz: bóditó fűnek nevezett el, és a mely mint seb- és csoda-fű Európában nagy feltünést okozott. Cooper szerint az első európai, ki dohányt szitt, Sancho Mundo, Kolumbus hü hajós legénye volt. Amerika fölfedezésekor tapasztalták, hogy a bennszülöttek a dohányt mindenféle betegségek ellen használják. Papjaik ennek a növénynek a füstjét nádon keresztül szivták, ha jósolni akartak, mások ismét maguk fölviditására vagy elaltatására használták. A dohányzás „tabacos“-nak nevezett csövön át történt és innét eredt volna latin neve tabacum, még mások nevét Tabago szigettől származtatják. „Nicotiana“ nevét II. Ferencz franczia király lissaboni követe, Jean Nicot után nyerte. Nicot a Floridából kapott növényt kertjébe ülteté, hol az rövid idő alatt dúsan megszaporodott. Történt, hogy Nicot utitársának az orrán levő veszélyes rákot, valamint a követ szakácsa is fölvágott erét dohánylé-burkolattal gyógyitá meg. E csudálatos gyógyitási hirek csakhamar egész Lissabonban elterjedtek és a nép a dohányt követfünek (herba legati) nevezte el. Nicot egyik gyógyitása a másikat érte s egyszersmind ezt a rendkivüli növényt királyának Francziaországba, valamint az anyakirálynénak Medici Katalinnak és sok más udvari egyéniségnek is elküldé használati utasitással. A királyné azonnal kertjébe ültetè és saját nevével ruházá föl, s mint divatfü a franczia kertekből „herbe de la reine mère“ (anyakirályné-fü) név alatt minden országba szétküldetett. Ezenfelül még számtalan nevet nyert egyebek közt indiai seb- vagy csuda-fü, gyógyfü, minden betegség orvossága stb.

Angliába Drake Ferencz vitte 1583-ban. Itt használták két év mulva az első agyagpipát, melyet az angolok a bennszülötteknél Virginiában láttak és ott tanulák el az avval való bánásmódot. Itt keletkeztek az első dohányzó társaságok, melyek a későbbi német tabagiáknak alapul szolgáltak.

Leginkább elterjedt a dohányzás az udvari személyek között, mi I. Jakab angol királyt 1605-ben arra birta, hogy a dohányra, mint ártalmas terményre, magas adókat vessen; 1619-ben pedig a nagy adók daczára elterjedt dohányra azt a rendeletet adta ki, hogy Virginiában egy ültetvényes se merjen száz fontnál többet termeszteni s egyuttal ezalatt a czim alatt „Misocapnos“ (dohánygyülölő) satyrikai müvet irt, melyben rá akarja birni hiveit, hogy a „testet elsilányitó“ dohányzástól álljanak el. *)

A dohány Törökországba is Amerikából jött, mint ezt IV. Amurath (1623—40) tiltó parancsa bizonyitja. Amurath halálbüntetés terhe alatt eltiltá, de még sem használt; hogy tehát megutáltassa a dohányzást a néppel, mint egykor a spártaiak, hogy az ifjak előtt a részegséget utálttá tegyék, lerészegitett rabszolgákat állitottak elejök, ugy Amurath is egy törököt orrába szurt pipával hordoztatott körül a városban. Oroszországban a dohányzás orrvesztés büntetése alatt tiltatott el.

*) Ennek ellenébe a jezsuiták Lengyelországban az „Antimisocapnost“ adták ki.

Midőn Bernben 1661-ben tiz meg nem tartott rendelet után a hatóság egy ujabb parancsot adott ki, ezt irták végére: „ne légy házasságtörő.“ Magyarországban s kivált Erdélyben, hol Apaffy Mihály fejedelem csibukozott volna először, a dohánytermelés 1689-ben a föld ideiglenes elvevése és 2—3 száz forintnyi pénzbirsággal büntettetett. — VIII. Orbán pápa 1624-ben mindazokat, kik az isteni szolgálat alatt burnótozni mernének, egyházi átokkal sujtá. 1690-ben XII. Incze megujitá ezt a rendeletet, de XIII. Benedek 1724-ben visszavette.

Később maguk az államok látták be a hasznot, mit a termelésből huzhatnak; igy Svédországban 1689-ben, hogy a honi termelés növekedjék, az idegen termés behozatala elkobzást és azonfölül tetemes pénzbirságot vont maga után; s igy megszületett Európa legtöbb államaiban a dohánymonopolium — dohány-egyedáruság, mely daczára az ellene folytatott heves küzdelmeknek, nagyrészt mai napig is fennáll.

A *burnótozás* Európában és pedig Spanyolországban keletkezett, hol a nők szivni nem akarván a dohányt, porrá törve és illatszerekkel keverve használták, s innét a burnót kezdetben espagniol-nak neveztetett. Később Olasz- és Franciaországban is elterjedt; Medici Katalin fiának, IX. Károlynak, ki gyakran nagy főfájásban szenvedett, a burnótot mint gyógyszert ajánlá, s igy az udvarba behozva csakhamar a divatvilág is fölkapta, később a nép minden retegeiben elterjedt.

De valamint sok ellene, ugy sok barátja is volt a dohánynak; Thorius róla 1628-ban dicsköltemény irt „Hymnus tabaci“ czim alatt, s a mily lassan terjedt először, oly átalános lábra kapott később. Már Csokonai Vitéz Mihály igy fohászkodik fel „Béka egérharczá“-ban: Mig elkezdeném énekem, Instálom a muzsámat, Pindusi dohánynyal nekem Töltse meg a pipámat. . . . .

Kisfaludy Károly is magasztalja „Pipadalában“ a dohányt.

A dohánynak három faja van, u. m. 1) A nemes dohány (Nicotiana tabacum), Virginiát tartják eredeti honául, Európában legnagyobb mérvben termesztik a Rajna mellett és Magyarországban. 2) A török dohány (N. rustica) és végre 3) A cserjés dohány (N. fruticosa) embernagyságu ágas-bogas növény, mely Chinában a legrégibb időktől fogva ismeretes; erről mondja Pallas, hogy „oly sajátszerü és a többitől eltérő.“ Három alakban használták még Amerika fölfedezése előtt, u. m. pipában; pisang levelekbe burkolva szivar alakban, (s ezt ők bonekosnak nevez-

Meszelő asszonyok a pesti Deák-téren.

a mészáros árjegyzékét a közép-számarány világos értésével, kinek szive egészségesebb, mint államgazdászati nézetei, s vallása erősebb, mint kritikai tehetsége. Mi elismerjük, hogy ez nagyon régi divatu és a fölvilágosodást siralmasan nélkülöző gondolkodás; azonban nem tudjuk tultenni magunkat a nemek különbségének nagy tényén; s a mig a társadalom olyan szervezetü, a minő most, nem értjük, hogyan fog az menni, ha Omphale veszi a buzogányt és az oroszlánbört, hagyván Herkulesnek szükségképen a rokkát.

„Minden kérdésen felül áll, hogy a gyöngéd szeretet és az erkölcsi tulajdonok átalában, képezik legjobb részét a nő jellemének. Gyengitni ezeket a nagyobb értelmi kifejlődés kedveért, a mely soha sem fog annyit érni, mint az érte tett áldozat: nem egyéb, mint teremteni egy szörnyet, mely azonkivül ostoba is. Mert bárminő szeretetreméltók és határtalanul értékesek is a nők saját helyükön: kivül azon nagyon gyenge teremtmények; és még azok közül is, kiknek erejök és tehetségök volt valami igazi jónak véghez vitelére, egyetlen egy sem emelkedett a legfelső rangra. Még azok sem, kik teremték és lábra álliták az asszonyiatlanság ezen uj typusát, mely ott jár-kél a társaságokban, mérhetők azon férfiakhoz, kik uj bölcsészeti rendszereket teremtettek, vagy megváltoztatták az emberiség történetét. A modern nő-reformátorok utoljára is se nem szent Pálok, se nem Lutherek; a legjobb esetben is csak a kisebb (nagyon kisebb) próféták közé tartoznak. Maguk a vezetők, kik élén állanak a csapatnak, mely küzd a politikai szavazat-jogért, azért hogy a boncztant és a kórtant együtt hallgathassa a férfiakkal, azért hogy megszünhessen nő lenni, bár annyira fölemelkedni nem tud, hogy férfivá legyen: még ők sem hasonlithatók össze egyetlen pontban is a jól képzett férfival; s ezt a legszembetünőbben tanusitják akkor, midőn — annyi koczkán levén — sem a tényeket igazán előadni, sem a logika törvényéhez alkalmazkodni nem képesek. A röpiratoknak, a melyeket kibocsátanak, valamennyinek ugyanazon főbüneik vannak: vakmerő állitás és logikátlan következtetés. Azokat szinte lehetetlen birálni, a mint csaknem lehetetlen forgatni a szappan-buborékot, a vele járó gyöngeség és üresség miatt; s mégis kénytelenek vagyunk azokat a mozgalom vezetői közt a legjobb gondolkodó fők és legmerészebb értelmek termékeiül tekinteni; s elfogadván őket ilyenekül, nem mondhatjuk, hogy nagyon kedvezőleg szólanak ezen vezetők gondolatai vagy értelme mellett. Ezen nők tudatlanságát a felől, hogy mi ez a mozgalom tulajdonképen, és micsoda gyakorlati eredményekre fog végleg vezetni: csak azon makacs kitartásuk éri utol, a melylyel ezen önmaguk által magukra vett föladatban munkálkodnak. S a midőn egyszer kitalálták, hogy micsoda czélra dolgoznak, és merre felé eveznek: akkor már késő lesz visszavonulni és azt mondani, hogy ők nem ezt gondolták. A szabad kutatással jönek a szabad vélemények, s a mi hitünk az, hogy a női lélek nem képes elviselni a vallásos érzelmek kötelékeinek levételét, s hogy a szabad véleményt követni fogják a szabad cselekmények, a mint azt Amerikában találjuk. Midőn az okok meghozták természetes eredményeiket; midőn a nőiség természetes kötelességeivel és kijelölt helyzetével való elégedetlenség azon egyenes törekvéssé nötte ki magát, hogy a nők a férfiak életmódját vegyék föl, majmolván büneiket, versenyezvén velök a durvaságban, és játszván a férfi munkájával: mit fognak akkor gondolni a lelkesültebbek és elvakultabbak női apostolaink közül saját munkájok felől? Már is nehányan a legkorábbi előharczosok közül ijedve vonultak vissza. Ők soha sem gondolták *ezt*, — mondják; s visszautasitják gyümölcseit korábbi tanitásuknak. Ez mind igen jól van; de ha egyszer megvetettük az ágyat, le is kell abba feküdni; s vagy tudnunk kell fékezni a szellemet, a melyet fölkeltettünk, vagy annak áldozatává vagy rabszolgájává lennünk.

„Vajjon csakugyan csupa képzelődés volna-e az hát, hogy a férfiui hajlamoknak ilyen nagy arányu elterjedése a nők közt, az erkölcsi vénhedésnek egy bizonyos nemét jelenti? Mint a vén tyukok másodrendü him tulajdonokat vesznek föl, s bár gyengén, de kukurikolni kezdenek: ugy az öreg asszonyok is hasonlóbbakká lesznek az öreg emberekhez mint voltak fiatal korukban, a midőn még mindketten virágjukban valának. Tehát valóban igaz volna, hogy a világ második gyermekségében van, és hogy az emberiség mint faj végéhez közelit? És hogy ennek egyik jele a modern nőben található fel, ki azt hiszi, hogy a természet világát képes uj alapokra állitani, s azt képzeli, hogy a férfi rosz utánzatának jobb lenni, mint a valódi nőiség tökélyes képének? Tehát egész müvelődésünk egy nagy bukás? és a nem legjobb törekvései egy olyan szörny megteremtésére irányzódnak, a melyet, ha egyszer élővé lett, sem hasznositni, sem ellenőrzeni nem lesznek képesek? Nem gyakran történik, hogy a britt családanya valami olyat mond, a mire hallgatni érdemes; de a jelen esetben meg kell hallanunk az általunk idézett anyának aggódó felszólalását, mint a mely valódi és nem alap nélküli félelmet jelent annak következményeitől, ha a leányoknak férfiui nevelést adnak. Az ajánlott mód a tudományok czélszerü kitisztitásával, sokkal képtelenebb, semhogy arról komolyan vitatkozni is lehetne; ugy hogy kénytelenek vagyunk visszatérni a régi theoriára, hogy adjunk a nőknek olyan nevelést, mely legjobban képesiti őket saját specialis kötelességeik betöltésére, s arra, hogy kenyerüket megkereshessék, midőn azt meg kell keresniök, azon kötelességek gyakorlatában és tökélyesitésében.“ *B. F.*

A kávé és dohány történetéből.

Alig van növény, mely az emberi müveltség történelmében oly jelentékeny szerepet játszanék, mint a kávé és dohány.

Test és lélek közt az agyvelő által folytonos összeköttetés létezik; a lélek az érzetek összesége által cselekvésre inditja, vezérli a testet, a test fejlődése, épsége pedig jótékonyan hat a lélekre. A népek jelleme épen ezen test és lélek közti viszonynál fogva az őket környező kültermészet különfélesége szerint különböző. „Az *angolnak* egész lényében visszatükröződik az ő borus, ködös ege, a nehéz lég és honának szük határai; az *olasz* arczáról örökké azur ege és izzó napja nevet felénk. A *keletinek* fantasztikus mese- és gondolatvilága összefügg az őt környező csodás természet buja és tuláradó bőségével. A magas északon csak nyomorgó bokrok, törpült fák élnek, és kicsiny, a müveltségre nézve kevéssé vagy épen hozzáférhetlen emberfaj lakik. Ép ily kevéssé lehetséges a forró égalj alatt az emberi nem magasabb fejlődése.“ (Büchner.) De nemcsak a tartomány fekvése, éghajlata, hanem a tápanyag minősége is befoly a szellem gondolkodására, a lélek kitartására és erélyére. Némely eledelek és italok fölhevitik a képzelmet és tettre ragadják az embert, mig mások elaltatják, restté, tunyává teszik.

A kávé és dohány szintigy felizgatják a képzelmet, öngondolkodásra, öneszmélődésre és a körülmények élénk megfontolására és vitatására vezérelnek. De még fontosabbak hatásaik másrészről, a mennyiben az elaltatott, szunyadó emberiséget gondolkodni és itélni tanitották. De mielőtt ezt fejtegetnők, nem lesz érdektelen e két, ugyszólván rendkivüli szerepet játszó növény történelmét röviden vázolnunk.

A *kávé* nevét Kaffától, felső Aethiopia városától nyerte. Ki vagy mely nép használta először a kávét, mint italt, erről csak mondák szólanak. Igy a monda szerint egy persa vagy arab kolostor főnöke a kecskéken, melyek véletlenül kávégyümölcsöt ettek, rendkivüli vidorságot vett észre és ez őt arra birta, hogy abból szerzeteseinek italt készitsen, mely őket az éji ájtatosságokban ébren tartsa. De valószinübb, hogy nem Arabiában, hanem Abyssziniában, eredeti honában használták először: ugyanis a vad gallák, Abysszinia szomszédságában lakó nép, most is piritják a kávét, mit alig tanultak az araboktól, sőt előbb ezek amazoktól, s igy van okunk hinni, hogy e fölfedezés is ott történt. Eleinte levelei nedvét, majd magvát használták és pedig nyersen, mig végre a vizzel való felöntés lőn átalánossá. S igy a kávé, mely eredetileg csak az ismeretlen rabló csapatoknak szolgált italul, Afrikából az egész müvelt világra átszállott. 857-ben a mi számitásunk szerint a kávéivás Persiában már ismeretes volt; később az ozmanok is sajátjukká tevék. Selim szultán 1517-ben, Egyptom meghóditása után Konstantinápolyba is bevitte és 1554-ben ugyanott már kávéházak is léteztek. 1591-ben hozatott először Velenczébe, mint orvosság; 1644-ben Franciaországban már meglehetősen el volt terjedve, Németországban is csak a XVII. század közepe táján lőn használtabb. Hazánkba a törökök hozták és a a basák ebéd után is itták. A temesvári basa egyizben meghivta Tökölyi Imrét ebédre, s midőn távozni akart, e szavakkal tartóztatá vissza: „Hátra van még a fekete leves“ vagyis a kávé, melynek elköltése után Tökölyit békókba verette és Nándorfejérvárba záratta. — A kávé, noha Európában már kétszáz év óta ismeretes, mégis alig egy emberkor óta lőn átalános használatává.

Eredeti hazája Arábia és Aethiopia, hol egész éven át virágzik és 20—40 lábnyi cserjévé nő. Erről a növényről az első hirt Prosper Alpinus hozá, ki 1584-ben Egyptomban volt. „Én — ugy mond — Egyptomban, a növényházakban bizonyos fát láttam, mely az átalánosan elterjedt bon- vagy ban-nak nevezett magot termi, és a melyből az egyptomiak s arabok a legközönségesebb italt készitik, bor gyanánt iszszák és a vendéglőkben, mint nálunk a bor, „coava“ név alatt árultatik. Ezen mag Boldog-Arábiából hozatik; a fa hasonlit a csikos kecskerágóhoz (papsipka), de levelei vastagabbak, keményebbek és örökzöldek. A gyümölcs forrázatát a gyomor erősitésére, az emésztés előmozditására, a máj és epe betegségek ellen használják, s kiválólag a nők szörpölgetik bizonyos időkben.“ Amerika fölfedezése után oda is átvitetett, s ma már egész szigetek kereskednek vele, sőt az ottani termelés az ázsiait sokszorosan tulhaladja. Kávé-ültetvények vannak a Kis-Antillákon, Braziliában, Szent-Móricz, Jáva és az Ausztrália mellett fekvő szigeteken. Európa maga évenként 225 millió fontot fogyaszt el. Legujabban, Mexikó példájára, több európai államban szolgáltatik ki a kávé is, a dohány mellett, a hadsereg részére.

Vizzel való fölöntését rendesen tejjel keverve használják, azonban a mohamedánok néha fűszerrel, ambraszeszszel, sőt ópiummal is keverik. Az arabok a száraz mag husára való fölöntéssel készitik az ugynevezett „sultana“ kávét. Ezek mit sem vetnek el belőle, még a magfödő részeket is használják bizonyos *kisher*-nek nevezett ital készitésére, mely minden korcsmáikban kapható. A gallák az abysszinok elleni harczban billiárd-golyó nagyságba összetömve hordják magukkal.

A dohány. Hol jött szokásba a dohányzás, nem bizonyos, de már a kelták használtak bizonyos növényt, melynek füstjét beszivták és még mai nap is található sirjaikban csontjaik mellett bizonyos pipanemü eszköz is. Herodot szerint a skythák bizonyos fü-nemet vetettek a tűzre, melynek fölszálló füstjét belehelték és náluk azon hatást idézte elő, melyet a görögöknél a bor. Hasonló módon cselekedtek Pomponius Mela szerint a thrákok is. Noha sok iró állitja, hogy Amerika termeszté az első dohányt és a benszülöttek taniták az európaiakat annak használatára, mégis valószinü, hogy az európaiak már Amerika fölfedezése előtt látták a dohányzást és pedig Chinában. „Mert a chinai és mongol nemzetségnél ezen használat — Pallas szerint — oly átalános, oly mellőzhetlen, a dohányzacskó oly szükséges kiegészitő része a ruházatnak *), a pipák alakja oly eredeti

*) Vajda Péter is igy szól „Magyarország“ czimü szatyrájában: „Kostököt és csákányt hordozni előjoga régen fajtánknak“. . . .

*

állott már mögötte, a népszerüség és dicső ség oly magaslatán állott, minöt csak a legritkábbaknak adatik egy hosszu élet után elérni. Egész irói pályája hat év rövid keretébe szorult, de első fellépte után két-három évvel már első rangu költőnek volt elismerve, kit Vörösmartyval egy rangba állitani senki sem kételkedett. Ama rövid hat év alatt, bámulatos termékenységgel négy nagy kötet lyrai költeményt adott — vegyes munkáit nem számitva — s a négy kötetben egy hatalmas és bevégzett költői egyéniséget állitott elénk, mely egyenesen mint a pacsirta, vagy mint a tüzijáték hatalmas rakétája lövellt az ég felé, szivhez szóló dalokat, fényszikrák ezreiként, szórva maga körül — s egyszerre, fénye, dala tetőpontján az ég mélyébe, a semmiségbe veszve el.

Mint költői, ugy életpályája is hatalmas egyéniségének erőteljes kinyomata. A porból emelkedve magasra, egy idegenszerüen hangzó családi nevet magyarral cserélve föl s téve — ösök nélkül — egyszerre hirnevessé, ifju korában szegénység s kalandosság hányatásai közt, mint kóbor diák, katona és vándor-szinész, huszonkét éves korában elismert költői névvel egy szerkesztői irodában mint szegény segédszerkesztő alkalmazva, majd hirtelen a hir és népszerüség szárnyaira kapva, a merre járt a hazában, ovációkkal fogadva, egy szenvedélyes szerelemmel szivére ölelt lányt félig a szülők akarata ellenére nöül véve, s végre a nemzet szabadság-harczában, mint annak Tyrtaeusa, fegyvert kötv maga is — s kardvasával pengetve lantja érczhúrjait, a végcsatában elveszett s a győzők rohanó paripái által tiporva, a névtelen harczosokkal egy jeltelen sirba temetve, senki által föl nem ismerve, meg nem jegyezve, majdnem mythussá válva, de soha sem feledve aluszsza örök álmát.

Kazinczy, Kisfaludy Sándor hetven s több évet értek. Petőfi a század első negyedének végefelé születve, a második negyed végét sem érte meg; de a fiatal költő dicsősége nem kisebb, neve nem kevésbbé maradandó amazokénál; a mit alkotott s a mi fényt, saját neve mellett nemzetére vetett, nem enged ragyogásban senkiének; neki kétszeresen kell beszámitanunk az éveket, de tudjuk, hogy a nemzedék, mely születésének századik évfordulóját megérendi, nem kisebb kegyelettel s nem kisebb büszkeséggel fogja azt ünnepelni, mint mi az ötvenediket, mert Petőfi Sándor nevén nem fog az idő foga s költői koszorujából a száz év szele egy levelet sem sodorhat el.

Ma, e nap emlékétől áthatva, nem szándékunk életrajzot adni Petőfiről. A mily lehetetlen volna az egy lap szük korlátai közt, épen annyira felesleges is. Élete egy költészetével s nemcsak kitárt, hanem sokat forgatott könyv is a magyar közönség előtt, mely annak minden részleteit ismeri, jobban mint akármely más irónkét. Életének két végpontja, születése és halála sokáig vitás és sokat vitatott kérdéseket képeztek; de ma már, azt hiszszük, kétségbevonhatlan világosságba vannak helyezve. E kérdések tisztába hozatalához sokan járultak, azzal a szeretettel, mely komoly érdeklődést szül, s melylyel a nemzet kedvencz költőjét a nemzet minden fia tekintette. E vitatások főtere s végleges tisztába hozója, mindenek fölött, épen a „Vasárnapi Ujság“ volt, melyben a két tagadhatlan tény, hogy Petőfi Kis-Körösön született (mit legujabban ismét hiteles tanuk más uton is megerősitettek), és hogy 1849. julius 30-kán a segesvári csatában esett el s a fehéregyházi határon az elesetteknek ásott közös sirban porlad, azt hiszszük, minden kételyen felül emelt bizonyosságra lőn emelve

Életének fő mozzanatait a „Vasárnapi Ujság“ különböző alkalmakkor leirásokban és rajzokban közölte már; most az azokra emlékeztető — hogy ugy mondjuk — határköveket: születési házát Kis-Körösön, a házat, hol kis gyermekkora éveit töltè Félegyházán, a pápai iskola épületét, a hol tanult, lakását Gödöllőn, hol a „Szerelem gyöngyei“-t irta, az erdődi várat, hol nejét megszerette s elvette, a fejéregyházi mezőt, hol eltemetve nyugszik, mind egybe foglaljuk, kiegészitve életének nyomorusággal töltött éveiből ama rajzzal, melyet a költő tanulótársa és barátja, Orlai Petrics Soma festett Petőfinek „Egy telem Debreczenben“ czimü ismert költeménye után.

Egy hazafias müvész kezdeményéből s leginkább az ő buzgólkodása és buzditásai által, remélhetőleg nemsokára érczből öntött álló szobra fogja a főváros valamelyik terét, valószinüleg a leendő népszinház előtti tért disziteni. E szobor Izsó által készitett vázlatának, s a költő életéből ama legjelentékenyebb mozzanatok szinhelyeinek csoportozatos felmutatásával akarunk a költő születésének ötvenedik évfordulóján emlékének áldozni.

Életrajzot adni hozzá, ismételjük, felesleges nek tartottuk. Inkább a költő szellemi képéből akarunk egy pár vonással járulni emléke felujitásához; s e vonásokat müvei legjelesebb két ismertetőjétől, Gyulai Páltól és Salamon Ferencztől kölcsönözzük.

Gyermek- és serdülő koráról, mikor a szellem és egyéniség alapjai rakódnak le, Gyulai igy ir: „A tüzes és makacs ifjoncz lelkéből megutálta az iskolai életet. Nyugtalan természete és függetlenségi vágya, mi egész életén átvonul, korán a nagy világba sodorta. Selmeczről Pestre szökött. Tetszett neki a fővárosi élet s üzte az első ifjuság könnyelmü kalandjait. Legboldogabb estvéje volt, ha a szinházba beszökhetett. A szinészet iránt már gyermekkora óta nagy hajlammal viseltetett. Részint ez okból, részint mert nyomorban élt s haza menni nem mert: beszegődött a szinházhoz. A szinészek ruháit hordta föl esténként s előadás alatt székeket, asztalokat rakott ki a szinpadra. Vidor utczagyerek-életet élt. Bolondja volt a csinyeknek és tréfáknak. Néha rosz czimborák közé is keveredett, a nélkül hogy megromlott volna. Épen mint Shakespeare, kiről életirói hasonlót beszélnek. Mindketten korán tusára szállottak az élettel és önmagukkal s diadallal emelkedtek ki belőle. Fenekig üriték a szenvedélyek poharát s mély pillantást vethettek az emberi szivbe. Rakonczátlanságban tört ki bennök a géniusz első mozzanata, lábbal tapodták a hétköznapi erkölcsöket és kötelességeket, mert óriási tetterejök még nem találta meg körét és sejtelmök nagy és uj pálya körül borongott. Shakespeare a világ első drámaköltője lön, Petőfi a legnagyobb magyar lyrai költő. Ifjusági élményeik nélkül talán egyik sem válik azzá, mert legnagyobb költői tanulmánynak mindig az élet marad, szenvedély, tévelygés és csalódások árán. Szerencsés: ki győzelmesen állva meg felettök, a költői lelkesülés számára zsákmányolhatja ki! Petőfi még ekkor nagyon ifju volt, alig 17 éves. Csak küszöbén állott élete viharos korszakának. Atyja, ki meghallá, hol barangol, Pestre jött s erővel vitte haza, és szigoruan bánt vele. Anyja szeretete egész szenvedélyességével ölelte körül. Innen költeményeiben iránta a leggyöngédebb fiui szeretet, mit valaha csak költő énekelt. Semmi szenvelgés, semmi költői negéd; igaz, mély gyermeteg érzés. Atyját rendesen humoros alakként tünteti föl, ki nem sokat ad arra, hogy fia költő, haragszik csinyeiért s csak nagy késöre békül ki vele. A háttérben mindig ott áll anyja szelid arcza, kinek csak könyei és csókjai vannak számára. Mindvégig szerette szülöit s mig költeményeiben örökiti: kedvezőbb körülményei közt ápolja és segélylyel fordul hozzájok. Atyja és anyja nemsokára egymás után halnak meg 1849-ben. Egy szép elégiában siratja meg öket — kevéssel saját halála előtt.“

„Petőfi lyrájának — irja róla Salamon — legszebb tulajdonsága az őszintesége és egyszerüség. Azon ritka emberek közé tartozik az irói világban, a kik nem keresnek a szavakban egyebet a gondolat hü képénél s a költészetet csak arra használják, hogy szivök érzéseit tolmácsolja. Soha sem öltözteti piperébe gondolatját, czélja csak megtestesités s ezért a legegyszerübb szavakat választja hozzá. Átadván magát valamely gondolatnak és érzelemnek, nem törekszik egyébre, mint hogy ezt hiven közölje másokkal, ugy a mint saját lelkében él: minden diszelgése az egyszerüség s egész virtuozitása az őszinteség. A styl ez őszintesége és egyszerüsége öt a legjelesebb irók sorába emeli. Minden nagy iró legfőbb titka ez egyszerüség: hogy valóban érzett érzelmeket fejez ki.“

Ez észrevétel alaposságának bizonyitékául hozhatjuk fel Göthét, ki épen a hang egyszerüsége és őszintesége által reformálta a német dalköltészetet. A mi Petőfink is, mikor föllépett, Vörösmarty utánzóinál csak mesterkélt szónoki hangot talált a költészetben; s ő a népiesség forrásából meritett, hogy megujitsa a magyar lyrai költészet hangját. Legfőbb érdeme épen abban áll, hogy a népiessel megbövitette a müköltészet birodalmát; kiterjesztette a határokat, melyek már igen szükeknek bizonyultak a szellem nyilvánulásainak. Tárgyakat és lelkiállapotokat, melyek azelőtt kivül estek a költészeten, belevont abba, s igy tartalmilag végetlen gazdagodást szerzett annak. Pedig oly költő, ki nemzetének s irodalmának eszmevilágát szélesbiti és gyarapitja, ki addig föl nem fogott mezőt termékenyit meg: nemcsak korára hat közvetlenül, hanem az utókorra is, s ebben áll a költői halhatatlanság.

Petőfi hatása költészetünkre kétségkivül a mily maradandó, oly üdvös is. Hogy óriási hatása, közvetlen föl- és eltünése után, egy sereg lelketlen utánzót vont maga után, kik a „mindenáron csak népiest“ tüzték irodalmi zászlójukra, s Petőfi lángesze nélkül, a külsőségeken kapva, a népköltészet helyett a tájköltészetet honositák meg, s azt, a mit Erdélyi „kelmeiségnek“ nevezett, — ez csak muló jelenség volt irodalmunkban, mely egy pár év alatt végkép lejárta magát. De jó tulajdonainak hatása állandó maradt, ugy mint Götheé a német költészetben. A mesterkéltség, a szónoki hang, a dagály és álpáthosz megszünt a költészet alkatrészének tekintetni; az élet, a nép- és nemzeti s az egyéni élet egész teljességében, minden mozzanataival együtt, a sziv és kedély összes nyilatkozataival a költészet tárgya lön, s ezzel a lyra egész köre egyfelől kiterjesztetett, másfelől meghatároztatott.

S ez, a miben Petőfinek van legnagyobb érdeme; a mi őt nemcsak legnagyobb lyrai költönkké, hanem egy uj irány megalapitójává teszi, s neki halhatatlan nevet biztosit irodalmunk történetében.

Ma, születése ötvenedik évfordulóján, a sohajt: mivé lehetett volna még, ha tovább él, elnyomja a büszke tudat, hogy rövid, de hatalmas pályája alatt is mily magasra emelkedett. Föl- és eltünése talán hasonlit az

1-sö szám. Huszadik évfolyam.

Vasárnapi Ujság.

Buda-Pest, januárius 5-én 1873.

Előfizetési föltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft.
☞ **Csupán Vasárnapi Ujság:** Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — **Csupán Politikai Ujdonságok:** Egész évre 5 ft. — Fél évre 2 ft. 50 kr. ☜

☞ Hirdetési dijak, a **Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokat** illetőleg: Egy négyszer hasábzott petit sor, vagy annak helye, egyszeri igtatásnál 10 krajczárba; háromszori vagy többszöri igtatásnál csak 7 krajczárba számittatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad **Bécsben: Oppelik Alajos**, Wollzeile Nr. 22. és **Haasenstein és Vogler**, Wollzeile Nr. 3. — Bélyegdij, külön minden igtatás után 30 krajczár.

Petőfi születésének ötvenedik évfordulóján.

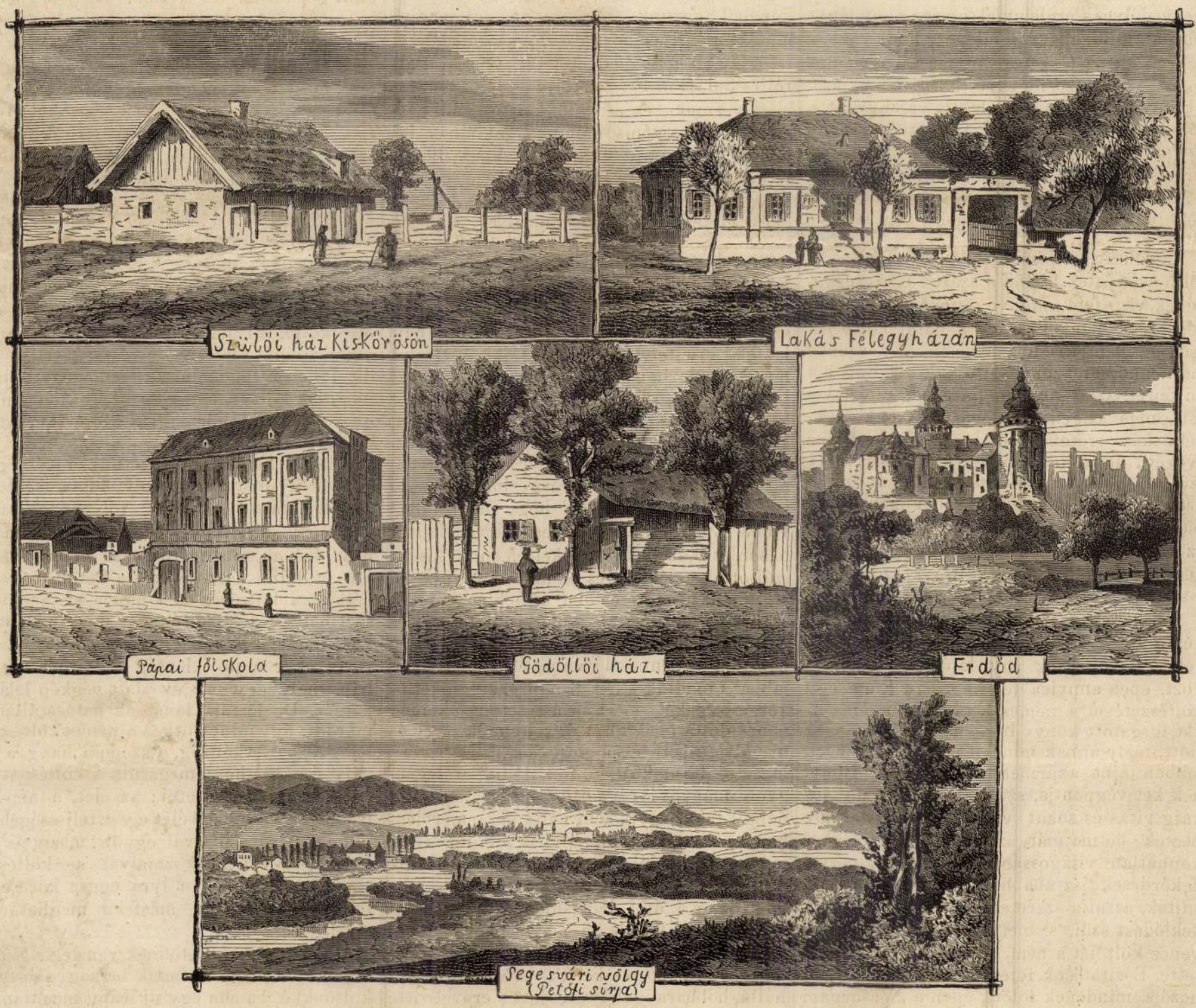

Emlékezetes helyek Petőfi életéből.

A most kezdödö év első hajnala ötvenedik évfordulója Petöfi Sándor születésének; hazánk e nagy költöje, mint tudva van, 1823. an. 1-jére virradólag látta meg a napvilágot.

Kazinczynak, Kisfaludy Sándornak századik születésnapját, Toldynak ötven éves irói jubilaeumát ünnepeltük. Petöfi, mikor születése ötvenedik évére virradunk, csaknem huszonnégy év óta letünt már a közélet pályájáról. E rendkivüli szellemnél kétszeresen számitanak az esztendök. Huszonöt éves korában oly fényes költöi pálya

Vas. Ujs. 1867

Mintegy tizenegyedfélkor, az országgyülés mindkét házának azon tagjai, kik a koronázási menethez nem tartoztak, vagy annak diszét növelni önként nem csatlakoztak, gőzösön érkeztek meg s a pesti parton kiszállva elfoglalták helyeiket a számukra fenntartott állványon. Az eskü, mint országgyülési tény, előttök s az ő tanuságuk mellett volt végbemenendő. A tér három oldalát elfoglaló állványok testületi meghivottakkal és küldöttségekkel s egyéb nézőkkel voltak tele. A negyedik oldalon, a Duna felőlin, szemben a templommal, az eskü-emelvény állott, melyre szőnyegekkel boritott széles lépcsőzet vezetett föl, fenn is szőnyeg boritotta talaját s gazdagon ékitett korlát vette körül.

A tér maga, különben sem fölötte tágas, egészen üres volt. Gyalogos néző-serget ide nem bocsátottak, mert a szabad térre a banderiumok s a koronázási menet kibontakozhatása s akadálytalan elléptetése végett szükség volt.

Az országgyülés megérkezte után kevéssel megkezdődött a menet. A Duna felől, az emelvény mellett jött be a térre; mert a lánczhidon jőve át Budáról, a Dunaparton jött le. Abba a negyed órába, meddig körülbelől a menet elléptetése tartott a király megérkeztéig, órák vagy tán napok látványa szorult; szűk keretben, tarka, eleven, tulgazdag szinezetü kép. A tér kicsiny volt arra, hogy egyszerre állhasson meg rajta az egész; de elkápráztak volna szemeink, ha egyszerre kellett volna mindent felölelniök. Uj és uj s szebbnél szebb tárgyat nyujtott a figyelemnek és a bámulatnak minden pillanat.

Egy osztály huszárság jött legelől; méltó alakok a világhirü magyar lovasság daliás előideihez. Azután a törvényhatóságok banderiumai. A sort a jászkunok kezdették meg; e hű és lovagias nép egymaga adott majd annyi banderiumot, mint a megyék összesen. A jászkunok deli és köztiszteletben álló főkapitánya, gróf Ráday Gedeon, festői öltözetben, oldalán a monda által Lehelének mondott jászkürttel, délczeg paripán, vezette őket, mellette tizenkét testőrrel, kik fehér hattyuprémes kék panyókát viseltek, mind szálas, szép alak, méltók, hogy a legszebb szemek legeljenek rajtok; aztán a jászok, összesen százan, rövid róka-prémes, sajátságos mentében; végre a kis és nagykunok, naptól barnult, termetes, erőteljes legények, egyszerü fekete vagy setétkék, ezüstgombos attiláikban; ezek is százan voltak. — A jászkunok után, kik nagy számukkal is imponálhattak, jöttek a megyék és városok küldöttei. Köztük csak Pestéi számosabbak, a császárné szineiben; a többiekből 2, 3, 4, 6, kiket megannyi különböző, de mind ékes, gazdag és festői diszöltözeteik különböztettek meg. Egyik szebb, meglepőbb a másiknál. Az idegen bámulattal nézte: mily ifjusága van Magyarországnak, mily vitézek daliás alakjai követik, minden vidékről nyomon egymást; a hazafi szem büszke örömmel pihent meg rajtok.

Ezek, meg sem állva, tovább léptettek, mert a kardyágás terén, a királydomb körül voltak felállitandók.

Most a nemesek, főrendüek és képviselők csoportja következett. Ha előbb a nemzet zömét láttuk, most a történeti családok fényes sora vonult el előttünk; azok, kiknek ősei a nemzet elsői és vezérei voltak békében és hadban s kiket egyéni érdem vagy fényes név, rang s gazdagság varázsa környezett. Ki tudná megmondani: melyik tünt ki a többi közül? Az a gróf Batthyány-e, ki aranynyal áttört pánczél-inget viselt s kezében harczverő csákányt tartott, mig süvegén magas sastoll meredt az égnek? A négy fiatal Zichy gróf-e, képviselők mind a négyen, s deli festői alakok: József, Victor, Jenő, Nándor — ? Vagy Széchenyi Béla grót, aristokratikus barna arczával s festői Zrinyi-jelmezében? Vagy gróf Teleki Samu, kinek fekete bársony ruháján semmi arany nem volt, csak az ősétől Teleki Mihálytól örökölött családi — roppant becsü gyémánt, mely kard-övből, mentekötőből és forgóból áll s mely egy-maga óriás kincset képvisel? Ki tudná megmondani?

Ezek is elvonultak. De helyettök az ország főméltóságai, a rendek lovagjai és nagykeresztesei, az aranygyapjasok, a magyar birodalom mostani vagy egykori tartományainak zászlóvivői, az ország zászlós-urai, kik a koronázási jelvényeket vitték, utolsó közöttök a nádor-helyettes gróf Andrássy Gyula, nevéhez s teendőjéhez illő fényben, és végre az apostoli keresztet vivő püspök, jöttek.

Most a király, fején a koronával, vállán a palásttal. Oldalkiséretül testőrei, a párduczkaczagánynyal.

A főpapság is, valamint az előbbiek, lóháton érkezett. Egykor igy vezették dandáraikat a harczba. Azok más idők voltak.

A lovakat a csatlósok tartották. A király délczeg szürke ménét is, melyet a következő egész szertartás alatt alig lehetett féken tartani.

A király föllépett az emelvényre. Kiséretét itt csak a helyettes nádor, az ország primása, a miniszterek, a kalocsai érsek, s az apostoli keresztet vivő püspök képezték.

Ott állt, Isten szabad ege alatt, a nemzet szine előtt, nyilván, hogy esküt tegyen az ország alkotmányára s épségére, Isten nevében.

E perczben nagy némaság és nagy várakozás töltött el mindent. Hittük volna-e, hogy e perczet még megérjük, ama setét évek alatt? Megértük; az Isten igazságos.

A nádor helyettese az esküformát a primásnak nyujtotta át.

A király, balkezébe vevén az arany keresztet, jobb keze három ujját magasra emelé, mig arczczal keletnek fordult. S hangosan és sulyozva mondá el a nagy esküt. Halotta Isten és az ország.

Egy helyen riadó éljenzés szakitotta félbe. S végül, mielőtt a nádor a jelt adhatta volna az éljenzésre, kitört a nagy kiáltás: Éljen a király!

—á—r—

Képek a koronázásról: 3. Az eskü.

vajkodás a szünórákban. A tilalmas várost mindenki égett látni. Az a hir lehetett elterjedve, hogy a menekülteknek sok pénzök van, s ez csalhatta ki a sok török és bolgár kereskedőt tanyánkra. S valóban megfoghatlan, hogy ez általános szegénység közepett mikép tudott annyi pénz ide szivárogni. Ötven kereskedö jó vásárt csinált köztünk naponként. Hogy lehetett ez? Csak ugy, hogy volt közöttünk valami 500 lengyel, a kik sok pénzt hoztak ki magukkal hazánkból, s volt továbbá itt is olyan zsidó elég, a kiket mindenre lehet használni az ég alatt. A pénz circulatióba jött lassanként, és természetes, hogy ki nem maradhatott a kártya sem, s volt nyereség és veszteség elég. Ott ültek a tanyatér közepén sátraik előtt a viddini markotányosok; egyik előtt egy rakás dinnye, szőlő, szilva; a másiknál kenyér, száraz hus és sajt; a harmadiknál bor, pálinka; a negyedik kávét, dulcsászt, nargillát és csibukot kinál; az ötödik inget, czipőt papucsot, s egyébfélét; a hatodik tombakit, dohányt, pipát és pipaszárt árul, — s ezeket mindig nagy sokaság veszi körül s a forgalom napról napra élénkül. S bebizonyul, hogy a hol kettő elélhet, a harmadiknak is csak jut valami s a negyedik sem vesz éhen. Igy élt a sátorozó tábor a viddini sikon, az első hetekben.

III.

Ez itt a mi tanyánk — az ő ősi egyszerüségében. Se fala, se kéménye, kiteritem egyik sarkát, s ez nappal ablak, melyen kikandikálok, este ajtó, melyen hüs szellöt bocsátok be. Egyik sátor olyan, mint a másik; ha kimentem s visszatérek, csak ugy ismerem meg, hogy honn vagyok, ha rendre olvasom szomszédaimat. Legalább nincs mit felhányjon egyik a másiknak, mind egyenlők vagyunk a — nyomoruságban. De mit beszélek nyomoruságról! Hát kinek mi baja? nincs-e gondoskodva mindenkinek élelméről, lakásáról? ha rövidséget szenved valamiben, nem adják-e meg neki nyomban? ha megbetegszik, nincs-e, a ki ápolja, gyógyitsa? ha honvágytól kesereg, nincsenek-e elegen, a kik megvigasztalják? Oh, csak igazságosak legyünk! Ezer hálát adhatunk nemeslelkü szomszédainknak, kik megoszták velünk a vendégszeretet szives asztalát, s vigaszt és erőt öntöttek lankadó lelkeinkbe. Ott kaptunk gyámolitást, a honnan hajdan nem is vártuk és reméltük . . . . . .

Itthon volnánk. Van-e gyertyánk? Azt tartom, gyujtsuk meg, ugy sem lehet egyéb dolgunk, mint elpipázni az időt. Az éjet nehéz is már átaludni, mert hideg is kezd már lenni. Ugyan mit gondolnak már velünk? meddig fogunk még künn a gyepen sátorozni? Addig csak megjárta, mig langyos derült napok voltak, mig a Dunában fürödhettünk, de most a ködös nedves időben, ez ingoványon, a hol akkor is sok a nedvesség, ha hétszámra nem esik is, bizony fiuk, nem tréfadolog. De mutatja is a következés, mert majd minden második sátorban találhatsz egy beteget. Hát a viddini kórházak, melyek annyira tele vannak, hogy nem fogadhatják be többé betegeinket!

— Ugy van — szólalt fel egy pajtásunk — még pedig a kolera kezd pusztitni soraink között. Tegnap jókor reggel, a mint kimentem sátrunkból, itt saját utczánkban, az ötödik sátor mellett, egy derék szálas fiut pillanték meg hason feküdni. Megállottam mellette s hogy arczába nem nézhettem, azt hittem, hogy ő kelme talán többet öntött a garatra s most utközben eldült. Megrázom vagy kétszer, nem mozdul. — Jó reggelt, atyafi! szólék; nem felel. Én már fel akartam emelni szegény ördögöt, hogy sátorába teremtsem, midőn kikiált valaki a mellettem álló sátorból: „Nem kell bántani azt a fiut, hisz a meghalt!“ — Én meglepetve s megilletődve, a sátor felé közeledém, honnan a hangot hallottam. — „Hát ismerik e legényt?“ — kérdém. — „Hogyne, hisz lakótársunk volt.“ — „Hát mi baj érte, hogy künn a sátor mellett fekszik kiteritve?“ — „Nem tudjuk; tegnap este panaszkodott, hogy nem jól érzi magát, de velünk együtt lefeküdt; éjjel alkalmasint ki kellett mennie s ma reggel ott találjuk halva.“ — No lássátok, barátaim, ez a viddini sátorozás október havában.

— Már az igaz, — vevé fel a szót egy másik, — hogy nem igen mulatságos ez a mi életünk, de hiszen minduntalan igérik, hogy igy meg amugy, ilyen meg olyan jó dolgunk lesz. Legalább azt az egyet megtehetnék, hogy ebből a mocsárból valahára kiszabaditsanak, akkor az élelem és ruházat körüli hiányokat is szivesen eltürnök.

— De bizony ha bevisznek is a városba, ruházatunkról mulhatatlanul gondoskodniok kell. Maholnap itt a tél, ha nincs lábbelink, ki nem mehetünk, ha nincs meleg felöltönk, a szobában sem maradhatunk meg, mert hiszen ismerjük már a török házakat, milyenek, hogy azokat ki s bejárja a szél, hogy afféle boglyas kemenczék sem ékesitik, a mellett a kis mangál mellett pedig még az ujjainkat sem igen melengethetjük s hol veszed a drága szenet, ha nincs s alkalmasint nem is lesz pénzed? Jó lesz, ha jut annyi a fütésre, hogy csibukjainkat meggyujthassuk . . . . . .

— Nyissátok ki az ajtót! — hallatszott most egy hang a sátoron kivül.

— Hát itt vagy, Gyuri?

— Itt ám, de még Pista is.

— Hát ti mi hirt hoztok ilyenkor?

— Semmi egyebet, czimborák, mint a magunk jó hirét, meg ezt a kulacs igazi jó bikavért. Adjon isten jó estét!

— Fogadj isten! Üljetek hát le közénk.

— Nesze pajtás, kóstold; ilyet nagy apád sem ivott török földön. — Adom becsülettel.

— Jó — de bizony jó — mondhatom, kapitális — hát honnét hozod ezt?

— A bolgár városból, — disznó messze van. De hát megérdemli a fáradságot, ugy-e? — Aztán meg, — ha tudnátok — ugy-e Gyuri?

— No mi, tán csak valami szép menyecske . . .

— Nem a bizony, kisebb gondunk is nagyobb annál, — hanem olyan egy hatalmas edényből csurgott ki ez a vörös bor, hogy először bizonyosan az edényt, azután csak ugy épitették fölibe a házat. Öcsém, háromszáz akós hordó volt a! — Ugy-e csak iszogathatunk belőle, mig kifogy? De nem is mondom el senkinek ezt a fölfedezésemet, mert ugy járok, hogy kiiszsza előlem az a sok jámbor szomjas ember.

— Ne itélj magadról, Pista; másnak ugyis csak egy gyomra van, neked kettő. Tán terólad irta Petőfi azt a verset:

Mikor térsz már az eszedre, te Sándor,
Tivornya éjjeled és napod. . . . . .

— Irta bizony saját magához. De hát mit csináljak naphosszat? Busuljak? akkor idönap előtt megöl a bubánat. Vigadnom kell, ezt pedig csak ugy tehetem, ha iszom, — ergo iszom mind halálig!

— No hát csak inkább igyál, Pista pajtás.

— Hát te Gyuri, voltál-e Erdősynél? hogy van?

— Megvan; panaszkodik, hogy a törökök naponként ujabb igéretekkel halmozzák öket s ezek nemcsak nem valósulnak, söt ujabb hirekből ugy látszik, hogy igen aggaszt jövőnek nézhetünk eléje.

— Hogy hogy?

— Hát azt beszéli Erdösy, hogy Andrássy levele Stambulból értésünkre adta, mikép a Porta kénytelen engedni a hatalmas szomszédok követeléseinek s hogy bennünket csak egy mód által tarthat további védelmében, s ez az: *hogy az ozmán hitre áttérjünk.*

— A mennydörgös ménkü't! — Hát a főbbek mi véleményben vannak erre nézve?

— Erdösy ugy nyilatkozik, hogy kész inkább áttérni, mint magát kiadatni. S ugy mondják, hogy valószinüleg mind ezt teszik a többiek is.

— Az öreg *fehértollas* (Bem) is?

— Az minden esetre, de a *feketetollas* (Kossuth) semmit sem akar tudni erről.

— Barátim, ez komoly kérdés, a mit meg kell fontolnunk. Én részemről, ha oly fontos egyeniség volnék, mint azok, talán magam is osztoznám nézetökben, de nekünk apróbbaknak kissé higgadtabban lehet a dolgot megvetni. Nem kell elfelejteni, barátom, hogy ha mi törökök leszünk, megszüntünk lenni magyarok, tehát a nemzetiség forog kérdésben: azután pedig elvesztjük társadalmi állásunkat; gyülölni fog minket a keresztyén, de a muzulmán sem fog soha igazi töröknek tartani. Olyanok leszünk, mint nálunk a keresztelt zsidók.

— Hát a kandiai telepedésről is hallgatnak? Hiszen e napokban azt beszélték mindenfelé, hogy Kandia szigetére telepitnek bennünket.

— Ugy van, és hogy a török kormány el fog látni mindennel, a mi egy földmivelönek kell.

— Biz arról most mindenki hallgat.

— Vigye a patvar, ha az ember tudná, hogy végét veti vele a sok nyomoruságnak, én bizony, nem bánom, törökké lennék, — de hogy sorsom se javuljon, törökké is legyek, abból ugyan semmi sem lesz.

— Erdösy ugy reményli, hogy a kik áttérnek, megkapják rangjukat a török seregben.

— No már a szép szó — —

— Eh, soha se okoskodjunk, — elég időnk van még arra.

— Ugy van, czimborák, holnap is ráérünk, most vigadjunk, mig adja a kulacs. Pista te, köszöntsd rám már no, — azután nyujtsd odább.

Képek a koronázásról.

3. Az eskü.

Magán a koronázás tényén kivül nincs fontosabb részlete az egész koronázási szertartásnak, mint az eskü letétele. Sőt ha meggondoljuk, hogy a koronázás maga csak jelvi kifejezése a királyi jog és hatalom átadásának, az eskü pedig tényleges biztositása az ország jogainak s a törvények erejének, azt kell mondanunk, hogy az ünnepély e két részlete egyenlő fontosságu. Amabban a nemzet ismeri el a királyt, ebben a király ismeri el a nemzetet, — kölcsönösen, mint egyenjogu alkatrészeit a törvényhozó hatalomnak s a közös felségnek.

Olvasóink figyelmét jelen képünkkel s az arra utaló eme nehány sorral a koronázási ünnepély e fő-fontosságu mozzanatára forditjuk.

A pesti plebánia-templom és a Duna közötti téren a legnagyobbszerü s legmeghatóbb jelenetek egyike bontakozik ki bámuló szemeink előtt.

„Oh ha nekem volna most *egy* szavam olyan,
Melylyel ez *egy* perczet röviden rajzoljam!“

Kiáltunk föl Arany Jánossal, midőn az eskü ünnepélyes perczét akarjuk olvasóink képzelete elébe varázsolni. De a mit a festő ecsete egyszerre s egy csoportozatban tár elénk: a leiró csak hosszas egymásutánban adhatja elé.

*

Azonban, ki ő, a csodaszépség, ki még e pompa és fény között és e magában véve is annyira érdekes alkalommal is, habár egy pillanatra lekötni képes mindenki szemét és fülét?

Valóban, oly lény, kit egyszer látni elég, hogy feledhetlen legyen, oly lény, kiről a próféta elmondhatta volna: e nő arra született, hogy hirneves legyen, vagy — elbukjék!

Lancy Margit egyetlen gyermeke volt egy magánzónak déli Francziaországból, s egy skót nőnek és külsejében, valamint kedélyében egyesülve voltak Európa déli és északi fajának legszebb tulajdonai; a lángész és rajongás szenvedélyei a szellemi erő és büszkedalom kitörésekor annak sötétebb oldalait némileg háttérbe szoriták.

A rémuralom első napjaiban, midőn az igazságos és szelid gondolkozásu polgár fölszólalása ép oly veszélyes volt, mint egy királypártié, Lancy ur leányával Skótországba menekült, hol utóbbi édes anyja után egy a nyugoti partokon fekvő birtokot örökölt. Itt halt meg az apa, midőn leánya alig volt tizennyolcz éves, s egész roppant vagyonát reáhagyta, valamint szabadelvü gondolkozásához képest és Margit jellemszilárdságába vetett bizalmánál fogva, őt független, korlátlan urnőjévé tette végrendeletében, az örökölt vagyonnak.

mény, mely szerencsés helyzete irigylőinek alkalmat adott azt állitani, hogy Lancy kisasszony csak grófi koronára vár.

Margit most látogatóban volt Londonban, barátnője, Compton kisasszonynál, kinek atyja, Compton ezredes atyjával szomszédos volt Skótországban, de már két év óta magas állást foglalt el Londonban.

Ekkép jutott be, a D... hgnő által Wellington tiszteletére rendezett ünnepélyre is, a meghivott Compton családdal, és most, miután itt volt, élénk részt vőn a mulatságban, melyre Angolország szépei és lovagjai összejöttek, a hazájába visszatért hős tiszteletére.

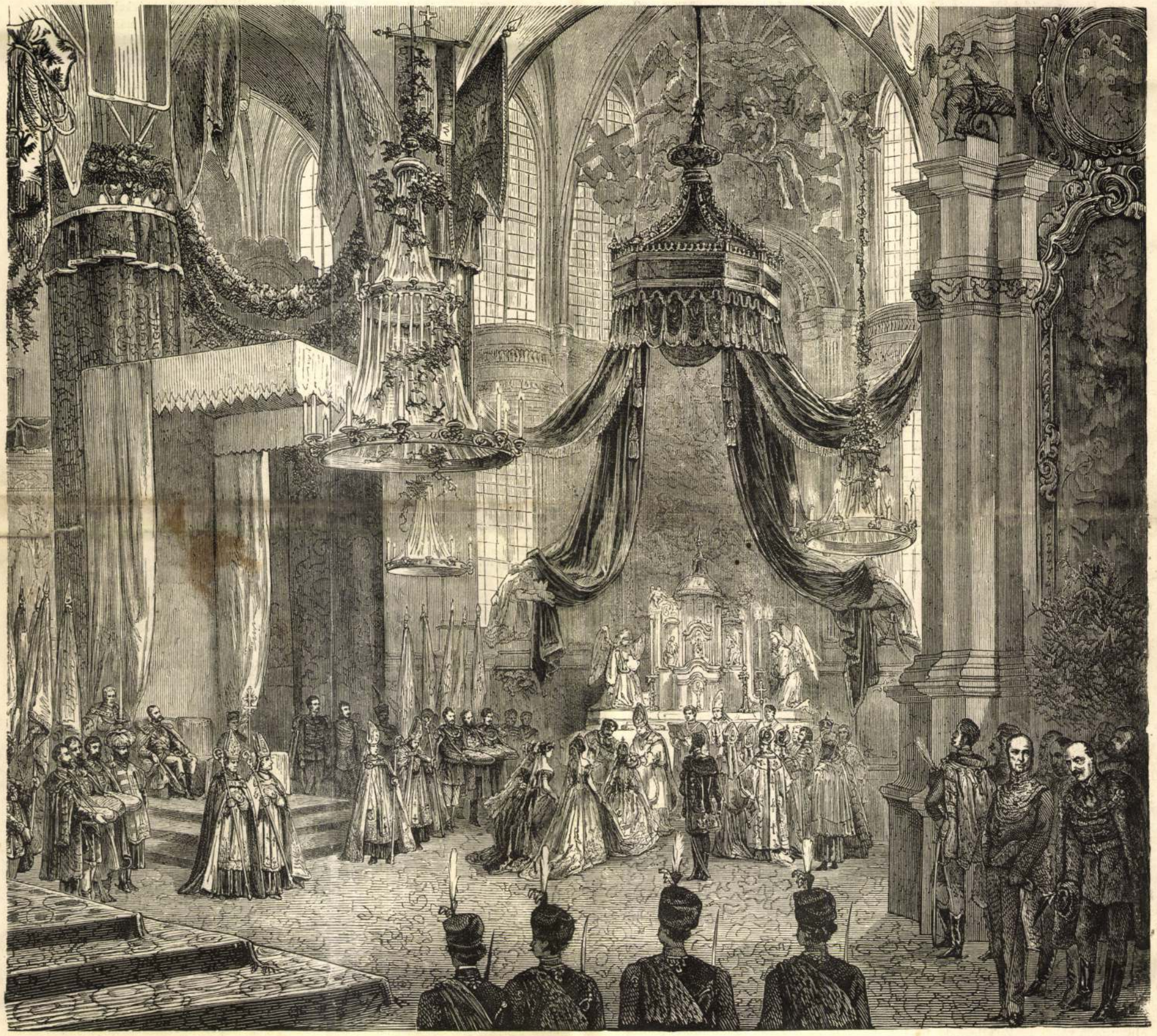

A KIRÁLYNÉ KORONÁZÁSA BUDÁN (junius 8-án.)

séggel valának összeolvadva benne, mint külsőleg a dús barna fürtök, a pompás sötét szemek és az északi törzseknél sajátos tiszta, gyön-éd arczbőr oly bájos ellentétet képeztek.

Mint a természet nemének legszebbjei fölött kitünteté őt, külső viszonyaiban is nem kevésbé kedvező helyzetben élt.

Miután édes anyját kora fiatalságában elveszté, atyja, egy szív és szellemben tökéletesen képzett férfiu a leggondosabb nevelésben részelteté. Leányának kedélyébe a szabadság és emberiség ama tisztább és magasztosb eszméit csöpögteté, melyek a franczia forradalom kitörésekor annak sötétebb oldalait némileg háttérbe szoriták.

Ez időtől Lancy kisasszony majd edinburgi diszes házában lakott, majd az anyjától örökölt birtokon, a cromartyi nyugati partok legvadabb vidékéu, hol mint a birtok egyedüli urnője szerepelt. Egyetlen társnője egy agg hajadon nagynéne, atyjának idősebb testvére, Teréz kisasszony, egy igen kegyes szivü hölgy volt.

Szép, fiatal és tehetségekkel megáldott lévén, s ideje, vagyona és önmaga fölött korlátlan hatalommal birván, Margit csakhamar bálványa lőn körének, a városban ugy, mint falusi birtokán. Bár körül volt véve rangjabeli kérőkkel, kik imádták, szive és keze mégis szabad maradt, egész huszonharmadik éveig, oly körül-

Több kitünő müvész meg volt hiva, hogy működésük által emeljék az ünnepély kellemeit, és már nehány óra óta mulattatták énekükkel a társaságot. Előadásuk méltánylattal is találkozott, bár a vendégeknek már némileg terhére látszottak válni, midőn a szép házi asszony hirtelen uj gondolatra jött.

— Ha a pompás lényt — szólott férjéhez, Margitra mutatván, — rábeszélhetnők, hogy rögtönzési tehetségét a társaság mulattatására forditsa!

— De ő vendégül van meghiva, kedvesem, — viszonzá a herczeg meglepetve.

— Igen, de a felföldről jött, hol az illedéket nem

A nagy közönségnek csakhamar szinte felhangzó tapsait és éljeneit elbájoló mosolylyal és kencsteljes meghajlással köszönte meg, de ragyogó szemeiből lőn kiolvasható, hogy művészete méltánylatának legkedvesebb jelvénye keblén nyugszik.

Az előadás bevégeztetett. A művészet és művésznők csodálói és pártolói seregestül rohantak az előszobák és csarnokokba, hogy a művésznőnek elismerésüket kifejezhessék s bókjaikat elmondhassák. — Ilmay gróf utolsó volt a nyilatkozók, de egyetlen azok között, kiknek Hermine a száraz „köszönöm“ mellett egyebet is mondott. — A gróf karján szállott hintajába. A gróf is hintajába ült és elhajtatott. Ez időben alkalmasint e két hintó vitte a két legérzésterheltebb sziveket.

Ilmay gróf és Hermine hazaérkeztök után, még sokáig ültek nyitott ablakaiknál, néztek a csendes éjbe, szivták az illatos levegőt, számlálták a csillagokat, ábrándoztak és merengtek.

IV.

Ez egyszerü események utánni nap reggelén a titoknok a kőszéntelepekről adatokkal nyitott a terembe.

A gróf, ki keveset aludt, Herminéről álmodott, s még mindig arról gondolkodott, — meglehetős boszszusan fogadta.

A titoknok, ki sejtett valamit, czélszerünek hitte határozottan föllépni.

— Ha méltóságodnak ugy tetszik, hozzá foghatunk a munkálathoz. A szükséges adatok mind kéznél vannak. Én már rendeztem és soroztam is azokat.

— Oh titoknok! Ha tudná ön, minő ellenkező sarkpontokat kiván érintkezésbe hozni?...

A titoknok mosolygott, — csakhamar azután negédesen folytatá:

— Igaz! hogy a sziv bányái és a kőszénbányák messze esnek egymástól és nagyon különböznek...

— Mi ez?! — vágott kirtelen közbe a gróf — ön fürkészett, vagy észre vett volna valamit?

— Van bizonyos neme a kedélyhangulatnak, mely mindig szerelmet jelez!

A gróf kissé elpirult; de egy szót se válaszolt.

* * *

Több napon, sőt néhány héten át azután a gróf kizárólag a tudományosság, művészetek, gyengédebb és nemeseb érzelmeknek élt.

Iró asztaláról rendesen a városerdőbe kocsizott, hol Herminnel találkozott, onnét pedig valahányszor a művésznő énekelt a szinházba.

Mindezen, rá nézve kellemes és kellemetlen elfoglaltatások közepett se feledkezett meg keletkező jó hirnevét emelni.

Alapitó tagja lett több társulatoknak, adakozott ujabban több jótékony intézetekre, egy betegen fekvő tehetetlen irónak pedig száz forintott ajándékozott.

Az ujdondászok örültek, hogy volt miről irniok. A kiépült iró egy alkalmi költeményben fejezte ki háláját s a grófot a csillagok közé utalta.

Nemsokára azután a köszéntelepekről röpirat is megjelent, s a gróf egy napon neveztetett ki a természet- és ipartársulat rendes tagjának, és a Salgó-Tarjányi consortium elnökének.

Elnöki beköszöntő beszéde elvitázhatlanul tanusitotta, hogy a gróf sokoldalu képzettséggel bir — vagy hogy sokolodalu képzettséggel biró emberek környezik.

Ilmay grófnak mindezen kitüntetések igen jól estek, megelégedett azonban csak akkor volt, midőn Herminnel társaloghatott.

* * *

Egy tiszta őszi alkony bárminő vidéket többszörös bájjal szokott elhinteni. Jóval előbb, hogy a nap elnyugodt volna, a Zugligetet övedző hegyek messze veték ki árnyaikat a hosszan elnyuló völgyek felé, ugy, hogy az alkony bűbája előbb tünt fel a keleti, mint a nyugati hajlásokon.

Gróf Ilmay és Hermine, az énekesnő, kik jókor délután kocsiztak ki a nyilt természetet élvezni, a Ferenczhalom egyik legszebb pontjáról gyönyörködének a költői látományban.

— Miért szebb itt minden, mint a városban?...

— Mert itt a természet, ott pedig az emberek művei nyilatkoznak, válaszolt Hermine csendes hanyon.

— Benn az emberek közt soha sem lehet igazán örülni.

— És igazán nyugodni!

— Mennyi igény és mennyi kötelezettség!

— Mennyi önzés, mennyi érdek, mennyi bántalom s mennyi csalódás.

— Hermine! megengedi-e hinnem, hogy e sötét nézletekre nem saját ifju élete szolgáltatott tapasztalatokat?!

— Pályám sok virágot, de sok gyomot is engedett láttatni, igazságot kell azonban a művészetnek szolgáltatnom azon nyilatkozatommal, hogy a művészet kertében kevés gyom terem, s amak nagyobb részét az emberek dobják be a keritésen.

— Én csak virágokat fogok hordani lábaihoz!

— De nem ugy mint sokan sorsosi közől, kik oly virágokkal kedveskednek, melyeknek tővisei szivemet vérezik.

— Oh, Hermine! ki ugy tiszteli és szereti önt, mint én, csak boldogságán munkálkodhatik.

Hermine a grófra függeszté szép nagy szemeit, azután szeliden válaszolt.

— Minő érzelem az, mely a grófot e nyilatkozatra készteté. Boldogságra gondolt s a gróf vagy csak mulatságra. — Éltünk egész folyamára, vagy csak napokra, vagy legfeljebb hónapokra?

— Egész életünkre Hermine, egész életünkre! szólt a gróf elragadtatva, s a kedves művésznő kezét ajkaihoz emelé.

Hermine felzajló kebellel tekintett a csendes, szomoru, de mindig költői őszi alkonyba és kis kezét a gróf kezében feledé.

— Van-e okom szinleni, tettetni, vagy hazudni. Állásom és helyzetem felszabaditanak messze kinyulni az érzés körén is, ön pedig szeretett Hermine sokkal szellemesebb és erényesebb, hogy sem, netaláni szemtelen czéljaimban meg ne alázhatna.

— Oh, de hátha ki nem gunyolható birhatásom, csak illusionalis részét nyujtandja azon boldogságnak, melyet önök — a születés kegyenczei — keresnek.

— Épen megforditva áll a dolog, kedves Hermine! Én legalább azt hiszem, hogy a való boldogságot nem a test, hanem a lélek nemesb tulajdonai biztositják.

— Ezt a legjobbak és legnemesbek hiszik és állitják, de e hit és állitás daczára, hány ártatlan kebel vérzett el már a csalatásban?

— Ha igazán fogjuk egymást szeretni...

— Megőriz bennünket a gondviselés a csalatástól, válaszolt Hermine hirtelen, s felállott, hogy boldogitó érzelem hullámzásait némileg elrejthesse.

— Hermine! A nap, mely ártatlan vallomásaimmal tért nyugalomra, — felkeltével üdvösségemet fogja-e beragyogni?

Hermine szótalanul ragadá meg az Ilmay kezét és melegen megszoritá.

(Folytatása következik.)

A légáció.

(Képpel a 302. lapon.)

Jó napot!.. itt a conceptus!
Én vagyok — — khü a légátus;
Ez meg itten a ráadás:
Kormos Jancsi, a mendikás.

Isten hozta! Jól van minden.
— Szól a vén pap ugy szeliden,
S mig ajkiról foly a beszéd
Örvendezve nyujtja kezét.

S a légátus ujra köhent
— Megfujta a szél a köpenyt.
De hogyis ne teringette!
Per pedes.... az ut jó meszsze.

És a mint a szél hajhászva
Az ablakfát meg-megrázza:
Ugy megmosolgy bajsza alatt
Mint egy mézes-mázos falat.

S a pap lánya, a ki látja,
Őt oly nyájasnak találja;
Reá tekint, — az meg vétve
Néz Katinka kék szemébe.

A szemek mint találkoznak —
Tudja Isten!... Elpirulnak;
S mind kettejök ugy elakad! — —
De most la! felnéz a vén pap.

Ejnye lányom, hát mi dolog!
Nem hozsz holmi falni valót?
Föl azt a bort s a malachust,
Becsüljük meg a légátust!

Katinka az intő szóra
Repül, mintha szárnya volna;
Pereg a tál, cseng a kanna,
Móddal jön fel az asztalra.

Még a mendikás sem késik,
Oda áll és feni kését;
S a buzgóság ugy elfogja,
Mintha ép cerberus volna.

Nap, nap után vigan telik,
Báloznak is, a hogy telik...
— De minek is a sok gála? —
Hogyha kedv van, nincs hiánya.

Két, három nap hamar elszáll,
Légátus sem prédikál már;
A pap lánya mind halványabb,
Majd megöli a sok bánat.

A légátus ugy szép szóval
Vigasztalja, s egy pár csókkal
Meg-megtoldja; mit tehet mást?
Nincs is ennél szebb ráadás!

Örzse, a vén háziasszony
Azt se tudja, mibe kapjon,
A csodálat ugy elfogja,
Mintha görcsökkel bajlódna.

... A váló-percz végre megjön...
— Még egy csók ott a küszöbön,
Aztán egy mosoly — — és aztán
Tova repül a könnyü szán.

És a vén pap áldást suttog,
Lánya, meg mint rámosolyag
Nagy bölcsen mammog vén Örzse:
Légátusné lesz belőlé! —

NEMES ÖDÖN.

Margit.

— Wilkie-Collins elbeszélése. —

I.

A rögtönzőnő.

Az 1815. év őszén szokatlan élénkség uralkodott Anglia fővárosának aristokratikus köreiben. A waterlooi mezőkön nyert dicsteljes csata mindenki szivét büszkeséggel és örömmel tölté be. A corsikai oroszlán csillaga egészen elbukott, és London nemes családai vetélkedtek az ünnepélyek rendezésében Wellington, a waterlooi hős tiszteletére.

A legragyogóbb ünnepélyek egyikét a szép D... herczegnő adta. A főváros minden nevezetes egyénisége és összes szépvilága meg volt hiva ez alkalomra: államférfiak, kiknek bölcsesége a nemzetet történelme egyik legveszélyesb időszakán szerencsésen átvitte, harczosok, kik a száz csatában győztes franczia császári hadakat leverék, idegen hatalmak követei, kiséretükkel, tudósok és művészek, kiknek dicsősége az egész művel világot betölté, egybegyültek itt, hódolni az ünnepelt férfiunak.

És ha a nevezetességek e számos gyülekezetéből még hiányzott egy elem, helyettesitették volna azt a jelen volt hölgyek, Albion legszebb és legbájosb hölgyei.

E számos nevezetesség közt járt-kelt a nagyságban mindenkit fölülmuló győztes tábornok, egyszerü polgári öltözetben; nemes homlokán azoban a magasztos, nyugodt méltóság trónolt, melyet semmi külső fény nem adhat.

A fényesen világitott termek már meglehetősen telve valának, midőn közvetlenül a főbejáratnál fekvő fekvő elfogadó teremben szokatlan izgatottság támadt. Mindenfelől a meglepetés és csodálkozás fölkiáltásait lehete hallani, melyek egy épen belépett hölgyet illettek.

— Még sohase láttam a szőke pompás tulajdonait a barnáéival oly tökéletesen összeolvadva, — kiáltá egy ifju ember, elbájolt pillantásával követvén a hölgyet.

— Ön igen lelkesült, lord Falconridge, — jegyzé meg komoly hangon egy idősebb férfiu, kit külsejéről lelkésznek lehete vélni.

— Igen lelkesült! De nézze csak meg őt, nem valóban fejedelmi alak-e? Bah! — folytatá, naiv mosolylyal. — Fejedelmi, e kifejezés ez esetben nem illő; nemcsak egy királynőt láttam, de még soha ennyi szépséget, bájt és méltóságot egyesitve egy személyben. Ön, uram, ismeri a hölgyet, nemde? — kérdé lord Falconridge, a franczia követség egyik tagjához fordulva.

— Igen, mylord, van szerencsém, — viszonzá a barátságos párisi, magát meghajtva.

— És neve — szólt a hevesvérü fiatal ember, azonban hirtelen félbeszakitván szavait, elpirult, miután illetlenségen kapta magát.

— De Lancy kisasszony, — viszonzá a készséges franczia.

solyogva szólt: Lancy kisasszony, engedje meg kegyed, ez urban Falconridge grófot, Eaglecliff marquis legidősb fiát bemutatnom.

Lancy kisasszony az ifju nemes tiszteletteljes mély bókját könnyü főhajtással viszonzá, és meglehetős szórakozottsággal felelt hizelgő szavaira. Még a lelkesülés befolyása alatt állt, mely néhány percz előtt elragadá. Azonban daczára rövid és meglehetősen hideg szavainak, a lelkesült ifju elragadó bájt talált mindenben, mit mondott, vagy tőn. A beszélgetést annyira hosszura nyujtá, hogy a leányka késztetve érzé magát, fölemelkedni, és gyermekes imádójától könnyü főhajtással venni bucsut. Azután óhaját nyilvánitá az ezredesnek, visszavonulni, és nemsokára el is hagyá a termet.

Szegény Margit! te büszke szépség! nem sugá-e valami látnoki sejtelem, midőn e félig megvetett imádót előtted látád, hogy benne végzetedet leléd föl? — és hogy tiszta, fiatal keble szerelmében a kisértés lép föl büszkeséged ellenében, mely magát az angyalt is bukásba rántá?

Falconridge lord másnap oly korán, mint az illedék megengedé, tette tiszteletét Lancy kisasszonynál, az ezredes házában és nagy örömére fel lőn szólitva, a a családot elkisérni kirándulásában.

E naptól fogva a fiatal gróf a tisztelők csoportjába sorakozott, kik mindennütt kiséretét képezék a szép örökösnőnek.

Falconridge lord jó termetü fiatal ember volt; alkatát azonban inkább lehete durvának, mint finomnak nevezni. Világos fürtözött haja és tiszta kék szemei jellemnyiltság- és szivjóságot árultak el. Barátai közt, sőt még idegenek előtt is teljesen elfogulatlanul mozgott, s mégis szemérmes volt, mint egy fiatal leány, olyanok iránt, kiket csodált, vagy tisztelt. Mennyivel inkább szemérmesnek kellett lennie a hölgy jelenlétében, ki a nélkül, hogy czélja lett volna, a fiatal szív első hajlamát megnyeré! Az ifju mindamellett hajthatlan akarattal birt és oly kitartással, minővel kevés ember dicsekhetik.

Murray ur nem kis rémületére, s a szép Margit nem kevesebb mulatságára, a gróf szenvedélye egész a londoni idény végeig tartott egész erejében. Azután Compton ezredes családjával együtt elhagyá a fővárost, hogy néhány hetet a brightoni tengeri fürdőben töltsön; Lancy kisasszony is elkisérte őket.

II.

Titokteljes távollét.

A Compton család tágas és diszes házat bérelt Brighton főutczáján és naponkint fogadott társaságot. E város ez időben, különösen a forró nyári hónapok alatt gyülhelyét képezé az előkelő világnak; valódi összeállitása volt a női szépségek és hirneves férfiaknak; de a legfényesb csillag Lancy Margit volt. Élénk érdekeltséggel vett részt az élvekben. Thea- és játékestélyek, bálok és masquerade-ok követék egymást szünet nélkül.

Falconridge gróf nem követé őt közvetlenül Brightonba. De nem soká tartott, midőn az ezredes az ujonérkezettek jegyzékében ott találta lord Falconridge és udvarmestere, Murray ur nevét.

Férjhezmenendő leánykákkal biró számitó anyák nagy izgatottságba jöttek a fiatal gróf megérkezte által, mert egyedüli örököse volt Angolország leggazdagabb pairjének. De ah! nemsokára meggyőződtek, hogy ő fiatal lordságát csak Lancy kisasszony érdekli, s ostobasága — a mint nevezék — csakhamar minden salon és clubb beszédtárgyává lőn. Margit magaviselete fiatal imádója iránt inkább visszautasitó volt, mint fölbátoritó és sokan valának, kik nem átallák őt a legkitanultabb kaczérsággal vádolni.

Murray ur rendkivül méltatlankodék növendéke viselete fölött. Sőt szándékat is nyilvánitá, a marquist, ki ez időtájt nejével a szárazföldön tartózkodott, értesiteni fia „ostobasága“ felől.

Margit mindazáltal érintetlen maradt a gróf előzékenységeitől, vagy legalább közönbösséget mutatott.

Egy napon, midőn a Compton család a reggelinél volt egybegyülve, szóba jött a fiatal lord is és az ezredes igy szólt Margithoz:

— Kedves kisasszonyom, ön nem látszik osztozni az általános hódolatban, melylyel a grófot elhalmozzák.

— Ha a fiatal ember kitünő személyes előnyökkel vagy érdemekkel birna, bizonyára elismerném azokat — viszonzá Margit. — Azonban ő nem más, mint Falconridge gróf; miért borulnék le előtte, s miért imádnám őt?

— Miért? — viszonzá nevetve az ezredes, — mivel örököse Anglia leggazdagabb pairje nevének és vagyonának, oly igazság ez, melyet minden aristokratikus anya gyakorta ismétel leánya előtt.

Lancy kisasszony vállat vont, és kinyilatkoztatá, hogy az Eaglecliff marquiseság teljesen közönbös előtte és hogy, ha valaha férjhez menne is, nem fogadna el, egy az iskolapadjából még alig kinőtt ifjonczot férjeül.

E tréfás beszélgetés közben egy szolga lépett be, és Falconridge lordot jelenté, ki utána nemsokára bejött. Halvány és zavarodott volt.

Az ezredes aggódva lépett elébe, s midőn a gróf helyet foglalt, igy szólott:

— Azért jövök, hogy bucsut vegyek önöktől.

— Azt sajnálom. De szabad remélnem, hogy utazásának nincs messze czélja és távolléte nem tartand sokáig?

— Firenzébe megyek, ezredes ur, — viszonzá a fiatal ember, Margitra egy bánatos pillantást vetve, ki szintén nem maradt érzéktelen.

— Ön meglep bennünket, Falconridge lord; ez valóban hirtelen elhatározás, — jegyzé meg az ezredes neje.

— Mondja inksbb, hirtelen támadt szerencsétlenség, nagyságos asszony, — viszonzá a gróf. — Ma levelet kaptam atyámtól, mely anyám veszélyes betegségéről tudósit, s engem sürgetőleg fölhiv, hogy minél előbb menjek Firenzébe. A „Venture“ brigg, Parke kapitány parancsnoksága alatt ma délben indul Newhavenből, három óra alatt a hajón hell lennem.

E szavaknál az ifju egy pillantást vetett Lancy kisasszonyra, ki egy kissé elhalványult. A gróf fölemelkedék, hogy bucsut vegyen.

— Sajnáljuk elutazását, mylord, s még inkább az okot, mely arra készteti, — mondá Compton Kornélia, az ezredes leánya és Margit barátnője.

— Remélem, jobbnak találandja a marquisnő helyzetét, mint a ma érkezett levál hinni engedi, — jegyzé meg az ezredes neje.

Az ezredes is hasonló barátságos megjegyzéseket tőn, csupán Margit hallgatott.

— Nincs egyetlen bucsuszava se hozzám, Lancy kisasszony? — kérdé az ifju ember, halk, reszkető hangon, szemeit kérőleg emelvén Margit szép arczára.

— Szerencsés utat, uram!

Falconridge lord megragadá kezét, s ajkához emelé; ezután gyors mozdulattal kalapját vette és a család előtt meghajolva, gyorsan elhagyá a szobát.

— Ma eljátszád a grófi koronát, — mondá Kornélia.

— Azt hiszem, későn fogod megbánni. Helyedben nem viseltem volna magam oly visszautasitólag ily kérő irányában.

— Akkor helytelenül cselekedtél volna, Kornélia; — viszonzá az ezredesné; Lancy kisasszony igen nemesen gondolkozik arra nézve, hogysem oly fiatal nemesnek nyujtaná kezét, kinek szándéka nincs szentesitve szülői által.

Az ezredesné e szavaira élénk pir futá el Margit arczát és nagy izgatottságában fölkelve, bement szobájába.

Közvetlenül az idény bevégezte előtt a fürdővendégek szine-javát nagy izgatottságba hozá a hir, hogy a királyi pavillonban fényes bucsú estélyt fognak rendezni. E hirt nemsokára a meghivók is követték.

Végre megérkezett az udvari ünnepély nagy estéje és midőn a vendégek a tündérileg diszitett termek hosszu során elvonultak, be kellett vallaniok, hogy minden eddig látott udvari bál közül egyik se versenyezhetett a maival izlésteljes és nagyszerü diszités tekintetében.

Azonban mellőzzük azt est kevésbé fontos részleteit, valamint a hatást, melyet ismét előidézett Margit belépte, és a diadalt, melyet ma ismét kivivott, hogy egy katastropháról tegyünk emlitést, mely közvetlen összefüggésben áll elbeszélésünkkel.

Lancy kisasszonyt a jelenlevő urak egyike, négyestánczba vivé, s épen szembe állt föl a helylyel, hol Kornélia épen leült, hogy nehány pillanatig kinyugodja magát, ugy, hogy Margitot pontosan megfigyelheté. Barátnője szépségétől elragadtatva, mellette álló tánczosát is figyelmeztette rá. Hirtelen megrázkódni látta Margitot, a mint a legnagyobb feszültséggel figyelt két közelében álló férfi beszélgetésére. Arcza mind halványabb lőn, miközben a társalgást figyelemmel kisérte; nemsokára hangosan fölkiállott, és mielőtt valaki hozzá futhatott volna, ájultan rogyott le.

Kornélia barátnőjéhez sietett; Margit már nőktől volt környezve, kik nagy buzgalommal működtek az elájult fölélesztésén, mig a férfiak vizért futottak. Minden összefutott a legnagyobb zavarban, mely csak Compton ezredes lélekjelenléte által ért véget. Rendeletére az ájultat egy nyugalmas szobába vitték, hol egy hirtelen előszólitott ügyes orvos egy álló óráig hiába vette elő minden művészetét, őt a halottszerü merevségből ismét öntudatra hozni. És midőn az elhomályosult szemek megnyiltak végre és a halvány ajkak mozdultak, csak ez egy, ismételve susogott szót lehete hallani: „elveszett“, „elveszett,“ azután Margit ujból visszaesett előbbi állapotába.

E válságos helyzetben vivék haza és fekteték le, hol egész éjen át merev öntudatlanság és heves lázrohamok közt ingadozott. Olykor-olykor egyes szavakamormogott, melyek homályos sejtelmet nyujtának valami nagy szerencsétlenségről; — minden csak a fölizgatott állapot hatása volt-e?

Reggel minden jel erős typhusra mutatott, s Margit hat hétig lebegett élet és halál között. Hirtelen megbetegedésének oka titok maradt. Az ezredes előrelátó vizsgálatai nem vezettek eredményre. Ama két férfi, kiknek beszélgetése — Kornélia véleménye szerint Margit ájulását előidézte, a királyi pavillon termében jelen volt embertömeg közt nem volt föltalálható többé. Az ezredes végül késztetve érzé magát nyomozásai megszüntetésére, ha csak azokat az illem rovására nem akará folytatni.

— E nyomozásokat illemmel nem folytathatjuk többé, Kornélia és Lancy kisasszony fölgyógyuland, kétségkivül minden fel fog világosulni, — szólt az ezredes leányához.

Lancy Margit fiatal ereje diadalmaskodott végre és a javulás állapota következett bé. Javulásának első szakában, midőn a test még ama gyönge állapotban volt, mely a szellemi látást annál élesebbé teszi, egy napon, szemeit az ágyánál ülő Kornéliára forditva, hirtelen átölelé barátnője nyakát és fájdalmasérdekléssel tekinte rá, majd fölkiáltott:

— Ó, Kornélia, volt egyszer egy ember, ki sulyos megpróbáltatása előestéjén igy szólott barátaihoz. Mindannyian el fogtok engem hagyni. — És egy azok közül igy felelt: Ha mindannyian elhagynak is, én melletted maradok; és ha meg kellene halnom bár veled, nem tagadnálak meg. Ó, gyönge emberi természet! Kornélia, te tudod, mint végződött. Mindnyájan elhagyák őt és menekültek.

— De én hivebb leszek hozzád, mint Péter volt urához, viszonzá Kornélia.

Margit szorosabban magához voná Kornélia arczát és epedve nézett ragyogó nagy szemeibe, melyek miután minden mélységük elveszett, bizalmát visszatasziták, és mélyen sohajtva, szomoruan rázta fejét, Kornéliát elbocsátá és fejével a fal felé fordult Vajjon Compton kisasszony barátságát kevésbé őszintének tartotta, mint igényteljesnek? Nem tudom, de bizonyos, hogy Margit e pillanattól, egy pontban legalább, sivár tartózkodást tanusita, és midőn végül az ezredes egyenes, de a legnagyobb mérvben tiszteletteljes kérdést intéze hozzá az estélyen történt fölindulása és ájulása felől, kinyilatkoztatá, hogy minden csak előjele volt a közelgő betegségnek, s ily módon elmetszé a további kérdezősködések fonalát.

Csak lassankint nyeré vissza Margit testi erejét. Még sokáig tartott, hogy az ágyat elhagyhatá és még tovább, mig kimehetett. Állapota még nem javult annyire, midőn egy napon Kornélia e szókat intézé Lancy kisasszonyhoz:

— Épen egy körülmény jut eszembe, melyet előbb el kellett mondanom neked, azonban a tudósitást csak megbetegedésed napján olvasánk, midőn nem valál képes meghallgatni valami tudósitást.

— Nos, és miből áll e körülmény? — kérdé Margit a közönbösség hangján.

— Szerencsétlen esemény volt az, mely közös barátunkat érte. De nem kell ugy megijedned, — tevé hozzá, midőn barátnőjét elhalványodni látta, — tulajdonképen nem volt valami benső barátunk.

— Nos, tehát kiről szól közleményed?

— Tudnod kell, hogy a „Venture“, a hajó, melyen lord Falconridge elvitorlázott, a cornwalli partnál elsülyedt és a fiatal gróf a vizbe fult. Holttestét a hullámok még a hajótörés estéjen kiveték a partra.

— A szegény fiatal ember! jobb sorsot érdemelt volna, — viszonzá Margit.

Mihelyt Lancy kisasszony állapota az utazást megengedé, s abbeli szándokát tudatta a Compton családdal, hogy birtokaira utazik, Skótország nyugati részében, hol távol léte alatt nagynénje látta el a gazdaasszonyi tisztet. Kornélia örömest elkisérte volna barátnőjét, azonban a várt fölszólitás elmaradván, Margit egyedül utazott.

A család nemsokára levelet kapott tőle, mely szerencsés megérkezését tudatá; de második levél nem jött, bár Kornélia az elsőre pontosan válaszolt; Kornéliának, valamint az ezredes nőjének több későbbi levele is válasz nélkül maradt. Hónapok multak, Compton ezredes visszatért családjával Londonba, de a nélkül, hogy Lancy kisasszonyt a fővárosban találták volna. Augusztus közepén Edinburgba mentek, azonban itt se kaphattak tudósitást barátnőjük felül.

veszik oly pontosan. Kérni fogom őt; mindenesetre tudom, hogy nem leend megsértve.

E szókkal a herczegnő, ellenállhatlan hatalmára támaszkodva, a kerevethez ment, hol Lancy Margit szükebb társaságban ült. A megnyerő bájjal, mely mindig meghóditá ugy a férfiakat, mint a nőket, adá elő kérését és Lancy kisasszony, mint a művészet minden fiatal növendéke, közönyösen a társadalmi tekintetek iránt, vagy azokon túltéve magát, engedet a bájos házi-asszony kérésének, s Compton ezredes által a hársfához vezetteté magát. És ujból hallhatók lőnek az őszinte csodálkozás fölkiáltásai, midőn fejedelmi lépéssel ment a hangszerhez, s mellette helyet foglalt

vivott diadalt zeneileg jelképezék. Kezdetben egyes, szabálytalanul visszatérő futamokban hangzott a harczi zene, hasonlóan az előtüzeléshez, mely az általános csatát megelőzi; azután az általános véres harcz viharába ment át; a paripák dübörgése, az ágyuk bömbölése, a sebesültek jajkiáltásai és a győzők diadalzaja nemcsak hallatszott, hanem érezni is lehete mindent az akkordok eme viharában.

És most fölemelkedék, s tisztán és kedvesen hangzott a rögtönzőnő szava. Tárgya a győztes tábornok volt. Lelkesülés lángolt az énekesnő arczán, ragyogott homlokán és világolt szemeiből. Egész lelkével tárgyán csüggött.

lelkész, ki valószinüleg udvarmestere volt, az intés hangján. Nos, Murray ur? Nem volt atyám határozott kivánsága, hogy előkelő egyénekkel megismerkedjem?

— Hm, — viszonzá Murray ur némileg zavarba-jöve, — marquis ur valószinüleg nem értett szinésznőket és ilyféle személyeket.

— Szinésznőket! — szólt a fiatal nemes, kinek arczán a boszuság pirja égett. — Ön ma nem tanusitja szokott itélő tehetségét. De ugyan nézze csak meg ama hölgyet, mily fenséggel mozog!

— Ezt Misztresz Siddons is épen ugy megteszi, és mégis csak szinésznő marad. Jöjön mylord, távozzunk.

A KARDVÁGÁS A KIRÁLYDOMBON.

A sötétpiros selyemruha, melyet egy gazdagon hímzett fehér atlasz alsó ruha fölött viselt, fölléptének valami szinpadias hatást kölcsönze. Nyaka és karjai drága csipkékbe voltak burkolva és egyes drága gyémántok ragyogtak fényes csillagokkint holló fekete fürtjei homályában.

Miután ujjaival végig futá egyszer a hárfa hurjait, pár pillanatig szünetet tartott, s a ráforditott sok szemmel nem törődve, vagy azokat föl sem véve, fölemelé fejét és gondolkozva tekintett maga elé. Azután azonban, mintegy hirtelen eszmétől fölvillanyozva, fehér karját a hangszerre veté és a hurokból velőt rázkodtató, mély hangokat csalt ki, melyek világosan az épen bevégzett iszonyu európai háborut és — végül ki-

Szót sem lehete hallani, még lélegzetvételt is alig az egész teremben és a mély csend még azután is több perczig tartott, midőn az ének elhangzott s az utólsó akkord is, mig Compton ezredes közeledvén, a varázst az által töré meg, hogy Margitot karonfogta és a hárfától elvezeté. Azután halk zsibaja hangzott föl a lelkesült csodálatnak, mely a tetszés hangosabb fölkiáltásaiba is átmegy, ha a társaság főszemélyének jelenlete tiszteletet nem parancsolt volna.

— Minő kincs! — kiáltá lord Falconridge, ki véletlenül ismét a franczia követ mellett állt. — Megtenné — megtehetné ön nekem a szivességet, hogy a hölgynek bemutasson?

— Lord Falconridge! — szakitá őt félbe egy

— Nem, mig kisérletet nem teszek nagyrabecsülésemet tanusitani a dicső hölgy iránt, — gondolá lord Falconridge. Ezzel udvarmesterétől elfordulva, ujból a franczíához fordult.

— Akar ön a szerencsében részeltetni, melyre kértem önt, Gillot ur? — kérdezé.

— Bocsánat, mylord, Compton ezredesnek fogom önt bemutatni, ki kétségkivül örömest bemutatandja önt a felügyelete alatt álló hölgynek, — viszonzá a párisi, utközben az ifju nemest karonfogva, az ezredeshez ment, mig az elhagyott lelkész-udvarmester néhány kifejezésteljes fölkiáltásban nyilvánitá elégületlenségé.

A bemutatás minden forma szerint megtörténvén, az ezredes a fiatal grófot Margithoz vezeté, s mo-

Képek a koronázásról: I. A kardvágás.

Mária Terézia diszkocsiján tette meg, Sz. István kardjával övedzve, ezen alig 400 lépésnyi utat. A királynő férje nem vett részt a menetben; de a pápai nuntius és velenczei követ is most diszkocsikba ültek, valamint a vénség miatt lovagolni nem biró primás és a nádor is, kiknek kocsija és fogatai emelék a pompát és fényt. A többi főpapok most maguk is lóra ülve mentek a mágnásokkal s többi rendekkel együtt.

Az állvány itt szintén vörös-fehér-zöld poszttóval volt bevonva. A királynőn kivül az es tergomi és a kalocsai érsek, a nádor, országbiró, a kanczellár, főkamarás és főudvarmester foglaltak ott állást. A királynő az aranynyal gazdagon himzett teritőjü asztal mellett állva, s két ujjátföltartva mondá el a primás után a rendekkel már megállapitott eskü-formát, s végzé ily módon a koronázás ezen legfontosabb tényét. A tér lejtőségénél, s az állvány magasságánál fogva majd mindenki által látott jelenet- és messze hallatszott szavakra a nép lelkesedése tetőpontot ért, s éljenei csaknem tulkiálták a megszólalt ágyukat, melyek első izben a templombeli koronafőltételkor, s most másodizben dördültek meg. „Vivat Domina et rex noster!“ volt a kiáltás. A királynő innen a várfalakon kivül s azok hosszában ment ismét kocsin a Duna melletti koronázási dombhoz. A papok közül most csak az volt a menetben, a ki elől a keresztet vitte, — s maga a nádor is az eskü megtörténte után kocsiján eltávozott. Az irgalmasok terétől a koronázási dombig a távolság már nagyobb volt, mint az eddigiek, kivéve a várból a templomig való állomást. Mintegy 800 vagy 1000 lépést is tehet az.

A koronázási domb tökéletesen oly alaku Pozsonyban, habár más fekvésü, mint a minőnek Pesten látjuk. Mária Terézia idejében is ott volt, a hol ma is látható; söt ott volt, a hová 1563-ban rögtönözték volt a székesfehérvári mintájára, mire különösen az életben volt I. Ferdinánd, Miksa atyja, jól emlékezhetett, miután magát is Székes-Fehérváron koronázták volt meg. De a domb környezete akkor egy rendkivül nagy tér lehetett hosszában és széltében, mert a Dunától a vár faláig (a mai belváros széléig) nem voltak házak, legfölebb egyes halász-kunyhók. Mária Terézia idejében itt is kezdődtek már épületek emelkedni; de a tér még mindig elég széles volt a menetbeli lovasok, kocsik és a néző tömegek számára.

A király-dombnál, mely nemcsak ki volt homokozva, hanem háromszinü posztóval bevonva, Mária Terézia leszállván a kocsiból, egy számára készen tartott szép, és drága kövekkel, nagy gyöngyökkel gazdagon diszitett fekete lóra ült, melynek kantára és nyerge nehéz aranynyal és ezüsttel volt ékesitve. Vágtatva ment föl a domb tetejére s ott Sz.-István kardját kivonván, a világ négy tája felé vágott kereszt-formára, a nép roppant éljenzése, ujabb ágyudörgések és puskasortüzelés közt.

Az ünnepélyes menet most visszatért a dunai kapun, a főtemplom közelében, s igy megkerülte az egész belvárost Pozsonyban. A királynő visszatért a várba.

A rákövetkező koronázási ebéden, melyben a királynő koronázási teljes ruházatban jelent meg, résztvettek: Mária Magdolna és Mária Anna herczegnők, a királynő férje, a primás, a nádor és a kalocsai érsek. A külföldi követek — a pápai és velenczei követ némi neheztelésére — nem bocsáttattak erre, bár sokat jártak benne.

(Bp. K.) *Salamon Ferencz.*

Képek a koronázásról.

A kardvágás.

A junius 8-diki nap, nagyszerü, lélek-emelő mozzanatokban felette gazdag volt. De kevesebeknek jutott azon szerencse, hogy e mozzanatok mindenikének tanui lehessenek. Kivált a hivatalból jelenvoltakon kivüli nézősereg legnagyobb része az ünnepély főbb pontjainak egyikéhez vagy másikához volt kötve; ki a hol helyet foglalt, nem igen mozdulhatott onnan.

Szerencsére azonban mindenik pontnak meg volt a maga sajátságos előnye. A koronázási templomban jelenlevők magát a koronázás tényét, a fényes egyházi szertartást láthatták. Buda, a váraldal, és Pest azon utczái, hol a menet elvonult, a legváltozatosabb alakok fényes sorát látták, mint egy panorámában hosszan elhuzódni magok előtt. A pesti plebánia-téren az eskünek közjogilag a mily fontos, festőileg oly felséges jelenete bontakozott ki a bámuló szemek előtt; a magas emelvény, rajta a hallhatólag esküvő koronás király; lenn a tér, melyen a banderiumok tágas helyet találtak az átvonulásra, egész pompájokat kifejthették, mig az ország főméltóságai s a főpapság, lovaikról az eskü alatt leszállva, utána ismét nyeregbe ülve s indulva a királylyal, a legmeglepőbb látványok egyikét nyujtották.

De e sorok irója, ki szerencsés volt mindezeknek tanuja lehetni, habozna e pontok bármelyikének elsőségét is elismerni a lánczhidtéri látvány fölött.

E pont: a néptömeg nagyságának s a kibontakozás teljességének előnyével birt a többiek fölött, mig a királydombra felvágtató, ott a n gy világtáj felé vágó király daliás alakja valami lovagkori varázst öntött a jelenetre.

A tágas téren a megyék, városok és kerületek (köztök a jászkúnok) banderiumai háromszögökben voltak felállitva. Az ország főméltóságai, a zászlós urak, az ország és a tartományok lobogóit magasan hordozó lovagok, s a végetlenül érdekes csoportozatot alkotó papság, mind lóháton, — oly képet alkottak, melyet lehetetlen leirni. A tért, a Duna felől hosszu sorban magasló állványok tömött sorain kivül is ezerek és ezerekre menő néptömeg szorongó csoportjai tölték el. Egy gombostünyi hely sem maradt üresen, fej fej mellett látszott, a sokaság szakadatlan hullámzásában.

Az eleven kép kerete méltó volt a képhez. A háttérben a gyönyörü Dunasor, elől a Duna és a felséges lánczhid torka, két méltóságos oroszlánjával; oldalt egyfelől a dicső egyszerüségét most ünnepi pompával födött akademia-palota, másfelől a kitünő diszszel ékitett Lloyd-épület, melynek a térre néző hosszu és téres erkélyén a királyné ült női kiséretével.

Midőn a királyi menet, a plébánia-térről jőve, a Dorottya-utczán közeledett, a nép ezreinek éljen-riadása eget vert. Midőn a király, kiválva kiséretéből, tüzvérü szürke ménén a királydombra vágtatott s fején a koronával, vállán a palásttal, kezében szent István kardjával kimagaslott a nép tömege fölött, mikor délczegen tőn két ugrást lova s ő négy felé vágott, a riadás még mintha magasabbra emelkedett volna. De ez csak egy perczig tartó villám-tünet volt: — a következő perczben a ki rály ismét a nép közt állt lovával.

Nagy sokára a felállitott sorok bontakozni kezdettek. A banderiumok indultak vissza, a lánczhidon át Budára. Menetök hosszu során örömmel legeltettük szemeinket. De mig e menet tartott, a király, a dombnak a lánczhid felőli oldalán, hol egy kis szabad tér nyittatott számára, nyugtalan lován folyvást fel s alá, vagy körben száguldozott, folytonos éljenzésektől üdvözölve s kisérve. Végre a banderiumok mind elvonultak. Utánok mentek az országok főméltóságai; aztán a főpapság, végre a király.

A tündéri látványnak s a koronázási országos ünnepnek vége volt. —*á—r*—

A párisi világkiállitás.

V.

A müvészeti teremből kilépve, az ipar terményei között találjuk magunkat. Itt is, miként az előző tömbben, közös a háztartás: Ausztria elnyelte Magyarországot, mint Jónást a czethal. Csakhogy a szent irás meséjében az elnyelő óriási volt az elnyelthez képest, i t meg az elnyelt nagyobb az elnyelőnél, ugy, hogy csaknem meg lehetne hagyni az adoma szerinti elvétést: Jónás elnyelte a czethalat. Vissza fogja-e adni? Tőlünk függ.

Jobbra Pózner Károly könyvkötő müvei láthatók, közöttök a Deák albuma. Nagy figyelmet gerjeszt Fischer Mór herendi porczellánja, mely a Khinait igen szerencsésen utánozza. Adott is már el belőle sokat, többi között a walesi herczegnek.

Az osztrák rokon hangszerek közé beékelve áll Beregszászy zongorája, s Ketten Henrik a Rákóczi indulóját játszsza rajta. Közönség állja körül s tapsokban nyilvánitja a darab végén tetszését. A zongora jó s a jury is méltányolta.

A gazdasági terények el vannak különitve az ausztriabeliektől s két teremben állitvák fel. Legnagyobb helyet boraink foglalnak el, melyekből meglehetős választékot küldének a termelők és kereskedők, s mi több, igen jeles példányokat. Szakemberek örömmel tapasztalják a haladást, melyet bormivelés és kezelés dolgában tettünk az utóbbi években, de azért alig lehet magunkat azon reménynyel kecsegtetnünk, hogy Franczia-országba is fogunk azokból szállithatni, hanem ha kivételképen egy kis tokajit, vagy mikor itt rosz esztendő volt a szőlőre. Azonkivül, hogy a franczia borok szint oly nemesek és változatosak, nem is igen drágábbak a mieinknél, sőt a vámot és vitelbért számba véve, talán olcsóbbak is. A magyar borok eladási piacza a régi lengyel-, orosz- és németországin kivül Skandinávia lehet, meg Anglia és Amerika, s talán Olaszország is. A félsziget szőlőnedve véleményem szerint nem állja ki a miénkkel a hasonlitást, csak az a baj, hogy az olaszok igen mérsékletes és takarékos emberek.

A bor után legnagyobb méltánylásra talált a liszt, különösen a debreczeni és miskolczi, s jónak találtatott a győri száraz tészta is. Ez véleményem szerint oly iparczikk, melynek nagyobb mérvben gyártása alkalmasint jutalmassá válnék.

Dicséretben részesült a dohány is, valamint a kender és a méz (Beliczay), melyről egyik jurytag egy barátunk előtt oda nyilatkozott, hogy azt a hires narbonnei méznél különbnek találta.

E rovatba tartozik, ámbár az osztrák-magyar vegyes osztályban fordul elő, az óvári gazdasági intézet gazdag és érdekes küldeménye. Láthatni itt pl. a magyar gyapju minden faját, a kukoricza sokféle betegségét, rovargyüjteményt könyvalakú tokokban, egy-egy tokban a rovar minden változatait, a tojástól kezdve a teljesen kifejlett állatig stb. stb.

Igy csak lenne egy is, más is, a mit a külföldnek felmutathatunk, csak az kár, hogy többet, többfélét nem küldtek honfitársaink.

A dijakról, miket honfitársaink nyertek, mihelyt kétségtelenül és egytől egyig tudva lesznek, szintugy el nem mulasztandom értesiteni olvasóinkat; addig is csak annyit mondok vigasztalásul előre azoknak, kik üres kézzel térendnek haza, hogy valamint az iskolában, ugy a kiállitáson is a jutalom nem mindig kétségtelen bizonysága az érdemnek, s a meg nem különböztetés az érdemhiánynak.

Ez észrevétellel forduljunk az osztrák birodalmi tárlathoz, melyet, minthogy hazai kiállitásunk avval össze van zavarva, evvel egy füst alatt vettünk szemügyre.

A csehországi üveg ismeretes jelességéről, s itt is becsülettel megállja helyét. Feltünnek a bécsi tajtékpipák és Klein izletes bronz- és bőrgyártmányai. Tetszésben részesülnek a bécsi czipészek müvei is, de már a ruhafélék, hanemha olcsóságuk által, nem igen tünnek ki. A rábigyesztett árak azonban oly alacsonyak a párisiakhoz képest, hogy az ember szinte kételkedik, vajjon nem puszta fitogtatásul szolgálnak-e azok, s kaphatni-e igazán ily áron öltözetet a bécsi szabóknál. Érdekkel szemléltem meg továbbá a Fricz-féle reáltanodai szergyüjteményt, cseh és német feliratokkal, mely, ámbár gondolom teljes, mégis csak 160 forintba kerül. Ez, ugy hallom, általánosan el van terjedve a csehországi reáltanodákban. Szomszédjában találtam az osztrák közoktatási miniszterium küldeményét is, mely iskolai kézikönyvek s gyüjteményekből áll. Ide tették a pancsovai reáltanoda növendékeinek rajzait is. Egyéb magyarországi tárgyat itt nem vettem észre. Figyelmet gerjesztenek még a cseh gránátékszerek, leginkább olcsóságuk által, s mellettök a . . . . magyar opálok, a legnagyobbak, miként a felirat mondja, a világon. Van köztök egy mintegy másfél hüvelyk hosszu s $^3/_4$ hüvelyk széles, laposan domboru kő.

Az osztrák gyertyák és vas-árúk is jól vannak képviselve, de a legnagyobb tetszést a Wertheim-féle tűzmentes szekrények aratják. Hasonló feltünést okoznak a fémkoporsók, miket a francziák még nem ismertek, s melyek mind izlés, mind olcsóság tekintetéből méltánylást érdemelnek. Végtére nem hagyhatjuk említés nélkül, a szintén Bécsből küldött uj találmányu utczai távirati gépeken kivül, az osztrák hadügyérség által rendezett tüzéri és mérnöki kiállitást. Magában foglal az röppentyűket, aknalobbantó villanygépeket, tábori telegráfokat, torpedókat, s többféle tengerészeti műszereket. A tábori távirók között van egy, mely két székalaku gépből áll, melynek mindegyikét egy-egy katona a hátára veszi, s oda viszi, a hova kell. A torpédo oly vashordó, mely, ha jól emlékszem, 3 vagy 5 mázsa lőporral meg van töltve, s a kikötők bejárásánál tiz lábnyira a viz alá sülyesztetvén, ha valamely hajó hozzá ér, lobbot vet s a hajót légbe röpiti. *Sz. D.*

24-ik szám. Tizennegyedik évfolyam.

Vasárnapi Ujság.

Pest, junius 16-án 1867.

Előfizetési föltételek: a **Vasárnapi Ujság** és **Politikai Ujdonságok együtt**: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft.
Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. — Fél évre 3 ft. — **Csupán Politikai Ujdonságok**: Egész évre 6 ft. — Fél évre 3 ft.

Hirdetési dijak, a **Vasárnapi Ujság** és **Politikai Ujdonságokat** illetöleg: Egy, négyszer hasábzott petit sor, vagy annak helye egyszeri igtatásnál 10 krba, háromszori vagy többszöri igtatásnál csak 7 krba számittatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad **Bécsben: Oppelik Alajos,** Wollzeile Nro. 22. **és Haasenstein és Vogler,** Wollzeile Nro. 9. — Bélyeg-dij külön minden igtatás után 30 ujkr.

Erzsébet, magyar királyné.

Azon örömzajba, mely a magyar királynak szent István ösi koronájával junius 8-án történt ünnepélyes megkoronáztatását e kiáltással üdvözlé: „Éljen a király“ — egy szintoly hangos és minden magyar sziv mélyéről felhangzó szó vegyült: „Éljen a királyné!“

Hazánk sorsára, történelmünk kezdetétől fogva, rendkivüli befolyást gyakoroltak a nök. Lovagias nemzetünk, melynek a nönem iránti tisztelet és gyöngéd hódolat, valamint a keresztény családiasság kiváló jellemvonásai közé tartozik elejétől fogva nagy befolyást engedett mind egyéni, mind állami életére, a nöknek. Egy nő, egy szüzies érzelmü anya volt az, Emes, Álmos anyja, ki jós álomban látta meg a méhéből származandó fejedelmi s utóbb királyi családnak dicsöségét s ez álom hitteljes erejének befolyása alatt nevelé nemzetünk első ösvezérét, kiről költői mondáink annyi csodásan szép emléket tartottak fenn. Egy nő és anya volt, Gyeics vezér második neje Adelhájd, István fejedelem mostoha-anyja, ki első volt nemzetünknek a keresztény hitre téritésében s szelid és vallásos befolyásával vezérlé férjét, fiát s harczias, de minden nemesre fogékony nemzetét az idvezitő hit elfogadására. Nő és királyné volt, Gizella az első magyar királyné, kinek gyöngéd keze munkáját, az eredetileg egyházi czélra készült aranyhimzetü palástot, a magyar korona szent ereklyéi között örizzük most is.

Azóta annyi kitünő királynéja s fejedelmi asszonya volt e nemzetnek, hogy képcsarnokukból büszke emlékeink legszebbjeinek hosszu sora telnék ki. S ha voltak Predzlavák és Gertrudok, — de végetlen sokkal nagyobb számban dicsekedhetünk történelmünkben valóban nemes női alakokkal. Nem csak királyaink nejei közt találjuk öket; ha sors ugy akarta, törvényes és koronás *királyaink* sorában is találunk nöket. A magyar nemzet, durvább ösidökben is annyira vitte a nönem iránti lovagias tiszteletet, hogy ha a királynak fia nem volt: leányát ismerte királyaul. Igy már a XIV-dik században, Nagy Lajos királynak fia nem maradván, Kis Károly rövid idei uralkodása után, Nagy Lajos idösb leányát, Máriát, emelte trónjára a nemzet. A pragmatica sanctio törvénybe igtatta a női örökösödést s Mária Terézia valóságos *királya* volt a magyar nemzetnek. — Szilágyi Erzsébet, Hunyadi János kormányzó neje s Hunyadi Mátyás királyunk anyja, nem ült bár trónon, királyi alakjai közé tartozik történelmünknek.

ERZSÉBET, MAGYAR KIRÁLYNÉ.

De alig gyakorolt még nagyobb és üdvösebb befolyást női gyöngédség egy történelmi fordulatra s alig viseltetett viszont női erény és kegy iránt nagyobb hódolattal és hálateljes rokonérzettel e nemzet, mint az napjainkban azon felsé-

ges asszony részéről és iránta történik, kit junius 8-án, a királylyal együtt, királynévá koronáztunk. Igen, mert nem titok senki előtt, hogy felséges asszonyunk mily igazi és benső részvéttel, szeretettel viseltetett kezdettől fogva hazánk sorsa iránt, mily mélyen érezte a minket nyomó balvégzet sulyát, s mint használta föl befolyásának egész mértékét felséges férje szivére, hogy egyik eszköze lehessen azon örvendetes fordulatnak, melyen ma e nemzet milliói örvendeznek. S a nemzet nem hálátlan a királyi asszony iránt: szeretetét őszinte szeretettel, ragaszkodással viszonozza. Ennél többet, jobbat, becsesebbet, nemzet nem adhat koronás főknek.

Nem lehetne megmondani, nem is kisérthetjük meg elemezni, hogy azon forró ragaszkodásban s lelkesedésben, melylyel a nemzet királynéját környezi: mennyi része van a sorsunkra oly jótékony befolyást gyakorlott királyné iránti hálának, mennyi a magasztos női és házi, ugy kereszténvi erények iránti természetes tiszteletnek, mennyi a nyelvünket — neki csak nemrég még idegent — az anyai nyelv teljes bájával és szabatosságával beszélő magas személy iránti vonzalomnak, mennyi végre a valódi báj és szépség iránti hódolatnak.

Erzsébet királynéban mindez egyesül. Leánya Miksa bajor királyi herczegnek, a müncheni királyi udvartól elvonulva, csaknem polgári egyszerüségben neveltetett. Fény és hiuság után nem kapkodó nemes és egyszerü lelkületének éltető elemét aránylag kisebb körben is tökéletesen föltalálta. Korán kifejlett benne azon szivjóság, mely az égnek legszebb adománya; alárendeltjeit csaknem társnőinek tekintette s velök szeliden, kegygyel, testvériesen bánt; a szenvedés és nyomor iránt mély részvéttel viseltetett.

Midön Ferencz József osztrák császár 1854. april 24-én nőül vette az alig 17 éves királyi szüzet, a császári udvar fénye kezdetben nyomasztólag hatott az egyszerüséghez szokott hölgyre, de utóbb ott is megtalálta jótékonysága s szeretni és boldogitni teremtett szive otthonos körét. Férje, gyermekei, a szenvedők és szerencsétlenek — ezek alkották világát.

Magyarországot 1857-ben látta először, nagy körutat tevén abban felséges férjével. Maga mondá később egy ünnepélyes alkalommal, hogy első pillanattól fogva mély rokonszenvet érzett a magyar nemzet iránt. Ah, ki érezné, ha nem a magas női sziv, egy nagy és szenvedő nemzet baját, mely jogaiért, az ellenkező sorssal daczolva, férfias kitartással küzd, mely az örök igazság végdiadalában törhetlenül bizik, — de melynek végtelenül jól esik, ha igazságát egy, a természettől és sorstól magasra helyzett gyöngéd nő támogató szavai is segitenek érvényre juttatni. A királyi asszony megérté hivatását s a diadalban, melyet ügyünk kivivott, neki is kétségkivül nagy része van.

Nemzetünk iránti szeretetének ragyogó példái közül csak egyet emlitsünk, melyet már érintettünk is. Nyelvünket, az idegennek oly végetlenül nehéz s kivált a németnek csaknem lehetetlen keleti jellegü nyelvet nemcsak megtanulta könyvből, az értésig vagy erőltetett kifejezésig, — hanem oly tökélylyel, finomsággal, valódi érzékkel és bájjal beszéli, hogy sem szófüzésén, sem kiejtésén a legkényesebb fül sem veheti észre az idegent. A kitartás, melyet e tanulmányra forditott, a nyelv-talentom, melylyel kétségkivül kell birnia, — mindez nem magyarázná ki kellőleg e tüneményt, ha nem tudnók, hogy az őszinte szeretet nemzetünk s nyelvünk iránt, az tette e csodát.

Nemzetünk iránti rokonszenvének jele, hogy magyar hölgyekkel szivesen veszi körül magát, s velök rendesen magyarul társalog. Ferenczi kisasszony iránti leereszkedő jósága közönségesen ismeretes. Ujabban kinevezett udvarhölgyei, köztök a szintoly bájos mint lelkes Andrássy Gyula grófné, a köztiszteletben álló Eötvös báróné stb., azok közé tartoznak, kik a fejedelmi asszonynak magas kegyével dicsekedhetnek. Legközelebbről kitünő publicistánkat, Falk Miksát méltatta azon kitüntetésre, hogy tőle a magyar irodalom iránt tájékozásokat vegyen, s nagy történetirónkat, Horváth Mihályt hivatta magához, hogy nemzetünk ujabb története iránt felvilágositást nyerjen tőle.

Legutóbbi tette, melylyel a király magasztos elhatározásához járult, midön a nemzetnek koronázási ajándékát, az 50—50 ezer aranyat, a csonka honvédek és az elesettek özvegyei s árvái részére ajándékozák mindketten, oly tett, melyet ha dicsérni akarnánk, nemcsak a felséges adományozókat, de Magyarországot is megsértenők, mely érezni tudja ez ép oly nagyszerü mint gyöngéd ajándék becsét. —*á*—*r*—

Mária Terézia megkoronáztatása 1741-ben.

A koronázás szertartásának traditióit, mióta az első magyar király az 1000-dik évben augusztus 15-dikén megkoronáztatta magát, kétségkivül eléggé meg iparkodtak tartani mind a nép, mind a királyok. Utóbbiaknak nagy érdeke volt abban, hogy a formahibák miatt ezen állami tett érvénye ne legyen kétségbevonható. És csakugyan, kivált a vegyes házbeli királyaink alatt, gyakran látjuk egy s más mulasztás miatt a koronázás érvényét kérdés tárgyává lenni.

Tudjuk, mily nevezetes vitapont volt ez János és I. Ferdinánd közt, kik mindketten koronás királyaink valának; de minden igyekezet mellett, hogy a szokott formákat megtartsák, lehetetlen volt egyiknek is minden formát az utolsó részletig megtartania.

Azonban ezen igyekezet daczára is a koronázási szertartás annyi száz éven át változásokon ment keresztül, bár a módositások lassanként s alig észrevehetőleg csusztak be, — ugy hogy bajos lenne hü történetét adni a módosulásoknak. Legyen elég itt nagyából néhány körülményt megemlitenem, melyek módositólag hatottak. Egyik legközelebb eső az, hogy a koronázások 800 év lefolytán sokszor nagy időközökkel történtek, ugy hogy, ha volt is még életben öreg ember, ki az előbbi koronázást látta, az ritkán volt olyan, ki szereplő is lett volna, s igy elfelejtett sok részletet belőle. Néha még kisebb időköz is elég volt, hogy az egykoruaknak ne legyen világos tudomása a koronázás körüli teendőkről. Igy 1608-ban koronázák meg II. Mátyást, és már 1618-ban, II. Ferdinánd koronázásakor mégis biztosokat neveznek ki, a kik a szertartási szokásokból az uj koronázás programmját rendbe hozzák. Mennyivel kevésbbé csodálkozhatunk azon, ha Rudolf koronázásától II-dik Mátyáséig, — mintegy 36 év alatt — még többet felejtettek!

Többet változhatott a szertartás a vegyes házbeli királyok alatt. Ekkor épen azért, mivel a versenykirályok oly sokat adtak a külsőségek megtartására, az ország rendei kimondták — 1440-ben — hogy a koronázás mindig a nemzet akaratától függvén, még Sz.-István valódi koronája sem fődolog a szertartásban: az ezzel való megkoronáztatásnak is csak a rendek beleegyezése adja az érvényességet.

A többféle dynastiák, kik a magyar trónt rövidebb-hosszabb ideig betölték, mintegy akaratlanul is, némely külsőségek által más-más szint adtak az ünnepélyeknek.

Nem kerülheti el figyelmünket, hogy legrégibb idők óta némi versenygés volt a szertartásokra nézve az egyházi és világi rend közt, mely a dolog természetében volt. A koronát a pápa ajándékozta Sz.-Istvánnak, — a magyar király ezen koronával apostoli czimet nyert, — s az országunkban mindig hatalmas — habár nem mindenható klerus — az elvet, hogy a koronázás tulnyomóan egyházi szertartás, mindig erősitette, s olykor, midőn nagyobb hatalomra jutott, a koronázási szertartásokban a templomi résznek nagyobb részt juttathatott, mig a világiak — mint az 1440-diki példa is mutatja — hajlandók voltak azon elv vitatására, hogy a koronázás tisztán országgyülési tény, — a rendek beleegyezésétől függvén. Még későbbi időkben is látjuk a vita némi nyomát azon törvényben, melynélfogva a koronaőri méltóság csupán világit illet meg, — tartván a világiak attól, hogy egy-egy érsekre vagy püspökre bizván, a klerusnak egészen hatalmába kerül a koronázás, melynek szertartásaiban különben is oly nagy része van. Miután a klerus is a rendekhez tartozott s abban kiváló szerepe volt, érdekében álla, hogy a rendek jogosultságát ne vonja kétségbe, s a vita ellenségeskedéssé nem igen vált; mindkét félnek megadatván a maga része ezen szertartásokban. De ezen, bár kisebb, olykori törekvések kétségkivül hol az egyházi, hol a világi szertartásra némi módositó hatással voltak, — és ugy látszik, hogy Miksa koronázása óta az egyházi szertartás jobban kibővült, mint azelőtt, mig világi része sokat veszitett nagyszerüségéből, fényéből, sőt belső nyomatékossága is a hatalom részéről már vitás tárgygyá kezdett tétetni. XVI. és XVII. száz évbeli királyaink — egyszersmind Németország császárai — többnyire absolut hajlamu fejedelmek voltak. Azért a koronázásnak épen világi részét nem szerették, mig — buzgó katholikusok lévén, — az egyházinak örömest adtak nagyobb fényt. Sőt nem lehetetlen, hogy a világi szertartás azon részében is, mely csupán külsőség, német császári méltóságukra is tekintettel lévén, udvaruknak nagyobb fényt adtak, miután a régi magyar banderiális diszelgés is az idők szelleméhez képest mind jobban elhalványodott.

De módositó befolyással volt időről időre a koronázási hely megváltozása is. Mily különbség van az 1528. előtti koronázás külsőségeiben, melyben a király-választás Pest mellett történt s a koronázás Sz.-Fehérváron, és az 1563-ik ótai koronázások közt, melyek székhelye többnyire Pozsony vala!

Mindezekkel nem akarunk egyebet mondani, mint hogy a szokásokbeli traditiók csaknem annyira, mint a szóbeliek, minden hűség és kegyelet mellett, melyekkel iránt ok viseltetünk, módositásokon mennek keresztül, részint akaratlanul, a külső viszonyok változása miatt, részint az emberekkel vele született módositási ösztönből. Mindamellett el kell ismernünk a traditio ősi voltát, annyival inkább, mivel a módositások is idő folytán ősiekké válnak, s valamint a Sylvester pápa eredeti koronája iránti kegyeletünket nem zavarja az, hogy Dukas görög császáré hozzá forrasztatott, ugy a szertartásoknak századokon keresztül való hozzátoldásai nem változtatták meg belső jelentőségében.

Azonban legalább mig Pozsonyban tartatának a koronázások, már csak a hely azonosságánál fogva is bizonyos egyformaság fejlett ki, ugy hogy egyet leirva, ismerhetjük valamennyit.

A korona II. Mátyás óta a pozsonyi vár egyik bástyájában őriztetett; a vár volt egyszersmind a királyi lak, mig a király Pozsonyban volt, (kivéve azon kevés esetet, midőn a vár nem volt lakható, s ekkor a király a primási palotában szállt meg). Továbbá elejétől fogva, azaz Miksa koronázása óta, Szent-Márton temploma helyettesité azon fehérvári székes-templomot, melyben Sz.-Istvánon kezdve annyi király koronáztatott meg és temettetett el, s mely koporsóival s roppant kincseivel többször kiraboltatott egy-egy invasió alkalmával, mig végre a török foglalás és háboruk alatt végkép elpusztult a föld szinéről. Mária Terézia, sőt Károly koronáztatásakor is rég viszsza volt foglalva Székes-Fehérvár; de részint régi fényének elenyészte, részint Pozsonynak mint koronázás helyének kétszáz éven át hagyományossá válta, részint végre Pozsonynak Bécshez közel fekvése miatt megmaradt továbbra is koronázási helynek, s Sz.-Márton nagy teploma maradt a legkiváltságoltabb székesegyház az országban.

Fekszik az a Duna mentét véve felső és Duna felőli, csaknem szélső zugában, a régi várfalaknak mintegy délnyugati bástyájaként, a minthogy a templomnak tornyos része kivül is ért a várfalon, mig nagy része belül nyult el hosszában, körülbelül nyugattól keletnek. Közelében volt az ugynevezett bécsi vagy vizi-kapu, melyet még régebben sötét kapunak neveztek, s melyen a királyok, Bécsből érkezve, bevonulásukat tarták. A várhegytől azon tornyos részt csekély távolság választja ugyan el; de a rendes ut, melyen a koronát a várból a

válaszfalat képezve a Rába és Marczal völgye közt. Ezen dombsor vagy fensík, északra észrevétlenül fogy rónasággá, délre azonban meglehetős meredek, mintegy 4—5 mérföld hosszuságu lejtőt képez, azután ismét rónaság következik, mely *Marczali-Kemenesalja* nevet visel, és azon túl is még egész a Bakonyig és zalai hegyekig terjed. — A lejtő, melyről a legszebb kilátások egyikében részesülhetünk, többnyire szőlőkkel van beültetve s aljában sorban, Magasi, Gencs, Vönöczk, Sömjén, Mihályfa, Tokorcs, Simonyi stb. helységek terülnek.

Képünk magyarázatául álljunk meg a Kemenes gerinczén és tekintsünk körül. Mellettünk jobbra-balra szőlők, alattunk *Mihályfa*, — előttünk egy köröskörül hegyekkel szegélyzett, szép rónaság terül, mely Kemenes-alján kivül Zala egy részét s Veszprémmegyének felét magában foglalja. A keletről emelkedő Bakony-hegyek nincsenek képünkön, de ott van *Somlyó*, tetején a vár-rommal, mely, s a hegy alsó részén fehérlő pinczék szabad szemmel is kivehetők. Azután következnek a Balatonmelléki hegyek, *Hegyesd*, *Haláp*, a *Tóti* hegy, *Badacsony*, *Sz.-György*, *Szigliget*, a *rendeki* és *sümegi* hegyek, *Tátika* és *Szigliget* romjai; végre a *Ság* megett az alig pár órányira fekvő kis *Somlyó*. Legszembetünőbb az egészen, a két egészen külön álló *Ság* és *Somlyó* hegy, melyekhez hasonló szabályos alaku hegyet még eddig csak a Balaton melléki hegyek közt láttam, és a legközelebb előttünk fekvő két helység, *Kis-Czell* m. város és *Dömölk*.

Egy szép vögy ez, egy lap a teremtés történetének nagy könyvében, s rajta ama két hegy két nagy betü, mely a föld ős történetét magyarázza nekünk. — A nem avatott tudós is felismeri e vidékben első tekintetre az egykori tengerfeneket, s szinte látja lélekben e vidék képződésének történetét.

Tenger boritott mindent, melynek mélyéből nagyszerü rázkódások közt tüntek fel apró szigetekként a Ság, Somlyó és Bakony-tető. — Az erős hullámok meredekre mosták a viz felszinén levő partokat. Utóbb a viz folyton apadván, köröskörül mindig több és több hegy tünt fel; a tenger tóvá apadt, melynek hullámzata sokkal csekélyebb levén, mint most, nem mosta ugy ki a partokat, sőt körülöttök üledéket képezett, melyből, s a kimosott parttetőből időnkint lezuhanó földrészekből képződött a hegyek alsó szélesebb területe, hol most a legjobb bor terem, s vig szüretek tartatnak ott, hol évezredek előtt tengeri szörnyek faldosták egymást.

Mulatságos kis mesét hallottam egy szőlőmivestől, a két hegy t. i. Somlyó és Ság eredetéről: — „A német és a magyar fogadtak Bécsben, hogy melyik tud egy-egy kalap földet messzebb elvinni. — Megkezdték a versenyt, de a német előbb kifáradt, kiboritotta kalapjából a földet, abból lett a Sághegy, a magyar, ámbár többet hozott, tovább birta, s a mit ő hozott, abból lett a Somlyó.“ — És a mese igen találó, mert valóban a Ság csapott tetejü, német, a Somlyó pedig gömbölyü tetejü magyar-kalapból kiboritott földhöz hasonló.

A Somlyóról egyébiránt, minthogy az nem vidékünkhöz tartozik s e lapokban ugy is már ismertetve volt, legyen elég annyit megjegyezni, hogy jóval nagyobb a Ságnál, de alantabb fekszik; hogy a tetején levő várrom hasonló sorsban részesül, mint sok más régi emlék, pajkos kezek és kincskeresők által nagy mértékben siettetik az idő romboló munkája.

Hires jó borát nem is szükség emlitenem.

A Sághegy azonban, mint vidékünk egyik nevezetessége, közelebbről érdekel bennünket. — Meglepő hasonlatosság van ezen hegy és Helgoland szigete közt (bár alkatrészeik különbözők), mely utóbbi, ha mellőle a tenger leapadna, egészen a Sághegy mása lenne pár száz év mulva. Mindkettőnek teteje csúcsos háromszög-alaku, egyenes sík, csak azon különbséggel, hogy Helgolandnak csúcsos része, ha jól tudom, északra, Ságé pedig délre nyulik, a mi ismét a két hegy földrajzi fekvéséből magyarázható. Helgoland ugyanis köröskörül szárazföldtől környeztetik, csak északra néz a sik tengerre: a Ság pedig épen ellenkezőleg keletre a Bakony, nyugatra a kőszegi és stájer hegyek, s ha még a bár messzebb fekvő Kárpátokat is számba vehetjük, köröskörül hegyek által környeztetik, s legnyiltabb tekintete van délre, mint a merre legalacsonyabb hegyek terülnek. A hegyek megtörik a hullámzat erejét, s igy legerősebb hullámok jövén a nyilt tér felől, leginkább elmossák az utjokba eső partot, ezt tapasztal

hatni különösen Helgolandnál, hol kivált az északi részen, folytonosan szakadoz alá az alulról kimosott part. Erre látszik mutatni azon körülmény is, hogy mindkét emlitett helyen a csúcscsal ellenkező oldalon legmagasabb az üledék-föld. Helgolandnál az alsó sziget, melyen a varos egy része épült és a fürdőhely (Düne); Ságnál pedig a Mesteri felől levő kopár dombok. — Ezek egyéb iránt csak egy e téren avatatlannak egyéni nézetei, a ki világosabban lát e tekintetben, ám adjon helyesebb magyarázatot, de minthogy e helyekre vonatkozó, még épen semmi ismertetést nem olvastam, legyen megbocsátva nekem ezekért.

A Ság-hegy teteje kaszáló. — A felső párkányon köröskörül régi falmaradványok láthatók, melyekről azt hiszik, hogy vak Béla király akarta volna a tetőt beépiteni, de környezete ellenkezett benne s azon fortélylyal élt, hogy egy folytában többször is körülvezeté a hegy tetején a szegény vak királyt, ki az egész járást egy fordulónak vélvén, terve nehézségéről meggyőződött. Az épités abban maradt, de a király a német épitőknek a hegy aljában egy darab földet ajándékozott, mit azok beépitettek s igy keletkezett (a meiszteré) a két *Mesteri* helység, s származtak némely családok nevei, Lücke nevezetü kőmivestől a mostani *Löke*, Micheltől a *Mike* család. — Azt is mondják, hogy vár állott itt hajdanában, mely a somlyaival sodrony által összeköttetésben volt, e szerint tehát már a régi időben lett volna telegraf.

A hegy felső meredek része hasznavehetlen, bokros, csak keleti része használtatik kőfejtésül, hol a sziklák között egy kis üreg van, alig több $1-1\frac{1}{2}$ öl átmerőjünél, az ugynevezett *Vas Pál lyukja*, hasonnevü embertől vette nevét, ki állitólag valamelyik háborus világ alkalmával üldöztetvén, ide menekült s több ideig itt tartózkodott. — Az alsó szélesebb területet szőlők boritják, hol többnyire kevés, de jó egészséges, tiszta mésztelen bor terem.

Köröskörül falvak terülnek a hegy alján. — A már emlitett két *Mesteri*, *Kápolna*, *Köcsk*, *Ság* mezőváros, melytől, vagy inkább talán megforditva a hegytől vette nevét a helység, és végre a két legérdekesebb hely a képünkön látható *Kis-Czell* m. város és *Dömölk*. *Tandor M.*

Visszapillantás a gőzerő történetére.

(A gőzgép feltalálásának évszázados emlékére.)

(Folytatás.)

Franciaországban a 17-ik században Heron eszméje igen termékeny földre talált, habár tökéletes gyakorlati alkalmazását még mindig nem érte el, s ez csak a következő században Angolországban ment teljesedésbe.

Egy szép eszü franczia *Salomon de Caus*, Olaszországban, hol az épitészet tanulmányozása végett tartózkodott, megismerkedett Heron munkájával s Branca gépezetével; utóbb egy könyvet irt „*a mozgató erők okairól*“, melyben igen megközelitette a valódi gőzgép eszméjét. *De Caus* buzgó hugonotta családból származott, mindazáltal a nemeslelkü IV. Henrik alatt kinevezték királyi épitésznek azon kikötés mellett, ha rendesen hallgatja a misét s katholikus papnál gyónik. Ezen rendeletet azonban nem követte s nemsokára letétetés és büntetéstől kellett tartania. Szivesen követte tehát I. Jakab angol király meghivását, ki őt kerti műépitészének tette meg. Jakab lánya, Erzsébet, nemsokára Frigyes pfalzi választóhoz, a későbbi szerencsétlen cseh „téli király“-hoz ment férjhez, s a választó fejedelem eszközlésére de Caus, mint Erzsébetnek a rajzban és mennyiségtanban tanitója, tanitványát Németországba követte, s a heidelbergi hires várban, mint épitész és kertigazgató működött. Itt irta korszakot alkotó munkáját a „*mozgató erőkről*“ melyben a vizi épitészetet s a gőzerőt is tárgyalta, mint egyikét a legbámulatosabb erőknek.

„Szökőkut előállitására — mondja de Caus e munkájában — épen nem kell mindig erős vizesés, hanem elég, ha erősen összeszorított léggel hatunk a vizre, s minél erősebb ez a hatás, annál magasabb vizsugarat lehet létrehozni. A lég összenyomása pedig legegyszerübben elérhető *gőzerő* által; azért következő készüléket ajánlom. Azután a készülék leirása következik, melynek lényeges alkatrészei ezek: egy üst, fütési készülettel s két csővel, melyek egyike csappal s tölcsérded nyilással van ellátva, másika az üst fenekéig leér s fent van nyitva. E készülék segitségével de Caus vizgőzöket támasztott, melyek a viz el nem gőzölött részét magasan felszökelltették a levegőbe. „Ha mind a két csövet légzárólag bedugnók — jegyzi meg tovább, — ugy, hogy sem a viz, sem a gőz nem mehetne ki, akkor a hőség oly nagy feszerőt fejtene ki a gőzben, hogy az edény ágyudörgéshez hasonló durranással repedne szét.“

De Caus e munkája által oly hirre tett szert, hogy daczára protestáns vallásának, visszahivták Franciaországba; Richelieu különösen kegyelte s rábizta a nagy vizvezetékek kivitelét, melyek Párist vizzel látják el. Ugy látszik azonban, hogy gőzgép-készitési terveinek kivitelére alkalma nem nyilt. Meghalt 1626-ban.

Terveit az angol marquis *Worcester* folytatta. Edward, lord Herbert, worcesteri marquis, 1601-ben született s 1667-ben halt meg. Az angolok előszeretettel nevezgetik őt elsőnek, ki megnyitotta azon angol gépészek hosszu érdemteljes sorozatát, kik a műtan és gyáripar mai virágzásának alapjait megvetették. S csakugyan ez a lord volt az, ki épen kétszáz évvel ezelőtt, száz évvel előzte meg James Watt-ot, az első gőzgépet megalkotta, melynek szerkezetét azonban az ő leirása nyomán nem igen lehet érteni. Majdnem egész életét az erőműtan tanulmányozásának szentelte. A hosszu parliament s a Cromwell alatti köztársaság viharai közepett, melyek neki is kétévi fogságot okoztak a Towerben, a börtönben ugy, mint Raglan várában mindenféle kisérleteket tőn s különös szorgalommal tanulmányozta a franczia de Caus munkáját. Oda törekedett, hogy ennek a mozgató erőkről irt elméletét a gyakorlatba átültesse s e czélra I. Károly király hű szolgálatában igen elszegényedett családja vagyonának végmaradványait is feláldozta a tudomány szolgálatában. Később kénytelen volt II. Károly segitségét igénybe venni s nagy szegénységben halt meg.

Worcester lényeges javitást tett Heron és de Caus gépén az által, hogy külön választotta a gőzüstöt a viztartótól s mind a kettőre különkülön vezetékcsöveket s szelepeket alkalmazott. Ily módon a gőz összenyomása által *vacuum* keletkezett, mely a vizoszlop felemelkedését eszközölte, ez volt ugyanis a gép eredeti rendeltetése, miért is készitőjétől „Water-commanding-engine“ — vizkormányzó gép — nevet nyert. Egy ily gépet állitott fel London mellett Vauxhallban a Themze partján, melynek működése annál nagyobb bámulatot gerjesztett, hogy az egészet a lord művezetője, a német származásu Kalthoff Gáspár egyedül maga, minden segitség nélkül kezelte. Az utazókat, kik Londont ez időtájban meglátogatták, nagyon érdekelte ez a gép, mint erről a hires florenczi herczeg *Cosimo di Medici*, és a franczia *Sorbière* fenmaradt utazási iratai tanuskodnak.

Worcester „*Száz találmány*“ (A Century of Inventions) czimü munkájában leirja ezt a gépet, melyet *semiomnipotent*-nek, azaz félmindenhatónak nevezett el, de leirása nem elég érthető és világos.

Ugy látszik készakarva kereste ezt a homályt, mert nem levén gépére szabadalma, maga számára akarta megtartani a titkot. Végrendeletében meghagyta, hogy vizkormányzó gépének jövedelme özvegyét illesse, a gép mintáját pedig temessék el vele. Nemrég tettek is kutatásokat a raglani vár sirboltjában, mely a Worcester családé volt, de nem találtak semmit. Worcester gépe alkotója halála után nemsokára megszünt működni s feledésbe ment.

Raglan várában Worcester az első vizemelő gépet állitotta fel de Caus általa tökéletesitett elvei szerint. E vár környékén azon korból következő monda maradt fel: Egyszer Cromwell diktátor puritán poroszlói Raglan várába jöttek a royalista párt állitólag ott elrejtett fegyvereit kutatni. A marquis-t ugyanis a közhiedelem az elüzött Stuartok főhivének tartotta. A kegyes puritánok átfürkészték az egész várat s végre feljutottak a legfelső emeletre, honnét hid vezetett az átellenben álló toronyba. Azt hitték, hogy bizonyosan ott lesz a toronyban, a mit keresnek, s meglehet, hogy volt is ott eldugva egy-más, mi a royalisták tulajdona volt; de e toronyban voltak a várur uj gépei is, melyek a vizet a toronyba felemelték, honnan az aztán házi czélokra a várba átvezetteték. A mint a puritánusok a toronyba vezető hidra léptek, egyszer e soha nem hallott zugás, morgás, sistergés üté meg füleiket. Megállottak, hallgatóztak, s meghökkenve kérdezték kisérőiktől, nem valami ördöngös dolog-e az ott a toronyban, nem tanyáznak-e ott rosz szellemek, kiket előbb jó volna onnét kiüzni? A kisérők, kik jól tudták, hogy ezt a zugást, morgást, sistergést a rögtön meginditott gőz, kerekek és gépek okoznak, ugy tettették magukat, mintha szintén igen megijedtek volna. Ekkor a torony ajtaja megnyilt s egyszerre egy vad arczu, tüzes piros képü férfi rohant elő, — Kalthoff volt, a német művezető — s igy kiáltott: az oroszlánok! a medvék! nem tudom őket tovább tartóztatni, elszabadultak, utánam jönnek!“ Mintha villám csapott volna közéjök, a puritánok megfordultak s nyakra főre rohantak le a lépcsőzeten, melyen egynémelyikök még saruit és fegyvereit is elvesztette, kiiramodtak az elátkozott várból és soha sem tértek többé vissza.

„Száz találmány“ czimü munkájában Worcester vizemelő gépén kivül még más kilenczvenkilencz általa feltalált mesterséges művezetet ir le. Ilyen volt például egy lakat, melyet még maga a készitő sem tudott, a valódi kulcscsal sem kinyitni, ha nem tudta, melyiket követték a tetszés szerint változtatható bezárási módok közül. Világos, hogy ez nem volt más, mint egy ugynevezett *Brahma-lakat*, legujabb találmány szerint. Volt még sok más is, egy neme a láttani távirónak, repülő hajó, óraszabályzó stb. Worcester könyvét akkor, kivált a szaktudósok, figyelemre nem méltatták; szerzőjét hóbortos tervkovácsnak s nyeglének tartották. Most pedig, miután sok ugynevezett csudája a természeterők eszes felhasználásának bizonyult be, könyvének minden példányát, ha ugyan még található, szivesen fizetik hasonsúlyu aranynyal. (Vége következik.) *Halász Imre.*

„Vázlatok a hadászat (strategia) köréből.“

I.

A hadászat (strategia) azon felsőbb körü hadviselési elveket állitja fel, melyek szerint a háboru czélját elérni s előmozditani lehet, mielőtt még a közvetlen fegyverhatás szaka beállna.

Sunstenau hadtani iró szerint: „A hadászat azon mesterség, mely szerint a háboru a fegyverhatás körén kivül ugy folytattatik és vezéreltetik, hogy a harczászat (taktika) ott, hol aztán a dolog valódi összecsapásra kerül, a terep (terrain) s a számi tulsuly minden előnyeivel rendelkezhessék.“

A hadászat első kérdése abban összpontosul, hogy mily politikai czél éressék el háboru által, s e körülmény az eszközök választását fogja meghatározni, egyszersmind kijelölni, hogy az mely fokig folytattassék.

A statistika a hadászat második főtényezője, mert azon ország kulturája s iparának kellő méltánylása, hol a háboru folyik, mélyen bevág a hadászat számitásaiba; valamint az ellenünkbe álló erők tulajdonságainak és sajátságainak teljes ismerete nélkül, — szóval, az átalános helyköri tényállapot nem értése mellett, a hadász sohasem fog jó hadtervet készithetni, mert kombinátiói csak elővélelmekre, tehát helytelen alapra fektetve, magoktól széthullanak.

Az államok alapos ismerete tehát főleg szükséges, hogy az egyes hadi müködések és hadjáratok tervét természetszerüen lehessen elkésziteni.

Hogy minden országban egy s ugyanazon hadviselés nem alkalmazható, azt a hadtörténelem eléggé tisztán adja élénk. A spanyolok guerillaharczai, a kabylok portyázásai, — a németalföldi, — az olasz hadjáratok, mind különkülön és sajátszerü, az illető országok kulturája és terepminőségétől függő, eredeti és változatos csataképeket tüntetnek fel. — Oroszország aránylag csekély népességével és végtelen sivatagaival, csekély kulturája s ipara mellett 1812 ben Napoleon ellen csak ugy győzhetett, hogy az ős szittyák Darius ellen alkalmazott hadjárati példáját követé.

Scharnhorst belátó szelleme e rendszert az egyedülinek, Oroszországban Napoleon ellen alkalmazhatónak ajánlá, s ez által e nagy férfiu hadvezéri lángeszét paralyzálá. Csak kevés mult azonban s e terv Pfull s egyéb orosz tábornokok vak buzgalmának áldozatjául esett volna, kik mohó harczvágytól inditva, minden megfontolás nélkül előre hatolni és Napoleonnal eldöntőleg összecsapni akarának. Csak Napoleon seregeinek roppant anyagi tulszáma birhatta őket Scharnhorst tervének elfogadására.

Továbbá igen lényeges befolyást gyakorol a hadviselésre a hadseregek belszerkezete, — szervezete. Azok physikai, morális s értelmi erejét a hadászatnak már azért sem szabad számitásaiból kifelejteni, mert némileg ezek az organumok, melyek által működhetik. Mindamellett, hogy a csapatok számviszonyai lényeges tényezőkül lép-

és Besançon Eugeniet nehány órára elfeledém. Mert igy hivták azon fiatal delnőt — mint ezt Antoine urtól megtudám — kiről előbb beszéltem olvasóimnak. *Győry V.*

(Folyt. követk.)

Livingstone dél-afrikai utazásaiból.

IV. Elefánt-vadászat.

Az afrikai sivatagokban a vadállatok nagyobb része rendesen azon vidékeken csoportosul leginkább, a hol vizet találnak. A vizektől félreeső nagy távolságokba csak ritkán vetődnek az orrszarvuak, bivalyok, giraffeok, zebrák, antilopok s különösen az elefántok.

Livingstone beszéli, hogy a Ngami folyó déli partján „bámulatos mennyiségben“ talált elefántokra. Ezek éjjelenkint érkeznek az itatókhoz, s jóizüen szürcsölvén a vizet, örömittasan fel-felorditanak. A felállitott csapdákat ovatosan kikerülik s azért rendesen hosszu sorban lépegetnek egyenkint egymás után, mint a ludak.

Az emlitett afrikai utazónak számos találkozása volt az elefántokkal. Az egyiket, mely 1855. decz. 13-dikán a közép Sambesi folyam partján történt, bővebben leirja. Egy dús növényzetü völgyben épen három golyót lőtt ki egy bivalyra, a mint egyszerre észreveszi, hogy az ő és társai visszavonulási utját egy csapat elefánt elzárja. Társaival együtt egy meredek sziklára menekült, a honnan egyet az elefántok közől lelőtt. — Másnap reggel sok néger csődült e helyre, hol vidám lakomát csaptak. Livingstone épen egy sziklacsoport földtani viszonyait vizsgálgatta, a mint a szép völgyben, csekély távolságban két elefántot pillantott meg. Az egyik egy vén nőstény volt, mely roppant füllapjait élénken mozgatta fel s alá, a másik fia volt, mely jóizüen heverészett az iszapban. — Livingstone nehány társa ovatosan közeledvén a két állat felé, ő maga egy emelkedettebb helyre vonult, hogy a vadászatot kényelmesebben láthassa.

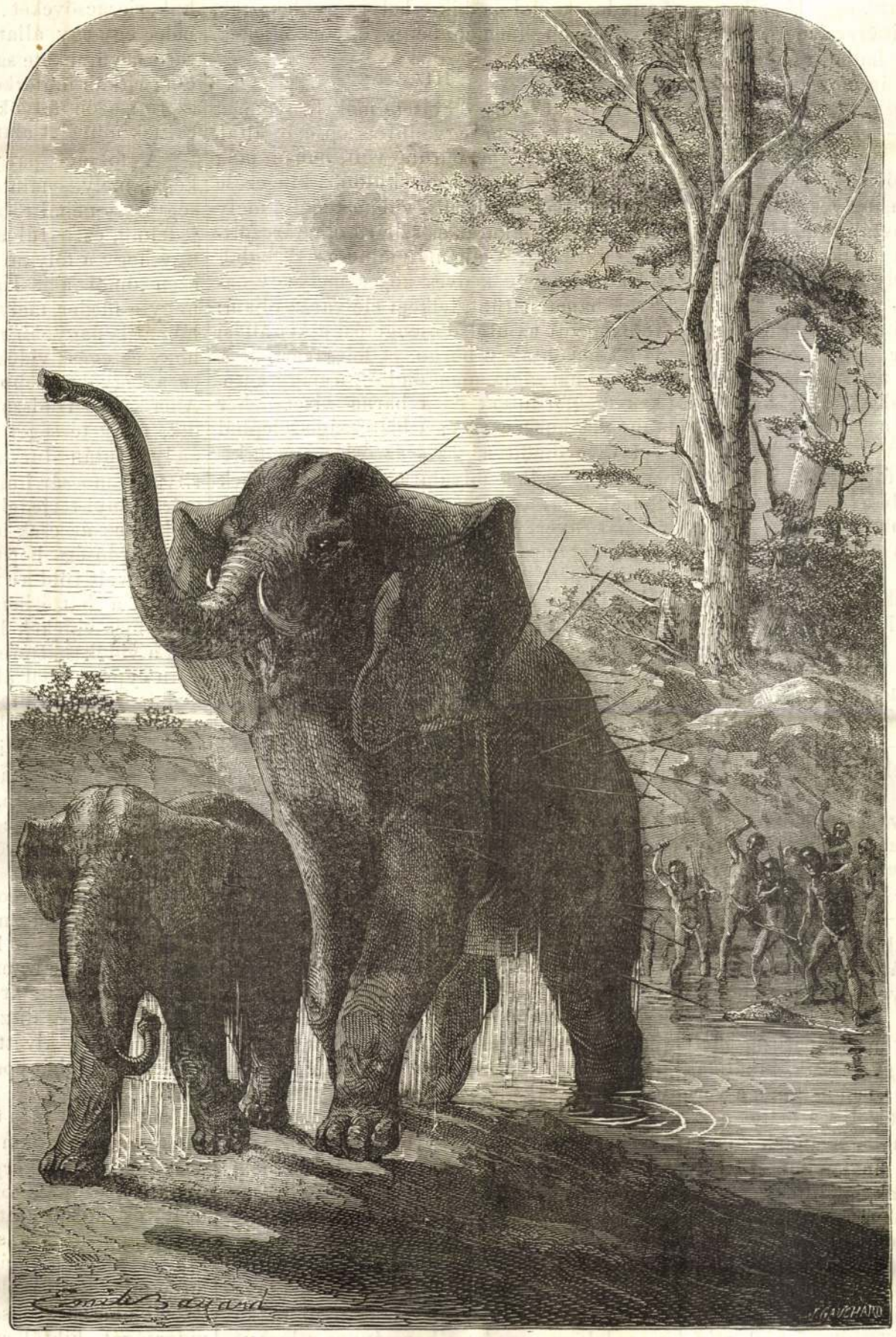

Livingstone afrikai utazásaiból: IV. Elefánt-vadászat.

A nőstény nem sejté a támadók közeledtét, s a fiatal elefánt, mely mintegy kétéves lehetett, nyugodtan elkezdett szopni. Azután mind a kettő egy más helyre indult, hol a patak jobban kiszélesedett; itt játszottak a vizben és iszapban; a fiatal elefánt jókedvüen csattogtatta füle lapjait s hányta-vetette orrmányát, s a nőstényen is meglátszott, hogy igen jól érzi magát. Ekkor a néger vadászok egyszerre elkezdenek füttyenteni s fennszóval kiabálják az állatoknak: „Itt vagyunk, hogy megöljünk. Meg kell halnotok! Ugy akarják az istenek!“

A felriasztott elefántok kivonultak a patakból, mialatt a vadászok közelebb jöttek s az üldözést elkezdték. A fiatal elefánt egyenes vonalban előre futott, de a völgy nyilását emberek által elállva találván, anyjához visszatért, mely védő paizsul szolgált fiának, s többször gyöngéden hátba ütötte orrmányával, mintha meg akarta volna nyugtatni. Néha körülnézett támadói között, kik egyre orditoztak s már csak 50 lépésnyire voltak tőle. Minden perczben közelebb jöttek. Most az elefántoknak nem maradt egyéb hátra, mint a patakon átgázolni; e körülményt felhasználták a vadászok, 20 lépésnyire közeledtek s kopjáikat hajgálták az elefántok testeibe. Nem sokára ugy nézett ki az öreg elefánt, mintha meg volna spékelve; számtalan sebből vérzett, s ugy látszott, mintha fiával már nem törődnék. Livingstone megparancsolá embereinek, hogy az utóbbit kiméljék. Elkezdett a szegény fiatal állat futni, de egy pár vadász, ki Livingstone rendeletét nem tudta, utolérte s lelőtte. A vén nőstény megcsendesedett, megfordult, s fájdalmasan és dühösen felorditva nekifordult a vadászoknak, kik nagy bajjal tudtak megmenekülni előle. Három izben rohant meg egy embert, kinek testét valami kiáltó szinü ruha fedte, de mindannyiszor uj meg uj kopjaszurásokat kapott; a vér patakban folyt belőle, mig végre lépése ingadozóvá lett, térde megcsuklott, lezuhant s kiadta páráját.

A nőstény tökéletesen kifejlett példány volt. Tudva levő, hogy az *afrikai* elefánt több tekintetben különbözik a *kelet-indiaitól*. Az afrikainak rendkivül nagy füllapjai vannak, melyek néha két rőfnyi hosszuak s három lábnál szélesebbek, s e szerint kétharmaddal nagyobbak, mint az indiai elefántoké. Az afrikai négerek még nem tanulták meg, mikép kelljen elefántjaikat szeliditeni s hasznosakká tenni. Pedig a historia tanusága szerint a régi rómaiak sok hasznukat vették hadjárataikban.

Kemenesaljai képek.

(Vasmegyében.)

I.

„Messze setétedik már a Ság teteje.“
Berzsenyi.

Nem minden, a mi szép, egyszersmind kedves is, — valamint ahhoz, hogy valami kedves legyen, nem épen föltétlenül szükséges, hogy az egyszersmind valami kitünő szépséggel birjon. — Két igen különböző tulajdonság a szépség és kedvesség, — amannak a szem, ennek, ugyszólván, a sziv a megfelelő érzék. — Vannak szép, komoly, méltóságos arczok, melyeket csupa tiszteletből nem tudunk szeretni. Sokszor hallottam már hires szépségek első meglátásakor azon nyilatkozatot: „Szép, bámulom, de szeretni nem tudnám.“ — Mig ellenben vannak arczok, melyekről nem lehet mondani, hogy szépek volnának, és mégis mindenki első látásra belé jök szeret. — Igy vagyunk a vidékekkel is. Szép az a fenyves, havas bércz, de: „tán csodállak, ámde nem szeretlek!“ Azonban Petőfit is a szülőfölde iránti szeretet ragadta el, midőn ezt irá a Kárpátokról, mert az a végtelen pusztaság is, melyet ő kedvelt, mint minden, a mi nagyszerüsége által hat, inkább bámulatot, mint szeretetet gerjeszt. Azokkal a hires regényes vidékekkel is sokszor megjárja az ember, megvan a külszépség, de sokszor nem találjuk a lelket, mely azt kedvessé tegye; s mint a gazdagon teritett asztaltól, hol túlterhelni kellett gyomrunkat a végre már izetlenné vált ételekkel, fáradt lélekkel távozunk tőlök; mig sokszor kevésbbé kiáltott szépségü helyeken oly jól érzi magát az ember, mintha lelke volna a vidéknek, a mi ugy vonja magához, ugy hivja az embert: jer, maradj itt!

Ily kedves vidéket birunk Kemenesaljában, mely szintén nem o y hirhedt szépség, hogy látására messze vidékről jőne az utazó; nincsenek erdő-koszoruzta bérczei, regényes völgyei, zugó patakjai, tavai stb.; nem is valami történeti nevezetesség szinhelye; — de ott vannak azok a szőlővel boritott dombok, és a távol kéklő hegyek, és az a bekeritett szép síkság, és a természetnek ama két csodája, a szabályos alaku *Ság* és *Somlyó* hegyek; mindenik régi rom-maradványokkal és a leggyönyörübb kilátással. És még hozzá a lakosoknál az a régi, épségben fennmaradt szives barátság oly kellemesen hat az emberre s oly kedves benyomást hagy hátra a távozó lelkében, hogy teljesen átérezzük az e tájat különösen kedvelő Berzsenyi szavait: „Ti kékellő halmok, gyönyörü vidékek, — vegyétek bús könyemet!“

Vasmegye észak-keleti részéből a Rába folyó leszel egy sarkot, melyen hosszában egy magas dombsor nyulik, az ugynevezett *Kemenes*, mintegy

Vas. Ujs. 1866.

mutatott. Mihelyt ez utóbbi látta, hogy ő volt a kérdés tárgya, odasietett a fogat mellé, s mélyen meghajtá magát.

— Uram — kérdé a delnő francziául — ön a „Nyugat szépének“ kapitánya?

— Igen, kisasszony — hangzék a válasz.

— Én az ön hajóján akarok utazni.

— Szerencsés leszek, ha ohajtását teljesithetem. Ugy hiszem, van még egy üres kabin.

— Azzal nem törödöm — vágott szavába a delnő — ön még éjfél előtt eléri birtokaimat, s igy nem lesz szükségem a hajón aludnom.

E szó: „birtokaimat“, ugy látszik nagy hatást gyakorolt a kapitányra, mert figyelme és udvariassága ennek hallatára még növekedék. Magát megha tván, mosolyogva kérdé a delnőt, hol szándékozik partra szállani

— Bringiers-nél — viszonzá az. Lakhelyem ugyan valamivel alább fekszik, de ott nincs alkalmas kiszálló hely; s e fölött nehány láda is van velem, melyeket Bringiers-nél könnyebb partraszállitani. E szavak után egy hordókkal és ládákkal megrakott szekérre mutatott, mely ép akkor állt meg hintója mögött.

A kapitányra — ki a hajótulajdonosnak társa volt, — e teher megpillantása még kedvesebb benyomást tön; egészen pazarló lön szolgálatai felajánlásával és készségét fejezé ki, törekedni fog az uj utazót a lehető legjobban elhelyezni.

— Kapitány ur — folytatá az ifju delnő s még mindig hintójában ülve maradt — még egy feltételt akarok kijelenteni.

— Kérem, mondja kegyed — hangzik a válasz.

— Jó! Ugy hallszik, az ön hajója versenyfutásra akar kelni más valamely jármüvel. Ha ez valóban igy van, akkor nem utazhatom önnel.

A kapitány kissé elkomorodott.

— Az egész aggodalom onnan származik — folytatá amaz — hogy egyszer csak is életveszélylyel menekülhettem egy ilyen verseny alkalmával, s ekkor határozottan megfogadtam, hogy ily veszedelemnek, jövendőben soha sem teszem ki többé magamat.

— Kisasszony — rebegé a kapitány — ugy hiszem — nem — — de — — hihetőleg lesz belőle valami, — azonban —

— N m nem — szakitá félbe a delnő — ha ön teljes megnyugtatást nem ad nekem, hogy nem fog versenyezni, akkor inkább más hajóra várakozom.

A kapitány nehány másodperczig mellére horgasztá fejét s ugy látszik, alkalmas feleletről gondolkozék. Lemondjon-e a verseny izgalmáról, élvezetéről, s a biztos győzelemről, melyre számolt, s annak fontos eredményeiről; vajjon lemondjon-e? Tért nyisson-e vetélytársának, alkalmat nyujtson-e jövendőbeli dicsekvésekre, kétes világosságba állitsa-e önmagát utazói, sőt saját legénysége előtt, kik a versenyfutásra már is előre örvendeznek? Másrészről azonban e delnőnek nem kevéssé jelentékeny óhajtását sem utasithatá vissza könnyü szerrel, annyival kevésbbé, minthogy ez terjedelmes ültetvények tulajdonosnője, s mint ilyen, a jövő őszre hihetőleg több száz hordó dohányt és czukrot foghatna az ő hajóján New-Orleansba szállitani. Jó hosszas gondolkozás után végre igy szólt a kapitány:

— Kegyed ajánlatát elfogadom kisasszony; — hajóm nem fog versenyt futni; szavamat adom kegyednek.

— Köszönöm kapitány ur, nagyon le vagyok kötelezve. Legyen szives, Antoine ur, holmimet a hajóra szállittatni. Ezen ur házgondviselőm; ő fog gondoskodni mindenről. És most, kapitány ur, mikor szándékszik ön indulni?

— Legfölebb egy óranegyed mulva, kisasszony.

— Bizonyosan mondhatja ezt? — kérdé jelentékeny mosolylyal, mely nyilván bizonyitá, hogy e gőzösöknek a pontosság elleni hibája nem ismeretlen előtte.

— Minden bizonynyal, kisasszony — viszonzá a kapitány — nyugodt lehet kegyed.

— Ugy rögtön hajóra szállok! — S ezen szavaknál kiszökött a kocsiból könnyedén, karját a kapitánynak nyujtá, ki őt a hölgyterem felé vezeté, s nemcsak az én szemeim elől tünt el, hanem eltünt nagyon korán mindazok elől is, kik e helyre gyülekeztek, hogy e szép tüneményben gyönyörködjenek.

III.

A fiatal leány tekintete mély benyomást tett reám, nem egyedül szépsége által, bárha ez is eléggé feltünő volt, hanem még inkább vonásainak azon különös kifejezése által, melyekben derült, vidám kedély, mély érzelem, erős akarat és szilárd elhatározottság tükrözött. A mig még mind azzal foglalkozám, hogy e kedves képet, mely oly nagyon hamar eltünt, lelkem elé varázsoljam: felhangzott az utolsó csengetés; a kiszállási hidat bevonták, a horgonyt felcsavarták. A gépész harangja megkondult, a nagy kerekek megfordultak és a barna vizet fehér tajtékká korbácsolák; a biztosság-szelepből fütyölve ömölt a göz s az óriás jármü kisiklott a széles folyamra. Csúcsát viznek felirányozá; a kerekek nehány csapása hatalmat nyert az áramlás fölött, s a szép hajó, a tetemes erőnek engedve, szegni kezdé a vizszinét. Egy-egy ágyu megdördülése jelenti néha a hajók indulását; a mi távozásunk alkalmával pedig egy régi tengerészdal hangzék fel a legénységnek bárha kissé nyers, de nem zengéstelen ajkairól.

New-Orleans két külvárosa, Lafayette és Carolton, csakhamar mögöttünk maradtak; raktáraik és lakházaik tetői eltüntek szemeinkből; csupán a St. Charles-hôtel kúpja, azon vendéglőé, minők csak az Egyesült-Államokban találhatók s a nagy székesegyház tornyai voltak azon egyedüli tárgyak, melyek a félhold alaku város fölött a láthatáron maradtak. Végre ezek is alámerültek s az uszó palota — mely néven az amerikai gőzöseit nevezi s pedig méltán — fenségesen haladt előre a Missisippi festői partjai között.

Valóban, ezen óriási folyamnak partjai a világ legnagyszerübb látványai közé tartoznak. Akármerre tekint az ember, mindenütt messze terjedő jóllétnek, átalános müveltségnek és kedvességnek nyomait láthatja. Maga a folyam kevésbbé kellemes, mert sárgás szine valami gyenge, fakó pirossal vegyülve, mogorva jellemet kölcsönöz neki. Sárga szinét a Missouritól kapja, a vörösest pedig a Red River beleömlő habjai okozzák. Különös sajátsága a Missisippinek az a nagy tömeg uszó fatörzs, melyeket majd egyenkint, majd egész csoportokban szokott magával hozni. Minden összeütközés ez uszó fákkal veszedelmes, s azért a kormányos a legovatosabban kikerüli azokat. Ha azonban néha mégis észre nem vesz egyet egyet, mely a vizszine alatt uszik: ilyenkor — a legjobb esetben — a hajó csak erősen megrendül. Legjobban fél a hajós a „Snag“-tól. Ez egy kiszáradt törzs, melyen azonban az egész gyökérzet még rajta van. E törzs a gyökerek sulyánál fogva sokszor a fenékre merül s a gyökereihez tapadt iszap mintegy megerősiti alapjában. A lombjaitól megfosztott csúcs kiállana ugyan a vizből függőlegesen: de a folyó ereje alábillenti, ugy hogy mindig rézsutos irányban áll. Ha csúcsa kiáll még a vizből, akkor a veszély — egészen sötét éjeket kivéve — nem nagy; ha azonban e csúcs csak egy-két lábnyira is el van rejtve a vizszine alatt: akkor a Snag igen veszedelmes, s rendesen minden hajó, a mely ilyenbe ütközik, a romlásé. A folyam iszapjába merült gyökerek gátolják a törzset, hogy a hajó nyomásának engedjen, s igy a rendesen hegyes csúcs befuródik a hajó oldalába vagy fenekébe, s lyukat ütvén rajta, ugy szólván egy pillanat alatt elsülyeszti.

Ezen uszó fák között más egyéb tárgyakat is vettem észre, melyek nem kevéssé érdekeltek, ugymint: czukornád-szárakat, kukoriczacsöveket, nyers pamutgolyókat, néha egy-egy állat hulláját, melyen a bussard nevü, fekete saskesely ült. Az alligator csak ritkán mutatkozik, minthogy ez jobban szereti azon folyókat, melyek partjai nincsenek müvelet alatt.

A folyam partjait széles szilárd föld képzi, mely — mintegy száz lépésnyi szélességtől — néhol több angol mérföldnyi terjedelmü, ezen túl aztán a talaj lejtővé lesz, ugy hogy a folyam valóban mintegy gerinczen ömöl alá. Ha azonban elgondoljuk, hogy a meder mélysége mintegy százötven lábnál is nagyobb, mégis azt kell állitanunk, hogy az egész vidéken — melyen át siet — ez a legvölgyesebb, legnagyobb mélység. Ama széles földszalagon túl mocsár kezdődik, mely térséget a viz évenkint elönti s mely azután durva füvel és sással van boritva. A mocsár imitt-amott van husz angol mérföldnyi terjedelmü. Azon részeket, melyeken az ár csak ideig-óráig tart, áthatlan sürü erdőség boritja. A partok menténi megmüvelt föld s a mögötte elterülő mocsár között a háttérben sötét erdő-öv vonul, mely más vidékek hegysorainak megfelelőleg, a vidék háttere gyanánt szolgál s jobbára cyprusokból áll. A folyamparti emelkedett részen vannak az ültetvények, hol czukornád, rizs, dohány, gyapot, indigo és tengeri termesztetik. Fekete rabszolgák egész seregét láttam munkálkodni szines gyapotöltönyeikben, láttam öszvérektől vagy ökröktől vont terjedelmes kocsikat, a mint a czukorültetvényről visszatértek, vagy a partok mentében lassan odábbgurultak; láttam elegans creolokat, kicsiny, spanyol lovakon száguldozni az ut hosszában. Ez élénk szin mögött láttam az ültetvényesek pompás lakházait, narancsligetekkel és kertekkel, zöld ablakredőnyökkel, lombfedte verandáikkal és díszes keritésekkel, mögöttük világosan kivettem a hatalmas czukorépületet, a dohánypajtákat s a pamuttisztitó házat.

Majd ismét más ültetvény mellett haladtunk el, hol vidám élet zsibongott. A fák árnyaiban sok nyergelt ló állott; a verandán, a gyeppázsiton s a narancsligetben urak és nők sétáltak gazdagon öltözve; zene hangzott s a szabad ég alatt tánczoltak. A ki ezen vidám életet látja, lehetlen, hogy e boldog kreolok sorsát ne irigyelje. Ezen emberek örökségben birják a franczia vidorságát, kiktől származnak, s hihetőleg alig van valahol nép, mely a mulatságot annyira kedvelné, mint ezek. Ha valamely ültetvényen valami mulatságot adnak, ilyenkor két lovag indul utnak, egyik viznek le, a másik fölfelé. Mindegyiknek kürt van a kezében, melyet a házak előtt meg szoktak fúni. A kürt hangjára egy-egy kreol leányka üget ki s csak azt kérdezi:

— Hol lesz?

A hely és az óra az csupán, a mikről kérdezősködni szokás, a többi magától értetik, és különös meghivást sem nem adnak, sem nem várnak.

Szemeim előtt panorama gyanánt igy vonultak el e változatos és kedves képek,

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1977 5

KORUNK

Rusz Lívia

1021

Rusz Lívia: In memoriam

rekvése arra, hogy saját politikai
Havasalföld és Moldva harca a f
ges eredményekhez vezetett. A két
örök birodalom fennhatóságát, ami k
ellett fizetniük, persze azzal az ígéret
lenes akciótól. Ezzel szemben — a dé
román népnek sikerült megőriznie b
azgatását és vezetését, s ugyanakkor
külpolitikában. A török birodalom
román államok függőségét, s ez siker
ott évi kötelezettségeket növelték olyannyira, hogy ezek nehezen elviselhetove vá-
ak, s bár elvileg elismerték az uralkodó megválasztását és öröklés szerinti foly-
onosságát, ezt mégis a szultánnak kellett jóváhagynia, a külpolitikai tevékenység
zabadságát pedig csaknem teljesen eltörölték.

A változatos és súlyos hozzájárulások miatti kizsákmányoltság okozta elége-
etlenség, valamint a törököknek a belügyekbe történő gyakori beavatkozása a XV.
zázadtól a XIX. századig egy sor arra irányuló próbálkozáshoz vezetett, hogy a
omán nép visszanyerje függetlenségét. Mindezek azonban sikertelenek maradtak,
ég a XVIII. században is, amikor Törökország láthatóan hanyatlásnak indult,
délkelet-európai uralmát veszélyeztette az osztrák és az orosz birodalom hatal-
ának növekedése.

A XIX. századtól kezdve a román nép függetlenségi harca fokozódott, s
épésről lépésre sikereket ért el. Ezt több ok magyarázza. A gazdasági előrehaladás,
z árutermelés és a kereskedelem fejlődése — bár kontinensünk nyugati részéhez
iszonyítva Délkelet-Európában ez nagyon megkésett — a román országokban is
ellendült. Kialakult a tőkés osztály, amely életbevágóan érdekelt volt a gazdasági
zabadságnak, a törvényhozás és közigazgatási rendszer korszerűsítésének, a poli-
ikai szabadságnak a megvalósításában. Fejlődött és elterjedt a korszerű, világi,
omán nyelven művelt kultúra. Ez a művelődés a gazdasági, társadalmi és politi-
ai érdekeket, a haladásra, a társadalom és az állam szerkezeti reformjára irá-
yuló törekvést szolgálta, hozzájárult az ilyen értelmű közvélemény kialakulásá-
oz, a modern értelemben vett politikai és nemzeti tudat megjelenésében. A román
yelvű oktatás és sajtó fejlődése siettette ezt a szellemi folyamatot, ugyanakkor
lősegítette a francia forradalom eszméinek terjedését. Törökország gyengülése
olytatódott, ezzel egyidőben nőtt Oroszország és Ausztria ereje, e két hatalom
erjeszkedő törekvése a Balkán-félszigeten közvetve kedvezően hatott ki földré-
zünk e zónájában a népek török uralom elleni felszabadító harcára. A gazdasági

RUSZ Lívia **45**
Kolozsvár, 1930. szeptember 28.
IA Képz. Főisk. Kvár,
grafikus és festő
(1987 óta az NSZK-ban él.)

Banner Erdély

Eugen Fehr
1964

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Utunk
1978 XII 29

1021 Rusz Lívia

Rusz Lívia: Önarckép

BABITS MIHÁLY

Az Ál-Jónás Nem Létező Könyve az Illemről

DEÁK TAMÁSNAK

Mondá Jónás: megyek a város ellen,
Ahol oly rútul megfogyott az illem,
Hangos a szó, a kézcsók pedig renyhe,
Rőt pulóverben járnak hangversenyre.
De át fogom a szokásokat gyúrni:
Ha az úr az Úr, úgy én vagyok az úrfi!
Én változtatom át a rosszat jóra...
... Majd illendően fölszállt a hajóra.
De már a hajón zajongva fogadták;
A kormányoson pedig alsónadrág
Vala, illendő díszruha helyett.
Ez olyan súlyos hiba volt, melyet
Jónás nem hagyott szó nélkül és bölcsen
„Elvárom, hogy ön egyenruhát öltsön" —
Mondta, tetőtől talpig végigmérve.
Mire nagy lőn a kormányosnak mérge.
De mert nem volt se bölcselő, se szónok,
Szakállát tépte, hosszan átkozódott,
Majd haragjába kiáltott egy „Hoppát"
Mire Jónást a hullámokba dobták,
Utána pökvén „fulladj meg ebadta",
De jött egy cet és szó nélkül bekapta.
És lett lakása cethalnak a gyomra,
Mely sötét, mint a tömbházban a kamra.
Jónás szíve majd megszakadt a bútól:
A cet hasában nem volt semmi bútor,
Sem biedermájer, sem pedig barokk,
Csak a végén volt holmi halfarok.
Nem volt rá mód, hogy Jónás általvésse:
Mert a cethalhoz nem vala halkése.
De főként azon háborgott a lelke:
Mi az illendő, ha egy cet lenyelte?

A hal azonban Ninivébe vitte,
S mint egy paraszt, a fövenyre kiköpte,
Csak annyit mondván Jónás őreája:
— Ennek se volt ám cet-gyerekszobája...
Azzal megindult Jónás a piacra.

MADÁCH IMRE

Fölfedezetlen szín a Tragédiából

DEÁK TAMÁSNAK

Ádám

Újra elszállt a szüm ájulata,
És bár a lábam lépte bágyatag;
Nem szűnök dicső eszmékért hevülni,
Melyet egy tisztult kor hozand elém...

Lucifer

Ímé a kor hová kívánkozál,
Hol minden kéz a közjóléten munkál,
És kitárulván testvérkézre lel.

A magy orsz-i k[illegible] e e [illegible]
[illegible]e ye O M K Tévkony[illegible]
240 45 l

Rusz Zsigmond

fametsző.

Pest. mészáros u. 2.

1 magy orsz-i kzömszek neve &
lakhelye O M K T évkönyve 1865/6
240 -45. l.

rász uram kijelentette, hogy ebédet ugyan nem szoktak készíteni, mert csak délutáni és esti vendégek vannak, de a mit maguknak főztek, szivesen szolgálnak belőle, sőt a fürge sovány asszony még meg is szaporította hirtelenesen egy kis vese-velővel a fogásokat.

Ebéd alatt aztán megindult a bizalmas beszélgetés: Mi ujság a városban? Mért járnak itt az emberek feketében? Hogy viselik magukat a kurucz tisztek? Jól megy-e az üzlet idekünn? Azelőtt ugy-e Görgőn volt Kárász uram?

Kárász a szerint felelt, hol kurtán, hol hosszabban, a mint szivesen vagy nem szivesen érintette a tárgy, óvatos, általánosságba mozgó kifejezéseket használt, mint egy püspök, Görgőnél pedig végképen megfogyott a szava.

— A Quendel vendéglőjét bérelte?

— Ühüm.

— Hallom, fényesen ment.

— No, no.

— Milyen ember a Görgey?

Kárász nyugtalanul mozdult meg.

— Talán ismerős Görgőn? — kérdé.

— Nem. Sohasem voltam ott, hanem volt hajdan egy bajtársam, a ki onnan való, az sokat beszélt nekem Görgő felől.

— Úgy?

— Egy Bibók Zsiga nevű, — folytatá a vendég. — Nem lakik most ott?

— Nem, de hallottam felőle, infámis gazember, ha ugyan egyet gondolunk a személyben.

— Csodálom, — szólt a vendég elkomolyodva, — azt, a kit én gondolok, általában kedves embernek tartották.

— Ez megszökött otthonról, — jegyezte meg Kárász közömbösen.

— S most hazavárják, — egészité ki a mondatot az utas.

— A varjak, — tette hozzá Kárász.

— Miért a varjak?

— Azoknak lesz belőle hasznuk.

— Hogy-hogy?

— Úgy, hogy ha hazajön, felakasztódik.

(Folytatása következik.)

«A GYŐZTESEK.»

A Nemzeti Szinház bemutatója.

A mai szinpadi szerzőket a hűtlen asszonyon kívül semmi sem érdekli annyira, mint a kapaszkodó férfi alakja. S ha már házasságtörési drámát nem irhatnak, legalább stréberdrámát írnak, de legszivesebben egyesitik a kettőt, mint *Fabre* Emil, franczia iró «A győztesek» czimű négy felvonásos társadalmi szinművében. E munkában két egymáshoz teljesen méltó alak kötött házasfrigyet: egy férfi, a jeles Daygraud, a ki állhatatos törtetéssel vidéki ügyvédből miniszterré akarja magát fölküzdeni, s ennek derék felesége, a ki megcsalta volt urát s kedvesének támogatásával segitette előre férjét a nehéz ügyvédi pályán. A házasfelek vállvetett igyekezete szerencsésen czélhoz vezet, csak még némi akadály áll a teljes érvényesülés útjában. A férj, mint ügyvéd, egy kellemetlen ügybe bonyolódik, a mely veszélyezteti ügyvédi hirnevét s véget vethet politikai pályájának. Néhány százezer frank árán tisztázhatná magát, csakhogy a pénzt nem tudja előteremteni. De nem hiába választotta meg szerencsésen hitvestársát; a fáradhatatlan asszony megszerzi a pénzt egykori imádójától, a ki kifogástalan gavallér s még mindig kész a nemes párért anyagi áldozatokat hozni. Daygraud úr tehát kibonyolódik a hirnevét veszélyeztető ügyből, becsülete ismét vakító fényben tündököl, miniszterré lesz. A házasságtörő asszony s a törtető férj elérik teljes diadalukat, az emberek hódolnak előttük.

Ámde a szerző a költői igazságszolgáltatás híve. Mint erkölcsi jellem nem hagyhatja a bünt büntetlenül. Különben is megtanulta Ibsen «Társadalom támaszai»-ból, «Vadkacsá»-jából, «Kisértet»-jeiből s más éjszaki művekből, hogy a szülők vétkeit meg kell torolni. Legalkalmasabb médium erre a gyermek. A Daygraud házaspárnak van tehát egy fia, a ki ideális lelkü ifjú s a becsület hőse. Mialatt az a kellemetlen ügyvédi história folyik s a hirlapok csúnya leleplezéseket közölnek a miniszter-jelöltről, egy botrányhajhászó lapocska Daygraud asszony becsületét is gyalázza. Leleplezi a nő múltját. Ezen felháborodik az ifjú, nem hagyhatja anyját gyalázni, párbajra hívja a botrányos czikk iróját s a párbajban elesik. A szerző csodás leleménynyel ép abban a perczben öleti meg a fiut, mikor az apa eléri törtetéseinek végczélját: a miniszteri tárczát. Már most sem apa, sem anya nem örvendezhetnek a sikernek. Győztesek, mint a mű czíme mutatja, de ha! mi drága áron vivták a győzelmet: szeretett gyermekük halálának árán. Megvan tehát a költői igazságszolgáltatás, a szerző mégis csak istenes munkát végzett, noha egész estén keresztül botrányban vájkált. Kielégítette azokat a francziákat, a kik miniszereik bűneiről szeretnek hirlapi leleplezéseket olvasni s egyúttal kielégítette azokat az erkölcsös szíveket, a kik a bünök bünhődéseit kivánják hallani.

Nem is vonjuk kétségbe, hogy e drámának Párisban bizonyos hatása lehetett. Ott a nézők sok czélzást, társadalmi s politikai vonatkozást, pikáns leleplezést fedezhettek fel a munkában s mindez a hirlapi tartalom kárpótolhatta őket a költői értékért. De a mi közönségünket a mű csak fárasztja. A szerző ugyanis, hogy meséjét egészen valószerűvé tegye, hosszú négy felvonáson keresztül egyre fejtegeti azt a kellemetlen jogi esetet, a mely a törtető ügyvéd kerületét veszélyezteti. Felperes, alperes, hitelező, csőd, beadvány, felebbezés, szóval egy teljes kereskedelmi pör minden epizódja vonul fel a drámában s el kell ismernünk, hogy a szerző a csőd- és váltóügyekben rendkivüli jártasságú. Talán ügyvéd, vagy legalább is törvényszéki tudósító. Jogászok különös érdeklődéssel kisérhetik e művet, a mely aprólékos gonddal s lelkiismeretességgel dolgoz ki egy polgári pert. Különösen az ügyvédi kamarák fegyelmi ügyeinek intézői lehetnek kiváncsiak, mikép tisztázza magát a híres ügyvéd. A hősi pár jelleme iránt azonban senkiben sem támadhat érdeklődés, oly üres, sivár, százszor látott szinpadi báb mind a kettő. Bármily erőfeszitést fejt ki a szerző, hogy ezeket izgalmas drámai helyzetekben érdekessé tegye: az üres lelkek szereplése nyomán csak üresség marad a lélekben. A fiú pedig, a ki érdekesebb lehetne, alig szerepel s csak mint valami rég ismert árnyék suhan keresztül a művön.

Érthető tehát, hogy a sok hatásvadászó mű-izgalom hatás nélkül vonult el a Nemzeti Szinház közönsége fölött. Érthetetlen csak az maradt, mi köze a magyar közönségnek a párisi botránykrónika leleplezéseihez és burkolt czélzásaihoz? A szinészek a szokott művészettel játszották szerepeiket. Újszerű alakításokra nem nyilt tér. Leginkább kitűnt *Hegyesi* Mari Daygraudné szerepében. Fia párbaja alkalmával az anyai érzés megrázó hangjait hallatta s egy pillanatig meggyőzőn hatott a hallgatókra. *Palágyi Lajos.*

MADERSPACH KÁROLYNÉ EMLÉKE RUSZKABÁNYÁN.

Elekes Pál amateur-fölvétele.

A REPÜLŐ EMBER.

Az elmult vasárnapról a magyar főváros határán belül kettős csodát jegyezhet föl a krónikás. Az egyik csodát úgy hozták el közénk készen, ládákban, kialkudott bérért. A másik csodát ellenben mi magunk hoztuk létre, talán önkéntelenül, mindenesetre előre való tervezgetés nélkül, de épen ezért, épen a váratlanságánál, az ösztönszerüségénél fogva annál megkapóbb, sőt csaknem: megdöbbentő csodát. Láttuk az első repülőgépet, ezt a hatalmas szárnyú, villámgyorsan suhanó mesterséges szitakötőt, a mely vakmerő, de gyönyörű fenhéjázással szögezte neki a levegőégnek a maga kattogó, diadalmas zajt verő gépfejét. És láttunk együtt, egy tömegben akkora néptengert, a milyen Attila, meg a honfoglalás kora óta egy táborba még soha össze nem verődött Magyarország földjén.

Ha Blériot Lajos büszkén fogja följegyezni az ő kétségtelenül történelmi jelentőségű életének a naplójába a nálunk való szereplésének a dátumát: nem fog tévedni, mert arra a napra méltán büszke lehet. De ha azt fogja hinni, hogy a harmadmillióhoz közel járó tömeg főképen, vagy csakis az ő kedvéért sereglett egybe: akkor bizony tévedni fog Louis Blériot. Az az óriási emberhadsereg, a melynek soraiban minden rend és minden rang, minden nem és minden kor tizezrével volt képviselve: nem Blériotnak, a repülő *franciának*, hanem a *repülő embernek* nyújtotta deliriumszerű és mégis szinte áhitatos lelkesedését. Nem a kedves, a híres, a nagyszerű Blériot volt ennek az emlékezetes délutánnak a hőse, hanem maga az ember, a ki annyi álmodozást és annyi vért pazarolt évezredeken keresztül a levegő birtokba vételéért. A ki ott ünnepelt, és tapsolt, és kendőt lobogtatott a hepe-hupás katonai gyakorlótéren: egy-egy lelkes pillanatban talán el is felejtette a munkás-zubbonyba bujt világhírű «madár-embert» s megmámorosodva a körülczikázó szárnyas gép hipnotikus erejétől, ki-ki talán már önmagát látta a János vitéznek emez engedelmes griffmadarán, a mely oda viszi az embert, a hol több a napfény, kevesebb a sár... el a még meg nem járt utak s a még át nem élvezett gyönyörűségek felé.

Ezt a remek tipusú franciát egyébként egészen a fölszállásig körülvette és üldözte egy egészen különös fajta bizalmatlanság. Bizalmatlanság, a mely nem neki, az embernek, hanem az ő fátumának szólott. Mindenki tudta róla, hogy első nagyobb, sőt egyetlen nagyobb sikerét a calais-doveri repülésével érte el. De azt is tudták róla, hogy azóta üldözi a balszerencse. A Reims mellett elterülő Béthenysikon a nagy versengés alkalmával egészen háttérbe szorult. Nagyobb eredménye csak az volt, hogy megnyerte a gyorsaság díját a tiz kilométeres távolságra. A mikor azonban a a nagy dijért indult — már pórul járt. A benzintartója a levegőben fölrobbant s ő gépestől lezuhant. Néhány surlódás, néhány égett seb, és semmi nagyobb dij: ez volt Bleriot reims-i haszna. Azután következett — mindössze néhány nappal később — Brescia repülő hete a Montichiari-sikon. A jó, a régi, a kipróbált gépe Reimsban elpusztult: itt újat kellett alkalmaznia és ez, manapság még, épen olyan körülményes munka, mint egy remek származású, nemesvérű, de még zabolátlan csikóból kitünő versenyparipát nevelni. Mindenek fölött idő kell hozzá. Makranczos géppel, még meg-megsajgó testtel valóban lehetetlenség lett volna Blériottól elsőrangú szereplést követelni a Montichiari-sík repülő hetében. Utoljára Berlinbe hivták. Ide már gyógyultan és kezes, megszelidített géppel érkezett. Ám az ő franczia könnyedségének, egyszerű, szinte graczió-

fölfelé kapaszkodik az ablakokig, valami sajátságos, buja, izgató illata van, — vagy csak bolondos képzelődés az egész.

Annyi bizonyos, hogy Bibók uram egy jó verset aludt az egyik szobában, csizmástól, mindenestől belevetve magát az ágyba. Már délre járt az idő, mikor felkelt, a kert még most is néptelen volt (csak uzsonnatáján kezdődik itt az élet), mindenekelőtt egy nagy sétát tett és hosszú fontolgatás után, hogy miképen és kitől üzenjen Klebe úrnak, ő is arra szánta magát, hogy a mezőket ellepő mindenféle munkások közül egy öreg asszonyt keres, hiszen az ördög maga is öreg asszonyt küld olyan helyre, a hova ő maga fél elmenni.

Talált is még idejében egy ilyen öreg asszonyt (azt mindig talál az ember), a ki mindenféle gyógy- és kuruzslófüveket szedett a földeken, néhány ezüstpénzért ajánlkozott, hogy felkeresi Klebe urat, a kit személyesen ismer s átadja neki azt az üzenetet, hogy estére jőjjön el a városi kertbe, a hol a bélai barátja várja, a ki csak azért jött, hogy a lőcsei harangot hallja.

— Szép is annak a szava, meg kell adni, —

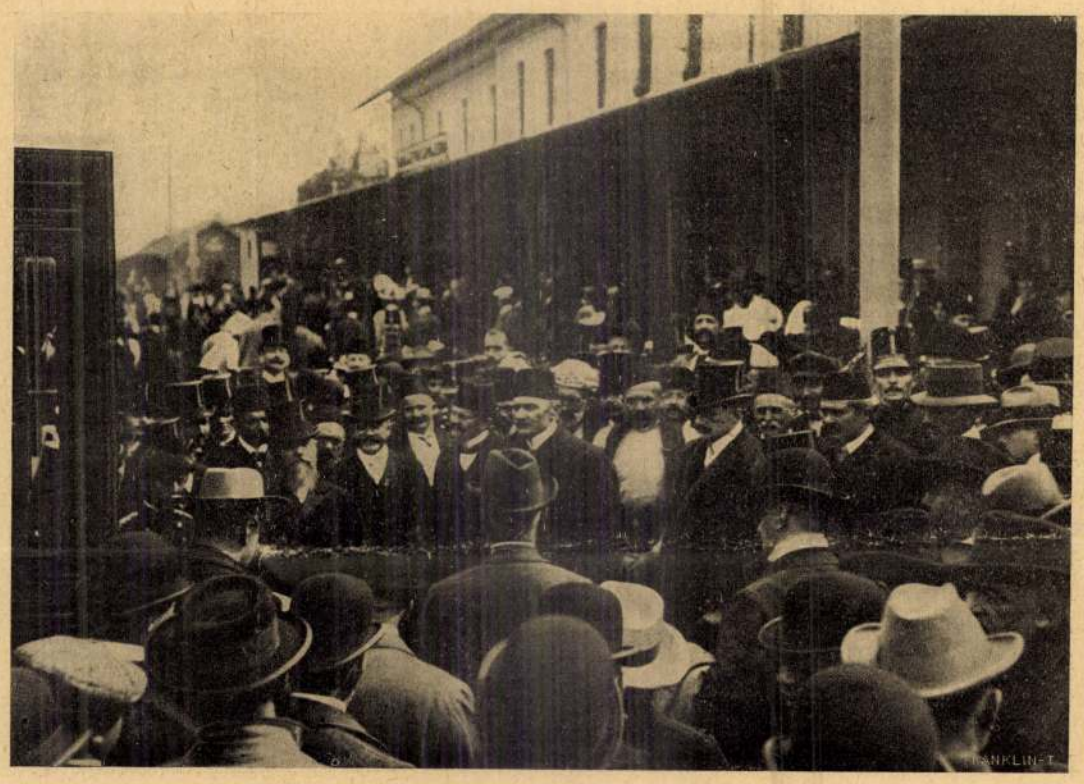

A KÜLDÖTTSÉG FOGADTATÁSA SARAJEVÓBAN.

A TRAVNIKI ÁLLOMÁSON.

mondá az öreg asszony, nem minden tisztelet nélkül tekintve fel arra a férfiúra, a ki ilyen messzire elzarándokolt ilyen épületes szándékkal.

Szemmelláthatólag meghatotta és bizonyos volt, hogy minden szembejövőnek elujságolja útközben, milyen derék emberre bukkant . . . hogy vannak még jámbor emberek a világon. Mindjárt megijedt ettől Bibók és visszakapált, hogy ő harangöntő mester Bélán és olyan harangot rendeltek meg nála Bécsbe a Szent István tornyába, a melyiknek a hangja szakasztott a lőcseié legyen, azért akarja hallani. Hanem most meg már attól ijedt meg, hogy megkonfundálja az asszonyt a sok mindenfélével és nem birja tisztán átadni az üzenetet, hát abban állapodtak meg, hogy miután Klebével beszélt, még egyszer jőjjön vissza jelenteni és akkor kapja meg a kialkudott pénz másik felét.

A mi bölcs megállapodásnak mondható azért is, mert a kialkudott összegnek ez a másik fele már nem volt meg, úgy, hogy Bibókot hova-tovább az a gondolat kezdte foglalkoztatni, hol és min ebédel meg. A kertvendéglőben nem szabad a pénztelenségének kisülnie, a városon kivül voltak ugyan elszórva házikók, füstölgő fedelekkel (kürtők még ritkák abban az időben), de ezek többnyire majorosok, gazdag polgárok cselédjei, pénz nélkül semmire se megy velök az ember. Mindennek daczára nem nagyon bántotta a helyzet. Hozzá volt szokva az effélékhez, mint az erdei vad. A tigris, a szarvas, a farkas nem tart szakácsot. Az esik neki jól, a mi véletlenül jön. Nem tudják a háziállatok, a kiknek rendes jászoluk van, mi az édes . . .

Mégis a kerti korcsma felé bandukolt s egy kis sündisznót talált útközben. Hop, ez az. Megvan az ebéd. Jó lesz a kis vézna gyereknek ajándékba. Megint nevetni fog. S a mosolygására minden tepsi és lábas elkezd sisteregni.

Mosolyogva hajolt le érte: «gyere, kis piszkos», s bedugta a zsebébe a sünt.

Az emberismeret csodaszerével bekenve, csakugyan jól számított, a kis piszkos pompás ebédhez juttatta, mert a penészvirág kegyesen fogadta a különös állatot s mikor Bibók kérdést intézett, hogy kaphatna-e ebédet, Ká-

A KÜLDÖTTSÉG A TRAVNIKI FOGADÓ-BIZOTTSÁGGAL A VÁROSHÁZA ELŐTT.

BUDAPEST KÜLDÖTTSÉGE BOSZNIÁBAN. — Jelfy Gyula fölvételei.

Ruszka László

fotós

A GYULAI DÜRER TEREMBEN megnyílt a Franciaországban élő Ruszka László fotóművész tárlata. A május elsejéig nyitva tartó kiállításon a neves párizsi fényképész százegy felvételét, közöttük olyan világhírességek portréját láthatják az érdeklődők, mint például Louis Aragon és Francoise Sagan.

Népnevelő, 1988. márc. 12.

Ruszkay

„FIGYELŐ"
UJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon: 296—534

Március Tizenötödike
Lap: .....
1948 SZEP. 17
Megjelent: .....

93

ABSZTRAKT KIÁLLÍTÁS

— Mit ábrázol ez a kép, Mester?
— Mit tudom én, majd holnap megírják a lapok.

10 as Só 2.
2 kyós Bab 1.
1 " Zöldhorsó
5 as fagnajó 1.
5 dobon Sorgfinica 1
10

1939 XII. 2

Bajmo

Ruszkay Gyuláné

— **Vitéz nemes Ruszkay Gyuláné és nádasdi Sárközy Elemér kiállítása.** Különböző kiállításokon már felkeltette figyelmünket vitéz nemes *Ruszkay Gyuláné* egy-egy vizfestménye, de csak most, a Kossuth Lajos-utcai *Műteremben* rendezett kiállításán nyilik meg előttünk igazi távlatalban ez az erőteljes akvarellista tehetség. Ruszkayné a hegyvidék festője, akit a hegyi természet adottságai sohasem csábitanak tetszetős és könnyü feladatok megoldására, hanem, aki a táj lelkét keresi és azt férfias szükszavusággal, a szinek gazdaságos, de annál kifejezőbb erejével tudja érzeztetni. Tájlátásában, festői eszközeiben van valami hodleri vonás, mint ahogy a természet, melynek festője, szintén rokon a svájci mester világával. Arn hegység, Kilátás Wallgaura, Téli táj és Soiern-csúcs cimü tájai, különösen pedig napraforgós csendélete révén, a legjobb és legegyénibb magyar akvarellisták közé sorolhatjuk Ruszkaynét. — A kiállitás másik festője, *nádasdi Sárközy Elemér*, egyelőre még a tárgyilagos látásu naturalizmus utjait követi, de benne is érezhető, mennyire hiven igyekszik természetélményének kifejezésére. Szép szinei vannak, jó rajztudása, de fejlődése során mélyebb kapcsolatot kell találnia a természet és a saját egyénisége között. Különösen felsőmagyarországi tájainak üde levegője és dalmáciai részleteinek friss szinei megnyerőek. *(—y.)*

P.H. 936 I. 22.

PH 1936. I. 22.

Ruszkay Gyuláné

MŰVÉSZET

RUSZKAYNÉ ÉS SÁRKÖZY A MŰTEREM-BEN

Vitéz nemes *Ruszkay* Gyuláné és *Sárközy* Elemér festőművészek gyüjteményes kiállitásának megnyitása január 22-én, délután öt órakor lesz a *Műterem* Kossuth Lajos utca 12. sz. félemeleti kiállitási termeiben.

M. 936. T. 19.

Ruszkay Gyuláné

* (Képkiállítás.) Vitéz Nemes Ruszkay Gyuláné és nádasdi *Sárközy* Elemér festőművészek gyüjteményes kiállitása nyilik meg szerdán a *Műterem* Kossuth Lajos-utca 12. szám alatti helyiségeiben. *Ruszkay* Gyuláné kizárólag vízfestményeket állított ki, melyekben könnyedén, mégis biztosan rögzíti meg szindús impresszióit. Hűen a vízfestés technikájához, teljesen laza foltokban ábrázol, a papir fehérjét is belekomponálja képeinek előadásába. Néha modora kissé Vaszary János bátor, összefoglaló szinfölrakására emlékeztet, de stílusa hajlékonyabb, simulékonyabb, nem olyan határozott, merész, mint Vaszaryé. Nála is dekratív melléktörekvés vegyül a valóság illuzióját keltő ábrázolásaiba. Csak találomra kapjuk ki példaképpen *Téli táj*, a *Strandfürdő*, a *Vitorlások*, a *Kertészet* című lapokat, mint gyüjteménye legkiválóbb darabjait. —

BH. 936. T. 22.

Ruszkay Gyuláné

— **Ruszkay Gyuláné és Sárközy Elemér kiállítása.** A Müterem Kossuth Lajos-utcai szalonjában mutatja be ujabb munkáit ez a két művész. Ruszkayné igen rutinos vizfestő, aki nagy könnyedséggel és előadásában éppen csak a lényegre szoritkozva ábrázolja Ausztria és Bajorország festői tájait. Kár, hogy szinei önkényesek: nem elég valószerüek és nem eléggé egyéniek. —

36 I/22

Ujság 936. I. 22.

Ruszkay Gyuláné

— **Vitéz Ruszkay Gyuláné és Sárközy Elemér kiállítása.** Franciásan könnyed akvarellsorozatot állított ki a Műterem termeiben *Ruszkay* Gyuláné, amelyeket utazásai közben rögzített papirra. Annyira frissen és könnyedén vannak a zöld, piros és kék szinek odavetve, hogy nem csodálkoznánk, ha a vonatablakon keresztül jegyezte volna fel a mellette elsuhanó őrházakat, hegyi tavakat, hóboritotta hegyóriásokat, a vihar után üde szinekben ujraéledő tiroli fegyveseket. Képei különben vonzó tárgyuak és élet-vidám szinüek.

NU. 936. T. 23.

Ruszkay Gyuláné

— **Ruszkay Gyuláné és Sárközy Elemér Festőművészek kiállítása.** Vitéz nemes *Ruszkay* Gyuláné festőművésznő és nádasdi *Sárközy* Elemér festőművész, a Kossuth Lajos-utcai „Műterem" félemeleti termeiben gyüjteményes kiállitást rendeznek, amely január 22-én, szerdán délután öt órakor ünnepélyes külsőségek között nyilik meg. A kiállitás iránt a hivatalos körökben is élénk érdeklődés nyilvánul meg. Az ünnepélyes megnyitáson képviselteti magát a kultuszkormány és a főváros, ugyszintén a sajtó. A nagyközönség számára a kiállitás január 23-án, csütörtökön nyilik meg. A kiállitás február 5-ig marad nyitva.

NH. 936. T. 21.

NH. 936. T. 21.

Ruszkay Gyuláné

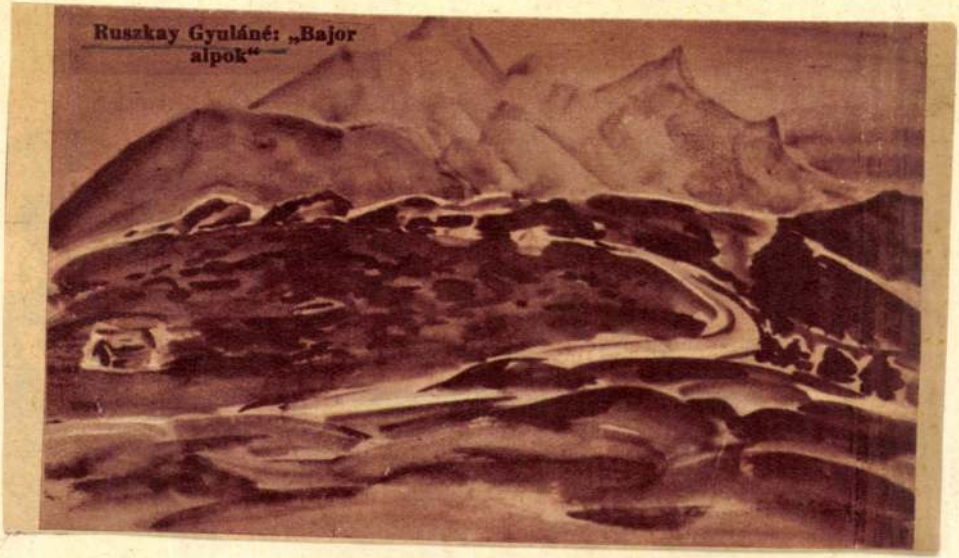

2.

Ruszkay Gyuláné

* (Ruszkay Gyuláné és Sárközy Elemér kiállítása.) Vitéz nemes Ruszkay Gyuláné festő-művésznő és nádasdi *Sárközy* Elemér festőművész, a Kossuth Lajos-utcai „Műterem" félemeleti termeiben gyüjteményes kiállítást rendeznek, amely *január 22-én, szerdán*, délután 5 órakor nyílik meg. A közönség számára a kiállítás január 23-án, csütörtökön, nyílik meg és február 5-ig marad nyitva.

BH. 936. T. 21.

Ruszkay Gyuláné

— Gyüjteményes kiállitás a „Müterem"-ben. A „Müterem" kiállitási helyiségeiben január 22-én érdekes kiállitás nyilik meg: vitéz nemes Ruszkay Gyuláné festőművésznő és nádasdi *Sárközy* Elemér festőművész mutatják be gyüjteményes anyagukat. Mindketten tehetséges, kitünő művészek.

NY.936.T.19.

Ruszkay Gyuláné

MŰVÉSZET

VITÉZ RUSZKAYNÉ ÉS SÁRKÖZY KÉPEI A MŰTEREM-BEN

Mindketten föltűntek már korábbi tárlatokon, de ezuttal lépnek elő első önálló kiállításukkal. Vitéz nemes *Ruszkay* Gyuláné félszáz képe legnagyobbrészt vizfestmény. Ez az ő legsajátosabb műfaja, amelyben teljesen kifejezi magát. A vizfestés végleges, tiszta stilusu műfaj nála. Havasi tájakról, hegyekről és vizekről finom, tiszta és határozott hangulatai vannak, biztos szemmel fogja össze egyszerüsitett vonalakba és szinekbe a táj képét és fölüditőn friss, gyors ecsetkezeléssel szinte eröptében fogja meg. Ezek a tájak élnek, éreztetik a három-kiterjedésü valóságukat, belénk viszik a hangulatukat. Néhány ceruzarajz állat-tanulmánya elmondja, hogy milyen veleszületett tehetség és kereső tanulmány utján jutott el mostani kitünő mesterségbeli tudásáig.

M. 936. T.

M.936.T.22.

Ruszkay Gyuláné

Sárközy Elemér

festő

tovább

• (Képkiállítás.) Vitéz Nemes Ruszkay Gyuláné és nádasdi *Sárközy* Elemér festőművészek gyüjteményes kiállítása nyílik meg szerdán a *Müterem* Kossuth Lajos-utca 12. szám alatti helyiségeiben. *Ruszkay* Gyuláné kizárólag vízfestményeket állitott ki, melyekben könnyedén, mégis biztosan rögzíti meg színdús impresszióit. Hüen a vízfestés technikájához, teljesen laza foltokban ábrázol, a papír fehérjét is belekomponálja képeinek előadásába. Néha modora kissé Vaszary János bátor, összefoglaló színfölrakására emlékeztet, de stílusa hajlékonyabb, simulékonyabb, nem olyan határozott, merész, mint Vaszaryé. Nála is dekratív melléktörekvés vegyül a valóság illuzióját keltő ábrázolásaiba. Csak találomra kapjuk ki példaképpen *Téli táj*, a *Strandfürdő*, a *Vitorlások*, a *Kertészet* című lapokat, mint gyüjteménye legkiválóbb darabjait. — *Sárközy* Elemér olajfestményeiben leginkább a természeti jelenségeket, a kékes, ólmosszürke viharfelhőket, a hegyekre ráfekvő ködöt, a zivataros esőt, vagy a felhőkön nehezen áttörő napsugarakat akarja ábrázolni. Talán a természethez ragaszkodó, túlnagy lelkiismeretesség gátolja meg őt abban, hogy egységes színhatású képpé váljanak motivumai, hogy a felhők, a táj, az alakok színei kibéküljenek egymással. Alacsony horizontú, hortobágyi tájképeit is ezek a kékesszürke felhőgomolyagok töltik meg. Frissebb, napsütéses impresszió az eperjesi utcamotívum a Rákóczi-házzal, de igazi hajlandósága Sárközyt mégis az elvonatkoztatott stilusú, mértanian egyszerű és egyenletes, nagy színfoltokat alkotó városképekre utalja. Két ilyen festménye (97 és 98) a legsikerültebb alkotása.

Budapesti Hírlap 1936.

Dátum levágva

OS BIZOTTSÁGA.

---

si Bizottságának.

műemlékek megismertetésére és ezzel
is irányuló kiadványai közzétételét a
el megkezdvén, van szerencsém bizott-
kötetét a tekintetes Közigazgatási Bizott-

intetes Közigazgatási Bizottság figyelmét
ok irodalmát is magában foglaló helyrajzi
er hó 21-én 246. szám alatt kelt felszóli-
atóságainak közigazgatási bizottságai is

an a szóban levő jegyzék, mely magában

RUSZKAY ERNA
155. Tájkép, olaif.

Nemzeti Szalon

1939-es Szalon

Ruszkay Gyuláné

Vasárnapi Ujság 1936. jan. 26.

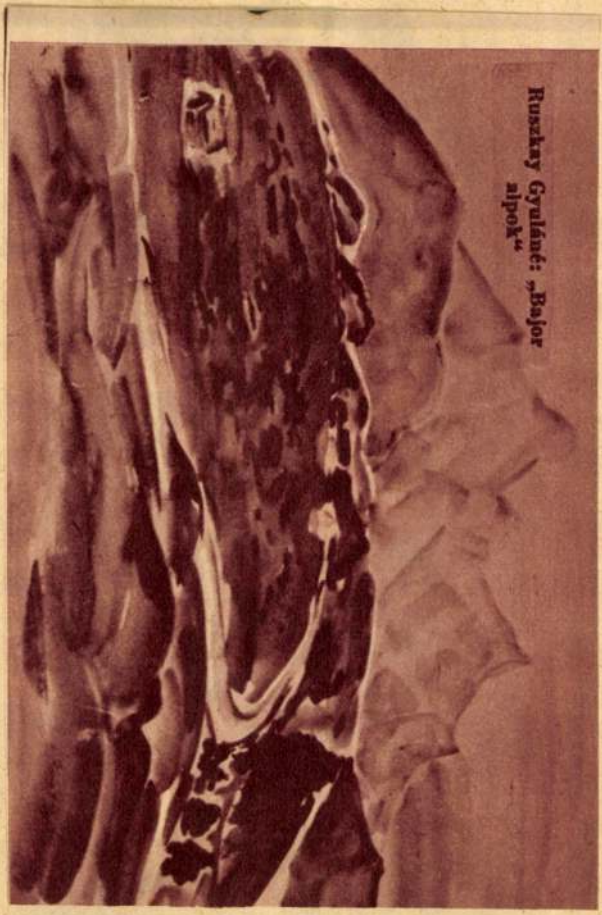

Ruszkay Gyuláné: „Bajor sipok"

Vogl, bécsi zobrán VII. 32.

() **Az OTT ankétot hivott össze a főiskolai testnevelés további fejlesztése érdekében.** A főiskolai sportszövetség az egyetemeken és főiskolákon évtizedekkel ezelőtt indította meg harcát a főiskolai testnevelés kötelezővétetele érdekében. 1924. évben a főiskolai sportszövetség akkori elnöke, Kelemen Kornél dr. ankétot hivott össze, melyen társadalmi előkelőségek, a minisztériumok, egyetemek és főiskolák képviselői és a kérdéssel foglalkozó szakemberek vettek részt. Az ankét nagy sikerrel zárult, s az egyetemek és a főiskolák egymásután vezették be a kötelező testnevelést. Ma 10 év után az OTT inditja meg az ujabb mozgalmat, amelynek az a célja, hogy a bevezetett egyetemi és főiskolai kötelező testnevelést tökéletesitsék, kiszélesitsék és ahol szükséges, rendszeresebbé tegyék. Az ankét elnöke, Bakay Lajos dr., a budapesti egyetem kiváló sebésztanára, az OTT szakbizottságának elnöke, előkészitője pedig Garam Jenő dr. szakelőadó. Az ankét iránt nagy az érdeklődés. Hivatolosak arra az egyetemek és főiskolák képviselői és valamennyi főiskolai testnevelő tanár és tanárnő. A tárgyalásokat három napon át január 22., 23. és 24-én tartják az OTT nagy tanácstermében 6 órai kezdettel.

() **Budapest—München városok közötti labdarugómérkőzés** lesz március 15-én Budapesten.

() **Az FTC fellebbezett az ökölvivószövetséghez** a csapatbajnokság III. fordulójában a *B. Vasutas* ellen elért két győzelmének óvásból kifolyó megsemmisitése miatt. A fellebbezést ezen a héten tárgyalja a *MÖSz* szakbizottsága és valószinünek látszik, hogy a bizottság megváltoztatja a szövetségi képviselő döntését, amellyel helyt adott az óvásnak. A hasonló cimen benyujtott, komoly alapot nélkülöző és a ringben levivott ütközetek reális eredményét nyilván meghazudtoló óvásoktól már egyszersmindenkorra ideje lenne az egyesületeknek kedvét venni. Egyébként a vasárnapi forduló tisztázta, hogy mely csapatok lesznek a négyes döntő két fordulóban lebonyolitandó küzdelmeinek résztvevői. Az A-csoportból a BTK és a Beszkárt, a B-csoportból a B. Vasutas és az FTC kvalifikálta magát a döntőre, mig kiesett az NSC és a MÁVAG csapata. *A döntő résztvevői között már az előmérkőzések folyamán eldöntést nyert találkozók eredménye a végső helyezésbe számit*, igy ezeket a küzdelmeket nem vivják le ujra. Ilyen döntő küzdelmek voltak a BTK—Beszkárt (9:7) és a B. Vasutas—FTC (12:4) mérkőzés. Azonban utóbbinak eredményét az FTC fellebbezése folytán még megváltoztathatja a szövetség. A következő forduló két csapatbajnoki mérkőzését (immár mindkettőt a döntőben) a BTK és FTC és a B. Vasutas és Beszkárt vivják meg január 26-án, vasárnap.

() **A vasárnap labdarugó müsora.** A *nemzeti ligabajnokság* őszről elmaradt mérkőzéseit vasárnap játsszák le egy utolsó „őszi" fordulóban, amelynek legérdekesebb mérkőzéseként a Ferencváros—Bocskai találkozó igérkezik a Hungária-uti pályán. Ugyanott tartják a Hungária—Kispest mérkőzést, amelyben a Hungáriának kell igazolnia kiváló tura-eredményeit. Az Ujpestet Salgótarjánban várja az SBTC amatőrcsapata, a Szegedet pedig az ugyancsak amatőr Phöbus. Kőbányán a Törekvés látja vendégül a III. kerületet. Már *szombaton* lejátszásra kerül a Budai „11"—Budafok mérkőzés, amely a Postás-pályán nagy harcot fog hozni a két egyenlő tudásu csapat között.

() **Olasz, svájci és dán meghivás érkezett az evezősszövetséghez,** amelyben a Hungária és a Pannonia nyolcasának ottani versenyeken való vendégszereplését szeretnék biztositani az olimpiászt megelőzően.

() **Csehország nem küld csapatot a berlini futball-olimpiászra.** *Prágából* jelentik: A cseh amatőr futballszövetség, a CSAF választmánya, vasárnap döntött az olimpiai részvétel ügyében és ugy határozott, hogy elvben elutasitja az amatőr futballcsapat berlini szereplését. A választmány szerint a tiszta amatőrcsapattal kiálló nemzetek óriási hátrányba kerülnek az álamatőr nemzetek csapataival szemben. A morva-kerületek képviselői ellenindítványt tettek, ezért a döntés nem végleges és az utolsó szót majd a CSAF közgyülésén mondják ki.

() **Tucatnyi egyesület nevezte csapatát a Spárta AC kardvivó versenyére.** A Spárta AC ebben az évben is megrendezi Mártonffy Miklós dr.-vándordijas versenyét III.—IV. osztályu kardvivókból álló négyes csapatok részére. A mult esztendőben az UTE csapat győzött a BEAC előtt. Most is nagy küzdelmek várhatók. A mérkőzések január 22-én este 7 órakor kezdődnek. A következő csapatok vesznek részt a küzdelemben: BSE, BEAC, Elektromos SE, MAC, DAC, MAFC, Póstás SE, PTBSC, Sparta AC, UTE és Viktória VC.

() **Mezei toborzóversenyt rendez az UTE.** Az *Ujpesti Torna Egyesület* február 2-án délelőtt fél 10 órakor az UTE-stadion környékén mezei toborzóversenyt rendez. Indulhatnak mindazok, akik még nincsenek leigazolva a MASz tagegyesületei részére. Jelentkezés az UTE-stadionban délelőtt ¼10 órakor. Táv körülbelül 3 km., dijazás: érmek. A versenyen ugy ifjuságiak, mint szeniorok indulhatnak.

Szende Zoltán könyvei:

A MAGYAR KATASZTRÓFA 1918—19. Ára 3.60 P. Megcáfolhatatlan, eddig kiadatlan adatok egész tömegével leplezi le a forradalmat. Valóságos magyar Iliász bontakozik ki annak megrázó képéből, amit nem ismertünk a front és hátország összeomlásából. II. kiadás.

Az egész világsajtóban feltünést keltett annak német kiadása:

DIE UNGARN IM ZUSAMMENBRUCH 1918. Ára 8 P.

UJ BALKÁN FELÉ? Ára 0.80 P. felvilágositminden politikai kérdésről, mely a Balkánon ma szerepet játszik.

Kapható a **Magyarság** könyvosztályában, Eskü-ut 6.

GAZDASÁGI ÉLET

Három kormányrendelet

A kormány a kellő felhatalmazások alapján több fontos rendeletet bocsát ki, amelyek szabályozzák az értékpapirok behozatalát, a szelvények felhasználását és az ellenértékek jóváirását. A legutóbbi napokban ellentmondó hirek láttak napvilágot a most lerögzitett pénzügyi intézkedésekre nézve. A rendeletek alkalmasak arra, hogy eloszlassák a felmerült aggodalmakat. Különösen fontos, hogy az értékpapirforgalom ellenőrzésével meg fogják óvni az anonimitást és adózási célra ezek az adatok fel nem használhatók. Remélhető, hogy a tőzsdén szárnyrakelt hireszteléses, amelyek a kormány intézkedéseit hol hossz, hol pedig besszmotivumoknak magyarázták, megnyugvásnak adnak helyet.

A külföldi értékpapirok behozatalának ellenőrzése

A hivatalos lap szerdai száma közli a kormánynak az értékpapirbehozatal eltiltásáról, részvények osztalékszelvényei, záloglevelek s kötvények szelvényei beváltásának ujabb szabályozásáról és a külfölddel szemben fennálló áruvételtartozásoknak pengőben-lerovásáról intézkedő rendeletét. A rendelet szerint *1936 január 22-étől kezdve részvényt, záloglevelet, államadóssági vagy más kötvényt, pénztárjegyet, kincstári váltót vagy kincstári jegyet* a Magyar Nemzeti Bank engedélye nélkül *az ország területére behozni tilos.* Egyedüli kivétel az emlitett értékpapirok már lejárt *osztalék- és kamatszelvényei*, amelyek továbbra is szabadon behozhatók.

Kimondja továbbá a rendelet, hogy részvények, valamint záloglevelek és kötvények szelvényeire fizetést teljesiteni vagy az ellenértéket szabad számlán jóváirni csak akkor szabad, ha a szelvényhez tartozó értékpapir *belföldi tulajdonban* van és a szelvény bemutatója ezt a Magyar Nemzeti Bank által megállapitott módon igazolja. Az igazolás módozatait a Nemzeti Bank a *Budapesti Közlöny*-ben hirdetmény utján teszi közzé. Igazolás hiányában a szelvények ellenértéke csak *zárolt számlán* irható jóvá, azonban még ehhez is a Nemzeti Bank engedélye szükséges. Az értékpapirbehozatali tilalom, valamint a szelvénykifizetési rendelkezések megszegése vagy kijátszása — amennyiben a cselekmény sulyosabb büntetőrendelkezés alá nem esik — kihágás és két hónapig terjedő elzárással, valamint 8000 pengőig terjedő pénzbüntetéssel büntetik. Azt az értékpapirt, amelynek tekintetében a *kihágást* elkövették, *el kell kobozni.*

A belföldi tulajdonban levő értékek igazolása

A rendelet 3-ik szakaszában kapott felhatalmazás alapján a Magyar Nemzeti Bank a *Budapesti Közlöny* január 24-iki számában hirdetményt fog közzétenni, amelyben közölni fogja, milyen módon kell igazolni azt, hogy az idézett paragrafus hatálya alá eső értékpapir belföldi tulajdonban van. A hirdetmény föl fogja sorolni azokat az értékpapirokat, amelyek csak abban az esetben tekinthetők belföldi tulajdonában levőnek, ha az értékpapir az erre megállapitott módon *számjegyzékbe* vétetett és az értékpapir köpenye el van látva a számjegyzékbevétel megtörténtét tanusitó megjelöléssel. Ezek közé az értékpapirok közé tartozik bármely magyar vármegye, város, község, egyházi testület, alapitvány vagy más belföldi jogi személy által kibocsátott kötvény vagy záloglevél, kivéve a magyar állam által kibocsátott vagy az egyedül koronaértékre, illetve egyedül valamely forgalomban már nem levő más belföldi pénznemre szóló kötvényeket és záloglevelet.

Számjegyzékbevétellel igazolandó továbbá a belföldi tulajdon egyes olyan részvényeknél, amelyek az ugynevezett *arbitrázsforgalomban* nagyobb szerepet játszanak. A számjegyzékbevételt *az erre kijelölt pénzintézetek* fogják végrehajtani. A fentebb emlitett, belföldi tulajdonban lévő értékpapirokat meghatározott határidő alatt számjegyzékbevétel végett megfelelő kisérő nyomtatványok kiállitása mellett letétbe lehet helyezni az erre kijelölt pénzintézetek bármelyikénél. Amennyiben az értékpapirok valamelyik kijelölt intézetnél már letétben vannak, a kijelölt intézet az értékpapirtulajdonos utasitására el fogja végezni a számjegyzékbevételt. Gondoskodás fog történni arról, hogy a számjegyzékbevétel során *az értékpapirtulajdon anonimitása megóvassék.* A kijelölt intézetek a számjegyzékbevételt kérő értékpapirtulajdonosok nevét és személyi adatait szigoruan bizalmasan fogják kezelni. Ezek az adatok tehát adóztatási célokra semmiesetre sem lesznek felhasználhatók.

A külföldi áruvétel-ártartozások pengőben való lerovása

Intézkedéseket tartalmaz továbbá a rendelet *a külfölddel szemben fennálló áruvétel-ártartozásoknak pengőben való lerovásáról is.* A rendelet szerint a belföldi importőr az esetben, ha a külföldről behozott áruk külföldi pénznemben számlázott vételárát külföldi javára pengőben egyenliti ki, a jövőben a hivatalos árfolyamon átszámitott ellenértéken felül a Magyar Nemzeti Bank által megállapitott *felárat* is megfizetni tartozik, feltéve, hogy *a követelés 1932 január 31-ike után keletkezett.* A fizetés pengőben mindig csak valamely *megbizott intézetnél* a hitelező zárolt számlájára történik, mégpedig csak a Nemzeti Bank külön engedélye alapján.

A felár fizetésének kötelezettségét a pénzügyminiszter az igazságügyminiszterrel egyetértve kiterjesztheti külföldi hitelező javára belföldi adóssal szemben külföldi pénznemben fennálló egyéb követelésekre is, *kivéve a pénz kölcsönzéséből vagy biztositási ügyletből eredő, továbbá értékpapiron alapuló követeléseket,* valamint általában belföldiek között fennálló követeléseket, tekintet nélkül arra, hogy ezek a követelések milyen jogcimen alapulnak.

A kormány mérlegrendelete

A hivatalos lap szerdai száma közli még a kormány rendeletét a *részvénytársaságok és szövetkezetek mérlegének készitéséről és üzleteredményeinek felhasználásáról.* A rendelet az 1935. junius 30-a után záródó üzletévről készitett legközelebbi évi mérlegre vonatkozik. A budapesti tőzsdén lajstromozott olyan értékpapirok tekintetében, amelyeknek jegyzése 1931. julius 14-e óta szünetel, a mérlegbe fölvehető érték felső határát a rendelet az 1931. julius elseje előtt utoljára jegyzett árfolyamnak 60 százalékkal csökkentett összegében állapitja meg. Ha azonban az igy keletkező érték kisebb az értékpapirnak az üzletév utolsó napjára irányadó, a mérlegkészités rendes szabályai szerint figyelembevehető forgalmi értékénél, az értékpapirt legföljebb ebben a forgalmi értékben lehet a mérlegbe fölvenni.

A budapesti tőzsdén jegyzett értékpapirok[illegible] az üzleti évben utoljára jegyzett árfolyam alkotja az értékmegállapitás felső határát. Azokat a részvényeket, amelyeket valamely vállalat 1931 junius 30-ika óta megszakitás nélkül tulajdonában tart, amennyiben azok a kibocsátó vállalat alaptőkéjének legalább 20 százalékát képviselik, a mérlegbe az 1931 julius elseje előtt utoljára jegyzett árfolyamnak 40 százalékával csökkentett összegében is fel lehet venni. Egyebekben a rendelet az előző évi rendelet rendelkezéseit továbbra is fenntartja. Ugyancsak fenntartja hatályában azt a rendeletet, amely — az alapszabályok eltérő rendelkezései esetében is — lehetővé teszi *osztalék és jutalék fizetésének mellőzését* s a nyereségnek tartalékok alkotására, illetőleg gyarapitására való felhasználását.

— **(Előlépés a Kereskedelmi Bankban.)** A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank igazgatósága *Weiss* Fülöp elnöklésével tartott ülésén *Kovácsy* Dénes, *Podovszky* József dr. és *Vetsey* Géza cégvezetőket aligazgatókká, *Braun* Imre fiókfőnököt fiókigazgatóvá, *Bodnár* Pál, *Bródy* Tibor, *Csegő* János, *Lord* Pál, *Milos* Endre dr., *Rammacher* János, *Révai* Sándor dr., *Sebő* István és *Tabakovich* Pál főtisztviselőket cégvezetőkké, *Ghillány* Árpád dr.-t és *Mezei* Tamás dr.-t jogügyi titkárokká nevezte ki.

— **(150 millió kenyértelen ember.)** A Szent Imre Szenátus Hudyma Emil tb. kanonok, egyházi elnök elnöklésével hétfőn este tartotta január havi összejövetelét a budai Szent Imre-kollégiumban. A szép számban egybegyült szenátusi tagok előtt *Schandl* Károly dr., az OKH elnök-vezérigazgatója tartott előadást *Gazdasági és erkölcsi válság* cimmel. Párhuzamot vont a napoleoni háborut követő válság és a világháboru utáni válság között; mindkettőnek kisérő tünete volt az agrárválság és a társadalmi válság. Az európai agrárországok vásárlóképességének teljes leromlása krizisbe sodorta az ipari országokat is és felidézte a nagyipar válságát és ezzel a munkanélküliséget. A genfi nemzetközi munkahivatal 30 millió ipari munkanélkülit tart nyilván, ami azt jelenti, hogy *150 millió kenyérnélküli ember él a világon.* A gazdasági válság aztán erkölcsi térre is átcsapott és világszerte forradalmi jelenségek kisérték az egyre növekvő gazdasági krizist. Ezután rámutatott az előadó arra az örvendetes jelenségre, hogy a gazdasági világválság két év óta enyhülőben van és a gazdasági fellendülés hazánkban is éreztetni fogja kedvező hatását, ha egy normális termés esetén mi is kellően bele tudunk kapcsolódni. A gazdasági fellendüléssel elintézést nyer az erkölcsi élet restitúciója is. Ezzel megnyilna az ut a nemzetek gazdasági együttmüködésére, a forradalmak leszerelésére és az erkölcsi válságból való kibontakozásra. Az érdekes előadást általános tetszéssel fogadták.

A KÜLFÖLD KÖZGAZDASÁGA

Csillagászati számok Amerika autótermelésében

Newyorkból jelenik: Az amerikai autóipar a mult évben 3.4 millió személyautót és 0.75 millió teherkocsit állitott elő. A termelés közel 14%-át a gyárak külföldre exportálták. Ez év elején az Egyesült Államokban 22.45 millió személykocsi és 3.55 millió teherautó volt forgalomban. A világ gépjárműállományának több mint 70%-a az Egyesült Államokban van.

Zavar fenyegeti a világ gyapotegyensulyát

Buenos Ayresből jelentik: A gyapottal beültetett területet a mult évvel szemben hetven százalékkal növelik, ugyhogy 809.600 acreval rekordmagasságot ér el. A terület fokozása éles versenyt fog maga után vonni a gyapot értékesitésénél.

Külföldi értéktőzsdék

Bécs, január 21. A tőzsde gyengülésre hajló irányzattal indult. Különösen magyar papirok szenvedtek nagyobb árveszteségeket, mig a belföldi visszaesések szük keretek között mozogtak. Korlátpiacon szintén a magyar papirok voltak gyengébbek. — *Zárlat:* Salgó 23.75, Magyar Általános Kőszén 286.00, Rima 42.10, Magyar Cukor 133.00.

[illegible] lehet [illegible] svájci s[illegible] tékekre szakaszai[illegible] visszaküld[illegible] labbi külfö[illegible] az eljárást. [illegible] *külföld* ama ker[illegible] rendszeresen szállitana[illegible] okat Svájcba, kötelezik, hogy a [illegible] kereskedőkhöz hasonlóan *csak h[illegible] hordókban szállitsanak.*

— **(Eljárás a „Mahusz" ellen.)** A sertésértékesitésben egyre nagyobb kontingensek jutnak a Magyar Husiparosok Szövetkezetének, amely ellen most a cégbiróság kereskedelmi vétség miatt eljárást inditott, mert 1934-ben közgyülést nem hivott össze. Az érdemleges tárgyalás előtt most nyilatkozattételre hivta össze a cégbiróság az igazgatósági tagokat, hogy közöljék, milyen okokból mulasztották el a közgyülés összehivását. Egyben kötelezni fogják az érdekeltséget, hogy közölje a nyilvánossággal a kontingensek lebonyolitásából eredő üzleteredményt.

— **(Hizlalási kötelezettség répakontingens ellenében.)** Annak idején *Dollfuss* kancellár kezdeményezte annak a szempontnak az érvényesitését, hogy a hizlalási munkát arányba kell hozni a birtokok terjedelmével. Most tovább fejlesztette ezt az álláspontot az osztrák kormány. *Bécsből* jelentik, hogy az osztrák földmivelésügyi miniszter komolyan megvalósitani szándékozik azt a törekvést, hogy *a cukorgyárakat, sörfőzdéket és szeszégetőket, valamint a cukorrépatermelőket a hegyvidéki lakosság által tenyésztett szarvasmarhák hizlalására szoritsa.* A tervezet szerint minden cukorrépatermelő köteles lesz *minden három hektárnyi répaterület után egy szarvasmarhát* hizlalásra átvenni. Az átlagos 48 ezer hektáros cukorrépaterületet alapul véve, a marhatenyésztő hegyvidéki gazdáktól állandóan *16 ezer darab* szarvasmarhát lehetne ilymódon megfelelő ellenszolgáltatás mellett hizlalásra átvenni. Egy másik tervezet szerint, amely minden három hold (0.57 hektár) répaterület után tenné kötelezővé a marhahizlalást, pedig éppen *27 ezer darab szarvasmarha* átvétele volna biztositható. Ha ez a tervezet megvalósulna, akkor tejtermelés helyett a *hustermelésre térnének át.* Ennek hatása pár év alatt a *magyar állattartással szemben is érezhetővé fog válni.*

KERESKEDELMI VÉTSÉG MIATT PÉNZBIRSÁGRA ITÉLTÉK A KIRÁLY SZINHÁZ RÉGI ÜGYVEZETŐIT

A törvényszék a Király Szinház kft. régi ügyvezetői, *Zoltán* Ignác és *Zoltán* Dezső igazgatók ellen kereskedelmi vétség miatt eljárást inditott, mert a vállalat tagjegyzékét a törvényben előirt határidö alatt nem mutatták be a cégbiróságnak. Ezért a törvényszék fejenkint 20 pengő pénzbirságot szabott ki rájuk.

MŰVÉSZET

VITÉZ RUSZKAYNÉ ÉS SÁRKÖZY KÉPEI A MÜTEREM-BEN

Mindketten föltünnek már korábbi tárlatokon, de ezuttal lépnek elő első önálló kiállításukkal. Vitéz nemes *Ruszkay* Gyuláné félszáz képe legnagyobbrészt vizfestmény. Ez az ő legsajátosabb müfaja, amelyben teljesen kifejezi magát. A vizfestés végleges, tiszta stilusu müfaj nála. Havasi tájakról, hegyekről és vizekről finom, tiszta és határozott hangulatai vannak, biztos szemmel fogja össze egyszerüsitett vonalakba és szinekbe a táj képét és fölüditön friss, gyors ecsetkezeléssel szinte eröptében fogja meg. Ezek a tájak élnek, éreztetik a három-kiterjedésü valóságukat, belénk viszik a hangulatukat. Néhány ceruzarajz állat-tanulmánya elmondja, hogy milyen veleszületett tehetség és kereső tanulmány utján jutott el mostani kitünő mesterségbeli tudásáig.

[V]ASA LISZT [K]RŐL

Szabadegyetem második pélyes megnyitása kedden este *Pázmány Péter Tudományegyetem* termében. Nagyszámu és előkelő közönség hallgatta *Szendy* Károly polgármester megnyitó beszédét, aki hangoztatta, hogy a mai korszellemnek két központi gondolata van: *Krisztus és a haza.* E két gondolatnak Magyarországon ezeréves tradiciója van. Rámutatott ezután a szabadegyetem fontos feladataira. Utána *Hubay* Jenő dr. tartott előadást *Liszt* Ferencről. Szines szavakkal ismertette a nagy zeneköltő fiatal korát, küzdelmeit, külföldi sikereit és a zenei oktatás terén kifejtett alapvető müködését. Szendy Károly köszönte meg az előadást, majd a *Budai Dalárda* éneke fejezte be a megnyitó ünnepséget.

NAGY MARGIT MAGYAR DALESTJE A BARCELONAI ÉS MILÁNÓI RÁDIÓBAN

Nagy Margit, az *Operaház* kiváló müvésznője, mint ismeretes, a bayreuthi német operaegyüttessel *Barcelonában* vendégszerepelt. Nagy sikerrel énekelt a *Mesterdalnokokban* és a *Rajna kincsében.* A müvésznőt meghivta egy fellépésre a barcelonai spanyol rádiótársaság is és ezt a magyar estét *hétfőn tartották meg.* Nagy Margit *Bartók, Kodály, Hubay* és *Lavotta* dalaiból énekelt. A napokban, hazatérőben a *milánói rádió* meghivásának is eleget tesz Nagy Margit, ahol ugyancsak magyar dalokat énekel majd.

A DUNAKESZI „MAGYARSÁG" DAL- ÉS ÖNKÉPZŐ EGYESÜLET JUBILÁRIS HANGVERSENYE

A Máv *Dunakeszi főmühelyi „Magyarság" Dal és Önképző Egyesület* február 1-én este fél 9 órakor Dunakeszin a „Magyarság" disztermében tartja *X. jubiláris hangversenyét.* Ünnepi beszédet mond *Csik* József dr. apátplébános, országgyülési képviselő, a II. daloskerület elnöke. Közremüködnek *B. Rácz* Lilly zongoramüvésznő, *Dullin* Klára hegedümüvésznő, *Rétesy* Zsuzsanna operaénekesnő, *Székelyhidy* Kató énekmester, *Rieger* Tibor zongoramüvész, ifj. *Eitler* István fuvolamüvész, *Varga* István és *Kossányi* Emil egyesületi tagok és *Rajter* Lajos tanár, a rádió karnagya, egyesületi zeneigazgató vezényletével a „Magyarság" énekkara és szimfónikus zenekara. Müsor után tánc reggelig.

—

Ma, szerdán

Wagner: Rienzi

nagyoperájának *bemutató* előadása a *Városi Szinházban.* **Kezdete fél 8 órakor, vége 11-kor.**

MEGY A FELHŐ

REGÉNY (15) IRTA: KOMÁROMI JÁNOS

S elmagyaráztam neki, hogy hadnagyi kinevezésem kevéssel azelőtt érkezett meg, hogy megsebesültem volna, azóta pedig tehetetlenül vergődöm... Intett, hogy ne beszéljek tovább, kis kezét a forró homlokomra tette s kevéssel utána aranycsillagokat hozatott föl az egyik tisztiszolgával. Időközben jött a főorvos, megvizsgált, bucsuzóul Andrea fejére tette a kezét s igy szólt jószivvel:

— Derék kis menyasszony...

Majd behozták kettőnk vacsoráját: közösben ettünk. Azaz hogy nekem akkor még Andrea segitett. Vacsoraidőtől lefekvésig volt még két óránk. Andrea az ágyam szélén ült megint s hadnagyi csillagaimat varrogatta föl a bluzom nyakára. Mintha mélyen, igen mélyen lett volna elfoglalva valamivel. Darab ideig elnéztem nyugodt arcát s egyszer azt mondtam neki:

— Most pedig beszélje el szépen, mi történt azóta otthon? De semmit se felejtsen ki!

Rámemelte nehéz szempilláit:

— Semmit, Sanyika?

— Semmit, Pintyőke!

Nem kérette magát tulontul, hanem mialatt három bluzom hat csillagának felvarrásával bibelődött, nagyot sóhajtott:

— Hát akkor este, amikor olyan sokáig maradtam magánál s amikor maga hazáig kisért el és utoljára láttuk egymást, akkor éjszaka mindent elmondtam az édesanyámnak...

— Mindent?

Andrea komolyan bólintott:

— Mindent, Sanyi...

Szinte kővé váltam. Megérezhette mozdulatomat, mert elháritó mozdulatot tett:

— Maradjon csak nyugodtan, Sanyi, nyomban megmondom, miért tettem ezt? Azért tettem, mert csak igy érhettem el, hogy azontul senki más ne próbáljon közeledni hozzám, egyedül maga....

S olyan komolyan beszélt a részletekről, hogy ha van bennem erő akkor, legszivesebben a két karom közé kaptam volna ezt az ellenállhatatlan teremtést...

— Hát aztán, Pintyőke?

— Aztán? — s kásafogaival egyet harapott a cérnán. — Aztán az történt, hogy édesapám hajnalig járkált fel és alá az ebédlőben, mialatt nagy füstöt fujt hosszuszáru pipájából, szegény anyám az ujjait tördelte kétségbeesésében...

— És maga, kedves?

Nem nézett föl a varrásból, ugy felelt:

— Ne nehezteljen meg reám, Sanyika, de azon a megbomlott éjszakán ugy aludtam, mint a juhászbunda...

Megfenyegettem:

— Pintyőke, maga rosszalkodni kezd megint!

Nem szólt semmit. Mosolya volt a felelet.

Attól fogva ha jött az este, félsötétben vetkezett le a szobámban s utána nekihelyezkedett éjszakai fekvőhelyének a heverőn, akár egy kis macska. Azt hiszem ma is, hogy igazság szerint senkitől sem kért komoly engedélyt a beköltözésre: egyszerüen lefoglalta magának a szobámat. De ki tudott volna ellentállni a kérésének, ha rávetette valakire selyemszempilláit!? A főorvos, aki férfikora derekán élt, épp oly szerelmes volt beléje, mint a hadikórház valamennyi tisztje és önkéntese. Ha valami tennivalója akadt a szobámon kivül s a szobákon haladt át fehér főkötőjében, minden beteg tiszt és önkéntes tisztelettel és mosolyogva köszönt neki s nézett el sokáig elérhetetlen alakja után... Mindenkit meghatott, hogy épp a legsulyosabb órákban tart ki oly hüséges szivvel a vőlegénye mellett és vigyáz reá remegő ragaszkodással. S oly kedvesen tudott visszabiccentgetni!

A második héten, mikor az ágyam mellett ülve, varrogatta föl egyenruhám gombjait s hosszabb ideje hajolt maga elé szótlankodva, felzavartam:

— Kérdeznék magától valamit, Pintyőke...

— Hát kérdezzen, Sanyi! — mondta, hangjában azzal a kis remegéssel, mely azóta is annyi nyughatatlanságot okozott nekem.

Megfogtam a kezét. Rámnézett kissé zavaros szemmel. Azt kérdeztem:

— Maga azt állitotta a multkor, hogy abból, ami kettőnk között történt, semmit el nem hallgatott a mamája előtt...

Bólintott, hogy ugy van s aközben le nem vette rólam szerelmes tekintetét.

— Akkor történt, hogy mamája erőszakkal hurcolta el egyik rokonukhoz, a nagy hegyek világába s akkor történt, hogy hiába kerestem a cipőcskéje nyomát, mikor katonaruhában indultam el magukhoz, hogy bucsuzóul átkaroljam még egyszer. De nem találtam többé s olyan szerencsétlennek éreztem magamat akkor, mint soha még addigi életemben.

— Tudom — sóhajtott mélyről. — Mindent tudok, Sanyi, mert két hét mulva visszajöttünk. Belátta a mama, hogy nem tud megtörni ugy sem...

— Egyáltalában mit mondott a mamája?

Kezét óvatosan kihuzta a kezemből s tovább bibelődött az egyenruhám gombjaival. Csöndes volt már egészen:

— Mielőtt hazafelé indultunk volna el, négyszemközt vett elő: „jól van, lányom, a Sanyi felesége leszel, mert most már ugyis csak az övé lehetsz!"

Barátom!

Ezeket a kórházi napokat soha-soha elfelejteni nem fogom. Mert ha el tudnám feledni őket egyszer, a hitványak-hitványa lennék. Aközben mintha tavaszodni próbált volna s aközben Boroevics generális megkezdte nagy felszabaditó csatáját a reménytelen lengyel várért, hogy a Magas-Tátrától a mármarosi havasokig megzendült a világ. Ezer és ezer magyar menyasszony sirt fel a vőlegénye s ezer és ezer fiatal magyar menyecske sirt föl a férje után... Hiszen könnyü fölényesnek látszani ma, de akkor igen sokszor zokogtak fel magyar menyecskék és leányok.

Ahogy telt-mult volna az idő, egyre erősödtem, de talpraállni nem tudtam még. Andrea sürün irt az édesanyjának s mamája rendesen válaszolgatott neki. Minden e világon érdekelte a kislányt, hogyha már annyira meggondolatlan volt s mellettem maradt. Szinte könyörgött neki az édesanyja, hogy csak most az egyszer vigyázzon magára s mihelyt jobban leszek, nyomban induljon haza! „Gondold meg, leányom, hogy ugyis a Sanyi felesége leszel!"

Közeledett a husvét, amikor — egy tavaszelői alkonyaton — azt mondtam neki:

— Pintyőke, egyről mind e napig nem beszélt nekem...

— Mi az, Sanyi? — vetette rám barnamély szemeit.

Egyszerre körülfogott a régi bú:

— Mi történt odahaza, mig távoli harctereken bolyongtam magam?

Nem felelt mingyárt: mintha emlékei tömegével tusakodott volna. S ahogy belefogott végül, a hangja suttogóra vált:

— Nagyon nehéz emlékezni arra a tavalyi őszre, Sanyi. Maga miatt kétségbeestem, igaz, hogy nagy volt a nehezteléssem is, amiért nem jött utánam. Erre ugy is ki fogok térni még, csak jöjjön rendbe egészen...

Nem értettem, mire célozhat. Ő pedig beszélt tovább:

— Hányszor álltam ki házunk mögé, a kertünk végébe és mig szél kezdett eresztkedni a nagy hegyek felől, melyeken tul maga fagyoskodott valahol, sirni kezdtem a tehetetlenségtől. Kevéssel utána ujból sirtam: elhunyt a maga hugocskája, akit ugy szerettem. Koszorut vittünk a koporsójára s a temetőig kisértük ki ketten: édesanyám meg én.

(Folytatjuk)

SPORT

Magyarország 1936. évi gyorskorcsolyázóbajnoksága szerdán és csütörtökön kerül eldöntésre

A bajnoki versenyt a két napra elosztva, ezuttal is négy távon fogják lefutni, azzal a változtatással, hogy a régebbi 10.000 méteres távolság helyett, ebben az évben először, 3000 méteres távot iktatnak be a négyes összetett verseny programjába. A lebonyolitás olyképpen történik, hogy szerdán reggel 8 órai kezdettel az 500 méteres, majd utána a 3000 méteres verseny kerül lefutásra, csütörtökön pedig az 1500 méteres, illetve 5000 méteres távok. A bajnokságra nyolcan neveztek, névszerint a következők: *Hidvéghy* László (BKE), *Ladányi* Ernő (BKE), *Ladányi* Gedeon (BKE), *Vincze* István (BKE), *Boka* Béla (BKE), *Orczán* László (BKE), *Kakas* Ferenc (BKTE), *Görög* Géza (BLKE).

Az egyes távokon a mult évben az alábbiak győztek: 500 méteren: *Kimmerling* és *Vincze* 47.3 mp. 1500 méteren: *Hidvéghy* 2 perc 31.5 mp. 5000 méteren: *Hidvéghy* 9 perc 22.7 mp. Az összetett versenyt és ezzel együtt a bajnokságot *Hidvéghy* László nyerte 216.040 ponttal.

Az idei bajnokságnak is *Hidvéghy* László a favoritja, akinek az 1500, 3000 és 5000 méteren való győzelme, idén már elért eredményei alapján legalább is valószinünek látszik.

() **Kik neveztek Európa mükorcsolyázó-bajnokságaira.** *Berlinből* jelentik: Január 24-ike és 26-ika között a berlini Sportpalotában lebonyolitandó mükorcsolyázó Európa-bajnoki versenyre eddig a következő nevezések érkeztek: férfiak: Baier (német), Grobert (lengyel), Masegawa (japán), Henrien (francia), Kaspar (osztrák), Katayama (japán), Mesot (belga), Nikkanen (finn), Kazuyoshi (japán), Pataki (magyar), Terták (magyar), Tomlins (angol), Schaefer (osztrák), Sharp (angol), Watanabi (japán), Zeebroeck (belga), hölgyek: Botond Éva (magyar), Butler (angol), Colledge (angol), Erdős Klári (magyar), Herber (német), Somja Hennie (norvég), Anne Hulthen (svéd), Hrubeva (cseh), Inada (japán), Jagger (angol), Lainer (osztrák), Landbeck (belga), de Ligne (belga), Lindpaintner (német), Macklin (angol), Metzner (cseh), Phillips (angol), Popowicz (lengyel), Prior (angol), Szilassy Nadina (magyar), Stenuf (osztrák), Taylor (angol), Vaudecrane (fancia), Waegeler (svájci), páros: Cliff házaspár (angol), Contamile, Verdun (belga), Herber, Baier (német), Kalus testvérek (lengyel), Prawitz, Weiss (német), Szekrényessi testvérek (magyar), Treybalova, Vosolsobe (cseh). Az Európa-bajnokság müsora a következő: pénteken délelőtt: férfiak kötelező gyakorlatai, este: páros Európa-bajnokság, szombaton délelőtt: hölgyek kötelező gyakorlatai, este: férfiak szabadgyakorlatai, vasárnap délután: hölgyek szabadgyakorlatai.

() **Kiket küld ki Garmischba a siszövetség.** A siszövetség tanácsülése változást eszközölt a téli olimpiászra kiküldendők névsorában. Eszerint Zelkó helyett *Balatoni* Levente lesz olimpikon, a többi négy lesikló: Csik, Szalai, Kővári és Szapáry Marianne mellett. Amennyiben a Svájcban trenirozó *Deczky*, megfelelő formát mutatva, engedélyt kap az olimpián való résztételre, akkor ő lesz a negyedik férfi lesikló, *Balatoni* pedig az összetett versenyben (futás és ugrás) indulna. A tehetséges fiatal siugró, *Darabos* kiküldetését a szövetség végleg elejtette, öt kárpótlásul Zakopaneba, Innsbruckba és St. Moritzba akarják kiküldeni február folyamán.

() **A Magyar Polo Club lótenyésztési propagandája Németországban** A némethirodalmi lovasszövetség meghivására a napokban utazott Berlinbe a mecklenburgi herceg vezetésével a Magyar Polo Club csapata, hogy az ottani VII. nemzetközi lovasmérkőzésen részt vegyen. A torna, amely a *Grüne Woche*-val egyidejüleg kerül megtartásra, egyben a pólójátékok megnyitója a Deutschlandhalleben, ebben a páratlan nagy fedett csarnokban. Miután Németországban nagy érdeklődés mutatkozik a lovaspóló iránt, ezt a sportot ott nagyobb mértékben kivánják bevezetni. Már az elmult évben Németország nagyszámu magyar pólólovat vásárolt, igy a lovaspólónak Németországban való népszerüsitése a magyar lótenyésztés részére további értékesitési lehetőséget jelent. A budapesti csapat tagjai: Mecklenburgi herceg, ifj. vitéz Horthy István, ifj. Bethlen István gróf és Bartalis Kálmán százados. A Magyar Polo Club csapatának ellenfele a hamburgi pólóklub csapata lesz. A német szövetség egyidejüleg meghivta Carola mecklenburgi hercegnét is, aki ismert négyesfogathajtó, hogy négyes és ötös fogataival a nemzetközi lovasmérkőzések hajtóversenyein résztvegyen. A mecklenburgi hercegné ötös fogata csupa nemes, tüzes magyar félvérlóból áll, melyeket olyan kiváló állami mének után neveltek, mint Szolgagyőr, Kozma, Furioso, Előszállás és Maxim. Miután a mecklenburgi hercegné ötösfogatának lovait öt különböző magyar gazdától vásárolta, a fogat a német közönségnek mintaképül fog szolgálni, hogy milyen anyagot lehet Magyarországon beszerezni.

Tündérfénnyel és pompával megérkezett:
A napkirály és az asszonyok
Szerelmi ármányok a francia udvarban
RENATE MÜLLER, DOROTHEA WIECK, IDA WÜST
MICHAEL BOHNEN, HANS STÜWE, EUGÉN KLÖPFER
CITY Bioscop világfilmje OMNIA

MAGYARORSZÁG

Kánya ma este érkezik haza

(A Magyarország tudósítójától.) *Kánya* Kálmán külügyminiszter, aki tudvalevőleg a londoni királytemetésen *Magyarország kormányzóját* és a *magyar kormányt képviselte*, szombaton indult el Londonból. Vasárnap *Párizsban folytatott tanácskozásokat* *Kánya* külügyminiszter, ahonnan *hétfőn utazott tovább* Budapestre. A miniszter *ma este érkezik* meg a fővárosba.

A magyar igazságról szóló indítvány az alsóház mai ülésén

London, február 4.

Az angol parlament a karácsonyi szünet után ma ül össze először. Az alsóház ügyrendjén — a *Reuter-iroda* szerint — továbbra is szerepel Sir Robert *Gower* és társa indítványa *»a magyar nemzet iránti igazságszolgáltatásról«*, noha nem valószínű, hogy ezúttal közvetlen tárgyalásra kerüljön.

Gömbös és miniszertársai a mai NEP-pártvacsorán

(A Magyarország tudósítójától.) *A Nemzeti Egység Pártja ma este pártvacsorát* rendez, amelyen, mint a legutóbbi időben szokásos, *kizárólag a törvényhozás tagjai és a főispánok vehetnek részt.* *Pártértekezlet* ma nem lesz és a pártvacsorán *sem várnak politikai jellegű beszédeket. Gömbös* Gyula miniszterelnök és *a kormány tagjai* azonban *résztvesznek* a vacsorán.

Két magyar pilóta az olimpiai csillagtúrán

Ma délben Párizsba repült Bánhidy és Steff

(A Magyarország tudósítójától.) A garmisch-partenkircheni téli olimpiásszal kapcsolatban a német olimpiai bizottság nagy nemzetközi repülőcsillagtúrát rendezett. Ezen a csillagtúrán 70 külföldi versenyző mellett egy *magyar gép* is indult, illetőleg a magyar Aero-Szövetség színeiben egy német gyártmányú Klemm-gépen *Bánhidy* Antal és *Steff* Tibor.

Tegnap délben indultak el Budapestről. Repülőútjuk első állomása *Milánó* volt, amelynek repülőterén néhány percet pihentek, majd tovább repültek *Franciaország* felé. *Marseillesben* töltötték az éjszakát. Onnan ma reggel indultak tovább és a déli órákban érkeztek *Bordeauxon keresztül Párizsba.*

Repülőútjuk első napja rendkívül nehéz volt, állandó viharral kellett megküzdeniök, sőt *több órát repültek hózivatarban.* Az út harmadik részét holnap teszik meg és *az olimpiász megnyitójára érkeznek Garmischba.*

Kicsalták a valutáját, 14 napot kapott

A két csalót hat és hét hónapra ítélték

(A Magyarország tudósítójától.) *Kovács* Antal borbély felesége a mult év augusztusában *Romániából 8500 lejt hozott magával.* A pénzt Budapesten a Nemzeti Bankban be akarták váltani, de — vasárnap volt. Kovács elpanaszolta a dolgot a borbélyműhely egyik vendégének, *Beregi* Loránt *boksztrénernek*, aki felajánlotta, hogy *segítségére lesz a pénz beváltásában.*

Elmentek a Király uccába és itt találkoztak *Lebovics* Rudolf szűcssegéddel, aki egy *átjáróház előtt átvette tőlük a 8500 lejt, azután nyomtalanul eltűnt. Kovács* bűnvádi feljelentést tett: a vád szerint *Beregi* és *Lebovics összebeszélt és közösen értékesítette a pénzt.*

Az ügyészség *mindhármuk ellen bűnvádi eljárást indított valutavisszaélés miatt.* A törvényszék *Lebovicsot és Beregit fizetési eszközökkel elkövetett visszaélés büntette címén bűnösnek mondotta ki* és *Lebovitsot* 6, *Beregit* 7 hónapi börtönre ítélte. *Lebovicsot örökre kitiltotta Magyarországról. Kovács* Antal 14 napi fogházat kapott, de a *büntetés végrehajtását felfüggesztették.*

Felebbezés folytán ma került az ügy a kúria *Loyczel*-tanácsa elé, amely az *elsőfokú ítéletet joge.őre emelte azzal a változtatással, hogy Kovács büntetését nem függesztette fel.*

Mecsér Gömbösnél

Tájékoztatta a miniszterelnököt németországi útjáról — A Mecsér-féle agrárfrakció folytatja munkáját álláspontja érvényesítéséért

(A Magyarország tudósítójától.) Sok szó esett az utóbbi napokban *Mecsér* Andrásnak, a mezőgazdasági kamara elnökének *berlini útjáról. Hivatalos kommüniké* közölte, hogy *Mecsér* németországi utazása teljesen *magánjellegű.* Hivatalos tényezőkkel *tárgyalásokat nem folytat*, miután a *magyar—német gazdasági megállapodásoknak* minden részletét teljesen *letárgyalta Winchkler kereskedelmi miniszter* legutóbbi berlini útja során.

Mecsér hazaérkezése után azonban híre terjedt, hogy a kamara elnöke *mégis folytatott bizonyos megbeszéléseket*, amelyekről azonban *közelebbi részletek* mindeddig *nem szivárogtak ki. Mecsér* András *tegnap hosszú kihallgatáson volt Gömbös* miniszterelnöknél, akit *tájékoztatott* németországi utazásáról.

Politikai körökben úgy látják, hogy bizonyos mértékben *elcsendesedtek azok a hullámok*, amelyek *a NEP legutóbbi értekezletén támadtak.*

Gömbös Gyula miniszterelnök *határozott erélyes közbelépésére lényegesen lehiggadt a párt szélső jobboldali csoportjának magatartása.*

Mecsér András *gazdasági elveit* és célkitűzéseit *követő agrár frakció azonban* — a *Magyarország* munkatársának értesülése szerint — *tovább folytatja tevékenységét* abban az irányban, hogy *álláspontját a legfontosabb kormányzati kérdésekben az illetékes tényezőkkel elfogadtassa és érvényesítse.*

Ez az akció *ma még a háttérben folyik* ugyan, de a nemzeti egység pártjának körében *bizonyosra veszik*, hogy *a legközelebbi jövő belpolitikai mozgalmai a Mecsér-csoport körül fognak lezajlani.*

Ennek a frakciónak a tevékenysége *határozottan tör ama cél felé*, hogy *bizonyos vonatkozásokban változásokat* hozzanak létre.

Fabinyi erélyes eljárást ígért Eckhardtnak a lengyeltóti visszaélések ellen

Nincs néma hét, változatlan a harc Lengyeltótiban

(A Magyarország tudósítójától.) A *lengyeltóti kerületben vasárnap lesz* a képviselőválasztás. Ekkor *dől* el, hogy *Gaal* Olivér független kisgazdapárti és ifjabb *Temple* Rezső NEP-jelölt közül *ki szerzi meg* a kerület mandátumát. Amint előre látható volt, a kerület választási harca *egyre jobban kiélesedik.*

A vasárnapi nagy mozgalom után, amikor mind a két párt nagyágyúkat vonultatott fel és *Gaal* Olivér *támogatására Eckhardt* Tibor, *Temple* Rezső támogatására pedig *Bornemisza* Géza iparügyi miniszter mondott beszédeket a kerületben, *változatlan erővel folyik tovább a választási küzdelem*, tekintettel arra, hogy a hatóságok a közigazgatási bíróság legutóbbi ítélete következtében most már *nem alkalmazták a néma hét intézményét* és *szabadságot adtak a választási agitáció számára.*

A *közigazgatási hatóságok beavatkozása ellen* általában *kevesebb panaszt* emelt ez alkalommal a független kisgazdapárt, ellenben *súlyosan kifogásolják azt*, hogy *pénzügyi hatóságok és adóhivatalnokok*, valamint *pénzügyőrök avatkoznak bele a választási küzdelembe* és igyekeznek a választókat a *NEP érdekébe befolyásolni.* Ezek miatt *Eckhardt* Tibor *már vasárnap táviratot* intézett *Fabinyi* Tihamér pénzügyminiszterhez és kérte a miniszter közbelépését.

Ma délben személyesen kereste fel Eckhardt Fabinyi pénzügyminisztert *hivatalában* és *tájékoztatta* azokról a tapasztalatokról, amelyeket a pénzügyi hatóságok beavatkozásáról személyesen szerzett. Elmondta *Eckhardt*, hogy *Radnai forgalmiadóhivatali főnök, Virág Géza pénzügyi titkár* és *Takács* kaposvári *malomellenőr személyesen és pénzügyőrök útján igyekeznek befolyásolni a választókat ifjabb Temple Rezső érdekében.* Kérte Eckhardt a miniszter közbelépését.

Fabinyi Tihamér pénzügyminiszter *közölte Eckhardt* Tiborral, hogy *azonnal folyamatba teszi a vizsgálatot* és mindenféle *törvénytelenséggel szemben a legerélyesebben fog eljárni.*

Munkatársunk beszélt ma délben *Berg* Miksa báróval, aki a független kisgazdapárt részéről a választást *irányítja. Berg* Miksa kijelentette, hogy a párt *abszolút erősnek érzi magát* a választókerületben és *feltétlenül bízik Gaal Olivér győzelmében.*

Hóman Bálint csütörtökön érkezik vissza Balatonfüredről

(A Magyarország tudósítójától.) *Hóman* Bálint dr. vallás- és közoktatásügyi miniszter, akin *Verebélyi* Tibor dr. egyetemi tanár nemrégiben kisebb műtétet végzett, orvosai tanácsára *utókezelés céljából a balatonfüredi szanatóriumban* tartózkodott. Betegségéből teljesen felgyógyult. *Csütörtökön este Budapestre érkezik*, a pénteki minisztertanácson már résztvesz és átveszi minisztériuma vezetését.

Sárközy Elemér és Ruszkay Gyuláné kiállítása a Műteremben

A Kossuth Lajos uccai szalónban két fiatal tájképfestő mutatkozik be. *Sárközy* Elemér első ízben állít ki nagyobb gyüjteményt. Dekoratív nagyvonalú tájképei (amelyek közül a *»Gömöri délután«* címűt az állam részére vásárolták meg) szimpatikus, kulturált, tehetséges festő meggyőződéses munkái. *Ruszkay* Gyuláné, a másik kiállító szintén komoly figyelmet érdemel.

Felelős szerkesztő: MAGYAR ELEK
Felelős kiadó: SÜMEGI VILMOS

Szerkesztőség és kiadóhivatal: VII. kerület, Rákóczi út 54. szám

Jegypénztár, hirdetési-, előfizetési-, utazási- és könyvosztály: VII. kerület, Erzsébet körút 18—20

KIADJA A MAGYARORSZÁG NAPILAP R.-T.

Szerkesztőség Bécsben I., Kohlmarkt 7.

Kéziratot nem őrzünk meg és nem adunk vissza

Az Athenaeum irodalmi és nyomdai részvénytársulat nyomása. (Felelős nyomdavezető: Kárpáti (Kettinger) Antal)

Szombattól szombatig minden héten új kis hetiregényt

Kölyök-Shakespeare

Írta: Forgács Antal

(3)

Egyelőre azonban Párizstól és önön fiatalságától részegen járja az uccákat s minden érzékszervével különkülön birtokába akarja venni a világot. A külváros szineinek kaleidoszkopja éppen úgy érdekli őt, mint a belváros százhangon zengő uccáinak muzsikája, a Luxemburg-kert éppen úgy érdekli őt, mint a Louvre s a trágár beszédű vagányok társasága, mint a könyvtárak olvasóterme. Olyan életet él, amelyről ha egy polgár beszélni kezd, gőgös fintor jelenik meg ajka körül. Már az anyja is »züllött fráternek« tartja őt, nem is szólva Izambardról, aki régen megtagadta tanítványát.

Az igazi élményt csak Verlaine jelenti neki. A felesége kedvéért, »a családi béke« kedvéért azonban ez a barátja is elhagyja őt. És amikor az idősebb barát nem jelentkezik többé, Arthur úgy érzi magát, mint az a lány, akit esküvője előtti napon hagyott el a vőlegénye. A szédület és a megáláztatás ideje következik. Literszámra issza a rumot. Éhezik, rongyos és oly piszkos, hogy az emberek elkerülik az uccán, mert már messziről érzik a közeledtét. Mindez nem jelent számára semmit, mint ahogyan a nők sem érdeklik őt. A nők! A szellem örök nyügei...

És ebben a társnélküli, barátnélküli életben megint csak egy menedék marad számára: a versírás. Megírja a »Tetűkereső nők«-et és a »Magánhangzók«-at. Megújítja a lirát? Mit számít ez, ha a költő tudja, hogy közte és versei közt a távolság még mindig felmérhetetlen? Hát nem menthető át semmi a versbe? Ami a lélek legmélyén él, az örökké kifejezhetetlen marad? Akkor mire való az irodalom? Hányszor kérdezte ezt már magától és mindig hiába. Hisz mindaz, amit eddig csinált, csak kicsinyke izelítő abból a csodából, ami az élete. A versek mindig megmagyarázhatók, megközelíthetők, felbonthatók és elemezhetők, de vajjon megmagyarázható, megközelíthető, felbontható és elemezhető-e az élet?

Most nincs Verlaine, csak az ital van, meg a versek. Naponta ír, józanon és részegen. Egyik napról a másikra megismeri, sőt elismeri Párizs. Minden irodalmi társaságban és irodalmi kávéházban a »Magánhangzókról« beszélnek. A versért rajonganak, de a költőjét gyűlölik. Senkinek nem sikerült oly hamar híres emberré lennie, mint Rimbaudnak, de senkit sem gyűlöltek meg oly hamar, mint őt. Bujnak, menekülnek előle költőtársai, ha valamelyik bohémtanyán, vagy irodalmi kávéházban megjelenik.

Egy nap Victor Hugo-hoz is ellátogat. A fehérhajú és fehérszakállú költő nagy lelkesedéssel fogadja. Kölyök-Shakespeare! — kiált fel, amikor a torzonborz, szélesvállú, nagy darab fiút meglátja. És Rimbaud beszélni kezd, lelkesen és szertelenül. Az irodalomról, az életről, érzéseiről és gondolatairól. Oly gátlástalanul beszél, ahogyan csak egy 17 éves fiatalember tud beszélni, aki egyszer tíz könyv árával a zsebében elszökött hazulról, s aki egy év alatt koldus, csavargó, piaci hordár, vörös katona és ujságíró volt. S Victor Hugo felel, nyugodtan és megfontoltan, mint ahogyan csak egy elaggott forradalmár tud felelni.

Nem mulik el egy félóra s Arthur Rimbaud feldúltan hagyja ott öreg költőtársa lakását. Elkeseredve szalad le a keskeny lépcsőkön. Ily kétségbeesve csak oly bálványimádó szaladhat, akinek egy kedvenc istene éppen összetörött.

Mindenki megutálta és magárahagyta őt. Ez volt a sorsa és ő vállalta, sőt szerette ezt a sorsot.

V.

Langyos, koraőszi este van. A Szajna felől csiklandós könnyű szél szalad, végighúz a külváros szűk uccáin és aztán elhal, mint a szerelmesek sóhaja. A csillagokkal díszített, puha éjszakában Verlaine járja a roszszagú mellékuccákat. Keresi, hol akad egy nyitott patika. Motyog magában és lenge gesztusokra lendül a keze. A felesége súlyosan beteg. Most járt náluk az orvos, megvizsgálta és egy hosszú receptet írt.

— Azonnal megcsináltatni, — adta ki az utasítást aztán.

Igy került le az uccára éjszaka. Mert különben, Rimbaud eltűnése óta nem igen engedik el hazulról, ha besötétedett. Felesége és anyósa úgy őrzik őt, mint a hétfejű sárkány az elvarázsolt királyleányt.

— Úgy bánnak velem, mint egy gyermekkel — mondogatja magában a költő, amint lassan lépked az elhagyott uccán.

Amióta Rimbaud eltünt, Verlaineéknál kezdtek rendbejönni a dolgok. A fiatal férj, a megtért bűnös alázatával közeledett feleségéhez, az asszony pedig szíves-örömest gyakorolta a megbocsátás erényét. A minap aztán hirtelen megbetegedett s Verlaine most járja az éjszakai uccát, zsebében az orvos hosszú receptjével.

Nehéz igáskocsik zörögnek végig a hepehupás, rosszul kövezett uccán. A környékbeli gazdálkodók szállítják terményeiket a Vásárcsarnokba. Kattognak a nehéz lovak patkói a gránitkockákon, kattognak és hunyt kis szikrákat hánynak.

Egy stráfkocsi végén, hatalmas ládák és hordók között, lábát lógatva ül egy rongyos, piszkos fiú és dalol:

»Ha a király nekem adná Párizst«...

Rekedt, agyondohányzott férfihangja felveri a kis ucca csendjét. Verlaine ismeri ezt a hangot. Oh hányszor, de hányszor hallotta felcsendülni füstös, büdös kocsmák ivószobáiban, vagy az uccán, amikor már hajnalodott s kelet felől elindult megszokott útjára a Nap, ez az óriási pók.

— Arthur — kiáltja szinte megrémülten az örömtől.

— Paul!

A rongyos, piszkos férfi leugrik a stráfkocsiról, Verlainehez szalad és a nyakába ugrik. Izgalom. Öröm. Boldogság.

Verlaine úgy tekint barátjára, mint a járókelő egy ritka becses tárgyra, amit az úton talált a sárban, vagy a porban. Nem hisz a szemének. Többször is megtapogatja Rimbaud-t.

— Arthur, Arthurkám, — motyogja szinte eszelősen.

És nincs többé beteg feleség, nincs többé patikakeresés. A két férfit elsodorja a viszontlátás örömének mámora. Kocsmából kocsmába futnak, ünneplik találkozásukat és boldogok, mert kiélhetik indulatait, amelyeket oly sokáig kellett elfojtaniok.

VI.

Másnap délben kerül Verlaine haza. Persze, orvosság nélkül. Még a receptet is elvesztette valahol. Szemrehányás és szitok fogadja. A hiba jóvátehetetlen. Mathilde a végsőkig elkeseredett, Mauthéné pedig válogatott átkokkal sujtja züllött vejét, aki mit tehetne egyebet, elköltözik hazulról s ez időtől kezdve mint egy holdkóros megy mindenüvé Rimbaud után.

Brüsszelbe, Londonba mennek, majd visszakerülnek Párizsba. Hányszor kelnek át a csatornán? Ki tudná pontosan megmondani? London jelenti számukra a szabadságot, mert 1872-t írunk és Párizsban dühöng a reakció. Ugyanazzal a szédülettel járják keresztben London uccáit, múzeumait és könyvtárait, mint amilyennel Rimbaud járta nem is olyan régen a szédítő, boldogító Párizs sikátorait. Aztán mennek tovább, Belgiumba, Hollandiába, majd a francia kisvárosok kerülnek sorra: Walcourt, Arras. Száz kilométereket gyalogolnak, ostoba, gyerekes tréfák miatt csendőrkézre kerülnek, megtetvesednek, de mennek tovább, meg nem határozható céljaik felé.

Mi az, ami ezt a két embert együtt tartja? Kalandvágy? Barátság? Betegség? Mindez együttvéve. És még valami más: a betű embereinek titkos szabadkőmívessége. Mindketten ama szekta sámánjai, amelynek tagjai napokon át tudnak töprengeni egy jelző felett, a szép mondatszerkezetet imádják s bordélyházakban és ronda kocsmákban órákon át tudnak vitatkozni egy igealakról.

(Folytatása következik.)

PÁPÁK ÉS ZSINATOK

Heti sorozatunk megfejtéseként szerdáig (február 12) minden rejtvényből a pápák és zsinatok nevei küldendők be egyszerre. Melléklendő 6 darab »Pápák és zsinatok« cím.

Jutalmak: 4 darab 10 pengős.

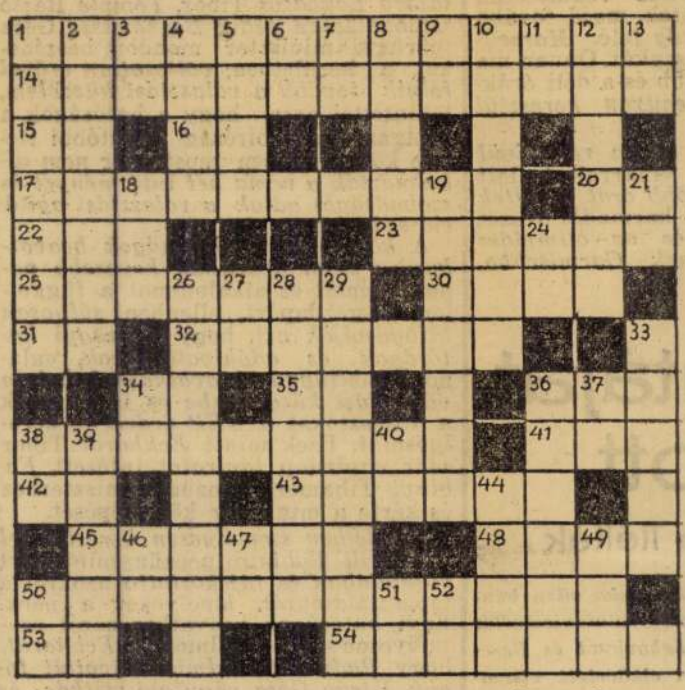

VÍZSZINTES:

1. Más nézet
14. Viszálykodások
15. Hit mássalhangzói
16. Vissza kettőzve: játék
17. Jézusra vonatkozó történeti hagyományt tartalmazó, hitelesnek elismert könyv
20. 2 római számmal
22. Felázott föld
23. Királyi szék
25. Kanada legnépesebb tartománya
30. Egyiptomi istennő
31. Vissza: legendás breton város
32. Megszabadít
34. Fém
35. Azonos betűk
36. Hegedűkellék
38. Pápa 422—432., e néven I. és szent
41. Családfő
42. Azonos betűk
43. Vadászatra használt ragadozómadár
45. Vétkezés
48. Színvonal
50. Állhatatlan
53. Latin praepositio
54. Skandináviából kivándorolt germán törzs, mely egykor az egész világot bekalandozta

FÜGGŐLEGES:

1. Egykor a világcsoda Artemis-templom városa, utóbb a nestoriánizmus elleni egyetemes zsinat székhelye
2. Mutatvány
3. Olasz pénz mássalhangzói
4. Anglia egyik legtekintélyesebb iskolájáról híres város
5. Vissza: nagyközség Pest megye gyöni járásában
6. Közhasznú fém mássalhangzói
7. Feszítő eszköz
8. Valótlant mond — népiesen
9. Vissza: kötőszó
10. Eszerint
11. Kötőszó
12. Portugál matematikus, ki róla nevezett mérőeszközt szerkesztett
13. Yyy
18. Mód — németül
19. Értelmiséghez tartozó leány
21. Kötőszó
24. Nikkel vegyjele
26. Kegyelem
27. Vissza: ő — németül
28. Relatív fogalom
29. Körültekintően
33. Hódoló
34. Állati lakás
36. Az etiopiai nép is részben az
37. Upsala része
38. 150 római számmal
39. Becézve
40. Olasz névelő
44. Vissza: férfinév
46. Holtképző
47. Lina mássalhangzói
49. Húz
50. Személyes névmás
51. A Tana
52. Hír mássalhangzói

197. Ruszkóc, g. k. fatemplom.

1747. „Ecclesia lignea scandulis tecta ruinae proxima, quam communitas ob inbecillitatem suam reparare nimis idonea censetur." (O. L.; C. P. Tab. et Conscr. 1747. No. 8.)

1839. már kőtemploma van. (Schem. Munk.)

(Bereg m.)

Domfalep

MTI SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

CSEPEL

1971 JAN 29

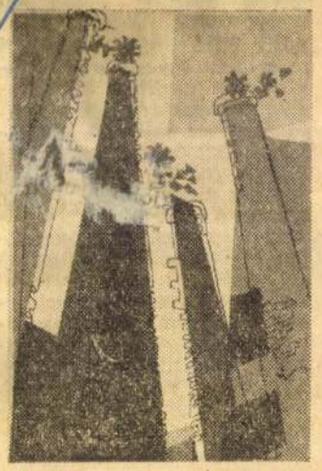

RÉSZEG GYÁRKÉMÉNYEK 1021

„Merész" gondolatok a reklámról

TULAJDONKÉPPEN idézőjelbe kellene helyeznem a felcímet, mert nem tőlem származik. De mivel tetszik, és mert szerzője egyelőre nem jelentkezett nálam, íme — adaptálom. És egyben át is adom annak, akinek kedve kerekedik a fenti címből — vagy alatt — egy tréfás vers, vagy verses tréfa megírására.

Félre azonban a tréfával, itt a munkáról van szó, amely ugyan nem zárja ki a humort, de a tréfát abban aztán valóban nem ismerem (no lám, itt már eljutok egy bölcs humoristához; Karinthy jelentette ki: *„humorban nem ismerek tréfát!"*).

Ez a bekezdés sem lesz mentes legalább egy idézettől. Mert végül is meg kell mondanom, miről akarok szólani. Tessék jól figyelni: *a propagandáról*. A kereskedelmi propagandáról, melyről beszélni manapság nagy divat. Század (talán ezrek!?) tanulják, és sokkal többen beszélnek róla. Helyet ad neki a sajtó, rádió, televízió. Ez az a „szakma", amelyben, ha valaki íróasztalhoz jut, már meg is kapja a „szaktisztviselő", vagy „szaktanácsadó" kinevezést. Ez az a „szakma", amelyet mindenki *jobban* tud. Mert ugyebár (és itt van az eb elhantolva) nem a „szaktisztviselő" alkot, nem ... Ő csak elbírál, elfogadtat, az utóbbi két intézkedés sorrendjét ügyesen cserélgetve a magasabb akarat hangulata szerint.

. E SOROK SZERÉNY ÍRÓJA, aki rövid negyven évet töltött el idáig propagandával és csak azóta foglalkozik külkereskedelmi propagandával, amióta szocialista külkereskedelem van Magyarországon, már sok mindent megért. Többek között azt a *még nem értést is*, amely ezt a munkát a szocialista külkereskedelem indulása, sőt kifejlődése szakaszában kísérte. A régi propagandistáknak tehát nagy elégtételéül, szolgál az a *tömegméretű* érdeklődés, amely a propagandamunka felé áramlik. Az egészben csak egy a *bántó* (most következik az idézet), hogy: *aki tudja csinálja, aki nem tudja — tanítja*. Az idézetért Abody Béla a felelős, de ő is kétkedve tette hozzá egyik televízióbeli adásában, mely szerint a nagy angol filozófus-humoristától, Bernard Shawtól származik.

„Részeg gyárkémények" — a folyosói diplomácia ezzel a hízelgő jelzővel illeti a Pannónia 1971-es új évi üdvözlőlapját. Nem mentegetni akarom, hosszú sem akarok lenni, ezért (Kosztolányival) tépelődöm: *„Hogy is kezdjem, hogy magyarázzam?"* Már említettem, itt most a reklámról esik szó. Az új év a karácsony — így együtt — egyik alkalom arra, hogy üzleti partnerek elküldjék egymásnak — kicsit kötelességszerűen is — jókívánságaikat; mégpedig nem is akárhogyan.

A CHRISTMAS-KÁRTYÁKNAK nagy múltja van a különböző magas ipari kultúrájú országokban, elsősorban Angliában. Ezeknek a kártyáknak a gyártása komoly üzlet a kiadók számára és nagy versenyre ad alkalmat a grafikusművészek között.

Visszalapozva néhány évtizedet: országunkban csak a harmincas évek közepe táján vették észre, milyen jó üzlet a Christmas-kártyák kiadása, és az a nyomdász, aki először jelentkezett viszonylag igényesebb kiadványokkal, irigylésre méltó gazdagodásnak indult pályatársai között. A szocialista külkereskedelmi propagandával foglalkozók is feladataik sorába iktatták az ünnepi jókívánságok *művészi* formába öntését, ezáltal is ápolva, erősítve az *üzletbarátí* kapcsolatokat. A külkereskedelmi vállalatok propagandaosztályai valósággal versenyeznek egymással, kinek van szebb és célszerűbb újévi üdvözlőkártyája.

EGYBEN MEGEGYEZTEK a propagandisták: az újévi üdvözlőknek *jellemezniük* kell a vállalatot. Gyakorlatilag tehát reklámkiadvány ez is. A grafikusművészek és propagandisták rájöttek, hogy nem is olyan egyszerű kérdésről van itt szó. A vállalatot levélborítékban elférő művészi kisgrafikával megjeleníteni, *évről évre, más módon*, tevékenységét kihangsúlyozva igen nehéz. Ebbe bizony bele lehet fáradni. Csakhogy amíg a grafikusnak joga van belefáradni (el nem vállalni a munkát) ha elérkezik a határidő, a propagandistának produkálnia kell a nyomtatványt. A gyakorlat jelenleg az, hogy a grafikusművészek *nem szívesen* vállalkoznak újévi üdvözlők (szándékosan túlzok) megalkotására. A „folyosók hangja" eljut a művészekhez is, akik bizony nem szívesen tűrik nevük meghurcolását. Ez tehát nem pusztán Pannónia-jelenség. No persze, néha meg kell alkudni — mondom én is, mint propagandista.

Ezt teszik a fantázia-szegény propaganda-„szaktisztviselők", amikor vásárolnak néhány ezer, vagy száz kis rézkarcot, és *dilettáns* propaganda-„ügyintézők", amikor néhány ezer színes fényképpel (Parlament, Vajdahunyadvára) rázzák le a munkát, rányomtatva a „boldog új évet". Az biztos, hogy az ilyen „hozzáállással" elnyerik a folyosói közvélemény jóindulatát, hiszen nincs másról szó, mint arról, hogy Stanci néninek az összes kedves rokonoknak és jóbarátnak a vállalati üdvözlővel szeretnének minden jót kívánni.

RUSZNYÁK ERZSI grafikusművésznő, aki 1971-es üdvözlőnket tervezte, csak ennyi szempontot kapott: Magyarország legnagyobb ipari kombinátjának külkereskedelmi részlege vagyunk, ezt kell *grafikai eszközökkel* kifejezésre juttatni. A művésznő egyik kora-nyári délelőtt sétát tett Csepelen, utána hozta be a vázlatait. Ő így látja megrajzolnivalóját. A gyárkémények kapták meg, amelyek közelről ilyen „részeg" alakzatot adnak. Ezt különben minden amatőr fotós tapasztalhatta.

Egész Csepelt nem lehet egy kis-grafikába sűríteni, de lehet egy gyáróriást, vagy annak eladási szervezetét egy gyárkémény-kompozícióival *jelképesíteni*, különösen, ha azt olyan avatott művész teszi, mint az országosan elismert Rusznyák Erzsi grafikusművésznő.

Nagy Dezső

(Pannónia)

Rusznyák Erzsi

re, amelyek az éles lemezektől mindig sebesek, és amelyeket soha nem tudok tisztességesen megmosni, mert makacsul beleragad az olaj. Munkás vagyok, ez az életem...

A fullasztó, sűrű füstköd ráterpeszkedik a gyárra. Az égbe nyúló kémények mintha egyenesen az ember tüdejébe ontanák a széngázt, a pernye szemmel láthatóan lebeg körülöttünk, lassan, megakadályozhatatlanul lerakódik a ruhára, a bőrre.

— Különös, csendes emberekkel fogsz találkozni — mondja útközben *Laczkó Gyula*, a Csepeli Erőmű- és Szolgáltató Üzemek KISZ-bizottságának titkára. — Azt mondanád első látásra: lassú víz, partot most ... Úgy formálják a szavakat, olyan lassan, olyan körültekintően, mintha mindegyiktől a világ sorsa függne. Talán nekik van igazuk. A kevés szónak nagyobb súlya van.

— Mind ilyenek?

— A többségük. Azok, akik évtizedek óta az elektromos javítóban dolgoznak. Sokan vannak, a törzsgárda tagjai. Ez a fiú is hozzájuk hasonlít. A szavai, a modora, az életszemlélete...

— Róla mesélj!

— *Pálosi Endréről?* Szemüveges, középtermetű, első látásra semmi különös. Csak hallgasd, ha majd beszélni kezd. Olyan szabatosan fogalmaz, mintha egész életében arra a bizonyos mondatra készült volna. Nyolc osztályt végzett, meg a szakmunkásiskolát. Most jár technikumba. Júniusban azzal állított oda a párttitkárhoz, hogy vegyék fel a pártba. Úgy érzi, ott a helye. Még nem volt húsz éves sem.

A műhely előtt vékony sávban latyakká olvadt a hó. A vasajtó hasadéka alatt szökik a meleg. Benn katonás rendben javításra váró elektromos motorok. Kicsik és nagyobbak százai. Egyik-másik mögött valósággal elvész az ember. Csörömpölve vonul el felettünk a hídderu, néhány méterrel odébb óvatosan leengedi mázsás terhét.

Pálosi Endre a lakatosok között dolgozik. Az ő feladatuk a beérkező motorok szétszedése, a mechanikus hibák kijavítása. Később, amikor már végeztek a műszerészek, a tekercselők, kezdhetik elölről a szerelést — összerakni a gépeket —, hogy minden pontosan a helyére kerüljön, működhessen a masina. Figyelmet, szakértelmet igénylő munka.

— Bizony évek is beletelnek, míg az ember minden fogást megismer — mondja. — Ahány motor, annyiféle rendszer, az egyiket ilyen, a másikat olyan módon tették össze. Ha aztán szét kell bontani, törheti az ember a fejét, hol kezdje.

— Összerakni még nehezebb...

— Az sem könnyű. Előfordul néha, hogy megmarad néhány csavar „fölöslegbe", de ha megy, nagy baj már nem lehet. Hatodik éve dolgozom itt — beleszámítva a tanulóéveket —, de előfordul velem is az ilyesmi.

— Ilyenkor persze bosszankodsz?

— Bosszankodni? Ugyan. Éppen ez a szép a szakmában. Megtanulni a fogásokat, kikoskodni műszaki rajz nélkül valaminek a felépítését. Legalább azt érzem, mint a tervező: magam készítettem valamit.

— Gyakran érzed?

— Csak ha bonyolultabb a feladat. De akkor nagyon jól esik.

— Megy a munka, gyerek? — lép mellénk egy termetes férfi.

— Minden oké.

— Menj be hozzám az irodába, telefonod van. Na mozgás...

— Nagyon rendes fiú — fordul felém. *Vijjandt Andrásnak* hívják, ő a művezető. — Ritka az ilyen tisztelettudó, szorgalmas fiatalember. Bár sok lenne belőlük! Róla írsz?

— Úgy tudom, nyáron kérte felvételét a pártba. De nem álltak szóba vele.

— Na ez nem egészen így volt. Fiatal még, alig húsz éves. Tudja, azelőtt 21 év volt a korhatár. Nem utasítottuk el, gondolkodtunk az ügyön. Alkalmasnak találtuk, de a szabályzat kötött.

Megvakarja a fejét, úgy folytatja:

— Szerettünk volna kivételt tenni vele. Igyekezetével, szerénységével kitűnt a többiek közül. Nem volt ellene soha egy rossz szó, szeretik az idősebb szakik is, jó modora van. Magam is már pendelyes kora óta ismerem, ott laknak a szomszédunkban. Re... hogy mód... szus a sze... én voltam...

— Az ö... mondja, a... Itt dolgozi... Szerszámgé... szabadult i... a FÖSPED... kás. Pék vo... ...rendű szakmája, de így többet kereshet. Anyám otthon van, a kishugomat neveli. Még nem jár iskolába. A nővérem a legidősebb, ő Albertfalván, a Cérnázóban laboráns. Mi, fiúk itt dolgozunk a Művekben. Nagy család, ahányan vagyunk, annyifelé.

— Hogy érzed magad az üzemben?

— Igazán klassz társaság. A fiatalabbak mind a barátaim. Együtt járunk focizni, szórakozni... Mindig együtt vagyunk. A másik — a brigádunk. Ötvenketten dolgozunk együtt, s ötször nyertük el a szocialista címet. Ebből már nekem is részem volt. Fiatalabbak, idősebbek egyaránt vannak köztünk.

— Velük hogy jössz ki?

— Az idősebbekkel? Azt hiszem jól. Arra tanítottak otthon: tiszteljem a kort, az élettapasztalatot, a nagyobb tudást. Mert engem is csak úgy becsülnek majd, ha megadom mindenkinek, ami jár.

Sebők Viktória alapszervezeti KISZ-titkár:

— Azok közé a kevesek közé tartozik, akikre mindig és mindenben lehet számítani. Egyszer — még a KISZ-alapszervezet kettéválása előtt — minden vezetőségi taggal le... ...év múlva kommunistává váljon. A KISZ-vezetőség egyik legaktívabb embere. Talán a „legnehezebb" tisztség az övé: gazdasági felelős. Amióta megválasztottuk, minden hónapban pontosan befizetik a tagdíjakat. Tekintélye van a többiek előtt is. Amikor a párttagsága szóba került, a szerénysége volt a legjobb ajánlója.

— Magad jelentkeztél a pártba, alig húszévesen. Akkor nem fogadták el a kérelmedet. Nem bántott?

— Azt mondták: fiatal vagyok. Nem engedi a szervezeti szabályzat. Ez augusztusban volt. Akkor hallottunk először a szervezeti szabályzat módosításáról. Megigérték, ha a kongresszus elfogadja a javaslatot, elsőként az én ügyemmel foglalkoznak majd.

— Vannak párttagok a családban?

— Senki. Mint mindenben, ebben is igyekszem a magam útját járni. Egy szenvedélyem van: újságot olvasni. És még egy: tévét nézni. Érdekel minden, ami a világban körülöttem történik, a társadalom alakulása, a többieket foglalkoztató problémák. Különösen a vitaműsorokat szeretem. De nem csak nézni hallgatni... Úgy érzem, az ilyen dolgokból részt kell vállalni, tudatosan kell értük

RUSZNYÁK *Nándor*, festő, • Losonc 1880 júl. 8. Münchenben tanult, azután Nürnbergben, Frankfurtban (a/M.), Bécsben és Budapesten főleg arcképfestéssel foglalkozott. Művei közül említésre méltók Lang svéd konzul, Ellenbogen osztrák képviselő, Körner Henrik őrnagy, stb. képmásai.

E-G II
4021

rai-katóhalom I. 28.

Érkezett 1905 január 4.

15/1905 (Versecz 1904. dec. 31. ad 84 a) sz. a.)

A versecz városi múzeum és nyilvános könyvtár igazgatója beterjeszti az egyesült városi múzeum és könyvtár 1904 évi gyarapodásáról és fejlődéséről szóló jelentését. (Válasz. 1905. I. 20.)

RUSZNYÁK Tamás lakatos. Gyöngyösön az 1827. évi általános összeirás alkalmával jegyzik fel nevét.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Ruszti Madonna

l.

Péter I. 137. l.

sán, neurohistologiai technikai problémákról tartott demonstrációs előadást. Angliai tartózkodása alatt az Angol Anatómiai Társaság gyűléseit állandóan látogatta és résztvett a tudományos vitákban. 1935 novemberében a társaság tagjául választotta. Tanulmányi kirándulásai során meglátogatta Aberdeent, Glasgowot, Liverpoolt és Readinget és az ottani egyetemeket tanulmányozta.

VIII. GÖRÖGORSZÁGI ÖSZTÖNDÍJASOK.

Ezeket az ösztöndíjakat a vallás- és közoktatásügyi miniszter a Harriseion-alap kamataiból, az Ösztöndíjtanács jelölése alapján folyósítja Görögország területével kapcsolatos tanulmányokat végző kutatók és görögkeleti egyháziak részére. Jelen tanévben a következők voltak így Görögországban:

Dr. Genthon István (1903, Budapest, róm. kat.), magyar nemzeti múzeumi könyvtárnok 1200 pengős ösztöndíjjal művészettörténeti tanulmányokat folytatott Görögországban az 1936. év tavaszán.

Dr. Hekler Antal (1882, Budapest, róm. kat.) egyetemi ny. r. tanár 1500 P összegű Harriseion ösztöndíjban részesülve 1935 ős-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Rusztaveli S.

HAJDU-BIHARMEGYEI
NÉPUJSÁG
1966 NOV 13

1021

RUSZTAVELI

születésének 800. évfordulóján

800 évvel ezelőtt, 1166-ban született a grúz irodalom klasszikusa, Sota Rusztaveli. Az évforduló alkalmából nemcsak a Grúz SZSZK-ban, ha nem szovjetuniószerte, sőt — az eddig megjelent cikkekből ítélve — világszerte megemlékeztek róla.

Életéről nagyon kevés adat maradt fenn. Tanulmányait Bizáncban végezte. Ifjúkora a XII. század második felére, Grúzia „aranykorá"-ra esett. Ez a felvirágzás sok évszázados fejlődés és küzdelem eredményeképpen jött létre. A görögökkel fenntartott kapcsolat kedvezően befolyásolta a grúz tudományos és kulturális életet. Grúzia népének azonban a VII. századtól kezdve állandó harcot kellett folytatnia függetlensége védelmében: először az arab, majd a török hódítók akarták maguknak megkaparintani ezt a stratégiai szempontból fontos , országot, mely Európa és Ázsia találkozási pontján, nagy kereskedelmi és hadi utak mentén feküdt. A harcok elmúltával a XII. századra megerősödött a grúz királyság. A hatalom Tamara királynő kezében összpontosul. Ő hozta létre azt a ragyogó korszakot, mely a XIII. századi mongol hódításig tartott.

Ezekben az években alkotott Rusztaveli. Jól ismerte a klasszikus görög—római irodalmat, valamint a korabeli perzsa, arab költészetet. Hatásuk érezhető is egyetlen ránk maradt eposzán „A tigrisbőrös lovag"-on. Hatalmas hősköltemény ez. 1671 négysoros versszakból áll. Bár cselekménye Arábiában játszódik, egyik hősnőjében, Tinatin királykisasszonyban mégis azonnal Tamara királynőre — Rusztaveli eszményképére — ismerünk: ő a fiútestvér híján került atyja trónjára.

A költészetért rajongó királynő elhalmozta kegyeivel a költőt. De a sikereire irigykedők bevádolták Rusztavelit a királynőnél. A műveiben kifejezésre jutó szabadelvű eszméket használták fel ellene. Rusztaveli a rabszolgát is embernek tekintette, a magas hivatali tisztséget betöltő, de tehetségtelen nagyurakat viszont elítélte. A nép olyannyira rajongott érte, hogy a klérus is féltékeny szemmel tekintett rá. A papok szerint „a nép elfordul a Szentírástól, és csak Rusztaveli munkáit olvassa".

A vádak miatt elkeseredett költő elrendelte, hogy semmisítsék meg műveit. (Vagy talán kényszerítették erre, mint az inkvizíció idején Galileit, hogy vonja vissza tanait?) Tény az, hogy csak a „Tigrisbőrös lovag" egy példánya kerülte el a pusztulást.

Rusztaveli a középkori felfogással ellentétben a földi élet szépségét hirdette. Tehetségét mi sem bizonyítja jobban, mint a hiteles lélekrajz, a kitűnően megrajzolt jellemek, valamint a lovagok és kereskedők társadalmának érdekes korképe. A költemény szépségéhez nagyban hozzájárul a sok hasonlat és metafora is.

Rusztaveli évszázadokkal megelőzte kora gondolkodásmódját. A sötét középkorban a humanizmus, a reneszánsz előfutára volt. Egy műve is halhatatlanná tette nevét.

1888-ban jelent meg „A tigrisbőrös lovag" grúz díszkiadása a cári udvarban élő Zichy Mihály nagyszerű illusztrációival. Ő hívta fel Vikár Béla figyelmét erre a *csodás elbeszélő* költeményre, amit 1917-ben le is fordított magyarra. 1955-ben másodszor is kiadták nálunk Weöres Sándor sikerültebb fordításában. „A tigrisbőrös lovag"-ot 29 nyelvre fordították le a világon.

Magi Zsolt

Országos viták, társadalmi érdeklődés, közösség részvétel — ezeket lehet talán a lényeget leginkább kifejezően odaírnunk az oktatási reformtörvény margójára. Igen, a reformtörvény már a kezdet kezdetén országos vitát váltott ki, ezrek és ezrek kísérték figyelemmel, sőt kimunkálásán, megvalósításán úgyszólván mindannyian részt vettünk. Ez az aktivitás természetesen nem véletlen. Olyan horderejű szellemi problémáról volt itt szó, melyben a társadalmi véleménycserét nagyonis indokolttá tette közoktatásunk helyzete. S miután közoktatásunk nemcsak tanár és diák kapcsolata, a párbeszéd szükségszerűen nőtt társadalmi méretűvé, jelezve és hangsúlyozva, hogy a gondolatok szertefutó útrendszerének törvényszerűen kell belefutnia a gyakorlat tennivalóiba.

A megyei pártértekezleten, a megye kommunistáinak legfontosabb munkaértekezletén szó esett közoktatásunk helyzetéről, szó esett az eddigi eredményekről, szó esett a jövő feladatairól. Értelmiségi dolgozók, kommunista oktatók, kommunista nevelők mondták el, hogy milyen eredményeink s milyen tennivalóink vannak ezen a területen. Nos, e területet akárcsak átfogni, akárcsak átpillantani is merész vállalkozás lenne. Mindenesetre megnyugtató és figyelemre méltó, hogy az oktatási reform nemcsak elméleti maradt, hanem gyakorlattá, mindennapi nevelőmunkánk fontos tényezőjévé vált. Ahogyan a pártértekezlet beszámolója megállapítja: „az 1961-ben elfogadott oktatási reformtörvény szellemében folyt az iskolai oktató-nevelő munka. Csökkent a maximalizmus, a tananyag szorosabb kapcsolatba került a gyakorlati élettel, a munka fontos pedagógiai tényező lett, a tanulók a gyakorlati munkában jól felhasználható ismereteket, készségeket sajátítanak el. Sikerült elfogadtatni a munkaiskola létjogosultságát a szülők és pedagógusok nagy többségével. Növekszik a termelői pályák iránti érdeklődés a tanulók és a szülők körében. A VIII. osztályt végzett fiatalok nagy számban jelentkeztek ipari vagy mezőgazdasági tanulónak".

Oktatási reformunkat — vagy mondhatnám úgy is, hogy egész közoktatásunkat — érintően a beszámolónak van egy nagyon lényeges megállapítása. A munka fontos pedagógiai tényező lett — húznám alá még egyszer —, s ha odafigyelünk a fogalmazás lényegére, azt hiszem, a legfontosabb pedagógiai és gyakorlati célt láthatjuk itt összetömörítve.

A munka valóban a legfontosabb pedagógiai tényező. Az iskolában is, az életben is. S az oktatási reformtörvény lényege is ez: a munka középpontba állítása, amely úgy kerül emberközelségbe tanárral, diákkal, hogy ezáltal inspirációt kapnak a feladatok megértésére és elvégzésére.

Miért kell ezt hangsúlyoznunk, miért kell ennek olyan nagy jelentőséget tulajdonítanunk? Nyilván és elsősorban azért, mert a munka a legdifferenciáltabb emberi tevékenység. A szellemi és a fizikai erőkifejtés szintézise, s ha értelmét értve és átérezve valósítjuk meg — vagy ami még fontosabb, tanuljuk megszeretni —, akkor olyan élményünkké is válik, amely a társadalom szempontjából mindennél fontosabb.

Az oktatási reformtörvény és napjaink gyakorlata nem véletlenül helyezi a munka szeretetére, a munka megbecsülésére a pedagógiai hangsúlyt. Igen, a munka lényegének hangsúlyozása pedagógiai cél, oktatói perspektíva, nép[illegible] nemzeti prog[illegible]

RUSZTI *Gyula*, festő, grafikus és szobrász, * Losonc 1885 okt. 8. Budapesten Révész Imrénél és Münchenben Karl Marrnál tanult. Tagja volt a szolnoki művészkolóniának. 1913 óta olajfestményeket, rajzokat és plaketteket állít ki a Nemzeti Szalónban és a Műcsarnokban.

E. G. II 403 l

Gulyás Pál dr. VII. 214, 215,

választó kerület. **szavazókör.**

....., lakhelye (telepe): ..... ker. ..... utca ..... szám.

| A választói jogosultság alapja* | | |

Ruszki Gyula

RUSZTI GYULA

nem Rudnay ?

KÁNAÁNI LAKOMA

Műcsarnok 1918. 61. t.

A szolnoki doktorné és a rajztanár

Gyilkosság gyanuja miatt letartóztattak egy előkelő urinőt

Szolnok, 1919 február 10.

Szolnok csendes alföldi városka, lakosai régebben fakereskedelemmel foglalkoztak, ma egy sokáig nélkülözött alkalmi cikket, citromot és narancsot árulnak a boltokban vehemenciával. A pályaudvarnál szálloda, azaz inkább éjjeli szállás, bejárójában emberemlékezet óta hatalmas szobafőnöknő támaszkodik az ajtófélfának, borotvált tokáju, Wekerléhez hasonlit. Van Szolnokon egy másik szálloda is, a központban, ott soha sincs szoba, ha egyszer öt évben megérkeztem, azt mondta a portás, hogy a szobákat lefoglalták az agarászversenyre. Ennek a hotelnak a kávéházában kártyáznak, billiárdoznak, az ismeretlen játékosokat figyelmezteti a főpincér: „Mü- és maszélökéseket kérjük meltőzni!" Gyakran belesugnak az ember fülébe: „Tessék nézni azt a cvikkeres urat, Geiger, a Sándor Pál veje." Az inyencek a szomszédos Kádár-cukrászdából süteményeket hozatnak a feketéhez. A feketét is szivesen hozatnák onnan. Ez a Kádár egy tékozló cukrász, egész háboru alatt nem fogyott ki nála a habos kávé, csokoládé, hollandi likőr, a tortákat, habos és krémes süteményeket, pittéket a legnemesebb anyagból készíti, valószinüleg ráfizet az üzletére.

Igy éldegélnek Szolnokon, a Nemzeti és a Kádár-cukrászda között. És kaszinóba járnak, korzóznak, nyáron csolnakáznak s fürdenek a Tiszában. A Tisza néha kiönt, olykor, ritkán akad egy-egy szenzáció — szappant főznek a plébánosból, elcsábitanak egy urilányt — mely megkergeti Szolnokban a vért.

Ahány embert megkérdeztem, annyiféleképpen irta le nár, a kékszemü táblabiró letartóztatta dr. Kánitz Izidor milliomos orvos feleségét, ki állitólag megmérgezett egy fiatal rajztanárt, mert az szakitani akart vele. A tanár — lila foltokkal torzóján — meghalt.

Ahány embert megkérdeztem, annyiféleképpen irta le dr. Kánitznét s a rajztanárt. „Összenőtt szemöldökü", „Fekete szépség", „Nagyon elegáns, ő járt a legjobb cipőkben Szolnokon".

Elek Artur hagyaté-kából

„Nekem sohasem tetszett", „Inkább sovány", „Nem egészen sovány." „Cárt alak, csinos, nem gondolnák, hogy orvosnövendék fia van", „Bolond Jutka", „Érzéki szépség". „A rajztanár kis, rendes ember volt", „Polgáriasan öltözködött", „Nagyon finom, diszkrét ember volt", „Olyan volt, mint egy minisztráns gyerek", „Jó hegedült", „Egész ronda alak volt", „Egy kaszinószolgának a fia".

*

Itt Szolnokon most a parasztgyerekek is csak arról beszélnek, hogy Kánitz doktorné, a szolnoki Lipótváros összenőtt szemöldökü, fekete szépsége — a legelegánsabb, aki Szolnokon a legjobb cipőkben járt — „megetette az udvarlóját, Ruszti tanárt."

A RAJZTANÁR.

Egy szombat reggel még fésülőköpenyben volt, a cselédek szőnyeget poroltak, mikor eljöttek őnagyságáért a törvényszékről, a vizsgálóbiró keresztkérdéseket intézett hozzá és letartóztatta az előkelő, dusgazdag, s nagyon intelligens hölgyet.

Ruszti, a szolnoki rajztanár és festő hirtelen meghalt, felboncolták, s beleiben harminckét centigramm arzént találtak. Ez a Ruszti sokat időzölt dr. Kánitzéknál, tanitotta az egyik Kánitz-gyereket, s hegedün kisérte dr. Kánitzot, aki kisvárosi zongoravirtuóz. Kánitz a háboru elején bevonult, de Ruszti tovább

is járt a házhoz, gyakran ebédelt, vacsorázott ott, sétált az asszonnyal. Megállapítottam, hogy egyszer — Ruszti Pestről érkezett haza — dr. Kánitzné a vonatnál várta. Ruszti a művésztelepen lakott, Kánitznénak kulcsa volt a kapuhoz: Mikor a forradalom kitört, s a csőcselék fosztogatni kezdett, Kánitzné két kisebb gyermekével a művésztelepre menekült, s egy napig maradtak Rusztinál. A doktorné többször küldött ételt Rusztinak, a **müteremben lefoglalt ételmaradékokban arzén volt. Dr. Kánitzné két izben vett szolnoki gyógyszertárakban arzént,** 1918. július 6-án 20 gr. arzénlisztet, szeptemberben pedig dr. Elek orvos receptjére 100 gr. arzénlisztet akart venni, azonban a

KÁNITZNÉ

gyógyszerész sokalta a mennyiséget, s csak 20 grammot szolgáltatott ki. Dr. Kánitzné mindkét esetben aláírásával ösmerte el a méregkönyvben az arzén átvételét.

Becsinált csirke és buzadara.

1918. november 10-én becsinált csirkével lepte meg a doktorné Rusztit, ki alig pár falat után nagyon rosszul lett. November 14-én buzadarát kért a még mindig gyengélkedő Ruszti dr. Kánitznétől, s megfőzette Kovács Endre törvényszéki irodatiszt feleségével, akinél kosztolt. **A Kovácsné felnőtt leánya s hat hónapos unokája is megkóstolta a grizt s mind a ketten megbetegedtek tőle.** Megbetegedett a Kánitzék szakácsnéja is, ki szintén evett ebből a grizből. A szakácsné kedvese, Fülöp Béla nemzetőr kiabálni kezdett a szakácsnéra, hogy biztosan teherbe esett s elrohant a művésztelepre, hogy felelősségre vonja a festőt. Ruszti borzasztó kinok között fetrengett ágyán, mire a nemzetőr elhívta hozzá dr. Hubay orvost, ki beszállíttatta Rusztit a megyei közkórházba. **Ruszti a kórházban megőrült és másnap meghalt.**

A kórházi főorvos jelentést tett a gyanus halálesetről az ügyészségnek, a vizsgálóbiró két orvossal felboncoltatta a halottat, s beleit — a Ruszti lakásán talált griz- és becsinált csirkemaradékkal együtt — felküldötte Budapestre, hol **konstatálták, hogy a belekben s az ételmaradékokban arzén van.**

Kihallgatták Török Anna takarítónőt, Kovácsékat, Galgóczi Zsuzsanna szakácsnét, s minthogy az ételek dr. Kánitz Izidorné tól származtak, dr. Bodnár Ferenc táblabiró beidézte az asszonyt, kihallgatta s gyilkosság büntettének gyanuja miatt letartóztatta.

A vizsgálati fogságot elrendelő végzést a dr. Kánitzné ügyvédjének „felfolyamodványa" dacára helybenhagyta a vádtanács.

A Ruszti környezetének egy tagja — kit a vizsgálóbiró nem hallgatott még ki — meglátogatta a festőt a buzadaramérgezés után. Ruszti panaszkodott, hogy komoly baja van, azt hiszi, megmérgezte magát a tubusokkal. Aztán félrebeszélt a festő, hogy ő az oka mindennek.

— Kánitzné erővel . . . — mondta lázas állapotában — magához . . . erővel . . .

A védőügyvéd és a férj

A kis, fekete, mokány védőügyvéd, dr. Mandel Sándor bizalmatlanul fogadott, mert az „ujságiróknak rossz a hirük". Felszólított, hogy közöljem őszintén, „mi az intencióm."

Majd megmutatta „felfolyamodvány"-át, melyben — ha jól értettem meg — azzal érvel, hogy Kánitznénak patkányirtáshoz kellett az arzén, hogy Ruszti arzénnal készitette a festékeit, s az arzén könnyen belekeverődhetett az ételbe és hogy Ruszti vérbajban szenvedett, melyet arzéntartalmu szalvarzánnal gyógyitanak.

Ezután felkerestem a férjet. Kánitz dr. kopott bőrkabátban, szivarral a szájában egy pillanatra kinyitotta a kaput. Látszott rajta, hogy nem alszik, nem eszik, nem zongorázik. Vonaglott remegett az alsóajka, s végül ennyit mondott:

— Velem nem lehet beszélni!

S nem is beszélt.

A gimnáziumi igazgatónál

A szolnoki gimnázium szép, világos épület, folyosóin Van Dyk-, Rembrandt- és Velazquez-képek másolatai. Az igazgató dr. Ferencsik Lajos, rövidre vágott őszülő bajuszu, szelid tudós, aki megérti a fiatalságot, de jó lenne alatta hetedikesnek, vagy nyolcadikosnak lenni!

Rusztiról, aki rajztanár volt a gimnáziumban, a következőket mondotta:

— Ruszti 1911-ben, 24 éves korában került Szolnokra Nagykárolyból, ahol polgári iskolai rendes tanitó volt. Egyszerre két

helyre választották meg, ide helyettes tanárnak, a losonci tanítóképzőhöz pedig rendes tanítónak. Anyagilag előnyösebb volt a losonci, hanem azért mégis ezt az állást tartotta meg, a szolnoki művésztelep miatt. Jó kolléga, megnyerő, előzékeny modoru, tehetséges fiatalember volt. Zenével is foglalkozott, hegedült, zenekart szervezett, hangversenyeken szép sikerrel szerepelt. Szolid életet élt általában, nem kártyázott, nem lumpolt. Atyját támogatta jövedelméből. Annyit tudok, hogy járt Kánitzékhoz, a férfivel jóbarátságban volt, hogy az asszonyhoz milyen közelebbi viszony füzte, arról nem nyilatkozhatom. Én nem vettem észre semmit s különben sem szoktam magánügyekbe avatkozni. Az utóbbi időkben betegeskedett Ruszti. Mikor megnyitottuk a tanévet, nem volt Szolnokon, Losoncról kért engedélyt, hogy később jöhessen, de az engedélyt nem adhattam meg, ő volt az egyetlen szaktanár, feltétlen szükség volt rá a pótvizsgákon. Szeptember negyedike körül érkezett meg, vérhasról, bélhurutról panaszkodott. Szeptemberben, októberben, novemberben mulasztott a betegsége miatt, hogy mi baja volt, nem kutattam, egyszerre csak ujságolják nekem, hogy mérgezési tünetek közt kórházba szállitották, s hirtelen meghalt.

Máskülönben egészséges ember volt, keveset mulasztott a hét év alatt, csak most, ebben a tanévben.

Fényes Adolf, a kiváló művész a Ruszti Gyula képességeiről nyilatkozott:

— Ruszti 1914-ben kapott a telepen mütermet, mikor néhányan bevonultak. Érdeklődtünk, s megtudtuk róla, hogy a képzőművészeti főiskolán egyik legjobb növendék volt, s Münchenben is tanult. Amit 1915-ig produkált, nem jelentős, azután kezdett tehetsége kibontakozni. Festett például egy női félalakot, amely fejlődésképes talentumra vallott. Biztattam, hogy küldje be a tárlatra, be is küldötte, de azt még nem fogadták el. Két év előtt egy igazán jó téli tájképet festett és egy nevető parasztfiut. Tétovázott, hogy beküldje-e, én rábeszéltem, s szép sikere volt vele, a művészeknek tetszett a kép. Amit az idén kiállitott, az legjobb, legeredetibb legérdekesebb munkája. Katasztrófája mélyen megdöbbentett.

*

Ülök a szolnoki cukrászdában, a szomszéd asztalnál saumpolnit fogyasztanak, s habzó szájjal tárgyalják az esetet. Sajnálják a fiatal tanárt, s egyhangu verdiktet hoznak Kánitzné, született Holländer Juci ellen.

Nem szeretnék ebben az ügyben biró vagy esküdt lenni, nem vagyok benne egészen biztos, hogy a szolnoki doktorné megmérgezte a rajztanárt.

Kaczér Vilmos.

HETI HIREK

Jászi Oszkárt kérjük, hogy olvassa el. A kormánybiztos figyelmébe ajánljuk az orvosi tanszékeket. A népkormánynak, ha igazságos akar lenni, nem szabad megáltani féluton az egyetemi tanári kinevezések félutján. Leggyorsabban rendet kell csinálni az orvosegyetemi tanárok közt. Sürgősen tanszéket kell adni a sebészeten Hültlnek és Winternitznek, a belgyógyászaton Benediktnek és Engl Károlynak, a bőrgyógyászaton Török Lajosnak és a szemészeten Blaskovátsnak. Ezek világhirü emberek, a müvelt Európa elismeri róluk, hogy primadonnái az orvostudománynak, — gyalázat, hogy itt nem birják megkapni a rendes egyetemi tanárságot, tehetségtelen öreg gigerlik, stréberek, kikeresztelkedettek, benősültek és egyéb rokonállatok vagy állatrokonok ülnek a katedrákon és nemcsak az embereket ölik meg, hanem a jövő orvosi generációt is. Jászi kormánybiztos világraszóló sikert szerezhet a népkormánynak, ha nem türi ezt.

Szegény háziur. A rendőrségen szombaton megjelent egy bundás, elegáns pólisi. Vastag aranylánca volt. Engedélyt kért, hogy kilakoltathassa a Népszinház-utca egyik házának a házmesterét, s az egyszobás, konyhás udvari lyukba akart költözködni. A rendőrtisztviselő megkérdezte, hogy minő jogon akarja kitétetni a házmestert. Azt mondta, hogy nincs lakása, ellenben a Népszinház-utcai ház az övé. Megkérdezték tőle, hány emeletes a ház, azt mondta: négy. A legszebb az, hogy nem a háboruban szerezte a házat, hanem örökölte az apjától régen. És még a legszebb, hogy nem teljesitették a kérését, s a házmesterlakást nem kaphatta meg.

Ilyen is van? A hivatalos lap közli ezt a kinevezést:

A vallás- és közoktatásügyi magyar miniszter dr. Paál Árpád budapesti tud. egyetemi társegédnek a budapesti tudományegyetem bölcsészettudományi karán a *„növények érzékenysége és mozgása"* tanából egyetemi magántanárrá történt képesitését jóváhagyólag tudomásul vette és nevezettet ezen minőségében megerősitette.

Az emberek érzékenységével és mozgásával senki sem törődik, abból nincs tanszék az egyetemen.

Regény. Krámer Ernő őrnagy, aki egyike a legszimpátikusabb lipótvárosi embereknek, pár nap előtt feleségül vette Carré Katicát, Carré cirkuszigazgató szép lányát, akiért egyidőben egész Pest rajongott. Ez a házasság egy szép és ritka regény hangulatos befejezése. Krámer őrnagy, akkor még Krámer főhadnagy volt. Vagy talán csak Krámer hadnagy. Tiz év előtt. Minden este ott ült a cirkuszban és lelkesen tapsolt a gyönyörü Carré Katicának. A szám végén izgatottan lerohant az istállókhoz, s a publikum érdeklődéssel nézett utána. Egész Pest tudta, hogy vőlegénye a lovarnőnek. Carré Katica mégsem ment hozzá feleségül, hanem egy artistának lett a neje, aki szabadon álló létrára mászott fel, s mikor felért a tetejére féllábra állt, s ott kezdte el tulajdonkép a kunsztokat. Krámer Ernőből, Krámer kapitány lett, s elment a háboruba, az artista pedig leesett a létráról és meghalt. Közben lassan tiz év telt el. Krámer őrnagy nem tudott semmit Carré Katicáról, most azonban mikor visszajött a csatából levelet kapott tőle, hogy irja meg neki nem történt-e baja, s hogyan uszta meg a világbáhorut. Az őrnagyot annyira meghatotta ez a levél, hogy elutazott Carré Katicához. A napokban volt az esküvőjük...

Ruszti Gyula festő +

Az Ujság 1919 febr. 1.

123

Szombat, 1919 február 1.

— **Egy festőmüvész titokzatos halála.** A mult év novemberében hosszas betegeskedés után a szolnoki kórházban meghalt *Ruszti* Gyula festőmüvész, gimnáziumi tanár. A festő halálának okáról különböző hirek terjedtek el. Egyesek szerint arzénnel megmérgezte magát, más verzió szerint *Kanitz* Izidorné, egy szolnoki orvos felesége, a kinek lakásán a festő gyakran megfordult, mérgezte meg arzénnel a müvészt, mert Ruszti egy idő óta elhidegült. A festőmüvész apja végül is ismeretlen tettesek ellen följelentést tett. A följelentésben szerepel egy levél is, a melyet Kanitzék szakácsnőjének vőlegénye irt Ruszti apjának. A levél szerint az ételekbe, melyeket Kanitzné szakácsnőjével a beteg Rusztinak küldött, arzén volt keverve, mert mikor egyszer a festő kihányta az ételt, megkóstolta a szakácsnője és a házvezetőnője is és mindketten arzénmérgezés tünetei közt betegedtek meg. Ruszti holttestét exhumálták és a vegyvizsgálat tényleg arzént talált az egyes testrészekben. Kanitz Izidornét erre letartóztatták. Kiderült azonban az is, hogy Ruszti állandóan használt arzént s meglehet az is, hogy tényleg öngyilkosság vagy véletlen baleset történt. A nyomozást folytatják.

— **Halálozás.** [illegible]

vényi virusbetegségek; Szolnoky Dezső: A gazdasági építkezések és épületek; dr. vitéz Imrédy Béláné: Szervezettség a szociális munkában; vitéz Darányi Béla dr.: A magyar gabona s gyapjú értékesítése és tárházi problémák; Papp Ferenc: A víz; Fabricius Endre: A növénynemesítés mezőgazdasági jelentősége; Ormándy János dr.: Mezőgazdasági érdekképviseletek; Doby Géza dr.: A növények nitrogénszükséglete és a műtrágyázás; Nyul Gyula dr.: Harc az ásványolajért; Konkoly Thege Sándor dr.: Az állattenyésztési politika időszerű kérdései; Mutschenbacher Emil dr.: Időszerű mezőgazdasági kérdések; Zlinszky György dr.: A mezőgazdasági anyagbeszerzés időszerű kérdései; Morvay Endre dr.: A nagyváros lakáspolitikája; Szabó Zoltán dr.: Az örökléstudomány mezőgazdasági jelentősége; Romwalter Alfréd dr.: Csírátlanítás szobahőmérsékleten; Schandl József dr.: Juhtej és juhsajt; Ihrig Károly dr.: Az irányított gazdálkodás; Pettenkoffer Sándor: A magyar szőlőművelés fejlődése; Földváry László dr.: Állategészségügyi közigazgatás; Zimmermann Ágoston dr.: A belső elválasztású mirigyekről; Judik József dr.: A mezőgazdaság szerepe Magyar-

Új Világ (Hivatalos folyóirat) 1. szám. 1918.

Képek között

Hosszu pihenés után, amely közben a háboru áldozatainak volt gyógyuló helye, megnyilt a müvészet számára a városligeti Mücsarnok épülete. Régebben — jóval a háboru előtt — valóságos ünnepsége volt a müvészetnek és a főváros társadalmának is, minden téli tárlat megnyitója. Abban az időben müvészeinknek a városligeti üvegtetős palota volt egyetlen kiállitó helye. Azért azután minden müvészünk nagyon készült a Mücsarnok tárlataira és teljes erővel igyekezett, hogy müveinek helyet szoritson rajtok. Ez volt az oka annak, hogy abban az időben minden tárlat ugyszólva egész müvészetünknek tükre volt: az ember minden jobb müvészünket együtt láthatta rajta, még pedig a legjava munkáival.

Az idők folyamán ez az állapot megváltozott. Egyéb kiállitó alkalmak, más kiállitási helyiségek keletkeztek és a müvészek rájöttek arra, hogy mindenképp jobban járnak, ha egymagukban mutatják be alkotásaikat. Igy honosodott meg nálunk a gyüjteményes kiállitások szokása. Minthogy pedig az első kisérletek sikerrel jártak, az uj rendnek következménye az lett, hogy jobb müvészeink elmaradoztak a Mücsarnok tárlatairól, mert hiszen gyüjteményes kiállitásaik nagyobb erkölcsi és anyagi sikert szereztek nekik. A háboru öt esztendeje alatt különösen felvirágzott a gyüjteményes kiállitások ügye, és bizonyára ez az oka annak, hogy a Mücsarnok mostani tárlatáról legjobb és legérdekesebb müvészeink csaknem mind elmaradtak.

Tudnia mindezt annak, ki a Mücsarnok főkapuján belép, nem árt, mert nem éri igy nagy csalódás. Nem keres benn a kiállitáson olyasmit, ami ott nincsen. S ha azután igényeit mérsékelte, még elég olyan müvet talál a tárlaton, mely a megtekintésre érdemes, sőt amely gyönyörüséget is szerezhet neki.

Ha azt kérdezné valaki tőlem, hogyan viselkedjék ezen vagy bármi más tárlaton, mit nézzen meg és mi előtt haladjon el megállás nélkül, azt felelném, hogy álljon meg minden mü előtt, amely figyelmét akármi okért fölkelti. Álljon meg előtte, vegye jól szemügyre a mütárgyat és igyekezzék megállapitani, hogy mi az, ami tetszik és mi miért tetszik rajta? Nem lesz könnyü a válasz, aminthogy sohasem könnyü szavakba foglalni az érzéseket, melyeket a müvészet kelt az emberben. A gyakorlat azonban megsegit. Az első, amit gyakorolnunk kell, a szemünk. Annak pedig a nézés a módja. Mentül több mütárgyat kell látnunk és néznünk, hogy szemünk kimüvelődjék és hogy megtanulja a müvész szándékainak fölismerését, majd pedig azok eredményének ellenőrzését. Aki a nézésnek ilyen módját megszokta és a müvészet helyes látását megtanulta, arra nézve fokonként teljesen mellékessé válik a mütárgyon minden, ami a müvésznek is mellékes volt rajta az alkotás ideje előtt és közben. Mellékessé lesz például a festménynek, vagy a szobornak tárgya, a témája, az, hogy mit ábrázol a kép, a szobor, milyen arcot, vagy milyen jelenetet. Az igazi látáshoz hozzászokott szem az ilyen tartalmi tulajdonságok fölött, melyek igazában más müvészetnek — az elbeszélő müvészetnek, a költésnek — tulajdonságai, elsiklik és a mütárgynak csak a tulajdonképpeni müvészeti

tulajdonságain állapodik meg: a festményen a rajz és a szinek, a szobron a mozdulat és a formák tulajdonságain. Azokat vizsgálva keresi a műtárgy rejtett értékeit és talál rá minden müvészi alkotásnak az alkotójával való összefüggésére. A művészet élvezésének legnagyobb foka az, ha az ember az alkotásban egyszersmind arra is ráismer, aki alkotta: a művészre, ki alkotásával azonegy. Ilyenféle öröm azonban nem minden nap éri az embert, s az olyan véletlenül egybekerült festmények és szobrok gyüjteménye előtt, mint ez a mostani tárlat, csak igen kivételesen.

Ha eleve lemondtunk arról, hogy a téli tárlaton legkiválóbb művészeinkkel találkozzunk, azt kérdheti bárki, hogy akkor minek egyáltalán megnézni a kiállitást? A válasz az, hogy épp az ilyen sok-sok képből és szoborból összegyült tárlat alkalmas arra, hogy ismeretlen tehetségek, csak nagy ritkán megmutatkozó, vagy kezdő művészek fölbukkanjanak rajta. Ha a képek tömegében ilyenekre sikerül ráakadnunk, az olyanféle öröm, mint a fölfedezőé, és olyanféle jóérzés, amilyen az embert valami jó cselekedete után fogja el.

A VI. teremben várja a képek közt sétálót ilyen öröm. Ott függ *Ruszti* Gyulának „Kánai lakoma" cimü olajfestménye. Valahányszor ezt a cimet olvassa valami kép fölött az ember, mozgalmas képkompozicióra lehet elkészülve A kánai lakoma ujszövetségbeli jelenete jó nehány száz év óta — a mióta XVI. század velencei festőinek először szolgált sokalakos pompázatos festményeik ürügyéül — a népes és eleven mozgásu kompoziciók kedvelt témája. Az olyan müvészek nyulnak utána, kik szeretik a sok szint és a mozdulatok változatosságát. Ruszti is ezért választotta festménye tárgyául. A jelenet irodalmi tartalma egyáltalán nem érdekelte. Nem is igyekezett belőle semmit sem kifejezni. Képén asztal körül mulató férfiak és nők csoportja látszik. Az asztal a szabadban áll, viharfelhős ég alatt, melyen keresztül süt a leáldozó nap. A művészt nyilván annak a feladatnak nehézsége izgatta, hogy a sokszinü mulató csoportnak és a sötét felhők közül lesugárzó világosságnak szineit egységbe foglalja: ugy adja vissza őket, hogy egymás hatásának ne ártsanak, de inkább fokozzák azt. Ruszti Gyulának ez kiválóan sikerült. De tehetségét nemcsak ez árulja el, hanem festésének módja is. Az a nagy könnyedsége és egyben biztossága, ahogy széles ecsethuzásokkal egy-egy szines folt alakjában érzékiti meg figuráit. Festési módjának, előadásának ez a biztossága mutatja, hogy aligha kezdő müvész (jóllehet neve mindezideig csaknem teljesen ismeretlen volt) és hogy „Kánai lakomája" nem afféle véletlenül sikerült munka, amilyen még a kicsiny tehetségü müvészek életében is előfordul legalább egy.

Kicsoda Ruszti Gyula? Mit dolgozott eddig? Hol él? Képe előtt ezek a kérdések merültek föl az emberben. Senki sem tudott róla. Csak napokkal utóbb irta meg egy ujság, hogy kicsoda Ruszti Gyula. Sajnos, immár halott ember. Első sikerét, amely annyira biztató volt és amely bizonyára előbbre lendithette volna pályáján, már nem érhette meg. Nehány héttel a téli tárlat megnyilta előtt meghalt ételmérgezésben Szolnokon. Az ottani főgimnáziumnak volt tanára, elvonult, csöndes ember. Mindössze harminchárom éves (1885-ben született). „Kánai lakomája" való-

ban nem az első festménye. Tíz év óta festett; Szolnokon az utóbbi esztendőkben Fényes Adolfnak, a kiváló mestérnek figyelme is feléje fordult; támogatta tanácsával és biztatta bátoritotta a csüggedő művészt. Csüggedtségének megismétlődő balsikerei voltak okai. Müveit egyre-másra visszautasitotta a Mücsarnok, és a tavalyi téli tárlaton jutott be oda először egy tájképe. A rosszul megvilágitott helyiségben rosszul aggatott kép ott sem keltett figyelmet, pedig Fényes mester szerint már abban is értékes tehetségnek jelei mutatkoztak. Milyen tragikus sors, hogy olyan korán, sikerei kezdetén kellett kiejtenie az ecsetet! Ki tudja mivé fejlődött volna, ennek az elszegényedett Magyarországnak micsoda termékenyitő erejévé.

Ha a téli tárlat egész anyagából csak Ruszti Gyula müvét ragadtuk ki, az nem azt jelenti, mintha a kiállitáson egyéb értékes megnéznivaló nem volna. De Ruszti Gyulával soha többé tárlaton találkozni nem fogunk, holott azok, kikről szivesen megemlékeztünk volna még, eleven emberek, sőt fiatalok, kiknek alkotásaiban bőven lesz még alkalmunk gyönyörködni egyébkor.

Elek Artúr.

Diákok szervezkedése. A szervezkedés láza elfogta a középiskolai diákokat is. Dicséretükre legyen mondva, az első pillanatok forrongása hamarosan elmult és olyan érett, komoly szervező munkának adott helyet, hogy arra sok „felnőtt" társaság is büszke lehetne. A közoktatásügyi miniszter egy rendeletben megengedte, hogy a középiskolák VII—VIII. és felső kereskedelmi iskolák felső osztályos tanulói iskolaközi szervezetbe tömörüljenek, „Középiskolai Ifjuság Szövetsége" cimmel. — A szövetség egyik osztálya a diákság gazdasági ügyeivel foglalkozó szervezet, melyben a csatlakozott iskolák kiküldöttjei foglalnak helyet. A másik osztály a diákság kulturális ügyeivel foglalkozik. A testület feladata, hogy az egy városban müködő körök közt barátságos érintkezést hozzon létre és munkásságukra serkentő hatással legyen. Sajtóbizottság alakulhat közös ifjusági lap esetleges megindítása és vezetése céljából. A rendelet a továbbiakban azt mondja, hogy a szövetség és alosztályainak, valamint az esetleg megindítandó lapnak irányitására maga az ifjuság kérje fel azokat a tanárokat, akikről azt hiszi, hogy céljait legeredményesebben szolgálhatják. A Szövetség csak valamelyik iskola épületén belül tarthatja üléseit és intézheti hivatalos ügyeit; helyiséget a kiválasztott intézet igazgatójától kell kérni. Nemcsak megzavarni nem szabad az iskola rendjét és munkáját, ellenkezőleg, segiteni kell az iskolát a háborus évek okozta szellemi és erkölcsi veszteségek helyreállitásában. Csak ez a nemes törekvés adhat létjogosultságot a középiskolai ifjuság szervezkedésének. Budapesten már meg is alakult a Szövetség és egyik szakosztálya, *Középiskolások kulturális egyesülete* cimen megkezdte müködését.

Erdélyi magyarok és románok

Gyermekkoromban két dolgot nem tudtam sehogyse megérteni. Hogy a román férfiak gubáján miért van ujj, ha ugyse dugják bele soha a kezüket és hogy hogy lehet őket névszerint ismerni, mikor hajszálra olyan az egyik, mint a másik. Kivéve természetesen a „kisdebrecenit", annak az arca valahogy más, barátságosabb. Fát szokott nekünk vágni s délire mindig egy fél málét hoz magának. Anyám néha ad hozzá ételt, de sokszor böjt van és akkor csak hagymát vagy káposztalevet fogad el. Ha pedig kenyeret vagy ilyesmit kap, azt hazaviszi a gyermekeinek. Nagyon szegény lehet, azt mondják, a többi is olyan.

Pedig milyen sokan vannak. Csütörtökönkint, mikor vásár van nálunk, ezrével jönnek be. Kora hajnalban megkezdték, de azért még egyre jönnek, lehetőleg az ut közepén lassan, nyugodtan. A legtöbbnek talán dolga sincs, csak bejön. Sok száz marhát is hajtanak fel, néha egy-egy szekér is jön, azon vörösszőrü kisbornyu, gyümölcs vagy nagybeteg van. Az asszonyok a járdán jönnek szaporán s mindegyik beszól a rácsos kapun: „Nuj kumperat . . .?", a szerint, hogy mi van a kosárban. Választ se várva siet tovább a piacra, ahol hosszu sorba kuporodva már árulják a többiek a tejfölt, tojást, csirkét. A tulsó oldalon pedig domokosi magyar asszonyok kinálják a hagymát, amiből a románság rengeteget fogyaszt, de eszébe se jut, hogy maga is termelhetné. Ruházati cikkeit is itt szerzi be magyar iparosok sátraiban. Ő maga hegyes-völgyes földecskéjén kizárólag kukoricát termel.

Ahol a folyók mentén egy-egy darabka lapály van, ott okvetlen épült egy-két magyar község. Például a mi szép nagy falunk és mindjárt mellette Domokos. Ez utóbbit egyszer szintén románok lakták, feljebb a hegyek közt meg egy kis magyar falu volt. Egyik sem volt megelégedve, közös megállapodással kicserélődtek. A magyarok lejöttek Domokosra, a románok felköltöztek a hegyek közé. A szinromán falucskát ma is Ungarescnek (Magyarfalva) hivják. Azaz hogy ma már nem, a nagyképü közigazgatás Budafalvát csinált belőle.

Az alku, a nagyobb adás-vevést esetleg követő áldomás s az azzal járó végtelen köszöntők nyelve mindig román. Románul itt mindenki tud, magyarul még a galiciaiak se, s ha a románok közt akad is valaki kivételképpen, hogy tudna, kincsért se beszél. Azt mondják azért, mert „öntudatra ébredt", de valószinüleg inkább azért, mert a magyar mindig furcsának találja, ha valaki az ő nyelvét töri, olyan furcsának, hogy nevet rajta. S ezt a másik fél nem akarja. Mert neki fontos az, hogy a másik mit tesz, mit gondol?

A magyar inkább megfagyna télen, semhogy felhuzza a román bocskorát. De a nyelvét szivesen beszéli s vallási fanatizmusát tiszteletben tartja. Igy természetesen a vegyes házasságok nyelve is mindig a román, nagyobb román ünnepen pedig a protestáns se

141. **RUSZTI GYULA**
(Szolnok, 1885 – Szolnok, 1917)
Parasztember
Olaj, vászon 87x64 35.000,-

85. Müvészi Képaukció. Bp., 1991. aug.
BÁV

szálakból készül, vakolat és meszelés helyett a hézagokat mohával töltik ki. Az ágy itt ismeretlen dolog: a lócza és kemenczepadka közé fektetett deszkákon alusznak a nagyok, az óriási agyagkemencze lapos felületén pedig a kicsinyek.

Papjai modern teológusok, de a pálinkától és uzsorától táplált nagy szegénységen minden jó igyekezetük megtörik. A rutének általában erősen magyarosodnak s így remélhetőleg most hiányzó saját kulturájuk helyett a magyarral majd többre mennek.

Dr. Sztripszky Hiador.

HELLÉ.

REGÉNY. (Folytatás.)

Irta **Marcelle Tinayre.** Fordította **M. Hrabovszky Julia.**

— Maga zavarba jött, Hellé!

— Nem értem, mit akar mondani, — feleltem felemelve a fejemet. — Semmi szemrehányást sem tehetek magamnak. Igaz, hogy a legkisebb meggondolatlanság is kompromittálja. Maga fogadta Genesvriert, egyedül járt hozzá.

— Maga jól tudja, Maurice, hogy szabad voltam és közönyös az előítéletek iránt. Maga szeretett és a körülményeket ismerve választott engem. Ha annyira tiszteli a külszint, a maga világában kellett volna feleséget keresnie. egy modern naivát, a ki ügyes a flirtelésben és nem kompromittálja magát.

Maurice nem felelt. Babette lépett be.

— Kisasszony . . . Marie van itt a gyerekével. Elfogadhatja?

— Minden bizonynyal.

Lamirault Marie egészen feketébe öltözve, finom arczán kissé félénk mosolylyal lépett be. Karján a kis Pierret hozta, a ki üde, erős gyermek és barna volt, mint az anyja.

Megcsókoltam a már hetek óta nem látott gyermeket. Marie jelentette, hogy elkészült a kelengyémhez rendelt himzésekkel. Kinyitottam iróasztalom fiókját, nehány aranyat vettem ki onnan és átnyújtottam a fiatal nőnek.

— Lamirault Máriának hivják.

— Ez az a leány, a ki mindég a maga Genevriers barátjánál lebzsel?

— Igen, ez az a leány, — feleltem megsértve Clairmont támadó hangja által.

— Törvénytelen gyermeke van.

— Igen.

— Furcsa társaság egy fiatal leány, a maga számára.

— Maurice, — szóltam komolyan, — maga éles és roszakaró. Kérem, kiméljen az olyan észrevételektől, a melyek fájnak nekem.

Maurice lapozni kezdett a kezeügyébe fekvő könyvben, aztán megundorodva, megvetően csukta azt össze. Az előszobában felhangzott Nébriantné hangja.

*

Az auteuli kis palota csakugyan bájos volt és a báróné fecsegése, a vitatkozás a különböző elrendezés fölött, elkergették vőlegényem homlokáról a felhőket. Derült februárusi nap volt és szemeink gyönyörködtek a világoskék égben, a zöldeskék szinű Szajnában, a mit

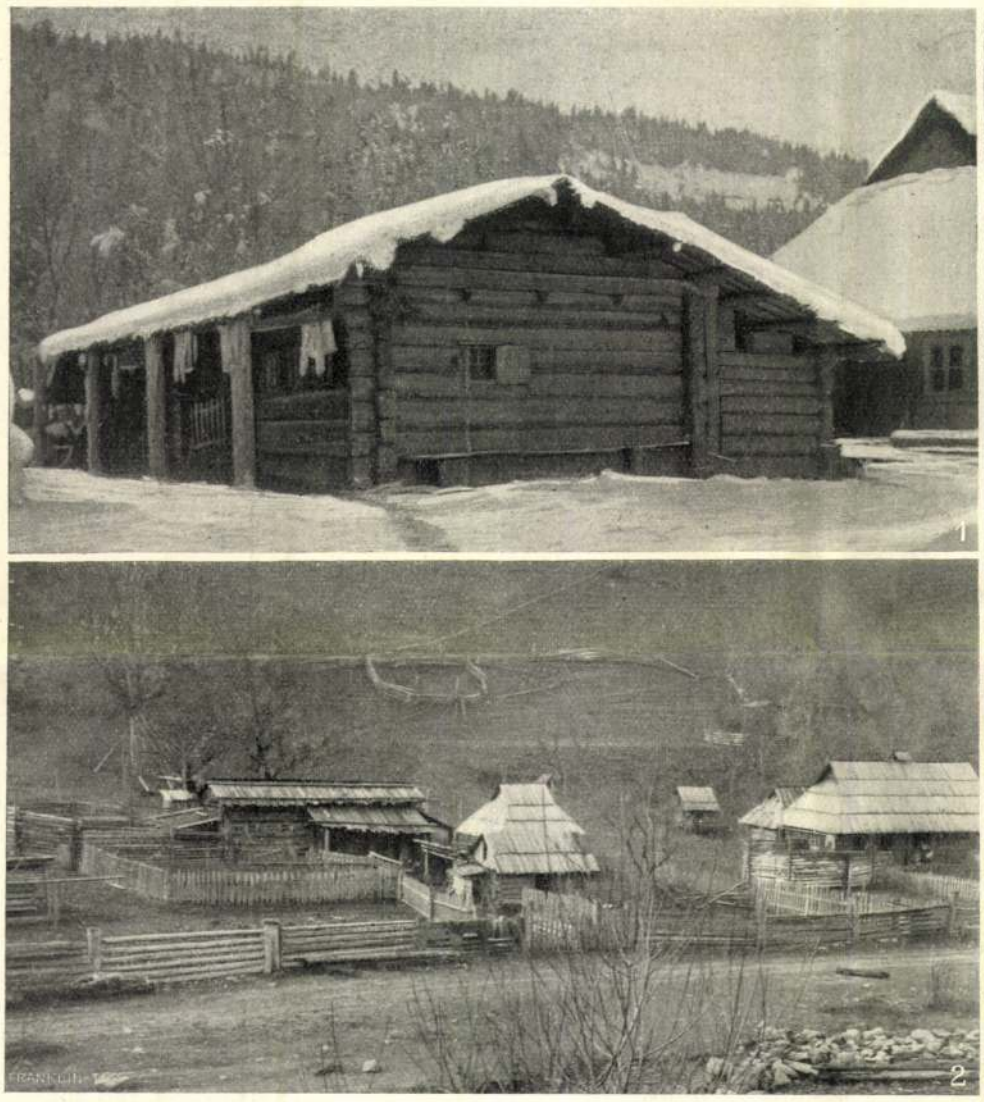

1. Ősi huczul ház, a mely juhásztanyából fejlődött. — 2. Juhásztanya a háttérben juhakollal. 3. Hajasdi (Ung m.) rutén fatemplom.

RUTÉN KÉPEK.

Genesvrier úr gondolt reám . . . Igen, ő bevallotta nekem az érzéseit, tiszteletteljes ragaszkodását. De én nem kötöttem le magamat. Maga keresztezte az utaimat . . . és Antoine megértette, hogy magához vonzódom és hirtelen visszavonult. De iránta érzett barátságom nem változott. Mennyire elkomorodott, Maurice. Ebben a vallomásban nincs semmi sértő magára nézve.

— Ez a vallomás túl későn jött.

— Maurice, — szóltam szeliden, — ez a féltékenység, a mit sejtetni enged, nagyon gyerekes, nem méltó hozzánk. Ha nem szóltam előbb, azért tettem, mert szükségtelennek találtam. Azt hittem, bízik bennem, miként én bízom magában. Számon kértem-e én a múltját, régi szerelmeit? Költeményeinek első lapján egy női név van. Nem tettem erről említést csupa gyöngéd diszkréczióból.

— Ez más valami.

— Ez sokkal roszabb. Ez a . . . Madeleine magának a kedvese volt, míg Genesvrier csak barát volt számomra.

— Egy kedves keveset, vagy semmit sem jelent egy férfi életében; de egy fiatal leányt

— Kérem a kisasszonyt, gondoljon reám, — szólalt meg Marie, miután a pénzt megkösönte. — A kisasszony megigérte, hogy beszélni fog egy hölgygyel . . . Nincs valami sok munkám jelenleg.

— Számíthat reám, Marie . . . Még van munkám a számára.

Marie most szürke papirosba göngyölt kis csomagot adott át nekem.

— Ma reggel Genesvrier úrnál voltam. Megkért, hoznám el a csomagot a kisasszonynak.

— Feleletet vár?

— Nem tudom.

Maurice nyugtalan tekintete alatt szakítottam fel a szürke boritékot: könyv volt benne, a sajtó alól frissen kikerült «Szegény» egy példánya.

— Mondja meg Genesvrier úrnak, hogy köszönöm és irni fogok neki.

Maurice ideges ujjakkal dobolt az asztalon.

— Ki ez a nő? — kérdezte Marie távozása után.

— Ez egy kitünő munkásnő, a kit foglalkoztatok . . . Már beszéltem magának róla.

— Nem emlékezem.

észrevettünk az *Avenue de Versailles* villái és kertjei mögött. Ebben az alig rezgő világosságban a távolabb eső dolgok tisztábban rajzolódtak le. Meudon violaszinű halmai egész közel látszottak és a viadukt fehér ive, a tova sikló hajók, a túlparton a satnya jegenyefák mellett dolgozó munkások kék zubbonyai és vörös övei, ezerféle, a szemeket szórakoztató, mulatságos szinfoltokat képeztek. Mauricenak alkalmat adott egy elmefuttatásra a «festői ipar» fölött, miként ő azt nevezte. De én kinosan mosolyogtam; a szivem nehéz volt.

Auteuilből egyenesen a bárónéhoz mentünk, a ki az ebédig egészen elkábitott a sok beszédével. Nyolcz óra előtt mintegy tizen érkeztek és az egész ebéd és az egész este alatt folyton a divatról, sportról, botrányokról és apró párisi pletykákról beszéltek.

Hallgattam és néztem. Mit kerestem én ezen emberek között, a kikkel egyetlen gondolatom, vonzódásom sem volt közös? Maurice, köztük nevekedve, némi tekintetben hasonló hozzájuk, nem érezte annyira, mint én, ezeknek az embereknek csillogó középszerűségét. Oh, a Gesztenyeerdő kertje, a Palatine-utcza nyugalmas estéi,

A POKOL A RUTÉNEK KÉPZELETE SZERINT (AZ ALSÓ SARKON A POKOL TORKA). XVII. SZÁZADI TEMPLOM-FESTMÉNY MÁRAMAROSBAN.

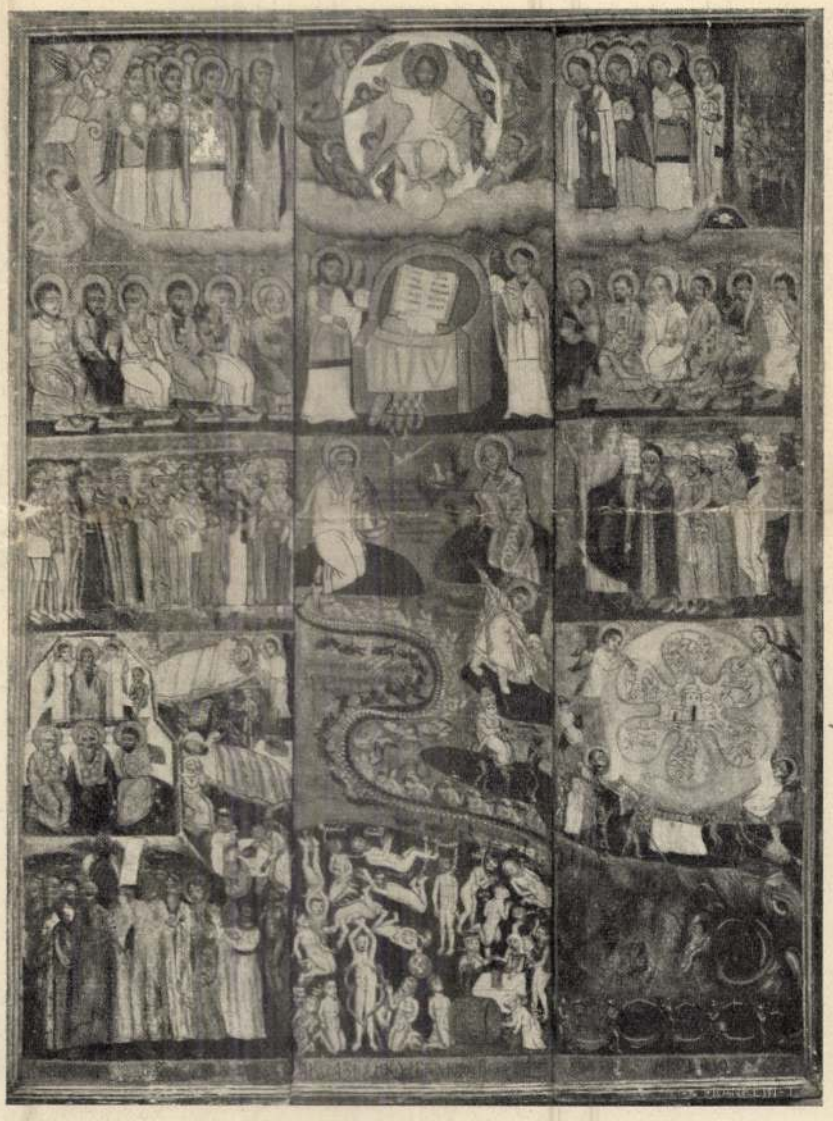

A POKOL (KÖZÉPEN AZ ÖRDÖG HÁTÁN A FÖLDESÚR, A MÁSIK ÖRDÖGÖN ISPÁNJA.) XVII. SZÁZADI TEMPLOM-FESTMÉNY UNGBÓL.

RÉGI RUTÉN TEMPLOMI FESTMÉNYEK.

Hanem hát minden nótának kell, hogy vége legyen egyszer. Haza készülődtünk. A mint a búcsúebédnél együtt ültünk az egész társaságunkkal, szó jött mindenről, a jövő évi találkozásról, a kosztról, a hőségről, no és a Bedenk kávéjáról.

— Hát én falusi gyerek voltam, — mondja a sógorom, — nem igen válogathattam ételben, italban, később is sok mindenfélét megkóstoltam, de még olyan gyalázatos, undorító kávét, mint a Bedenké, még a poklok fenekén sem képzelhetek . . . és csak legalább olyan nagy poharakkal ne adta volna a gazember . . .

— Micsoda? — kiáltottak minden oldalról nevetve.

— Maga tudta, hogy milyen rosz a kávé? Az Istenért, miért itta akkor?

— Ah! — felelte komolyan, — ittam én annál roszabb orvosságot is, a séta volt a fő, a miért én a kedves társaságnak a leghálásabb köszönetet mondok . . .

Mauks Cornélia.

RUTÉN KÉPEINK.

A miként nyelvük és embertani sajátságaik arra vallanak, hogy másfajta ruténok a déliek és mások az éjszakiak, azonképen erre mutat építkezésük is. Az éjszakiak háza a határ mentén levő magas hegyek vidékén ugyanis tisztán mutatja a hajdani pásztorkodó népet, a mely egy födél alatt él barmával, vagy pedig ugyanolyan házat épit a marhájának, mint saját magának. A déli részek lakója, a Nagy-Alföld felé, már földmíves és jobb földön, szebb házban is lakik. Ezt az utóbbit már a XIII. századtól ugyanazon építkezési hatások érték templomaiban, mint a melyek a magyarságot, t. i. a betelepített németek útján terjedő gótizlés. Ezért magas, karcsú és egytornyú a déli rutén temploma. Az éjszaki ruténok sokkal később és pedig valamennyien az egykori Lengyelországból vándoroltak ide be: meg is látszik templomaik bizánczi izlésén. Az ilyen templomok középponti szerkezetét a hármas tornyú beosztás jellemzi, azaz egy-egy torony van a szentély, hajó és bejáró fölött. Kelet és Nyugot tehát a hazai rutének vidékén találkozik.

Vallásban azonban kizárólag a Kelet uralkodik, a mely őket jámborokká, békességesekké teszi, de egyúttal nem gondolkozókká is. Igaz ugyan, hogy 1649-ben egyesültek a ruténok Rómával és így most görögkatholikusok, de a köznép szemében egyedül a külsőségek az irányadók; ezek pedig bigottságukkal, babonáikkal mai napig is ugyanazok, mint a nem egyesült időkben. A vallásos érzés nem a mély átérzésben jelentkezik náluk, hanem különféle czeremóniákban, még a melyeket az egyház nem is ir elő. Saját erkölcsi rendszert alkottak még régi időkben, a melyet most is követnek s a mely a mértéktelen bőjtölésben, sok (nem is hivatalos) ünnep ülésében, rengeteg babonában nyilvánul. Az idegen kamarába tört tolvaj megbotránkozva förmed rá társára: «Hogy mersz te itt a tejben nyalakodni? Nem tudod, hogy ma péntek van?» Ha tűz üt ki a faluban, a szomszéd házak mentése abból áll, hogy az asszonyok ezeket meztelenül körül futkossák; vagy meztelen gyermeket hanyatt fektetnek a szalmatetőre: így a tűz gonosz szelleme nem mer ide átharapózni. Régi hitüknek itt feledt maradványa a naptárjuk is, a mely a kulturvilágétól most már 14 nappal elmaradt. Ez rengeteg sok akadályt okoz gazdasági, vallási, törvénykezési dolgaikban, de nem igen akarnak tőle tágítani, mert rettenetesen konzervativek, szinte a kultura rovására azok. Mindez együttvéve, más okok kapcsolataiban azt eredményezte, hogy a statisztika szerint eltünt 800,000 magyarnak majdnem a fele része épen ezekből a szegény hegyilakókból vándorolt ki Amerikába.

Régi hitüknek vannak azonban művészettörténeti maradványai is. Ilyenek az igazán jellemző pokolképek, a melyekből az éjszaki rutének fatemplomaiban még elég van. Két-három méter hosszú, egymás mellé csapozott deszkára festett képek ezek, a melyek a betűtudatlan ruténnak a bibliát és az erkölcstant szemléltetőleg magyarázták. Tehát Comenius nélkül is rájött a rutén, hogy képekben tanítsa a bűnök bűnhödését és egyéb parancsolatokat. A jobbágyvilágból származó XVII. századbeli ilyen képek élénken mutatják, hogyan vigasztalódott a szegénység legalább azzal, hogy földesurát, vagy a szolgabirót forró szurkos kádba meríti az ördög. Mert a képen levő föliratok nyilván erről beszélnek. Főalakja ennek a szemléltető erkölcstannak a tátott szájú sárkány, a melybe az ördögök a névszerint is megnevezett bünök elkövetőit betalicskázzák. Az elköltözött lelkek megmérlegelődnek, de az igaz lélek egymagában is lebillenti a serpenyőt, noha a másik tányérba malomkövekkel sulyosbitott ördögök is kapaszkodnak. Ezekből kettőt a Nemzeti Múzeum néprajzi osztálya legújabb szerzeményei után mutatunk be.

Igen régi világnak maradványait mutatja a pásztorélet is. Ennek egyik jelensége világosan magyarázza, hogy a rutén konzervativizmus maig is megőrizte a *tűzimádás* emlékét a pásztorok szent tüzében. Májustól októberig egy és ugyanazon tűznek kell egyfolytában égnie a juhok akla mellett a havasban; elaludnia sohasem szabad, mert különben baj éri őket és a nyájat. Ebből a tűzből visz minden pásztor a maga tűzhelyéhez esténkint parazsat. Ilyen parázs fölött hajtják be az első éjszakára az akolba a juhokat. E tűznek nem szabad gyufával, vagy csiholó aczéllal gerjesztődnie, hanem dörzsöléssel. A fűrészelés módján mozgásba hozott fahasáb végén levő taplódarabok sokszor csak 6—8 órai váltott munkával gyuladnak meg, de azért ők ma is csak így gyújtják az első tüzet a havasokban. Ha szélroham, vagy gondatlanság miatt mégis ki talál aludni ez a szent tűz, ki kell a haragvó tűzszellemet engesztelni. Ez úgy történik, hogy meztelenre vetkőzve a juhász egy báránykát torkon szúr s vérét a kihamvadt tűzhelyre csorgatja . . . Tisztára az ó-kor véráldozata! A józanságot kereső logika ugyan farkas-medve ellen való védekezésben keresi a szent tűz okát, de hát a meztelenségben és véráldozatban jelentkező szokásban a néprajznak mégis csak régi vallási cselekmény emlékét kell látnia.

Az éjszaki rutének háza ácsolatlan fenyő-

A DUNAPARTON.

tottság rettenetes érzete kinozott. Egyedül éreztem magamat a világon.

«Legyőzöm ezt a nevetséges idegességet! — gondoltam, letörülve könnyeimet. — Már két napja nem láttam Marboy asszonyt. Hozzá megyek. A járás és a beszélgetés más irányt fognak adni gondolataimnak.»

Öreg barátnőm kissé szenvedő volt és épen akkor feküdt le az ágyába; éther-illattal teli hálószobájában fogadott. Leültem az ágya mellé és megkisérlettem közönyös dolgokról beszélni. De mélabús hangulatom akaratom ellenére elárulta magát.

— Nébriant asszony épen az előbb volt itt, — szólalt meg Marboyné. — Meghivni jött a nagy ebédre, a mit jövő héten a maga tiszteletére rendez. Csakhogy én nem vehetek részt abban, kis Hellém. Az orvos határozottan megtiltotta nekem a késői felmaradást.

— Minő kár! Egyedül leszek.

— Egyedül? Maurice és Nébriant asszonynyal, nem számítva a többi vendégeket?

Nem feleltem.

— Jöjjön kissé közelebb a szép arczával... De mi ez? Maga sírt, Hellé?

Mosolygott.

— Szerelmi czivódás... tavaszi eső. Gyanítom.

— Találkozott Maurice-al?

— Ma reggel volt itt.

— Ő panaszkodott reám?

— Dehogy, dehogy... ő nem panaszkodott. Csak kifejezte abbeli szomorúságát, az ő Helléjét idegesnek, érzékenynek látni, mikor pedig épen a maga mindig egyenlő természete bájolt el mindnyájunkat.

— Ő megbántott.

— Hogyan?

Nem akartam Antoineról beszélni és így csak Lamirault Mariet illető vitatkozásunkat említettem fel.

— Azt hiszem, ön helyesel engem?

Marboyné habozott és végre így felelt:

— Értem magát, de Mauricet is értem. Nem nézhette ellenszenv nélkül, minő bizalmas viszonyban van maga egy személylyel, a kinek rendetlen életmódját és törvénytelen anyaságát maga nagyon is könnyen kimenti.

— Lamirault Marie becsületes nő és Genesvrier úr...

— Antoine nagyon roszúl tette, hogy ezt a leányt bevezette magánál. De Riveyrac kisasszony segítheti Lamirault Mariet, de nem szabad őt magánál elfogadnia. Maga megveti a közvéleményt: gúnyolja a társadalmi illemszabályokat és elfeledi, hogy nem szabad többé! Mindeddig anormális és egészen kivételes életet vitt. Ne remélje, hogy ezt az életmódot folytathatja és a vőlegényét is ráveheti arra. Ha fel kellene áldoznia szokásokat, olyant, a mit szeret, legyen az bár egyén, ha olyasmi, a mit Maurice nem tudna helyeselni, egy perczig se habozzon, kis barátnőm: áldozza fel a múltat a jövőnek.

— Maurice ösmert engem, előre kellett volna látnia...

— Eh! édes leányom, vajjon valóban olyan jól ösmerte-e és maga is ösmeri-e őt? A maguk helyzete, a melyet jól megfigyeltem, hasonló minden jegyespár helyzetéhez. A fiatalok beleszeretnek egymásba, eljegyzik egymást, összeházasodnak és csak a házasság után ösmeri meg egymást a lelkük, születik meg az igazi szerelem.

— Ön tehát azt hiszi, a mi vonzódásunk szerelem?

— Ez a szerelem igérete, édesem.

— És ha aztán észrevettük, hogy helyrehozhatatlan tévedést követtünk el?

— Becsületes emberek között nincs helyrehozhatatlan tévedés. Nehány kölcsönös kis áldozat, a jó természet és a szokás mindent eligazít. De mindenre kérem, Hellé, a jövő boldogságára, tegyen le az ilyen eszmékről, melyek mulatságosak, megbocsáthatóak egy fiatal leánynál, de tűrhetetlenek egy fiatal asszonynál. Magát nagyon intelligens fiúként nevelték, a férfias jellemnek megfelelően, szabadon, de a női tartózkodás és magát alárendeléssel össze nem férően. Maga képes nagyon mély érzésre, de nem szentimentális. A nagybátyja büszke volt erre; Maurice szenvedni fog e miatt.

— A mi azt jelenti, hogy nem vagyunk egymás számára teremtve.

— De igen. Csakhogy maga nagyon fantasztikus, Hellé. Genesvrier Antoine rosz befolyással volt magára.

— Ön is kárhoztatja őt?

— Becsülöm a jó tulajdonságait, csakhogy azt találom, sajátszerű erkölcsi vezető egy fiatal leány számára. Megvetését a társadalmi szokások iránt, fellázadó szellemét, fékezhetlen büszkeségét szuggerálta ő magának. El voltam ragadtatva, hogy Maurice nőül veszi magát, ez igazi szerencse magára nézve.

— Én igazán nem értem önt, aszszonyom.

— Hellé! én bátran merek magával beszélni, mert szeretem. Nos, higyje el nekem, nagyon roszúl van előkészülve a házaséletre. A nő élete csupa szelidség, önfeláldozás, megadás. Képes lesz a büszkeségét ennyire megalazni? Képes lesz-e szerelemből az egyéniségét eltörülni?

— De mi végből? — kiáltottam fel. — És micsoda furcsa szerelmet is ajánlanak a nőnek? Miért kell inkább neki megtörnie, feláldoznia magát, mint a férfinak? Miért törülném el az egyéniségemet szerelemből? Az, a ki annyira félreösmerné az igazságot, hogy szellemi öngyilkosságra akarna kényszeríteni, az vagy zsarnok, vagy ostoba: de én semmiesetre nem szerethetném. Nem akarom sem magamat, sem a férjemet feláldozni. Mindkettőnknek arra kell törekednünk, hogy egymást tisztelve, segítve, kiegészítve, harmonikus életet teremtsünk magunknak. Gyűlölöm azt a rettenetes önzést, a mi némely férfi túlzott udvariassága alatt lappang és sajnálom a nőket, a kik azt hiúságból vagy gyávaságból eltűrik.

— Oh! Hellé, maga igazán az új idők aszszonya! Épen úgy beszél, mint Antoine.

— Én az önkénytes hősiességet mindenek fölé helyezem, de csak a czél által nemesített áldozatot. Megkoczkáztatnám az egészségemet, a szépségemet, az életemet, hogy megmentsem valami veszélytől a férfit, a kit szeretek. De minden egyéb szükség nélkül, kivéve, hogy a világ előítéleteit kiméljem és a férjem előítéleteinek hizelegjek, nem fogom meghazudtolni a hitemet, helyeselni, a mi nem igaz, középszerű!... Nem, ez nem az én kötelességem.

— Maga lázadó, szegény gyermekem. Az élet majd meghajlítja, megtöri.

— Maurice bizalmas vallomásokat tett önnek? Ő nyugtalan, csalódott... Könyörgöm asszonyom, mondja meg nekem az igazat!

— Maurice épen úgy gondolkodik, mint én.

— Nos, akkor tehát majd kimagyarázom magamat vele. Meg kell lenni. (Folyt. köv.)

A GELLÉRTHEGYEN.

LEÁNYOK ISKOLAI KIRÁNDULÁSA.

a csendes könyvtárszoba, az olvasás és beszélgetéssel eltöltött órák Antoine társaságában ... Mindez már a múlthoz tartozott. Én a szalonéletre voltam rendelve, belesodortak váratlanul ebbe az életbe; Maurice vetett beléje és nem fog attól megmenteni. És a lelkemet elsőizben ijesztette meg a félreértés érzete.

Megfigyeltem a vőlegényemet. Daczára kedves tulajdonságainak, mennyire különbözött ő az egykori Clairmonttól, a ki bizonyára csak az én képzeletemben létezett! Elcsábított hősies pózjával, de ez csak póz volt. Jó fiú volt, kissé *snob*, nagyon ügyes és a kit az asszonyok imádtak... Szeretett, én viszontszerettem. Mit akartam még többet? Volt jogom annyira követelőnek lenni?

Még sokkal szomorúbban tértem haza. Mielőtt lefeküdtem, ezt a levelkét irtam:

«Megkaptam a könyvét, kedves Antoine. Nem akarom azonnal elolvasni, mert semmi időm hozzá és én a «Szegény»-t figyelemmel, áhítattal akarom elolvasni. Utána majd irni fog önnek ...

«Már majdnem két hónapja, hogy nem láttam. Miért? Az én barátságom nem változott ön iránt. Azt hiszi, hogy a szerelem és házasság hálátlanná teszi a maga «*Hellé*»-jét?»

XXV.

Antoine azonnal felelt:

«Nem felejtettem el, kis barátnőm és nagyon gyakran óhajtottam latni önt. De jelenleg ezer ok késztet távol maradni öntől. Ne várja tőlem ezen okok felsorolását, ha gondolkozik kissé, kitalálja azokat magától is.

«Nagyon el vagyok foglalva, úgy a folyóiratom, mint a már ön előtt említett felolvasások által is. Egy csomó fiatalember, iró, művész, nagyon lelkesedik a tervemért és felajánlták segítségüket. Remélem, több előjárósági terem a rendelkezésünkre fog állani. A közönségünk egészen népies lesz és nagyon szép, nagyon egyszerű műsorunknak azt hiszem nagy sikere lesz. Arról van szó, hogy lesz felolvasás, szavalás, operarészleteket fognak énekelni és előadni, úgy mint hires symphoniákat is, mindezt rövid, világos és érdekes magyarázatok kiséretében. Ez hozzájárulhat a nép jövőbeni esztetikus neveléséhez, a mi napjainkban annyira el van hanyagolva. Szegény nagybátyja bizonyára nagyon felbátorította volna szándékunkat.

«Azt hiszem, esküvőjének ideje közeledik. Marietól tudom, hogy sokat jár a világba és jegyesi kötelességei kevés időt hagynak. De azért ne feledje új életében sem többi kötelességeit, a melyeket olyan jól betöltött. Maradjon nagylelkű és résztvevő, a lelkesedés és felháborodás szép képességeivel egyetemben, melyeket a nagyvilági hangok megrónak és kiirtani fognak igyekezni önből. Tudom, hogy kitünő befolyása lesz Clairmontra, nagyobbá és jobbá fogja őt tenni. Minden keserűség nélkül beszélek, Helle. Ha szenvedtem is maga által, igyekeztem, hogy a szenvedésem ne legyen a káromra, a szivembe ne ülepedjék le az igazságtalan neheztelés nemtelen érzése. Azt remélem, használtam magának némileg, mikor megmutattam az életnek azon oldalait, melyeket nélkülem sohasem ismert volna meg. Ha méltó fog maradni önmagához, nem panaszkodom.

«Látni fogjuk egymást később, mikor az idő be fogja fejezni, nem pusztító, csak csillapító művét.

«Isten vele, Hellé, legyen boldog, szeretve, miként azt megérdemli és gondoljon néha hűséges *Genesvrier Antoine*-jára.»

Antoine levele remegett a kezemben.

«Ő szenvedett miattam — mondtam magamban — és ő ezt keserűség nélkül vallja be. Nagy szive nem ösmeri sem a neheztelést, sem a féltékenységet és egyetlen gondja az, a mi nagybátyámat is kinozta a halálos ágyán. Mindketten, a kik annyira szerettek, ugyanazt kérték tőlem, mikor elhagytak: «Maradj hű magadhoz, Hellé, tartsd a szivedet magasan.»

«Most már értem a rokonszenvet, a mi kettőjüket, daczára, hogy annyira különbözőek, összefűzte. Ők mindenek föle helyezték a szépséget, nem a plasztikusan, sőt még nem is a művészien szépet, de az erkölcsi szépet, a jót, az igazat. És mindketten egyformán igyekeztek megvalósitani bennem az eszményüket. Nagybátyám exaltácziójában és szeretetből egy hősnek a szerelmét szánta nekem, annak, a ki magasabbrendű életet tudott élni és félistent teremtett önmagában. Hősök, fájdalom, nincsenek többé és én csak egy embert szerethettem. Talán azért nem ösmerem el az élet jótéteményeit, mert egy kiváltságos nevelés a szivemet olyan szerelemre készitette elő, a melynek tárgya nem létezik? A szerelem alig megizlelt édes gyümölcse keserű izt hagyott vissza az ajkaimon.

«Miért nem vagyok hasonló a korombeli jelenlegi leányokhoz? A mi az ő büszkeségük, annak kevés értéke van előttem, ők pedig az én követeléseimet, ambiczióimat hallatlannak tartanák. Én fulladozom abban a légkörben, mely az ő finom tüdőcskéjüknek elegendő. A legnagyobb szerelem ideje alatt ürességet érzek. Azt hittem, a szerelem a végtelent tartalmazza, tevékenységbe hozza az lélek minden energiáját. Az én lelkem élettelen és fagyos. Nem lennek képes a szerelemre? Pedig van szivem. Résztvettem, sirtam mások bánatánál. Megindulást éreztem, mikor Marie kis gyermekét magamhoz szoritottam. Nem vagyok érzéketlen szobor.»

Könnyek nedvesitették meg a szempilláimat. Hiába akartam Maurice emlékét idézni fel magam előtt, pedig körülöttem illatoztak naponként küldött virágadományai. Hiába akartam gondolatban újra átélni első csókunk édes pillanatát, a tapsvihart, mely eljegyzésünket a kis páholy homályában üdvözölte. Minő nagynak tetszett akkor Maurice előttem! De mintha valami gonosz varázslat minden nap jobban kisebbitené őt, lesodorva őt egészen a több férfi banális nivójához. És a tévedés, az elhagya-

1. Huczul ház. — 2. Német tipusú huczul ház. — 3. Huczul tüzhely. — 4. Bereznai Ung m.) rutén ház.

RUTÉN KÉPEK.

Rutschky Simon

1753.

Rutschky Simon, Fortifications-Tischler

Barótí, Adattár, V–IX, 312.

Herzog

Rutschmann Antal

asztalos

Gentuniemi.

57. l.

-jegyzék.

	~~Bevétel~~		~~Munkadíj~~		~~Kiadás~~	
	korona	fillér	korona	fillér	korona	fillér
er anya						
a					80	
ter ma						
négy fok						
csok						
nal					660	
az						
					15	
sa					260	
a					80	

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Ruttka Andrea

MAGYAR NEMZET

1062 DEC. 31

10 1021

GYERMEKRAJZ-KIÁLLÍTÁS A FIATAL MŰVÉSZEK KLUBJÁBAN

A Fiatal Művészek Klubjában nemrégiben gyermekrajz kiállítás nyílt. Furcsa gondja akadt a »zsűrinek«. A beküldött képek közül néhány annyira jó volt, hogy szinte hihetetlennek tűnt: gyermekkéz festette azokat.

Sokan megcsóválják a fejüket a nyolcéves Ruttka Andrea és Szücs Barna képeire gondol az ember, bizony komolyra kell fordítania a szót.

Ha Ruttka Andrea mindössze nyolcéves. Képei frissek és üdék. A gyerekkor hangulata, színe és ízei megdöbbentő érettséggel, hitelességgel ötvöződnek. Témái komolyak. A Munkából,

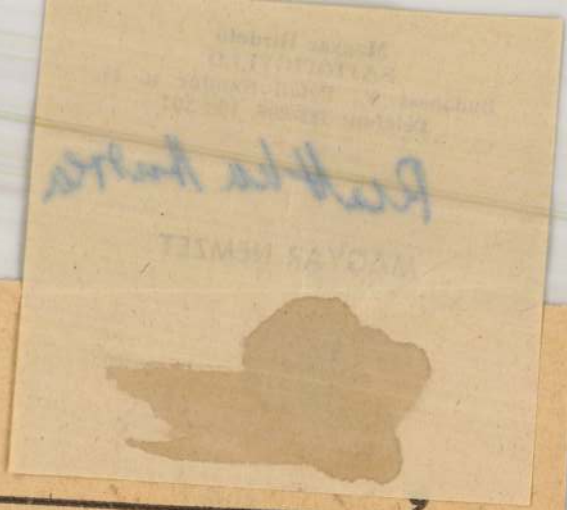

...ELVELÉS

losai, a *manysik* és *chantik*, akiket mi az egyetemen még *vogul* és *osztják* néven tanultunk. A magyaroknak a földkerekség minden népei közül ők a legközelebbi rokonai, nyelvük rendszere, grammatikája, sok száz szava, ragja, képzője, mese- és regeviláguk, dallamaiknak fölépítése hasonló a miénkhez, amint ezt Kálmán Béla nemrég megjelent

Manysi Nemzetiségi Körzetben jelenleg 238 iskola működik, amellett bába- és felcserképzők, mezőgazdasági szakiskolák, tanítóképző, mely eddig félezernél több pedagógust adott a nem is oly régen még majdnem teljesen analfabéta lakosságnak. Az évezredeken át ugyanolyan kezdetleges eszközökkel dolgozó halászok, vadászok gyermekei betörtek az

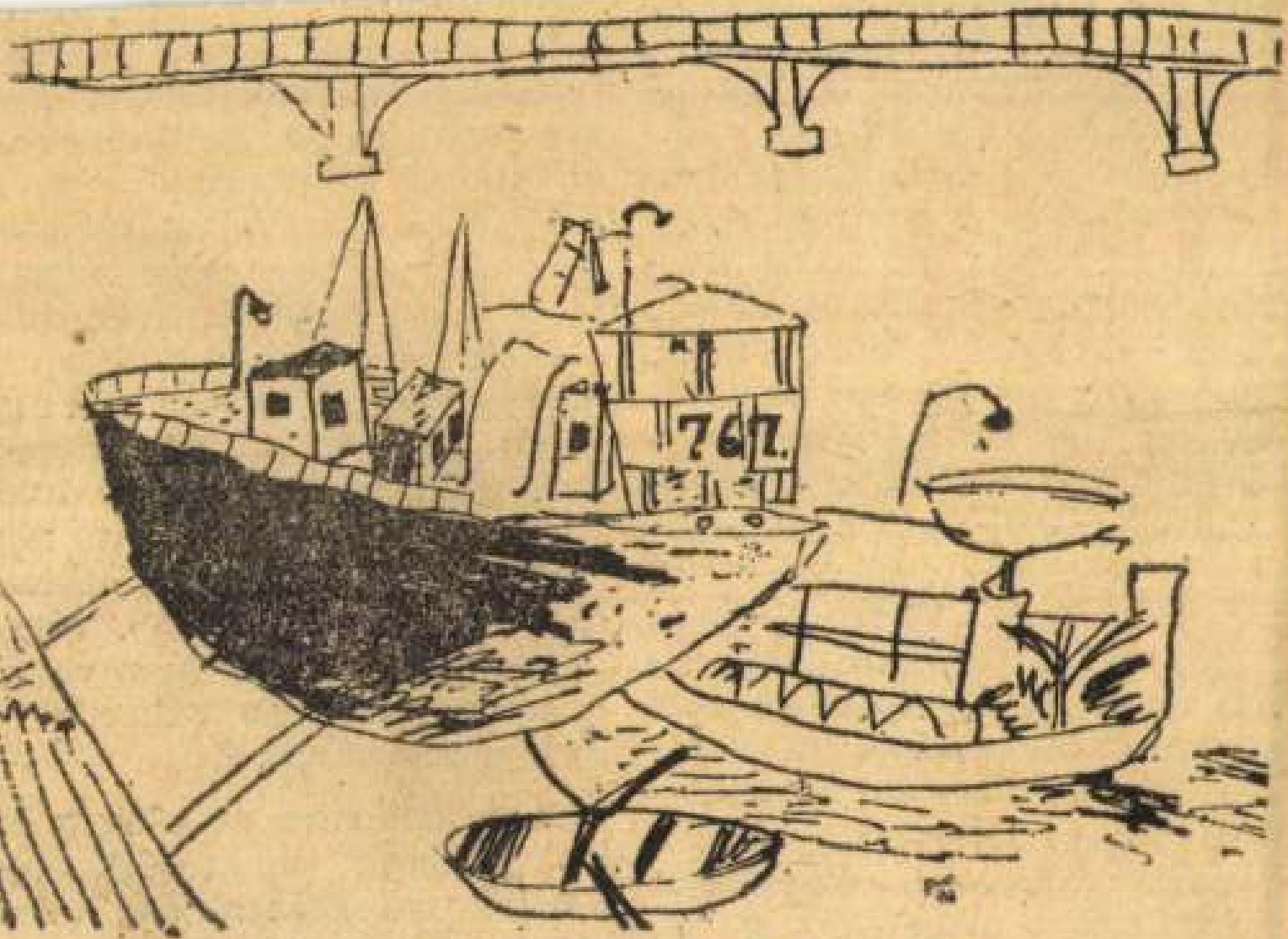

A nyolcéves Ruttka Andrea rajza

újabban lefordított s kiadott mesegyűjtemények is igazolják. De bármily különös: mióta előbb a Kossuth ösztöndíjával utazó Reguly Antal, majd a század végén Munkácsi Bernát, Pápai Károly és Pápay József ott járt náluk, tehát több mint hetven éve hazánkból egyetlen kutató sem keresste fel őket. Az anyag, amit e fanatikus úttörők összehordtak, csudálatosan gazdag, mind a nyelvészeti, mind a néprajzi, népköltési, s részben sajnos még ma is kiadatlan. Ám ahová ők hóban-fagyban, lóháton, rénszarvas- és kutyaszánon vagy épp gyalogszerrel, ezernyi nehézség, szenvedés, viszontagság árán jutottak el, ott most jó utak, telefonhuzalok szelik át a tajgákat és

tézetekbe is, mint például nyelvész ösztöndíjasaink kedves barátja, a Leningrádban élő fiatal Rombangyejeva, az első orosz—manysi szótár szerkesztője. A hősi regék, istenidéző igék, medveénekek dalosainak fiai, unokái hű sáfárai, gondos gyűjtői ennek a nagyszerű hagyománynak, s egymás után jelentkező ifjú íróik, lírikusaik is e pompás népköltészetből kiindulva »törnek csapást új danákra«, ahogy ezt a Kalevala névtelen regöse is elvárja minden valamirevaló énekmondótól.

A századokon át elnyomott, kiuzsorázott, megtiport obiugorok ma kolhozokba tömörülve űzik ősi foglalkozásaikat, de már korszerű eszközökkel:

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
MAGYAR NEMZET
1966 DEC 25.

1021

„Bubu hűgom a karácsonyfa előtt"
Ruttka Andrea, az Áldás utcai ált. iskola VII. osztályos tanulójának rajza

elég lehetősé
minden körül
tel mérlegelj
désügyi Minis
sítása tette
hogy a rátern
kai és erkölcs
gyobb fokú f
vel, a realit
megfelelő mu

Ez egyrészt azt eredményezte, hogy az egyetemi tanulmányokra alkalmasabb diákok nyertek felvételt, másrészt javult a fizikai dolgozók gyermekeinek arányszáma az előző évekhez képest — legalábbis az Eötvös-egyetemen. Az egyetemünkre felvett első évesek 44,5 százalékban fizikai dolgozók gyereke, a tavalyi mintegy 32 százalékhoz képest.

— Komoly problémák vetődnek azonban fel, ha a kérdést mélyebben és részleteiben elemezzük. Nem megfelelő már a jelentkezettek között a fizikai dolgozók gyermekeinek aránya. *Az Eötvös Loránd Tudományegyetemen az idén a jelentkezettek 24,2 százaléka volt csak fizikai dolgozó gyermeke. Aggasztóan kevés ezen belül is a parasztszülők gyermeke. Elvétve találunk egyet-egyet.* Ez pedig nagyon elgondolkoztató! Semmiképpen nem egészséges az, hogy a jövő értelmiségének az a rétege, amely az Eötvös-egyetemen szerez oklevelet (tehát elsősorban tanár, fizikus, matematikus, jogász), nagyobb részben az értelmiségi és az alkalmazotti rétegből, kisebb részben a munkásosztályból és elenyésző kis százalékban a parasztság köréből kerül ki. *Az egyetemi beiskolázást megelőző propaganda — ami elsősorban*

[illegible] — európai zenét és zenetudományt. Az intézet élén a kutatás egyik megteremtője és továbbvivője, *Kodály* Zoltán áll. Egy országot tanított meg énekelni.

Ő és 23 munkatársa folytatja ma azt a rengeteg, szép munkát, amit a század elején *Bartókkal* együtt kezdtek el, egy nép legősibb kulturális megnyilatkozásának, dalainak felkutatását. A három szobában ma már *százezer magyar népdalt* őriznek. Dallamaikat akkor is ismerni fogják, ha egykori, vagy mai gyűjtőik, sőt, azok gyermekei sem élnek már. Kis kottafejekbe zárva: éneklő hagyomány.

Ezeket a csodálatosan gazdag, felbecsülhetetlen értékű dallamokat rendszerezni és tudományosan kiadni a Népzenekutató Csoport egyik legfontosabb feladata. Hihetetlenül bonyolult, aprólékos gondosságot igénylő munka, számukra több: hivatás, magasztos kötelesség.

A felelősség, az elkötelezettség hangján beszél a csoport munkájáról *Vikár* László tudományos titkár.

— A *Magyar Népzene Tára* első kötete 1951-ben jelent meg. A hatodik ebben az évben. A *Siratókat* adták ki a szerkesztők, *Kiss* Lajos és *Rajeczky* Benjámin. A siratódalok népünk egyik legkülönösebb, legrégebbi és legnehe-

FINN ÉS MAGYAR MESTEREK ALKOTÁSAI

FÁBÓL VASKARIKA

Györgydeák György: Nagyúr

Aune Kinnunen: Tobozmedve

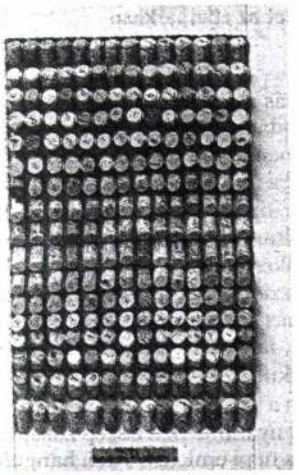

Zalai Károly: Parafadugó-

Folytatás a 21. oldalról

Talán a leghatásosabb munka Józsa Illés Attila fából faragott hatalmas ingaórája. Hosszú a lista. Az emberi leleményesség végtelen. Látható még hatvan különféle, fából épült ironikus, fintoros szobabútor, farmotoros kolompoló, vagy említhetnénk a Böröcz Emil (a szobrász, András és a sokoldalú galériás, László atyja) átformálta kéziszerszámait. Festett fadugókból összeszerelt kompozíciók – az egyik talán a rendet, a másik az anarchiát jelképezheti.

Már-már klasszikusnak mondhatnánk Hermann János barackmagból faragott miniatűr portréit. Eddig háromezer különféle magot faragott meg, de csonttal, kővel és fával is dolgozik. A játékos fantázia kreálta Donauer Nándor nyüzsgő, „diózásnak" keresztelt mozgalmas világát, faforgácsból, hurkapálcából formált kis hajók, babák, repülőgépek, helikopterek, malmok, szánkók, emberkék, állatok univerzumát.

E bemutatón valóban szabadon szárnyal a képzelet. Valamennyi munkáról érdemes volna szólni, ám még jobb lenne, ha az olvasó maga is megszemlélné az elképesztő tárgyakat felvonultató kiállítást.

Román József

• ***Fából vaskarika***
A kiállításnak a Budapest Art Studió Alapítvány ad otthont az óbudai Zichy-kastély északi szárnyában Megtekinthető szeptember 5-éig hétfő kivételével naponta 10–20 óráig

Rutkai Bori: Sakk lakk

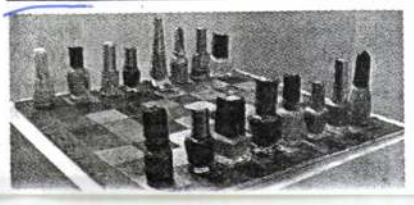

RUTKAI BORI

MDK

Russai Magda

ruhaterv

4. Orsz. Iparmüv. kiáll. Mücs. 1959. dec.

Russai Magda, ruhaterv

4. orsz. iparmüv. kiáll. Mücs. 1959.

Russai Magda ruhatervező M.N.K.

Brokát estélyi ruha .repr.

Ipari müvészet Bp. 1960.

MDK

Russai Magda

Russai Magda /ruhaterv/ résztvett a IV.Orszg. Iparm.Kiáll.-on.

IV.Országos Iparművészeti Kiállitás.Műcsarnok Budapest 1959.Dec. 18 - 1960.Jan.31. Kat.

HDK

Russay Magda divatkreátor

és két társa ruhái nagydíjat nyertek a brüsszeli világkiállításon.

Világhírre tett szert... (képfelirat.)

Nők Lapja, Bp. 1958. szeptember 11. [14.l.]

Russe Miklós

Nebeni polgármester és ötvös a XV. nárad második felében.

Dr. Tergina Gyula: Erdély ermészete. Arch-Ert 1882-Ujf II. K. 34. l.

John Russel (amerikai)

a második díjat nyerte az arch.-rajzművek
csop.-ban.

Manno Milliades második lett a pellemi olimpián
M. 932. VIII. 5. Dobr. csop. ban.

Rüsser Th

festo

l.

Perállsörtképes

606.1

N Y UG

200.000 P, azaz Kettőszázeze
Országos Bizottsága gazdaság
állitása, valamint okmánytár
során az 1945 év április- de
kivüli tevékenységemért és t
Bizottsága pénztárából felve

Budapest, 1945 dece

Rüsser Th.

l.

Perálltörtképes

96.493.l.

Russer Th

Perálltörtképes

96, 106. l.

RUSSIER, Anton, festő Pozsonyban

Antonius R. Mahler, 62 éves feleségt meghalt.
(1781, 54. vzám, 8 l)

—

A. R. Mahler † 64 éves korában, Pozsony, 1781 jul.
1. (1781, 59. vzám, 8 l)

Preßburger Zeitung
(Genthon)

Russier Antal, festő,

1781. Pozsony.

Pressburger Zeitung

1781., 54. sz.

Pozsony. Russiér Antal, festő,
1781.

Pressburger Zeitung
1781, 54. sz.

RUSSIN PÁL, kalaposmester

1802. június 15-én azt kérték az egri kalaposmesterek /Cziffeli Mihály és Russin Pál/, hogy erősitse meg az úriszék a magisztrátus határozatát és tiltsa el a süvegeseket az úriszék és a kalaposkodástól. 161.old. 29.jeg

LEÉNART ANDOR: Az egri céhek és,a magisztratus a 18-19.szazad fordulóján 155.old

Az Egre Múzeum Evkönyve,XIII. 1975.-Eger, 1975

RUSSKO, Johann, pozsonyi fazekasszéd

J. R., Töpfergesell, +65 éves korában, Pozsony, 1846 március 10. (1846, 219 l)

Pressburger Zeitung
(Genthon)

FRANZ RUSSLER
ácspallér

MDK

Pótjkv.I.k.328.f. 1696.jan.10.

MDK

Russo Áron

O.képzm. társ. ... Vas. Ujs. 1874. 572. o.

RUSSÓ István kályhás M.N.K.

résztvett a kiállitáson

S rvári Mária: A népmüvészet mestereinek kiállitása
Magyar Nemzet 1962. augusztus 31 4.1.

Rusói István, népművész
Jasekas,

MDh

Népművészeti alkotóműhelyt s' bemutató-termet építenek Karcagon. Vezetője Rusói István lesz.

— : Kulturális hírek

9

NÉPSZABADSÁG. bp. 1966. máj. 6.

Russói István, idős; népvűvész

Ackotásaiból kiállítás nyílt Karcagon.

Magyar Hírlap, 1970. IV. 13. 8. l.

Bibliothek

Rüssói István, ifjú; népművész

Alkotásaiból kiállítás nyílt Kaucayon.

Magyar Hírlap, 1970. IV. 13. 8. l.

Russó István, népművész
kerámikus

Minden népművészeti boltban kaphatók
lesznek kerámiái.

— : Népművészeti napok

M. 10.

Népszabadság, Bp. 1972. március 19.

M.D.K.

Russó i Istoán
kályhatervező

A „Népmüvészet Mestere" címet nyerte el.

Magyar Nemzet, 1959. aug. 16.
Shitünlették a népmüvészet mestereit 4l

Borislav Russinov, szobrászművész

A sóstói nemzetközi éremművészeti alkotótelepen 1980-ban Borislav Russinov és Wolf-Ecke Kuntsche főleg kisplasztikákat készített samottformálással.

Tóth Sándor: Érem, vagy plasztika.
Kelet-Magyarország, 1984. aug. 25.

Russói István, népművész MDk

Júl. 12-én felavatták a Karcagi Népművészeti Ipari Háziipari Szövetkezet új üzemházát.

Russói István műszaki vezető ez alkalommal a Kiváló Dolgozója címet kapta.

—: Népművészeti szövetkezet határavatása Karcagon

Népszabadság, Bp. 1959. júl. 14. 8.l

Russói István

MDK

A HISZÖV-kiállitáson /Mucsarnok/ bizonyságát adta annak, hogy a népi hagyományokat megörző fazekasoknak, kályhásoknak még sok , változatos és uj jellegü mondanivalójuk van.

Domanovszky György: Egy népmüvészeti kiállitásról. Művelet 1956 I. évf. 6. sz. 38-40.o.

mdk.

Russoi István karcagi kályhás mester

Földmázas- a csempéken történeti figurakat ábrázoló kályha modellje a kiállitason.

M. Varga M. A Népművészek Mesterei Kiállitásán (kép)
Népművelés 1963, 11. sz

34. l

MDK

Ruste Martinus

Istvánffy Miklós alnádor, történetiró. Rézmetszet 1575-ből. Készitette Martinus Ruste.

Tört. Képcs. graf. kiáll. 1907. 36. l.

R u s s u György

festő XX.sz.

Nagyidai. /Ida-Mare/ München-ben tanult Angelo Iank-nál és Jules Diez-nél. Ott is telepedett le, csak időnként tért vissza Erdélybe. Itt legfontosabb műve a kolozsvári ortodox székesegyház ikonosztáza. Egyéb művei: Poletii Ilva templomának hajója, toplitai St. Ilia kolostor és sok ikon.

jó festő is.

Petr.Trans.1938
519 l.-524 l.-530 l.

Irod. E.Bucuta: Pictură, sculptură, architectură, grafică în Transilvania după Umire şi putin înainte. "Transilvania, Banatul, Crisana, Maramuresul, 1918-1928. Bucuresti, 1929, pp. 12-34.

Russwurm Johann

Geb. in Iglau

21 J. alt.

1850-51

Bécsi akadémia
ih[illegible]zy

Magyar Történelmi Társulat V. 31.

RUSSWURM, cukrász

A miskloci Korárius cukrászda pultja, üveges szekrényei, a budai vári Russwurm cukrászda és a budai vízivárosi Friedl cukrászda klasszicizáló üzleti berendezése mellett mint a legrégibb magyarországi cukrászati berendezés egyike maradtak meg. 256.old

RÓZSA MIKLÓS: Svájci cukrászok Miskolcon 241.old

A Herman Ottó Múz. Évkönyve, XIII-XIV. Miskolc, 1975

Ruste Márton

lásd

Perlajst. 24 l

magyar királyi államvasutak.

T. Műhelyf

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztam

Kelt ....., 191..... év

.....

tanu.

.....

tanu.

MDK

Ruste Martinus

Tört. Képes. 1922. 24.1.

Ruster MDK

asztalos

Erdélyi Muzeum 1933.446-461.o.
Biró József: A kolozsvári Bánffy-palota.

Rustige H. Stuttgartban

1857. szept. – okt. kiáll. Mücglet.:
Menekülés a farkasoktól Magyar-
országban, olajf., 170 frt.

Vérteret, teljes III. 220, 221

MDK.

Rustige: "Menekülés farkasoktól"

Vas.Ujs. 1858. 3po.l.

TADEUS RUSTLER, német varga

A Székesfehérvári Városi Levéltárban két irat a város XVIII.sz.-i mestereiről. Az egyik 1784-ből, a másik pár évvel későbbi. 64 mesterség, 519 név. Az arab számok a két listát, a rómaiak az öt csoportot jelzik. 263.old

/ 1,2./ V. német varga. 267.old

U.VARGA MARIANNA: Mesteremberek Székesfehérvárott a XVIII.században y 263.old

ALBA REGIA. István Király Múzeum Évkönyve. VIII.-IX. 1967-68. Székesfehérvár

Rusuti, Filippo

romai festő

l.

Gerevich romankorienl.

225 fl.

Toldi Miklós.

Toldi kit régen hallottunk ~~mint hires~~ mint erős ember. ~~Mi~~ Egyszer mikor az ország-uton ált és magaelé nézet meglátot egy füst felhőt. Arra néz és látja hogy egy sereg közeledik, Laczfival az élükön. Mikor Miklóshoz érnek megáltak. Laczfi megkérdezte a Miklóst

Rusvai Ilona, ált. isk. tanuló

Szolnokon gyermekrajzpályázatot hirdette. „Legnagyobb szovjet filmélményem" ám-mel. – Vívódíjat kapott a zsűrítől Rusvai Ilona, Bársics Krisztina, a szolnoki Újvárosi ált. iskola tanulója.

Szolnok Megyei Néplap, 1977. nov. 17.

Russz

Jamietszö

XIX. sz

1951. 11. 505. l.

: és orvosságok nélkül:/. Az üdülőben
egyesület 1000 kötetből, 300 füzetből
álló könyvtárát, amelyet magyar, német,
adók adtak ajándékba. Az Egyesület üres
a felvételnél az arra szoruló hivatal-
Jelentkezéseket orvosi leírással Biró
gatójához Davos-Platz, "Haus Helios"

./.

izottságának,

Budapest.

MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG
SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE
BUDAPEST, IX. RÁKOS-U. 10

NYOMTATVÁNY

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

úrnak
úrhölgynek

BUDAPEST,

ifj. Kellner E. Bpest.

LA SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE

invita la S. V. Illma ad intervenire alle

CONFERENZE

che

il Rev.

P. VITTORINO FACCHINETTI

Professore dell'Università del Sacro Cuore di Milano

terrà

sabato, 27 aprile alle ore 18
nella Sala del Museo d'Arte Decorativa
(IX., Üllői-út 33—37.) sul tema:

DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA

(con proiezioni); e

lunedì, 29 aprile alle ore 18
nella Sala della TESz (V., Falk Miksa-utca 1) sul tema:

LA RADIO IN VOLO

LA PRESIDENZA

Gli ospiti sono graditi.

MDK

Rusz - Szinyei

Előörs, fam.

Magyar katona a szabadságért. Főv. Kópt. 1951. szept. 6 l.

MDK

Rusz - Munkácsy

Honvéd ujoncozás, fam.

Magyar katona a szabadságért. Főv. Képtár. 1951. szept. 6.1.

MDK

Rusz

Kemenesalja, Tandor rajza, Rusz famesészete

Vas. Ujs. XIII.1866. VII.8. 326 l.

Rossi

Grafika,XIX.sz.II.fele
Fametszet Rusztól a Deutsch-féle
Koronázási Albumban

Pester Lloyd,1867,XIV.évf.238.sz.
A koronázás szoban és képben,2.o.

MDK

Mavka rajza.

Rusz fametszete

Táncsics Mihály arcrée. Fametszet. Repr.

Jó Br. Rá 44.1.

~~[illegible]~~

tovább Rusz fennerszete

Tánczics Mihály

arckeje, fennerszet

repr.

Jó Br Rá

44. l.

K.

4

ágos Bizottsága

ány { száma: 194
kelte: 194
beérkezése: 194

ek száma:

elintézett szám:

záma:

záma:

asta:

.....

MDK

R Rusz
— fametsző

a 40. évből

Stalla Márton: Morelli G. fametsző művészete
Találó

Grafikai Szemle 1909 évf. 4 sz. 75 l

Rupz

fa.metszéte az egri vár sötétkapu látképéről. 115 x 155 mm. 1860 körül.

Voit Pál stb.: Heves megye műemlékei II. köt. Magyarország műemlékei topográfiája. VIII. kötet. Budapest, 1972.

57l

Rusz Ervin

építész

Szül: Szenttamás 1899

Oklevelet nyert 1925

Nérjegyzmüegyetem 17-l.

10229.

ezett tojásdad medaillonban. Fej-
a réteges. A keretet részben roj-
elején két virágfüzért tartó gyer-
rata a kép alatt két sorban:

rtzog zu Österreich
aus Bayern.

16.2 cm.

).

Rusz Ervin

épitész Kecskemét

l.

Váljubal - 472. l.

Rusz Ervin

épitésmérnök

Kecskemeten

Elltr. lárd

Szabó Pestvin

II. k. 6. Évrzet

142. C.

NCOB Kst. 3208.

énytár

A mű neme	A mappa jelzése	Megjegyzések
...jzpapír- ...ap, ...zarajz,		Román stil 325/44·5 cm Möller István rajza.

Stephanaeum nyomda r. t. Budapest.

RUSZ Ervin építen

művei –

Julián Ulvár: Kecskemét város építésfelen etc.
Kecskemét, 1998. 180–181., 198

- *tervpályázati eredmények*

70. Az ujpesti internátus tervpályá
71. Kiskunfélegyháza városszabályoz
72. A wieni hadügyminszteri palota
73. Lejáró tervpályázatok. 108.

5-6. sz.

74. Czakó Elemér: Magyarország álla
Tanulmányok Maróti Gézától. 109
75. A milánói kiállítás magyar oszt
Géza. [képek] 125-139.
76. Bálint Aladár: Olbrich M. Józse
77. A Ház pályázatai. Kerítés-pályá
[Hofinger Ernő, Greff Lajos, Wä
Gara Arnold] 145-152.

7. sz.

78. Thorockay Wigand Ede vázlatai.
79. Margitay Ernő: Wigand Ede művei
ill.
80. Dallos József: Nagyvárosok tere
81. Szigma: Nyaralók és más egyebek
178-180

Rusz Ervin, építész

M.D.K.

tervei szerint restaurálják a kecskeméti Szent-Háromság temető ódon hápolnáját, mely még a pestis járvány idején épült.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1936. LVII. évf.

jan. 8. sz. 6. old.

M.D.K.

RUSZ ERVIN

Építészmérnök volt a vállalkozó a kecskeméti vasutállomás ujjáépitésénél. 1928-ban épült, magyaros diszitésekkel, aránylag kis méretekkel. Rusz a régi állomást a föld szinéig lebontatta, a város mégsem tudta elérni, hogy tervezett uj helyére kerüljön. /A MÁV kérésére a Rákóczi ut tengelyébe, annak lezárásaként épült volna fel./ /Az épület a Katona József tétányon van./

Entz Géza - Genthon István - Szappanos Jenő: Kecskemét. Bp. 1961. Müszaki könyvkiadó. - 183 l. /Városképek - Müemlékek sorozat./ - 92. l., 171. l. /189. jegyz./

RUSZ ERVIN

épitette 1930/33. években a dr. Hültl Dezső által tervezett kecskeméti Piarista Gimnáziumot. A Komszomol tér északi oldalát zárja le, három utcára néz. Eklektikus. Erősen hangsulyozott középrizalit, a magastetőn négyszögletes dobra ültetett kör alaprajzu klasszicizáló huszártoronnyal.

Entz Géza - Genthon István - Szappanos Jenő: Kecskemét. Bp. 1961. Müszaki könyvkiadó. - 183 l. /Városképek - Müemlékek sorozat./ - 104-105. l., 172. l. /206. jegyz./

MDK

Rusz Ervin, 1925

A József Müegyetemen oklevelet nyert épitészek névjegyzéke 1873-1928-ig. Épitő Ipar - Épitő Müvészet 1931. jun. 1. 89.l.

Rusz Ervin,okl.ép. MDK
Szeged.

fölvette a választmány 1929.febr.à-én tartett 68e/r
des/ ülésén. Rendes tag.

Egyleti Közlemények. Uj tagok.
MÉE.LXIII.köt. 7-8.sz. 5e. l.

RUSZ FERENC, grafikus

A régi országházát Ybl Miklós épitette 1865 után.- A képviselőház ábrázolásai között szerepel többek között Haske Ferenc fénykép utáni rajza, Rusz Frenc fametszetében. Hazánk s a külföld. 1865.- 83.old. 6.jegyz

RÓZSA GYÖRGY: Vazlat a magyar országgyülések ikonográfiájahoz 81.old

FOLIA HISTORICA, I. A.M.N.M. évkönyve, Bp. 1972

Rusz János

építész

Szül: Budapest 1874

Oklevelet nyert 1900

a Műegyetemen végzett 17 e.

T. 6003.

lévő várba széles ut vezet, a mely-
kozik, a háttérben pedig szölőhegyek
ora:

SCH

: 11.2 cm.

MDK

Rusz János, 1900

A József Müegyetemen oklevelet nyert építészek névjegyzéke 1873-1928-ig. Építő Ipar - Építő Művészet 1931. jun. 1. 89.l.

Rupz József

miskolci mester állitotta helyre 1844-45 között a miskolci leégett volt minorita templom tornyait.

Deresényi Dezső, Entz Géza, Slavassy Pál, Merényi Ferenc: Magyar műemlékvédelem, 1969-70. Budapest, 1972 332 l

Rusz József miskolci mester

A miskolci volt minorita tpl
tornyait állította helyre, valószínűleg az
eredeti tervrajzok alapján 1844-45-ben.

Magyar Műemlékvédelem 1969-70
Bp. Akadémiai Kiadó 1972
332. old.

RUSZ Károly rajzoló

Magyar Bazár c. női divatlapba rajzolt
a kiegyezés után.

ld. OSZK Évkönyve 1957(1958) 213.p.

Rusz Károly, illusztr. MDK

12lo. Természetbarátok és vadászok évkönyve. Szerk. Lázár Kálmán. I.évf. Hat különnyomatu képpel és számos más fametszvénnyel. Pest. E-mich. 1867. A boriték Rusz Károly müve. Fametszet.

Dr. Szemlér Lőrinc gyüjt.-nek aukciója. Bp. 1936.
Könyvdiszek.- Könyvillusztrációk.
Árv. Közl. 1936. 5.rk.sz. 92.l.

MDK

Rusz Károly, illusztr.

1136. sz.
Az 1867-i magyar felelös minisztérium. Nyolc arckép és életrajz. Pest, Heckenast, R.K.fametszeteivel. Marastoni József rajzai után.

Dr. Szemlér Lörinc gyüjt.-nek aukciója. Bp.1936.
Könyvillusztrációk.
Arv. Közl. 1936. 5.füz.sz. 87.l.

Rusz Károly fametsző M.D.K.

1864-1873-ig fametsző intézete volt Pesten

A Vasárnapi Ujságnak dolgozott.

Nála tanult Morelli Gusztáv 1864-től.

Intézetében kászültek Morelli első, már nevével jelzett munkái.

Patakyné Molnár Zsuzsa: Morelli Gusztáv 148.l.

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei IV. sz. Bp. 1963.

Rusz Károly M.D.K.

A Szent Erzsébet legenda pesti bemutatója ,metszet Székely B ertalan rajza után / A Vasárnapi Ujság 1911. évf. -ban /

r pr.

Teresztury-Véczey-Falvy:A magyar zmetörténet képeskönyve

Bp. 1960. 191.1.

Rusz Károly M.D.K.

Egressy Béni arcképe mfametszet Vágó Pál ceruzarajza után

repr.

Keresztury-Vécsey-Falvy: A magyar zenetörténet képeskönyve
201.l.
Bp. 1960.

Rusz Károly M.D. .

A király esküje. Jelenet a Hunyadi László c. operából fametszet. / A Vasárnapi Ujság 1861.évf.-ból./

repr.

Keresztury-Vécsey-Palvy: A magyar zenetörténet képeskönyve

Bp. 1960. 211.1.

Rusz Károly M.D.K.

A Bánk bán zárójelenete. fametszet 1861.

rdpr.

Keresztury-Vécsey-Falvy A magyar zenetörténet képekönyve

Bp. 1960. 213.1.

Rusz Károly M.D.K.

Thern Károly arcképe ,fametszet

repr.

Keresztury-Vécsey-Polvy: A magyar zenetörténet képeskönyve

Bp. 1960. 221.1.

MDK

Rusz Károly

Dalverseny a debreczeni dalár ünnepélyen, szept.2o-án. Munkácsy Mihály rajza, Rusz K. fametszete

Vas.Ujs. XV. 1868 X.4. 476 l.

Rusz Károly

a Varázmagyi lépsáj illusztrátora

– neve emlétve

„A magyar grafika történetéből"

Pestmegyei Hírlap 1969 julius 20

S. old.

MDK

Rusz Károly

"Szeget szeggel" Munkácsy M. rajza Petőfi költeményéhez, Rusz K. fametszete

Vas.Ujs. XV. 1868. XII. 27. 637 l.

MDK

Rusz Károly

Simonyi Ernő arcképe. Marastoni József rajza, Rusz K. fametszete

Vas. Ujs. XV. 1868. VI.21. 293 l.

M. D. K.

Rusz Károly.
(XIX. sz. 2. fele).
K. F. arcképe. – Felirata: „Kazinczy Ferenc.
Jel.: „Rus". Fametszet.
Megjelent: Kempelen Gy., Kazinczy ünnep Magyarországon 1859-ben.
Szeged 1860., címkép.
Rózsa György: Kazinczy Ferenc a művészetben
Művért. 1957. VI. é. f. 2–3. sz.
192. l.

M. D. K.

Rusz Károly.

K. Farcképe. – Feliratai: Kazinczy Ferenc.

Jel.: Rusz f.

Fametszet.

Magyar Történelmi Képesarnok.

Rózsa György: Kazinczy Ferenc a művészetben.

Művért. 1957. VI. é. f. 2–3. sz.

192. l.

Rusz Károly MDK

fametsző XIX sz. második fele

A Vasárnapi Ujság szerződött fametszője.

141.o.

Dezsényi Béla-Nemes György:
A magyar sajtó 250 éve.
I. kötet. 1954.

Rusz Károly

fametszete

Repr: Buják romjai a XIX. sz. közepén.

29.o. 11. kép.

Patay Pál: A bujáki vár. Bp. 1959.

Rusz Károly

metsző MDK

Buják várának képe. fametszet

155.o.

Genthon : Nógrád. 1954.

Rusz Károly

fametszete: MNK

Salgó várának képe.

357.o.

Genthon:Nógrád. 1954.

MDK

Rusz Károly, 19. sz.

Szt.István a kereszténységet hirdeti, szépia

Ernst Muz. aukc. Árv. Közl. 1.rk.sz. 1939. jan.

41 l.

Rusz Károly, fametszö

XVIII.sz.

szintén [illegible] Mihaloviccsal
közösen dolgozott ,történeti munkákat fába
vésett.
Arckép metszésben is ügyes, ángol modorban vésett
rajzait megcsodálják.

Tóth Ervin:A régi magyar fa-metszö müvészet története.
Debreceni Szemle. 1940. 317-324.l.

MDK

Rusz Károly

id.Mándy Péter arcképe. Marastoni József rajza, Rusz K. fametszete

Vas. Ujs. XIII.1866. IX.3o. 465 l.

M.D.K.

Rusz Károly, grafikus

Katalógus. 57.-"A magyar ideigl. képviselőház, Ybl Miklós terve szerint./ Fénykép után rajzolta Kelety Gusztáv/A N.M. parkjából tekintve." Fametszet, Rusz Károly. Vas. Ujs. 1865. okt. l. 304. o.-221. o.

Fejős Imre: A Nemzeti Múzeum ábrázolásai. 213. o.

Folia Archaeologica. VII. 1955. Bp. "Művelt Nép" tudományos és ismeretterjesztő Kiadó. Bp. 1955

M.D.K.

Rusz Károly, grafikus

Katalógus.59.-"A pesti uj képviselőház homlokzata. /fénykép után Haschke/, Fametszet, Rusz Károly". A múzeum kert felől nézve.. Hazánk sa Külföld.1865.okt.1.632.o. 221.o.

Fejős Imre: A Nemzeti Múzeum ábrázolásai. 213.o.

Folia Archaeologica.VII.1955.Bp."Művelt Nép"tudományos és ismeretterjesztő Kiadó.Bp.1955

MDK

Rusz Károly

Napoleon herceg arcképe. Marastoni rajza, Rusz K. fameszete

Vas. Ujs. XV. 1868. VI.14. 281 l.

MDK

Rusz Károly

Gaál József arcképe. Marastoni József rajza, Rusz K
Károly fametszete

Vas. Ujs. XIII. 1866. III.18. 121 l.

MDK

Rusz Károly

dr.Lumnitzer Sándor arcképe. Marastoni József rajza, Rusz K. fametszete

Vas. Ujs. XIII.1866, IV.8. 161 l.

Rusz Károly

MDK

Kralovánszky György arcképe. Marastoni József rajża, Rusz K. fametszete

Vas.Ujs. XIII.1866, IV.15. 173 l.

MDK

Rusz Károly

Osztrovszky József arcképe. Marastoni József rajża, Rusz fametszete

Vas. Ujs. XIII.1866, VII.29. 357 l.

MDK

Rusz Károly

gróf Bismarck. Fénykép után, Marastoni József, Rusz fametszete

Vas. Ujs. XIII.1866. VIII.5. 369 l.

MDK

Rusz Károly

Kun Bertalan arcképe, Marastoni József rajz után Rusz fametszete

Vas.Ujs. XIII.1866, IX.2. 417 l.

MDK

Rusz Károly

Izsó Miklós arcképe. Marasztoni József rajza, Rusz K. fametszete

Vas. Ujs. XV. 1868. XI.8. 533 l.

Müvészeti oktatás

Rusz Károly fametsző intézete

Müvészet
VIII.évf.1909.
404.l.

Rossi

Rusz Károly
xilográfus

Pester Lloyd, 1867, XIV.évf.238.sz.
A koronázás szóban és képben, 2.o.
Kelety Gusztáv cikke

MDK

Rusz Károly

József főhg arcképe. Marastoni József rajza,
Rusz K. fam.

Vas. Ujs. XV. 1868. XII. 2o. 617 l.

MDK

Rusz K.

Fővárosi képek IX. Az olajos, fametszet
Rusz K. müve, Ujházy Ferenc rajza után

Vas. Ujs. XIII.1866, II.25. 89 l.

MDK

Rusz K.

A honvéd életéből . Than Mór után Rusz K. fametszete

Vas. Ujs. XV. 1868.IV.12. 174 l.

MDK

Rusz K.

gr.Batthyány Lajos szobra Alexytől, fénykép után rajzolta Székely Bertalan, Rusz K. fametszete

Nagy Magyakép II.r. 357 l.

MDK

Greguss János, festőm. Rusz K. gróf.

Kisvártai várrom. Repr.

Nagy Magyarkép. II. r. 381.l.

MDK

Rusz K.

a vajdahunyadi vár helyreállitása. Schmidt Frigyes terve szerint. Rusz K. fametszete.

Vas. Ujs. XV. 1868. VI.7. 272 l.

MDK

Rusz K.

Kochmeister Frigyes nyári laka Budán.
Rusz K.famestszete, épitette Gerschter, Fesz, Kauser.

Vas. Ujs. XIII. 1866. VIII.12. 384 l.

MDK

Rusz K.

Iramszarvasok a pesti Állatkertben. Rusz K. fametszete, Greguss János rajza u.

Vas. Ujs. XIII. 1866, XI.4. 533 l.

Rusz Károly

Müvenet 1909 - 190,404

~~1.810~~ -

8.820 -

26.400 -

7.500 5.310 - 203.120 -

		Mérleg
6.		Elfogadványnak
	1.	R/Ikis Géza hb. lej. szept. 3.
		Mérleg
1.		Tőkének
	1.	A megnyitó t. v. ért.
6.		Elfogadvány
2.		Pénztárnak
	3.	Beváltom ma lejáró elf.
		Átvitel

Russ Karol

l. Räth I 571

Rust Karl

d.

Räth. I 570

Rusz Károly 1865 ~~1867~~

Vas. Ujs 1869 18 70–73. 1880

a Harcsár s a kutföld 1865, 66

Szám fametrot revelt

Bolond Miska 68

Rusz (a reigeteg sok Kösnil)

1) Tolgyesi vám Csik-
székben

2) Topliczai mélegfor-
rások.
(Kelet Gusztáv rápa
utan)

Vas. Ugy 1870. 641 l

3 Garibaldi József.

Vas. Ugy 1870
652

Rusz

Utaras ár alföldön

Greguss János
rajza után. Fam-
Vas. Nyp 1870-

6161 ap.

Rusz

1) Gróf Batthyány Lajos
özvegye. Vas. Ujs 1870
25 szám. Rusz.

2) Bismarck gróf. fam.
Vas. Ujs 1870 376 l
Rusz

3) Itj. Gróf: Zichy József
fam. Vas. Ujs 1870. 32 sz
Rusz

Rusz Károly

„Vagner Sándor festő" mellképe Munkácsy eredetije után fára metszette. 1.) Falusi jellemképek: 1. „A helység bírája." 2. „Jegyző" 3. „Harangozó." 4. „Tanító" 5. „Obsitos" 6. „Kondás" Munkácsy Mihály eredetije után fára metszett 6 mellkép. 2.) „Városligeti mulatságok" Fametszet: Gregus J. és Liptay Pál tervei után. 3.) „A hazatért" egész lapot betöltő fametszet. 4.)

1.) Karánk sa Külföld. 1867 év 1 láp.
2.) " " " " " 233 b.
3.) " " " " " 5 b.
4.) " " " " " 9 b. ap.

Ruszk

fametrzo fametrzetci

Vas. Ujs. 1869. 1 sz. 2. sz. 3. sz
4. sz 5 sz. 6. sz 7. sz. 8 sz. 9 sz
10. sz. 11. sz 12. sz. 13. sz, 14 sz
15. sz, 16. sz 17 sz, 18. sz
19. sz 20. sz. 21. sz 22 sz
23. 24. 25. 26. 27. 28, 29 -
Kopek a Margit Nigetröl.
1869. Keletj Vajza ita.
30. sz 31. 32. 33. 34. 36 sz 37.
38. ~~40~~. 39. 40. 41. 42. 43. sz
44. sz 45. sz 46. 47. 48. 49 sz
50. sz 51. sz

Merci Lajos

Jestö.

Rusz K

Fába metszi 1869-ben a Bolond Miskának Tanks altal zajrolt képeit.

A „Bolond Miska" fobb munkatársai a lefolyt évtized alatt. Rusznak egyik legszebb fametszete. A Bolond Miska 1869 évf. 15. számának melléklete.

1870 ben detto

Rusz

1872 ben a Vas. Ujs
fametszője.

azért nem igen
sorolom fel a mü-
veit, mert
nem érdemes.

A Vas. Ujs
régi fametszői
mellett messze
elmarad

Rusz

1) ít. titok. Zichy rajza
után. Rusz. Vas. Vjs
1872. 17 l.
2 Alföldi lok. oto.
fam. Vas. Vjs. 1872 -
172. l.

Rusz K.

1. A magyar orvosok és természet vizsgálok aradi nagy gyűlésé-ről. fam. Vas. Ujs 1871-453 l.

2. A magyarországi tudóltok összegös műnepéférőt fametszet. Vas. Ujs 1871 489 l. m. Rusz

3) Csokonai Hobra Izsotól fametszet. Vas. Ujs 1871. 42 sz. Rusz K.

4) Szentgellert hegyi rész-let. fam. Vas. Ujs 1871. 577 l.

Rusz

fametszö

1. Bacsányi Lajosné.
Egkom festmeg után metsz.
Rusz Vas Nyp 1872. 25 n

2. B. Eötvös Loisef. fam.
Vas. Nyp 1871. 7 szám.

3) A felhasznált alkalom.
Lotz festenge és RL rajza
után Rusz. Vas. Nyp
1871. 344. l

Rusz K

Gróf Andrássy Gyula,
mustercsiók.
Fametszet sárga alap
gonással, folio.
Fenyőlep nem rajz
Kolarz Iseur.
metszette Rusz K.
lovas alak díszmagyarban

ugyanez nemet
szöveggel

Rusz Jl famelttő

8. Inczédy Sámuel mellképe.
9. Hedrujáuszki Sándor alezredes mellképe.
10. Végy nap dörgött az ágyú (A honvéd albumból.) e képei megjelentek a

8. Hazánk s a Külföld. 1868. 305 l.
9. " " " " " 369 l.
10. " " " " 401 l.

~~Apolli Mihály sejcdelemné~~ egy
~~órai~~ wrodma

Rusz Ik fametszö

Doggenfeldi Vetter Antal honvéd-altábornagy mellképe. 1.)
Erdőrész a Kárpátokból. 2.) A lukai pap. 3.) Honvéd sirja. 4. ~~Appaf~~
Apaffi Mihály fejedelemnek egy órai uralma. 5. A londoni „Guidhall" nagy terme. 6. Házak fölötti vasut Londonban és Szent Pál temploma. 7.
Tóth Kálmán iró mells~~zobra. 8)~~ képe. 8) ki lettek adva.

8.) Hazánk s a külföld. 817 lap

1.) Hazánk s a külföld. 1868 – 4 évfolyt 1 lap
2.) " " " " " " 8 lap
3.) " " " 1868. " 9 l.
4. " " " " 200 l.
5. " " " " 201. l
6. " " " " 212.
7. " " " " 213.

Rusz Jk. Fametsző

Az Athenaeum Nagy Képes Naptára czimképe szinezett fametszet. 1871–73 ig.
Magány. " " . 1.)

Az Athenaeum Nagy Képes Naptára. 1872 ér 23 l.

Ruszk

Honvéd tabornokok.

I - II - III: iv.

A Honvéd album
mellékleté.

Fametsz sárga alap-
jonssal.

Rusz K.

1865-ben a Vas.
Ujság csarnem
minden harai
fametszetét
fenti készitette

Rusz

Gróf Andrássy Gyula
Rusz. vas. ujp 1871
47 szám –

Rusz

fametrzö

1880-ba dolgozott a Vasárnapi Ujságnak. Sikerültebb mét-szetei:

1. Körmöczbánya fötere. 2. sz.

Rusz

1) A csikós. fam. Zankó rajza után. Vas. Ujs 1870. 4 l. Tebr. Rusz.

2) A juhász. fam. Zankó rajza után. Tebr. Rusz Vas Ujs 1870. 85 l.

3. Csurbe (Gregurs Zanós gedeli rajza után) fam. jelz. Rusz. Vas Ujs 1870. 148 l

Gross Gottfried

Rusz

Készitett metszeteket
a Harank s a Külföld c.
lap számára (1865)

Emlitendők

1) A nemzet halottai
1864. jelz. Rusz K.
(Karinczy Gábor, Hajnik
Pál, Fáy András, Sza-
lay László, Madách
Imre) Harank s a
Külföld. 1865. I 8 l.

2) Attila lakomája
Wagner Sándor vagra után
mett. Rusz Károly Pesten
Harank s a Külföld 1865
I. 201 l

Rusz K

1) II Lajos testének
föltalálása a Csele
patakba, ugyanis
Bertala testamentu
s Blumberg sajta
szám mátsz. Rusz.
Haránk sa Kulfold

1865. II. ~~[illegible]~~ 425 l.

2) Bizonyi leány, mátsz
Rusz K. u. ott. II K.
441 l

Rust

1) Kármán József Jánetszek
Vas. Nyp 1871. 49 szám

2) Kepler, Rust. Vas. Nyp
1871. 52. szám.

Rusz.

1) III. Napoleon, 1872.
fam. Vas. Ny. 1873
29 l.

2) Besztercze vidék oláhok
Keller Károl feinkápe utan
metr. Vas. Ny. 1873. 68 l

Rusz.

Gyümölcsvásár, a pesti aldunasoron. Appelrath rajza után metszette Rusz.

Vas. Ujs 1873. 368 l

Rusz.

Csengery Antal:
Hasha rapantan fam-
Vas. Ujs 1873. 49 sz.

Templomba menők ka-
vacsoy ejszakajan:
Vas. Ujs 1873. 52
szám

Rusz. K

Az ariai Kurd ös magyar
öltözetben. Fam.
Rusz k.

Karaik s a Külföld
~~1866~~ 1866. 25. l

Bulyovszkyné uti
öltözetben Norvégiaban
Ruszki
u ok. 1866. 104 l

Rusz K

Środ

Hagyom Készülnek az illusztrált lapok Lipei? Vas. tys 1876. 202 l.

Ruszk

A koronázási ünnepélyes jelenetek. fam. folio.

Melléklet a Heti-posta

15 ik számatóz

Ruszk (1867.)

Rusz K.

I. Ferenc József
király koronázási
díszben.
Fametszet folio.
Középút oval keretben
sárga alapszomassal
a király térdképe.
A kép körül renaissance
stylű világos barna
szomász keret.
Lehr. Ger. v. Fritz
Kriehuber.
Legalul Rusz K.

C. Russ

fametsoo

1863 dolgozott a Vas

Upajnak -

Ruß Károly

Thieme_Becker

XXIX. 237. l.

(Lyska)

EUROPA
FILM-, KÖNYV-, LAPTERJESZTŐ ÉS KÖNYVKIADÓ RT.

Budapest, V., Visegrádi-u. 36.
Telefon: 493-947.

T. Balogh Károly úr
úrnő

hirlapbizományos

Csabrendek

Rusz Kaiß

1,

Rath I. 512

Rusz K

Porsony látképe. fam. Zebr.
Rusz K. Haraúk s a külföld
1865 II. 553 l

Nem minden fametszetet, mely
az ő szignaturájával van ellátva
metszett ő; hanem a segédei
metszették a legtöbbet.
Metszette a Haraúk s a
külföld őrizes fametszeteit
az előbb mondottak figye-
lembe vételével

Finne látképe u ott 1865 II
792.–793 l.

Fürdő nymphiák, id
Marko olyf. után metsz
Rusz K. u ott 824 l.

Rusz

Az 1848 ik. konvé-
dek. Frigyes var-
lata után. fam. –
Vas Ugs 1870.

669 l

Rusz K

Beust báró, birodalmi
kancellár. fam.
sága alapszomással.
Rusz K. m. Kollarz
(szpolta.

Ugyanaz nemet Höveggel

Rusz Károly

pesti fametrős

1

Ezredevéskiáll

XV. cs. 19. l.

HALÁSZ ÉS JOBBAGY

Magyar Alabástrom Művek

BUDAPEST,
V., VÁCI-UT 66
TELEFON: 92—0—44

Valódi alabástrom terméskőből:

Világitótestek
- lángcsészék
- modern világitási berendezések
- diszlámpák
- villamos szerelési cikkek
- kapcsoló táblák

Iróasztal és dohányzó készletek
Modern és antik óraállványok
Virágvázák és kaktustégelyek
Gyümölcstálak, bonbonierek
Kozmetikai tégelyek
Alabástrom lemezek
- asztallapok
- kirakat állványok
- falburkolatok stb. részére

Rusz Károly

fametsző

l.

Novák V.

119. l.

(Fenti a Bolond Miska c. élclap ömes képeit fábarnetszette Jankó János rajzai után)

MODERNES ANTIQUARIAT

BILLIGE BÜCHER

KUNST / GESCHICHTE

LEBENSKUNST

Rusz Károly
fametrző
l. 1862-73 k.

Vayer Szechenyi
106. l.

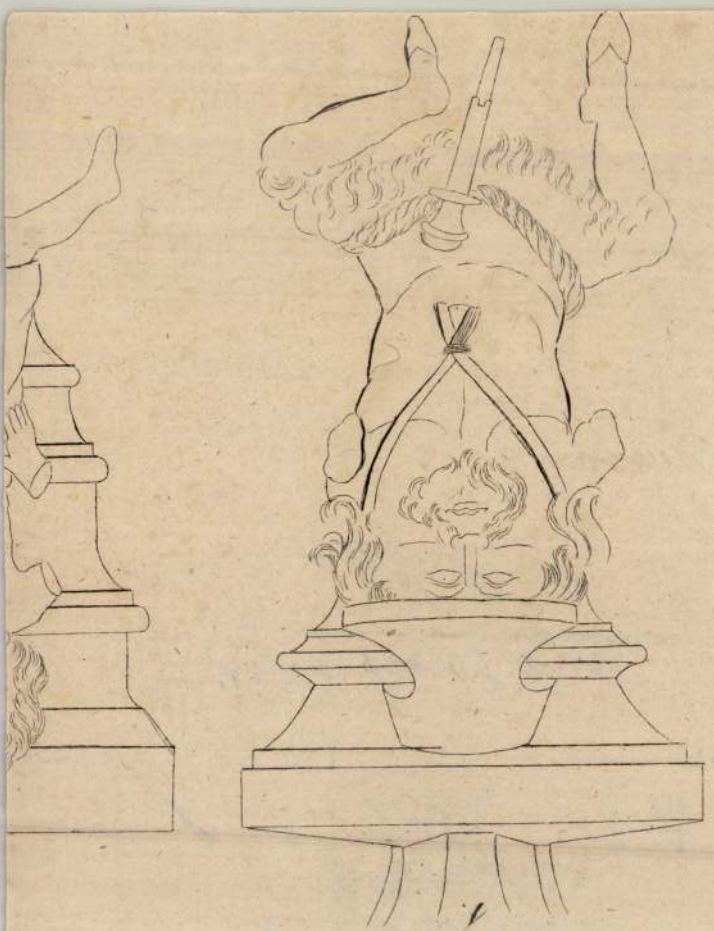

Rusz Károly

Jamestró

l.

Vayer Pázmány

44. l

Strana

2

Rusz Károly

famerso

l.

Drescherqpernek.

854, 886. nap

Mur. Kir. Orv. Főiskola hivatalának

új ügyrendtervezete VIII. 229

Russ Károly

l.

Ernstkultfuesterch

Russ Károly

l.

Lepold Stefano

36. l.

Ruzz Károly
fametsző
d. Varga Nándor lajos
A fametszet.
Bp 1940. 359. l.

III.

N, FAJÁNSZ ÉS ÜVEG.

271—365.

cellán „Zwiebelmuster“ diszitéssel. (A fedő ragasztott)

n, domboru, szines virágos- és arany diszitéssel. (Lippert és

vális, áttört fallal és szines virágokkal. Herend, 1884 k.

e alapon, szines virágok és arany disz. Cseh (Aich) 1840 k.

alapon, arany és virágos diszitéssel. Elbogen, 1838.

LET, (Solitaire) porcellán, sugaras arany diszitéssel. Ovális

és egy csésze aljjal. Bécs, 1821.

n, kék „Zwiebelmuster“ és virágos diszitéssel. Bécs, 1780.

290. TALPAS MÁRTÁSOS TÁLKA, fe

291. LEVESESTÁL FEDŐVEL, fehér gomb. Herend, XIX. sz. m. f.

292. CSÉSZE ALJJAL, fehér porcellán

293. KÉT TALAPZAT, porcellán, egy

294. LEVESESTÁL FEDŐVEL, fehér p

295. KÉT VÁZA FEDŐVEL, repedezet Kina.

296. GYERTYAELLENZŐ: Boulle-mo jával. Berlin, XIX. sz.

297. VIRÁGTARTÓ SZOBROCSKA, s bőségszarut tart. Cseh, 1850 k.

298. KINAI NŐALAK, szines porcellán

299. CSÉSZE ALJJAL, porcellán, domb

300. KÉT GYÓGYVIZES POHÁR, po XIX. sz.

301. FEKETEKÁVÉS CSÉSZE, porcell

302. SÉTABOT, spanyolnád, meisseni r

303. FÖDELES TÁLKA ALJJAL, porc az alj közepén virágos váza. A tálo gyümölcsalaku gomb. Meissen, 1750

304. NYUL-SZOBROCSKA, szines porce

Rusz Károly (XIX. szd.)

A Vasárnapi Ujsag fametsző ilmi tratora

G. F.: A magyar grafika
Fösténetéből

Nézujsag (Eger) 1969. VII. 18

Ruiz Laura

textil

1927 - 29.

Címisk 1930. 88. l.

Ruisz Lívia festő grafikus

„In memoriam"

festmény

Komárom 1977/5 327 old.

Rusz Lívia

A „Napsugár" c. lap állandó rajzolója.

Kornak 1972 2. u. 277.

Rusz Lívia, festőművész

A Megénclünk, Románia fesztivál, országos vetélkedő s ebben arányosan kell jelen lennüük a megjéknek. – A művész festménye szerepel a kiállításon, amely első látásra korarenczánsz képnek hát, csak alaposabb megfegyelésket fedezzük fel az arckifejezésben feszülő, eleven gondolkodásra valló szellemes korszerűséget. (említve)

Halász Anna: Megénclünk, Románia, fesztivál.
A Hét, 1979. VII. 28.

Rusz Lévia

~illusztrációi Fodor Sándor:
„Csipike a gonosz törpe" c. í-
vesához.

Banno Zoltán
Kornak 1972 2. n. 296.

RUSZ LIVIA, festő, grafikus

Illyés Gyula müveinek első kiadásai
AZ ARANYKÖLES, Mesék. Bukarest, 1956. Ifjuságí Kiadó. 56 l.
14 cm.-/Mesetanulmány/.-Illusztrálta:
Rusz Livia. 172.old.

PÁL FERENC: Illyés Gyula munkáinak első kiadásai
169.old

A Petőfi Irodalmi Muzeum Évkönyve, 9. Bp. 1971-72

Rusz Mátyás, gyöngyösi ács mester

M.D.K.

az 1823-ban átalakitok gyöngyoshalmaji templom újból megerősitésére költségvetést és javaslatot készit Rabl Károllyal együk. 1826-ban helyreállítja az abasári r.k. templomot.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó,

393. old.

M.D.K.

Rusz Mátyás, ácsmester

1827-ben helyreállítja
az abasári templom tornyát.
A következőkben szerző érdekes
adatokat sorol fel a tornyot és a
templom előző építés történetéből

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topografiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 460. old.

./.

M.D.K.

1. Ugyanezen az oldalon Abasár központ területén épült kápolnáról sok adat olvasható, építtetők nevével együtt – de itt valóban az építtetők érdemesek s nem arról, akik építették az egyes emlékeket.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topografiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 460 old.

RUSZ Mátyás gyöngyösi ácsmester. Az 1823-ban átalakitott gyöngyöshalmai templom ujbóli megerősitéséről költségvetést és javaslatot készit ~~+~~ Rabl Károly kőmüvesmesterrel együtt.
1826-ban helyreállitja az abasári rk.templomot.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Rusz dutály

minaortatos

Detta

d.

Ezredeveskiáll

XII. csop. 34. l.

der Weltberühmten Stadt und
13 Meilen sich erstreckenden
iget wird, sowohl die Passirung
Majestät Kriegs-Schiffe, auf der
iz und Temes, als auch der Marsch
ee zu Land, biss vor Belgrad. In
der Türcken und deroselben vor
ter Lager samt dem daselbst
n. Von einem im Lager befindli-
h der Natur gezeichnet, was
verbessert, und denen Liebhabern
in diesen compendieusen Format
balra a küzdelem egyes részleteit

42.6: 34.8 cm.

Ruszné, Baboss Kornélia MDK

Bárányuti részlet, olf.

Pécsi Képzőm.és Műbarátok Társ.1933.máj.
Első tehetségkutató kiáll.

Ruszné, Baboss Kornélia MDK

Muskátli virágok, olf.
Orgonavirágok, olf.
Őszi csendélet, olf.
Falusi táj, olf.

Pécsi Képzőm.és Mübarátok Társ.1933.máj.
Első tehetségkutató kiáll.

Ruszbach (Felsőrúgó)

3 képes mely a Kassai (ma Keletszlovenszkói) Múzeumban van, nem innen, hanem Kepeshely-ről Erült ide.

Keletkezések ideje nem van, mit Zentlhon ite 1400 Erül, hanem mint Csánky Miklós kimutatja 1460, s mutthoz az Angyali üdvözlet a heidlbergi Biblia pan-permutól (1460 Erül) való fennetszet átvél, tehát első ilyenem ábrázolás hazánban.

Csánky Miklós: Az első metszet átvétel a régi mappa festészetben. Nemzeti Ujság 1936. nov. 8. A képes mell. cim-lapjan repr.

DEBRECEN SZ. KIR. VÁROS DÉRI MÚZEUMA.

TELEFON: 11-98.

ad70/1938

..... Dm. sz.

DEBRECEN SZ. KIR. VÁROS DÉRI MÚZEUMA

Hivatalból díj átalányozva.

DEBRECZEN 1938 FEB 11 E 7 1

A MÜEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

TEKINTETES VEZETŐSÉGÉNEK

B U D A P E S T

IX.,Hőgyes Endre-u.10

Ruszbachi képek
(Felsőzúgó)
a Kassai Múzeumban

Genthon István:
A régi magyar festő-
művészet. Vác. 1932.
28. l.

(Háromkarélyos szárvégekkel.

Apostoli kereszt, aranyozott ezüst. Előoldalon ezüsttből öntött Krisztus-corpus, fenn pelikán, balról Szűz Mária, jobbról ~~[illegible]~~ Sz. János ev, alul bűnbánó Magdolna domború félalakja. A keresztszaron kék rekeszzománc. Hátoldalon niello-képek, középütt a Madonna, körül evangelista szimbolumok. Magassága 32 cm. (Inri-tábla XVII. sz.) A romancos-gombú nyelet Simor János hercegprimás készíttette, Bécs, Anders 1875. — Olász munka 1500 körülről, a niello-ábrázolások Francesco Francia művei.

Estei Hippolit hercegprimás rendeletére készülhetett. — Először az 1553-as leltárban szerepel.

69

B...: Das apostolische Kreuz im Graner Domschatze. Mittheilungen der k. k. Central-Commission, XIV – 1869, LXVI – LXVIII l. (repr. LXVII l.)

86

A magyar szent korona. Vasárnapi Ujság, 1886, 723 l. (repr. 720–721 l.)

82

Berti – Toesca 938 l.

Ruszin fatemplomok

l.

Kárpátalji (ruszin) fatemplomok

alatt

S n e y d e r s

Keleti Gusztáv: A régiségtárlat.
Fővárosi Lapok.1867.máj.14.

Ruszinko dr

perto

l.

Csikvári Ungvár

154. l

9. Va

1934.			
okt. 15.	Árúnak a/méta Simon P.		174
okt. 25.	Árúnak a/méta Simon P.		13.5

Ruszka László,

Tisztelet a szülőföldnek.
Külföldön élő magyar származású művészek
II. kiállítása.
1982. dec. 17 – 1983. jan. 30.
Majd háromszáz művész vesz részt a kiállításon:
a középgeneráció szép sikereket elért alkotói,
mint Schweger Péter, Ruszka László. (és még többen.)

Műcsarnok, Hősök tere.

Műcsarnok és Kamaratermei, 1982. december,

Ruszkai

Müvei szerepelnek a "Harmadik Magyar Karikatura kiállitáson", melyet a Nemzeti Szalonban rendeztek.
Szilágyi Jolán elismeréssel nyilatkozik beszámolójában munkáiról.

Irodalmi Ujság, Bp. 1951. nov. 6.
II. évf. 23. sz.

MDK

Dr. Ruszkai Miklós, [?]

A Margitsziget Jejlesztési tervének egyik kérdítője.

Hczél Korách Tamás: Milyen lesz a Sziget 3.

ESTI HIRLAP, Bp. 1970. febr. 27.

Ruszkay, Karikaturista MDG

Gúnyrajz.

Repr.

— : Ez még hiányzik (Karikatúra.) 14.1

NÉPSZABADSÁG, bn. 1961. aug. 27.

Ruszkay, Karikaturista 7 Ok

Gúnyrajz. Repr.

—: Ég a kese között a munka (Karikatúra) 14 l.

Sz. 1961. sept. 10.

NÉPSZABADSÁG

Ruszkay

Rajz (szegfő)

Szilág Hajnalága, 1963 április, cím lap

MDK

Ruszkai György rajzoló

rajzai (szövegillusztrációk) repr.

(Fazekas Anna: A molnár, a fia meg a csacsi.)

Nők Lapja, Bp. 1957. augusztus 15. [23.l.]

Ruszkay Erna

MDK

Fikusz, vizf.

Műcsarnok 1937 IV. Nemzeti Képzőmű. Kiáll.

MDK

Vitéz Ruszkay Erna, festö

Fikusz. Vizf.

.OMKT.-Mücsarnok. IV.Nemzeti Képzömüv. Kiáll.
BP.1937.ápr.29.-jun.20. Kat. 13.l.

MDK

Ruszkay Erna, festőm.

155. Tájkép. Olf.

Az 1939-es Szalon katalogusa.
Nemz. Szal. 1939. jun.10.-25.-ig.

MDK

Ruszkai György

két rajza (szöveg illusztrációk) repr.

(Szekeres Károly: Tyúkperek.)

Érdekes Ujság, Bp. 1957. augusztus 10. 10. l.

Ruszkai György
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

Tabák András: Kontyos lány
Magyar Ifjúság, 1960. jul. 16.

Ruzsicskai György.

a III. Magyar Karikatúrakiállításon
„A béke erősebb" c. rajza szerepelt.

Szabad Nép, 1951. Nov. 3.

Ruszkay György.

Modern csiga,

Fő az óvatosság,

Karikatúrák.

Rajzok, repro.

Világ Ifjúsága, 1965. 4. n. 11. old.

Munkay György.

A csodaszarvas művészi feldolgozása.
Karikatúra.

Rajz, olaj.

Világ Ifjúsága, 1965. 3. sz. 10. old.

Ruszkay György
grafikus

M.D.K.

Rajz.

... Sohat próbált fizj
Nők lapja, 1952. május 26 — 23 l

Ruszkay György
Grafikus

M.D.K.

Illusztráció

—: Arol az éttermi műsorok
Nők lapja, 1961. nov. 4 — 23 lap

Vitéz nemes Rumbay Gyuláné.
festőművész

Gyűjteményes kiállítása megnyílik a „Műtermem" képzőművészeti kiállítások helyiségeiben.

(kiállítási naptár 1936. jan. 19.–26-ig terjedő időre)

Nemzeti Ujság, 1936. Jan.

Ruszkay Gyuláné

"Műterem" Kossuth Lajos-utcai helyiségében rendezett gyűjteményes kiállításon szerepelt.

M.936.T.24.

MDK

Ruszkay Gyuláné: Téli tájkép, vizf.
Alpok lejtőjén, vizf.

Nemzeti Szalon, 1936. ápr,
Tavaszi Szalon. XI.

Ruszkay Gyuláné

Koll. kiáll-a
Mütereinben
1936. Jan.
katalogusa nincs
meg.

Ernlitve Elek A.
hagyat.

48. Ereklyemuz.

keblébe dugta. Haja, szemöldöke, ba-
Nyakkendője fekete, vörösbarna kabát-
ob hónaljnál és a bal ujjon rongyos.

emlékek muzeumából (107/95. No.133).
14985 sz. leirat alapján (159/96).

684

Ruszkay Gyulane

gyűjt. kiáll.

Műterem 1936.

jan

katalogus könyvtáram-

ban

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Ruszkay Gyuláné
festő

vitéz RUSZKAY GYULÁNÉ

108	Téli tájkép, vízfestmény	200.—
109	Alpok lejtőjén, vízfestmény	200.—

Nemzeti Szalon
Tavaszi Szalon
1936.

NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET

ELNÖK:
Gróf ZICHY JÁNOS

ALELNÖKÖK:
CSÓK ISTVÁN GEREVICH TIBOR HORVAI JÁNOS

Ruszkay Erna vitéz

festő

Műcs. kiáll. 1937-től

Pipics 119. l.

Egyhárgelle, tpl

2

Ruzsa Éva

Csenki Éva - Halán Margit: Ruzsa Éva könyvkötő műhelye. - Savaria. A Vas Megyei Múzeumok Értesítője 2. köt. 1964. (1967.)

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája / Művtört.Ért. 1970. 1.sz. 68-107. l./

86. l.

RUSZKE Lipót könyvkötő

Sz. Csenki Éva: Könyvkötőműhely rekonstrukció. = VIII. Kézműveipartörténeti Szimposium 1992. Veszprém, 1993. 177-179.

Ruszkini Madonna

Dercsényi: Nagy Lajos Eova. 18. tábla

Ruszkin r. kat. templom. 1360—70

-SZOBROK

XVIII

Ruszkini rk. pléb

templom

kepesség

Dio Felsőm

329. L

Zostera L

Teugerfü

Ruszkini Madonna

1360 - 70

repr.

Kampkożejk fasolv

161. l.

Achmet basa:

Egész alakban, balra for
ékkövekkel kirakott buzog
~~Tején~~ Turbán ~~van~~ boglar
jusza hosszú. Pánciélt vise
lóg, térde alatt szúró kar
A égbolt felhős ~~s~~ Lovánat

Der Türckisch Groß-
ezt követi:

„Dieß ist der Groß-Vez
Durch welche leyder! ac
Das werthe Ungerland
Daß sie sich nicht m

Rézmetszet, méretei a vona

942

Ruszkini templom

(Szepes vm)

Marangja

(Kőrépkori)

Pajdussák 17. l.

Ruszkini templom

(szepes vm.)

keresztelő medenceje

XV. sz.

A tulhalmozott di-
szitésű, de igen artisztikus, medence
mestere ismeretlen

Pajdushák 32. l.

~~[illegible]~~

Képe repr.
u. o. 32. l. melléklette

Azok a rendkivüli sikerek, melyek a magyar képzőművészet kiváló reprezentánsainak a közelmultban külföldön — Róma, Venezia, Varsó, Krakkó, Wien, Stockholm, Barcellona városokban — osztályrészül jutottak, azt az elhatározást érlelték meg művészeinkben, hogy összefogva, sorozatos kiállitásokat rendezzenek külföldön s hazánk nagyobb városaiban.

Kiállitásainak második állomása Sopron, a kiállitásra kerülő művészi alkotások közelrokon mesterek válogatott, java termékei. Összeköti őket a művészet szeretete, az élet költői átélése, mely a nézőt a ma sivár, reális hangulatából egy ideális, magasabb eszmekörbe ragadja.

CSÓK ISTVÁN szineinek varázslatos kápráztatásával, opálfinom tónusaival gyönyörködteti a szemet. GLATZ OSZKÁR a magyar népviselet szerelmese ; ragyogó szinpompájával nemcsak a felületet formálja, hanem a mögötte rejlő belső életet is érezteti. FÉNYES ADOLF a magyar alföldből meriti mondanivalóját, melyet leegyszerüsitve, dekorativ formában nyujt a szemlélő elé. KOSZTA JÓZSEF a tüzes szinek krescendójának mestere. Szinskálája a legmélyebb in-

Ruszkini Madonna Mestere M.D.K.

Gaszobrán

művével horra kapcsolatba Gerevich László – s a szerző is – a lőcsei Szent Miklós oltár (1507) püspökszobrait.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország faszobrai, Akadémiai Kiad-, Bp.1967. 28. old.

Ruszkócz (Bereg m)

Gör. kath. templom.

l.

Lebereglelkészségek

151, 152. l

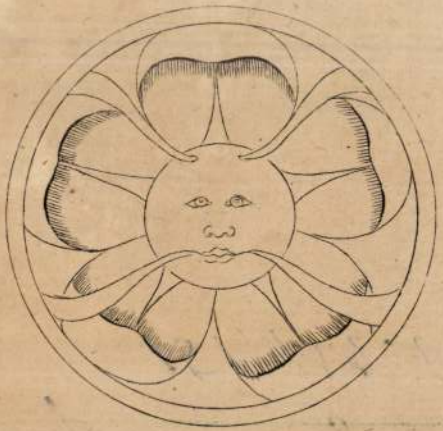

9.

5.

Rusznár Adolf (losonci) festő

M.D.K.

végezte a Balogh Jonás tervei szerint épült kassai orth. zsidó templom „bravuros" kifestését.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1900. XXI. évf.

szept. 19. sz. 4. old.

Ruszniak Vaindor

Thieme Becker

XXIX. 237. l.

(Lyka)

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Ruszner Dongó György

festőművész

Budai Szépművészeti Társulat karácsonyi képkiállítása - Budai Klub Margit körúti helyiségében - képével szerepel.

Nemzeti Ujság
1931.XII.17.

M.D.K.

RUSZNYÁK festő

1905-ben Nagybányán a Szabad-
iskola növendéke

Réti Bp. 1954. 326. l.

Rusznyák, MDK

1905-ben az iskolában dolgozott.

A szabadiskola ideje. /1908-1912./ 81.l.

Rusznyák Andor

Rendes tagként felvették a Szocialista Képzőművészek 1940-ben ujjáalakult csoportjába.

Erdős László: Valami készül 1964. Bp. 99.l.

MDK

Rusznyák Erzsébet

Magyar plakát 66. 5. magyar plakát kiáll.
Mücs. 1966. dec.

MDK

Rusznyák Erzsébet - Mallász Gitta

... de rendesen!

Röltex Rózsi

1885-1960. M. plakáttört. kiáll. Műcs. 1960.

Katalógus

Rusznyák, Erzsébet:
Artex analista

1963.

Röplap

Kunugák Erzsi:
Neutelnedőgép

1963

Prospektus

Der ungarische Erzsébet:
allami Biztosító
(mere füzet)

1963. M. H. Hrch.

MDK

Rusznyák Erzsébet

Plakátművészeti Kiállitás Ernst Muzeum 1953.
Kat.

MDK

Rusznyák Erzsébet

4. m. plakát kiáll. Műcs. 1961.

MDK

Rusternyák Erzsébet
grafikus

Az exportgrafika terén elért eredményeiről számol be a találkozón.

Bauer Jenő: S. Magyar Plakátkiállítás
Művészet, 1964. március - 38 lap

MDK

Rusznyák Erzsébet

Résztvett az Ernst Múzeumban rend.Plakátmű-
vészeti Kiállitáson 1953-ban.

Plakátmüvészeti kiall.1953.Kat.

MDK.

Rusznyák Erzsébet
grafikus

illusztrálta, Károly Gundel: Hungarian Cookery Book c. könyvet

÷ az 1957 évi könyvművészeti versenyen
(részt vett)

Magyar Grafika 1957 1-sö évf 9-10 sz 22 l.

MDK

Rusznyák Erzsi

illusztrációk

Az uj magyar énekeskönyvről... Iparmüv. Társ. Körirata. 1948. XI. 26. 2371. sz. 4. l.

RUSZNYÁK ERZSÉBET MDK

Mallász Gitta

és Rusznyák Erzsébet:

"...de rendesen!" 1950.

"Röltex Rózsi" é.n.

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás. Bp. 1960.
32.l.

Rusznyák Erzsébet

Szabad Művészet

1950. II. n. 445. l

Esedékességek:
193 5 I. Pengő
193 Pengő
193 Pengő
193 Pengő
193 Pengő
193 Pengő

M. ruhaáruháza

BUDAPEST.

ján az alább felsorolt árukat vásároltam és

6890

összesen P

P

P

Rusznyák Gábor

Műjégpálya c. fotójával jelentkezett a 73 riportjai c. kiállitáson a Vadas Ernő teremben.

Magyar Hirlap 1974/85 6.old.

MDK

Rusznyák Géza, 1913

A József Müegyetemen oklevelet nyert épitészek névjegyzéke 1873-1928-ig. Épitő Ipar - Épitő Művészet 1931. jun. 1. 89.l.

Rusznyák Géza MDK

épitész

A Kamara uj tagjai.

Magyar Mérnök és Épitész Egylet Közlönye 1925. 87.o.

Rusznyák Géza

erdőtek

Szül: Budapest 1891

Oklevelet nyert 1913

Nérjegyzműegyetem 17. l.

Margit spanyol királynő.

Derékig, kissé jobbra, kere
ban. Kerek réteges gallérja csip
füzér és prémes ruhája brokát. A
takarja és alól a párkányzatra t
és jogar látszik. Felirata a kép

Margareta Philippi I
Gemahlin Ertz Herzog

és ezután jobbra: 56.

Rm., mér. a

Szn. 16
332-900

Rusznyák Géza épitész

MDK

Magánépitési engedélyek. Epitő Ipar 4 Epitő Müv.
1928. aug. 1. 12o l.

Rusznyák Gyula

butykos éskulacskészitő fazekasmester

Herman Ottó Muzeum Közleményei 16/111.o.

Udvary:Az ónodi fazekasok

Rusznyák Gyula

Zsebbe való lulacs 1904

Herman Ottó M. Közleményei 16/119.o.

MDK

Rusznyák Irén

12 alkotását küldték Szófiába a Kulturkapcsolatok Intézete utján.

Esti Hirlap 62 sz. 1959. márc. 14 2 old.

Rusznyák János

Egri Tanárképző Főiskola leánykollégiuma. /Azbej Sándor épitész, Hreblay Ferenc belsőépitész, Schrenk Ágnes Ágnes kertterv./ - Ism: Rusznyák János, Müszaki Tervezés, 1968. 11.sz. 2o-23. l.

Az 1968. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Írt. 1971.2.sz. 149-182. l.

154. l.

Rusznyák János

Rusznyák János és munkatársai terve alapján alakitották át a Szovjet Kultura Házává a Kossuth Lajos u. és Semmelweiss u. sarkán álló épületet, mely Ziegler Győző terve szerint 1895-ben épült. - Képes ismertetés.

→ ez tévedés; a tervezők Zilahy István és horváth János.
(Hefreigarítás. Budapest, 1974. 4. sz: 48. l.

Budapest, 1974. 1.sz. 12-14.1.

Rusznyák János

és munkatársainak tervei alapján állították helyre Boldogkő, Ónod és Szerencs várát.

Deresényi Dezső, Entz Géza, Gerő László stb.: Magyar Műemlékvédelem I. (1949-1959) Budapest, 1960.

941

Rusznyák József

Jarekas
Ónod

l.

Ezredevéskiáll

XI. csop. 29. l.

T. 194.

magyarázó szöveg kezdete:
zése: M. Die Kärndter Past.
a Leopolstat területén az
ölül középütt:

1.2: 12.3 cm.

Rusznyák József, sárospataki fazekosmester

Előtál (fekete festés, virágozás)
Lelőhely: cigánd
Sárospataki Rákóczi Múzeum 52.255.1.
átm: 40,5 cm.
A mester felesége tarkónta
1900 tájt
Fekete-fehér repr.

Román János: Sárospataki kerámia BP 1955.
45.o.

Kusznyák József sárospataki fazekosmester
műhelyéből

Szilke (fekete festés, fokó vivágosás)
Lelőhely: Szabolcs m.
Magyar Nemzeti Múzeum. 20.779.
magosság: 22 cm.
Tarkárta a mester felesége
Szines repr.

Román János: Sárospataki kerámia, Bp. 1955
44.o.

Rusznyák Józsefné, Sárospataki fazekasmester

Második tál, átm. 33 cm.
Lelőhely: Cigánd
Sárospataki Tudományos Gyűjtemények tűzenme 1420
A férj műhelyéből
1900 körül
Fekete-fehér repr.

Román János: Sárospataki kerámia Bp. 1955
46.o

M. D. K.

RUSZNYÁK Miklós építész

Szentendre, Cementipari Vállalat telepének távlati fejlesztési terve (1957.) Repr.

Társtervezők: Manninger Egon
Horváth Andor

Magyar Máté: „Vidéki" építészet
Magyar Építőművészet ~~1959~~. (VII.) 4/5. sz. 117. l.
1958.

e

Ruszuyák Nándor

szül. Losonc

1880 jul. 8.

Történelmi Képcsarnok

VI. 240.

Nagybányai kiáll. kat.

1912

87

Apagy. Templom dötti tér. Sötét szürke, minden díszítés nélkül. Alja gömbölyü. Zoltán István főszolgabiró urtól 1903 Maj. 11.

51.)

Harangod puszta. Szennyes sötét téglavörös. Díszítés nélkül Dr Jósa Andrástól 1873.

52.)

Harangod puszta. Füle alatt és hasa körül 4 rászarányosan elhelyezett alig kicmelkedő csücsökkel. Dr Jósától 1873.

Puszyák S.

a müncheni Képzőművészeti Akadémia magyar növendéke;

beiratkozás éve 1904.

Jászai Géza; München und die Kunst Ungars 1800 bis 1945. Ungarn-Jahrbuch, Mainz, 1970 10 1, 149 1

Rusznyák Samuné

Arcképét bemutatja a lap, mint a Huszár-Madarász festőiskola tagját, akik modell után készitik müveiket, mint a lap irja.

Képes Családi Lapok, Bp. 1903. márc. 29.
XXV. évf. 13. sz. 198, 208. lap

M.D.K.

Ruszuyák Tamás, laralos

Gyöngyösön az 1827 évi
úrbéli összeírásban szerepel.

Heves megye műemlékei I. Írta Voit Pál.
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó. 393. old.

Rusznyi József MDK

Zalaegerszeji mérésholaeiás
több művészi munkáját
ajándetesta a Göcseji Muzeum
nak.

Sz. G.: Ugabb nagy letetőséget nyelnek
meg a megye muzeumi élete
elöt.

Zalai Tholos

1969 aug 25

RUSZT János arcfalu

Magyar Király patika bútorzata 1840

Vida 1996 37.

János plb (Dedrád) 44
János plb (Egeres) 93
János plb (Gyalu) 350
János plb (Hódvilág) 306
János plb (Hosszúaszó) 307
János plb (Inaktelke) 203, 296, 3
János plb (Kalotaszentkirály, Pók
János plb (Kelnek) 315
János plb (Kolozsmonostor) 34
János plb (Kövend) 359
János plb (Magyarigen) 142, 369
János plb (Magyarvalkó) 162
János plb (Magyaró) 73
János plb (Marossárpatak) 378
János plb (Marosvásárhely) 380
János plb (Muzsna) 177, 187, 188,
János plb (Nagyalmás) 394
János plb (Nagyenyed) 122, 395, 3
János plb (Nagyselyk) 400
János plb (Nyárádtő) 416
János plb (Papfalva) 142, 420
János plb (Péterfalva) 422
János plb (Szelindek) 129, 410
János plb (Vista) 166
János szabó (Kolozsvár) 343
János szabó (Margitta) 375

Rusz

Soproun.

r.k. ~~kápolna~~ Storno. 1877.
(kis templom)

1) alapraj 3/4 II = 1 öl tárlati kép. hentsy ház s egyéb részletek

2) z hosszmetnet és két keresztmetnet. részletek 3/4 II = 1 öl

3). üveg festmény részletek, kelyhek szobrok vázlatok
marudvány ok

Sztehlo. 1912.

4) s alapraj 1:100

5) keleti és déli homlokzat 1:100

6.) hosszmetnet 1:100

7.) keresztmetnet 1:100.

8) hosszmetnet fény másolat 2 és 1 pausa. 3 db

9. nyugati homlokzat fény másolat 1 pausa 2 db

10. ~~déli~~ homlokzat fény másolat 1 pausa 2 db

11. felmérés és tanulmány vázlatok. –

~~12.~~

11.

1

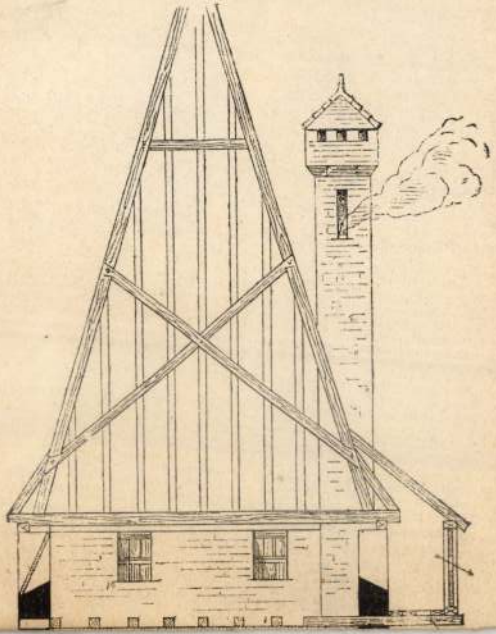

Ruszti szent Egyed Kápolna.

Szárnyas oltár középső szekrénye a ruszti szent Egidius-Kápolnában IX-109, 110

Muz. és Kot. Ért.

Ruszti Madonna

fanobor XV. sz.

l.

Thirfelsödemántúl

168. l.

~~Ér VIII. 127~~

Ruszti ev. templom

Ep. 1785

l -

Thirfelsödmantûl

167. l.

~~Elemér csonkatorony~~ VIII. 126

Ruszti Szentháromság

templom

Ep. 1649-52

l.

Thirfelsödemántul

168. l.

Értárcsai ásatás VIII. 155.

Ruszti vent Egged-
templom

l.

Thirfelrödimantel
167 l.

~~Egzek t. n. VIII. 126.~~

Ruszdi szárnyasoltár

Éber cikke

Arch. Ért

1914. 1. füzet.

BUDAPEST

V.

Lloyd-palota

Kézre VV 1857, 325 l.

Ruszt József, díszlettervező és rendező

Koltai Tamás: Teleki László: „Kegyenc".

Színház.

A zalaegerszegi színház mutatta be Teleki László „Kegyenc" című drámáját, Ruszt József rendezte és bebizonyította, hogy eljátszható, izgalmas, – bár az előadás a saját koncepciójához képest nem sikerült, – szó sincs kárba veszett fáradságról. Szövegnyesegető és „magyarító" dramaturgiai átigazítása bővebb tanulmányozást érdemelne. Ruszt József által tervezett játéktér is érdekes.

Kritika, 1986., szept., 39-40-old.

Ruszt József

A Ruszt József rendezte Amerikai Elektra díszlete együtt élt, együtt lélegzett az előadással.

Csík István: Csányi Árpád.
Művészet, 1978. április – 16 lap.

Rusz Mátyás
ács

M.D.K.

A torony új sisak ácsmunkáját 6439 forintért
vállalta Eichinger Jánossal.

Bachó Károly: A gyöngyösi templomok története 39 l.
A Szent Bertalan templom története.

Ruszt Mátyás

ácsmester

Az 1820-as évek elején vállalta a gyöngyösi kt Bertalan templom

északi tornya a zsindely sisakjának lebontását és Eichinger János építésszel az uj sisak ácsmunkáját.

Bachó gyöngyösi templ.

39. l.

ménytár

A mű neme	A mappa jelzése	Megjegyzések
képes lap		

Stephaneum nyomda r. t. Budapest.

Ruszte Márton
(Ruste)

Istvánffi Miklós
történetíró arc Él-
pe, fenti
rézkarca
Széchy Károly
Gróf Zrinyi Miklós
1620 – 1664. II. k.
M. Tört. Élctr.
Bp. 1898.

167. l.

RUSZTHY ZSOLT

Kisalföldi lakóháztipusok c. cikke

Müemlékvédelem, 1974. ~~3.~~ 4. sz. 225-240. l.

Ruszti szent Egyed-
templom oltára

gótikus szobrászat

Éber László:
Középkori szobrok,
barokk oltárok.
Arch. Ert. 1914.
31. l. ábrával.
32. l.

Az oltár német
renaissance stílű
1634-ből.

Rupzti Gy.

a müncheni Képzőművészeti Akadémia magyar növendéke;
beiratkozás éve 1905.

Jászai Géza: München und die Kunst Ungarns 1800 bis
1945. Ungarn-Jahrbuch, Mainz, 1970 10 1, 149 1

Ruszti Gyula

l.

Végvári Szolnok

58, 61, 68 l.

and attended

On Good Friday I was at church.
went to

I got some Easter eggs in return.

Ruszti Gyula
szül. 1885

Székely Andor
szül. 1877

Tarjáni (Simkovics) Jenő
szül. 1895

Tichy Gyula
1879 - 1920

Tichy Kálmán
szül. 1888

Tipary Dezső
szül. 1887

lásd

Varga Nándor Sajós
Tárgymutató 46
Bp. 1942

tovább

Carton

~~fa~~ ecsetrajz

Pécs.

~~Lotz Károly:~~

3645. Jézus az Olajfák h

A~~z Olajfák hegyének oldalán~~
balra fordultan és térdelve ábrázo
ékesiti, ~~akkor~~ van feltüntetve, mid
oly nagy szorongatás fogta el, mint
és a midőn néki a megnyilt felhők k
ben tartott ~~sorleg~~ kehely ben erősitőt nyuj
alvó tanitvány képez csoportot, kik közü
meg, Jakab és János pedig fekszik.
Ecsetrajz, méretei 230:275 cm
Vétetett az 1905: III. 7-iki
(213-905)

A pécsi fiéle egyház Jézus szive
eredeti cartonja.

abban a pillanatban

1905

Pécs.

II

239 X 28

Ruszti Gyula

festő
munkái Goya hatását
mutatják

vőd
z

Az Ujság
1919. jan. 12.
(e.a.: A téli tárlat.)

Műcsarnok!

LXXXVI.

Ruszti Gyula

mil. Losonc, 1885.

wód

Varga Nándor Lajos

A rézkarc. Bpest, 1935. 128. l.

Ruszti Gyula

festő, szül. 8. Okt. 1885
in Losoncz. Revész Imrénél
Budapesten tanult, aztán
Münchenben Karl Marr-nál.
A szolnoki művész kolóniában
dolgozik –

Krück II. 453. l.

~~Arkos h. n X. 132~~

Ruszti Gyula

1913. ápr. máj. Kiáll. N. Szalon.
Gondolatok, olajf. 1000.–
Erőszak, fametszet, 100.–
Emlék, plakett, 50.–
Áso ember, plakett 50.–
és nehány rajz –

Lombardiai művészeti iskola III. 154

Ruszki (Ruszniák)

1904/5 - 1907/8 Gyula

Ferkèpzomfoisk`vk

128. l.

leggel képezi ki a mai város különböző részeit: az üzleti élet középpontját, a *cityt*, a *lakónegyedeket*, a *gyárvárost* és a városon kívül esetleg létesülő *kertvárost*. A *city* többnyire adva van már régebbi időkből. Ausztrália új szövetségi fővárosának megtervezése egyike volt azon ritka feladatoknak, mikor a city is teljesen új területen épül s a meglévő telekhatárok és horribilis telekárak nem kötik meg a tervezőt. Általában a cityt szűk utcák, magas házak, óriási forgalom jellemzik; az áruházak és bankok sajátos építési jellege meghatározza esztétikai karakterét is (pl. Hamburg, Mönckeberggasse). Domináns motívumot a kereskedelmi utcák is kívánnak és részint a divat indokolja, hogy az európai városok is sorra felhőkarcolókat akarnak építeni. Hamburg elől járt a tettekben és 1294. elkészült a 11 emeletes „Chilihaus" *(Höger)*, mely gyakorlati haszna mellett szimboluma Hamburg újra éledő hatalmának. Városkép szempontjából a felhőkarcolókkal szegélyezett utca inkább csak kuriózum; szaggatott utcafalait egyszerre át sem lehet tekinteni; ezzel szemben egyes kiváltságos helyekre, kellő perspektivába helyezett felhőkarcolókat építeni: nagy művészeti lehetőséget ad. A lakóváros és a city közti átmeneti rész többnyire a legszürkébb; itt a magas sablónos bérkaszárnyák és tarka, különös jelleg nélküli üzletek összeolvadnak. Nagyobb szeretettel foglalkoznak modern városépítőink a tulajdonképeni *lakónegyeddel*, ahol a mai pangás idején is leginkább nyílik alkalom új, céltudatos alakításra. Az általános vonalvezetés terén gyakran

Ruszti Gyula

Műcsarnok festő kolnok

1918 tav. kiáll. 292, 341

1918–19. téli kiáll.

Szalay Ágoston III. 145.

Ruzali Gula

Thieme Becker
XXIX. 237. l.

Chyka

Budapest, V., Visegrádi-u. 36.
Telefon: 493-947.

T. Bory János úr
úrnő

hírlapbizományos

Bácsföldvár

Ruszti Gyula

Alkotásával szerepel a Szolnoki Művésztelep budapesti kiáll.-án.

Ujság, 936.III.14.

Ruszti Gyula MDK

Kánáni lakoma, olf.

Mücsarnok 1918-19. Téli kiállitás

M.D.K.

Ruszti Gyula, festő

nevét emliti a szerző, mint aki némileg magasabbra emelkedik a „silány, ósdi, értéktelen ... magyar anyagból, melyet a francia festészet félévszada gúnyolt hiválóságainak műveivel együtt állitottak ki a Nemzeti Szalonban.

Bölöni György: Képek között, Bp. 1967. 52. old.
/a cikk megj.: „Népszava" 1907. máj. 16./

MDK

Ruszti Gyula

Keresztállitás, of.

Árv. Közl. 1939. szept. 4.rk.sz. 91.sz. 28 l.

Ruszti Gyula
Kánáni lakoma, olaj

O.M.K.T. 1918-19. évi kiáll. Mücs. 16 l.

MDK

Ruszti Gyula

Compozició, olaj

Szolnoki Művésztelep kiáll. N.Szal. 1936. márc.

lo 1.

MDK

Rusztí Gyula.

Gondoltaok, of.

Nagymama, rajz

Erőszak, fam.

Tanulmányn, rajz

N.Szal. 1913. Szv. kiáll. 21. l.

MDK

Ruszti Gyula

Lábbadozó beteg, rajz

Arckép, rajz

Emlék, plak.

Ásó ember, "

N.Szal. 1913. tav. kiáll. 21. l.

Ruszti Gyula MDK

Kánáni lakoma, olf.

Műcsarnok 1918-19 téli kiállítás

MDK

Ruszti Gyula, festőm.

téli tájképet is küldött a kiállitásra.

Műcsarnok. - Kiállitás ?

Művészet.1918. 6.l.

MDK

Ruszti Gyula, festöm.

életképe szerepel a VI.-ik teremben.

Művészet. - Kiállítás.
Művészet.1918. 6.l.

Rusti Gula
festő

M.DV.

1909-ben az „Iże" folyóirat-
nak a rajzolója.

Szepesi géza: Adat Egry József életrajzához
Művészet, 1964. május - 11. lap.

MDK

Ruszti Gyula

Művészet 1918. 6.l.

MDK

Ruszty Gyula

Keresztállitás.Olajf. 28x28./Jelz./
Forradalom.Olajf.60x70./Jelz./

Árverési Közlöny.1939.4.rk.sz. 28.l.

MDA

Ruszty Gyula

Forradalom, of.

Árv. Közl. 1939. szept. 4.rk.sz. 91.sz. 28 l.

M D K

Rusztler Carol, Pápa.

festő

Kapossy János: Építők, szobrászok, festők és grafikusok Magyarországon 1828-ban. Műv. Ért. 1952. 1.sz. 139 l.

Rusztler Ferenc

1916. apr. kiáll. N. halon
Fóti tájrészlet, olaff. 500 —

Trajanus III. 102

MDK

Rusztler Ferenc

Fóti tájrészlet, of.

N.Szal. tavaszi kiáll. 1916. ápr. 19. 1.

Rusztság József, keramikus

A miskolci porcelán és kőedénygyárban 1843-ban fabrikás. 241.o.

Molnár László: Porcelán és kőedénygyártás Miskolcon a reformkorban. 259.o.

A Herman Ottó Múzeum Évkönyve. VI. 1966. Miskolc
A Herman Ottó Múz. kiadása. Miskolc

Rusztság József, keramikus

Adatok róla a miskolci porcelán és kőedénygyárból. Elmaradt bérének követelése a Butykay csődtömegből. 255.o.

Molnár László: Porcelán és kőedénygyártás Miskolcon a reformkorban. 259.o.

A Herman Ottó Múzeum évkönyve. VI. 1966. Miskolc
A Herman Ottó Múz. kiadása. Miskolc

RUT János habányos, habán tetőfedő készitő mester. 1774-ben Gyöngyösön és Hevesen Halleréknak „habafedél" munkákat készit.

A Hevemegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

M.D.K.

Rut János, habán tetőfedőkészítő[x)] mester

1774-ben Gyöngyösön és Hevesen Halleréknak „habafedél" munkákát készít.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 393. old.

x) vagy „tetőfedőmester", vagy „tetőfedés-készítő mester", Bné

Ruth 1:1

festő

Képművészeti Csarnok

1862. nov. 30. 9. 105.

4. alpróf: állandó műtárlat.

M.D.K.

RUTH Joannes murarius

Szobotist (Nyitra m.)

2 sodal

1952)

Mivért. Kapossy János: Épitők, szobrászok, festők és grafikusok Magyarországon 1828-ban 137. l.

Ruth Mercier

Esti hangulat a csabacsűdi puszták c. vízfestményét a Nemzeti Múzeumnak ajándékozta Ruth Gyula orsz. gy. képviselő.

Jelentés a Magyar Nemzeti Múzeum 1904. évi állapotáról. Budapest 1905. 85. l.

BUDAPEST
335 JAN 10.25
LKb
LKb

Ruth Pál

ötvös

irod belép. 1646. VII. 16.
+ 1689. VI. 28.

Gy. Brassó Erd. Muz.

385.

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

yezem:

.....

ry helyettesének
sa.

- Endrényi Imre, Szeged.

MDK

Ruthart Károly András

Medvék és kutyák harca, repr.

Nyári S. dr.: A német festészetről. Vas. Ujs. 1891. 33. sz. 532-534.l.

Rutherford H. G.

reszt vett az alabbi
nin illusztrálásában

Thirring Gusztáv dr.

Sopron. Civitas fide-
lissima. Sopron
1925.

1905 XI. 23.

A délvidéki kárpát egyesület elnökségének: a néprajzi államsegély felhasználására vonatkozó ujabb tervezete sem fogadható el, a néprajzi gyűjtésre vonatkozó megbizás megszüntettetik (zaherök hiányában) az államsegélyből bezerzett tárgyak, leltári jegyzékük kiséretében velamint a pénztári maradvány a délmagy. tört. és rég. társulat elnökségének adessék át. (947/905)

Rutheried H. G.

~~Autheried H. G.~~ ?

~~Rutheried H. G.~~ ?

~~Rutheried H. G.~~ ?

háromféle képen is olvasható signaturákkal tollrajz reprodukcik sopron városrendezéséről fentitől.

Thirring Gustáv dr

Sopron Civitas fidelissima Sopron 1925.

11, 13, 51. l.

~~Kada Elek nekr.~~ VII. 278.

Rutsch Valentin festö

Pesti Hirlap. 1881. jun. 28. 5.

Az állandó kiperasztok

Rutschmann Antal

laikus pálos fráter

Jassobrass

A pálos kolostor

n. n. pálos termének

egyik mestere volt, aki

az építmény konstruk-

cióját, a faragvanyok

rajzait, és a gipsz vagy

agyagmodellehet el-

készítve az asztalos-

és faragómühely kézmü-

ves csoportját irányí-

totta. Segítőtársai is

lehettek, ami a stílus

különbségei bizonyítanak.

A terem 1775 könt készülhetett el.

Kopp 300 papn

g. l.

tanácsos.

ak,

BUDAPEST.

Anton Rutschmann

pálos szerzetes a pesti pálos templom és rendház monumentális könyvtártermét 1775-ben látta el faragott ólványzattal.

Voit Pál: A barokk Magyarországon, Budapest, 1970.

71 l

Rutschmann Antal

alkotta részben az egykori pesti pálos szerzeteshár könyvtártermét. 49 sz. reprodukció.

Voit Pál: A barokk Magyarországon, Budapest, 1970.

971

Rutschmann Antal

munkája az V. Eötvös Loránd u. 7. sz.
Papnevelő Intézet 1775-ben befejezett
borokk faragású berendezése

Merza László, Mernát György, Erdei
Ferenc stb.: Budapest Sexikon, Buda-
pest 1973. 13351

6121

Rutschmann Antal MDK

pálos szerzetes

Részben az ő müve a Hittudományi Akadémia/Eötvös L. utca 7/ kétemeletes magas könyvtárs terme. 1775.

Repr.:185. kép.

Zakariás G. Sándor:Budapest. Bp. 1961.

102.1.

MDK

Rutschmann Antal faszobrász

Központi szeminárium Bp.

Vigilia, 1948, jun. XIII. 6. sz.- 368. l.- Jajczay János: A 300 éves pesti szeminárium.- 367-369. l.

Rutschmann Antal, asztalos MDK

szobrász

1759 máj. 13-án Nosztrán fogadalmazik mint pálos laikus testvér.
1760 aug. nagy betegségéből hirtelen felgyógyul (az imammeghallgatás leirása és valami "ex voto") az oltárt "keze munkájával és saját költségén építi, festi, aranyozza"(Manuum labore, ac Sumptibus proprÿs aedificavit, coloravit, deauravit).
1761 más konventek "félig erőszakosan elragadják." Ezért nem tudja refektorium diszitését befejezni.
76.o.
Baranyai Béláné Ruesmann Antalnak irja(71.o.) a 1761-es bejegyzés Rucsmann-nak.(76.o.)

Baranyai Béláné: Adatok a XVIII. századi márianosztrai pálosművészethez.
Müv. Ért. 1957. VI. évf. 1. sz. 65-76.o.

Rutt Samuel

ötvös

irod + 1660. apr. 18.

Gy. Brassó Erd. Muz.

386

...agyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztan

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

Rutt Sammel ifj.

Ötvös

beall. 1637. okt. 26.

irod + 1686. sept. 29

Gy. Brassó Erd. Muz.

386.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191....

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbiz

Kelt ....., 191....

.....

tanu.

.....

tanu.

IGNATIUS RUTTERBAUER, festő

A Székesfehérvári Városi Levéltárban kétirat a város XVIII.sz.-i mestereiről. Az egyik 1784-ből, a másik pár évvel későbbi. 64 mesterség, 519 név. Az arab számok a két listát, a rómaiak az öt csoportot jelzik. 265.old

/ 1./ IV. festő. 265.old

U.VARGA MARIANNA: Mesteremberek Székesfehérvárott a XVIII.században 265.old

ALBA REGIA. István Király Múzeum Évkönyve. VIII.-IX. 1967-68. Székesfehérvár

Rutthardt

Száza dokx 1874. 184-205 o.
Nagy Iván: Magyarország képzőmüvészei
/Perger Zsigmond/

M i k l o s i k /később Miklossy/
Jozsef festő
1792 - 1841.

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
47-63.
Beszkid: Egy elfeledett képironk.

Ruttka

Turóczm.

Sztehlo 1:200

1) felmérési vázlat a régi Ruttkai kis

lebontott templomról – + 901 ből

Sekrentje ajtó 1:50

hentely ablak 1:10

kerenskut 1:10. –

11.

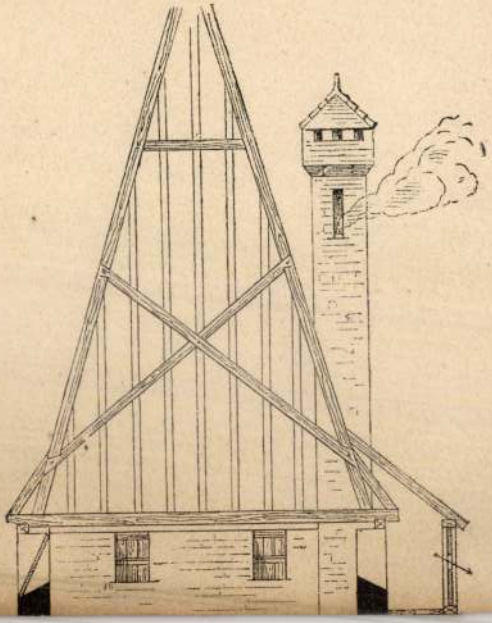

Ruttka A ndrea M.D.K.

Áldás utcai ált. isk. VII oszt tanuló

" babu hugom a karácsonyfa elött " repr.

Magyar Nemzet 1966. dec. 25. 9.1.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068. 337-748. 340-726

MAGYAR HÍRLAP

1971 JAN 30

1021

Ruttka Andrea: Hólapátolók

Ruttka Andrea

a c. sorozat 54. számából
oszkvai látkép

és sokoldalú az any
nik, hogy a sorozat
teihez képest kev
kész", itt-ott elnagy
régi hiányt pótolnak
sok, valóban legfől
hogy a hozzánk eze
csolódó, látnivalókb
gazdag országról m
első magyar nyelvi
kötet befejező része gyakorlati tudnivalókat közöl, az utazás, megközelítés, az idegenforgalmi szolgálat, elszállásolás, étkezés, helyi közlekedés stb. vonatkozásában ad hasznos tanácsokat.

SZOMBATHELY. Az idegenforgalmi városmonográfiák sorozatában megjelent kötet a sorozat jól bevált szerkezete szerint ismerteti a város összefoglaló jellemzését, majd látnivalóit, igen nagy részletességgel. Ebbe a sorozatba bejutni már határozott idegenforgalmi rangot jelent, s valóban Szombathelynek az utóbbi években egyre fokozódó látogatottsága indokolja is az ilyen színvonalú tárgyalást. *(Panoráma)*

F. A.

(vagy a bujkálás miatt: sok nevű) hőse egy a hatszázezer közül. A háborúval kapcsolatban kialakult véleménye, viszonya, magatartásformája is egy a rengeteg lehetséges közül. 1945 márciusában, a tenyérnyire zsugorodott rab országrészben kivégzése előtti éjszakán — egy zászlósnak elmondott — vallomásából bontja ki előttünk az író a főszereplő példázatértékű sorsát. A kisregény sok nevű főszereplője nem a mindent tudatosan vállaló ellenálló hős, de nem is sodródik ellenállás nélkül, beletörődötten az eseményekkel. Az élet megtanította rá, tapasztalhatta, hogy az az igazi: előre megfontolt szándékkal, önként, életet is kockáztatva ellenállni; sorsa a példa, hogy aki tenni akart itt valamit, annak

K

központi kohászati múzeumot

ányászati és Ko-
ői csoportja és
ben működő kü-
esületek tagjai
llalatuk fennál-

Káli Lajos, az
ügyi igazgatója
viszonylatban is

egyedülálló — *központi kohászati múzeumot*, amely stílszerű környezetben, Hámorban, a hajdani fősáfár házában, „a kancellárián" kapott helyet. Ez az épület a Bükk-hegységben vasgyárat alapító Fazola Henrik korából maradt fenn, és a korhű állapotban helyreállított házban kiállítási termeket, könyvtárat és irodahelyiségeket létesítettek.

ényhirdetés Karlovy Varyban

lményhirdetéssel
get ér a 17. Kar-
Szombatra már
és szakember a
ek között *Kósa*
versenyfilmünk

ejeződött be a

Filmművészettel a háború és a fasizmus ellen című retrospektív sorozat vetítése Otakar Vavra „Néma barikád" című filmjének bemutatásával, amelynek végén *a húsz levetített kiemelkedő háborúellenes film alkotóit emlékdiplomával jutalmazták.*

zabadsága – kártérítést kapott

abadságra Bala-
szállás közben
, a tisztviselő a
nyaktörést szen-
ázi, majd orvosi
ülése után kere-
: és a fizetés kö-
fizetéséért pert

kiderült, hogy
et egy hónapig
yba, és így *nem*
etett szabadsá-
lása szerint évi
te, újabbra nem
ő kérte a bíró-

ságot: kötelezze a MÁV-ot erre az egy hónapra járó illetménye megfizetésére is, hogy saját költségén fizetés nélküli szabadságra mehessen. A fővárosi bíróság megállapította a *MÁV teljes kártérítési felelősségét* és egyebek közt ezt a követelést is megítélte.

Az ítélet indokolása szerint a fizetett szabadság célja az üdülés, a pihenés. A tisztviselő a baleset miatt szabadságát nem tudta üdüléssel eltölteni, mert kórházban feküdt. Most már csak saját anyagi erejéből pótolhatja elmaradt nyaralását. Ezt az anyagi hátrányt pedig a *kárt okozó megfizetni tartozik.*

Ruttka Andrea

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP KIADÓ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1970 JUL 6
MAGYAR HIRLAP

1021

Ruttka Andrea rajza

Ruttka Andrea

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068. 337-748. 340-726

MAGYAR HÍRLAP

1021

Ruttka Andrea rajza

Szakosított osztályok

A modern pedagógiai célkitűzések között központi helyet foglal el az a törekvés, hogy az általános műveltség követelményeit összeegyeztessék a tanulók sokirányú érdeklődésével, készségeik, képességeik, hajlamaik változatosságával. Egy bizonyos pontig ez elsősorban módszerbeli kérdés. A jó pedagógus soha sem felejti el, hogy végső soron minden gyermek más egyéniség. Ha vannak is többé-kevésbé egységesnek tekinthető rétegek, *szinte minden gyermekhez az általános nevelési és oktatási módszerek más és más árnyalatával kell közeledni.* Ehhez tartozik az is, hogy a tanulóknak minél előbb — természetesen felődésük legalkalmasabb időpontjában — *intézményesen is* meg kell adni a lehetőséget szunnyadó képességeik kifejlesztésére.

Igaz, hogy minden képzésnek a minél szélesebb és mélyebb általános műveltséget kell nyújtania, de az is igaz, hogy — bár bizonyítvány szerint vannak általánosan kitűnő tanulók —, nagyon ritka az olyan gyermek, aki egyforma érdeklődéssel és eredménnyel tanul minden egyes tantárgyat. Természetes, hogy jó

Magyar ruhakoll

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

IFJÚSÁGI MAGAZIN
Budapest

1971 MÁR

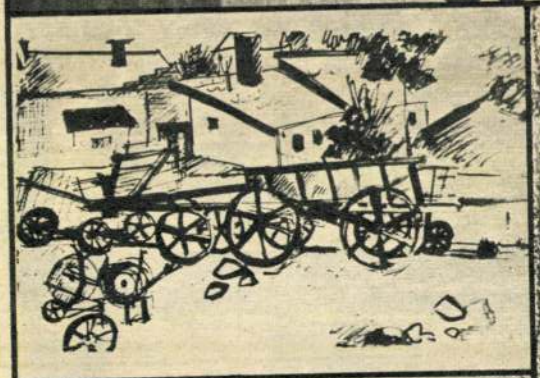

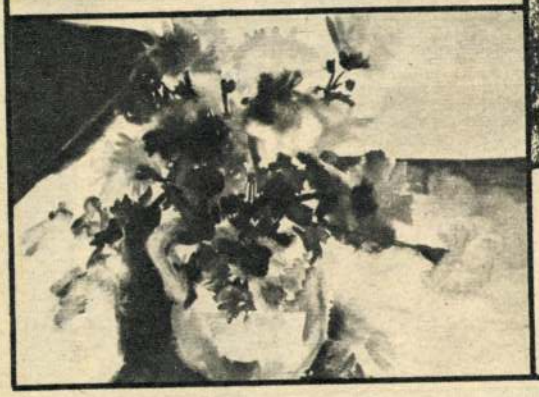

ANDREA TEHETSÉGE OLYANNYIRA KORÁN MEGMUTATKOZOTT, HOGY SZINTE NEHÉZ VOLT HINNI BENNE. KÉPEI JÓ NÉHÁNY ÉVVEL ALKOTÓJUK ELŐTT JÁRNAK

Tudósítás a Szamosközből

ŐK SZAZAN, CSEGÖLDÖN

JÓCSÁK LÁSZLÓ

MATÉCSA ALBERT

SZANISZLÓ FERENC

KOVÁCS MIKLÓSNÉ

KAPITOR ANDRÁS

FEDICS LÁSZLÓ

SIKER és elégedetlenség

A falakon és a mappákban (az édesanya által gondosan összegyűjtve) egyéni formakincsű, változatos tematikájú és technikájú, gazdag érzelmi, gondolati telítettségű festmények, grafikák sorakoznak. Olaj, tus, akvarell, kréta, kevert technika — szentendrei, rózsadombi tájak, csendéletek, emberek, tárgyak, fantázia-kompozíciók, arcképek, önarcképek. Egyiken a tudatosan felépített szerkezet a szembeötlő, másikon az oldott, mégis határozott karakterű színharmónia és általában a formák gyermeki tisztasága, a megoldás, az anyaggal bánás ösztönös könnyedsége ragadja magával a szemlélőt. Sohasem gondoltam, hogy Andrea csodagyerek. Egyszerűen: tehetség. Csupán az a különös, hogy tehetsége olyannyira korán megmutatkozott, hogy szinte nehéz volt hinni benne. A képzőművészek általában nem érnek túl korán: megszámlálhatatlan csínja-binja van a mesterségnek. Andrea képei azonban jó néhány évvel mindig alkotójuk előtt járnak.

A zavar oka, amit e bemutató írója érez, éppen ez a látszólagos ellentmondás.

Emlékszem, mindössze talán nyolcéves lehetett Ruttka Andrea, amikor kiállításon mutatkozott be a Fiatal Művészek Klubjában. Többen kételkedtek is a képek alkotójának azonosságában. (A képek ugyanis nem a jól ismert, nagyon kedves, de körülhatárolt gyermeki formavilágot mutatták.) Egyik ismert szobrászművészünk az egybegyűlt népes közönség előtt hangot is adott kételkedésének. Andrea nem értette, miért kell erről vitatkozni. Térültfordult, papírt, rajzeszközt kerített, és senkitől sem zavartatva magát, azon nyomban, ott a térdén munkához látott, s percek alatt minden kétkedést eloszlatott.

Ennek idestova nyolc esztendeje. Andrea nem lett hűtlen önmagához. Élte a vele azonos korú kislányok életét, jeles eredménnyel elvégezte az általános iskolát, közben tovább rajzolt, festett. Négy önálló kiállítása volt már, és több nemzetközi tárlaton vett részt munkáival. A napokban töltötte be tizenhatodik életévét, jelenleg a Képző- és Iparművészeti Gimnázium hallgatója. A korai sikerek nem kapatták el, úgy tekint az eredményeire, mint amelyek csak arra jók, hogy örökös elégedetlenséget teremtsenek. Már nem hiszi, hogy az alkotás és a játék teljesen azonos fogalom, hogy a tehetség önmagában minden nehézséget áthidal. Lelkiismeretes szívóssággal készül hivatására.

BERTALAN TIVADAR ÍRÁSA
FOTÓ: BRASSNYÓ KLÁRA

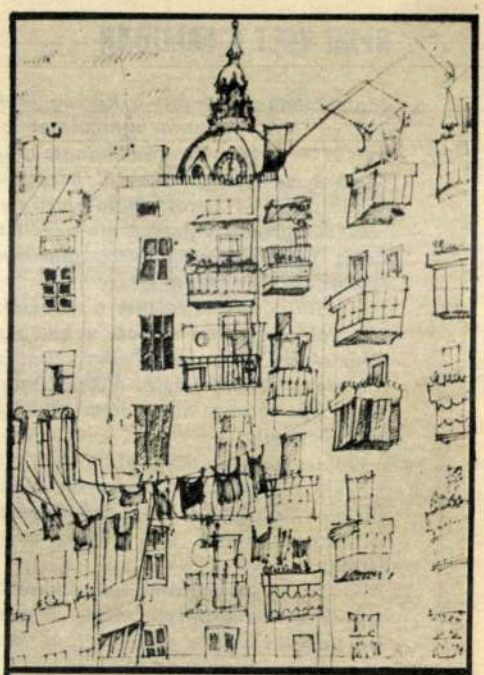

REND VOLT A FALUBAN

Ilyen csendes lehetett a község 1944-ben is. De akkor nem nyugalmat takart a némaság. A visszhangtalanul pattogó német szavak elől házaikba húzódtak az emberek. Galambosi Ferenc is szorongva igyekezett haza, mihelyt tehette. Pedig neki nem volt szokatlan az idegen beszéd.

— Hiába, mégis féltem a németektől. Tolmácsolnom kellett nekik. Egy novemberi napon is dörömböltek az ajtómon. Kevéssel éjfél előtt. Kimentem. Hát láttam, nem németek, hanem oroszok.

Galambosi kerekre nyílt szemmel mesél. Közben kis vegyesboltjában fürgén kiszolgál vagy három vevőt. A többi annyira figyel, hogy kérni is elfelejt.

— Úgy ahogy voltam, magukkal vittek. No, gondoltam, most végem. De mire a tisztek elé vezettek, tudtam, hogy nem lesz bántódásom.

— Hát persze — szól egy kendős asszony —, hiszen mi tanácsoltuk a katonáknak, hogy a boltba menjenek. Galambosi bácsi hét nyelven beszél, gyanítottuk, velük is szót ért.

— Úgy is volt. Rám bízták a helyőrség megalakítását. Parancsnoknak is engem tettek meg. Elláttam becsülettel. Igaz, könnyen ment, mert rend volt a faluban. A malomban meg a dohánybeváltóban még fizetést is adtak a munkáért.

Újra az utcán. Fiatalokkal találkozom. A téesz KISZ-esei. Előadásra mennek.

Mire a hídon átérek, egészen besötétedik.

A németek a hidat is felrobbantották — jut eszembe.

Ezt is megemlítette valaki.

Hatalmas csattanás.

Önkéntelenül hátrapillantok. A híd?!... Nem, a híd sértetlen, mozdulatlan.

Csak egy nylonzacskót pukkantottak szét a fiúk. Nevetésük messzire elkísér.

JÓZSA TERÉZ
FOTÓ: HEGOCZKI

JÁRDÁN JÓZSEF, FÜLÖP ZSIGMOND ÉS GALAMBOSI FERENC ISMERIK KÁPOLNA TÖRTÉNETÉT

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1971 MÁR

IFJÚSÁGI MAGAZIN
Budapest

1021

Ruttka Andrea

RUTTKA ANDREA FESTMÉNYE

ITTHO
ÉS
KÜL-
FÖLD

Dohány utca 22. — Metró klub. Minden szombat és vasárnap este hat órától tízig itt játszik a Metró együttes. Belépés szigorúan csak tagsági igazolvánnyal rendelkező

mit.
haros
népd
mint
szó z

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Magyar Hírlap

Ruttka Andrea
1021

MAGYAR HÍRLAP

Ruttka Andrea rajza

Beszélgetés Sárosi Sándorné

Meg

A magyar nyomdaipar 1973-ban ünnepli a hazai könyvnyomtatás megindulásának 500. évfordulóját. A *Hess András* budai műhelyében megjelent első nyomtatott könyv óta a magyar nyomdászat rangot szerzett az itthoni olvasók körében és külországokban egyaránt.

Forint is,

— A negyedik ötéves terv kidolgozása előtt — kezdte tájékoztatóját — megkíséreltük rendszerbe foglalni a nyomdaiparral szembeni legfontosabb követelményeket. Ismeretes, hogy évek óta két vonatkozásban hangzott el sok bírálat: a nyomdaipar *mennyiségben* nem képes kielégíteni az igényeket, és [illegible]

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Ruttka Andrea

1972 DEC 24

Magyar Hírlap

1021

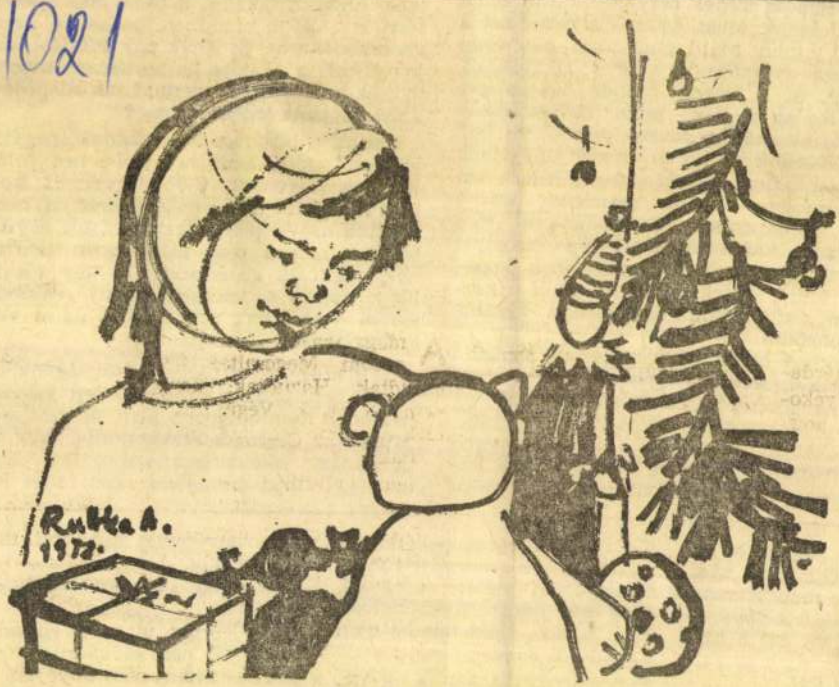

Ruttka Andrea rajza

Az ifjúság zenei nevelése lenne tehá
a fő feladat. Most kellene elvetni azt a
magot, amely majd évek után megterm
a maga gyümölcsét, a jövő közönségét
Persze, ez a „most" immár 20—25 éve
tart. Ha az ifjúság zenei érdeklődését
vizsgáljuk, három kiugró jelenségre kel
felfigyelnünk. Mind a három, úgy tűnik
fel, pozitívum: a Bach-művek hihetetlen
népszerűsége, a beat legutóbbi, szinte
már kamarazenei finomságokra törő
irányzata, valamint az a műfaj, amelyet
nagyon nem szívesen nevezünk pol-,
vagy folk-beatnek, hiszen ezeknél a kor-
látozó definícióknál lényegesen tágabb,
komplexebb.

Nincsen olyan *Bach-műsorral* szolgáló
orgonaest, amelynek plakátjára ne ten-
nék rá egy-két nap után a „Minden jegy
elkelt" szalagot. De a más típusú barokk
műveket nyújtó esték is többé-kevésbé
telt házakat vonzanak. A kettő közti kü-
lönbség: a Bach-orgonaestek közönsége
lene szentelni a zenének. Darabjai nem
is mind szövegesek, vannak olyan együt-
tesek, amelyek csak hangszeren játsza-
nak, mellőzik az éneket. De úgy tűnik,
hogy ebben a jelenségben új, valóban
városi folklórnak nevezhető valami van
születőben.

A komoly zene reális közönségbázisát
vajmi nehéz, ha nem lehetetlen feladat
felmérni. Semmiképpen sem támaszkod-
hatunk az Országos Filharmónia vagy az
Operaház közönségstatisztikájára. Egy
tizenegymilliós országban nem lehet ki-

---

kkor már az se vi-
ogy Óth Jani bácsi
a munkatársait,

ántsátok azt a gye-

nem jött.
baj — mondta Jo-
i —, ha nem jön,
megjön az erdészet

tik majd. A veres szakállú kocsiját az én mocskos ruhám foltjaitól ki kellett pucolnom. Mert hát persze, beszakadván a tó jegébe, még mindig nem száradtam meg.

BANDUKOLVÁN A KÓRHÁZTÓL, ránéztem a piaci órára. Dél jóval elmúlt. Na, Sunbankó Jankó, gondoltam,

el a testvéreidet itthonról, míg feldíszítjük.

— Igen. Viszem őket — mondtam.

— Csurom vizes a ruhád, hol jártál, nem szégyenled magad? — nézett rám anya is.

VÁLASZOLNI NEM VOLT IDŐM. Az elnök jött a kocsijával. Intett apámnak, hogy

Becsülettel és jól hajtották végre feladataikat

Gyűlést tartott a Láng-gyári munkásőrszázad

Láng-gyári munkásőrök egyik gyakorlata

A Láng-gyári munkásőrszázad november 17-i gyűlése jelentős esemény volt a gyári munkásőrség életében.

A gyűlés délután fél négykor kezdődött az üzemi étkezde helyiségében. Témája: **az 1971. évi munka értékelése volt.** Előadó: **Tercs László** elvtárs, a Láng munkásőrszázad parancsnoka. Az esemény alkalmából megjelent és részt vett a gyűlésen: **Földes Róbert** elvtárs, a Munkásőrség Országos Parancsnokságának sajtó és propaganda osztályvezetője, **Cseszák Sándor** elvtárs, a munkásőrség XIII. kerületi zászlóaljának parancsnoka és a zászlóaljtörzs több tagja. **Dr. Dalocsa Gábor** elvtárs, a Szék és Kárpitos Vállalat vezérigazgatója, **Zempléni Zoltán** elvtárs, a Szék- és Kárpitos Vállalat párttitkára, **Kasoly József** elvtárs, vállalatunk vezérigazgatója, **Tóth Lajos** elvtárs, a pártbizottság titkára, **Tóth Gábor** elvtárs, az szb titkára, **Gacs Sándor** elvtárs, a KISZ-bizottság titkára, **Mihályffy Zoltán** elvtárs, gazdasági igazgató és több más meghívott vendég.

★

Tercs elvtárs előadói beszédében hangsúlyozta;

a Láng-gyári munkásőrök az 1971. évi kiképzési év végével nyugodtan jelenthetik a pártnak és elöljáró parancsnokaiknak, hogy a kiképzési feladatokat teljesítették és felkészülten várják az új kiképzési évet.

Üdvözölte az ampullagyár munkásőreit, akik az új kiképzési évben a Láng-gyári század harmadik szakaszát fogják alkotni. Elmondta: az áthelyezéssel kettős gondot oldottak meg, egyrészt teljessé vált a század létszáma, másrészt túlterhelés nélkül lehet a század előtt álló feladatokat végrehajtani.

Kiemelte a példamutatás fontosságát, azt, hogy

minden munkásőr munkahelyén is tetteivel bizonyítsa be szavai igazságát.

Külön szólt a KISZ-szervezetről, amely ígéretet tett egy KISZ-munkásőrraj felállítására. Beszélt a káderfejlesztésről, arról, hogy ebben az évben is kerültek parancsnoki beosztásba elvtársak, akik jól beváltak és a kiképzés minden területén hasznos munkát végeztek. Egyúttal megköszönte azoknak az elvtársaknak odaadó, lelkiismeretes munkáját, akik az új kiképzési évben már nem lesznek parancsnoki beosztásban. **Majoros András, Hadzsi Mihály, Somogyi Ferenc, Kereskényi József** és **Ürge Lajos** elvtársak mindent megtettek az eredményesség érdekében.

A vállalat munkásőreinek teljes személyi állománya részt vesz különböző oktatási formákban. A kiképzési foglalkozásokon való részvétel ez évi átlaga 85,3 százalékos volt. Hangsúlyozta, hogy a távolmaradókat nem ledorongolni kell, hanem cselekvően segíteni, mert a célnak ez felel meg a legjobban.

Kielégítő a fegyeiem. A kapott parancsokat a munkásőrök maradéktalanul végrehajtják.

1971-ben a kiképzési időszak végéig munkásőreink a kiképzési feladatokat — tábori körülmények között koncentráltan — harcászati alakitól, a harcszerű lövészetig minden kiképzési feladatot végrehajtottak.

A század munkásőrei a foglalkozásokon igen fegyelmezetten, nagy akarással és odaadással vettek részt.

A jók közül is kiemelkedtek a **3. szakasz** technikai raja, az **1. szakasz** az első napi őrségért, a **4. szakasz** a fegyelmezettségéért, a **nehézfegyver szakasz** jelzői tevékenységéért és a **2. szakasz** gyakorlati munkájáért. Úgy a tavaszi, mint az őszi harcászati foglalkozásokon rendkívüli esemény nem fordult elő, a parancsnokoknak inkább az okozott gondot: kit dicsérjenek meg a jól végrehajtott feladatok után.

Bebizonyosodott, hogy az elvtársak jól tudnak bánni a rájuk bízott fegyverekkel.

Igazolta ezt a tavasszal végrehajtott iskola-lőgyakorlat és az őszi harcszerű lövészet is a táborozás ideje alatt. Az előírt lőfeladatok teljesítésének eredménye, értékeléskor **KIVÁLÓ** volt.

Az eredmények még gondosabb munkára kell, hogy serkentsenek, a fejlődés csak úgy lesz töretlen.

Tercs elvtárs

az őrszolgálat ellátásáról is elismeréssel beszélt,

az ellenőrzők a szolgálat ellátását rendben találták. Úgyszintén a május 1-i kordonszolgálatban részt vevő elvtársak is igen becsületesen végezték szolgálatukat.

Ezért az előljáró elvtársak köszönetüket fejezték ki.

Munkásőreink magatartásukkal a kívülállók előtt is emelték testületünk tekintélyét és jó hírnevét.

Az 1971-ben végzett jó munkáért egy munkásőr elvtárs kapott kitüntetést, tizennégyen magasabb parancsnoki dicséretben, igen sokan pedig alparancsnoki dicséretben részesültek. Kiváló dolgozó jelvényt öt elvtárs nyerte el.

Befejezésül az előadó kiemelte, hogy 1972. év lesz a munkásőrség megalakulásának 15. évfordulója és ebből az alkalomból — a kiképzési terven felül —

egy járőr- és egy lövészverseny megtartását javasolta a Lánz-századnak. E verseny során nemes vetélkedésre hívnák ki a zászlóalj többi századát.

★

Tercs elvtárs beszámolója után a felszólalók közül **Földes Róbert** elvtárs a feladatok növekedéséről, a követelményekről és ezzel kapcsolatos helytállásról beszélt. **Tóth Lajos** elvtárs a pártbizottság titkára a munkásőrség jelentőségéről és a vállalaton belül elfoglalt helyéről mondta el gondolatait. **Kschwendt Ernő** elvtárs Gépgyár főmérnöke a politikai munka fontosságát és az elvtársi kapcsolatok erősítésének fontosságát hangsúlyozta. **Rixer Károly** elvtárs a szállítás dolgozója pedig az ez évi kiképzési gyakorlatok magas színvonaláról szólt.

Bezdány

A munkavédelmi totó eredménye

A Turbina Újság 1971. október hónapi számában megjelent „Anyagmozgatási munkavédelmi totó" helyes megfejtése a következő:

1, 2, x, x, x, 2, 2, 1, 2, x, 2, x, 2, 1.

A felhívásra több egyéni és csoportos megfejtés érkezett, 13+1 találatot 5 fő ért el, melyből — sorsolás útján — az alábbiak a vállalatvezetés tárgyi jutalmazásában részesültek.

1. Buzgó Lászlóné, 968. műhely
2. Műszaki Ifjúsági Brigád
3. Kormos Béla, Kazán műszaki osztály.

A jutalmak átvételéről a munkavédelmi iroda az illetékeseket kiértesíti.

Kérjük vállalatunk valamennyi dolgozóját, hogy a jövőben megjelenő munkavédelmi témájú rejtvények megfejtésében mind nagyobb számban kapcsolódjanak be, hogy ezzel is elősegítsük és javítsuk a vállalat munkavédelmi helyzetét.

Az idószerű kül- és belpolitikai felad

Nagy Richárd el\ a Budapesti Pártbizottság titkárának előadása a Láng Gépgyárban

Nagy sikerű előadás színhelye volt november 16-án művelődési központunk. A gyár mozgalmi és gazdasági vezetése értekezletet tartott a Láng-gyár mozgalmi és gazdasági aktivistái számára. Az előadó *Nagy Richard* elvtárs volt, az MSZMP Budapesti Bizottságának titkára. Előadásában időszerű kül- és belpolitikai kérdésekről szólt.

Az előadás hangvétele — elmondhatjuk — rendkívül közvetlen volt. *Nagy Richárd elvtárs előadása mindenekelőtt gondolatokat ébresztett a jelenlevőkben és rárányította a figyelmet a legfontosabb feladatokra.*

Külpolitikai kérdésekről beszélve a Budapesti Pártbizottság titkára mindenekelőtt a béke kérdéséről szólt. *A béke megvédése áll a szovjet diplomáciai offenzíva középpontjában.* Az európai biztonság megerősítése, a német kérdés végleges megoldása a leglényegesebb minden hazáját, békét szerető ember számára. *Ebben a tekintetben a Szovjetunió, és a többi szocialista ország, köztük Magyarország jelentős eredményeket ért el.* Mint *Nagy Richárd* elvtárs mondotta: a német probléma megoldása nélkül nem lehet tartós béke Európában, de a világon sem. Ezért nem hiábavaló a szovjet diplomácia erőfeszítése, hogy megoldja a nyugat-berlini kérdést és rendezze az NSZK-val való kapcsolatokat.

Szólt a Budapesti Pártbizottság titkára a megnövekedett termonukleáris veszélyről. *Oly hatalmas robbanóanyag halmozódott fel a világon, amely alkalmas arra, hogy többszörösen elpusztítsa az emberiséget, megsemmisítse az életet a földön. Ezért a béke, a leszerelés gondolata, az ezért való harc első rangú kérdése, létalapja korunk emberiségének.* A tőkés hatalmak, élén az Egyesült Államokkal ma már többszörösen is meggondolja, hogy termonukleáris világháborút robbantson ki. Ez azonban nem jelenti azt, hogy az imperializmus lemondana céljairól, hogy ne robbantson ki, illetve folytassa a helyi háborúkat.

De az imperializmus — ezt az elmúlt időszak tényei is bizonyították — a helyi háborúkban is kudarcra van ítélve. *Ma már az is tény, hogy Vietnamban minden erőfeszítésük ellenére vereséget szenvedtek.* A hős vietnami nép a szocialista országok segítségével nem adta fel a harcot, de ellenállt és csapást csapás után mér a betolakodókra.

Beszélt az előadó arról is, hogy szerte a világon *megerősödtek a világ legnagyobb szocialista országának, a Szovjetuniónak stratégiai pozíciói.* Katonapolitikai értelmezésre lefordítva például a Szovjetunió jelenléte a Földközi-tengeren azt is jelenti, hogy az imperializmusnak megszűnt a lehetősége arra, hogy ebből a térségből váratlan támadást intézzen a szocializmust építő országok ellen.

A Szovjetunió hatalmas áldozatokat hoz azért, hogy erősítse, tökéletesítse védelmi képességeit. Ezt tudják az Egyesült Államokban is, ahol a militarista körök kétszer is meggondolják, hogy az atombomba fegyveréhez nyúljanak. Jóleső érzés tudni azt, hogy mindkét nagyhatalom fáradozik a „forró drót" technikai tökéletesítésén. Ez a „forró drót" azt is jelenti, hogy kiküszöbölődik a véletlen meglepetés veszélye. A Budapesti Pártbizottság titkára egy érdekes példát is elmondott: egy amerikai repülőgép, fedélzetén atombombával szokásos őrjáratát végezte. Véletlenségből, vagy talán műszaki hiba miatt a gép a Szovjetunió felé közeledett. Átlépte azokat a zónahatárokat is amikor már-már működésbe kellett volna lépnie a Szovjetunió atomelhárító rendszerének. Mivel a repülőgéppel megszakadt a rádióösszeköttetés, *maga az amerikai elnök adott parancsot saját repülőgépének lelövésére!*

Korunkban ilyen kritikussá válhat a véletlen lehetősége, *ezért kell mindent elkövetni a termonukleáris háború kirobbantásának megakadályozására.*

Egy másik külpolitikai kérdésre áttérve Nagy Richárd elvtárs elmondotta, hogy a világ népei üdvözlik Kína ENSZ-tagságát. Kína *közel 800 milliós népe előbb vagy utóbb megtalálja a szocializmus felé vezető helyes utat és hozzájárul a világ békéjének megóvásához.*

Belpolitikai kérdésekre áttérve a Budapesti Pártbizottság titkára szólt mindenekelőtt népgazdaságunk helyzetéről. *Népgazdaságunk helyzete szilárd, ezt bizonyítja a nemzeti jövedelem terv szerinti növekedése. Ott ahol a nemzeti jövedelem ilyen megnyugtató módon növekszik — mondotta az előadó, ott nem lehet probléma a népgazdaság konstrukciójával! Tovább kell haladnunk a gazdasági mechanizmus útján!*

Az előadó emlékezetett a kormány elnökének nemrégiben megtartott gazdasági aktívaértekezletére, ahol útmutatást adtak az egész népgazdaság fejlődéséről. A Budapesti Pártbizottság titkára a gazdasági aktívaértekezlet főbb kérdéseit is elemezte, így például: *továbbra is törekedni kell a gyorsan megtérülő beruházásokra, mert ez szorosan összefügg népünk életszínvonalának emelkedésével. A párt, a kormány gazdaságpolitikájának középpontjában továbbra is népünk életszínvonalának emelése áll.* Ehhez azonban további tartalékokat kell gyűjteni. *A gyárakban, az üzemekben termelékenyebben, szervezettebben és fegyelmezettebben kell dolgozni.* A munka egyik fontos állomása, hogy a gyárakban megszüntessék a kapun belüli munkanélküliséget. Ehhez azonban még pontosabb belső tervezésre van szükség.

Elemezte az előadó az árszínvonal kérdését. Mint mondotta, a statisztikai adatok általános képet adnak, de ezen belül figyelni kell az egyes rétegekre, *mindenekelőtt a kis- és középkeresetűekre. A leglényegesebb a közfogyasztási cikkek árainak alakulása.*

Összegezve: *a Budapesti Pártbizottság titkára napjaink legaktuálisabb kérdéseiről szólt. Megvilágította a tennivalókat, igen közvetlen hangon szólva a közvélemény érdeklő és érintő problémákról. Elmondhatjuk, hogy az aktívaértekezlet résztvevői megelégedéssel nyugtázták a hallottakat, hogy újult erővel folytassák a munkát az egész Láng-gyári közösség érdekében.*

Vermes Tamás

Láng-gyári MHSZ-közgyűlés

MHSZ-szervezetünk mind két klubja az éves közgyűlését megtartotta. November 19-én a lövészklub Györi Pál klubtitkár elvtárs beszámolóját vitatta meg, november 23-án pedig a tartalékosklub közgyűlésére került sor, ahol Dr. Dvorszky Zoltán tartalékos klubtitkár beszámolt arról, hogy az 1970/71. kiképzési év során az előírt feladatokat milyen eredménnyel végeztük el.

A klubtitkárok ismertették az 1971/72. évi költségvetést, kiképzési és munkatervet, valamint az előttünk álló feladatokat.

A közgyűlés résztvevői egyértelműen elfogadták a beterjesztett terveket, és hozzászólásaikból is kitűnt, hogy a tartalékos tisztek és tiszthelyettesek kiképzésében döntő fontossága van a lövészeti és tereptani ismereteknek, ezért e tantárgyaknak gyakorlására még több foglalkozást iktattunk be.

A közgyűlés annak az ünnepségsorozatnak a jegyében zajlott le, melyet napjainkban a szovjet hős városok 30-ik évfordulójának tiszteletére rendeztek országszerte.

Dr. Dvorszky elvtárs megemlékezett a hős városokról, de főként a leningrádi harcokat elevenítette fel, mivel a hazánkban járt szoviet küldöttség egy tagja éppen a leningrádi *Szirnov Anatolij Szergejevics* festő és grafikus művész, aki a közgyűlésünkön részt vett és felszólalt.

A közgyűlésen megjelentek a kerületi MHSZ vezetői, valamint vállalatunk párt- gazdasági és társadalmi szerveinek küldöttei.

A közgyűlés után rövid baráti beszélgetés jó hangulatban ért véget.

M. P.

1971. december 6-án 15.45 órakor, du. 15.45 órakor és 18 politikai sorozat 4. előadása „Művelődésügyünk párt és állami irányítása". Előadó: *dr. Vass Gyula* tanár.

★

1971. december 7-én de. 10 órakor du. 15.45 órakor és 18 órakor vetítjük a Filmklub keretében *„Európa nem válaszol"* c. magyar filmet. Rendezte: Radványi Géza. Főszereplők: Tasnády Fekete Mária, Titkos Ilona, Somlay Artur, Kiss Ferenc, Petrovics Szvetiszláv és Greguss Zoltán.

★

1971. december 13-án 15.45 órakor az Ifjúsági Külpolitikai Fórum vitadélutánja. *„Ázsiai szocialista országok"* címmel. Előadó: *Kerekes András* a Magyar Rádió munkatársa.

JAGICZA IBOLYA

TÉLI DAL

Késként vág és hasít a szél,
szerte a táj hamvasfehér.
Késként vág és hasít a szél,
boldog vagyok, itt a tél.

Milliónyi hópihe száll,
a hajamra pihenni jár.
Jeges úton szaladok,
és nagyokat kacagok!

Hógolyókat dobok feléd,
te hatalmas, penge-kék ég,
hófelhőid kergetem,
téli kedvem szertelen.

Pehelykönnyű égi csendben,
alszanak a fák a télben.
Nyugalmukat akarom,
osonok a szűz havon.

Késként vág és hasít a szél,
szerte a táj hamvasfehér.
Késként hasít és vág a szél,
boldog vagyok, itt a tél!

TURBINA

1971 DEC 6

1021

A MŰVELT MUNKÁS

Akár egy csupán konturjaiban létező lény, valamiféle képzeletbeli figura: a „fizikai dolgozó" általánosított, sematikus képe. Mindannyian tudjuk: nincs, s szerencsére sosem volt ilyen „tipikus" munkás. A munkásosztály egyéniségek sokaságából egybedolgozott szőttes, szüntelenül változó kaleidoszkóp. Magyarán szólva: nincs két egyforma műveltségű, felkészültségű, érdeklődési munkásember.

Szerencsére és gondunkra nincs.

Közismert immár a művelt, gyakran érettségizett, messzire tekintő és látó, önmagát szüntelenül képző fizikai dolgozó, aki szakmai ismereteit is csupán akkor tartja kielégítőnek, ha politikai és általános műveltségét állandóan gyarapítja. Kenyér és víz az ilyen dolgozó számára a művelődés, nélkülözhetetlen szükséglete a „naprakész" szellem, akár a mindennapi ébredéshez tartozó reggeli világosság. Gyarapodik, terjeszkedik ez a rendkívül vonzó réteg: a jövő előhirnökei ezek a dolgozók.

S a gondoskodást, fölvilágosítást, tudós agitációt, ismeretterjesztést igénylő munkásrétegek? Akár a festő palettája: sokszínű az ő szőttesük is, változó műveltségszinteket tükröz a kultúrájukat feltérképező képzeletbeli terepasztal. Akad köztük a szakma megszállottja, ki nem csupán mesterségének csínjátbínját tudja, de naponta új és még újabb fogásokat, elméleti ismereteket is hajlandó maga és kollektívája számára fölfedezni. Ám az érdeklődési körén kívüleső tudásanyagra már kevesebb ideje marad. Mások érdeklődnek, fogékonyak is mindenre, de szellemi vállalkozásaikban nincs kellő rendszer. S vannak bizonyos számban fizikai dolgozók, akik iskolai és szakmai bizonyítványuk megszerzése óta kevés időt szántak művelődésre. Pedig önmagukat károsítják e munkások: szintelenebb, zártabb az életük. Velük kell a legtöbbet, értő szeretettel törődni, hisz érdeklődve, eleven szellemmel, fantáziával indultak valamikor, mint minden fiatal.

Mert a teljes ember, a mindenre fogékony, a gyorsuló idővel lépést tartó fizikai dolgozó gondolkodásban, tájékozódásban, lényeglátásban egész élete során fiatal marad. S ilyen teljes munkásemberek fölserkentése, kimunkálása mindannyiunk, férfikorba érkező társadalmunk egyik legfontosabb közművelődési feladata. Példa is van már elegendő: sokoldalúan felkészült dolgozótársaink, vezetőink valóban megtanulták a huszadik század utolsó negyedére képesítő, mindennapi és távlati leckét.

Mert korszerűen dolgozni csak a széles látókörű, valamiképp egyetemesen tájékozott munkás tud: személyes műveltsége közvetve anyagi valósággá válik a megértett és okosan használt termelési kultúrában. Mert korszerűen gondolkodni csak a szaporodó szabad idejével ésszerűen gazdálkodó, egyéniségét, önmaga legjobb lehetőségeit a lehető legtágasabban megvalósító fizikai dolgozó tud. Mert gondolatait és cselekvéseit csupán a művelt munkás tudja a szocialista demokrácia szolgálatába állítani: okos szóval s még okosabb kézzel.

Nádor Tamás

Korszerű munkásműveltséget a szocialista brigádoknak

Budapesten több mint négyszázezer munkás dolgozik és e hatalmas társadalmi réteg közösségi tudata, növekvő műveltsége, mindenekelőtt világnézetének egyértelmű szocialista tartalma *meghatározza a főváros művelődési helyzetét.* A munkások között ma már igen gyakori a magasan képzett, művelt, a társadalmi kérdések iránt érdeklődő, azok megoldásában tevékeny részt vállaló szakmunkás. Ez a kedvező helyzet azért is alakulhatott ki, mert *a munkások-kezdeményezte szocialista brigádmozgalom nemcsak a termelés, a munkaverseny legeredményesebb közössége lett, hanem a munkások művelődésének üzemi alapbázisa is.* Éppen ez a kedvező helyzet teremtett alapot ahhoz, hogy a Budapesti Pártbizottság megállapítsa — amikor a budapesti közművelődésben a munkások művelődési helyzetét vizsgálta —, hogy a szocialista brigádok kulturális vállalásait egyre inkább átfogó művelődési program szerves részévé kell tenni.

A szocialista brigádok művelődési programja lehetőséget teremthet a műveltség korszerűsítésére, de a hiányok pótlására is, hiszen ismeretes, hogy *sokan nem élnek még a tanulás lehetőségével* gyermekkorban és felnőttként, a mindennapi munka mellett kell a hiányzó, de nagyon szükséges iskolai végzettséget megszerezni.

A művelődés nemcsak a termelés által támasztott magasabb igények miatt fontos. Kultúrált módon élni, szórakozni is *csak a művelt ember tud,* sőt maga a művelődés is lehet igen kellemes időtöltés, hasznos szórakozás.

Ahogy jelenleg meghatározó a főváros műveltségi állapotára a munkások műveltsége, úgy ez a jövőben sem fog csökkenni. Továbbra is fontos politikai feladat, *a fővárosi közművelődés legfontosabb feladata a munkások művelődésének elősegítése.* E munka elvégzéséhez széles körű összefogás szükséges. A legfontosabb, legeredményesebb nevelő fórum a szocialista brigádmozgalom, maga a brigád. Ez a fórum azonban csak akkor töltheti be feladatát, ha *megfelelő segítséget kap* azoktól a közművelődési szervektől, amelyek a szocialista brigádmozgalom keretein kívül is, a munkásszállásokon és a bejáróknak az üzemben és a lakóterületen is képesek a munkások számára hasznos ismereteket, világnézeti fejlődést biztosítani. Ezért határozott úgy a Budapesti Pártbizottság, hogy *a budapesti szakszervezeti szervek, a vállalatok pártszervezetei, gazdasági vezetői, a társadalmi szervek feladatává teszi a korszerű munkásműveltség kialakításának tevékeny elősegítését,* elsősorban az iskolázottság fokozását, a szakmai fejlődés erőteljes megalapozását —, egyszóval a szocialista brigádok művelődési programjainak kialakítását.

A Budapesti Pártbizottság határozatai tisztázzák a tennivalók alapelveit, de szép számmal tűztek ki gyakorlati feladatokat is. E feladatok közül az ismeretterjesztés előtt álló feladatokról és az ezzel kapcsolatos tennivalókról készítettünk összeállítást.

Ruttka Andrea grafikája

Mit ajánl a TIT

A TIT Budapesti Szervezete és a Szakszervezetek Budapesti Tanácsa témajavaslatokat készített a szocialista brigádok kulturális programjához. E kiadvány voltaképp ajánlás: sorozattematikákat tartalmaz a társadalomtudományok, az irodalom, a művészetek és a természettudományok köréből.

Az „ajánlás" távolabbi célja: olyan szellemi választékot nyújtani, amely serkenti az érdeklődést, önállóbb gondolkodásra indít, növeli a fogékonyságot, bővíti az ismereteket politikai, társadalmi, gazdasági, kulturális, természettudományos és szakmai vonatkozásban egyaránt.

A kiadvány tartalmazza többek között az általános iskola, a középiskola elvégzését segítő, magánvizsgára előkészítő tanfolyamok tematikáját (a tanfolyam költségeit), társadalmi, politikai világnézeti előadássorozatok témajavaslatát (a filozófia, szociológia, etika, aktuális politikai kérdések, világpolitika, mai társadalmi kérdések, a nők helyzete, az ifjúsági kérdések, a család és a jog tárgyköréből), valamint történelmi előadások sorozatát.

A szakmai ismeretek kiegészítését szolgálni kívánó oldalakon a következő témák találhatók: Tájékozódás a tudomány és a technika világában, matematika (Ismerkedés a számtannal, Matematika az ipar szolgálatában, Mi a matematika), fizika (Bevezetés a fizikába, Korunk óriása: az atom), meteorológia, kémia, (Bevezetés a kémiába, Korszerű anyagismeret) csillagászat.

Rendkívül rokonszenves, kellemes fejezet az Országjárás-világjárás, A város, ahol élünk című. Ez a program a Budapesti Műsorkalauzban mindig megtalálható IBUSZ—TIT országjáró autóbusztúrákat, úgynevezett Budapesti sétákat, s különböző hazai és külföldi utazásokat előkészítő földrajzi, geológiai előadássorozatokat javasol a szocialista brigádok vállaláslistájára.

Sokféle művészeti: irodalmi, zenei, képző-, színház-, film-, fotóművészeti ötlet szerepel a következő ajánlatcsokorban.

A „Témajavaslatok" legpraktikusabb fejezete a „Csináld magad" című: egy hatnapos, gyakorlati foglalkozásokat is tartalmazó barkácstanfolyam részletes tematikáját közli.

Ennyit a TIT összeállításáról. S mit fűzhetünk még a fentiekhez? A sorozatok előadói a különböző szakterületek kiváló értői: tudósok, tanárok, művészek, újságírók, és más szakemberek.

S ha a szocialista brigád kedvet kap valamelyik sorozathoz, felvilágosítást, segítséget kérhet a TIT Budapesti Szervezetének Szervezési és Propaganda Osztályán. (Cím: Budapest VIII., Múzeum u. 7. Telefon: 144—298, 330—367.)

Hasznos befektetés

A mai munkásember sokkal műveltebb, mint a huszonöt-harminc évvel ezelőtti azonos korú, azonos iskolai végzettségű munkás volt. A munkások hatalmáért vívott harc, a szocializmus építése olyan műveltséghez segített bennünket, ami korábban elképzelhetetlen volt. De nemcsak az embert alakította ez az építőmunka, ez a harc, *környezetünk is átalakult.* A szocialista demokrácia, a tudományos és technikai haladás ma már a jelenleginél is műveltebb munkásokat kíván ahhoz, hogy demokráciánk, tudományos és technikai haladásunk ne rekedjen meg ezen a régihez képest magas, de a jövőhöz, a magunk elé tűzött célokhoz képest alacsony szinten.

Ezért fogadtuk nagy örömmel a Budapesti Pártbizottság határozatát a közművelődés fejlesztéséről, mert abban *egyértelműen meghatározták feladatunkat* a korszerű munkásműveltség fejlesztésében.

Nyilvánvaló, hogy a termelési kultúra fejlesztése elsősorban a szocialista brigádok, a termelési közösségek feladata. Nem ránk, ismeretterjesztőkre vár elsősorban az életmód, az emberi kapcsolatok alakítása sem. De a mi feladatunk az iskolában, szakmai képzésben korábban szervezett ismeretek korszerűsítése, bővítése. Ezért tűztük ki célul, hogy *segítséget nyújtsunk azoknak a dolgozó embereknek, akik valamilyen oknál fogva nem fejezték be iskolai tanulmányaikat.* Felkészültünk arra, hogy magánvizsgára készítsük fel a felnőtteket gyorsan, jól és olcsón. Kezdeményezésünk Csepelen különösen kedvező fogadtatásra talált. A kerületi pártbizottság első titkára összehívta a jelentősebb vállalatok politikai, gazdasági vezetőit, hogy együtt beszéljük meg a dolgozók iskoláztatásával kapcsolatos feladatokat.

Gondolunk azokra is, akik régen fejezték be valamelyik iskolatípusban tanulmányaikat. Számukra *közismereti minimum tanfolyamokat szervezünk* a vállalatokkal közösen, hogy megalapozzuk ismereteik felfrissítésével, korszerűsítésével szakmai fejlődésüket. Úgy érezzük, így segíthetjük legjobban azt a törekvést, hogy a közvetlen gazdasági hasznot hajtó szakmai képzés mellett az élet gazdagságát, szépségét, teljességét bemutató ismereteket is megszerezhessék a dolgozó emberek.

A Budapesti Pártbizottság határozata segít felismerni mindenkinek, hogy a közművelődésre fordított szellemi, anyagi erő nem pazarlás, hanem hasznos befektetés, *mert előbb vagy utóbb bőségesen megtérül a termelési kultúra fejlődése,* az életmód szocialista átalakulása, az egymás közötti kapcsolatok demokratikus gazdagodása következtében.

Dr. Halák László
a TIT budapesti titkára

NÉGY ELŐADÁS A ZENEAKADÉMIÁN

Az üzemi sajtó munkatársai optimisták. Azt mondták: tévednek a borúlátók, azt mondták: tenni kell valamit. A TIT fölismerte a kezdeményezés jelentőségét, támogatta, megszervezte a vállalkozást. A művészek lelkesedtek, „munkára" jelentkeztek, az Országos Filharmónia négy alkalommal rendelkezésre bocsátotta a Zeneakadémiát. Dr. Csanádi György akadémikus, közlekedés- és postaügyi miniszter elvállalta az ügy fővédnökségét. Valamennyien hittek a műveltségre szomjas fizikai dolgozókban.

Miről is van szó? Sokan ismerik Bernsteini, a tv-ben gyakran szereplő világhírű muzsikust, aki közérthetően, ám mégis magas színvonalon ismerteti hallgatóival a komolyzene, egyes zenedarabok alapelemeit, szerkezetét. Most — kicsit bernsteini mintára — üzemi dolgozóink kitűnő művészek közreműködésével megismerhetik a nagy zenei produkciók hangszereit. A módszer: mintha mozaikokból rakná össze valaki a zenekart, a zeneművet, felcsendülnek majd sorra a fából, rézből, vasból készült „kis muzsikusok".

Zártkörű rendezvényekre szóló meghívót küldünk, a kizárólag számukra rendezett különleges koncertekre invitáljuk a naponta művelődni kész munkásokat, a zenekedvelő, kulturális felajánlásaikat e műsorok meghallgatásával is tartalmasabbá tenni óhajtó szocialista brigádokat. Kedvükre, örömükre, gyarapodásukra készülnek ezek a teljesen újszerű hangversenyek.

A program:

I. 1971. december 20., hétfő. 19.30 órakor:

Fafúvós hangszerek (fuvola, oboa, klarinét, fagott) és a gitár.

Előadó: Várnai Péter

Közreműködnek: Antal Mátyás fuvola, Erdélyi Tamás oboa, Berkes Kálmán klarinét, Vajda János fagott, Keveházi Jenő kürt.

Szendrei Karper László gitár, Peskó György orgona, zongora.

II. 1972. január 10., hétfő. 19.30 órakor:

Rézfúvós hangszerek (trombita, kürt, harsona, tuba), a hárfa és az ütőhangszerek.

Előadó: Várnai Péter

Közreműködnek: ifj. Szabó László trombita, Szabó László trombita, Kucsera Jenő trombita, Fejér Sebestyén kürt, Zilcz György harsona, Steiner Ferenc harsona, Szabó II László tuba, Lubik Hédy hárfa, Gärtner András ütőhangszerek, Peskó György orgona, zongora.

III. 1972. február 7., hétfő. 19.30 órakor:

Vonós hangszerek (hegedű, brácsa, gordonka, gordon) és az orgona.

Előadó: Földes Imre.

Közreműködnek a Kodály-vonósnégyes: Duska Károly hegedű, Szabó Tamás hegedű, Fias Gábor brácsa, Devich János gordonka, Ruzsonyi Béla gordon, Peskó György orgona, zongora.

IV. 1972. április 8., szombat. 19.30 órakor:

A zenekar. Előadó: Földes Imre

Közreműködik: Peskó György (orgona), a MÁV szimfónikus zenekar.

Műsor: Bach: II. brandenburgi verseny; Beethoven: V. szimfónia; Guilmant: Orgonaverseny.

Jegyek kaphatók: TIT jegyiroda. VI., Lenin krt. 96. Tel.: 119—467.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMondó
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

BUDAPESTI KÖZLEKEDÉSI HÍRLAP
Budapest

Ruttka Andrea

1021

Ruttka Andrea grafikája

TÖMEGSPORT

A mozgalom éltető ereje

A közelmúltban egyik hetilapunkban eléggé elmarasztaló cikket olvashattunk a BKV tömegsportjával kapcsolatban. A cikkíró kiemeli, elképzelhetetlen, hogy a BKV tömegsportolói között egyetlen versenyző sem akadt, aki a munkahelyi spartakiád döntőjébe került volna, amelyet hat sportágban bonyolítottak le. Több tízezer versenyző vett részt ezen a nagyszabású tömegsport-megmozduláson, de BKV-versenyzőt nem találhattunk a döntő részvevői között, holott a megrendezett hat sportág közül a BKV keretein belül három sportágban versenyezhettek a részvevők. Labdarúgásban két csapatot neveztek be, de sajnos, egyik sem került a döntőbe. Röplabdában és sakkban nem neveztek, mert a munkahelyi elfoglaltságok miatt nem tudtak volna a versenyekben részt venni.

A problémák nem újak

Vállalatunk tömegsport-helyzete már évek óta egyszinten mozog. Ezt a nevezések száma bizonyítja. A problémák nem újak, amelyeket meg kellene oldani. Ezekről a megoldásra váró feladatokról, szerű mérkőzéseinek lebonyolításához adtunk segítséget. A jövő évre célul tűztük magunk elé, hogy hivatalos versenykiírás alapján beindítjuk a női labdarúgást, amelyel lehetőséget kívánnak nyújtani fiatal nődolgozóink részére az ilyen irányú sportolásra is. Reméljük, hogy mind több csapat keresi fel társadalmi bizottságunkat nevezésével.

A visszaesés okai

— Asztalitenisz sportágunknál, sajnos, lassú lemorzsolódást tapasztalhattunk. Véleményünk szerint ennek az egyik oka a szolgálati elfoglaltságon, a fizikai fáradtságon kívül a sportágat kedvelő és jól játszó játékosok leálltak, vagy kiléptek vállalatuntól. A másik oka, hogy a rutinos és jó szervezési tapasztalatokkal rendelkező aktivisták nyugdíjba vonultak és a fiatalok nem tudják kellően pótolni őket.

— A tekesportág visszaesésének oka, hogy ebben az évben nem tudtuk megrendezni a tömegsport-bajnokságunkat, mert nem rendelkeztünk állítókkal. Bár tettünk intézkedéseket az állítók bérének emelése érdekében, sajnos ezek

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

SÖRGYÁRI DOLGOZÓ
Budapest

Ruttka Andrea

1971 DEC 4 -

1021

Ruttka Andrea grafikája

Kirend... kirendelségre

Nem igénylik Bra

Értékesítési gondok a Pepsi-

Kisújszállás is azon mezővárosok közé tartozik, amelyek az elmúlt évek során ugrásszerű változáson mentek keresztül. A termelőszövetkezetek gépesítésével, a felszabaduló munkaerő egy része az ide települt ipari üzemek részlegeiben vagy az évek óta jól működő kisipari szövetkezetekben talált munkát. 1966-ban még 6—800 ember dolgozott az iparban. 1971-ben már 2000—2300 az ipari üzemekben foglalkoztatottak száma. (Egy felmérés szerint 1971-ben az újonnan elhelyezkedettek 68 százaléka nő volt.) *A családok jövedelme az elmúlt években fokozatosan emelkedett.* A város zavartalan ellátása, a kínálat, majd a választék bővítése érdekében élelmiszer és ruházati áruházak, szolgáltatóházak épültek Kisújszálláson.

A mezőváros fejlődésével a Kőbányai Sörgyár kirendeltségének is lépést kellett tartani. Az 1952-től működő kirendeltség ma már 3000-es géppel dolgozik és évente 54—56 ezer hektoliter sört értékesít a város és a környező falvak üzleteiben.

Október elejétől Pepsi-Colát is forgalmaznak. *Száz Ferenc* kirendeltségvezető a Pepsi-[illegible] eredményéről nem I—III. negyedévben az egy műszakórára eső kihasználásuk 101,4 százalék.

A szolnokiak mostani eredménye nem valamiféle fellángolás. Az elmúlt években is egyenletesen, megbízhatóan dolgoztak. Háromszor nyerték el egymás után — és így végleg — a MOSV vándorzászlaját. *A jó munkájukat igazolja a nyolcszoros szocialista Árpakalász brigád oklevélsorozata is.*

A sör mellett a szolnoki kirendeltségen is forgalmazzák a Pécsi Sörgyártól vásárolt Pepsi-Colát.

— A városban és a hozzá tartozó körzetben a Sztár-Cola és a nemrég forgalomba került hűsítő a legismertebb — mondja a kirendeltségvezető. — Amikor megtudtam, hogy Pepsi-Cola is jön majd hozzánk, mondtam a vevőinknek, hogy rendelhetnek, majd üdítő italt is. Pepsit fogunk tartani. Amikor megjött az első vagonnyi el is vitték rögtön. A levelek csak akkor jöttek, amikor elkezdtek számolni. Ezt a Jász-nagykun Vendéglátó Vállalattól kaptuk:

„Tekintettel arra, hogy Önök bennünket arról tájékoztattak, hogy a Pepci-Cola a szabad áras áruk közé tartozik, így

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

19[illegible] DEC 1 1

BUDAPESTI HÚSIPARI
HÍRLAP
Budapest

Ruttka Andrea
1021

Ruttka Andrea grafikája

VIL

HÚSIPARI HÍRLAP

A BUDAPESTI HÚSIPARI VÁLLALAT DO

VI. ÉVFOLYAM, 25. SZÁM. ÁRA: 50 FILLÉR

A sertésprogram lebonyolítása alapv
hogy szocialista brigádjaink tud
a felkínált élő állatok levágását,

DR. BANKE ANTAL, AZ ÁLLATFORGALMI É
VEZÉRIGAZGATÓJÁNAK BESZÁ

December 1-én tartották meg a szakszervezet székházá ban a húsipari szocialista brigádvezetők országos tanácskozá sát. Dr. Banke Antal, az Állatforgalmi és Húsipari Tröszt ve zérigazgatója adott számot az elért fejlődésről, a szocialist brigádmozgalom eredményeiről és hiányosságairól, a negyedi ötéves terv feladatairól.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ELZETT

1971 DEC 14

Ruttka Andrea
1021

Ruttka Andrea grafikája

VILÁG PR

V. ÉVFOLYAM, 25. SZÁM ARA: 40 FILLÉR

A kultúra terjesztőinek megbecsülése

A művek kulturális agitációs és propaganda munkáját tárgyalta a közelmúltban a vállalat szakszervezeti bizottsága. Az írásos anyag kellő gonddal és őszinteséggel tárta a tanácskozás elé a valóságot, amely a sok jó eredmény mellett rámutatott a hiányosságokra is.

Mindenesetre elgondolkoztató, miért nem kerülhet sor egy képzett, főfoglalkozású népművelő beállítására egy olyan nagy vállalatnál, mint a miénk is, aki összefogná, koordinálná a gyárak, illetve az egész vállalat kulturális munkáját. Nagyon nehéz [illegible] kultúrtervékenységet az egyéb gazdasági, [illegible]állásban, vagy társadal-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-724

KŐBÁNYAI GYÓGYSZER
Budapest

Ruttka Andrea

1971 DEC 14

1021

Ruttka Andrea grafikája

KŐBÁNYAI Gyó
A KŐBÁNYAI GYÓGYSZERÁ
XII. ÉVFOLYAM, 25. SZÁM
ÁRA: 60 F

ELŐZETES MÉRLEG

Sikeres

December elejéig teljes
Kedvezően alakult érték

Már csak *17 nap*. Ennyi van hátra az idei évből, népgazdaságunk negyedik ötéves tervének első esztendejéből. A rendelkezésünkre álló adatok szerint vállalatunk *eredményes munkát* végzett eddig. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a hátralévő több mint két hétben már semmi különösebb tennivalónk nem lesz. Sőt! A gyógyszereink iránti kereslet *élénkülése* az esztendő utolsó

Mint ismeretes, erre az évre szóló feladataink hozzávetőlegesen 8 százalékkal voltak nagyobbak az elmúlt esztendeinél. S a jelek arra utalnak, hogy 8 százalék helyett *10—11* százalékos *növekedéssel* számolhatunk.

Kedvezően alakult *értékesítési* tevékenységünk is. *A belföldi igényeket* — a meglehetősen gyakori változások elle-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

HAJÓ-DARU
Budapest

1971 NOV 30

Ruttka Andrea
1021

Ruttka Andrea grafikája

Fél évszázad ünnepe

Ritka jubileumi sorozatot ünnepeltek november 18-án, amikor a vállalat párt- és gazdasági vezetői köszöntötték **Stupek Józsefet,** aki hetvenedik születésnapját ünnepelte. Negyvenéves hajógyári múlttal a hátamögött, tíz évvel ezelőtt mondott búcsút a gyárnak, a régi kollégáknak.

A tíz év nem a semmittevés jegyében telt el. Józsi bácsi egyik alapítója, sőt elnöke a gyári nyugdíjas klubnak, és majd minden szerdán itt van a délutáni összejövetelen. Ilyenkor már a délelőtti órákban bejön, hogy a még dolgozó régi kollegákat is felkeresse. Sok az ismerőse, barátja. Nem csoda. Aki olyan sokat tevékenykedett a mozgalombán, és olyan sokféle gazdasági munkát végzett a negyven év alatt, annál ez természetes.

A háború előtt a gépműhelyben dolgozott, mint géplakatos, és alighogy idekerült, máris bizalmi lett. Ebben az igen jól szervezett műhelyben nemcsak a jó munka jelentette a tekintély alapját. hanem a mozgalmi múlt is. Stupek elvtárs már 1919-ben tagja lett a kommunista pártnak. Amikor illegalitásba kényszerült a párt, a szociáldemokrata pártba lépett, baloldali csoportjának volt egyik vezetője.

A háború után az elsők között kezdte el a munkát a műhelyben. Majd ő lett a gyár első személyzeti főosztályvezetője. Volt párttitkár és üszb-tit- [illegible] és még ki tudja munkában megfáradva hosszabb-rövidebb ideje nyugdíjban vannak, akkor sem feledkezünk meg róluk.

—szk—

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

HAJTÓMŰ
Budapest

1971 NOV 30

Ruttka Andrea
1021

Ruttka Andrea grafikája

VILÁG F

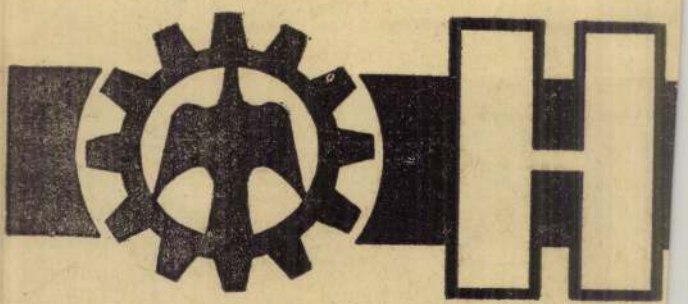

A HAJTŐM

VI. ÉVFOLYAM, 24. SZÁM

Megkezdődtek az 19
egyeztető tárgy

A múlt hét végén megkezdődtek a jövő évi terv egyeztető tárgyalásai. Erre való tekintettel Tóth Antal, a vállalat műszaki igazgatója, rövid tájékoztatót tartott a Fehérvári úti PVB november 18-i munkaértekezletén.

Valamivel jobb a második félév

Tóth Antal elvtárs előljáróban elmondotta: az év vége valamivel jobbnak ígérkezik mint ahogy azt májusban jekatrész beszerzési nehézségek következtében.

Ha a helyzet javult is, a második félévben

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

FONÓMUNKÁS

1971 DEC 17

Ruttka Andrea

1021

Ruttka Andrea grafikája

54 400 forint jutalom – három kitüntetés

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom évfordulója alkalmából rendezett ünnepségen nagyatádi gyárrészlegünk 117 dolgozója részesült jutalomban, összesen 54 400 forint került kiosztásra. Az ünnepség keretében adta át Balázs Tibor, a Pamutfonóipari Vállalat munkaügyi osztályvezetője a Könnyűipar Kiváló Dolgozója kitüntetést Dávid Jenőné csomagolónak, Gál István hegesztőnek, valamint Kéri Jánosné laboratóriumi csoportvezetőnek.

Beszámol a pártvezetőség

December 14-én kezdődnek miskolci gyárunkban a pártalapszervezetek beszámoló taggyűlései, amelyeken a vezetőségek számot adnak a tagságnak a választások óta eltelt egy év alatt végzett munkájukról. A csúcsvezetőség beszámoló

VILÁG PROLETÁRJAI, EGYESÜL

XXIII. ÉVFOLYAM, 23. SZÁM

JELLEMZŐJE: BÁTORSÁG

Vállalati mű

Pécsi elvtárs bevezető szavai után Csepreghy Győző tartotta meg vitaindító előadását. Bevezetőként utalt Fock elvtársnak a gazdasági aktívaértekezleten mondott beszédére, amely a beruházások problémájával is foglalkozott. Ránk is vonatkozik az a figyelmeztetés, hogy az építőipari kapacitás szűkös volta miatt a beruházásokkal kapcsolatos építkezéseket a minimumra kell leszorítani.

Ugyancsak égető probléma a létszámcsökkenés, amely aligha oldódik meg a közeljövőben. Csak a termelékenység növelésével és a belső tartalékok feltárásával lehet pótolni

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

VILLAMOS MÉRŐMŰSZER

Ruttka Andrea

197 DEC 8

/1021

Ruttka Andrea grafikája

köszöntése

A Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség VIII. kongresszusára ezekben a napokban kerül sor, s az ifjúság az ország nyilvánossága előtt készít számvetést. Az EKM gyár KISZ-alapszervezetei, a fiatalok kongresszusi vállalásokat tettek. A vállalásoknak az volt a céljuk, hogy azok teljesítésén dolgozva mi fiatalok megmutassuk: a magunk módján és lehetőségeinket kihasználva hogyan készülünk e jelentős eseményre.

A továbbiakban a gyári KISZ-szervezet kongresszusi vállalását értékeljük:

Célul tűztük, hogy szeptember 1-től december 31-ig.

1000 óra társadalmi munkát végzünk. Megállapítható: december 1-ig a teljesítés 1300 óra.

A végzett munka alapján kiemelkedő a szerszámműhely és a technológia osztály fiataljainak tevékenysége, de a szerszámszerkesztés, a hőtechnikai üzem és a műszaki fejlesztés KISZ-istái is figyelemre méltó eredményt értek el.

A társadalmi munkák összértékeként 13 391 forintot utalt át a vállalat KISZ-szervezetünk részére, amely összeg e

A gondot az jelenti, hogy a kikészítő üzem nem szállította le a szükséges alkatrészeket.

A „Komplex" brigád vállalta, hogy termelési tervét rendre legalább 101 százalékra teljesíti, egy újítást beadnak és bevezetik azt; valamint a műhely új dolgozóját Mohácsi Évát eredményesen patronálják. A brigád a vállalás minden pontját teljesítette.

Kulturális vállalásainkat folyamatosan teljesítettük:

Október 23-án megrendeztük a „Mi fiatalok" című hobby-kiállítást.

A kiállításon bélyegek, naptárak, fotók, festmények, grafikák láthatók.

Anyagunkkal később a kerületi hobby-kiállításon nagy sikerrel szerepeltünk;

a kerületi KISZ-bizottság

KÁBEL
Budapest

1971 DEC 10

Ruttka Andrea
1021

Ruttka Andrea grafikája

Fiatalok a terme

A KISZ négy fő feladata (esz-
mei-politikai nevelőmunka,
agitációs-, propagandamunka,
termelést segítő tevékenység,
kultúr- és sportmunka) közül
a termelést segítő tevékeny-
ség kapcsolódik legszorosabb-
ban a gazdasági munkához.
Célja, hogy a gyár előtt álló
feladatok megoldásának segí-
tésével szolgálja az össztársa-
dalmi érdekeket.

A KISZ termelési mozgal-
mai igen változatosak, na-
ponta születnek új kezde-
ményezések.

A mi gyárunkban szép hagyo-
mányai vannak a védnöksé-
geknek. Vállalatunk fiataljai
részt vettek és vesznek az or-
szágos védnökségekben, emel-
lett a helyi védnökségek vál-
lalásoknak is komoly szere-
pük van.

A társadalmi munkaakciók
szervezésénél szeretnénk el-
érni azt, hogy ne kampány-
szerűek legyenek, hanem a
gazdasági vezetők olyan fel-
adatok elvégzéséhez kérjék a
KISZ segítségét, amelyek el-
végzése hathatósan szolgálja
a vállalati érdekeket. Termé-
szetesen KISZ-vezetőinknek
nemcsak várniuk, hanem igé-
nyelniük is kell ezeket a fel-
adatokat. Ilyenek pedig van-

nak, a jelenlegi munkaerő
hiány és erős fluktuáció miat
Alapszervezeteink között
pontverseny értékelésénél kc
moly tényező a teljesített tár
sadalmi munkaórák száma.
Ezen a téren a legjobb erec
ményeket a dróthúzó, Ságvá
és a zománc alapszervezet ér
te el.

Sajnos sok nehézség ad
dik a társadalmi munka
akciók szervezésénél.

Vállalatunk dolgozóinak je
lentős százaléka jár be vidék
ről, három műszakban dolgo
zik. Az október 30-i „kommu
nista szombat" bizonyítja
hogy ha a gazdasági vezető
és az idősebb dolgozók is tá
mogatják a KISZ kezdeme
nyezéseit, akkor komoly ered
ményeket tudunk elérni. A
kommunista szombaton rész
vett 554 fő között jelentős
volt a 30 év feletti dolgozók
száma. A KISZ-bizottság ne-
vében ezúton szeretnénk kö-
szönetet mondani azoknak a
dolgozóknak, akik részesei
voltak ennek a nagyszerű
munkának.

Vállalatunk fiataljai részt
vesznek az újító, valamint a
takarékossági mozgalomban.
Szeretnénk mindkét mozgal-
mat továbbfejleszteni, munká-

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-724

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-745, 349-726

GANZ-MÁVAG DOLGOZÓK LAPJA

Ruttka Andrea

1971 NOV 2 61

1021

Ruttka Andrea grafikája

1971. NOV

Erősödtek a b

Paizs Jenő vszt-titkár beszá

November 24-én a művelődési központban került sor Ganz-MÁVAG szocialista brigádvezetőinek negyedik válla lati tanácskozására, amelyen 121 brigádvezető vett részt kül döttként.

A tanácskozás elnöke Matula József, a vszb bér- és ter melési felelőse volt. Az elnökségben helyet foglaltak: Sur István, a Vas- Fém- és Villamosenergiaipari Dolgozó Szakszervezetének titkára, Főcze Lajos, a KISZ KB titkára Hável Jenő, az MSZMP Ganz-MÁVAG pb. agit. prop.-titkár Dömötör József, a Ganz-MÁVAG vezérigazgató-helyettes Paizs Jenő, a vállalati szakszervezeti tanács titkára, Pinté Ferenc, a KISZ Ganz-MÁVAG vb-titkára, Egri Sándor gépla katos, kilenceszeres szocialista brigádvezető, Tóth Ferenc vas öntő, ötszörös szocialista brigádvezető, Zsiros Györgyné beta nított villanyszerelő, hatszoros szocialista brigádvezető, Hajdi Lajos lakatos, ötszörös szocialista brigádvezető és Tutz Anta lakatos, tízszeres szocialista brigádvezető.

A tanácskozáson *Paizs Jenő* elvtárs, a vszt titkára tartott beszámolót a szocialista brigádmozgalom helyzetéről, és fejlesztésének lehetőségeiről.

— A szocialista brigádvezetők tanácskozása jelentős esemény — hangsúlyozta egyebek között. — A brigádmozgalom a szocialista munkaversenymozgalomnak magasabb, fejlettebb formája.

Nemcsak a termelési célok megoldását szolgálja, hanem

mákkal foglalkozott, a hárma jelszó alapján. Megállapítot ta, hogy bár a brigádok mun kavállalásai fejlődtek, e fej lődés lehetett volna nagyob is. A vállalások minőségét é azok megvalósítását két kö rülmény befolyásolja. Egyi a brigádvezetők és brigádta gok informáltsága munkahe lyük tennivalóiról. Arról va szó, hogy a brigád mennyir azonosul a feladatokkal, mi lyen a munkahelyi vezetők

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1971 DEC 13

LAKÁSÉPÍTŐ
Budapest

Ruttka Andrea
1021

Ruttka Andrea grafikája

A

A válla
kezdeni, h
gyökeret eresztett, és az
kiszélesedik.

A versennyel kapcsolatos teendők végrehajtásához jelentős segítséget ad a kormány és a SZOT 1031/67. és az 1001/70. számú határozata, amely egyértelműen meghatározza a szocialista munkaverseny helyes értelmezését, jelentőségét, előírja a szakszervezet és a gazdasági vezetők konkrét feladatait.

A szocialista munkaverseny vállalatunknál is a dolgozók önkéntessége elvén alapul, s ezt az elvet mi helyesen is alkalmazzuk, tudomásul vesszük a dolgozók önkéntes felajánlásait. Az ehhez kapcsolódó szervezési feltételeket, munkafeltételeket azonban még csak részben tudjuk biztosítani. Az egyes versenyidőszakok után nagy felelősséggel, részletesen elemző munkával történik a kiértékelés.

Ahhoz, hogy vállalatunk életében a szocialista munkaverseny valóban megfeleljen a korszerű építőiparral szemben támasztott követelményeknek, meg kell értenünk, hogy a vállalatunknál megnövekedett feladatokhoz igazodva részt kell

---

LAKÁS

VILÁG PROLETÁRJAI, EGYESÜLJETEK!

Csepeli Posztó

A MAGYAR POSZTÓGYÁR DOLGOZÓINAK LAPJA

III. ÉVFOLYAM, 25. SZÁM ARA: 40. FILLÉR 1971. DECEMBER 8.

MEGKEZDŐDÖTT A KISZ VIII. KONGRESSZUSA

Fiatalos lendülettel

Ezekben a napokban a fiatalokra figyel az ország. Tanácskozik a KISZ VIII. kongresszusa.

A december 8—9—10-i tanácskozáson az ifjú kommunisták legjobbjai gyűlnek össze, hogy összegezzék az 1967 óta eltelt időszak eredményeit, hogy meghatározzák a jövő feladatait.

Az elmúlt két évben számos — az ifjúság életében — jelentős esemény történt. 1970-ben jelent meg a KISZ KB ifjúságpolitikai határozata. A X. pártkongresszus fórumán is bőségesen foglalkoztak az ifjúsággal és a kongresszus hasznos útmutatást adott a KISZ munkájához is. Ezt követte az ifjúsági törvény vitája, melyben az egész társadalom részt vett.

Az elfogadott törvény is ékes bizonyítéka, hogy még egyetlen társadalmi rend sem foglalkozott így a fiatalok problémáival. Ám a törődés, a rájuk figyelés csak akkor ér valamit, ha ők is részt vesznek az ország gondjainak megoldásában, ha odafigyelnek arra, amit tenniük kell, az iskolákban és a gyárakban egyaránt. Mert egymagában sem a fiatalabb, sem az idősebb generáció nem érhet el eredményt.

Az utóbbi időben a KISZ-szervezetek nagyobb önállóságot kaptak. Ám az, hogy ezzel hogyan élnek, már csak rajtuk múlik. Mert meg lehet oldani egy problémát fiatalos lendülettel és fiatalos elhamarkodottsággal is...

A mai napon megkezdődött kongresszust sok és fáradságos munka előzte meg. Az ország valamennyi KISZ-szervezetében és bizottságán vezetőségválasztó taggyűléseket tartottak, ahol az eltelt időszak eredményeit és hibáit vizsgálták. Bizonyára volt, ahol önkritikusabban, s volt, ahol kevésbé. A kongresszusra azonban minden bizonnyal a legrátermettebbeket küldték, akik képviselni tudják a fiatalok sok százezres táborát.

Kerületünk küldöttei beszámolhatnak a kongresszusi műszakokban elért termelési eredményekről, melyekért nemcsak a fiatalok, de idősebb társaik is tevékenykedtek.

Nem elég azonban csak a kongresszusi műszak idején jól dolgozni! A fiatal munkáskezekre, a fiatalok lendületére az év minden napján szükség van. Különösen egy ilyen kerületben, amelynek már hagyományai vannak. Csepelre sok vidéki fiatal kerül, nem mindegy hát, hogy mit lát, mit tapasztal, mi lesz az első benyomása... Úgy kell bemutatkozni nekik, úgy kell, őket irányítani, hogy életük során, ha el is kerülnek innen, ez legyen a példa, az itt látott legyen az útmutató!

A mai napon megkezdődött tanácskozás nagy jelentőséggel bír. A küldöttek most határozzák meg a következő négy év feladatait, melyek hatása a KISZ-szervezetek életében nemsokára lemérhető...

Ősz Katalin

A szocialista brigádvezetők tanácskozása elé

A tanácskozáson a vállalat dolgozóinak legjobb képviselői, a szocialista brigádok vezetői vesznek részt december 9-én.

A résztvevők többsége a mozgalom kezdetétől tevékeny részese a vállalat életében bekövetkezett nagy átalakulásnak.

A jövő évi feladatokat tekintve elsősorban ismét a szocialista brigádoktól várjuk, hogy továbbra is lelkes és aktív támogatói, cselekvő részesei lesznek építőmunkánknak.

Meggyőződésünk, hogy a tanácskozás betölti hivatását, fontos állomása, további kiindulóponja lesz a szocialista brigádmozgalom fejlődésének, eredményeink gyarapításának.

Hogyan teljesítettük az export- és a belföldi tervet?

Még néhány nap és vége az évnek. Érthető, hogy a vállalatok számadást készítenek. Ezzel a szándékkal kerestük fel *Nagy Kálmánnét*, a termelési osztály vezetőjét, hogy választ kérjünk:

— Hogyan teljesítettük az exportot és a belföldi tervet?

— Így summázhatom: *az exporttervet túlteljesítettük!* Ez évben szovjet exportra 255 ezer négyzetméter kártolt szövet gyártását vállaltuk. Amikor *Kovács Lajos* igazgató elvtárs a *Szovjetunióban* járt, *módosították a rendelést, s még 45 ezer négyzetmétert kértek* a Moszkva és az Irgen szövetből. Ez természetesen többletmunkát jelentett. Köztudott, hogy a hurkolt cérnás kapacitásunk szűk. De szerencsére, a *szövőelőkészítő vezetői és dolgozói értékelték a munka jelentőségét és mindent megtettek azért, hogy a tervet teljesíthessük.* Ha meghibásodott egy gép, azonnal kijavították, vagy átcsoportosították a munkát, sőt túlórát is vállaltak. *A fésűs szövetexportunkat* a HUNGAROTEX bonyolítja, s a *22 ezer négyzetméter szövetet december 20-ig leszállítjuk.*

— *Belföldi rendelésünk* — az exporttal együtt — *4 millió 350 ezer négyzetméter volt. Ezt várhatóan 106 százalékra teljesítjük.* Természetesen, az egyes üzemrészek teljesítése nem egyforma; *elsősorban a szövőde végzett kiemelkedő munkát*, ahol *a vetések száma 6 millió 135 600 volt.* A szövőde 105 százalékos eredményét *segítette, hogy Hartán szeptemberben megkezdődött a próbaüzem, s októbertől kezdve a tizenkét szövőgép már teljes kapacitással dolgozott.* Segített az is, hogy *bércérnázást és bércsévélést végeztettünk, ugyanis a két helyen lévő létszámhiány hátráltatta volna a munkát.*

— *A fésűsfonoda sajnos, nem teljesítette a tervét.* Csepel és Dunaújváros 2500 tonnát vállaltak, s ez az év végéig csak 96,7 százalékra realizálódik. *A lemaradás oka az oly sokat emlegetett csepeli létszámhiány!*

— *A kikészítő jó eredményét segítette a bajai bérszövés, s a kártoltfonoda ugyancsak létszámhiány miatt nem tudta teljesíteni a vállalt 700 tonnát. A fésülő teljesítette 1971-es tervét, a kábelvágó viszont lemaradt.* Az év elején 750 tonnát terveztünk, de év közben csökkent a megrendelések mértéke, s ezáltal itt csak 81 százalékot értek el.

Kommunista műszak

A szövőde három KISZ-alapszervezete a fiatalok részvételével kommunista műszakot tartott december 5-én, vasárnap reggel 7 órától 13 óráig. A KISZ VIII. kongresszusa tiszteletére rendezett vasárnapi műszakon 99 fiatal és idősebb dolgozó vette ki részét a munkából 5 millió vetésterv teljesítésével. A kommunista műszak alkalmával ledolgozott munka bérét a három KISZ-alapszervezet kapja.

Utolsó simítások

Átadás december 10-én

Az utolsó simításokat végzik vállalatunk új létesítményén, a portaépületen. Még néhány nap, és az építési osztály vezetőjénél, *Krisó Dénesnél* egy év óta kitett tervrajz is végérvényesen lekerül az asztalról.

A kivitelezés során vállalatunknak sok gondot okozó új épület szakaszos átadása felől és az építkezés végleges befejezése iránt érdeklődtünk Krisó Dénestől.

A portaépület szakaszos átadása *már április 30-án megkezdődött.* Ekkor adtuk át a *Könnyűipari Szervezési Intézet és vállalatunk között létrejött megegyezés értelmében a számítóközpontnak a géptermet, ahol elhelyezték a számítóközpont gépeit.* Ugyanekkor néhány irodahelyiséget is sikerült a számítóközpont dolgozóinak rendelkezésére bocsátani.

— Az első emeleti *irodahelyiségek 60 százalékát szeptember 30-án adtuk át a Szervezési Intézetnek.*

— A portaépület második emeletén elhelyezésre kerülő *leányszálló végleges munkálatait decemben 1-re befejeztük* úgy, hogy ide vállalatunk már megkezdheti végleges átadás után a beköltözést. *Az egész épület átadására december 10-én kerül sor.*

— Gépészeti főosztályunk a portaépület kivitelezésénél sokoldalú munkát végzett. Mint ismeretes, generátorkivitelezőnk nem volt. *Nyolctíz szövetkezeti vállalat munkáját koordinálta a főosztály.*

A kőművesmesteri és épületgépészeti munkát a *Pest megyei III-as számú TSZ Vállalkozás* végezte, igen magas bérezésű dolgozóival, és mindamellett *30 napos késéssel látta el* feladatát, a fluktuáció miatt. *A szakipari munkákat különböző ktsz-ek végeztek, változó intenzitással.*

— Különösen nagy porblémát okozott gépészeti főosztályunknak a szakipari munkák koordinálása, amikor is a festés, mázolás, burkolómunkák elvégzése egyidőre összpontosultak. Nehezítette a helyzetet, hogy a burkolómunkára két-három ízben kellett új vállalkozót keresni az építkezés kivitelezéséhez. Az új épülethez szükséges fontos szerelvényeket gépészeti főosztályunk soron kívül szerezte be, így például a melegvíz-bojlert.

Végül is a befejező munkák összes nehézsége a főosztály dolgozóira hárult.

— Itt kell megemlíteni, hogy egy ilyen *épület kivitelezésének* átfutási ideje *országos viszonylatban is 16 hónapot vesz igénybe. Mi most 12 hónapja végezzük az építést, tehát négyhónapos előnyünk van, annak ellenére, hogy generálkivitelezőnk nem volt*, és ez, valamint az építés megkezdése előtt a sorozatos tervmódosítások nagymértékben hátráltattak bennünket.

Az új épületben december 2-án tettünk látogatást. *A kétemeletes épület szintenként 31-32 helyiségből áll.* Egy szo-

(Folytatás a 3. oldalon.)

Részt vettem az MSZBT országos értekezletén

ÚJ SZERVEZÉSI FORMA

„Elsőként hadd idézzem a Magyar—Szovjet Baráti Társaság elnökének szavait: — *Az MSZBT-mozgalom olyan idős, mint a magyar nép szabadsága. Közvetlenül a felszabadulás után született a harcok elülte, a front átvonulása idején, különböző helyeken, a felszabadult városokban, megyékben. Amint az egész országot felszabadította a szovjet hadsereg, a két nép háláját, szeretetét, baráti érzéseit kifejező mozgalom is országossá vált.*

1970-ben, Magyarország felszabadulásának 25. évfordulójakor ünnepeltük az MSZBT megalakulásának negyedszázados jubileumát is.

Ez évben nagy jelentőségű változás, mondhatni történelmi nevezetességű fordulat következett be az MSZBT életében. *Április 2-án a Lenin Kohászati Művekben alakult meg az MSZBT első csoportos tagsága*, és nyilvános felhívást intézett az ország dolgozóihoz, hasonló csoportok alakítására. *A felhívást követő napokban jelentkezett vállalatunk kollektívája*, s az alakulók között vannak ipari nagyüzemek, mezőgazdasági termelőszövetkezetek, egyetemek, főiskolák és általános iskolák, tervezővállalatok, könnyűipari vállalatok, tudományos intézetek, bányák, hivatalok és szocialista brigádok. Ebben a mozgalomban tükröződik társadalmunknak szinte teljes keresztmetszete. *Ez a baráti mozgalom része az országnak, és megszilárdítója a szocialista nemzeti egységnek.*

Az Országház kongresszusi termében november 22-én és 23-án tartották az MSZBT országos értekezletét, amelynek résztvevői az ez évben alakult tagcsoportok küldöttei voltak. *(A kibocsátott felhívás nyomán eddig 500 tagcsoport alakult.)*

A társaság életének új formájával két kérdés tehető fel: *miért volt szükség erre a változásra, illetve jó volt-e ez a változás?*

Az elnöki beszámoló és a hozzászólások, illetve az elmúlt félév tapasztalatai bizonyítják, hogy a változásra szükség volt, mert *a mozgalom régebbi formáját már túlnőttük*, és tudjuk, hogy még számos további lehetőség van, amely a régi keretekbe már nem fér be. *Ahogy pártunk X. kongresszusa megadta a programot: „Következzék a szocializmus építése magasabb szinten", úgy mi az MSZBT szélesítésének ezt a formáját tartottuk megfelelőnek.*

A tanácskozás aktivitására jellemző, hogy *84-en jelentkeztek felszólalásra, s közülük 38-an szót is kaptak.* A hozzászólások megerősítették, hogy az *új forma magában hordja a tartalmi fejlődés feltételeit* és lehetőségeit, valamint azt, hogy *a tagcsoportok bátrabban élhetnek lehetőségeikkel. Az értekezleten választották meg az MSZBT 153 tagú országos elnökségét*, amely megtartotta már első ülését, ahol *megválasztották a 15 tagú ügyvezető elnökséget. Az MSZBT elnöke Apró Antal, az országgyűlés elnöke lett. A főtitkári tisztet Nagy Mária tölti be.*

A tanácskozáson *tapasztalatokat a jövőben is hasznosítani kívánjuk.* A kapcsolatok kiszélesítésében *támaszkodni fogunk a szocialista brigádmozgalom mozgósító erejére a KISZ-szervezetek aktivitására.* Fő feladatunknak tekintjük a *propagandamunka fejlesztését*, s meg kell találnunk azokat a speciális formákat, melyekkel ezt a tevékenységet még szélesebb alapokra helyezhetjük."

Breier Jánosné

A MAGYAR SAJTÓ NAPJÁN

Köszöntjük társadalmi munkatársainkat

A magyar sajtó napja alkalmából köszöntjük azokat a társadalmi munkatársainkat, akik írásaikkal részt vállaltak abból a munkából, melyet üzemi lapunk az újságírás eszközével kíván megvalósítani. Köszöntjük azokat a dolgozóinkat, akik, felismerve az újságírásban rejlő lehetőséget, a maguk igyekezetével is hozzá kívánnak járulni a vállalaton belüli széles körű tájékoztatáshoz és a tudatformáláshoz.

Örömmel állapíthatjuk meg, hogy társadalmi munkásaink száma évről évre nagyobb lesz. Egyre többen vannak, akik egyéb irányú elfoglaltságuk mellett nem éreznek fáradságot ahhoz, hogy leírják azt, amiről tudják, hogy csak akkor válik egész gyári kollektívánk számára hasznossá, ha nem egy szűk rétegben, hanem a vállalat valamennyi dolgozójában tudatosítják, s erre az egyik legalkalmasabb eszköz az üzemi újság.

Alakítani, formálni a közgondolkodást! Ezt a témát tűzték napirendre az elmúlt napokban pártcsoportgyűléseink. S nem véletlenül került szóba éppen a témával kapcsolatban az üzemi újság is. Pártcsoportjaink megállapították, hogy a szocialista közgondolkodás formálásában nagyon fontos szerepet kell, hogy betöltsön a Csepeli Posztó. Éppen ezért, az üzemi újságban való írást mindazoknak szívügyüknek kell tekinteni, akik gondolataikkal, mondanivalójukkal, lendíthetnek pártunk és társadalmi szerveink általános törekvésén.

Társadalmi munkatársaink tapasztalatból tudják, hogy az üzemi újságírás felelősségteljes feladat. Megértetni olvasóinkkal azt, ami tarthatatlan, elfogadtatni a jót, bebizonyítani az igazságot és felfedni a rosszat, melyeket életünk alakulásának árny- és napfényes oldalai vetítenek elénk nem könnyű, de szép feladat, mert az írott szónak az újságban ereje van. S ezt az erőt nem az újság formátuma és nem is a cikkíró gördülékeny stílusa adja, hanem az, hogy az újságírók és társadalmi munkatársak olyan cikkeket jelentetnek meg, amelyek a munkásosztály szemléletét tükröztetve dolgozóink felemelkedését, boldogulását, kívánják elősegíteni.

Ezt vállalja az üzemi újság valamennyi társadalmi munkatársa, akiknek köszönetet mond a Csepeli Posztó szerkesztősége és a vállalat pártbizottsága.

Ruttka Andrea

1021

*A*kár egy csupán kontúrjaiban létező lény, valamiféle képzeletbeli figura: a „fizikai dolgozó” általánosított sematikus képe. Mindannyian tudjuk: nincs, s szerencsére sosem volt ilyen „tipikus” munkás. A munkásosztály egyéniségek sokaságából egybedolgozott szőttes, szüntelenül változó kaleidoszkóp. Magyarán szólva: nincs két egyforma műveltségű, felkészültségű, érdeklődési munkásember.

Szerencsére és gondunkra nincs.

A MŰVELT MUNKÁS

Közismert immár a művelt, gyakran érettségizett, messzire tekintő és látó, önmagát szüntelenül képző fizikai dolgozó, aki szakmai ismereteit is csupán akkor tartja kielégítőnek, ha politikai és általános műveltségét állandóan gyarapítja. Kenyér és víz az ilyen dolgozó számára a művelődés, nélkülözhetetlen szükséglete a „naprakész” szellem, akár a mindennapi ébredéshez tartozó reggeli világosság. Gyarapodik, terjeszkedik ez a rendkívül vonzó réteg: a jövő előhírnökei ezek a dolgozók.

S a gondoskodást, fölvilágosítást, tudós agitációt, ismeretterjesztést igénylő munkásrétegek? Akár a festő palettája: sokszínű az ő szőttesük is, változó műveltségszinteket tükröz a kultúrájukat feltérképező képzeletbeli terepasztal. Akad köztük a szakma megszállottja, ki nem csupán mesterségének csínját-bínját tudja, de naponta új és még újabb fogásokat, elméleti ismereteket is hajlandó maga és kollektívája számára fölfedezni. Ám az érdeklődési körén kívüleső tudásanyagra már kevesebb ideje marad. Mások érdeklődnek, fogékonyak is mindenre, de szellemi vállalkozásaikban nincs kellő rendszer. S vannak bizonyos számban fizikai dolgozók, akik iskolai és szakmai bizonyítványuk megszerzése óta kevés időt szántak művelődésre. Pedig önmagukat károsítják e munkások: szintelenebb, zártabb az életük. Velük kell a legtöbbet, értő szeretettel törődni, hisz érdeklődve, eleven szellemmel, fantáziával indultak valamikor, mint minden fiatal.

Mert a teljes ember, a mindenre fogékony, a gyorsuló idővel lépést tartó fizikai dolgozó gondolkodásban, tájékozódásban, lényeglátásban egész élete során fiatal marad. S ilyen teljes munkásemberek fölserkentése, kimunkálása mindannyiunk, férfikorba érkező társadalmunk egyik legfontosabb közművelődési feladata. Példa is van már elegendő: sokoldalúan felkészült dolgozótársaink, vezetőink valóban megtanulták a huszadik század utolsó negyedére képesítő, mindennapi és távlati leckét.

Mert korszerűen dolgozni csak a széles látókörű, valamiképp egyetemesen tájékozott munkás tud: személyes műveltsége közvetve anyagi valósággá válik a megértett és okosan használt termelési kultúrában. Mert korszerűen gondolkodni csak a szaporodó szabad idejével ésszerűen gazdálkodó egyéniségét, önmaga legjobb lehetőségeit a lehető legtágasabban megvalósító fizikai dolgozó tud. Mert gondolatait és cselekvéseit csupán a művelt munkás tudja a szocialista demokrácia szolgálatába állítani: okos szóval s még okosabb kézzel.

Nádor Tamás

Korszerű

munkásműveltséget

a szocialista brigádoknak

Budapesten több mint négyszázezer munkás dolgozik és e hatalmas társadalmi réteg közösségi tudata, növekvő műveltsége, mindenekelőtt világnézetének egyértelmű szocialista tartalma *meghatározza a fővárosi művelődési helyzetét.* A munkások között ma már igen gyakori a magasan képzett, művelt, a társadalmi kérdések iránt érdeklődő, azok megoldásában tevékeny részt vállaló szakmunkás. Ez a kedvező helyzet azért is alakulhatott ki, mert *a munkások-kezdeményezte szocialista brigádmozgalom nemcsak a termelés, a munkaverseny legeredményesebb közössége lett, hanem a munkások művelődésének üzemi alapbázisa is.* Éppen ez a kedvező helyzet teremtett alapot ahhoz, hogy a Budapesti Pártbizottság megállapítsa — amikor a budapesti közművelődésben a munkások művelődési helyzetét vizsgálta —, hogy a szocialista brigádok kulturális vállalásait egyre inkább átfogó művelődési program szerves részévé kell tenni.

A szocialista brigádok művelődési programja lehetőséget teremthet a műveltség korszerűsítésére, de a hiányok pótlására is, hiszen ismeretes, hogy *sokan nem élnek még a tanulás lehetőségével* gyermekkorban és felnőttként, a mindennapi munka mellett kell a hiányzó, de nagyon szükséges iskolai végzettséget megszerezni.

A művelődés nemcsak a termelés által támasztott magasabb igények miatt fontos. Kulturált módon élni, szórakozni is csak *a művelt ember tud,* sőt maga a művelődés is lehet igen kellemes időtöltés, hasznos szórakozás.

Ahogy jelenleg meghatározó a főváros műveltségi állapotára a munkások műveltsége, úgy ez a jövőben sem fog csökkenni. Továbbra is fontos politikai feladat, a *fővárosi közművelődés legfontosabb feladata a munkások művelődésének elősegítése.* E munka elvégzéséhez széles körű összefogás szükséges. A legfontosabb, legeredményesebb nevelő fórum a szocialista brigádmozgalom, maga a brigád. Ez a fórum azonban csak akkor töltheti be feladatát, ha *megfelelő segítséget kap* azoktól a közművelődési szervektől, amelyek a szocialista brigádmozgalom keretein kívül is, a munkásszállásokon és a bejáróknak az üzemben és a lakóterületen is képesek a munkások számára hasznos ismereteket, világnézeti fejlődést biztosítani. Ezért határozott úgy a Budapesti Pártbizottság, hogy *a budapesti szakszervezeti szervek, a vállalatok pártszervezetei, gazdasági vezetői, a társadalmi szervek feladatává teszi a korszerű munkásműveltség kialakításának tevékeny elősegítését,* elsősorban az iskolázottság fokozását, a szakmai fejlődés erőteljes megalapozását —, egyszóval a szocialista brigádok művelődési programjainak kialakítását.

A Budapesti Pártbizottság határozatai tisztázzák a tennivalók alapelveit, de szép számmal tűztek ki gyakorlati feladatokat is. E feladatok közül az ismeretterjesztés előtt álló feladatokról és az ezzel kapcsolatos tennivalókról készítettünk összeállítást.

Ruttka Andrea grafikája

Hasznos befektetés

A mai munkásember sokkal műveltebb, mint a huszonöt-harminc évvel ezelőtti azonos korú, azonos iskolai végzettségű munkás volt. A munkások hatalmáért vívott harc, a szocializmus építése olyan műveltséghez segített bennünket, ami korábban elképzelhetetlen volt. De nemcsak az embert alakította ez az építőmunka, ez a harc, *környezetünk is átalakult.* A szocialista demokrácia, a tudományos és technikai haladás ma már a jelenleginél is műveltebb munkásokat kíván ahhoz, hogy demokráciánk, tudományos és technikai haladásunk ne rekedjen meg ezen a régihez képest magas, de a jövőhöz, a magunk elé tűzött célokhoz képest alacsony szinten.

Ezért fogadtuk nagy örömmel a Budapesti Pártbizottság határozatát a közművelődés fejlesztéséről, mert abban *egyértelműen meghatározták feladatunkat* a korszerű munkásműveltség fejlesztésében.

Nyilvánvaló, hogy a termelési kultúra fejlesztése elsősorban a szocialista brigádok, a termelési közösségek feladata. Nem ránk, ismeretterjesztőkre vár elsősorban az életmód, az emberi kapcsolatok alakítása sem. De a mi feladatunk az iskolában, szakmai képzésben korábban szervezett ismeretek korszerűsítése, bővítése. Ezért tűztük ki célul, hogy *segítséget nyújtsunk azoknak a dolgozó embereknek, akik valamilyen oknál fogva nem fejezték be iskolai tanulmányaikat.* Felkészültünk arra, hogy magánvizsgára készítsük fel a felnőtteket gyorsan, jól és olcsón. Kezdeményezésünk Csepelen különösen kedvező fogadtatásra talált. A kerületi pártbizottság első titkára összehívta a jelentősebb vállalatok politikai, gazdasági vezetőit, hogy együtt beszéljük meg a dolgozók iskoláztatásával kapcsolatos feladatokat.

Gondolunk azokra is, akik régen fejezték be valamelyik iskolatípusban tanulmányaikat. Számukra közismereti minimum *tanfolyamokat szervezünk* a vállalatokkal közösen, hogy megalapozzuk ismereteik felfrissítésével, korszerűsítésével szakmai fejlődésüket. Úgy érezzük, így segíthetjük legjobban azt a törekvést, hogy a közvetlen gazdasági haszont hajtó szakmai képzés mellett az élet gazdagságát, szépségét, teljességét bemutató ismereteket is megszerezhessék a dolgozó emberek.

A Budapesti Pártbizottság határozata segít felismerni mindenkinek, hogy a közművelődésre fordított »ze" .il, anyagi erő nem pazarlás, hanem hasznos befektetés, mert *előbb vagy utóbb bőségesen megtérül a termelési kultúra fejlődése,* az életmód szocialista átalakulása, az egymás közötti kapcsolatok demokratikus gazdagodása következtében.

Dr. Halák László
a TIT budapesti titkára

Mit ajánl a TIT

A TIT Budapesti Szervezete és a Szakszervezetek Budapesti Tanácsa témajavaslatokat készített a szocialista brigádok kulturális programjához. E kiadvány voltaképp ajánlás: sorozattematikákat tartalmaz a társadalomtudományok, az irodalom, a művészetek és a természettudományok köréből.

Az „ajánlás” távolabbi célja: olyan szellemi választékot nyújtani, amely serkenti az érdeklődést, önállóbb gondolkodásra indít, növeli a fogékonyságot, bővíti az ismereteket politikai, társadalmi, gazdasági, kulturális, természettudományos és szakmai vonatkozásban egyaránt.

A kiadvány tartalmazza többek között az általános iskola, a középiskola elvégzését segítő, magánvizsgára előkészítő tanfolyamok tematikáját (a tanfolyam költségeit), társadalmi, politikai világnézeti előadássorozatok témajavaslatait (a filozófia, szociológia, etika, aktuális politikai kérdések, világpolitika, mai társadalmi kérdések, a nők helyzete, az ifjúsági kérdések, a család és a jog tárgykörében), valamint történelmi előadások sorozatát.

A szakmai ismeretek kiegészítését szolgálni kívánó oldalakon a következő témák találhatók: Tájékozódás a tudomány és a technika világában, matematika (Ismerkedés a számtannal, Matematika az ipar szolgálatában, Mi a matematika), fizika (Bevezetés a fizikába, Korunk óriása: az atom), meteorológia, kémia, (Bevezetés a kémiába, Korszerű anyagismeret) csillagászat.

Rendkívül rokonszenves, kellemes fejezet az Országjárás-világjárás. A városok, ahol élünk című. Ez a program a Budapesti Műsorkalauzban mindig megtalálható IBUSZ—TIT országjáró autóbusztúrákat, úgynevezett Budapesti sétákat, s különböző hazai és külföldi utazásokat előkészítő földrajzi, geológiai előadássorozatokat javasol a szocialista brigádok vállalásaihoz.

Sokféle művészeti: irodalmi, zenei, képző-, színház-, film-, fotóművészeti ötlet szerepel a következő ajánlatcsokorban.

A „Témajavaslatok” legpraktikusabb fejezete a „Csináld magad” című: egy hatnapos, gyakorlati foglalkozásokat is tartalmazó barkácstanfolyam részletes tematikáját közli.

Ennyit a TIT összeállításáról. S mit fűzhetünk még a fentiekhez? A sorozatok előadói a különböző szakterületek kiváló értői: tudósok, tanárok, művészek, újságírók, és más szakemberek.

S ha a szocialista brigád kedvet kap valamelyik sorozathoz, felvilágosítást, segítséget kérhet a TIT Budapesti Szervezetének Szervezési és Propaganda Osztályán. (Cím: Budapest VIII., Múzeum u. 7. Telefon: 144—298, 330—367.)

NÉGY ELŐADÁS A ZENEAKADÉMIÁN

Az üzemi sajtó munkatársai optimisták. Azt mondták: tévednek a borúlátók, azt mondták: tenni kell valamit. A TIT fölismerte a kezdeményezés jelentőségét, támogatta, megszervezte a vállalkozást. A művészek lelkesedtek, „munkára” jelentkeztek, az Országos Filharmónia négy alkalommal rendelkezésre bocsátotta a Zeneakadémiát. Dr. Csanádi György akadémikus, közlekedés- és postaügyi miniszter elvállalta az ügy fővédnökségét. Valamennyien hittek a műveltségre szomjas fizikai dolgozókban.

Miről is van szó? Sokan ismerik Bernsteint, a tv-ben gyakran szereplő világhírű muzsikust, aki közérthetően, ám mégis magas színvonalon ismerteti hallgatóival a komolyzene, egyes zenedarabok alapelemeit, szerkezetét. Most — kicsit bernsteini mintára — üzemi dolgozóink kitűnő művészek közreműködésével megismerhetik a nagy zenei produkciók hangszereit. A módszer: mintha mozaikokból raknák össze valaki a zenekart, a zeneművet, felcsendülnek majd sorra a fából, rézből, vasból készült „kis muzsikusok”.

Zártkörű rendezvényekre szóló meghívót küldünk, a kizárólag számukra rendezett különleges koncertekre invitáljuk a naponta művelődni kész munkásokat, a zenekedvelő, kulturális felajánlásaikat e műsorok meghallgatásával is tartalmasabbá tenni óhajtó szocialista brigádokat. Kedvükre, örömükre, gyarapodásukra készülnek ezek a teljesen újszerű hangversenyek.

A program:

I. 1971. december 20., hétfő, 19.30 órakor:
Fafúvós hangszerek (fuvola, oboa, klarinét, fagott) és a gitár.
Előadó: Várnai Péter.
Közreműködnek: Antal Mátyás fuvola, Erdélyi Tamás oboa, Berkes Kálmán klarinét, Vajda János fagott, Kevehází Jenő kürt, Szendrei Karper László gitár, Peskó György orgona, zongora.

II. 1972. január 10., hétfő, 19.30 órakor:
Rézfúvós hangszerek (trombita, kürt, harsona, tuba), a hárfa és az ütőhangszerek.
Előadó: Várnai Péter.
Közreműködnek: ifj. Szabó László trombita, Szabó László trombita, Kucsera Jenő trombita, Fejér Sebestyén kürt, Zilcz György harsona, Steiner Ferenc harsona, Szabó II László tuba, Lubik Hédy hárfa, Gärtner András ütőhangszerek, Peskó György orgona, zongora.

III. 1972. február 7., hétfő, 19.30 órakor:
Vonós hangszerek (hegedű, brácsa, gordonka, gordon) és az orgona.
Előadó: Földes Imre.
Közreműködik a Kodály-vonósnégyes: Duska Károly hegedű, Szabó Tamás hegedű, Fias Gábor brácsa, Devich János gordonka, Ruzsonyi Béla gordon, Peskó György orgona, zongora.

IV. 1972. április 8., szombat, 19.30 órakor:
A zenekar. Előadó: Földes Imre
Közreműködik: Peskó György (orgona), a MÁV szimfonikus zenekar.
Műsor: Bach: II. brandenburgi verseny; Beethoven: V. szimfónia; Guilmant: Orgonaverseny.

Jegyek kaphatók: TIT jegyiroda, VI., Lenin krt. 96. Tel.: 119—467.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

SZIM HÍRLAP

1971 DEC 6

Ruttka Andrea

1021

Ruttka Andrea grafikája

Színvonalas továbbképzés

A bérgazdálkodással összefüggő kérdésekről tartott színvonalas előadást Tóth László tervosztályvezető az esztergagépgyár vezetői részére november 24-én. Tájékoztató referátumában külön figyelmet fordított azokra a kérdésekre, amelyek gyakran félreértésre adnak okot (például részletesen elemezte az osztályvezetők bérgazdálkodással kapcsolatos teendőit), és a gyár életéből vett példákkal világította meg a különböző rendeletek, előírások mibenlétét.

A nagy érdeklődést keltő előadást számos hozzászólás követte. A feltett kérdésekre Tóth László és az elnöklő Somló Andor főkönyvelő (aki jó érzékkel, pontosan akkor és ott értelmezett egy-egy fogalmat, ahol arra szükség volt) adták meg a válaszokat.

A mostani előadás része volt annak a nyolc előadásból álló sorozatnak, amelyet az esztergagépgyári vezetők továbbképzése céljából indítottak, s amely a gazdaságirányítás legfontosabb kérdéseit tárgyalja. A következő előadást „Önköltség — ár" címmel Somló Andor főkönyvelő tartja január 26-án.

SZAKSZERVEZETI AKTIVISTÁK KITÜNTETÉSE

Eredményes szakszervezeti munkájuk elismeréseként november 7-én kiváló dolgozó kitüntetést kapott a kőbányai gyárban Béki Istvánné, Palo-

KOLLÉGIUMI ÜLÉS A SZIM-NÉL

Kollégiumi ülésre került sor november 17-én délelőtt a SZIM vezérigazgatóságán. Megvitatták az 1971. évi műszaki fejlesztési terv vállalati teljesítését, a jövő évi műszaki fejlesztési terv pénzügyi forrásait, s a kiemelt fejlesztési témákat. Ezt követően a kecs-

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

LAKÁSÉPÍTŐ
Budapest

1972 APR 19

Ruttka Andrea

RÉGI HÁZTETŐK

1021

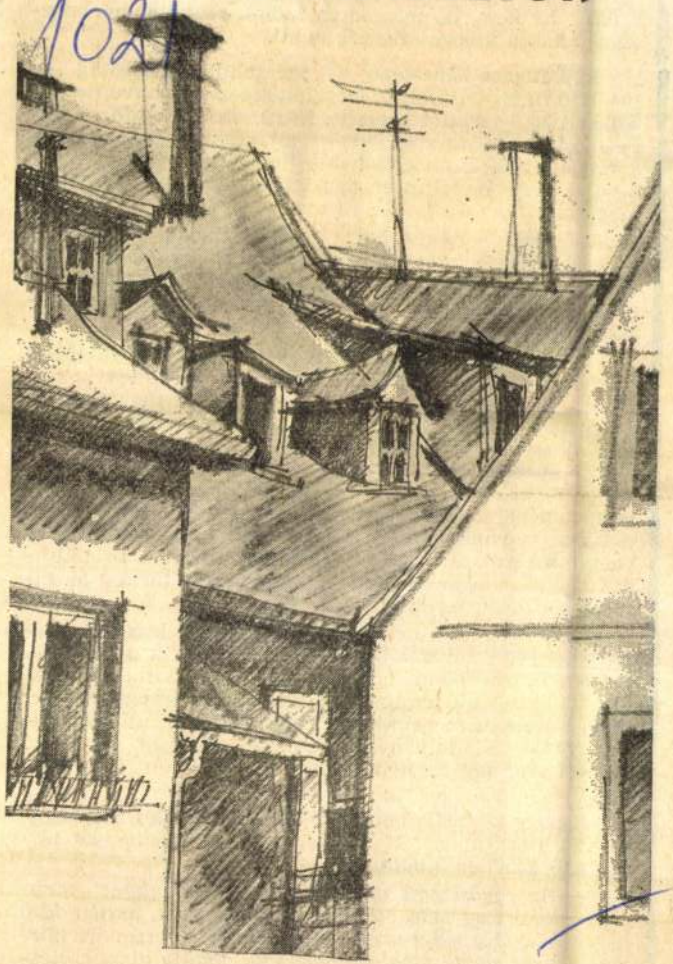

Ruttka Andrea rajza

gyan a

Edd
tek, a p
a daru,
szankod

Egy
10—11 f
rülbelül
re mögött azonban még ekkora teljesítmény
a brigádvezető is megerősítette. Becsületére váljék, hogy a saját bére és teljesítménye közötti arányra ugyanezt mondta.

Hogyan lehetséges, hogy mégis „túlfizették" őket? A választ a brigádvezető, Scheller Mihály így summázta: — *Úgy, hogy a tényleges teljesítményhez hozzácsaptak még 50—60 százalékot. Tessék megnézni az elszámolásokat.*

Vagyis a szerelőbrigád nem az összeszerelt szintekkel mérhető teljesítmény után kapta a fizetést, hanem a garantált bér „húzóereje" szerint dolgozott. S megint csak a brigád becsületét növeli, hogy az előlegezett bizalommal sohasem éltek vissza. Tanú rá a III-as épület is, hogy tisztességesen dolgoztak, *az esetenkénti alacsonyabb teljesítménynek rajtuk kívül álló okai voltak.* A lerobbant daru, az anyaghiány, a kiegészítő szakmunkák csúszása, a panelhiány, s ide vehetjük még az időjárás viszontagságait. Az említett jelenségek miatt a brigádtagok persze nem járhattak rosszabbul, ezért történt az elszámolás fiktív teljesítmények alapján.

A jövőben azonban minden másképpen lesz. Egy hónappal ezelőtt ugyanis *Örmezőn* is bevezették az egyösszegű utalványelszámolási formát, s ez váltotta ki a vitát, amelynek utóhangjai még ma is hallatszanak. Azt talán fölösleges megemlíteni, hogy miért vált szükségessé az egyösszegű utalvány bevezetése, előnyeit ösztönző jellegét sem kell ecsetelni, ezek mindenki előtt ismeretesek.

A nagy tekintélyű brigádot az az intézkedés mégis aggasztja. Hogy miért? Mondja el a brigád véleményét tolmácsoló *Scheller Mihály:*

— *Az egyösszegű utalványban a szintenként megállapított összeg nem biztosítaná azt a pénzt, amit eddig kerestünk. Mégpedig azért nem, mert a megszabott normákat nem előzte meg a munkaügyi osztály alapos vizsgálata itt, Örmezőn, ahol az öntött panelos technológiának egy kombinációs változatával dolgozunk. Azt sem tartjuk megnyugtatónak, hogy az egyösszegű utalvány-*

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

CAMION ÚJSÁG
1972 MAR 18

Ruttka Andrea
1021

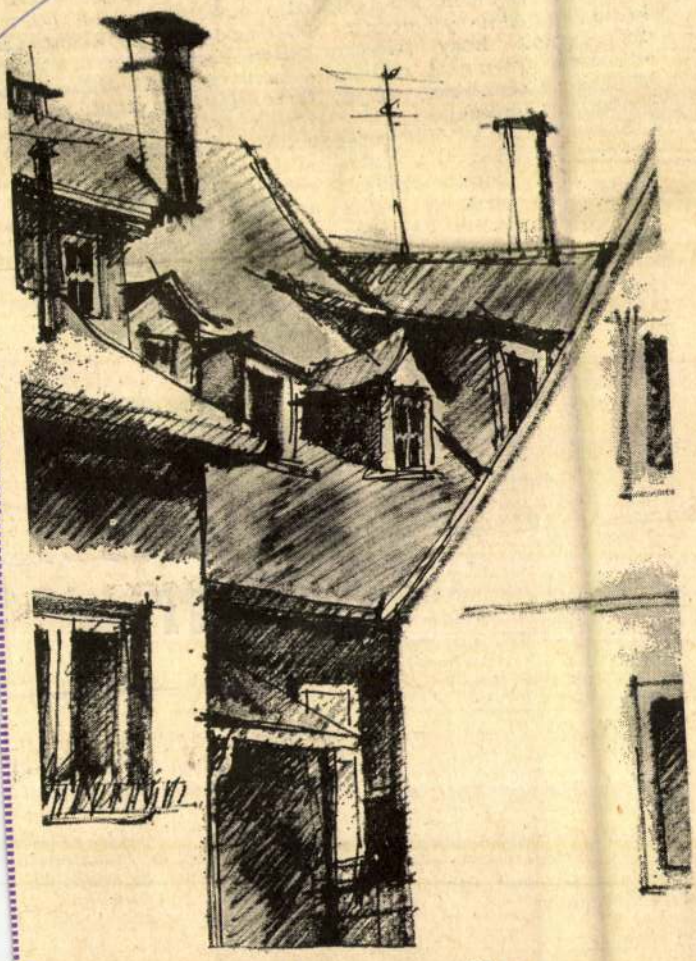

HÁZTETŐK

Ruttka Andrea grafikája

33 NAPOS ÚT

Barabás E
zető. E
közül. Betegé
dik. Izgatott
egészséges g
Vannak elk
bosszúságai,

A nemzetközi autófuvarozas kedvére való. Szereti az utazást, a nagy kocsit. Rátarti, ha útközben segítség nélkül megjavítja a reménytelennek látszó műszaki hibát. Szívesen bütyköl. Igazi camionos. Harminchat éves. Három esztendeje dolgozik vállalatunknál.

— Miért kell rólam újságcikket írni? Nem vagyok különb, mint más. Ha két esztendővel ezelőtt megírják, hogy Krasznavölgyivel részt vettem a KRESZ-vetélkedőn, azt értem. Bejutottam ugyanis a budapesti döntőbe és a tizennégyezres mezőnyben a 27. helyezett lettem. Akkor nem írtak erről. Most, mit csináltam? Kifogtam a nehezét. De ez nem ok arra, hogy „a történelembe kerüljek".

Január 22-én a VK 00-01 forgalmi rendszámú Rába—Mann szerelvényünk *Matáncsi Imre* és *Barabás Endre* gépkocsivezetői párossal útnak indult Teheránba.

— Felkészültünk tisztességesen. Tudtuk, hogy a tél csak itthon kíméletes. Kifelé nem is volt problémánk. Hazafelé azonban... Szóval: a kézifékszelepünk nem volt jól beállítva. Defektet is kaptunk. Négy

tunk tájékozódni. Cudar idő volt. Hosszú kocsisor sereghajtójaként elakadtunk. Mit lehet ilyenkor tenni? Vissza a fülkébe! Késő éjszaka már tudtuk, kifogtuk a nehezét. Ítéletidő tombolt. Mentést nem kaphattunk, az elakadt kocsisorban hókotró is vesztegelt. A várakozásban elfáradtunk. Lefeküdtünk a fülkében. A motort magas fordulatszámmal járattuk. Ennek ellenére a motor leállt. Elfagyott. Láttuk, hogy az előttünk álló személykocsikból az utasok elvonulnak menedéket keresve. Mi ösztönünkre hallgattunk. Pufajkát, kabátot, takarót terítettünk magunkra sátorszerűen és leheletünkkel melegítettük egymást. Vállala-

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Vegyiművek

1971 dec 20

Ruttka Andrea

1021

Ruttka Andrea grafikája

A pártbizottsági értekezlet témái:

Pártcsoportok munkájának
Hatásköri lista beterj
Ösztönző rendszerünk

Az 1971. december 10-i pártbizottsági értekezlet meghívóján a napirendi pontok felsorolásánál a következőket olvastuk: *Beszámoló a pártcsoportok munkájáról és a további feladatok meghatározása (írásos anyag); Hatásköri lista beterjesztése (írásos anyag); Az 1971. évi ösztönző rendszer hatása, elképzelés az 1972. évi ösztönző rendszer kialakítására. Előadó: Poros Tamás elvtárs.*

A pártcsoportok életéről, munkájáról szóló tájékoztatás — mint ahogy a téma komolyságából adódóan előre várható volt — igen élénk vitát váltott ki a pártbizottsági tagok körében. A hozzászólók közül többen említették, hogy nem minden pártcsoportbizalmi képzettsége, politikai felkészültsége megfelelő feladatának maradéktalan ellátásához. Ennek oka elsősorban az, hogy a képzettebb párttagok magasabb funkciót viselnek. Az alapszervezetek vezetőségeinek minden esetben komoly gon- [illegible] megbízatásából *az alapszervezetek vezetőségei többet foglalkozzanak a jövőben a pártbizalmiakkal, neveljék őket,* s az utasításokon kívül jó tanácsokkal se fukarkodjanak. A párt-végrehajtóbizottság szintén adjon több iránymutatást a bizalmiak munkájához.

A brigádvizsgálat alapján szerkesztett beszámolóban és a vita folyamán egyaránt megfogalmazást nyert, hogy a pártcsoportok öntevékenységéről, mint folyamatos tevékenységről nemigen lehet beszélni. A vizsgálat során alig találkoztunk pártcsoportbizalmival, aki saját elhatározásából értekezletet hívott volna össze, hogy valamely kül- vagy belpolitikai kérdést, esetleg a területén uralkodó helytelen nézetet öntevékenyen megtárgyalja, illetve helyreigazítsa.

A beszámoló szerint az önállótlanságot a pártcsoportok többségénél a bizalmiak kezdeményező készségének, politikai képzettségének fokozásával lényegesen csökkenteni lehetne. E gondolat egyenes kö-

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

FONALŐR
Ruttka Andrea

1971 DEC 6-

1021

Ruttka Andrea grafikája

Ötv ü

autóbusz mi, utas

Indul a 112-es

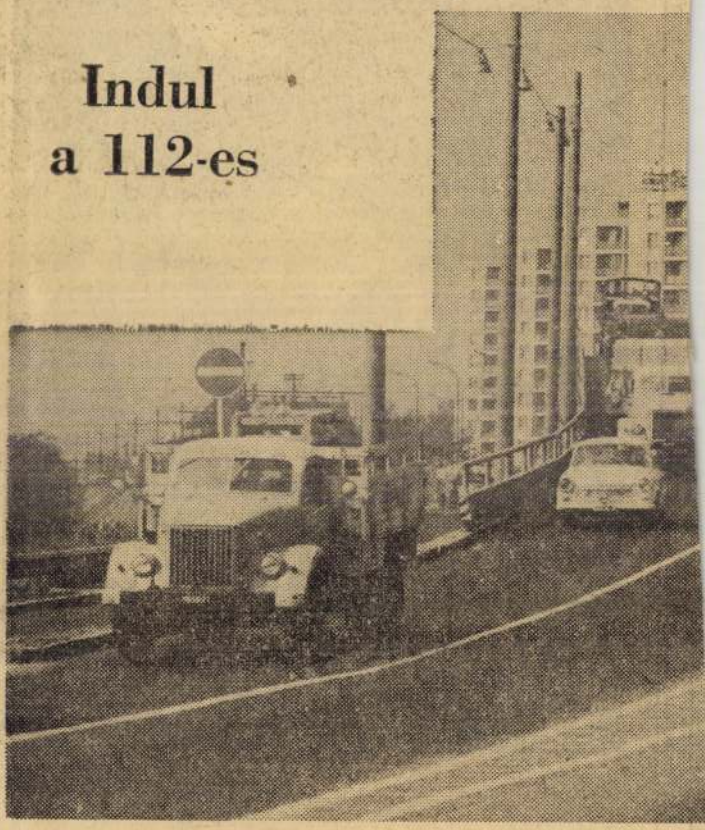

Villamoson, autóbuszon, csúcsforgalomban utazni, több mint pokol... Akit fojtott indulatokból, az ingerültségből viszünk haza is egy keveset, jut belőle mun-

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR KÖZLÖNY
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Pavel

1971 DEC

Ruttka Andrea

1021

Ruttka Andrea grafikája

(Fo

Az élénk figyelemmel kísért [illegible] beszámolót vita követte. Elsőként a vállalati szakszervezeti tanács titkára mondta el észrevételeit, tanácsait e fórumon.

Hajmási József, vszt-titkár

Hajmási elvtárs felhívta a brigádvezetők figyelmét arra, hogy munkájukat elsősorban a célszerűség és a hasznosság jellemezze. Vegyenek részt — a maguk módján — a tervek kialakításában, a tulajdonosi szemlélet kialakítását szorgalmazzák, törődjenek többet a munka minőségével. Javítani kell a tájékoztatást; a termelési tanácskozásokat elsősorban az üzemi demokrácia szószékévé kell változtatni.

Gaár Vilmos, II. sz. Házgyár, műhelybizottsági titkár

Elmondta többek között, hogy a házgyári brigádok a minőségi követelményeknek szeretnének elsősorban eleget tenni. Felvetette, hogy a területen járó gazdasági vezetők írják be véleményüket a brigádnaplóba, ezzel is segítsék a kollektíva munkáját. Előfordult, hogy amikor erre felkértek vezetőt, arra hivatkozva, hogy elfoglalt, kitért a kérés teljesítése elől.

Nyitray János tmk

A balesetmentes mozgalmat a brigád indította el az elektromos szakmában — mondta többek között — de nem csatlakoztak hozzá a brigádok. A tanulókkal jól foglalkoznak a brigádtagok — mert a fiatalok maradnak.

Bartucz József, 5. sz. főépítésvezetőség, műhelybizottsági titkár

tésére törekedn
teljesítés. Utalt
jellemző sajáts
érdekli a társa
nek ügye is.
munkahelyét,
vábbi részben
szó követelmé

Kovács Józs

Foglalkozott
fejlődésével, é
szólt a komm
társadalmi mu
leménye szerir
zás terén, a l
désztei szerve
tán. A vezető
sége azonban
sági és társad
lehetővé a gy

Tőkei Péter

A Király é
a kommunáli
átadásáért —
tartom fonto

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068. 337-748. 340-726

TEXTILÉLET

1971 NOV 20

Ruttka Andrea

1021

Ruttka Andrea grafikája

SPORT SPO

HÁROM KIÁLLÍTÁSSAL

„szabadfogású" labdaru

KELTEX—Sütőipar 2:1 (2:1)
Góllövő: Kerekes (2)

Az esőre hajló nyirkos időben Simon — Varga, Pénzes, Gáldi, Dvorák, Wittindics, Nagy, Kerekes, Ódor, Holló, Taschner összeállítású csapatunk vette fel a harcot az igen jó képességű Sütőipar gárdája ellen. Már az első percben Nagy viharzott el középen, de buktatták 17 méterre a kaputól és a megítélt szabadrúgást a kapus védte. A másik oldalon a Keltex kapuja fölé szállt egy 30 méterről váratlanul rálőtt labda. Varga—Ódor—Nagy támadás végződött mellélövéssel, majd a 15. percben egy sütőipari támadást védelmünk feleslegesen szögletre szerelt. A beívelt labdára nem mozdultak védőink és azt nyolc méterről az ellenfél egyik csatára kapásból, védhetetlenül lőtte a léc alá. 0:1.

Nem sokkal később Simon kifutva hárított: az üresen hagyott kapujára élesen lőtt labdát lábbal, nagy bravúrral védte. Végre a Keltex-támadásoknak is eredménye lett, mert egy beívelt szögletet Kezott meleg pillanatokat k punk előtt.

Megjegyzés:

A mérkőzés leírását nem l het tökéletesen rögzíteni. An sok esetben a pályán foly az ellenfél részéről, az tö volt, mint sportszerűtlens eszünkbe juttatta a közelmúl ban lejátszott Ferencváros görög ellenfele mérkőzés látottakat. Ennek az eredm nye itt is három kiállítás vol Hogy a példátlan sportszerű lenség meddig mehet még magyar pályákon, kétségbee tő. Itt, sajnos, meg kell cáfol ni az újkori olimpiai játéko kezdeményezőjének, Pier Coubertinnek azt a szállóigé vé vált mondását, hogy: sportban nem az eredmén fontos, hanem a részvétel. Saj nos, az ilyen részvétel egyál talán nem használ a sport

Lelkes, oc

MTI SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

CAMION ÚJSÁG

1971 NOV 27

Ruttka Andrea
1021

Ruttka Andrea grafikája

A fordulópont után

(Folytatás az 1. oldalról)

A fejlesztés vonatkozásában:

— A gépjárműpark korszerűsítésének tervezett végrehajtása, egyrészt a IV. negyedévre beütemezett új gépjárművek időbeni beléptetésével, másrészt a leállított, nemzetközi fuvarozásra már alkalmatlan gépjárművek értékesítésével.

A gazdálkodás vonatkozásában:

— Tovább kell folytatni, illetőleg szélesíteni az elvégzett munkával kapcsolatos értékeléseket, az ebből származó, intézkedéseket igénylő feladatok megvalósításának szorgalmazását.

— Biztosítani kell a vállalat *zavartalan pénzügyi egyensúlyát*, egyrészt a kintlevőségek csökkentésével, másrészt a készletek csökkentésével.

— Kiemelt feladatként az év végi leltározás elvégzése, illetőleg a vagyoni helyzet értékelése.

— A kiadott intézkedések, valamint a teljesítmények értékeléséből származó tapasztalatok figyelembevételével ki kell dolgozni *a vállalat 1972. éves tervét*, úgy, hogy az egyrészt eleget tegyen a kormány gazdálkodásra vonatkozó döntéseinek, másrészt a vállalat IV. ötéves tervében rögzített fejlesztési [illegible]

nyezők rontották vállalati munkánk hatékonyságát, mint az új telep belépésének áthúzódása, illetőleg az átadás időpontjában is fennálló hiányosságok, valamint az egyre nagyobb mértékben jelentkező szakmunkás- és gépjárművezetői hiány, mely tényezők egy ilyen dinamikusan fejlődő vállalatnál, mint a HUNGAROCAMION, *fokozott problémák elé állítják* a vállalatvezetést, illetőleg a vállalat dolgozóit.

Az említett tényezők időben való felismerése, a problémák megoldására hozott intézkedések, valamint az a tény, hogy vállalatunk dolgozói *nemcsak megértették, hanem átérezték* a kitűzött feladatok végrehajtásának fontosságát is, megteremtette annak lehetőségét, hogy *az 1971-es évet* — az I. félévi problémák ellenére — *a tervezettnek megfelelően zárjuk*. Ez lényegében mind a vállalati személyi jövedelem, mind a fejlesztés alakulása szempontjából kedvező. Ez természetszerűleg nem jelenti azt, hogy azok a belső feszültségek, melyek az 1971. évben jelentkeztek, az év végére minden vonatkozásban feloldódnak, de a kiadott intézkedések, azok végrehajtása, illetőleg továbbfejlesztése biztos-

MTI SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

CAMION ÚJSÁG

1971 NOV 1

Ruttka Andrea
1021

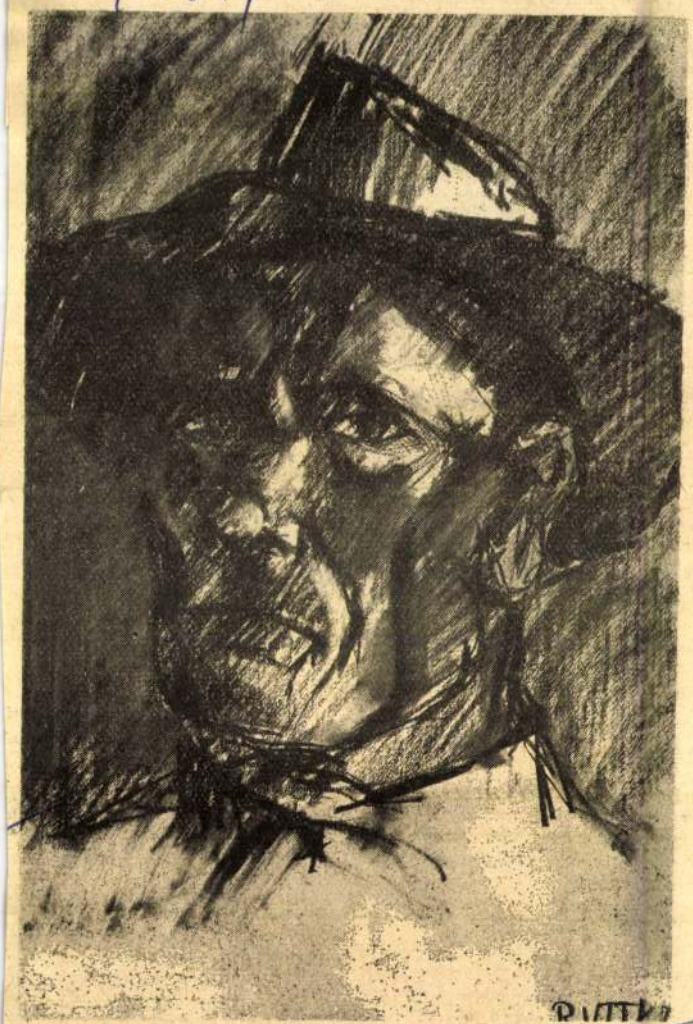

RUTTKA ANDREA GRAFIKÁJA

— *A camionosok nem mazsolák.*

— *Mindannyian jól tudjuk, mit kell tennünk.*

— *Ismerem a közmondást: ma neked, holnap nekem. Most kinyilatkoztatom az „igazságaimat", a legközelebbi úton pedig befaragok. Akkor majd hallgathatok.*

— *Mindenkinek egyformán áll a zászló.*

Szinte versenyeztek egymással a szabadkozásban.

Így kezdődött a beszélgetésünk.

Térképen megismerkedet az útvonallal, följegyezte mi hogyan készítsen elő a jármű vein, személyi poggyászát i előzetes skiccei alapján álli totta össze. Telefoncímek kért kollégáitól, nehogy vala hol megrekedjen.

— *Adott esetben napoki vesztegelhet a camionos kü földön, ha nem tud gyors se gítséget szerezni. Ezért gyű töttem össze magamnak a kö vetségek, kirendeltségek, mű szaki javítóbázisok stb. tele fonszámait.*

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAPTÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-796

1981 NOV 30

GUMIIPARI HÍRLAP
Budapest

Ruttka Andrea

1021

Ruttka Andrea grafikája

SZABAD NÉPSZAVA
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 6.
Telefon: 138-069, 337-748, 340-755

GUMIPÁRI HÍRLAP
Budapest

1971. NOV

A jövő év kiemelt programja

Végrehajtják a Cordatic KISZ-fiataljai

A Cordatic KISZ-szervezete küldöttközgyűlésén határozatot fogadott el az 1972-es politikai és gazdasági feladatok megvalósítására.

A Cordatic KISZ-szervezetének az 1969-es küldöttközgyűlés, valamint a KISZ VII. kongresszusa óta végzett munkája eredményes volt. A gyár fiataljai jelentősen hozzájárultak a III. ötéves terv végrehajtásához, s ezzel megalapozták a IV. ötéves terv beindítását is. Az elmúlt időszakban a társadalmi szervezetek a KISZ-szel közösen végezték el feladataikat.

A határozat megállapítja, hogy a Cordatic csúcsvezetőségének munkájában, és irányító tevékenységében továbbra is biztosítani kell az egyes határozatok végrehajtásának ellenőrzését. Nagyobb gondot fordítva a kitűzött feladatok széles körű ismertetésére. Figyelembe kell venni az alapszervezetek önállóságát, javítani a csúcsvezetőség segítségadását, rendszeresebben részt venni az alapszervezetek rendezvényein, taggyűlésein. A termelési mozgalmakban az eddiginél is nagyobb feladat hárul majd a KISZ-esekre. Az ifjúsági brigádok összefogva a tagságot hajthat-

kulturális és sporttevékenység célkitűzéseit is. A KISZ csúcsvezetőség figyelemmel kíséri a nők helyzetét az OG üzemeiben, s ahol szükséges segítenek.

A Cordatic küldöttközgyűlése elfogadta azt, hogy a FMKT vezetőségével együttműködve dolgozza ki az újabb vállalásokat. A tervek közö fontos helyet foglal el, hogy az alapszervezetek bekapcsolódnak a pártépítés céljába megkezdett felmérésbe. Megadják azoknak a fiataloknak névsorát, akik már eddig munkájuk, magatartásuk alapján alkalmasak a párttagságra.

Az alapszervezetek vezetőségei megismerkednek a tagság szociális és családi körülményeivel. A vidékről bejáró fiatalok lakhelye szerint működő alapszervezetekkel felveszik a kapcsolatot. Ennek eredményeként megvizsgálják annak a lehetőségét, hogyan lehetne közös programok kialakításával hasznosan eltölteni szabad idejüket.

A program két évre szól. A Cordatic KISZ-esei első sorban társadalmi munkákkal segítik a termelést. Kommunista műszakokat szerveznek, hogy munkaidejük alatt vég

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-868, 337-748, 340-726

CAMION ÚJSÁG

1971 OKT 16

Ruttka Andrea
1021

Ruttka Andrea grafikája

letti örömöt időről időre beárnyékolja valami apró bosszúság. Az utóbbi hetekben például a mezei poloskák váratlan inváziója osztotta meg a Cinkotai úton dolgozók figyelmét. Szó ami szó, nem kellemes úgy dolgozni, hogy környezetünkben rovarok hadseregei tanyáznak. Már csak azért sem, mert többen tapasztalatból tudják, hogy a mezei poloskák semmivel sem békésebbek „házi" rokonaiknál, s csípésükre hetekig emlékezhet, aki egyszer találkozott velük.

Az sem lehetet-

ALBÁNIÁBAN IS kötelező A KRESZ

Látszólag „egyszerű" balesetnek indult.

Szeptember 15-én vállalatunk egyik gépkocsivezetője az albániai Elbassanból felhívta Szente János tiranai kiküldöttünket és közölte, hogy a VJ 57-42 rsz. gépkocsi G. Nagy István és Alpár Tibor gépkocsivezetőkkel üres állapotban az útszéli árokba zuhant. Személyi sérülés nem történt, a rendőrség emberei két TATRA vontató segítségével másnap a szerelvényt sérülésmentesen kihúzták, amely azonnal folytathatta útját.

Az elbassani rendőrség parancsnoka az őt felkereső és a költségek után érdeklődő Szente Jánosnak elmondta, hogy az önhibáján kívül bajba jutott gépkocsivezetőkön minden esetben térítésmentesen segítenek.

A VJ 57-42 rendszámú szerelvény esetében azonban a költségek felszámolása indokolt, mert a helyszínelést végző rendőrök egyöntetűen megállapították, hogy a gépkocsivezető ittas volt.

Közismert, hogy Albániában alacsony a szeszes italok ára. Az sem titok, hogy az idén jelentősen megemelkedett — csaknem négyszeresére nőtt — albán forgalmunk. Erre azonban nem azért került sor, hogy gépkocsivezetőinknek az olcsó „tankolás" lehetőségeit biztosítsuk, ahogyan ők ezt a látszat szerint értelmezik. Mert sajnos nem egyedi eset a VJ 57-42-es camioné.

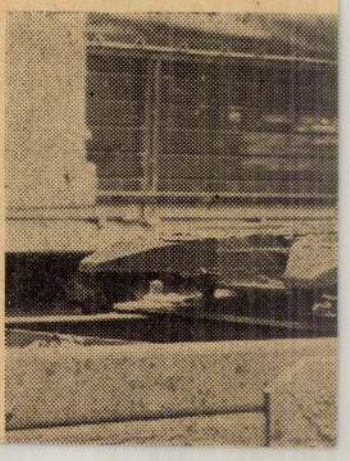

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-724

KŐBÁNYAI GYÓGYSZER
Budapest

1971 DEC 13

Ruttka Andrea
1021

Ruttka Andrea grafikája

Hosszú
tményeket
közepén
hogy a kész szövet kibocsátásához az osztónői létszám kevésnek bizonyul. Mégis, talán csak annyit kell tudni, hogy a szovjet reklamáció súlyossága miatt ezeket az exportcikkeket alaposabb átvizsgálás alá kellett vetni. Az árukkal szemben megnyílvánuló reklamációk a hibák pontosabb számbavételét követelték meg. Emellett még bizonyos elmaradást is pótolni kellett.

Gondjaink megoldására már volt példa előttünk. Szövődénk a nyári létszámhiányt, a szövőteremből elkerült szövők, tártöltők felkérésével, munkába állításukkal igyekezett megoldani. A vállalat területén igen sok régi kiváló osztónő dolgozik más beosztásban. Hozzájuk fordult a vállalatvezetőség, segítségüket kérte, s a túlnyomó többség meg is értette, hogy a készárutermelés utolsó fontos fázisa: a minősítés lelassulása most az egész vállalati kollektíva eredményét veszélyezteti.

Odaálltak hát újra az osztóasztalok mellé,

vállalták a kétműszakos beosztást is.

Páluk szeretnénk most első-

Kiváló osztók, mi

dát: Kiss Emil elvtárs min
dennap, a kora reggeli órák
ban meglátogatta munkatársait, itt is ügyelt rájuk, érdek
lődött felmerült problémájuk
felől.

A meó saját létszámából i
tetemes számú dolgozót irá
nyított át erre a területre. Ő
is megérdemlik, hogy a nevü
ide kerüljön. A fonodai labo
ratóriumból: Fekete Béláné
Bodnár Istvánné. Petróczky
Jánosné, Bán Istvánné. A szö
vőtelepi laboratóriumból: Lu
dányi Jánosné, Varga Ist
vánné, Pruha Józsefné,
nyersáruminősítőktől: Czom
pó Péterné, Csorba Gyuláné
Katona Sándorné, Sike Já
nosné, Szemők Istvánné, azo
kívül Kovács Lászlóné és Bó
ti Józsefné.

Nem túlzás ha azt mondjuk
az a lendület, mely a kezde
nehézségek, az újnak ható m
nősítési munkamódszerek k
alakítása és begyakorlása s
rán

mindegyre csökkentette a hátralékot,

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

CAMION ÚJSÁG

1971 NOV 15

Ruttka Andrea
1021

RUTTKA ANDREA GRAFIKÁJA

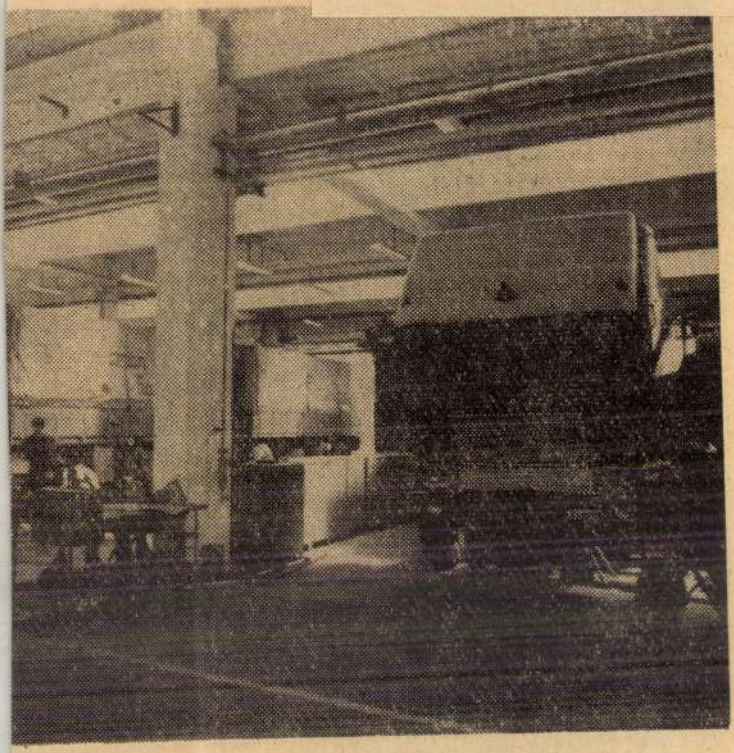

ÁMÍTÁS

árműfenntartásnál

a szerint nem volt fűtőtest, ka-
e- lorifer, az igények figyelembe-
én vételével vállalatunk most
é- mégis felszerelteti a fűtőberen-
a dezéseket. E munka állványo-
át zási feladatait saját tmk-saink
végzik, a szakmunkát a fen-
é- tebb már említett Csőszerelő
g- Vállalat dolgozói.
ő- A fentiekhez hasonló építke-
nt zési munkánk: *most szerelik*
n- *fel az építkezők a zárt udvar,*

sünk: a hómennyiséget kocsikra rakjuk, és elszállítjuk a kijelölt lakóhelyre. Igen nagy havazás esetén a havat szakaszonként (egy-két kocsi parkolóhelyén) a gépkocsitárolón halmozzuk fel, illetve rakjuk kupacba. A gondnokság és a tmk mindezen munkálatok megoldására beszerzett egy UNIMOG típusú hóeltakarító gépet. (Felszerelését, üzemeltetését már előkészítettük.)

MEGHÍVÓ

Szeretettel várunk minden kedves érdeklődőt az ICOMOS októberi klubdélutánjára.

„ Divathóbortok az elmúlt századokból ”

című előadással Ruttka Andrea iparművész avat be minket a divat rejtelmeibe.
(Belépés nem csak nőknek!)

Időpont: **2005. október 12. (szerda) 17.00 óra**

Helyszín: 1014 Budapest, Táncsics M. u. 1., pinceklub, Kulturális Örökségvédelmi Hivatal

Házigazdák: Janotti Judit és Nagy Gergely

Ruttka Andrea ifjúsági

Szeptemberben drágulhatnak az autók

Papp Emília

Az autófinanszírozásnak központi helye lett a CIB csoportban, miután lízingcége az idei első félévben a legtöbb kihelyezést érte el a piacon: adataik szerint 40 milliárdot. A szponzorálásra is kihatott a változás, Baumgartner Zsolt Forma–1-es tesztpilóta karrierjét egyengetik ezentúl pénzzel – jelentették be tegnap.

Az autós kihelyezések a második félévben ugyan valószínűleg nem bővülnek az első hat hónapra jellemző 20-25 százalékkal, de az év egésze a borús gazdasági helyzet ellenére is jól sikerülhet. Csak akkor esne a felére a kihelyezések növekedési üteme, ha az importőrök 2-4 százalékkal drágítanák a járművek árát. Az áremelésre ugyan van esély szeptemberben, de a kereskedők ezt még nem jelezték.

Mivel a CIB Lízing autós kihelyezéseinek 90 százaléka devizás hitel (60 százalék svájci frank alapú) a forintgyengülés miatt nőtt a kockázati kitettség. Galambos Tibor, a lízingcég vezérigazgatója szerint azonban nem kellett emiatt érezhetően többet tartalékolniuk. Az új autókat vásárló ügyfeleik havi átlagos 40 ezer forintos törlesztőrészlete 4-5 ezer forinttal emelkedett meg. Majd 100 milliárdos hitelállománynál figyelik, hogyan reagálnak erre az ügyfelek. Sokan kértek ugyan az utóbbi időben ajánlatot a szerződés lezárására, ám azok száma mégsem nőtt. Nyilván mert túl magas összeg jön ki, ha a teljes tőketartozást átszámolják az új forintáron. Számít az is, hogy az utóbbi időben a forint a legrosszabb pozíciójához képest hét-nyolc forintot javult.

fotó: Hegedűs Márta

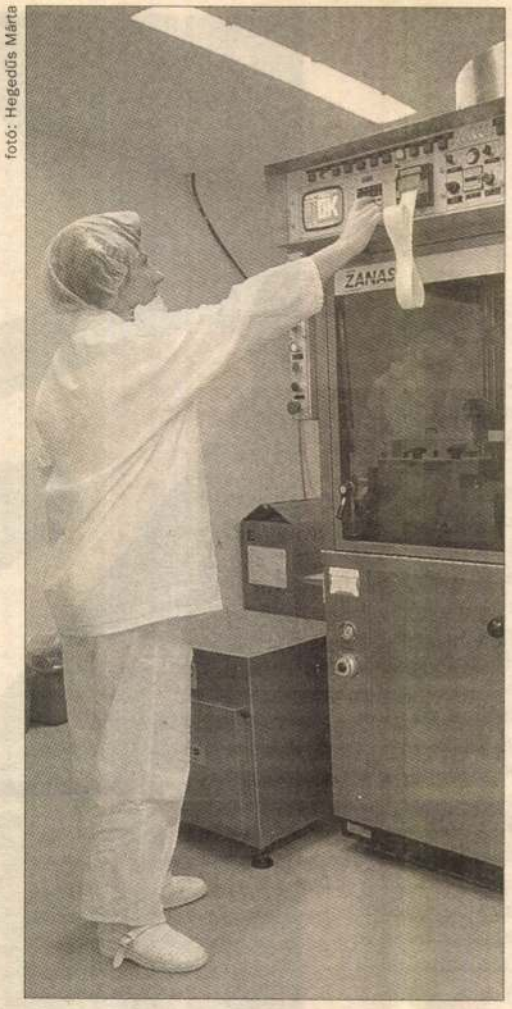

Végleg lemondott a deramciclane molekula közös fejlesztéséről az Egis finn partnere. A magyarok még reménykednek a depresszó elleni csodagyógyszerben

Vége az Orion-flörtnek?

A finn Orion Corporation úgy döntött, hogy leállítja a deramciclane közös fejlesztését a molekula feltalálójával, az Egis Gyógyszergyár Rt.-vel, mert a klinikai vizsgálatok eredménye nem megfelelő a projekt folytatásához. A szerződés felbontása után a licencjogok viszszaszállnak a magyar vállalatra. Az Egis kutatási igazgatója amúgy továbbra is érdemesnek tartja a vegyület fejlesztését, a folytatásról a cégvezetés várhatóan két-három hónap múlva, a jogok visszaszerzése után hoz döntést. Blaskó Gábor szerint cége számára semmiféle bevételkieséssel nem jár az idén a szerződésbontás az Orionnal. Az Egist jogszerűen megillető egyszeri licencdíjat már megkapta a cég, a forgalom után járó royalty díj pedig 2003-ra még nem volt tervezve. Marosffy László vezérigazgatóhelyettes a cég háromnegyed éves eredményeit ismertető múlt heti sajtótájékoztatón úgy nyilatkozott: az Egis akár egyedül is megismétli a mintegy ötmillió dollárba kerülő fázis harmadik klinikai vizsgálatát. *mtgy*

Nemzetközi kamatok (%)

	1 hó	3 hó	6 hó
USD	1,03–1,11	1,06–1,14	1,08–1,18
EUR	2,07–2,13	2,09–2,15	2,13–2,21
CHF	0,15–0,24	0,18–0,27	0,24–0,33
GBP	3,41–3,51	3,43–3,5	3,55–3,65
YEN	–0,05–0,01	–0,1–0,01	–0,07–0,01
LIBOR			
USD	1,11000	1,13000	1,19000
EUR	2,12225	2,14169	2,17438
USA PRIME RATE		4%	

Az MNB árfolyamai

2003. 08. 21.

	Hivatalos deviza-középárfolyam
Angol font	372,79
Ausztrál dollár	154,60
Cseh korona	7,97
Dán korona	34,82
Euró	258,82
Japán jen (100)	199,34
Kanadai dollár	167,20
Lengyel zloty	59,45
Norvég korona	31,21
Svájci frank	167,84
Svéd korona	28,04
Szlovák korona	6,17
USA-dollár	235,14

Államkötvényindex

	Aktuális értéke képest	Változás az el. naphoz hozama	Az elmúlt 1 év
MAX	244,4215	0,0728	8,21
MAX Comp.	237,8945	0,1794	8,09
RMAX	240,6821	0,0992	8,06

Állampapír-piaci referenciahozamok (ÁKK)

	Napi (%) (sz.-pont)	Változás
3 hónap	9,44	–0,03
6 hónap	9,39	–0,04
1 év	9,10	–0,06
3 év	8,58	0,02
5 év	8,07	–0,01
10 év	7,18	0,00
15 év	7,12	–0,01

Bubor (%)

	Aktuális	Változás
3 hónap	9,68	0,04
6 hónap	9,54	0,00
9 hónap	9,32	–0,02
12 hónap	9,12	0,01

BUX: 8774,69 142,31 1,65%

RÉSZVÉNYEK

Neve	Záró ár (Ft)	Változás %	Forg. (Ft)
Agrimpex	–	–	–
Antenna Hungária	2 375	1,71	6 511 375
BIF	2 710	0	24 390
BorsodChem	15 000	0	45 077 355
Brau Union	19 790	0	31 039 315
Danubius	3 140	0,48	2 982 545
Dédász	7 300	–0,27	198 315
Démász	11 250	2,27	87 502 435
Domus	–	–	–
Econet	62	–3,12	5 014 060
ÉDÁSZ	10 740	–3,24	601 250
Egis	7 950	–1,79	350 568 125
EHEP	–	–	–
Elmű	14 000	0,72	41 235 880
ÉMÁSZ	5 735	0,17	154 605
Fevitab	–	–	–
Fevitan	–	–	–
Fotex	129	0	2 987 960
Gardénia	–	–	–
Garex	–	–	–
Globus	1 000	–0,89	2 902 577
Graphisoft	1 042	–1,23	7 497 110
Humet	183	2,23	549
Hungent	–	–	–
IEB	1 710	0	102 800
Kartonpack	–	–	–
Konzum	–	–	–
Matáv	840	0,96	1 926 901 300
Mezőgép	1 360	–4,23	408 150
Milton	–	–	–
Mol	5 820	1,22	1 916 235 885
NABI	2 260	0	4 716 830
Novotrade	–	–	–
OTP	2 503	3,82	4 366 383 729
Pannon váltó	476	0,42	28 560
Pannonflax	619	6,54	60 085
Pannonplast	1 390	0	8 854 925
Phylaxia	48	–4,00	3 558 978
Quaestor	–	–	–
Rába	905	–1,09	20 444 685
Richter	19 995	0,78	2 185 063 680
Skoglund	82	26,15	4 100
Styl	–	–	–
Synergon	490	1,66	4 207 828
Titász	7 250	–0,68	384 800
TVK	4 370	1,16	15 306 400
Zalakerámia	2 035	–0,73	11 773 320
Zwack Unicum	7 100	3,2	4 260 000

KÁRPÓTLÁSI JEGY

Neve	Záró ár (Ft)	Változás %	Forg. (Ft)
Kárpótlási jegy	690	3,29	2 023 488

Az adatok forrása: Portfolio.hu Online gazdasági újság

BUX záró ár **8774,69** változás **1,65%**

Démász záró ár **11 250** változás **2,27%**

Nyílt végű befektetési alapok

Alap	Dátum	Nettó eszközérték	Árfolyam	Hozam 3 hó, %
PÉNZPIACI ALAPOK				
AEGON Pénzpiaci	08. 19.	3 369,7 M Ft	1,065596	–0,4
Budapest Bonitas	08. 19.	6 115,4 M Ft	1,240800	5,6
Budapest Pénzpiaci	08. 19.	45 207,3 M Ft	1,004355	2,3
CA Pénzpiaci	08. 19.	26 672,8 M Ft	1,892917	4,8
CIB Pénzpiaci	08. 19.	18 397,5 M Ft	1,302200	5,6
Concorde Pénzpiaci	08. 19.	2 352,5 M Ft	1,398698	3,6
Fasthrokers Pénzpiaci	08. 21.	907,2 M Ft	1,252510	1,4

RUTTKA ANDREA

2003.

Rovatvezető Szarka Klára / **e-mail** szarka@mhirlap.hu / **telefon** 470-1283

A francia gobelin diadalmenete

Nemzetközi textilművészeti triennálé Szombathelyen

A hónap végéig látható a szombathelyi képtárban az a tárlat, amely a nemzetközi textilművészeti biennáléra készült 240 alkotást mutatja be. Az idei bemutató a lehető legtradicionálisabb francia gobelin diadalmenetét hozta. Emellett megfigyelhető a textil alapanyagokból készült ruhák dicséretes sokfélesége is.

Wagner István

A hatvanas–hetvenes évek nagy felfutása után a textilművészet is „lehiggadt" manapság. A „mindent lehet mindenből" tobzódása az eltelt évtizedek alatt szükségszerűen kifulladt. A kísérletező kedv fokozatosan átadta helyét a visszatekintésnek, az összegezéseknek – tematikai, technikai és alapanyagbeli választás terén egyaránt. Erre a világjelenségre válaszolt az immár három évtizedes nemzetközi szombathelyi textilbiennálé szervezőgárdája, amikor az idén triennálévá „ritkította" a rendezvények sorát valamennyi kategóriában, ajánlott témának pedig az „átjárót" jelölte ki a szó legtágabb értelmezésében. Az öt szekcióban végül is 180 hazai és külföldi művész 240 művét válogatta be a szakmabeliekből összeállított bírálóbizottság az augusztus 31-éig, a szombathelyi képtárban látható tárlatra.

A textilipar világszerte válságban van. Ezért érthető, de mégsem megkerülhető probléma az alkalmazott textíliák esetében a néző hiányérzete. Azt a szakmabeliek is elismerik, hogy korszerű tervezést csak a legmodernebb csúcstechnikával lehet kivitelezni. Nem is ezt kérném számon a mostani seregszemlén, hanem azt a szükségmegoldásnak tűnő jelenséget, hogy a valóban textil alapanyagokból készült ruhák dicséretes sokféleségén kívül (Bányász Judit, Bein Klára, Dávid Hajnal, Gyulai Natália, Koppány Gizella, Manninger Mária, Tankó Judit és Vereczkey Szilvia) bőröltözék, illetve bőr ékszer is bekerült a válogatásba, a lakástextíliák (fali- és padlószőnyegek, függönyök, sötétítők, térelválasztók, bútorszövetek, párnák) kézzel vagy géppel kivitelezett sokasága mellett. A manuális vagy a műszaki eljárásokon túl a mustrák hol absztraktak, hol organikusak, az alapanyagok a hagyományos gyapjútól vagy selyemtől a legújabb plasztikkombinációkig ívelnek.

A fal- és tértextil csak közvetve „alkalmazott" jellegű műfaja eleve több alkotói szabadságot enged a műterem magányában a művésznek. Mégsem szeretnék már feltétlenül „megváltani a világot" az érintettek, sőt sokkolni sem akarják mindenáron a látogatót a rendhagyó méretekkel, formákkal, ötletekkel, meghökkentő anyagbéli, illetve kivitelezési társításokkal, netán kísérleti stádiumban lévő „félkész" alkotásokkal. Bár elvileg minden megengedett, és gyakorlatilag sokan éltek is ezzel a lehetőséggel a népies hímzéstől (B. Boros Ilona) a digitális textilnyomatig (Tóásó Edit), avagy a vesszőfonástól (Ardai Ildikó) a kézzel merített papírkollázsig (Szilasi Anna). Az idei bemutató mégis a lehető legtradicionálisabb francia gobelin diadalmenetét hozta, rehabilitálván ezt a sok száz esztendős ősi eljárást – számban és színvonalban egyaránt. A lajstrom hosszúsága miatt a névsorolvasástól ezúttal kénytelenek vagyunk eltekinteni, akárcsak a töretlenül népszerű miniatűr textil széles nemzetközi mezőnye esetében, ahol – a műfaji sajátosságok és parányi méretek miatt – az átlagosnál is jobban érvényesülhet a humor vagy akár az önirónia, amely a tárlatlátogatók körében is kedvező fogadtatásra számíthat. A toll és a tüske, a szárított borsóhüvely meg a bojtorján, a hagymahéj, a fű vagy a halpikkely éppúgy beleépülhet szervesen a kompozícióba, mint a drót, a plextol, acilgyök, a pévécé vagy az acetát, és még hosszasan folytathatnánk a felsorolást.

A nemzetközi zászlókollekciónak a szombathelyi képtár homlokzatán lengő nap-, szél- és esőálló példányai messziről csalogatják a potenciális látogatókat, hogy bent a további folytatásra is rátaláljanak. Végül a textiltriennálé legifjabbika, a szalagrészleg – egyelőre kizárólag magyarok részvételével – azt bizonyítja, mennyi lehetőség vár még ebben az ősrégi művészeti ágban is kiaknázásra. Ilyen értelemben mutat előre, a jövőbe ez az egyébként retrospektív és summázó jellegű, internacionális seregszemle.

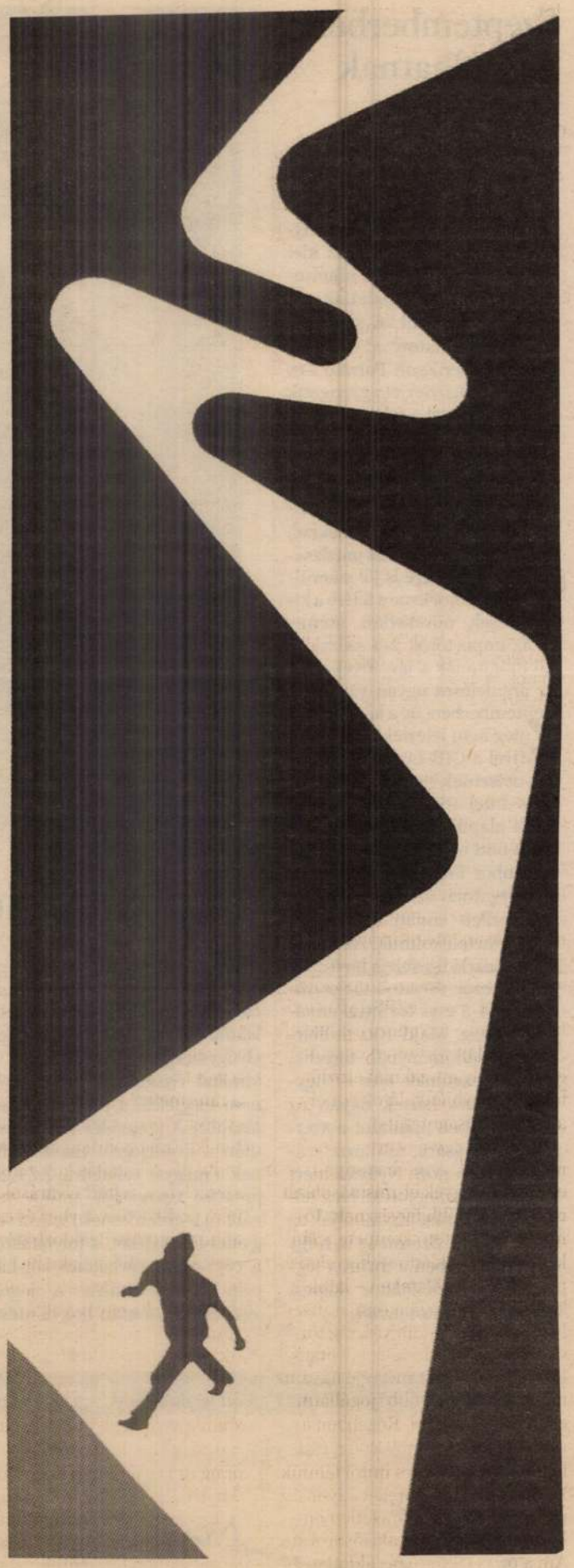

Ruttka Andrea alkotásának (jobbra) címéül is a triennálé szlogenjét, az Átjárót választotta. Rónai Éva műve (fent): A lélek háromrétű természete

Gyorshajtás

Vállalatunk rendelkezései 80 kilométerben maximálták járműveink haladási sebességét. Kikötve természetesen, hogy ilyen gyorsasággal is csak akkor szabad vezetni, ha az útviszonyok és egyéb közlekedési körülmények azt lehetővé teszik. Természetes ez a szigorú intézkedés, hiszen nemcsak a gépkocsivezetők testi épsége, de a kocsik kímélése is ezt a sebességet engedélyezi.

Most mégis négy gépkocsivezetőt felelősségre kellett vonni gyorshajtásért. Holicskó Géza, járatutvonalat [illegible] téteres átlagsebességgel száguldottak végig.

Pedig valamennyien családos emberek, s aligha kívánják az otthoniak a felelőtlenségből eredő baleseteket. Feleségek és kollégák egyaránt figyelmeztethetnék az új gépkocsivezetőket: ez itt nem a kamionos Grand Prix. Aki a vállalatnál akar dolgozni, annak meg kell tanulnia az elemi „játékszabályokat".

S ha nem veszik észre egyesek, hogy ez a játék halálosan komoly — mint sajnos a közelmúltban is —, megint temethetünk.

n — or.

Hány mázsa a négyszáz mázsa?

— **kérdezzük, s alighanem leg-** [illegible] **arra gondol:**

1937. április tizenötödikén születtem Újhartyánban. Sváb község volt ez, akkoriban vagy 4500-an lakhatták, most már kiterjedtebb. Mi magunk is sváb ajkúak voltunk, de családunk 1937-ben a monori járásbeli Pilisre költözött. Az idősebb generáció még őrzi a nyelvet, mi már magyarul beszélünk. Apám iparoscsaládból *származott, felnevelt bennünket is,* négyünket: jó szakmára, mesterségre.

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 136-068, 337-748, 340-726

CAMION ÚJSÁG

1972 SEP 30

Ruttka Andrea

1021

Ősz. Ruttka Andrea grafikája

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

1993 MÁJ 13

Magyar Hírlap

Ruttka Andrea.

MAGYAR HÍRLAP

1021

Ruttka Andrea rajza

MAGYAR HIRLAP

Az Osztrák—Magyar Egyesület közgyűlése

Pénteken este Bécsben tartotta közgyűlését az Osztrák—Magyar Egyesület. A négyévenként esedékes közgyűlésen a végzett munkáról *dr. Fritz Weber* főiskolai tanár, az egyesület elnöke számolt be. Ezt követően újjáválasztották az egyesület díszelnökségét és tisztikarát. A választás után a Collegium Hungaricum nagytermében az egyesület rendezésében operettestet tartottak.

Mindkét eseményen jelen volt *dr. Nagy Lajos*, hazánk bécsi nagykövete és *dr. Mádl Antal* nagykövetségi kultúrtanácsos.

Markusovszky-emlékünnepség

Markusovszky-emlékünnepséget rendeztek szombaton a múlt század nagy orvostudósáról elnevezett szombathelyi megyei kórházban. Az eseményen megjelent *dr. Stefan Greif*, a grazi tartományi kórház központi igazgatója.

Az 1972. évi Markusovszky-pályázaton

Ruttka Andrea, [ ]

Az ipar és ők...

Mint arról már beszámoltunk, a Magyar Kereskedelmi Kamara Formatervezési Központja kiállítást rendezett az 1980-ban végzett iparművészeknek, ipari formatervezőknek *Diploma '80* címmel. A kiállítás ideje alatt azt is megszervezték, hogy naponta más-más szakma képviselői ügyeletet tartsanak, és erről értesítettek 1200 vállalatot, gyárat, üzemet, amelyek alkalmaznak vagy alkalmazhatnak iparművészt, formatervezőt.

Laptársunk, a Népszava egy ilyen ügyelet alkalmával riportot készített a várakozókkal, akik *rossz tapasztalatokról* számoltak be. Most, az akció befejeztével lássuk, milyen kapcsolat jött létre a végzősök és a vállalatok között.

Mi történt azóta?

Érdeklődőként megjelentek az *ARTEX* Külkereskedelmi Vállalat képviselői. A *Győri Kesztyűgyár* tervezőt keresett. Ipari formatervezőt alkalmazna a *MOFÉM* is. A *Magyar Selyemipar* a textilesek után érdeklődött. Ugyancsak textileseket és ruha-, valamint kötöttáru-tervezőket hívott meg konzultációra a *Magyar Divat Intézet*. És jelentkezett a *Kanizsa Bútorgyár*.

A Formatervezési Központ lehetőséget adott a kontaktus megteremtésére. Vállalta a diszpécserszerepet. De sem állást biztosítani, sem elfogadni nem tud, nem cserélhet szerepet a kapcsolatban részt vevőkkel.

Találomra megkerestünk néhányat a jelentkező vállalatok képviselői közül. Az ARTEX Külkereskedelmi Vállalat szőnyegosztályának vezetője *Tündik Ilona:* — Elmentem az adott napon a Design Centerbe, sajnos, a megjelölt tervezők nem voltak ott. Megnéztem a kiállítást, s odaadtam a névjegyemet azoknak, akik szóba jöhetnek. Még nem hívtak fel, pedig szívesen tárgyalnánk velük.

A leginkább figyelemre méltó ajánlat a Kanizsa Bútorgyárból érkezett a tizenkét most végzett belsőépítésznek. A gyár saját költségén meghívta őket egész napos gyárlátogatásra, amikor is egy zárt körű pályázatot hirdettek meg.

A tavaly végzett tizenkét hallgató közül hat ment le Nagykanizsára, és két, 1981-ben végző belsőépítész.

Ők vehetnek részt a pályázaton, amelyet három kategóriában írtak ki. A Kanizsa Bútorgyár elemes „korpusz" bútorok, elemes kárpitos bútorok és ülőgarnitúrák tervezését tűzte célul. Minden típus legjobb pályaműveit 10—15—20 ezer forintos díjjal jutalmazzák, és megvásárolják a nem díjazott pályaműveket is.

Félelem a nagyipartól?

A látogatás lezajlott. Milyen benyomásokat szerzett a gyár a fiatal belsőépítészekről? *Tóth Tibor*, a Kanizsa Bútorgyár tervezője válaszol: — Már régen zavart bennünket a pályakezdők helyzete, annál is inkább, mert hallottuk a Stúdió '81 műsorában elhelyezkedési gondjaikat, panaszukat. *Tollár József* igazgatónk és *Németh Alajos* fejlesztési főmérnökünk segítségével született meg a pályázat terve. Most az első tájékozódó megbeszélés után az a benyomásom, hogy a fiatalok félnek a nagyipartól, nem érzik magukat otthon a szalagon termelő üzemben, félnek a bútorok „monumentalitásától", vágyaik között kisebb bútorok tervezése foglalja el a fő helyet. A kézműves módon előállítható bútorok. És ez elsősorban *az oktatás hibája*. A főiskola valamiféle elefántcsonttoronyban őrzi hallgatóit, nem készíti fel őket a *nagyipar szolgálatára*.

bőr- és cipőtervezők még nem jelentkeztek megkeresésükre, de két iparművésszel már megállapodásra jutottak. *Ökrös Zsuzsa*, az MDI divattervezője mondja: — *Ruttka Andrea* szövöttanyag-tervező és *Vimmer Éva* kötött-hurkoltanyag- és formatervező már május elsejétől a Magyar Divat Intézetben dolgozik! Első feladatuk az lesz, hogy fél éven át az iparral ismerkedjenek, azokkal a gyárakkal, amelyek később a divatintézet alapanyagait készítik. Később fontos szerepet szánunk nekik a divatirányzatok alakításában, a színek, a formák, az anyagok előre tervezésében, hogy terveiket használhassa az ipar. Különösen fontos ez azért is, mert lakástextíliával is foglalkozni akarunk.

A győri Kesztyűgyár tervezőként alkalmazta *Tóth Judit* kötött-hurkoltanyag- és formatervezőt. Új japán gépsoraikat az ő kötöttkesztyű-tervei alapján fogják működtetni.

A kiállítást lebontották, a Formatervezési Központ szerepe véget ért. Hogy eredményes volt-e fáradozásuk, az új munkakapcsolatok mutatják majd meg. Meg az új bútorok, szövetek és a győri kesztyű...

Torday Alíz

Az öltözködés kiegészítői

A Magyar Divat Intézet olyan friss diplomásokat keresett, akik szövött és kötött anyag, valamint cipő és bőr kiegészítő tár-

...adott

...esszusa

a hatékonyság fokozásával, a műszaki-tudományos haladás s a termelékenység növelése útján tovább javítsa a nép anyagi és kulturális életkörülményeit. „A gazdaságpolitika és a szociálpolitika egysége erős motorja a társadalmi fejlődésnek", ami egyben azt is jelenti, hogy „a társ-

„A LEGFONTOSABBAN EGYETÉRTETTÜNK..."

Tyihonov-nyilatkozat az osztrák tv-ben

A nemzetközi problémák nagy helyet kaptak a szovjet—osztrák tárgyalásokon, s ebben is kifejezést nyert, hogy a két ország *aggódik* a nemzetközi helyzet rosszabbodása miatt — hangsúlyozta *Nyikolaj Tyihonov*, a Szovjetunió Minisztertanácsának elnöke az osztrák televíziónak tegnap, hivatalos látogatása befejeztével adott nyilatkozatában.

A szovjet kormányfő rámutatott: tárgyaló partnereivel egyetértett abban, hogy a jelenlegi nemzetközi helyzetben a legfontosabb a béke megőrzése.

A szovjet kezdeményezések — mondotta Tyihonov — olyan, *kölcsönösen elfogadható* megállapodásokat irányoznak elő, amelyek biztosítanák a békét Európában, a Közel-, a Közép- és a Távol-Keleten, *egyszóval az egész világon.*

A Szovjetunió miniszterelnöke emlékeztetett arra, hogy a kezdeményezések sorában központi helyet foglalnak el a fegyverkezési verseny megfékezését célzó javaslatok, amelyek

konkrétak, reálisak, átfogják a katonai enyhülés alapvető területeit.

Ismét hangsúlyozta: a Szovjetunió javasolja a SALT-tárgyalások haladéktalan folytatását, természetesen az eddig e téren elért eredmények megőrzésével, *s csakis az egyenlőség, az egyenlő biztonság alapján.*

A szovjet kormányfő kiemelte: a bécsi tárgyalások során a Szovjetunió küldöttsége nagy figyelemmel hallgatta a megvitatott kérdésekkel

ÁTJÁTSZÁS vagy ismét több egy kilövéssel?

A címmel, örömömben–keservemben két televíziós műszót célzok meg, két hazai – romániai – újságcikk kapcsán. Az egyiket, az örömet hozót a saját lapomban, a háromszéki *Háromszékben* olvasom. A tájegység és a lapcím egybeesése sem véletlen, mint ahogyan az sem, hogy ennek emlegetésével nyomatékosítani akarom, hogy az (illetve még) egy tömbben élő magyarság a hetven- és egynéhány esztendeje anyaországgá töpörödött Magyarország legtávolabbi délkeleti etnikai... hogy is mondjam? – keze?, lába?, mert nyúlványa semmiképp sem. Szóval – vagyunk. Pillanatnyilag, köszönjük, rosszul...

A *Háromszék* április 16-i számában az egyik kollégám készítette interjú – *Műholdas tévé, kábeltévé* – tévés jövőnket illetően elhessentette, az űrbe lőtte minden kételyemet: technikai szempontból kiválóan vehető lesz az az adás, amelyet az EUTELSAT II. F3 és az EUTELSAT I. F5 átjátszóin szórnak majd. Távlatilag egy olyan magyar nyelvű műsor vétele lesz lehetséges majd, – mondja az interjúalany – amellyet az ellátott területen élő népesség egésze számára sugároznak akár többnyelvű kísérőhanggal. Ezzel a nyilatkozó *Szalló László*, a kísérlet háromszéki ellenőrzője és visszajelzője engem azért is megnyugtatott, mert a térség leendő műholdas tévénézőit kétszeresen is érdekeltté tette: technikailag kiváló lehet a műsorátjátszás, és tartalmával sem szándékszik riasztani, taszítani a régió egymás mellett élő lakosságának egyik kategóriáját sem. A nyelvünket ellepedékesítő, kultúránkat sorvasztó igyekezet sem tűnik így oly mértékben vészesnek, hisz a normális információáramlás nagy megtartó hatalom. Mivel bizonygassam, hogy a romániai magyar lakosság tömegei ugyanezt ugyanígy élték – élik át? Azzal, hogy milyen mértékben szökött fel a műholdvevő berendezések beszerzésének eddig lappangó láza? Hogy bennünket a lépcsőházban lakó román asszony figyelmeztetett: ki ne maradjunk a kisközösségi vevőrendszer létesítéséért összefogók közül. Ők már fel is iratkoztak. Idézzem magamat egy jegyzetből, amelyet a '89-es romániai fordulat után, 1990. január elején írtam a bukaresti tévé induló magyar nyelvű adása elé?

– *Valami baj van?* – kérdeztük inkább tekintetünkkel, mint szóval azt a két sepsibesenyői öregembert, akik otthonukban szemükben repdeső riadalommal fogadtak?

– *Nézzük a televíziót, most már reggeltől estig, csak az a baj, hogy egy szót sem értünk, mert mi vének vagyunk, s eddig nem sokat mozdultunk ki a faluból.*

A képernyőn éppen magas rangú tisztek értekeztek a közelmúlt eseményeiről, amelyet talán ők, vagy éppen ők is abba az irányba fordítottak, hogy minékünk is derű derengjen az arcunkon, s ez a két ember retteg, mert nem tudja mi történik körülötte.

Másnap kormánybiztos érkezett a megyébe, – jellemző, hogy a később újjászervezett biztonsági szervek (SRI) vezetője volt –, s amikor a legégetőbb teendőkről kérdezett, a megyei RMDSZ akkori elnökeként és az ideiglenes országos elnökség tagjaként nyomatékosítva mondhattam: *induljon azonnal a tévé (akkor Szabad Román Tévé) magyar nyelvű adása!* És hogy teljes bizonyossággal megérkezzék az első háromszéki magyar tévériport a fővárosba, a saját tinédzser korú gyermekeimet küldtem be Bukarestbe. Akkor még a tévé toronyházát meg-megostromolták és páncélosok, ejtőernyősök védelmezték. (Hogy mindezt később egy puccs tartozékának tartják, azt akkor mi nem tudhattuk.)

Nem önreklám ez, de így talán jobban tudom érzékeltetni, miért és mennyire fontos a magyar nyelvű műsorsugárzás. Nemhiába és nem csak saját akaratából csökkentette a mostani tévévezetés heti másfél órára a magyar nyelvű műsoridőt.

A mostani műholdas kísérleti program sikere nem véletlen indított el szinte eufóriás várakozást Erdély-szerte, de másutt is, ahol magyarok élnek az országban. És ebbe a remény-edénybe ömlött most annyi üröm, ami nemcsak megkeseríti azt, hanem riadalmat is kelt.

Birtók József interjút készített *Szabó Tibor* műsorforgalmi osztályvezetővel a budapesti adótoronyban, amelyet a *Romániai Magyar Szó* 1992. április 16-i számában közöl. Amit a műsorszórás technikai feltételeiről mond, az a Háromszékben közölt írásénál is imponálóbb.

– *Mi bebizonyítottuk, hogy lehetséges* (idézem a *Megvolt, szép volt, igaz volt* című riportból). Továbbá: *A legszívesebben itt a riporter megállna. Optimista kicsengésű befejezésben mondaná el, hogy várjuk a folytatást. Addig könnyű az embernek, amíg műszaki szakemberekkel van dolga. Náluk a munka eredménye könnyen mérhető:* működik vagy sem.

De a műszakiak folyton figyelmeztettek, ne legyek oly optimista. A magyar műholdas televíziózás elsősorban politikai kérdés. (Anyagi is, de ez is a politika függvénye.) Magyarországon még nincs médiatörvény..., frekvenciamoratórium van, magyarán ennek az adásnak a törvényes alapja hiányzik. Nem mondom hangosan, de hallják meg sokan: jó szándékú emberek partizánakciójáról van szó, amivel – talán – a politikusokat is sikerül lépésre ingerelniük. Mert ott is a vita – akárcsak nálunk – arról folyik, hogy ki gyakorolja az információ fölött az ellenőrzést. S egyáltalán nem mindegy, hogy a határokon kívüli magyarságba kinek az ideológiáját oltja be a leghatásosabb média. Ezért az egész probléma kulcsa a médiatörvény elfogadása!... (Kiemelések tőlem.)

Nem folytatom, hisz ez döbbenetes. Az tudniillik, hogy a határokon kívüli magyarság létének, megmaradásának, bizonyos szellemi és kulturális szinten tartásának akadályozói lehetnek anyaországi belpolitikai csatározások, a napi politikai kurzus állása. Amit mondok, arról a műholdról nézve, valószínű, nevetséges. Számunkra szomorúan fájdalmas és veszélyes. Mert ha lenne mód rá, hogy a tervezett műsorszórásban az összmagyarság érdekei és értékei úgy érvényesülhessenek, hogy ez, lehetőleg a régió más ajkú és kultúrájú népességének tisztességes szándékú rétegeit se sértse, sőt vonzza, akkor az immár technikailag megalapozott műsorszórás páratlanul sürgős és fontos. Ha érettünk nem, akkor a műsor magyarországi adminisztrálóinak és szerkesztőinek bizonyos csoportjai számára az, akár érettük is létre kellene hozni, kormánypártiságtól vagy ellenzékiségtől függetlenül, hogy sokan a magyarságszolgálat és szemlélet műholdas magasságáig emelkedhessenek.

Az idézett interjúnak van egy bennünket, romániai magyarokat súlyosan érintő kitétele:... *Mondták, további kedvezményeket – még legalább 200 milliót – lehetett volna elérni, ha például a romániai magyarság törvényes képviselői igazolták volna, hogy a határokon kívül szorultak igénylik a műsort? A romániai magyarság vezetői nem voltak hajlandók – bár felkérték – egy ilyen levél aláírására.*

Ennél szomorúbb elmaraszta-lást én erről a vezetésről nem hallottam. (Amennyiben levelük csak a műsorszórás erkölcsi–politikai támasztéka lett volna.) A körülmények tisztázása már a mi, kisebbségbe, szórványba szorultak dolga. De higgye el az anyaországi olvasó is, hogy nemcsak a magyarság, a térség más ajkú népei közül is sokan várják ezt a műsorszórást. Sőt, hitem szerint, az RMDSZ, tehát a romániai magyarság nemsokára megválasztandó törvényes képviselői is.

Sylvester Lajos

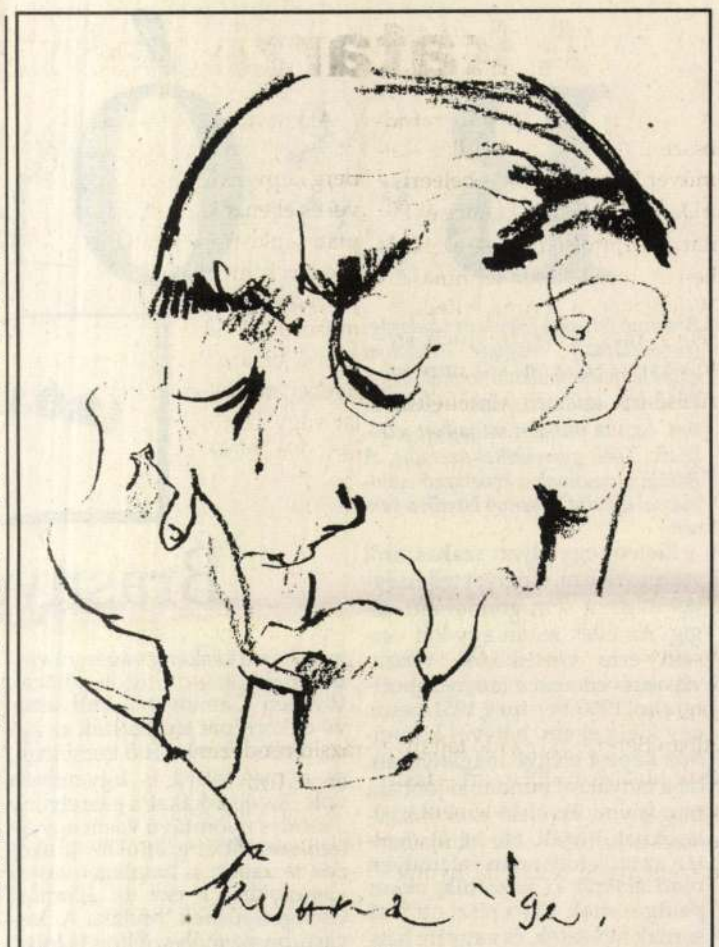

Kibédi Ervin fészekbeli szerzői estjén

Szó-váltás

Ruttka válogatott ruttkázásai

Az ábécével együtt tanulja meg az ember: az író ír. Ugyanígy a festő fest. Ha nem ír, nem is író. Ha nem (csak) fest, nem is (csak) festő, hanem Ruttka. Logikus, nem? Ruttkának persze ruttkáznia kellene, de ezt a szót nem ismeri a nyelv. Ez a nyelv baja, nem Ruttkáé, aki azért nyugodtan végigruttkázta az életét. Volt ebben a ruttkázásban minden: ecset is, ceruza is, dzsesszdob is, szerelem és nő is, öröm és gyötrelem is, siker és csönd is, alighanem fojtogató csönd, amely mintha azt sugallta volna, a világ fütyül rá, felőle akár nyugodtan földobhatja a talpát (ecsettel és dobverővel a kezében majd ünnepélyesen eltemetik, vele együtt süllyesztve a sírba csodálatos kékjeit és zöldjeit, virtuóz futamait a dzsesszdobon, ezekben amúgy is sok volt a túlvilági). *Ruttka Feri* azonban nem az a szófogadó fajta: há a világ fütyül rá, ő visszafütyül, és teszi a magáét. Nem dacból, hanem mert neki ez a természetes. Most például a Fészek romantikus udvarában ül egy asztalnál, és tejszínhabos gyümölcskehelyből kanalaz. A ruttkázástól tehát csöppet sem idegen az élet (és a gyümölcskehely) élvezése. Csak arról nincs fogalmam, milyen interjúkérdés illik a tejszínhabhoz. Édeshabostul, sajnos, elfelejtettem megtanulni kérdezni (pedig biztosan sokra vihettem volna vele):

– *Feri, le tudod festeni a habosédes helyett a habtalan keserűt is?*

– Nézd, az élet nem cukrászda. Lefesteni csak azt lehet, amit az ember lát.

– *A legújabb albumod nem egészen erre vall.*

– Megfeledkezel róla, hogy a festő nem azt látja, amit a túlnyomó többség. A fantáziája sok mindent belevetít abba, ami elé tárulkozik.

– *Így születnek olyan képek, amelyeken úgy föl van trancsírozva a táj, az ember, mintha a festő nem is ecsettel dolgozna, hanem valamiféle szellemi műtőasztalon szikével, fűrésszel, fúróval.*

– Jól hangzó badarság. Miért volna például baj, ha rápillantok egy fára, és a savas eső is eszembe jut róla? És az a hallatlan ellentmondás, ami az ég kékje és a belőle hulló gyilkos cseppek között feszül. Vagyis belelátom az egész glóbuszunkat fenyegető végveszélyt.

– *Ennyire borúlátó vagy?*

– Nem. Ennyire realista.

– *Nem gondolod, hogy tévedsz?*

– A védelmemre csupán *Kibédi Ervint* tudom segítségül hívni.

– *Netán el fogja játszani a képeidet a kabaréban?*

– Ez még képviccnek is képtelenség. A szóban forgó albumban megjelenő harminc festményem fotójához ő írt egy-egy rövid verset. Közülük a rólam szóló: „Az eget kékre festenéd, / A szíveket pirosra. / Csak a jóra emlékeznél, / És sohasem a rosszra. / Hogy kiviruljon a világ / Kevernél sok-sok zöldet; / Hogy feltámadjanak a fák, / Kiket az ember ölt meg."

– *Honnan a különleges vonzódásod a fákhoz?*

– Ami velem születik, azt nemigen lehet megmagyarázni. Mindenesetre tény, hogy épp az idő tájt voltam Visegrádon, amikor a vízlépcső miatt vagdosták ki a Dunamenti fákat. Rémes hatással volt rám. Csakúgy, mint a németországi, hollandiai utazásom során látott pusztuló erdővidék.

– *Az igazi múzsád tehát nem az álom, hanem a valóság?*

– Igen. De korántsem csak maga a látvány. Egy rádióhír is megindíthatja a képzeletem. Amikor például *Thatcher* asszony magyarországi látogatásának a hírét közölték, azonnal felötlött bennem egy kép. Megfestettem, elküldtem neki azzal a mottóval: „Ha rózsát festek, örökéletű lesz." Melegszavú köszönőlevelet kaptam érte.

– *Megérte?*

– Mindenképpen, hiszen biztos vagyok benne, hogy a képemmel valamiképpen hatottam az érzéseire.

– *Ez volna a festészet feladata?*

– Bizonyára nem az egyetlen, de a legfontosabbak egyike.

– *A dzsesszdob is hat az érzésekre, nem?*

– Dehogyisnem. Bennem a zene és a festészet összefonódik. Annak idején megpróbálkoztam a lehetetlennel: a zene megfestésével. Talán sikerült valamit visszaadnom belőle.

– *Minden bizonnyal. Éppúgy én is csak remélhetem, hogy sikerült valamit visszaadnom belőled...*

Veszprémi Miklós

Három helyszín, Tánc '92 tizenhárom előadás

Ma délben, a frissen megnyílt Francia Intézet impozáns épületében lép fel a Tánc '92 első vendégszereplője, *Bernard Lombard*, aki ebben a különleges előadásban *Patrick Bosatti* rajz „partitúráját" ülteti át mozgásba. A *Mana Danse de Nada* című programot még nyolcféle külföldi és hazai bemutató követi a Petőfi Csarnokban és a MU Színházban. E nagyszabású kortárs táncművészeti seregszemle újdonságairól és sajátosságairól *Szabó Györgynél* érdeklődöm, aki idén negyedszer szervezte meg ezt az egyedülálló fesztivált.

– Elsősorban olyan *fiatal koreográfusokat* hívtam meg külföldről, akik már jó nevet szereztek az európai kortárs táncművészetben. Legtöbbjüket én válogattam a népes nyugat-európai mezőnyből, de fellép olyan társulat is, melyet támogatóink – többek között a Francia Intézet – ajánlottak a figyelmembe. Az idei fesztivál újdonsága, hogy kéthetes *workshop* kapcsolódik hozzá. Ezt a holland *Angelika Oei* és táncosai tartják, napi négy órában és ingyen! Oei sajátos stílust képvisel: a holland modern tánchagyományokat ötvözi a kommersz társastáncokkal. Azért is tartom nagyon fontosnak ezt a kurzust, mert egy stílus és technika aktív elsajátítását teszi lehetővé, és ez mindig inspirálja a résztvevőket. És úgy látom, a hazai modern táncegyüttesek manapság az úgynevezett release technikákat művelik, Oei viszont épp az energiára, a dinamizmusra épít. Az idei találkozó sajátossága még, hogy két társulat is kilóg egy kicsit a sorból. *José Besprosvany* művei sok neoklasszikus vonást mutatnak, ami érthető, hiszen ő *Béjárt* Mudra iskolájában tanult, majd a XX. Század Balettjének volt tagja 1983-ig. *Doug Elkins* ma New York kedvence, így együttesének fellépése nem illik bele a koncepciója szerint *IV. Európai Kortárs Táncfesztiválba.* De amikor New Yorkban láttam egy előadásukat, azonnal eldöntöttem, hogy őket el kell hoznom, olyan szellemes és humoros minden darabjuk. Bizarr vegyülékét adják a New York-i utcák tánckultúrájának, a flamencónak és a klasszikus balett paródiájának.

– *Milyen magyar együttesek lépnek fel?*

– Három társulat mutat be új kompozíciókat, és jelentkezik a mindössze egy éve működő Budapest Tánciskola is. E bemutatók különlegessége, hogy a *Zákány Csoport* estjének kivételével a *Sarbo*, a *Természetes Vészek Kollektíva* és a *Budapest Tánciskola* is olyan koreográfiával lép fel a Tánc '92-n, amely kollektív alkotó munka során született.

(F-a)

Grace – Christine Bastin együttese Franciaországból

BÓBITA

ÍRÓALBUM

Brasnyó István

Brasnyó István a jelenkori vajdasági (jugoszláviai) magyar irodalom egyik legjelesebb alkotó személyisége. 1943-ban született Mohol-Gunarason. Szinte minden műfajban jeleskedik. Több gyerekkötet szerzője. A Bóbita olvasóinak a következő vallomással ajánlja Brasnyó István a verseit:

Életem egy olyan szakaszáról szeretnék írni, amelyet teljességgel magam sem gondoltam végig. Az évek során egy-két versem erre vonatkozik, visszavisszatéved arra a tanyacsoportra, ahol 1950-ben meg 1951-ben is egy ideig éltem, hétéves koromhoz képest eléggé magányosan, de a tanyákon mindenki jobbára magányos. Errefelé ezeket szállásoknak hívják. Ha az út mentén az idők folyamán valamilyen rend alakult ki közöttük, akkor pedig sornak. Ezt a részt ott Sicó sornak nevezték, és vagy tíz házból állt. Akik lakták, különbözőképpen igyekeztek hasznosítani magukat: általában földet műveltek, a sajátjukat is, meg a másét is, esetleg alkalmi vagy napszámos munkából éltek, vagy már öregek voltak. Egyik házban egy kovács űzte a mesterségét, a másikban fuvaros lakott, a harmadikban falusi zenész. Volt még egy kovácsműhely, de abban nem dolgozott senki sem, ez anyai nagyapám fivérének a tulajdonában volt, sohasem nyitották ki.

A legfontosabb létesítmény azonban a keskeny vágányú vasútvonal volt – ott futott a házak tövében –, amelyen ősztől kezdve cukorrépát szállítottak az apró, játékszernek tűnő kocsikban, és a mozdonya is ugyanilyen volt. Az éjszakákat a szerelvény a rendes nyomtávú vasút egy állomásán töltötte, ahol az átrakodás is zajlott a hatalmas vasúti vagonokba, s ezt az állomást Csengettyűsnek hívták. A kisvasúton személyszállítás is folyt, csak úgy, mellékesen és nem számítottak föl viteldíjat, mivel sem álló-, sem ülőhely nem volt, az ütközőkön kapaszkodva utazott a tanyák népe, amíg csak a végállomáson rendes vonatot nem ért. Egy alkalommal iskolai kiránduláson így jutottam el egészen Belgrádig.

Másnap már iszonyatos honvágy gyötört. Haza szerettem volna menni a sorra, bérelt házunkba, ahol hármasban éltünk édesapámmal meg édesapám fiatalabb fivérével, aki akkortájt szerelt le a katonaságtól. Hét évig volt katona, és még legényember volt. A legfájóbb pontom bizonyára az édesanyám hiánya lehetett, ám erre talán épp ezért sohasem gondoltam. Alig emlékeztem azokra az időkre, amikor meghalt, s ez akkora sérülést válthatott ki bennem, hogy bizonyára sohasem fogom kiheverni.

Világunkat még a háborút követő szegénység uralta. Amikor az első osztály elvégzése után kinőttünk a palatáblás korból, vigyáznunk kellett a ceruzánkra, mert ha elveszett, szinte lehetetlen volt másikat szerezni. Írni kötelezően jobb kézzel kellett, és nekem könnyű volt, mert jobbkezes vagyok.

Itt, a Sicó soron olvastam először könyvet, kémregényt meg verseskönyvet, de semmit sem értettem belőle. Este gyakran voltam egyedül, és ilyesmivel foglaltam el magamat. 1950 karácsonya előttről emlékszem a betlehemesekre, hogy mennyire húzódoztam a marcona pásztoroktól. Azóta nem láttam betlehemet.

Azon a télen disznóölés volt nálunk, amit be kellett volna jelenteni, de senki sem jelentette, ez valahogy elmaradt. Déltájban beállított egy lódenkabátos ember, és idegen nyelven veszekedni kezdett a felnőttekkel, de végül is alulmaradt. Távoztában vissza-visszaszólt, de hogy mit feleselt, nem értettem. A tél végén a távoli nádasok fölött láthatók lettek a vadkacsák, ahogy magasra emelkednek, és meredeken lecsapnak a vízre. Hangosan trécseltek. Estefelé úgy tűnt, hogy nincsenek is messze. Szinte csak fölnőtt koromban láttam meg azokat a nádasokat, mert tavasszal az apámatt behívták katonának, valahova Boszniába útépítésre, és fóloszlott a háztartásunk.

Ablakunk előtt minden éjjel

Ablakunk előtt minden éjjel
elmegy a kisvonat,
míg én odabenn alszom, mélyen,
és anyáról álmodok.
Az ablaktól három lépésnyire
vannak a sínek,
és a töltés tetején visznek
nagyon messzire.
Ha már elült a szél,
és az éjszaka elég gyapjas és sötét,
akkor jön a vonat: csak dohog, dohog,
hogy remegnek belé kívülről a falak.
De néha látok a sötétben
egy lámpavillanást,
a lámpavillánásban furcsa csillogást:
hogy megáll a mozdony és a fülkéből
kihajol értem a mozdonyvezető,
és én fönn vagyok vele, s már
megyünk is az alvó falun át,
elmaradnak a házak, sötétlik sok tető,
az iskola, a kertek, a templom, a temető,
ahol most úgy remegnék –
de már fut velünk szembe és surrog az éji mező:
a tanyákon csönd, kutya se csahol,
és a sínek mellett sincs senki, sehol,
csak a kenőcsök szaga száll
és a petróleumé...
Most messzire menni ennyire szeretnék,
szeretnék más házat és más falut,
hol az ablakokon zöldellnek a zsaluk,
és a kertekben fenyők, sötétek, mint az ében –
de jól tudom, hogy a reggel úgyis itt talál,
és csak akkor ébredek, ha a bögrében
már megcsendült a kiskanál.

A kovácshoz járok újabban

A kovácshoz járok újabban látogatóba,
aki ha üllőjét döngeti,
zeng az egész falu,
s mert a toronyból nem hallatszik eddig
a harangszó,
mi naphosszat harangszót hallgatunk.
Az asztalon táncolni kezdenek a bögrék,
a tányérja meg halk cikkanással elreped,
s a kisbíró dobja menten bufogni kezd,
ha a kovács az üllőt veri, mint a fergeteg.
A patkolásnál néha segíteni szoktam,
vagy ha a vasat edzik, a vizet mindig én viszem,
majd a fahordóba öntöm
és a vasdarab sikoltva
kéklik fel a víz mélyiben.
A kovács a sötét műhelyből
hunyorog kifelé, ha súlyos pörölyét leteszi:
nézi a gyerekeket, akik
összeszedik szétszórt patkószögeit.
A köszörűn kését megszikráztatja jól,
majd a szárból az ökrök törzsét kimetszi.
Lábat is hasít nekik,
s egészen kajla szarvat,
de ha a gyerekek még szekeret is akarnak,
azt is csinál.
Némelyiküknek már egész csordája van
otthon, az ágy alatt,
a kovács meg napközben
közömbös arccal üti az üllőt
s letörli a kormot, ami az arcára rátapadt.
Újabban úgy gondolom, én is kovács leszek,
kezeslábasom is lesz, s a kék nadrágba
törlöm
kezemről a ragadós kenőcsöket.

Pályázat

Díjazottaink

A Nemzeti Gyermek- és Ifjúsági Alapítvánnyal közösen hirdetett pályázatunkra közel kétezer gyerek küldte be alkotásait. Ezek közül legalább háromszázat jó lelkiismerettel díjazhattunk volna. Sajnos, a nemzetközi HÍD táborban a helyek száma korlátozott, bár az alapítvány így is mindent megtett, hogy minél több nyertesünk eljuthasson Tatára (a tábor színhelyére). Egy helyett két turnusban nyaralnak a gyerekek. Az első turnusba (június 29.–július 12. között) a 10–14 évesek kerülnek, a másodikba a 14–17 év közötti fiatalok. (Az első turnus táborozóinak névsorát pénteki, május 29-i Ifjúság oldalunkon közöltük.) Így a Bóbita pályázatán díjazott nyolcadikosok, aki az évzáró után már gimnazistáknak tekinthetők: a második turnusba kerülnek. Az alább felsoroltak tehát július 13–26. között táboroznak Tatán, hasonló korú ausztriai, felvidéki, kárpátaljai, jugoszláviai, erdélyi fiatalokkal. Íme a névsor:

Kulcsár Dóra (Budapest), *Puchner Ildikó* (Dombóvár), *Ilonka Tünde* (Jászboldogháza), *Gyulai Szilvia* (Budapest), *Busi Judit* (Tiszaföldvár), *Mészáros Adél* (Budapest), *Szijjártó Ágnes* (Budapest), *Kóródi Eszter* (Törökszentmiklós), *Mravik Attila* (Budapest), *Fazekas Olga* (Kisvárda), *Csuti Melinda* (Budapest), *Mata Krisztián* (Budapest), *Tuska Enikő* (Székesfehérvár), *Buzási Gergely* (Budapest), *Kató Eszter* (Doba), *Benedek Katalin* (Budapest), *Mogyoró Anita* (Edelény), *Visegrády Anna* (Komárom), *Sebestyén László* (Jászjákóhalma), *Vay Zita* (Jenő), *Pribay Borbála* (Budapest), *Kátai Gabriella* (Budapest), *Tóth Zsolt* (Nyíregyháza), *Fazekas Anna* (Budapest), *Maszlag Mónika* (Hajdúböszörmény), *Rév Katalin* (Budapest), *Dávid Veronika* (Budapest), *Simon Beatrix* (Mosonmagyaróvár), *Király Lilla* (Budapest), *Tóth Krisztián* (Mosonmagyaróvár), *Jakab Éva* (Budapest), *Takács Alexa* (Mosonmagyaróvár), *Podányi Viktória* (Budapest), *Pogány Ildikó* (Mosonmagyaróvár) és a kismarjai általános iskola következő tanulói: *Telegdi Péter, Szabó István, Nagy Péter, Csengeri Zoltán.*

ERDÉLYI pályázóink közül meghívást kapnak a HÍD táborba (július 13–26. között): *Rigmányi Rita* (Brassó), *Dornescu Adrián* (Csíkszentdomokos), *Fehér László* (Székelyudvarhely), *Lajosi Krisztina* (Nagyvárad), *Zörgő Zoltán* (Marosvásárhely), *Farkas Imola* (Kézdivásárhely), *Merza Mária Magdolna* (Marosvásárhely), *Kovács Zita* (Marosvásárhely), *Kocsis Judit-Mária* (Csíkszereda) és *Csákány Zsófia* (Marosvásárhely).

FELVIDÉKRŐL (Szlovákiából) ugyanebben az időszakban (július 13–26.) Tatán, a HÍD táborban nyaralnak alább felsorolt díjazottaink: *Csehy Zoltán* (Illésháza), *Kosztolányi Mónika* (Komárom), *Kósa Judit* (Léva), *Poór Zsuzsanna* (Nagyfödémes), *Czuth Artúr* (Komárom), *Polgár Ildikó* (Farkasd), *Geiszler Norbert* (Kicsind), *Mizsér Attila* (Fülek) és *Bodzsár Anikó* (Ipolyhosszú).

A Publica Részvénytársaság különdíjában (egy-egy Philips rádiómagnó) részesülnek következő pályázóink: *Egyed-Zsigmond Enikő* (Marosvásárhely), *Csipkés Orsolya* (Gyergyócsomafalva), *Dienes Dóra* (Péterréve, Jugoszlávia) *Virág Adrienn* (Ságújfalu), *Ilonka Tünde* (Jászboldogháza), a *brassói* Április Lajos Líceum diáklapjának szerkesztősége, a *paksi* 4. számú iskola hetedik osztálya, *Kósa Krisztina* (Dunaszerdahely, Szlovákia), *Maszlag Mónika* (Hajdúböszörmény), a budapesti *Mester utcai* „József Attila" Általános Iskola nyolcadik osztálya (Novák Imre tanár úr tanítványai), *Major Zoltán* (Kismarja), *Nagy Róbert* (Kengyel), a *Mohol* községi (Jugoszlávia) általános iskola magyar tagozatosai (Baranyi Kostyalik Erzsébet tanárnői tanítványai), *Dávid Veronika* (Budapest) és a *parajdi* (Románia) iskola meseírói (Kelemen Magda és Szabó Judit tanítványai).

A Magyarok Világlapja Alapítvány az *Új Magyar Hírek* című, a világ magyarságához szóló színes havilap egy évi előfizetésével jutalmazza következő pályázóinkat: *Juszifov Vugár* (Técső, Kárpátalja), *Bartha Loránd-Csaba* (Marosvásárhely), *Kara István* (Kárpátalja), *Geambasu Réka* (Kolozsvár), *Szaszák Katalin* (Buzita, Szlovákia), *Bartos Gyula* (Tiszaföldvár), *Berki Viktória* (Vári, Kárpátalja), *Mata Krisztián, Kulcsár Dóra, Csuti Melinda* és *Mravik Attila* (Budapest), *Kósa Judit* (Léva, Szlovákia), *Egyed-Zsigmond Enikő* (Marosvásárhely), *Molnár Veres Ágota* (Svédország), *Bódi Szerénke* (Örményes, Románia), *Márton Zsófia* (Gyergyószentmiklós), *Keszeg Anna* (Torda), *Molnos András Csaba* (Alsórákos, Románia), *Dienes Zsófia* (Jugoszlávia), *Csontos Katalin* (Nagyvárad), *Csákány Csilla* (Marosvásárhely) és a *budiszavai* (Jugoszlávia) általános iskola magyar tagozatos tanulói.

A Ready Made galéria értékes tárgyjutalomban részesíti következő pályázóinkat: *Tóth Gáti Norbert* (Kolozsvár), *Kertész Ágnes* (Dombóvár), *Szatmári Katalin* (Kunbaracs), *Jakab Judit* (Sepsiszentgyörgy), *Marton Krisztián* (Székkutas), *Hézser Andrea* (Vári, Kárpátalja), *Béres Manuela* (Mohol, Jugoszlávia), *Wirt Ágnes* (Budapest) és *Bondár Róbert* (Hatvan).

Gratulálunk a díjazottaknak, és sok sikert kívánunk – következő pályázataikon is.

Major Zoltán (Kismarja): Juhász

Háry János Akadémia

Ne menj a víz alá!

Nagy a nyüzsgés, sokan vagyunk, panaszolták akadémiánk jeles hazudozói – és amikor ezt mondták, nem is füllentettek. Néhányan azt javasolták, váljunk ismét vízi lényekké, hiszen – és ez bizonyított, tudományos tény – amúgy is a vízből indult el a földi élet. Miért ne térnénk hát éppen oda vissza.

Én már tanulmányozni kezdtem a vízipipázást, mert a pipáról a víz alatt sem akarok lemondani. No, de hogy mégsem mentünk a víz alá, annak egy versbe szedett tudományos dolgozat az oka. *Hegedűs Szilveszter* salgótarjáni tanuló küldte az elménket megvilágosító művet. Először ő is a tengert isteníti, de azért figyeljünk csak jól oda a vers végére: *„Hatalmas, kék óriás. / Benned kutatni kihívás. / Innen indult el az élet. / Valaki ennél szebbet mit kérhet? / Itt él a legnagyobb állat, a bálna, / Előtte mindenki tátott szájjal állna. / A tengerben a vihar égtelen / – Ilyen hát e gyilkos végtelen."*

Hát, mit mondjunk, e leírás szerint is vannak még hiányosságok a tengerben: nincsen például ég – mégis van vihar. Igaz, ez a nagy nedvességen belül azért afféle száraz vihar, hiszen zápor nincsen a víz alatt. De a legnagyobb baj az, hogy ott a bálna, „aki" előtt mindenki tátott szájjal állna. Nincs mese: a csodálkozástól tátva maradna a szánk. És akkor nyilván megfulladnánk, mert ha a vízben tátott szájjal állunk, akkor bizony törvényszerűen ez következik be. Hát ezért nem élhetünk a víz alatt. Milyen világ az, ahol nem lehet tátott szájjal csodálkozni?! Jó, hogy Hegedűs Szilveszter idejében figyelmeztetett. Nem mentünk a víz alá. Ezt az akadémiai ülést is megúsztuk szárazon. És várjuk a további nagyotmondásaitokat, vidám történeteiteket, rajzaitokat. (Cím: Új Magyarország, 1085 Budapest, Blaha Lujza tér 3. A borítékra írjátok rá: Bóbita).

Szávai Géza

A lélek realistája

Jean Cocteau jellemezte így találóan Emericet, a magyar származású festőművészt. A világhírű művész 1919-ben született, és tizenegy éves volt, mikor szüleivel Párizsba távozott. Alkotásai tegnaptól hazai környezetben is láthatóak, retrospektív kiállítása nyílt délután a Magyar Nemzeti Galériában. Képünkön balról: dr. Bereczky Loránd, a Magyar Nemzeti Galéria főigazgatója, a kiállítást megnyitó dr. Bogsch Árpád, a Szellemi Tulajdon Világszervezet főigazgatója – és maga a művész: Emeric

Cser István felvétele

Ruttka Ferenc tárlata

Pilisben nyílik kiállítása *Ruttka Ferenc* festőművésznek holnap délután hat órakor a helyi polgármesteri hivatal dísztermében, a Kossuth Lajos utca 47. szám alatt. Műsor is lesz, melyen a művész barátai működnek közre – *Baranyi Ferenc, Béres Ferenc, Keleti Pál, Kibédi Ervin* és *Tomsits Rudolf. Varga István*, a kiállítást szponzoráló VAREX Kft. főigazgatója mond bevezetőt, a festőművész munkásságát pedig *dr. Illanicz György* polgármester méltatja. A tárlat október 4-ig tekinthető meg, s minden megvásárolt képhez egy-egy, a közelmúltban megjelent Ruttka-album is mellékeltetik, benne Kibédi Ervin klasszikus szépségű verssoraival.

A jó tankönyv rossz üzlet

A Tankönyvesek Országos Szövetségének a napokban megrendezett tanévnyitó közgyűlésén megtudtuk: az 1993–94-es tanévtől a nagy példányszámú közismereti tankönyvekre szánt állami támogatással az iskolák gazdállógiai és a bibliai témájú könyvek iránt, így több katolikus kiadóval közösen megjelentettük *Békés Gellért* és *Dalos Patrik* fordításában az Újszövetségi Szentírást, s ezt követte a Kis Bibliai Atlasz. Majd azzal a céllal, hogy

A hét filmjei

Sikerbukások

Azt mondta a pár nappal ezelőtti sajtótájékoztatón az új filmforgalmazási vállalkozás hazai ügyvezető igazgatója (régi és igen tájékozott szakember a mozis szakmában): *manapság nálunk már a filmsikerek is bukások*, mert a legnagyobb közönségfilmek sem vonzanak több nézőt néhány tízezernél.

Nincs okom kételkedni az állítás igazában. Már csak azért sem, mert naponta tapasztalhatom: akármekkora is egy akciófilm híre, akármekkora nevek játszanak is benne, a film rövid idő alatt lefut, a közönség gyorsan elapad, s a mozik kongó széksorok előtt vetítenek. Az okok szerteágazóak, de *egy* ok igen nyomósan befolyásolja ezt a halványabb és halványuló közönségérdeklődést: *maguk a most már alig követhető számban létező filmforgalmazó vállalatok szívják el egymás elől a nézőket azzal, hogy hetenként három-négy úgynevezett sikerfilmet dobnak piacra.* Csak számolni kell, s máris kiderül: a különben is egyre kisebbedő közönségtortából mennél több szeletet vágnak ki a forgalmazók, annál kisebb jut egynek-egynek. Tehát nem valótlan az állítás: nálunk a sikerfilmek is bukások, mert 50-60 ezer néző (ami már nagy szám!) nem hozza be a költségeket.

És mégis, a mókuskeréknek pörögni kell. Nem lehet tétlenkedni. Minél gyorsabban, tulajdonképpen már a nyugat-európai bemutatókkal egy időben piacra kell dobni az új filmeket. Szinkronizálva, mert a feliratok olvasása a fél-dislexiás nézőket fárasztja. Mire a pár szavas szöveg végére érnek, már új mondat van a vásznon, s akkor jön a kiabálás, anyázás, „ne kapkodd,

Bugsy

Az egyiket az viszi, hogy sikerrel ötvözi a gengszterfilm és a karriertörténet (a korlátlan lehetőségek hazájában élő mesés-rózsaszín karriertörténetek) sajátosságait. A ugyanis mindközönségesen arról szól, hogyan sikerült létrehoznia egy máskülönben teljesen szabályos, teljesen gátlástalan és teljesen *amerikai* amerikainak, bizonyos Benjamin Siegelnek egy megintcsak teljesen amerikai vállalkozást, amely ma maffiózókat (vagy gensztereket, ahogy tetszik), aztán maga is körülbelül hasonló sorsra jut. De addigra megvalósul a szórakoztató-ipari város terve, s hiába esik szerelembe a szép filmszínésznővel, Virginiával (Anette Bening), a nő sem jobb a Deákné vásznánál, sőt, gátlástalanul megkopasztja Bugsy urat. Körülbelül ennyi a történet lényege. Van ebben egy adag *Bonnie és Clyde* (nem véletlenül; Bugsyt *Warren Beatty* játssza), egy adag *Gengszterek Klubja*, némi gengszterromantika és valamelyes *Vég-Vegas*, amiben elsők és páratlanok vagyunk a világon!

Miután azonban a filmet az a *Barry Levinson* rendezte, aki az *Esőemberért Oscart* kapott, szerencsénkre tisztes kivitelű munkát láthatunk. Levinson nem engedheti meg magának, hogy egy bizonyos szinten alul működjön, s hogy ne alkalmazzon jó színészeket. Beattyn és Beningen kívül például (még kis szerepekben is) olyan neveket, mint *Harvey Keitel, Elliot Gould, Ben Kingsley, Joe Mantegna.*

A másik sztárparádéfilm, a

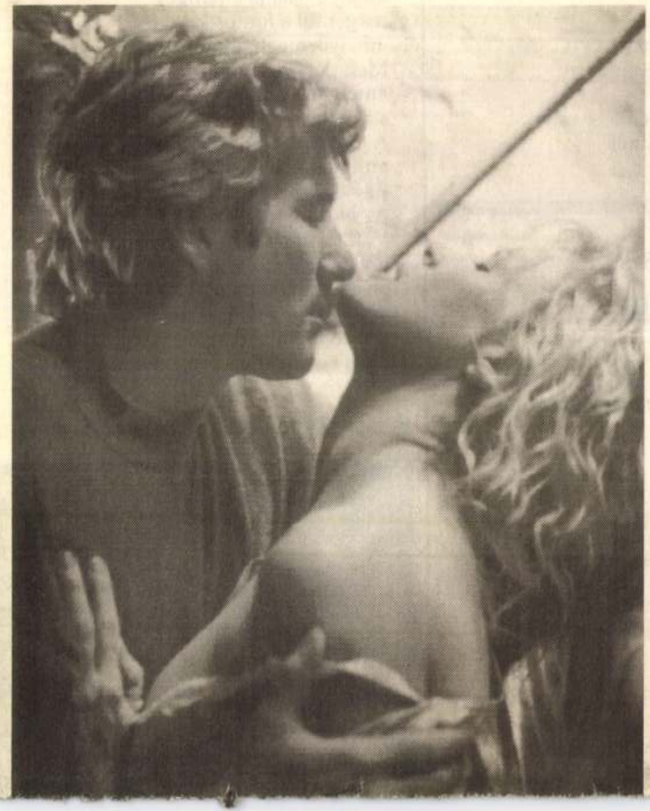

Dermesztő szenvedélyek

sem sokkal kevésbé előregyártott. A pszicho-suspense jól kitaposott ösvényen jár. Lélektani krimi tehát, amelyben egyébként igen ügyesen tartják fent a feszültséget, s hozzák a nézőre a frászt úgy tízpercenként. Csakhát ebből a műfajból már annyi került a piacra, hogy kissé unjuk. A kiváló pszichiáter orvos (a nagyon férfiasan őszülő, nők bálványa *Richard Gere*) és a vadítóan szexi, ám legalább annyira rafinált, csavaros eszű szőke szépség (*Kim Basinger*) először csak szimpla szerelmespárnak látszik, de aztán, több kiszámítható és egy vagy két kevésbé kiszámítható fordulat után kiderül: itt egy hatalmas játszmáról van szó, és a szenvedélyek éppúgy nem igaziak, mint a *Bugsy*ban Warren Beatty szívdöglesztő mosolya. Ha látták *A félelem foka* vagy a *Végzetes vonzerő* című filmeket, tulajdonképpen a *Dermesztő szenvedélyek*et is látták. Igaz, egyikben sem volt halálos végű

Ruttka Ferenc

Bisztray Ádám

Elődök

Valaki mindig homályban marad,
vettetik tűzre ige és matrikula,
mégis zeng ős-nevekkel a Himnusz,
szobormereven állnak tornacipős névtelenek,
fénylik fölöttük a hajnali hágó,
mintha ennek a sugárzásnak
nem lenne felezési ideje.
Végtelen hosszú asztalnál könyökölnek,
a diófa éppen levelet hajt,
de kettős síkban tanyáznak
elköltenők és születők együtt,
miközben fenn a bor nem fogyhat el,
föld alól pedig zendül régi dal,
mormog tanács, szótlan üzenet,
és aki társul hozzájuk holnap,
fejével aláfordulva,
meséli híven volt tetteit.
Csak a megvilágítás változik,
a fáklyáé szeszélyes út,
egyre más arcot keres magának,
legyen más az időnek fénye-tükre,
mint Vajk szeme, első pillantása,
az amerikás Bartóké,
Széchenyi pisztolycsöve Bécsben,
Bolyai-posztulátum, elégett lúdtoll
és Illyés fölemelt újja.

Lászlóffy Csaba

Itthon

A külső határok nagyon beszorítottak.
(Már nem is az én szobámban ülök.)
Vigasz-e, hogy a határon innen vagy túl
minden recseg ropog?

Mintha minden alkalommal
újabb darabkákat törnének le rólam.
Észre sem veszitek, ami elgurult –
ha legalább szétoszthatnám az ujjpereceket,
porcogókkal és idegvégződésekkel együtt
a csigolyákat. (Nem bársonyba pólyálva
megőrizni, mint holmi kitüntetéseket,
de mégis!) Majd ha a kutya szimatolva
hulladékaim láttán felhorkan,
bizonyára a család is lehiggad.

*

Hízottan vagy aszottan egyremegy
(s ha egyre inkább: nem megy?) –
ahogyan kezdődik valami

Simonyi Imre

Tető, szakadék

Valaki kiáltott amott a hegytetőn.
Ám mitől hangzik úgy
mintha a szakadékból?

De hát miről is beszélnek maguk
tulajdonképpen szomszéd úr?
Hogy senki se kiáltott volna
– hát az meg hogy lehetne?
Hiszen nem létezik akkora csend
hogy valahol valaki
ne kiáltana bele valamit:
egy kiáltást.
Az persze mindegy
majdnem mindegy
hogy az ormon
vagy a mélyben.
Mivel a hang a fontos
meg a telitorok
amelyik kiáltja a hangot
meg a fül a fontos
amelyik meghallja.
Meg persze a csend a fontos
amelybe kiáltani lehet
s fülelni.
A csend a fontos hát szomszéd úr
amit kettőbe hasít egy kiáltás.
Egy egész csendet – két fél-csendre.
Az előzőre meg az utánira.
Van fogalma magának szomszéd úr
mekkora az a csend
az a kettőzött csend
amelybe egy néma kiált
s három milliárd süket hallgat
mint egy fületlen pitykegomb.

Csukás István

Szerezz egy kiskutyát

Ha búskomor vagy s nem birod már:
szerezz egy kiskutyát!
Más adta a tanácsot, vagy én találtam ki,
nem is tudom, de mikor ölemben
hazavittem a szipogó szőrgombolyagot,
a pisiszagú, tejszagú nyivákolót,
az ujjamat csecskét szopogatót,
a csecsemőként elalvó dundi szuszogót,
keserű redőim kisimultak, véreres
szememből anyapillantások röpködtek
lágyan, hogy feleségem elfordulva kuncogott.
S utána hetekig nem aludtam, mert
fölsírt éjszaka s rohantam vele a teraszra
pisilni és kakilni és gügyögtem neki,
dörmögő, röhejes kanbába, ugatni
tanítottam a szomszédok nagy örömére,
csipát töröltem a szeméből, tejecskét
melegítettem, házat szögeltem buzgón,
nagyokat ütve a körmömre s sziszegve
káromkodtam, de már másként mint eddig,
emberivé lazultak a zongorahúr-idegek,
fura, rég elfelejtett gyerekkori dalokra
hangolta a csöppnyi vakkantgató,
hogy már-már vidáman dudorásztam,
feleségem a kutyakönyvet bújta,
a fütyülni tanult, elválasztva tőlem
okosan, hogy rendes, normális eb legyen,
s nevet adtunk végül: Frici, Fricus,
Fricike, hadd válassza ki, ami tetszik
neki, s elpirultam örömömben, amikor
megdicsérte az állatorvos, hogy bár
vitathatatlanul keverék, de nagyon
értelmesnek látszik! Mint a gazdája,
hencegtem nyíltan. Hát így vagyunk,
egymással örömöt keverve s nincs tovább,
ha ellep a bú: szeress egy kiskutyát!

Nagy Gáspár

A halál kutyái

Egy derűs szeptemberi délelőttön megtudtam ott San Franciscóban, hogy Podolszki Jóska is! és Úristen már két éve! mivel voltam én elfoglalva ha 86 őszén csak úgy átlapoztam az újságokat az életemben kellett volna egy nagyot lapoznom éppen de újfent falhoz állítottak szeptember élesre köszörült dárdái és a fortyogó magyar világ – arca átvillant egy ajtónyitás fekete üvegében amikor Dankó néni fénybe szórta szavait a drága fiúról akivel én dehogy gondoltam már évek óta – miértmiértmiértnemnemnem??? pedig nagyon megjegyeztem magamnak talán 1980 szeptemberének első napjaiban a kanizsai írótábor*-ban aholis estelente égett a szeszláng s ama kékségből éppen kihajolva pontosan szólt vissza Bori tanár út meglepően sarkos tételére foszforeszkált bizony villámos mondatától a levegő és a kocsmaégbolt-alja de teteje volt a szólott szónak mert másnap nyugodalom honolt kellett is hiszen Dobó Tihamér (Úristen Ő is elment!) házi tárlatán a fantasztikus* Tisza-sorozat *elé gyültünk csaholó kutyák társaságában és nyálunkat csorgattuk néhányan nagy-nagy műbarátok legelöl Pap doktor/költő és Koncz ügyvéd/költő meg Tolnai vidéki/költő és Sziveri szerkesztő/költő és még legalább ennyien de mi hátul Podolszkival kicsit még a kutyákat vadítottuk egy szeptemberi derűs délelőttön ott Kanizsán és aztán fölordítottam San Franciscóban: Úristen a halál kutyái...!*

(1988–89)

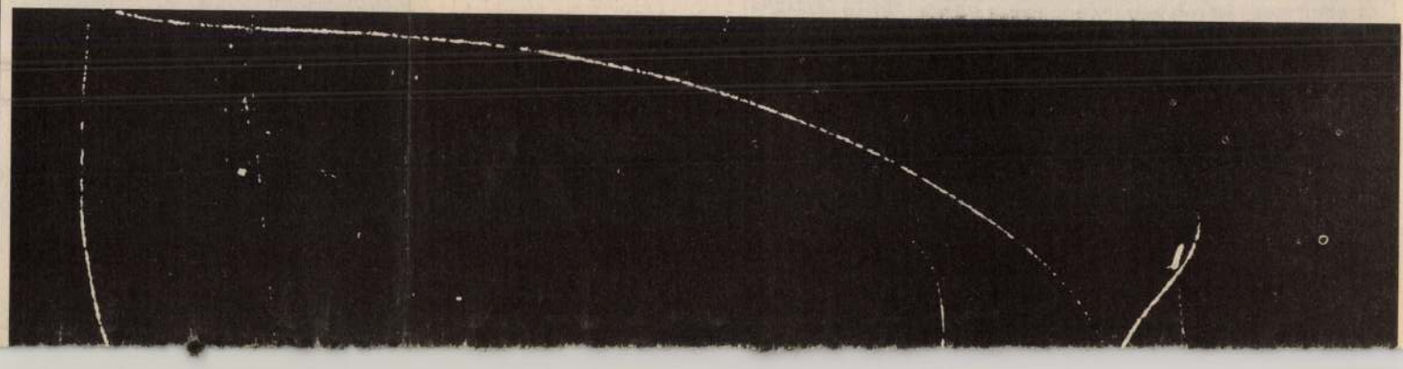

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
Ruttka Ferenc
MAGYAR IFJÚSÁG
1985 MÁR 6.
1021

TÜCSÖK CIRIPELÉS

RÁKOSY GERGELY
ELBESZÉLÉSE

RUTTKA FERENC RAJZA

Ruttka

, 17. szélességi fokn

Király Ernő vietnami riportja

jaiban ülnek... De ma
ól a korosztályról nem
doskodnak megfelelően,
s távlati terv arra, hogy
olnap hasznos polgárait
eljük belőlük. Nagyon ke-
az iskola és az iskolában
ltött idő is csak két óra,
szor a legmelegebb nap-
kban. Az egészségügyi
gram is csak szimbolikus
osi vizsgálatra korlátozó-
, esetleg egy oltásra, vagy
ány zsemlye kiosztására
jed ki. Elképzelhető, hogy
a primitív, hanyag, terv-
küli nevelési rendszer mi-

Megverve, megalázva — valahol Dél-Vietnamban

Párizs

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
MAGYAR HÍRLAP
1972 FEB 27

Ruttka Ferenc

Ruttka Ferenc rajza

Juhász Feren

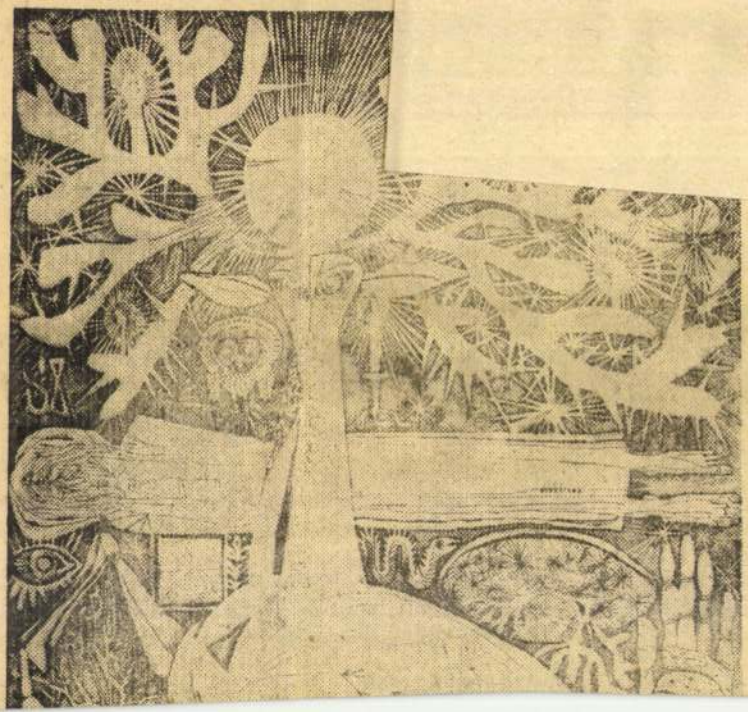

mogul
pei, hasonlatai
gározzák az alko
si erőfeszítéseit;
befejezése is a
danivaló pontos

Persze a mesék,
kat követő új, na
ország sem zárj
a „rövidebb" lí
A nagy, történel
befejezése után
virágok hatalm
Juhász Ferenc
lírai versei. A
dott életem, a
a *Könyörgés köz*
megannyi ars
egyben búcsút
ifjúság — csepp

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MAGYAR HÍRLAP

Ruttka Ferenc

1971 DEC

1021

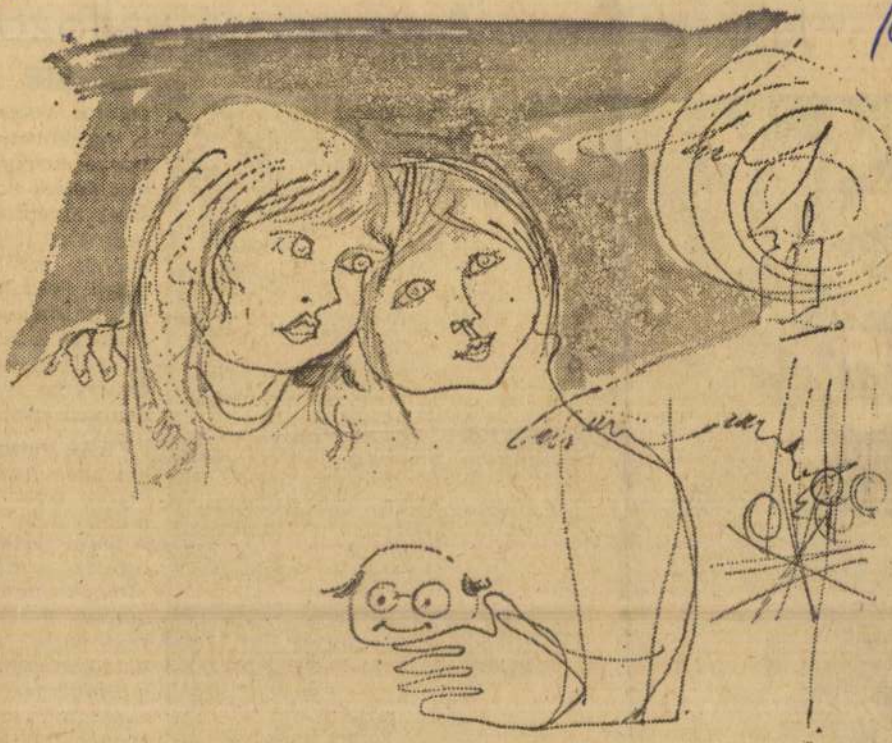

Ruttka Ferenc rajza

HÚSVÉTI KONCERT

zett székházát.

Hidvégi István, az intézet igazgatója elmondotta, hogy az új székház átadása egybeesik az intézet fennállásának 23. évfordulójával. *A lengyel fővárosban a baráti szocialista országok kulturális központjai közül a Magyar Intézet alakult meg elsőként.* Megnyitása óta több mint 4000 előadást, találkozót, barátsági estet, kiállítást és más rendezvényt szervezett. Ezenkívül — az ország különböző részeiben — több mint 10 000 filmvetítéssel segítette elő hazánk, a magyar művészet népszerűsítését. *Az intézetnek csupán ta-*

FELHÍVJUK OLVASÓINK FIGYEL-

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
MAGYAR HÍRLAP

Ruttka Ferenc

1021

Ruttka Ferenc rajza

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MAGYAR IFJÚSÁG

Ruttka Ferenc

1973 JUL 27

1021

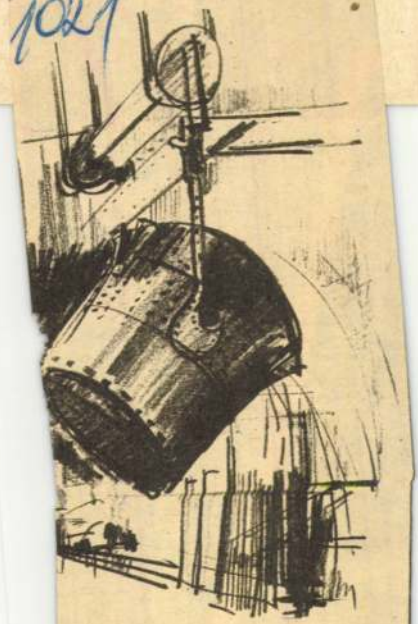

Ruttka Ferenc rajza

Játékszín a Pes
ermében: Sze,
s hazug (Sze:
11, Cs: Bemu

Corona Pódium
kicsiknek (d
és antihősök
ynevezett régi jó világban (7) —
: Arcok és harcok (7) — P: Az
színházam (7) — Jövő V: Apró-
dium (7).

Egyetemi Színpad: V: Halász
lit és a Bojtorján együttes gyer-
kmúsora (de. fél 11) — H: A
rit együttes koncertje (7) — K:
Időváltozás sűrű vize" (7) —
: Jean Vigo Filmklub 1/1. (fél
s fél 8) — Szo: „Álom a vár
tt" (7) — Jövő V: Bors néni
. fél 11), Karinthy Frigyes:
nibusz (8).

Zeneakadémia: V: Alfons és
lys Kontarsky zongoraestje
ongorabérlet 3. fél 8) — H: A
dapesti Filharmóniai Társaság
ekara (BFTZ-bérlet 1. fél 8) —
Liszt Ferenc Kamarazenekar
szt Ferenc Kamarazenekar 1.
8) — Sze: Magyar Állami
ngversenyzenekar (Bartók—R.
auss bérlet 2. fél 8) — Cs: A
gyar Rádió és Televízió Szim-
ikus zenekara (Téli bérlet C 1.
8) — P: Smetana-vonósnégyes
esterbérlet 2. fél 8) — Szo: Mar-
Haselböck orgonaestje (fél 8)
Jövő V: Yehudi Menuhin és
emy Menuhin szonátaestje (év-
zadok muzsikája 3. fél 8). —
Terem: V: Új Budapest-vonós-
yes (Fiatal művészek Bartók-
ngversenyei 1. fél 8) — Szo:
y Péter zongoraestje (fél 8).
Vesti Vigadó: Sze: Csajbók Te-
la, Szelecsényi Norbert a Nép-
sereg Művészegyüttesének fér-
ra, a Debreceni Kodály-kórus
ado bérl. 1. fél 8).

kaptam. Rötseges volt. A kis öregasszony hallgatja, és eszébe jut a szerdai hideg lencsefőzelék. Már bőrösödött. Töri a fejét, hogy elterelje gondolatait az undorról, és akkor eszébe jut Baden-Baden. Ahol egy hétig a fia vendége volt. Tilda úgy hallgatja a történetet, mint a kinyilatkoztatást. Még bólogat is hozzá. Pedig már a könyökén jön ki. És a kis öregasszony mesél, csillogó szemmel. Hogy a panzióban, ahol Terikével, a nővérével lakott, valósággal a tenyerükön hordták őket, és hogy az a drága jó fiú mindent előteremtett. Még Stuttgartba is elkocsikáztatta őket. Tilda jól tudja, hogy az a drága jó fiú négy esztendőn át egyetlen sort sem írt az anyjának, nemhogy pénzt küldött volna neki. Azóta se nagyon. Pedig ez a baden-badeni váratlan kiruccanás már úgy három éve volt. De Tilda diszkrét idős hölgy, mindezt nem említi. Minek bolygatni a lélek békéjét. Klárika érezik, hogy

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-743, 340-726

Ruttka Ferenc, grafikus

MAGYAR NEMZET

1981 OKT 1 7

latban volt...

A Magyar Nemzet galériája

1021

Ruttka Ferenc rajza

Ruttka Ferenc

Ruttka Ferenc festőművész alkotásaiból nyílt tárlat kedden Kecskeméten, a Tudomány és Technika Házában. A zene és a képzőművészet egymásra hatását, az ember és a természet együttélését ábrázoló kutató festmények november 20-ig tekinthetők meg.

Magyar Nemzet 1984. XI. 7.

— *Megírhatja* aggodalmaskodó főigazgató —, *19[illegible] dés éve lesz és 1[illegible] én ünnepélyese itt, a Várban Könyvtár.*

— És addig, csi esztendeig mi le nyi Könytár olvasnivaI?

— *A könyvtár leszűkült olvasószolgálattal a költözködés idején is az olvasók rendelkezésére áll.*

A tamáskodó riporternek a raktárakat mutatják meg legelébb, bizonyságul. *Hétszázezer kötet,* illetve folyóirat és *majd a Corvináink is. Úgy tervezzük, hogy a könyvtárnak ezek a részei szombatokon és vasárnapokon is a látogatók rendelkezésére állnak. Nemcsak a könyvolvasásra, hanem a könyvtár általánosabb megtekintésére is mód nyílik ily módon. Szemben a kiállí-*

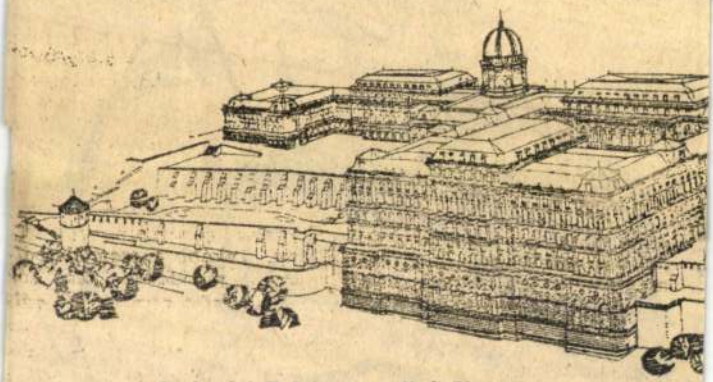

A Budavári Palota nyugati épületszárnya a Nemzeti

plakát (válogatás a kevésbé használatos kiadványok közül) már itt van fönn, a Várban, csakugyan. A „tornyokban", az északi és déli toronyban, tizenegy-tizenegy emeleten. .

tótermekkel a négy különgyűjteményi tár kap helyet, Színház és zeneműtár (ennek galériáján zenehallgatási lehetőség is lesz), kéziratok és ritkaságok tára, térképtár, kisnyomtatványok, valam

Ruttka Ferenc
grafikusművész

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MTI SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1983 MÁJ - 7

MAGYAR NEMZET

1021

Ruttka Ferenc rajza

árát tükröző felárból. A Szovjetunió a tárgyalások során elállt eredeti elképzeléseitől, mármint, hogy földgázának árát szorosan a kőolajárhoz igazítsa. Végül is ez a lépés vezetett a tárgyalások sikeres, gyors befejezéséhez. Hogy mennyiért kapja az NSZK a szovjet földgázt? — annyi derült ki a szerződések nyilvánosságra hozatala után, hogy a szovjet földgáz ára *kevesebbe kerül majd az NSZK-nak, mint amennyiért Norvégia 1986-tól szállítaná földgázát.* Nyugatnémet források szerint a gáz köbméterenkénti ára valamivel 20 dollárcent alatt alakul. Ez mindenképpen a szovjet földgáz *versenyképessége mellett szól.* Érdekes az a kikötés, mely szerint a földgáz árát *bármelyik fél kívánságára újból meg lehet*

tett megállapodást. Ezzel gyakorlatilag *megnyílt az út* Ausztria számára is, hogy hasonló szerződéseket kössön. Az osztrák kőolajipari vállalat, amely ebben érdekelt, abban bízik, hogy szintén hamarosan aláírhatja a Szojuzgazexporttal a megfelelő megállapodást. Ausztria csővezetékekhez szükséges berendezéseket és felszereléseket szállítana, amiért a Szovjetunió gázzal fizetne.

Matkó István

Ruttka Ferenc

Magyar Hirdető
Sajtófigyelő

MAGYAR HIRLAP
1981 NOV 29

/1021

Ruttka Ferenc rajzai

ismert tandrámákra. Ez a rende-
zői felfogás *mélyebben* is brechti:
ahogyan egy korszerű *Kurázsi*
mamában is mindig megtalálan-
dó a *magatartásnak* és a világgal
való *konfliktusnak* a harminc-
éves háború viszonyain túlmuta-
tó érvényessége, abban az érte-
lemben keresi Valló a köpenicki
szélhámos számunkra érdekes

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Ruttka Ferenc, grafikus

MAGYAR HÍRLAP

1982 JUL 31

1021

Ruttka Ferenc rajza

Ruttka Ferenc festőművész

RUTTKA FERENC festőművész kiállítása április 10-től látható a Mezőgazdasági Szövetkezetek Házában (Budapest XII., Normafa út 54.). A tárlat április 20-ig naponta 10-től 18 óráig tekinthető meg.

Népszabadság, 1985. IV. 5

ivalók

eket is. A támogatás mértékét a nyugdíj nagysága határozza meg. A nyugdíjasok körében most Sopron és Hajdúszoboszló a legnépszerűbb, a legtöbben oda váltottak részvételi jegyet. A fővárosi értékesítési iroda kéri, hogy ügyfeleik hozzák magukkal a nyugdíjról szóló igazolást — ez lehet a nyugdíjszelvény vagy egyéb hiteles tanúsítvány, amelyből meg lehet állapítani, hogy mennyi a havi nyugdíjuk. Ha házastársukkal kívánnak együttesen üdülni, mindkét nyugdíjszelvény bemutatása szükséges. Az üdülésre az üdülőszanatóriumok kivételével magukkal vihetik unokájukat is, de a gyermek üdüléséhez nem kapnak támogatási utalványt.

Befejezésül érdemes megjegyezni, hogy amelyik jogi személy hamarabb vásárol utalványokat és azokat gyorsan továbbadja, annak munkatársai az értékesítési irodán a teljes negyedévi kínálatból választhatnak. Az első negyedévben üdülni szándékozó nyugdíjasok is jól teszik, ha minél előbb fölkeresik az értékesítési irodát.

Bányai János

Ez van!

Mónus Áron: Csurka alkalmas az ország vezetésére — Kérdésünk: melyikére?

*

Első számú közellenség: az ittas vezető — Főleg, ha olykor a józan is úgy vezet, mintha ittas lenne.

*

Iliescu: van, ami összeköt bennünket — Ó, elnök úr, tehát ön sem rajong Funarért?

*

Walesa hercegi címet kapott — Megint valami, ami nem nekünk jutott először az eszünkbe!

*

Negatív rekord: sosem volt még ilyen kevés a répában a cukor — Már a répának sem telik rá!

*

HM-gond: ki döntsön a hadsereg bevetéséről? — Na és a szántóföldekéről?

*

Gazdasági gond: mi a teendő, ha nincs megfelelő fedezet? — Egyszerű: hátrább kell vonni egy középpályást!

*

Csurka: nagy nyomás nehezedik rám! — Régóta mondjuk: le kéne fogyni.

*

Mit mondott a tengerészgyalogos Mogadishu előtt a menyasszonyának? — Amália! Ez itt most már Szomália?! (Elnézést!)

*

Meghívtuk az expóra Thaiföldet és Japánt — Hurrá, hárman már leszünk!

*

Torgyán: hosszú menetelésünk addig tart, amíg meg nem nyerjük a választásokat — És mennek... és mennek... és mennek...

*

A kormány felfüggesztette Hankiss Elemért — Érthető. Kell végre egy kis sikerélmény!

*

Király B. Izabella kisöpörné Hofit a színpadról — Utána meg felülhetne a seprőjére.

(peterdi)

Lapról lapra

A folytathatóság dilemmái

Sokféle értékes szellemi áramlat szakadt meg s feledtetett el az újkori magyar történelem viharos évtizedeiben, Jászitól Bibóig megannyian kényszerültek „külső-belső" szellemi emigrációba. Érthetően vetődik föl tehát az igény napjainkban, hogy mind-ezeket újra közös kincsünkké tegyük, hátha végre oly kor következik, amelyben nem a kirekesztés, hanem a befogadás lesz sajátunk.

Más kérdés, hogy minden ott folytatható-e, ahol abbamaradt, hiszen súlyos évtizedek boltozódtak föléjük: stílus és gondolat egyaránt elavulhatott. Sokan az „egyenes folytatásra", mások, s vélhetően több joggal, a megújításra szavaznak. Mindezt elmondhatjuk most, amikor régi folyóirat indult újra, a liberális és konzervatív eszmeköröket hajdan nemesen ötvöző Magyar Szemle.

Pedig a Magyar Szemlét a „gazda", az úri Magyarországot átmentő s újraépítő-korszerűsítő Bethlen István gróf alapította, csakhogy azután Szekfű Gyula, minden idők egyik legnagyobb magyar történésze szerkesztette s formálta európai színvonalúvá.

A Magyar Szemle újraindítói érzékelhetően a megújulva folytatást választják. Fel kell fedezni mindazokat, akik méltatlanul elfeledtettek — s a főszerkesztő, Kodolányi Gyula bevezetőjében sorolja is őket —, de — mint írja — „pillanatba béklyózottságunk csak úgy rázható le, ha a jövő felől közeledünk a jelenhez, ha a teljes lét és a teljes szellem felől pillantunk a politika, a közösség és az egyén minden ügyére. A saját válságunkra és az egész vajúdó világ válságára". E gondolatokat tükrözni látszik az első szám teljes anyaga: a vajdasági Végel László nyílt levele a nemzetiségi kérdések megoldásáról, Willy Kraus A szociális piacgazdaság című „válságkezelő receptet kereső" tanulmánya, aztán a Mádl Ferenc-munkabizottság anyaga a bős—nagymarosi vízlépcső építéséről, Szalai Attila és Borbándi Gyula írásai.

Sz

s hazai

honia

Ködalakok

RAKÉTA REGÉNYÚJSÁG

Karácsony előtti hangulat jellemzi a *Rakéta Regényújság* most megjelent, 50. számát. Krúdy Gyula elbeszélésében csodálatos ködalakok igyekeznek a hajnali misére. A nevelőotthonból kiszökik egy kissrác, és Jézussal találkozik Koncz Károly novellájában. Elkezdjük folytatásokban közölni Daudet kalandokban bővelkedő derűs humorú klasszikus regényét, a *Tarasconi Tartarint*, a franciák és a svájciak Háry Jánosáról.

Természetesen krimink, *A Lázár-fa* is folytatódik, sőt egy kriminovellát is olvashatnak egy hölgyről, akinek különös hobbija van — a gyilkolás.

Salome utódai című írásunkból — többek között — felelevenítheti bibliai ismereteiket, Li Jü kínai írótól pedig megtudhatják, milyen a kívánatos nő.

Jókat derülhetnek a *Rakéta Light* humorán, és a nagy karácsonyi főzések előtt kipróbálhat néhány receptet az *Új étkek, tippek, fortélyok* alapján.

Esküvő ÉS kábítószer

Megjelent az ÉS legújabb száma.

Az első oldalon Dippold Pál publicisztikája mellett Megyesi Gusztáv a legutóbbi Habsburg-esküvőről ír, feltéve a kérdést: miért vagyunk mi irigyek, ha egy szép és nemesi párt látunk egybekelni.

Molnár Erzsébet a hazai kábítószerügyeket mutatja be, bármilyen drámai is a helyzet, valahol mégiscsak mulatságos, hogy hovatovább kábítószer-hatalom lettünk. Esterházy Péter „kékharisnya" rovatában Váli Ádám festőművész könyvéről ír, az ÉS és a PR tévé közös televíziós sorozatában pedig Párkány László, a rádióújság volt szerkesztője vitatkozik Szegvári Katalin múlt heti cikkével, milyen is volt a szocialista televízió. Bonifert Mária a felsőoktatás finanszírozásának lehetetlen állapotát mutatja be. Horváth Elemér versei mellett Vrannai Katalin az ÉS riporterversenyében a magánerős építkezéseket elemezve arra a következésre jut, hogy kilátástalan a helyzet, ott vagyunk, ahol évekkel ezelőtt voltunk, legfeljebb most a kapitalista építőipar nem épít.

Élet és Irodalom: már kapható.

Félmilliós játék hajó

A vicclapok vicclapja, a londoni Punch közölte először azt a karikatúrát, amely a most már színes nyomású, nagyobb terjedelemben megjelenő Műkincs Figyelő címlapján található.

— Aki ezt a licitálás művészetét bemutató rajzot megismeri, biztos, hogy otthonosabban mozog majd a művészeti aukciók világában — tájékoztat Bátki Mihály szerkesztő. — De ha a rajz kevésnek bizonyulna, tájékozódhat cikkeinkből, amelyek a legutóbbi festmény-, szőnyeg-, könyv-, bélyeg- és numizmatikai aukciókról számolnak be; befektetési tanácsot adnak, és eladási lehetőségekkel ismertetnek meg. De megtudhatják azt is, hogy mikorra várhatók vissza a magyar műkincsek a volt Szovjetunióból, miként óvjuk üveg- és porcelánrégiségeinket, hogyan fizettek félmillió forintot egy játék hajóért Budapesten és hányféle aláírása volt az „üvegkirály" Gallénak.

I. A.

Nem hiányozhat videója mellől a

video magazin

Az ünnepi szám tartalmából:
Spielberg és a Hook
Sztárportré: Debra Winger, Joe Pesci, Christopher Lambert
Poszteren: Chuck Norris, Csillagok háborúja
A galád család karácsonya
Sztárok gyermekként — sztárok otthonukban
Alapítvány a feketepiac ellen
Teszt: színes tévék karácsonyra!
Rejtvény!
Kapható a jövő héttől az újságárusoknál és az igényesebb tékákban!

Falutévé magazin

Hétfő reggel ismét kukorékol a KAKAS 5.40-kor, a TV 1-en.
A tervezett témák:
- Törvénytipp
- Új elnök — az Áfeosznál
- Régi tagok a valkói új téeszben
- A vidék sportja Zalaegerszegen
- Kistenyésztők kisállatai
- Szilárda-köszöntő

Szerkesztő-műsorvezető:
Sári Enikő
MAJD MEGLÁTJÁK!
Ársegély a KAKASTÓL!
Falutévé Sajtóiroda
Tel.: 112-5475
153-3000/13-21

Kodály vonzásában

Holnap délelőtt 10 órakor *Göncz Árpád* köztársasági elnök és *Kosáry Domokosnak*, a Magyar Tudományos Akadémia elnökének beszédével *Nemzetközi Kodály Konferencia* kezdődik a régi Zeneakadémián (Andrássy út—Vörösmarty utca sarok). *Dr. Bónis Ferenc* zenetudóst, a rendező Magyar Kodály Társaság ügyvezető társelnökét, a Kodály működését taglaló 11 könyv szerzőjét, illetve szerkesztőjét kérdeztük az eseményről.

— Az 1972-es első és a 82-es második nemzetközi konferenciához hasonlóan a lényeg: Kodály sokoldalú működésének elemzése, minél teljesebb feltárása. Az érdeklődés Európából, Amerikából (főként az USA-ból), Ázsiából (mindenekelőtt Japánból) örvendetesen nagy. A három szekcióban folyó vitákra a zenetudomány, a folklór és a pedagógia kimagasló személyiségei látogatnak hazánkba.

A 17-éig tartó eseményekhez tartozik a látogatás Kecskemétre, Kodály szülővárosába, a szakiskolába és a Zenepedagógiai Intézetbe. Az előadások sokaságából laikusok érdeklődését is felkeltheti ifj. Bartók Béláé *„Kísérletek Kodály és Bartók szembeállítására"* címmel — a korábbi hasonló próbálkozások ugyanis sajnos felújultak. Farkas Ferenc *„Kodály és a magyar dal"* címmel készített előadást, amelyet csak azért nem személyesen ad elő a 87 éves mester, mert művének bemutatóján Svájcban tartózkodik.

Kodálynak, aki 25 éve nem él közöttünk, 110. születési évfordulója december 16-án lesz. Ezen a napon koncert hangzik el műveiből a Zeneakadémia nagytermében. Az események 17-én *Merász József* polgármester köszöntőjével zárulnak a kecskeméti Városháza fogadásán.

R. A.

● ORGONAKONCERT STÚDIÓMINŐSÉGBEN. Mármint London Stúdió-minőségben. December 18-án ugyanis a London Stúdió néven ismert nyelviskola orgonahangversennyel kíván kellemes ünnepeket a meghívottaknak este 8 órakor a Mátyás-templomban. A koncerten Hock Bertalan fog játszani.

Karajan felfedezettje

Alapítvány a 140. születésnapra

Az Erkel alapította nagy hagyományú Budapesti Filharmóniai Társaság és zenekara — amely 1993-ban lesz 140 éves — ma az Operaház 163 nagy tudású hangszeres művészét tömöríti. Meghatározó zenedrámai közreműködésük mellett hangverseny-sorozataik is a magyar zenei élet fontos eseményei. A zene olyan óriásai után, mint Erkel, Richter, Dohnányi, Ferencsik, ma a zenetudósnak és karmesternek egyaránt kiváló *Erich Bergel* az elnök-karnagy, akit Herbert von Karajan fedezett fel és mentett ki évtizedekkel ezelőtt Erdélyből.

— Eddigi tapasztalataim alapján jó okom van remélni, hogy zenekarunk, amely két világháború pusztító következményeit élte túl, átvészeli a jelenlegi gazdasági krízishelyzetet is — mondja Bergel. — Köszönöm közönségünk hűségét, és ígérem, hogy hangversenyeink továbbra is magasrendű művészi élményt nyújtanak majd.

A közönség említett ragaszkodásának és áldozatkészségének

köszönhetően a napokban létrejött a *Budapesti Filharmonikus Hangversenybarátok Alapítvány* a kiváló társaság támogatására. 1993-as ünnepi évük szenzációja a Ferencsik óta először sorra kerülő Beethoven-sorozat (6 koncert) valamennyi szimfóniával és versenyművel, Bergel vezényletével, kiváló magyar és vendégszólistákkal. A hangversenyeket a televízió rögzíti. A Mahler és Liszt nevével fémjelzett további 6-6 koncerten vendégkarmesterek is vezénylik a filharmonikusokat (köztük *Honna Tecuji*, idei karmesterversenyünk győztese). *Frankl Péter* (Beethoven: V. zongoraverseny), *Ortrud Wendel* (Wagner: Wesendonk-dalok) nevével csak jelezni kívánjuk a filharmonikusokkal együttműködő külföldi vendégek művészi rangját.

Az együttes januárban egyhetes spanyol, novemberben háromhetes német meghívásnak tesz eleget.

(rajk)

Világnagyságok Budapesten

Zongorázva dirigál

Impozáns és nagyszabású a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekarának az a hatrészes, decembertől májusig tartó hangversenysorozata, amely szombaton, 19-én kezdődik a Budapest Kongresszusi Központban (a másik öt koncert színhelye a Zeneakadémia lesz). Az esemény rangját emeli, hogy — egy-egy koncert erejéig — a nemzetközi és a magyar zenei élet több világnagysága is ellátogat Budapestre.

Hiszen vitathatatlan, hogy az Angliából érkező *Vásáry Tamás* zongoraművész, a három karmester: az osztrák *Karl Österreicher*, az amerikai *Michael Stern*, no és persze *Ligeti András*, a vendéglátó együttes vezető karnagya, Philippe Huttenlocher baritonista és Drahos Béla fuvolaművész nagy nevű tekintélyei a szakmának, míg a fiatalabb nemzedéket képviselő *Székely István* zongora-, a japán *Aszako Urusihara* hegedű-, *Joko Haszegava* csellóművész, valamint *Kollár Imre* dirigens a jelen nagy ígéretei, de egyben a közeljövő sztárjai is.

A debreceni születésű *Vásáry Tamás* — Kodály egykori asszisztense — 1956-ban emigrált, azóta Európában, Amerikában nagy karriert futott be. Neves dirigens is egyben, akiről tudnunk érdemes egyik specialitását, nevezetesen, hogy gyakran vezényel a zongora mellől, játék közben.

A mostani sorozatindító koncerten is ebben a kettős szerepkörben látjuk majd viszont, amikor Chopin Grande Polonaise-ét és f-moll zongoraversenyét, valamint Brahms I. szimfóniáját adja elő és dirigálja a Rádiózenekar élén.

-tád-

Lézer és olaj

A Ruttka Ferenc festőművész tárlata december 31-ig tekinthető meg a Korona Szállóban.

Életműve az állandó megújulások sorozata. Ruttka Ferenc két dologra összpontosít; a kor követelményeire és saját vágyaira. Mindezt művészetében egyezteti a technikai és gondolati elemek kivitelezésével. Most az érdekli, hogy olajfestményeit hogyan nagyíthatja föl elementáris színhatásokkal. Mindehhez a lézertechnikát hívja segítségül, így ezen ciklusa a régi és új képi eszközök kombinációjával teremti meg a szépség új távlatait. Ebbe a rendszerbe helyettesíti be századunk gondjait, a természet sebeit, melyeket önmagának okozott az ember új veszélyhelyzetet létesítve; fölöslegesen és meggondolatlanul.

Ruttka Ferenc ezzel a szemlélettel és összetett lelkiismerettel festi-komponálja új képi álmait kőrózsákról, gráciákról, orchideákról, Lear királyról, erdélyi savas esőkről, finn tájakról. Emlékezetes „Ruttka fá"-ja és „Önarckép"-e, mely nemcsak saját anatómiáját, hanem a kor lelkületét is hordozza. Minden alkotása ugyanazon látvány kettős képe, maga a kicsi olajfestmény és a nagyított színmező, melyet a lézer alkalmazásával valósított meg nem háttérnek, hanem a kép fokozott azonosságának.

(L. M.)

Reszkető betörők

A legritkább esetben fordul elő, hogy egy család, vakációra utazván, otthon felejtse egyik gyermekét. Az pedig csak filmekben történhet meg, hogy ugyanaz a család, legközelebbi népes kiruccanásakor, még egyszer elveszítse csemetéjét. John Hughes produkciójában mindez így történik. Két esztendeje minden idők egyik legtöbb bevételét hozó alkotása volt a *Reszkessetek, betörők!* (Home Alone), így Hollywood íratlan szabályai szerint el kellett készíteni a folytatást. Ezért azután a csavaros eszű szőke kisfiúnak *(Macaulay Culkin)* megint el kell vesznie. Viszont már nem lehet otthon hagyni, a patronok egyszer már — szó szerint — eldurrantak, ezért jobb, ha a talpraesett tízéves fiúcska a chicagói reptérről tévedésből a New York-i gépre száll. E világvárosban pedig a képzeletnek már nincsenek határai. Sztorik és fordulatok az előkelő Plaza Hotelban, a félelemre okot adó Central Parkban s egy csodálatos játékboltban. Ismét előkerül a két csetlő-botló betörő *(Joe Pesci, Daniel Stern)*, a kis Kevin régi ellenségei. S hogy, hogy nem, a két ütődött betörőt a fortélyos kisgyermek újra móresre tanítja. Amennyi ütést és esést el kell viselniük, abba mások már vagy ötször belehaltak volna. Ez azonban szomorú vég lenne. Ehelyett a meghitt karácsonyi ünnep köré ágyazott történetben anya és fia megint egymásra talál, s ha a néző semmi mást nem várt a filmtől, mint egy kis nevetést, szórakozást, akkor elégedett lehet a moziban eltöltött két órával. **F. T.**

Gyurkovics Tibor:

Japániában

Tokióban járunk az esti csillagfényes utcákon, annyira ragyog a város, hogy szétpukkan. Vibrálnak az ellenállhatatlan neonok, az utcai szemét finom műanyagba van csomagolva, mintha esküvői ajándékokat gyűjtöttek volna össze a járda mentén.

Horváth Béla képviselő úr, a parlamenti japán bizottság felelőse és Medved Gábor, a Magyar-Japán Baráti Társaság elnöke sem csökkenti a távolságot a hatalmas ország és köztem. Lelkesen szaladgálnak a nagy város kis utcáin. S mintegy járomszalagon vezetnek engem is, húznak maguk után.

Minden kétségbeejtően tökéletes. Működik. A hallból próbálkoztunk Budapesttel beszélni, próbáltunk dühöngeni, szidni, ütni a készüléket, sajnos, nem lehetett. Azonnal kapcsolt. Egy telefonfülkét hívtam Buda egyik zugutcájában — s már beszéltem. Ijesztő. Egy csöpp hiba, egyetlen kis tévedés sincs. Bele lehet tébolyodni.

Az egyik metróállomás kijáratánál hatalmas japános bevásárló bazársor. Csillogvillog, lüktet az is. A kis japán mütyürök olyan tökéletességgel csüngnek zsinórjaikon, mintha évezredek idomították volna oda őket. Egyetlen teáskancsó, finom keleti ágetett mintákkal, olyan matematikai pontossággal van becsomagolva, hogy meg se kottyan neki a tizenkétezer kilométer. Még a csövecskéje is műanyag védőkupakkal van ellátva, nehogy letörjön. Akár miniatűr atombombát is szállíthatnánk, odaérkezne. De állítólag japánkáink nem gyártanak atombombát.

Vándorolunk, mint három kamasz. Pedig csak Béla az, aki a hetyke — persze — olasz nyakkendők közt válogat. Aztán egy nagy ívű szamurájkardot emelget, fénylő acélja átvillog a bazárok évszázados bánatán. — De hogy viszem haza ezt a repülőn? — kérdi finom angolsággal. — Uram, hajlong vele szemben a kereskedő, még a hegye sem fog kilógni a gépből — és már valami légies könnyedséggel tünteti el a csomagolásban a halálos fegyvert.

A rizslisztből kipöttyentett lepényke a forgó platnira hull. Beleágaskodik a formába. Enyhén pirul, majd a korai kiskapitalista gép megfordítja, hogy a másik oldalát is megpirongassa. Ráégetve a szezámmagok, máris szójaszószba mártva fogyasztható a manufaktúra csöndesen sárga terméke. Itt még a régi is új. Az egyfogú pékecske mosolyog, lehet, legszívesebben leszúrna, hogy — mint mindenütt a világon — vihogó lányaival fényképezkedünk.

Mintha elvarázsolt világban járnánk. Nakonxipánban, ahol Gulácsy Lajos éldegélt és festett: „Bollboll anyó cukrászdájában a piripiri kék gyerekek, a vakolatgyerekek összejöttek. Az apró leánykák mint fából farabott babák néztek ki széles malomkerék nagyságú szoknyájukban, mely olajos festékkel volt kipingálva. Óriási rózsák sárgaarany cirádáikkal szegélyezve üveggyöngy hajtócskákkal túlontúl elhamozva csillogtak és villogtak a ruhákon. Na'Conxypani gavarok édes brosk szivarkákat szivva toronymagas cilinderjeikkel és csatos topánkáikban úgy néztek ki, mint porcelánból formált csecsebecsék."

Sehol sem lopott senki. Az árusnő bement a belső fülkébe, nem törődött azzal, hogy bármelyik tárgy, melltű, szelence leakasztható. Inkább azzal, hogy hajlongva tíz kis staniclit adjon tíz kis mütyürnek.

Gábor úr huszonöt éve járt itt egyetemre. Állt ott a forgatagban, kereste a régi utcasarkot, épületet, kisvendéglőt, nagyáruházakat. Magasvasutat, földalattit. Minden ott volt. Csak egy kicsit megnőtt azóta, mint a város.

A bazársor végében Buddha várt ránk. Évezredek óta. A szoborhoz vezető úton egy füstölőben tömjént égettek, a velünk fényképezkedő lányok mutatták, a fölszálló füstöt magunkra kellett hajtani, hogy elmúljon a betegség felőlünk. Ki az ízületére, ki a lelkére, ki a szívére hajtotta a füstöt. Aztán kiváltottuk a jóscédulánkat. Japánul volt írva, Gábor alig tudta kiolvasni. Ha rossz előjelek mutatkoznak, föl kell kötni egy templomi zsinegre, hogy elmúljanak a bajok, és kívánságaink teljesüljenek.

alami olyast kívántam, múljék el felőlem a

Vjapán tökéletesség. Egyetlen kis, magyar hibáért esengtem. Kívánságom hamar teljesült. Ahogy a Malév járatára szálltam, s gyomromba tolták az étkezőasztalkát, elmúlt a japán tökéletesség. Megérkeztem Magyarországra. A gép recsegve földet ért.

Vasárnapi Hírek 1992. dec. 13.

RUTTKA FERENC

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-743, 340-726

MAGYAR NEMZET

1982 DEC 2 4

1021

Magyar Nemzet

Ruttka Ferenc: Boldog Karácsonyt!

homlok

et kap szerencsétlen, a sa-
okba, mondom tétován, a hó-
ukkos ember szakavatott
ozdulattal csúsztatja a par-
ettára az ágyat, már mind-
etten röjöttünk, hogy e he-
es szegletbe aligha tolható,
hallgatok, ő viszont szolgá-
tkészen nekigyűrközik, ta-
ítja a sarokba, csodák-cso-
ája, szépen odasimul a fa-
k illeszkedéséhez, nem ér-
m, hogyan, a szivacskabát
szenyomható, de mi történt
fakerettel?

Ujabb folyosók vezetnek a
erekszobába, mely idomta-
n télikertbe kunkorodik, egy-
bizonytalanabbul téblábo-
k, nem emlékszem erre a
jásdad teremre sem, mintha
ost járnék először itt, örül-
t, legalább tízszer megnéz-
k a lakást, gondosan végig-
éricskéltem a szobákat, koc-
ahálós papírra alaprajzot ké-
ítettem filctollal, ceruzával
rajzoltam a bútorokat; nincs
eg az a papír, semmit sem
dok, a hórukkosok hiába
érdezik: hová tegyük? — ta-
lomra mutogatok, lúdbőrzik
hátam a növekvő zűrzavar-
l, nem így szoktam én köl-
zködni, eddigi lakáscseréink-
él még aznap minden a he-
ére került, . rögtön otthon
ezhettük magunkat, a cso-
agolás megszervezésében vi-
gbajnok vagyok, a bőröndö-

inkább barlang, mint otthon, istenem, hogyan lehetne visszacsinálni az egészet? *(csakugyan beszélgettünk róla, hogy szük lakásainkat egy nagy, átépíthető villára cseréljük, ez komolytalan ábrándnak bizonyult, körülbelül nyolcszázezer forint kellett volna hozzá. Nekünk aztán sikerült a csere, nekik nem. Talán furdal a lelkiismeret).*

Tataroztattuk a mellékhelyiségeket, minden vadonatúj, a kád, a mosdó, a vécé, a konyhaszekrény, a csempék, a festés; a szobákban tapétáztattunk, az ajtókat és ablakokat mázoltattuk, százezer forint ótépékölcsönt vettünk fel, tizenöt évig fizethetjük a részleteket, sebaj, megéri. Nincs kedvem dolgozni, sétálgatok a tiszta szagú szobákban, nézem a kitisztíttatott huzatú bútorokat, a metszően fehér függönyöket, egyedül vagyok itthon, jól érzem magam, élvezem a rendet, a tárgyak végtelegesnek tetsző nyugalmát, igazgatom a könyveket a polcon, a hamutartókat az asztalon, a szőnyegeket a csillámosra lakkozott parkettán. Föl-kapom a fejem, valami perceg itten, fülelek, nehéz eldönteni, hogy merről hallatszik a bágyadt kaparászás, krk, krk, krk, rosszat sejtve járom végig a fabútorokat, szúra gyanakszom, óriási pech volna,

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

MAGYAR HÍRLAP
1982 JUL 10

1021

Ruttka Ferenc rajza

monikusok kíséretével (*Kor*
András alkalmazkodó-értő
zényletével) három koncertda
bot játszik Kovács Béla ezen
felvételen: *Mozart* versenyműv
a klarinétirodalom utolérhetet
nül legnagyobb alkotását, *We*
Concertinóját és *Rossini* Beve
tés. Téma és Változatok című
rabját.

Mit is magasztaljunk leginkább? Kovács Béla muzikalitása: közhely, virtuozitása ugyancsak. Ha valamit ki akarnánk emelni a lemez tanulságából: az *az egyé-*

hez futamok megoldása.

Nagyszerű lemez, amelynek értékét csak növeli a kiváló felvételtechnika.

Várnai Péter

Kiss Attila rajza

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR KÖZLÖNY

1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748. 340-726

MAGYAR HÍRLAP

1982 AUG 20

R

1021

Ruttka Ferenc rajza

alakított maganak *egyfajta formarendet*, amelyet alkalmasnak érez arra, hogy mindazt kifejezze vele, amiről szólni akar, s bízik abban, hogy *a választott szimbólumok* — ez esetben a *makarónihoz* hasonlatos formák — hordozni tudják mindazt a jelentést, amit nekik tulajdonít a művész A *Stress*, a *Tavasz*, az *Üze-*

MAHIR
SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

MAGYAR HÍRLAP

1982 ÁPR 1 0

1021

Ruttka Ferenc rajza

különböző
sz. szak-
yzéke a
oldalán
Pogány

emelkedhet, egyre [illegible]
sebb, jobban fizetett állást tölthet be. Egyrészt pontosan tudja, ismeri az előrehaladás követelményeit. (Például közép-, majd felsőfokú iskolai végzettség, szaktanfolyamok, hibátlan munkavégzés, tudományos tevékenység végzése, nyelvvizsga letétele stb.) Másrészt bizonyos lehet abban, hogy ha az előre rögzített követelményeknek eleget tesz, előremenetele *nem a főnök* jó- vagy rosszindulatától függ, hanem — az esetek nagy részében — automatikusan követ-

MAKIR SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1982 MÁJ 1 1

MAGYAR HÍRLAP

1024

Ruttka Ferenc rajza

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

MAGYAR NEMZET

1021

Ruttka Ferenc rajza

— ne
gokat.
egyenst

ól isme
et: a v
meg kell határozniuk né-
y közkeletű kifejezést, mint
lául az óvatos-t és a gyá-
. A mindennapi beszéd-
dünkben százszor használt szók
azonosításakor rengeteg eltérés, egymásnak ellentmondó válasz született. Az óvatos ember az egyik értelmezésben megfontolt, körültekintő, vigyázó. A másik megfogalmazás szerint a gyáva szinonimája.

*

A szók türelmesek. Lehet velük parádés mutatványokat végezni, csillogó szónoklatok is építhetők belőlük, a szavak felfújhatók, akár az örkényi — soha meg nem kapott — gumimatrac, amit aztán így kibukkasztani sem lehet. Ezért át elborítanak bennünket a semmitmondás légbuborékai. Időözönben élünk és mind kevesebb jut el hozzánk a hangsúlyhatagból. Már csak a találgatásokra hagyatkozhatunk: mart valamit mondani a hozzánk szóló? S ha akart, mit?

...minden gyakorlatot, tartja Franciskát, segíti karjának és lábának minden mozdulatát. Időnként, Panni néni utasítása szerint, jégkockával végigdörzsöli az izmokat, hogy jobban oldódjék a görcse, könnyebben nyúljon az izom. Ciska csípőficama miatt egy műtéten már átesett, a másikat is kilátásba helyezték, de most már talán még sem lesz rá szükség, az ortopéd orvos szerint lassan, de fokozatosan javul a mozgása, már magától fel is tud állni. „Csináljuk hát apu" — hajtogatja Ciska. — „Látod, még a kis Áginak is szépen megy!"

A kis Ági másfél éves, neki is központi mozgató idegrendszere sérült meg születéskor. Néhány hónap nem nagy idő a gyógyító mozgásterápiában, de Ági a fejét már meg tudja tartani. Az etűdök közben a gyermekek arcán a szép mozgás öröme. Nyoma sincs rajta bármiféle betegségtudatnak, derűs, felszabadult a tekintetük. A legegyszerűbb tornagyakorlatoktól ők már eljutottak a bonyolultabb

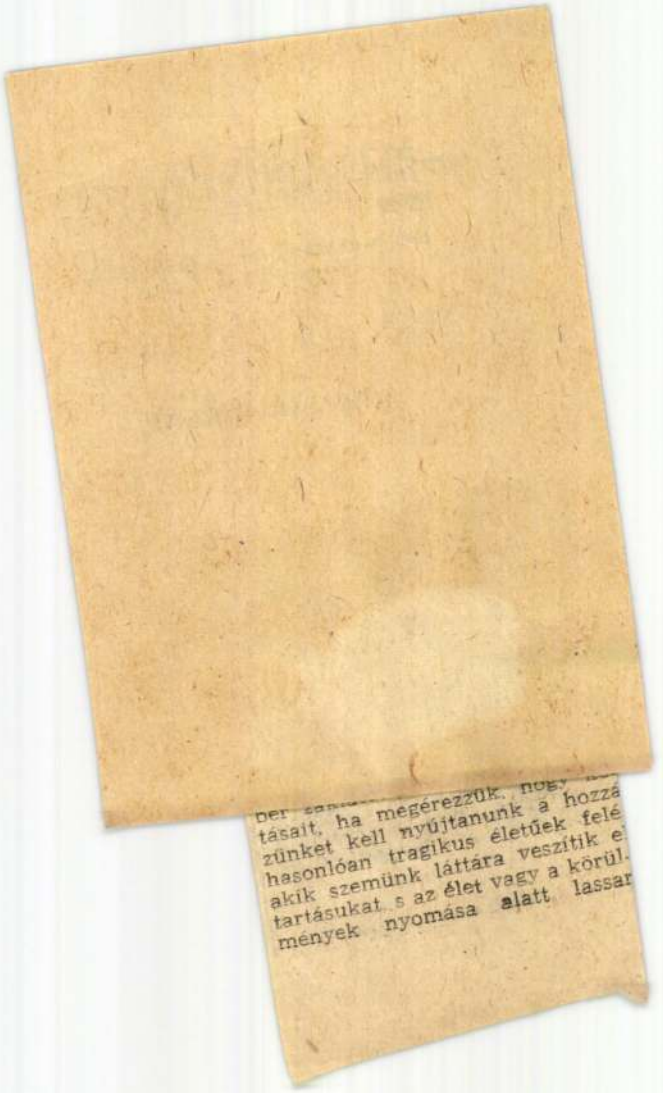

ber [illegible] ha megérezzük, hogy [illegible]
tásait, ha megérezzük, hogy [illegible]
zünket kell nyújtanunk a hozzá
hasonlóan tragikus életűek felé
akik szemünk láttára veszítik el
tartásukat, s az élet vagy a körül-
mények nyomása alatt lassan

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1082 JAN 22
MAGYAR HÍRLAP

1021

Ruttka Ferenc rajza

RUTTKA FERENC MAGYAR HÍRLAP
1983 JAN. 15

Ruttka Ferenc rajza

Ha a fák meghalnak

Egy pesti trombitás Los Angelesből

Ruttka Ferenc festőművész kiállítását nyitotta meg a Rátkay Klubban Kapitány László, a Los Angeles-i Magyar Ház kulturális titkára.

Kettőjüket csaknem 50 éves barátság fűzi össze, melynek alapja a közös szerelem: a zene, a dzsessz.

Ruttka senkiével össze nem téveszthető stílusát, ember- és természetszerető képeit már régen ismerheti a közönség. Valamikor rengeteg díszletet is tervezett filmekhez. Legjobb barátja, munkatársa volt *Jancsó Miklósnak*. Egy régebbi nyilatkozatában mondta: „Képeimmel — mint a zenében is — örömet akarok szerezni az embereknek, de figyelmeztetni is szeretném őket, ha nem vigyáznak, minden elpusztul körülöttünk. És ha a fák meghalnak, mi is meghalunk."

A barátságon kívül vajon mi vonzhatta ilyen távolról, a tengerentúlról ide *Kapitány Lászlót*?

— Most szerveztem turnét Ruttka Feri barátomnak: *Los Angelesben, Mexikóban, San Franciscóban és Nyugat-Amerikában* is rendezünk kiállításokat a képeiből — adta meg a magyarázatot. — Nagyon sok magyar él nálunk, akik nem akarják elveszíteni a kapcsolatot a magyar nyelvvel és kultúrával. Minden évben sok magyar művészt hívunk meg, akik néha hosszabb ideig is szerepelnek nálunk, de *Antall József* és *Jeszenszky Géza* is vendégeskedett már itt. Az évi tagsági díjból tartjuk fenn a házat, ahol étterem, klub és könyvtár is működik.

S hogy hogyan lesz egy tősgyökeres pesti srácból — ahogyan egykori önmagáról Kapitány László beszél — a Los Angeles-i Magyar Ház titkára? Így mesélt:

— Trombitán játszottam, és amikor a 40-es évek második felében a Metro—Goldwyn—Mayer tehetségkutató versenyt rendezett Pesten, én is indultam. Akkor szerződtetett az egyik legjobb zenekar, és a Moulin Rouge-ban, majd később a Rádió tánczenekarában játszottam. 1956 novemberében, elmentem Ausztriába, majd onnan egy olasz zenekarral Franciaországba, innen Montrealba, és kanadai állampolgár lettem. Egyszer Hollywoodba mentem játszani, és annyira megtetszett, hogy azóta Los Angelesben élek.

Hajmási Zsuzsa

RUTTKA Ferenc

Vasárnapi Hírek 1993. ápr. 11

vár az új kormányra

Soós Károly Attila gazdaságpolitikai helyzetértékeléséből is kiderül, az új kormánynak nem lesz túl nagy mozgástere.

8. oldal

Részvényjegyző mélytengeri búvárok

Domus-akció szigorú feltételekkel?

13. oldal

Nano korszak

23. oldal

Albert Flórián kalapot emelne...

24. oldal

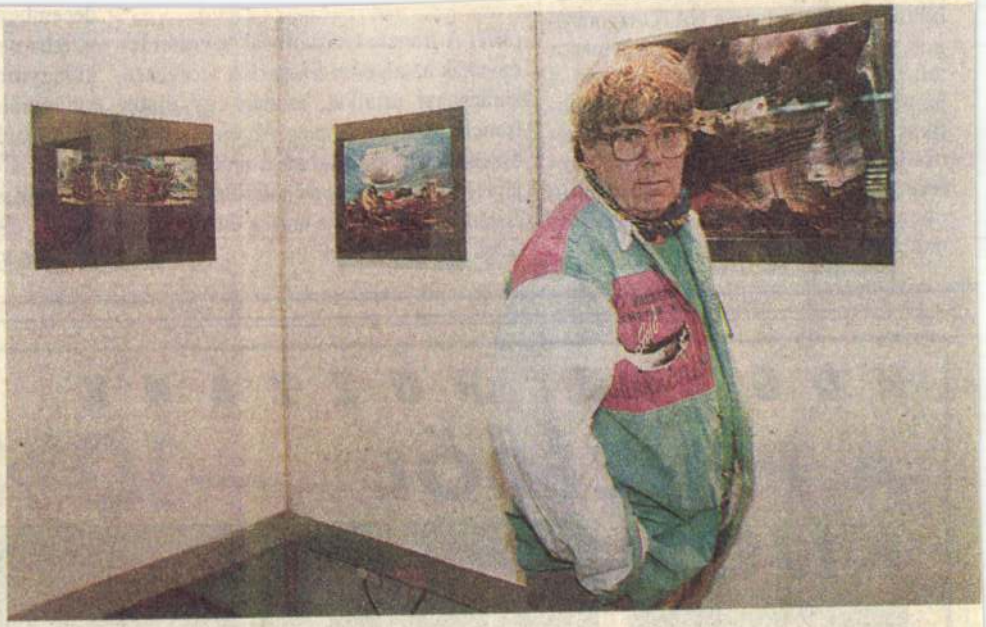

Ruttka Ferenc festőművész képeiből nyílt tegnap kiállítás Budapesten, a Villányi úti konferenciaközpontban. A december 17-éig nyitva tartó tárlaton a festmények megvásárolhatók, a művész a bevétel felét a Fiatalok Továbbképzését Támogató Alapítvány javára ajánlotta fel

FOTÓ: HABIK CSABA

lálkozója után tegnap a NATO-tagországok védelmi miniszterei kezdtek kétnapos tanácskozást Brüsszelben. Elsősorban a januári NATO-csúcsnak szánt katonapolitikai ajánlásokat vitatják meg. Külön téma lesz a délszláv térségben folyó békefenntartó misszió állása is, azonban új, operatív jellegű döntés vagy bejelentés nem várható.

(MH) A francia turistairodák szerdán lemondták az algériai Szaharába szervezett karácsonyi útjaikat, miután egy újabb franciát gyilkoltak meg Algériában. Az észak-afrikai országban a múlt kedden járt le az egy hónapos határidő, amit az iszlám integristák az ország elhagyására adtak a külföldieknek.

december közepén az Egyesült Államokba utazik Teodor Melescanu román külügyminiszter — közölte tegnap a külügyminisztérium szóvivője. A román diplomácia másik sikereként értékelte, hogy a COCOM tagállamai Romániába irányuló exportjuk kapcsán azonnali hatállyal életbe léptették az export liberalizálásának második szakaszát.

HOGYHA HOZZÁNK BEJÖN
A PÉNZÉBŐL KIJÖN
—10%
10.000 Ft értékű vásárlás felett az áruházunkban

Ruttka Tibor
M. Hír. 1993. dec. 9.

Ruttka Ferenc

A szó és a látvány

A romániai magyar színjátszás története

ött szavak temploma: ínház" – így fogalmazta y ilyenkor a határon tú- r színjátszás lényegét Géza, amikor üdvözölte örgyi-díjjal kitüntetett et. Sokáig csak a szín- ertek, burkoltan, pol- azok a gondolatok, egyébként száműzött i diktatúra. Az erdélyi s ennélfogva csak- nplommá szakralizáló- jogfosztott közösség tozásának, megóvásá- ínévé, ahonnan a né- íthetett. Küldetést tel- t magyar színház, re- at a vállalt feladathoz ékmódjuk is eszerint

itikusoknak ennek a utott osztályrészül. A yén közvetíteni a kö- mindazt, amit a szín- zei sajátos eszközeik- hajtottak. A színibí- zik kifogni az időn: a megörökíteni a elszálló pillanatot, a rgyilagosságával őrzi nó művészetet. *Páll* svári színikritikus a helyi Custos Kiadó- e meg az elmúlt ne- erdélyi színházai- élménybeszámolóit. gyűjteménye az isszamenőleg követi nyomon a legjelentősebb előadásokban mérhető romániai magyar színjátszás történetét. Igen, a történetét, hisz az adott pillanatban még színikritikaként publikált írások a színháztörténet ívét rajzolják ki. A szó és a látvány című kötet két külön fejezetben ad helyet a korszerűen megjelenített klasszikus előadásoknak, meg a kortárs (kivált erdélyi) drámaírók ősbemutatóinak. S a számbavétel nemcsak színház-, hanem irodalomtörténet is. Ott sorakozik valahány, nagy visszhangot keltő, mármár ünnepszámba menő eredeti bemutató, amit a hatalom kijátszásával sikerült a színháziaknak keresztülvinniök: Páskándi Géza híres Apáczai-drámájától (Tornyot választok) *Csíki László* színművéig (Nagypapa látni akar benneteket), *Kocsis István* költői izzásban fogant monodrámáitól (A megkoszorúzott) a *Sütő*-darabokig. Jobbára *Harag György* szenvedélyes, látomásszerű színrevitelében, akinek jóvoltából új szelek kezdtek fújdogálni az erdélyi magyar színjátszás háza táján a hetvenes évek elején. Ott szerepel a krónikákban sok olyan író színműve is, akik már régen beírták nevüket a romániai magyar irodalom kincsestárába: *Székely János, Bajor Andor, Bálint Tibor, Kányádi Sándor.*

Páll Árpád józan mérlegeléssel, gondos szakmai megfontolással alakítja ki véleményét az elemzett előadásokról, ezért is tekinthetők jó két évtizeddel ezelőtt kelt írásai is mérvadóknak, történetileg is hitelesnek. Tollát nem mártja ugyan vitriolba, mégis megtalálja a módját, hogy szükség esetén a legkeményebb bírálatot is megfogalmazza, ha a színházi alkotók erre rászolgálnak. Éles szemével fölfedi az árnyalatokat, és nem ússzák meg a legapróbb „lazaságot" sem az előadók. Páll Árpád szívesen veti össze egy-egy mű vagy szerző elmúlt negyedszázadi különféle színreviteleit, hogy a színháztörténeti ívet is megrajzolhassa (például a Négyszer Csehovról című írásban). A méltató érdeme, hogy érzékletes leírásával az olvasó képzeletbeli színpadára vetíti a látott-értékelt előadást, s így csakugyan az enyészettől menti meg őket.

A hétvégén a Litea Könyvszalonban rendezett találkozón (a Budapesti Székely Kör jóvoltából) A szó és a látvány szerzőjével *Nagy Pál* marosvásárhelyi kritikus beszélgetett, hogy fölfedje kolozsvári kritikustársának műhelytitkait a magyarországi olvasók előtt. Hogy a szó ne szálljon el, s a látvány is az emléklezetünkbe vésődjék.

Metz Katalin

Ruttka-képek a Ligetben

Rendhagyó úton jutott el *Ruttka Ferenc* festőművész a vámosgyörki szülőházától a Liget Szálloda különtermeiig, ahol a legfrissebb kiállítását *Schablik Vilmos* vezette be, a házigazdához illendő kedves szavakkal. A megnyitó beszédet *Marton Frigyes*, a Magyar Rádió népszerű kabaréműsorainak rendezője mondta el, közismert szellemességével, közvetlenségével, miközben felsorolta azokat a világhíres embereket, akik – a pápától az amerikai exelnökig – Ruttka-képek birtokosai. Marton tréfásan hozzátette, ez az előkelő névsor most az ő nevével bővül, mert ő is szeretne szert tenni egy Ruttka-festményre.

Vogel Erik, a kitűnő díszlettervező, akit a meghívó szövege a „művészetek professzora"-ként tüntet fel, arról beszélt, nehéz lenne eldönteni, vajon a kiállító művész doboskén vagy festőművészként érdemel-e több elismerést a kritikusoktól és a nagyközönségtől. A hatvanas esztendők közepétől ugyanis Ruttka Ferenc dzsesszmuzsikusként lépett fel, a hetvenes esztendők közepétől különböző német városokban szerepelt. Ebben az időben azonban festett is, ezt érzékelteti például a többi között a müncheni Haus der Kunstban 1987-ben rendezett kiállítása. Számtalanszor mutatta be képeit önállóan, itthon és külföldön.

Valaha *Csók István* biztatására kezdett Ruttka Ferenc festeni, díszleteket tervezni, és máig sem felejtette el, mennyit köszönhet a híres mester tanácsainak.

Szerepelt a kiállítás megnyitóján *Vitárius Piroska* hegedűművész, *Kibédi Ervin* színművész és *Nádas György*, mindhárman a művész barátai.

M. K.

● A magyar népművészet hete címmel kulturális rendezvénysorozat kezdődött tegnap Tatabányán, a Kertvárosi Bányász Művelődési Otthonban. Elsőként Komárom-Esztergom megye tárgyi emlékeiből mutattak be kiállítást, s népzenei együttesek szórakoztatták az érdeklődőket. Ma Bartók-népdalgyűjtők nyomán címmel rendhagyó énekórát rendeznek.

SaRock

A kék árnyalatai

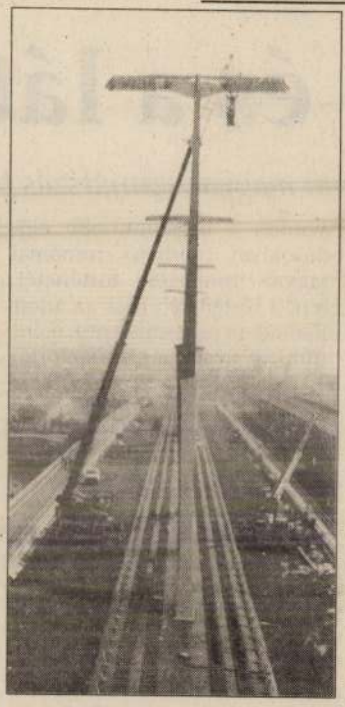

Híd, avatás e

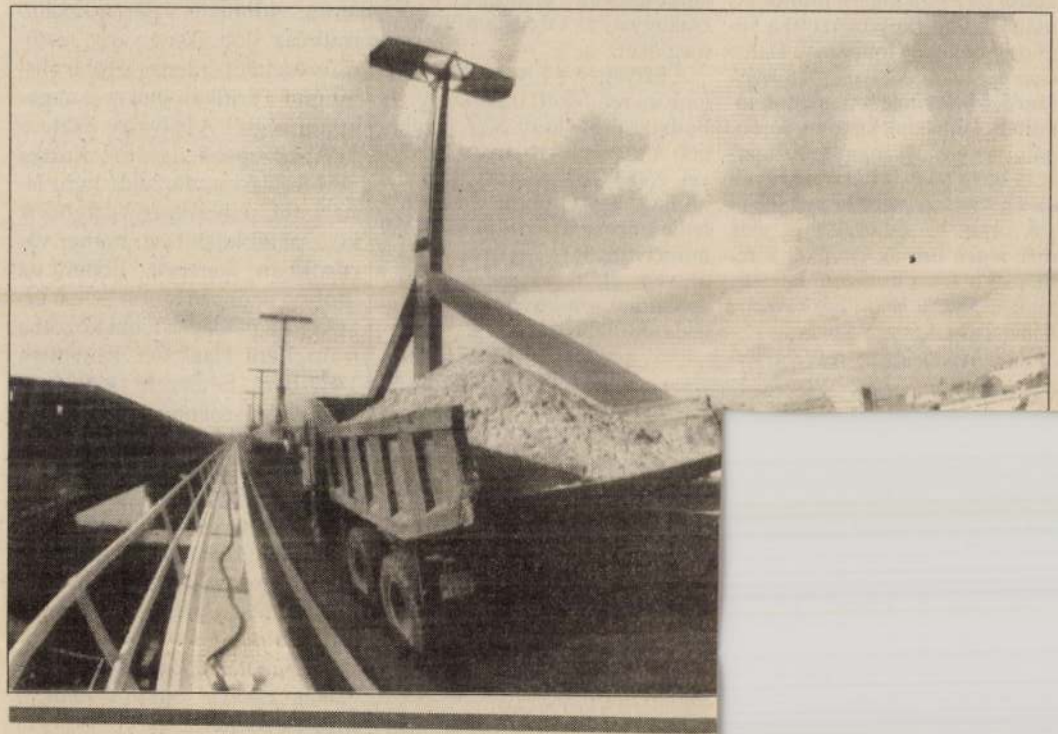

Minap Csapody Mikl
mileg érintett, egyéni
rumos képviselő arról
napi Újság című rádi
nem is sokára átadj
összekötő hidat. Föl
lasztottunk egy alkal
István, akár Szent Im
zuk a hídnak. Sok ötle
hoz, hogy az új építm
híd nevet kapja eme p
telésnek ugyanis nem
veletet.) Aztán arról
képviselő, hogy Aran
kínos emlegetni a híd
kezén a versre, föld

A

A legjobb magyar páros, Storczer Beáta és Szegedi Ferenc

Havran Zoltán felvétele

Román háziversennyé alakult át az eredetileg nemzetközi vidadalnak meghirdetett aerobic *Malibu Kupa*. Ugyanis keleti

vett tudomásul. Az a közönség, amely zsúfolásig megtöltötte a *Nemzeti Sportcsarnokot*, és sportszerűségből is jelesre vizs-

góra állhattak. Ez *Boros* No bertnek és a bolgár *Kolevn* volt köszönhető, akik a pon zók szerint azonos értékű ev

Magyar Nemzet
1995. okt. 30

Szemünk világa, a művészet világa

Ruttka ecsetje és dobja

(Munkatársunktól)

Ruttka Ferenc festőművész, aki rendkívül sokoldalú, mert díszlettervezőként kezdte pályáját, és történetesen *Jancsó* Miklós *Oldás és kötés* című emlékezetes filmjének díszleteit ő készítette, kitűnő dobos is. Évekig szerepelt Németország nyugati városaiban, és a közelmúltban hallható volt játéka a Magyar Rádióban. Ruttka Ferenc termékeny festő, gyakran választja témaként a savas esőktől szenvedő fákat vagy a kopárosodó tájakat. Az egyik ilyen képéhez *Kibédi* Ervin írt verset. Ruttka műveit mostanában ismételten mutatják be itthon és külföldön.

Kiállítása volt például a gellérthegyi Archibasev Szemklinikán, a *Szemünk világa, a művészet világa* című sorozatban, majd ezekben a napokban a Liget Szállodában, ahol dr. *Schablik* Vilmos menedzser üdvözölte a színek-formák-kompozíciók-ritmusok gyakorlott mesterét.

A megnyitót *Marton* Frigyes, a népszerű rádiókabarék rendezője mondotta, majd *Vogel* Erik, a kiváló díszlettervező idézett fel néhány mozzanatot a festő mozgalmas életrajzából.

Kibédi Ervin szavalt, éppen az erdőket sanyargató savas esőről, *Vitárius* Piroska hegedült, míg *Nádas* György egy mulatságos magánszámot adott elő. Ruttka Ferenc budapesti kiállításával csaknem párhuzamosan a művész képei egy grazi kiállításon is láthatóak.

Család és iskola

Ezúttal nem a fenti című, a család és iskola kapcsolatával foglalkozó kitűnő folyóiratunkról beszélnénk. De úgy érezzük, e helyütt is — *a holnap kezdődő iskolaév előtt* — hangsúlyoznunk kell: gyermekeink iskolai sikereinek vagy kudarcainak hátterében — a pedagógus megfigyelése szerint az esetek többségében — *a család* áll.

Az iskolában hivatásos pedagógusok, nevelők oktatnak, nevelnek. Számos szülő gyermekével ellentétben — talán már nagyon várta a tanév kezdetét. Pontosan ezért!

— *Elég volt a nyárból. Ha még sokáig tartana, hát komoly bajok lennének. Hiába, a szülő amatőr, a tanító, a tanár hivatásos...* — hangzik sok helyen a családi „tanévnyitó".

Ez persze rendkívül hízelgő a pedagógusra, az iskolára nézve. De helyre kell igazítanunk! A szülő sohasem lehet „amatőr" a családi nevelésben. Az iskola pedig — abból adódóan, hogy mindössze 4—5 órát, a napközis, tanulószobás gyermekek esetében 7—8 órát foglalkozik a gyermekkel — édeskevés nevelési terhet képes levenni a szülő vállairól.

Majd az iskola

Ismételjük — egy vonatkozásban igen tiszteletreméltó — szemlélet felmérhetetlen károkat okozhat a gyermek életében. *Kényes, tiszteletlen gyermekké.* Az érzelemvilágában, lelkében megtört gyermek mindkét esetben keresi társai között a hasonló okokból „megbetegedetteket". Csak közöttük érzi jól magát. A csoportból banda lesz, a bandából előbb-utóbb galeri...

Mi hát a tennivaló?

A szülői ház tekintse *„csalhatatlannak"* az iskolát? Elégedjen meg azzal az osztályzattal (például), amit az iskola ad? Hányszor találkoztunk olyan apukával vagy anyukával, aki dühtől, olykor gyűlölettől visszafojtott hangon kereste fel a tanárt:

— *Nem értem, a Pisti otthon úgy elmondta a Szózat első négy versszakát, mint a vízfolyást! Miért tetszik haragudni a fiamra?! Miért kapott mégis kettest?*

— *Mert nem négy versszak volt akkorra feladva, hanem hat. És bizony az ötödiket, hatodikat nyögdécselve mondta...*

— *Nyögdécselve? De mondta? Hát ez nagyszerű! Jó fejű ez a gyerek* — dagad a szülői szív —, *hiszen otthon nem is tanulta. Csak annyi ragadhatott rá, amit tízpercekben felszedett!*

Ilyenkor szent a béke. Elnézést kér a szülő. S ha otthon nem fogadja megtorlás a példabeli Pisti[illegible]

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR HÍRLAP

1968 SEP 1

1021 Ruttka Ferenc

Ruttka Ferenc rajza:
Bubu iskolába indul

A korszerű csecsemőtáplálás

Az utolsó évtizedekben nagyot haladt a mesterséges csecsemőtáplálás mind módszereiben, mind pedig a tápszerek minőségében. Mégis érvényes ma is a tétel: *a legjobb táplálék a csecsemőnek az anyatej* — legalábbis az első három hónapban.

A mai statisztikák szerint ugyan már eltűnni látszik a különbség a természetesen és mesterségesen táplált újszülöttek megbetegedési és halálozási arányszáma között. Mintegy 50 évvel ezelőtt még a mesterségesen tápláltak közül ötször annyian haltak meg és körülbelül tizenháromszor annyian betegedtek meg, mint az anyatejjel tápláltak.

Az általános higiénia, s különösen a tejhigiénia fejlődésével csökkent a mesterséges táplálás fő veszélye: a táplálékkal bevitt fertőzés következtében fellépő súlyos bélhurutok száma. De ugyanolyan gyakoriak és súlyos kimenetelűek maradtak a légúti fertőzések. Ezeknek a betegségeknek az oka nemcsak a fertőzésnek a szervezetbe való bevitelében keresendő, hanem abban is, hogy a mesterségesen táplált csecsemő fogékonyabb a fertőzésekkel szemben, mert nélkülözi az anyatejben levő természetes védőanyagokat.

Az anyatej emészthető formában tartalmazza. Így sokszor a tej iránt túlérzékeny csecsemők a tejport jobban bírják. A tejport nedvességtől, fénytől, melegtől óvni kell. A kondenzált tejet besűrítik, 40 százalék cukrot tesznek hozzá, ami jobban emészthetővé teszi és konzervál.

A mesterséges tápláláshoz használt tehéntejet hígítással és szénhidrát hozzáadással teszik emészthetőbbé. Ma már nem hígítunk vízzel vagy teával, hanem 5 százalékos rizsnyákkal vagy ennek megfelelő más készítménnyel. (Oriza, Rizomalton, zabpehely stb.) A csecsemő kora szerint feles, kétharmados, háromnegyedes tejhígításokat készítünk. Kondenztejet 1:3 arányban kell hígítani.

Amit nem tud pótolni, az az anyatej biológiai értékén kívül magának a szoptatás műveletének pszichoszomatikus jelentősége. Ezt igen szuggesztív módon írják le *dr. Dobszay* és *dr. Sárkány* gyermekgyógyász professzorok a csecsemőtáplálkozásról írott, több kiadást megért könyvükben. A szoptatás művelete ugyanis felkelti és fenntartja a csecsemő aktivitását a táplálkozásban. Ezt mindenki észreveheti, ha megfigyeli egy erőteljesen szopó csecsemő kipirult arcát, rendkívüli

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR HIRLAP

1021

Ruttka Ferenc

Ruttka Ferenc rajza

MAGYAR NEMZET
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
Magyar Hirdető

ÜNNEPI KÖNYVESPO

KÖNYV A „100%"-RÓL

Az 1927—30 között megjelent »100%« című folyóirat 1919 óta az első olyan Magyarországon legálisan napvilágot látott sajtóorgánum volt, amelyet a Kommunisták Magyarországi Pártja irányított. Tulajdonképpen irodalmi lapnak indult, de hamar fontos szerepet kaptak benne a bel- és külpolitikával, a társadalom »természetrajzá«-val, s az elméleti problémákkal foglalkozó írások. Sok konkrét kérdésben mondta ki a maga marxista—leninista véleményét a »100%«, amelybe — természetesen álnéven — rendszeresen írtak a kommunista párt emigrációban élő vezetői is.

Az »Irodalom—Szocializmus«-sorozatban — az Akadémiai Kiadó gondozásában — megjelent kötet számos verset, novellát, jegyzetet, cikket, tanulmányt közöl, teljes terjedelemben, a folyóirat mindhárom évfolyamából. E dokumentumokból látható, hogy — különösen a szépirodalmi részben — a »100%« közölt olyan írásokat is, amelyek azóta kihullottak az idők rostáján, amelyek idegenek már a mai ízlésnek. Az írások többségének szemlélete, megállapítása azonban ma is aktuális, elevenen élő. Amit az imperializmusról írnak — meggyőző érvekkel, sok adattal —, ahogyan a gyarmati rendszer teljes felbomlásának történelmi szükségszerűségét hirdetik, ahogy a haladó jövő bázisáról, a Szovjetunióról cikkeznek (szembenézve rendőri, ügyészi üldözéssel), ahogy leleplezik az »ultralink« álforradalmárságot és a proletariátus érdekeit eláruló revizionizmust, mindez misszió volt. A »100%« szerkesztői és munkatársai — az illegális párt vezetőinek segítségével — kialakítottak egy olyan hangvételt, amely nem tett elvi engedményt. És e »100%-stílus« közegében három évig éltek a kommunista elemzés és kritika fegyverével, és csak a szerkesztő letartóztatása vetett véget a lapnak.

Tamás Aladár, a folyóirat egykori szerkesztője — akinek a lapról és az egész korabeli mozgalomról szóló, vallomásokkal átszőtt tanulmánya sokkal több, mint a kötet dokumentumainak bevezetője — tiszteletre méltó őszinteséggel szól a »100%« tévedéseiről is. Tamás Aladár nem tagadja, hogy abba a hősi és bonyolult harcba, amelyet a KMP vívott, abban az időszakban is csúsztak bele hibák. Leszögezi azonban, hogy a párt sok tekintetben szabad kezet adott a munkatársaknak és például a szépirodalmi anyag »avantgarde«-szellemű (és a tömegeknél visszhangra nem találó) verseit, novelláit és bizonyos irodalom-politikai tévedéseket nem lehet egyszerűen a KMP számlájára írni. Abban, hogy a »100%« nem találta meg a kapcsolatot olyan írókkal, irodalmárokkal, akik a párt virtuális szövetségesei voltak, a körülmények bonyolultságának és a szerkesztők, cikkírók egyéni tájékozatlanságának egyaránt szerepe volt. Azon az elvi alapon, amelyben a lap sok fontos cikke az »ultralink« demagógiát elutasította, meg lehetett volna találni sok útkereső fiatal (és nem fiatal) író kezét.

Azért szólunk itt tévedésekről és elszalasztott lehetőségekről is, mert Tamás Aladár is szól róluk, és mert annak a tudományos igényű sorozatnak, amelyben e kötet megjelent (és amelyben megjelenik majd a »Társadalmi Szemle«, a »Korunk«, a »Gondolat« stb. gazdagon dokumentált ismertetése is) fontos célja a problémák elemzése, a tanulságok levonása. Ami azonban magát a lapot, s annak főleg társadalmi anyagát illeti, a lényeg mégis csak az, hogy *egy olyan korban, amelyet a kiábrándult konzervatív ideológus is »neobarokk«-nak és »sivatagi szellemiségű«-nek nevezett, a »100%« marxista igénnyel, izgalmas ténygazdagsággal elemezte a jelenségeket.*

A. G.

A könyvhét megnyitása

A Művelődésügyi Minisztérium és a Magyar Írók Szövetsége szombat délelőtt a Nemzeti Színház előtti könyvsátornál rendezte meg az idei *ünnepi könyvhét* országos megnyitó ünnepségét. Részt vett *Cseterki Lajos*, az MSZMP Politikai Bizottságának póttagja, a Központi Bizottság titkára, *Ilku Pál* művelődésügyi miniszter, a Politikai Bizottság póttagja. Az ünnepi beszédet dr. *Simó Jenő*, a Művelődésügyi Minisztérium kiadói főigazgatóságának vezetője mondotta.

— Több száz sátorban több mint 15 000 könyvterjesztő és könyvbizományos lát munkához, hogy az *ünnepi könyvhét* legfőbb célját megvalósítsa, a szocialista magyar irodalom alkotásait, a világ haladó kultúrájának termékeit széles körben elterjessze. Hatvanhárom új művel gazdagszik a könyvek egyébként is nagy választéka és több mint egymillió példánnyal a megvásárolható könyvmennyiség. A mai magyar irodalom jelentős új alkotásait kapja kézhez az olvasó, de új kiadványokkal bővült a világirodalom választéka is.

— Az ünnepi könyvhét kulturális esemény, az alkotó és az olvasóközönség találkozásainak sorozata. Feladata az, hogy szélesítse a könyv barátainak körét, elvigye új kultúránkat oda is, ahol még nem épültek ki bázisai — fejezte be megnyitóját a kiadói főosztály vezetője.

Az ünnepi könyvhét alkalmából a Liszt Ferenc téri könyvklubban rendezett kiállítás is kitárja ajtaját a könyvbarátok előtt. Bemutatja az ünnepi könyvhét kiadványait, a könyvművészeti pályázaton díjat nyert könyveket, és a legszebb könyvek illusztrációit.

KILÁTÓ

Szovjet novellagyűjtemény

Huszonegy szovjet novellát gyűjtött kötetbe a *Magvető*. Nem a teljes szovjet irodalom keresztmetszetéből. Az antológia legrégibb darabja 1956-ból származik, a legfrissebb 1963-ból. S amennyire megállapítható — csakugyan a legjobb termést válogatta össze *Lénárt* Éva és *Elbert* János. Annyi friss és új kezdemény nyoma, félreérthetetlen jele tűnik fel az ízléses kötet lapjain. Új törekvések? Inkább megújultat mondanék, mert a legjobb, legérettebb mai novellák azok, amelyek a szovjet irodalom nagyjainak legjobb periódusához nyúlnak vissza. *Solohov, Grosszmann, Katajev* egy közeli s jó hagyomány biztonságával fegyverzik fel azokat, akik új csapáson indulnak el.

Az egyik novella — I. *Grekovác* —, egy laboratóriumba visz el. Az írás első pillantásra vázlatszerű, akárha csak noteszlapokat fűzött volna egybe az író. Ám a tüzetesebb olvasás elárulja, hogy inkább egy módszer kísérletéről van szó. Hallatlan körültekintéssel és óvatossággal, a hamari általánosítások elkerülésével dolgozik a művész; több pillanatfelvételt készít alakjairól, folytonos önkontrollal mutatja fel új s új tulajdonságaikat, s ebből mintegy komplexebb és igazabb képet nyer, mintha szokványosan, a klasszikus elbeszélés kereteibe szorítaná figuráit.

Emberközpontú irodalom — sorolnám tovább ennek az új irodalomnak legjellemzőbb jegyeit. Venjamin *Kaverin* elbeszéléséből például a háború témáját eleveníti meg, de nem a szokványos hősi történetet ismétli. Hanem olyan váratlan helyzeteket teremt az »Onyega« gőzhajón, hogy épp azokból lesznek nála hősök, kiemelkedő szerepet azok kapnak, akiktől a legkevésbé várhatnánk papírforma szerint.

Számomra két, igen jelentékeny írót mutat be a kötet, olyanokat, akik a felfedezés erejével hatnak. Az egyik a »*Nagyvilág*« hasábjairól már ismert Jurij *Nagibin*, a másik, Viktor *Konyeckij*. Az előbbi 1920-as, az utóbbi 29-es. Nálunk úgy számolnák, hogy egy generáció választja el őket. Holott együtt képviselik egy törekvő, megújhodott irodalom friss szándékait. A sematizmust és a lakkozást különben egyik mai írónál sem látjuk — a válogatás, ebből a szempontból persze nyilván a csúcsokat, a legjobb műveket sorakoztatja.

Elbert János kitűnő és részletező előszava elmondja, hogy a huszonegy novellista közül hiányzik *Nyekraszov, Tyendrjakov* és *Szolzsenyicin*. Ezeket az írókat ismertnek vélte a kiadó és másutt megjelent munkáikra hivatkozik. Nem bizonyos azonban, hogy egy esztendőkre szóló antológia csakugyan nélkülözheti ezeket az izmos, sőt, Szolzsenyicin esetében jelentékeny és kiemelkedő tehetségeket.

Ám ha hiányaink is vannak, el kell ismernünk a kiadó szép törekvését, s be kell vallanunk, hogy a novellákat nem csak abból a szempontból néztük, vajon mit »üzennek« a mai szovjet irodalomról. A legtöbbjüket: jó olvasmányként forgattuk s ez nem éppen utolsó érdemük.

Említsük meg azt is, hogy a szovjet írók kitűnő tolmácsokra is találtak, elsősorban *Makai* Imrében és *Rab* Zsuzsában.

(u. t.)

Gyümölcsoltó

Simon István válogatott versei

Az idei könyvhét verseskötetei közül *Simon* István régi és új költeményeinek gazdag gyűjteménye: a *Gyümölcsoltó* minden bizonnyal nagy érdeklődésre számíthat. Az 1949-től 1963-ig terjedő korszakának *tíz verseskönyvéből készült sikeres válogatás* olyan köntösben jelent meg, amilyet Simon István egyre kiteljesedőbb lírája meg is érdemel. (A *Magvető Könyvkiadó* nem tévedett, amikor *Murányi* Istvánra bízta a finom és ízléses védőburkoló, kötés és tipográfia *ervezését*, s a Szegedi Nyomda Vállalattal szerződött a kivitelezésre.)

A *Gyümölcsoltó* módot ad, hogy *az irodalomtörténészek és kritikusok felmérhessék és megrajzolhassák a költő eddigi útját*. Bizonyosak vagyunk abban, hogy a kötetnek sok olvasója lesz a nagyközönség körében. Simon István lírája ugyanis *nem tézis-költészet, nem vezércikk-poézis*, nem »nagy hangok« használója, hanem többnyire úgy hat, mintha a költő közvetlen közelségből szólna egy-egy olvasójához.

A versgyűjtemény legtöbb darabja olyan, hogy könnyen tud érzelmi kapcsolatokat teremteni a költő és az olvasó között. Bár a *Gyümölcsoltó* majdnem négyszáz oldalán akadnak természetesen szavalásra is nagyon alkalmas versek, a költemények túlnyomó része egyenesen azt kívánja: csendes szoba mélyén foglalkozzanak velük.

Ha Simon István költő-elődjeit, költő-rokonait és költészeti előzményeit keressük, igazat kell adnunk azoknak, akik a *népköltészetet*, Juhász Gyula elégiáit, József Attilának a magánéletet és a közéletet egybekapcsoló verseit, Illyés Gyula »epikus realizmus«-át és általában a modern líra hangsúlyozottan realista alkotásait emlegetik.

A *Gyümölcsoltó* költőjében nem is titkolt nosztalgia található a *magánélet* csendje iránt. Ebbe az érzelmi programjába azonban minduntalan beleszól az értelem, amely figyelmezteti a költőt, hogy kiegyensúlyozott, nyugodt, békés közélet nélkül nincs és nem lehet termékeny magánélet sem.

Az 1949-től 1963-ig készült költemények jelentős része arról tanúskodik, hogy Simon István irtózik a furcsaságtól, a különcködéstől, a bizarrságtól. Nem is meglepő ez a tulajdonsága, ha megfigyeljük, hogy költészetében mindig érezteti az örök gyermek jelenlétét. Gyermekkori benyomásai, élményei életének egyetlen szakaszában sem hagyják el.

Hűség és valóságszeretet: ez a két jellemző vonás kezdettől fogva végigkíséri Simon Istvánt az eddigi életútján. Úgy van, ahogy egyik versében írja: sem az évek, sem a körülmények nem tudták egészen letörölni azokat a színeket, amelyeket a »*hóban kéklő Bakony*« festett rá.

Ahogy Simon István összeolvasztotta lírájában a magánéletet a közélettel és a közéletet a magánélettel, úgy vált eggyé ebben a költészetben a falu a várossal és a város a faluval. Az átalakuló, szocialistává váló, városiasodó falu kialakulása megkönnyítette ezt a szemléletet. A *Falusi búcsúban* című költeményéből idézzük ezeket a sorokat:

A falut megközelíti a város,
csakugyan
bent is van már a faluban...

A természetességre törekvő költő még akkor is elkerüli a természetellenességet, ha bravúros akar lenni. Bravúrjainál sem engedi meg magának a különcködést. A *Mecsvirág*-ban, ebben a négyszótagos, keresztrímes, játékosan ható versben sincsenek csonka szavak, megboontott szórendek. Hadd iktassuk ide a szinte népdalszerű vers két strófáját:

Szőlőhegyen
a kaszálón
bőven terem
a virágom.

Nem is virág
talán mégse,
inkább a fák
örökmécse.

Maradandó vers a maga egyszerűségével a *Virágzó cseresznyefa*, a több harmóniát követelő *Nem elég*, a rend törvényét hirdető *Nyárutói elégia* és a csikóról szóló, érzelmes *Mirza*.

Maradandó a balladás hangulatú *Éjjel a présházban* és »az önként vállalt új emberközösség« kialakulásáról szóló *Együtt*.

Külön kell írnunk két nagy költeményéről. A *Himnusz az értelemhez* az értelem kormányozó erejének, jövőt kialakító szerepének dicsőségét zengi:

Köszöntelek, emberi ész,
kivel új korunk érkezett!
Tudom, sejtésem is kevés,
hogy lássam dicsőségedet.

De érezlek, s amit érzek,
azt mondtam ki — hát úgy fogadd
eljövendő ezredévek
felé szálló himnuszomat.

A *Buchenwaldi rapszódia*, amely a náci koncentrációs tábor rémségeiről szól, arra figyelmezteti az embereket, hogy sohase feledjék a gyilkosok gaztetteit. A haláltábor látványa sem tudta gyengíteni Simon Istvánban az emberség végső győzelmébe vetett hitet. A nagy költemény ezekkel a sorokkal végződik:

Bár hallom, még zúg a
buchenwaldi erdő,
s e modern pokol ezernyi
rémsége is kísért,
én hiszek benned mégis,
világot teremtő,
porból tápászkodó, igaz
emberiség.

A *Gyümölcsoltó* verseinek Simon István eddigi pályáját bemutató sorozata végén az *Örök körben* gyűjtőcímű négy szonett található. Ez a négy szonett: költői hitvallás, költői tanúságtétel, költői költészettörténet. Arról vall, miképp találták meg a magyar költők a hazát, a nemzetet, az osztályt, az embert.

Sós Endre

HÁRS ERNŐ:

Csillagóra

Hárs Ernő diplomata: »mellesleg« ír verseket. Voltaképpen ez az első kötete, tizenhat év válogatott termése, felerészben műfordítások. Versei igen széles koloritban tárulnak fel e kötetben, témái, stiláris jegyei változatosak, ám egyéni ízűek, gazdag gondolati tartalmúak. Műfordításai is igen sokrétűek, a költők hadát vonultatja fel. Művei tehetségről tanúskodnak és folytatást, költői életünk új, érdekes színfoltját ígérik. *(Szépirodalmi Könyvkiadó)*

VÁRKONYI MIHÁLY:

Hajnali szerep

Tizenhét elbeszélést tartalmaz a tehetséges fiatal novellista új kötete. Megrázó, izgalmas, olykor zaklatott témákat dolgoz fel elmélyülten. Stílusa színes, képzelete csapongó. Jellemzései plasztikusak. Igényes, vérbeli mai novellista új termésével ismerkedhetünk meg a tetszetős kiállítású kötetben. *(Szépirodalmi Könyvkiadó)*

KOVAI LŐRINC:

Varázsfény

Széles panorámában vonultatja fel Kovai Lőrinc a háború utolsó hónapjainak eseményeit. Dokumentáris hűségre törekedve ábrázol történelmi eseményeket, Mussolini megszöktetését. Skorzeny tevékenységét, Bajcsy-Zsilinszky elfogatását, az ellenállás epizódjait. A történelmi kép egy szerelmi történeten tükröződik, egy író belső vívódásainak részletes leírásán. A szerteágazó, sokágú mesét Kovai biztos kézzel fogja össze. *(Szépirodalmi Könyvkiadó)*

Tersánszky J. Jenő kisregényei

A céda és a szűz

Nehéz dolga lehetett a szerkesztőnek, amikor megbízták, hogy egy vaskos kötetben foglalja össze Tersánszky válogatott kisregényeit. A válogatás igényeivel létrejött kötetben tizennyolc kisregény van, s íme egy ezeroldalas könyvvel gyarapodott a Tersánszky életművét összegező sorozat.

Kezdjük hát azzal, ami itt van: a kötet első darabjai negyven-ötven évesek, az első nagyháború idején íródtak, de ma is fölidézik a lövészárkok sanyarú világát. A frontok és hadseregek eleven poklában magárahagyott ember sorsáról vallott az író ezekkel az írásokkal és éppenséggel nem is a dolgozószobájában, hanem a fronton. Tersánszky háborús írásai az élmény szörnyű színhelyén, a frontokon születtek.

Itt van ebben a kötetben a nevezetes »*Viszontlátásra, drága*« is, ezt az írást és szerzőjét köszöntötte olyan nagy szeretettel Ady Endre a *Nyugat* egyik 1916-os számában. Azóta sem fakult meg ez a kis remekmű, kegyetlenül őszinte realizmusát mi is varázslatosnak érezzük, s megértjük az írót, hogy később regényben is újra fogalmazta az élményt.

Tersánszky kisebb regényei nélkül nem volna teljes az életmű: ilyen formájú írásokban vázolta föl először Kakuk Marci alakját is és a hőseit övező társadalmi igazságtalanságokat is rövidre szabott történetekben ábrázolja.

De Tersánszky világéletében realista író volt. A valóságot nem valamilyen fennkölt magaslatról nézi, hanem emberközelből, az egyszerű emberek etikai-morális tartásával. Szép példa erre az »*Ügyetlen fráter*« hőse, Hajagoss Lajos langaléta gimnazista, aki szörnyű behemót testi alkatával válik ki abból a társadalmi valóságból, amibe született. Olyan gyámoltalan, s oly együgyű, hogy már szánjuk, s derülünk, ha rámosolyog a szerencse. Tersánszky igazságszolgáltatása, realista humora azt méri ki rá, ami dukál neki: egy lapos kis hétköznapi karriert: a hivatalnoki szamárlétra lépcsőfokait kell járnia élete végéig.

A polgári társadalom átkait, előítéleteit jellemükben, sorsukban hordozó Tersánszky-hősök különös világát: a »*Sámsonok*« hanyatló elesettjeit és feltörekvő szemtelen újgazdagjait, »*A céda és a szűz*« furcsa két nőalakját, a »*Jámbor Oská*«-t övező cselszövevényeket a mai olvasó is megérti, noha egy elmúlt korból tűntek elő.

Ez az ezeroldalas válogatás sem adhatott teljes képet Tersánszky kisregényeiről. Érdemes lenne azokat is közölni, amelyek kimaradtak ebből a kötetből. *(Magvető)*

(k. k.)

CSURKA ISTVÁN:

Százötös mellék

Tizenhárom rövidebb-hosszabb elbeszélést tartalmaz *Csurka* István novellagyűjteménye. Játékos kedvvel, gyakran drámai erővel fogalmazza témáit, amelyeket mindig a valóságból, mai életünkből vesz, elsősorban a fiatalok köréből. Csurka leginkább a groteszk és a gúnyos feldolgozásokban otthonos — a kötet tartalmazza a *Miért rosszak a magyar filmek* című remek szatírát is —, de a fiatalok gondolkodás- és érzelemvilágát megértéssel és illő nyerseséggel ábrázoló írásai is kitűnőek, mint a *címadó* elbeszélés. Egyszer-egyszer misztikusabb, érzelmesebb *(Lakók és ripacsok, Hármas egység)*. Erőteljes, lényegretörő írás *A kibelezett*, a *Nyílt törés*, a *Giccs* és az *Egy fogadó lelkivilága*. A kötet Csurka éles szeméről és jó tolláról egyaránt tanúskodik, ezért élvezetes, olvasmányos, szórakoztató és tanulságos. *(Szépirodalmi Könyvkiadó)*

Távoli csillagfény

Alekszandr Csakovszkij regénye

Alekszandr *Csakovszkij*, a neves szovjet író, akinek »*Ez történt Leningrádban*« című, a Honvédő Háború idején játszódó szép regénye jogos sikert aratott annak idején nálunk is, most legújabb szépprózai művével jelentkezik a magyar olvasó előtt. A »*Távoli csillagfény*«-ben egy egykori hadirepülő tizenegy évvel a háború befejezése után — s ami nagyon fontos, már a XX. kongresszus után — keresi szerelmesét, akit halottnak vélt, ám aki — egy nemrégiben készült foto bizonyítja ezt — mégis él. »Elköltözött«, »Csak volt itt«, »Nem tudjuk«, »Nem válaszolhatunk« — kapja a válaszokat Zavjalov volt repülő a lakásokban és hivatalokban, ahol Olja nyomait keresi. S közben beutazza a hatalmas szovjetország nem kis részét és nemcsak Olja különös sorsa bontakozik ki előtte, hanem sok emberé, akik kollégái, barátai, ellenségei voltak a lánynak. Ami iránt saját sorsa, saját élete közegében már kissé eltompult Zavjalov, azt az Olja-féle »expedíció« során élesen meglátja. Vagyis, hogy miként fonódott össze hosszú esztendőkig hit és félelem, építés és önkény, szocializmus és személyi kultusz. Az 1956 nyarán játszódó cselekmény különösen alkalmas rá, hogy a ráébredésnek ezt a drámai, ugyanakkor fölemelő folyamatát érzékeltetni tudja.

Az eltűnt leány — és az el nem tüntethető ábránd — keresésében, Zavjalov nem tágító szenvedélyességében van valami, ami *De Amicis* — ifjú korunkból ismert — »*Az Appenninektől az Andesekig*«-jére emlékeztet. Csakovszkij műve azonban — ha talán nem is elég mély, szélesöblű írás — mentes az érzelgősségtől. Olja szimbólummá válik, az ifjító forradalmi erő jelképévé és ezt akarja feltalálni — bonyolult körülmények bozótjában — a regény hőse. Ami Csakovszkij új regényének művészi megoldásait illeti, azokban van némi naivitás (és erőltetettség) is: főként Gladisev, az öreg hidrológus elbeszélésében. Megjelenítési problémáival együtt is félreérthetetlen azonban a *Maráz* László fordításában napvilágot látott új Csakovszkij-regény humanista hitvallása. *(Európa.)*

A.

1021 Ruttka Ferenc

HAJDUSKA ISTVÁN

EGY HALOTTAL TÖBB

Amikor a Halál belépett a titkárság szobájába, a hamvasszőke nő nem hagyta abba a gépelést. A lötyögő ruhájú csont és bőr alak csendesen az íróasztalig hatolt és ott megállt. Kaszáját kis koppanással maga mellé helyezte. Várt. Eleinte mozdulatlanul, fenyegetően. Kihúzta magát, csendesen örvendezett annak, nogy úgy festhet, mint valami szörnyű felkiáltójel.

A lány az írógép fölé hajolt és a billentyűket verte. Hallania kellett, hogy valaki belépett a helyiségbe. Mert nyikorgott az ajtó és a Halál nagy zajjal be is tette. Ezt szánta köszönésnek.

Ám a titkárnő nem nézett oda. Valamit másolt szorgalmasan és ügyet sem vetett a jövevényre.

— Khm! — krákogott jelentőségteljesen. — Khm! — ismételte hangosabban. Aztán felemelte a kaszáját és újból odakoppintotta a padlóhoz.

Szerencséje volt, észrevették. A világos hajú nő azonban nem hagyta abba a gépelést és pillantását sem vette el a munkájától. — Honnan jött? — kérdezte, miközben ujjai fürgén táncoltak tovább.

A Halál egy picikét megroggyant. Mit feleljen erre? Úgy határozott, hogy nem válaszol. Felemelte a szerszámját és még egyszer a földhöz verte. De most már erélyesen.

— Ne dörömböljön! — intette a titkárnő. És gépelt.

Ostoba helyzet. A Halál kezdett elfáradni, sokáig nem nyújtózkodhatott még mereven. És addig nyilatkoznia kell. — Khm! — próbált ismét. De tüstént hozzátette: — Az Igazgatót keresem.

— Honnan? — hallotta megint. Még mindig nem néztek rá.

— Személyes ügyben — motyogta a Halál elkeseredetten. Utána nyomban kihúzta magát, mert büszkélkedett talpraesett feleletére. Nem szokott hazudni, minek? Most is sikerült a legpontosabb formulát meglelnie.

A nő csak dörömbölt azon az átkozott masinán. — Ma nincsen fogadónapja — közölte teljesen közönyösen.

Ekkor követte el a Halál az első hibát. Kérdezett. Csak ennyit: — Az miko lesz? — De így is kiszolgáltatta magát.

— Pénteken — mondta a titkárnő gépelés közben. — De előző nap telefonáljon. Mert előfordulhat, hogy elmarad. Szegény ember, nehogy megint hiába jöjjön.

— Sürgős — morogta a Halál a kétségbeesés szélén.

— Nagyon? — érdeklődött a titkárnő részvét nélkül.

— Nagyon — válaszolt a másik letörten.

— Akkor nyújtsa be írásban! Ott van egy asztal. Üljön le! Talál rajta papirost is. Adjak tollat?

A Halál analfabéta. Minek neki írni, olvasni? — Adja meg az Igazgató címét — kérte alázatosan.

— Nem tehetem.

— A telefonszámát.

— Titkos.

Most már meggörnyedt, egyik lábáról a másikra állt. — Nézzen rám, boldogtalan! A Halál vagyok, ostoba! — rivallt most kétségbeesetten. — Az Igazgatóért jöttem. Érti?! Akár akarja, akár nem, most bemegyek hozzá!

A nő végre megrettent. Látszott a szemén. Mert odanézett. A hangszerelése immár olyan szerény lett, mint illik. — Elnézést kérek — rebegte. — Nem vettem észre. Az Igazgató, sajnos, házon kívül van. Szíveskedjék talán holnap reggel fél kilenckor...

No, megadta a módját. A Halál leereszkedően bólintott és köszönés nélkül távozott. Lassan csukta be az ajtót. Így még hallhatta, amit a hamvasszőke titkárnő telefonált. — Halló, porta? Most megy ki a kapun egy pasas. Jól nézzék meg! Őrült. Többet be ne engedjék!

*

Kissé furcsának tűnhetne az előbbi jelenet, ha nem tudná az ember, hogy a különös látogató által űzött ipar egyike a legrégibbeknek a földkerekségen. Az effajta céhek csökönyösen ragaszkodnak bizonyos konzervatív hagyományokhoz. Ha eszközeiben mindig a legelsők között alkalmazzák is a legmodernebb technika vívmányait, szertartásaik anakronisztikusan ősiek maradtak. A kasza ma már nincsen élésre fenve. A személyes közbenjárás is jelképes. A Halál tulajdonképpen csupán a hírt viszi el az érdekelteknek. A többit a korszerű mechanizmus végzi el. Így kellett ennek kialakulni. Egyrészt azért, mert a megnövekedett feladatokat már nem lehetett volna a régi kisipari módszerekkel megoldani. Másrészt: maga az ősi figura is alkalmatlanná vált a bonyolult ügyek intézésére, a legkorszerűbb, magas műveltséget igénylő szerkezetek kezelésére. Tekintélyét óvták, amikor a tényleges operatív munkát elvették tőle. Ijesztgessen, készítse elő a lelkeket: ez lett egyedüli feladata. A többi az ultramodern nagyüzemé.

*

Érthető, ha a Halál elkeseredetten lépett ki a Hivatal kapuján. Kudarc volt ez. Ha helyre nem hozza, még az állásába is kerülhet. Emberi érzés nyugtalanította: a létbizonytalanság. Ettől a gőgje rendült meg. Hatására elfogadott magára érvényesnek egy közmondást. Picit átalakítva. Így: a jó halál holtig tanul.

Találkoznia kell az Igazgatóval, de mihamarabb! Az utcán kóválygva megkérdezett egy járókelőt, hogy milyen nap van ma? Amaz meghökkenve közölte: kedd, majd sietve elkotródott. Péntekig tehát hosszú volt az idő. Kénytelen volt rútul hazudni, amikor azt jelentette a Főhalálnak, hogy feladatát pontosan elvégezte. De nem ez volt az egyetlen súlyos bűne. Betelefonált csütörtökön a Hivatalba és feliratkozott a kérelmezők listájára. És nem árulta el, hogy ő a Halál. Amikor a titkárnő a nevét kérdezte, leleményesen így felelt: Harcsa Álmos. Ekképpen rejtette el kilétét egy emberi formulába. A harcsa: hal. Mögéje zárkózik az keresztnév első szótagja. Csak a »mos«-nak nincsen semmi értelme. Kicsit bosszantotta, majd azzal rázta le a problémát, hogy ez afféle absztrakt dísz csupán. Modern.

Kedd és péntek között szorgalmasan dolgozott, jobban igyekezett, mint máskor. Ojtogatta a félelmet hatvanéves születésnapjukat ünneplő aszszonyokba, az ötödik ikszet elért férfiakba, influenzás agglegényekbe, orvosi várószobában üldögélőkbe, falánk öregurakba. Egyik éjszaka, pusztán magánszorgalomból végigfutott a nagy kórház belgyógyászati osztályán, amelynek egyik szobájában egy rákbeteg haldoklott. Több mint száz embert fenyegetett meg akkor. Eredményei számottevőek voltak. Felettesei megelégedéssel nyilatkoztak róla. Nem tudták, hogy az Igazgató vígan él. Semmi rettegés nincs a szívében.

*

Harcsa Álmost pénteken fél tizenkettőre rendelték be. Már tizenegykor megkísérelte a behatolást. Szorongva közeledett a portásfülkéhez. Kaszáját okosan otthon hagyta ezúttal. Az arcát jól felfújta és a lehető legbarátságosabb képet vágta, amikor a kapusnál jelentkezett.

Meglepetésére nagyon könnyen átjutott az akadályon. — Fogadónapra? — kérdezte az ablak mögött üldögélő öreg. — Igen — rebegte a Halál. — Szabad a nevét? — így amaz. — Harcsa Álmos —, hangzott a szerény válasz. Ha most az ösztöneire hallgat, akkor suttogott volna: — A Halál vagyok. Reszkess! — Biztosan elhalványulna a rozzant nyugdíjas. De nem merte. Bejutott. De milyen áron! Megrendült az önbizalma.

A nyomasztó események folytatódtak. Nagy előszobába került, ahol többen várakoztak. Csendesen, alázatosan köhécselve. A Halál keresett egy széket és leült. Mert nem akart kiríni a sokaságból. Ülő halál. Szánalmas. Maga is érezte, s ezért iszonyú haragra gerjedt. Lobogó dühvel fogalmazta magában a legiszonyatosabb mondatokat. A tüzet ilyen hőfokon nem lehet sokáig szítani. Fél óra múlva kiégett. Újabb harminc perc után a parázs is kihunyt. Mire sorra került, alig tudott kiegyenesedni. — Harcsa Álmos elvtárs! — hallotta a hivatalsegéd hívó szavát. Még ezen sem tudott vigyorogni. Szerényen, görnyedten beóvakodott a titkárnői szobába és onnan a főnöki szentélybe.

Az Igazgató óriási szobában ült, hatalmas íróasztal mögött. Az ajtótól az íróasztal előtti székig huszonhárom lépés. És minden lépéssel kevesebb lesz az ember. A Halál nem ember. De már nyomorodott volt

Ruttka Ferenc rajza

valamiképpen. Ha igyekezett is kiegyenesedni, fenyegetően méltóságteljes lenni, az előzetes szertartás picit megrokkantotta. Mégis sikerült úgy a székhez érkeznie, hogy ne remegjen az ina. Megállt. Megmerevítette magát.

Az Igazgató eddig a papírjaiba mélyedt. Most feltápászkodott. A kezét nyújtotta. A Halál nem fogadta el. Eltökélte: most már nem alkuszik, nem kukoricázik tovább.

— A Halál vagyok — szólt komoran. — Nem parolázok.

Az Igazgató meghökkenve pillantott rá. Aztán elmosolyodott. — Tényleg — mondta meglepetten. Visszavette kinyújtott jobbját. — Foglaljon helyet! Mi a panasza? — És ezzel leült.

A Halál megrendült. — Elhiszi? — hebegte elképedten.

— El — válaszolta amaz egykedvűen. — Felismertem.

— A titkárnője a minap kidobott. Őrültnek minősített.

Az Igazgató nagyot nevetett. — Pompás! — kiáltotta. — Mindig tudtam, hogy Katalin tökéletes. Kidobta? Óriási! Mesélje, hogyan! És csücsüljön le már az istenért!

— Nem csücsülök le — morogta a Halál dacosan. — Nem szoktam ülni.

— Az Igazgató megvonta a vállát. — Jó — egyezett bele tüstént. — De ne kívánja, hogy ezért én is állva társalogjak magával! Nő, mondja!

— Nem mondom — közölte az íróasztal fölé magasodó alak. És a lehető legfélelmetesebben meredt az ülőre.

— Annál gyorsabban végzünk — vélekedett az Igazgató. — Adja elő a kérelmét!

— A Halál nem szokott kérni — csattant most élesen.

— Akkor mi a fenének jött ide? — mérgesedett meg a másik.

— Hogy jelentkezzem magánál.

— Jó. Ezt látom. És aztán?

A Halál megroggyant megint. A hangja sem szúrt. — Semmi aztán.

— Sajnos, nem értem — vonogatta ismét a vállát az íróasztal mögötti ember. — De nincsen semmi baj. Megtette, elmehet. Nem haragszik, ha nem mondom azt, hogy a viszontlátásra?

Valóban, a Halál formailag teljesítette kötelességét. Ilyen még nem fordult elő vele. A pasas meg sem rezdült. Holott e pillanattól kezdve halálos félelemben kellene élnie. — Mitől ilyen magabiztos? — kérdezte riadtan, holott tudta jól: a Halálnak nem szabad kérdezni.

— Nem érek rá — intett az Igazgató, miközben az órájára pillantott. — Vár a többi kérelmező. Megérti, úgye? No, menjen a pokolba!

És megnyomta a csengő gombját. Ami nyilván azt jelentette, hogy jöhet a következő panaszos. A Halál suta vigyorral a képén kisomfordált.

*

A bonyodalmak ezután csak fokozódtak. A Főhalál váratlanul kihallgatásra rendelte a Halált. Teljes díszben jelent meg a nagy főnök előtt. A kaszája fényesen csillogott és rezzenetlenül állt a kezében. Röviden, tárgyilagosan beszéltek.

— Utasítottam, hogy keresse fel az Igazgatót — így a Főhalál.

— A parancsot végrehajtottam — közölte a másik.

— Mi az eredmény?

— Retteg.

— Alszik éjjel?

— Nem. Fél.

— Tud nevetni?

— Nem. Eszében vagyok.

— Mire hajtja a félelem?

Eddig simán hazudott. Nem tehetett mást. Ha bevallja, hogy felsült, akkor vége. Nem is tudta, mi történhet vele. Nem vállalhatta ezt. Kóholt. Abban a reményben, hogy koholmányait később igazzá teszi. Az eddig elhangzott kérdésekre rutinból válaszolhatott, több ezer éve megy ez így. A legutolsó azonban meggondolkoztatta.

— Nőre — felelte rövid habozás után. Miért éppen ezt? Mert az efféle felfújt alakok lányokkal érvelnek a halállal való vitájukban. Ha vitatkoznak már. Ha! De a Halál is sejtette, hogy az Igazgató egyelőre elképzelhetetlennek tartja a távozását. A világ azóta igazi, mióta az Igazgató megismerte és nélküle nincs tovább. Ez a probléma egyelőre a holnapé. Most az a fontos, hogy valamiképpen kivágja magát a slamasztikából.

— Nőre? — visszhangozta a Főhalál, jókora kérdőjellel a szó végén. A kételkedés visszataszító kígyója csavarodott benne.

— Arra — bólintott szilárdan a jelentéstevő és görcsösen megszorította a kasza nyelét. Látta: nagy baj van. Elöljárója töpreng, hogy hihet-e neki?

— Elmehet — hallotta.

*

Felhívta telefonon az Igazgatót. Persze először a titkárnőbe botlott. — Harcsa Álmos vagyok — kezdte elfogódottan. — Az igazgató elvtárs várja a hívásomat — füllentette. Belejött.

Szünet. A Halál egyik lábáról a másikra állt izgalmában. Vajon szóbaáll-e vele? Elszörnyedve vette észre: verejtékezik. Csak nem fél? Ő, a Halál? Rettenetes!

Végre megszólalt újra a titkárnő hangja. — Szíveskedjék holnap délelőtt tíz órakor ismét jelentkezni!

— Személyesen? — csillant fel a remény.

— Dehogy. Ön telefonon óhajtott beszélni. Nemde?

— Ó, persze, természetesen — helyeselt heherészve a Halál.

Aznap nem ment a munka. Kedvetlenül, gondterhelten keresgélte a megadott címeket és képtelen volt magabiztosan fellépni. Az egyik helyen be sem engedték.

Másnap pontosan tíz órakor, másodpercnyi pontossággal hívta az Igazgatót. A titkárnő bekapcsolta. — Harcsa Álmos vagyok — suttogta. — Bizonyára tetszik emlékezni rám.

— Nem — hallatszott egykedvűen. — Sose hallottam a nevét.

Elkezdett magyarázkodni. Mind jobban belezavarodott.

— Mit köntörfalaz? — kiáltotta az Igazgató. — Nem a Halál beszél?

— De igen. Én bátorkodom.

— Végre! Óhajt valamit?

— Szeretnék találkozni önnel.

— Nincs időm, öregem. Minden pillanatom be van osztva.

— Csak öt percet, könyörgöm. Élet-halál függ tőle.

— Várjon! Megnézem a naptáromat. Holnapután négy óra kilenc perctől négy óra tizennégy percig. — Letette a kagylót.

A mondott időben beengedték. A titkárnő, mielőtt kinyitotta volna előtte az ajtót, felemelt öt ujjával mutatta: ne feledkezzék meg, meddig maradhat.

— Üljön le! — parancsolta az Igazgató.

A Halál leült.

— Beszéljen! — intett amaz.

— Még mindig nem tetszik félni? — érdeklődött illedelmesen a vendég.

— Nem.

— Ajaj. Ez nagy baj, kérem.

— Nincsen időm ilyesmire — közölte energikusan az Igazgató. — Reggeltől estig dolgozom, mint egy rabszolga. Aztán reprezentálok.

— Pedig hát, bármilyen sajnálatos, de minden ember meghal egyszer, ugyebár. Nem tetszik néha ilyesmire gondolni?

— Nem. Rengeteg tennivalóm van még. És ha egyet köhögök, professzorok írnak recepteket nekem. Értékes ember vagyok. Már most halhatatlan.

— Hát igen — bólogatott a Halál. — És a nőket tetszik szeretni?

— A nők szeretnek engem — javította ki az Igazgató. — Mert nemcsak okos és tehetséges ember vagyok, hanem szép, hódító, férfias. Magához őszinte lehetek nemde? Még van két és fél perce.

A Halál kétségbeesetten örlődött harminc értékes másodpercig. Aztán kinyögte. — Gyönyörű lányokat szeretnék bemutatni önnek...

— Maga? — csodálkozott az íróasztal mögött ülő.

— Igen, én — bólogatott ismét a látogató. — Rémült lányokat. Speciális élvezet...

— Nocsak — emelte fel a szemöldökét az Igazgató. Aztán felcsattant: — Ki küldte ide?!

— Ó, senki... Magamtól bátorkodtam... — rebegte a Halál. — Csupán tiszteletből... Megindított az egyénisége...

— Észrevette, hogy az Igazgató kihúzza magát és finoman elmosolyodik. Valójában most találkoztak először. Élénkebben folytatta: — Amikor megláttam, rögtön tudtam, hogy ilyen főnök kell nekem. Leghasznosabb munkatársa lennék...

— Valami állás kellene? — érdeklődött amaz leereszkedően.

A Halál megborzongott. Iszonyatosan mélyre züllött. Aztán intett. — Minden vágyam — szavalta.

— Jó — legyintett az Igazgató és az órájára pillantott. — Elintézem. A titkárnőmnek diktálja be a nevét, címét, telefonszámát. Holnap hozzon be egy részletes életrajzot. Illetve: halálrajzot — tette hozzá felnevetve. — Egy hét múlva érdeklődhet. Menjen, menjen, ne hálálkodjon! Lejárt az idő!

*

Valahogyan berendezkedett, hogy ember látszatát keltse. Emiatt a feladatát elhanyagolta, messze elkerülte a Főhalált. Egy nappal az Igazgató által megszabott határidő lejárta előtt dologtalanul heverészett albérleti szobájának keskeny díványán. Reménykedett. Holnap hivatalba lép. Holnaputántól ellepik a nők az Igazgatót. A Főhalál nem szólhat egy szót sem. Minden úgy van, ahogyan jelentette. Úgy látszik: a Halál az emberek között már megtanulta, hogy ha nem megy másképpen, elég az okozatot jól megrendezni. Ez, és az ügyes hazugság, már két olyan tanú, amely perdöntő lehet. Sőt: születésre kényszerítheti az okot is. Ha nem az Igazgatóban, akkor körülötte.

Kellemes gondolatai kellős közepén belépett hozzá a Látogató. Nem köszönt. Megállt a dívány lábánál. Vékonyan, szigorúan meredezett. Valami ostoba, hosszú, fényes szerszámot szorongatott a jobbjában.

A Halál elcsodálkozott. Szállásadója nem volt otthon. Az ajtót jól bezárta. — Nincs egy vasam sem — közölte a hivatlan vendéggel.

— Nem vagyok rabló — szólt amaz szigorúan.

A Halál elnevette magát. — Talán csak nem egy gyilkoshoz van szerencsém? — És kárörvendezve nyerített.

— Nem vagyok gyilkos! — kiáltott rettentőt a másik. — Halál!

A Halál majdnem megpukkadt, úgy robbant belőle az újabb hahota. Sokáig tartott, amíg lecsillapodott. Aztán meglobogtatta fektében a kezét. — Szevasz, koma. Én is Halál vagyok. Kolléga.

Most a jövevény megzavarodott. — Nem értem — motyogta. — Maga nem Harcsa Álmos?

— Álnév — legyintett a Halál. — Kis trükk.

A Látogató újból megmeredvedett. — Értem — morogta. — Meg fogsz halni, kartárs. Ezen a néven.

— Ne marháskodj már! Nem érted? Halál vagyok! Halhatatlan!

— Sajnálom. De tévedsz. A Főhalál személyesen utasított.

A Halál végre megértette. Felpattant a díványról és vinnyogva, jajongva körülszaladozta a szobát. Aztán sírt. És kiabált. — Van pofátok? Ilyen fiatalon? Hiszen alig vagyok egyhetes!

A Látogató feszélyezetten fintorgott. — Parancs — morogta. — Te is tudod, hogyan van ez minálunk.

A Halál lerogyott a heverőre. Rettegve bámult a Látogatóra. — Most mit tegyek?

— Félj! — hangzott a válasz.

— Nagyon félek. És azután?

A másik megvonta a vállát. — Te is tudod.

— Meddig élek még?

A Látogató széttárta a kezét. — Két napig? Tíz évig? Ki tudja? Bizonyos mértékig tőled függ. Mit magyarázzam neked?

— És mit csináljak félelmemben?

— Sokat kérdezel.

— Ne haragudj. De hát még nincsen gyakorlatom.

A Látogató engedett valamicskét a merevségéből. — Emlékezz! Soha nem adtunk tanácsot. De hát ez sem fordult elő velem sohasem. Hogy egy volt kartársat... Elmondom tapasztalataimat. Van, aki elzüllik, van, aki kivirágzik. Ismertem embert, gyönyörű dalokat költött hátralevő éveiben. Amíg nem kellett tőlem félnie, órásmester volt. Másik dorbézolni kezdett, szórta a pénzt. Egyik férfi a gyerekeit szerette meg hirtelen, minden idejét velük töltötte. Egy asszony ringyó lett. Kis segédkönyvelő oroszlánná változott. Gőgös államtitkár gyáva vénemberré. Azt hiszem: ilyenkor válik a legtöbb ember olyanná, amilyen. Érted?

— Én Halál voltam eddig — síránkozott a díványon fekvő.

— Hallottam már — billent a Látogató feje.

A másik szótlanul bámulta a mennyezetet. — Lekaszálom! — kiáltotta. — Még megvan az öreg szerszámom.

A Látogató nem kérdezett, mert a Halál nem kérdez.

— Vagy megfúrom — tette hozzá a Halál röhögve. Ebből is látszott, hogy már nem volt igazi Halál.

*

Amióta a tridenti zsinat 1563-ban elrendelte az anyakönyvek vezetését, némi rend uralkodik a születések és az elhalálozások nyilvántartása körül. De még mindig nem elég megnyugtató. Ugyanis eddig még sohasem készítettek mérleget, hogy a megszülettek mind meghaltak-e? És ami ennél még fontosabb: ki tudja, hogy annyian haltak-e meg, ahányan a világra jöttek? Mert előfordulhat, hogy kiderül: többet búcsúztattak el, mint amennyit üdvözöltek. Íme: ebben az esetben is egy halottal több lett.

NÉPSZAVA
1964 JUN 21

1021

Sipos Gyula:

Baleset

Az a háromemeletes épület, mely a Mellék u. 30-as számot viselte, első pillanatra ugyanolyan volt, mint bármelyik ház a környéken. A falak az évek folyamán egyformán kormos-hamvasra szürkültek, a habarcs-cirádák megfeketedtek és lepattogzottak, egy-egy belövés csupasz téglázása roszszul hegedt sebként várta a kozmetikázást.

Pedig, ha közelebbről megnézte az ember, mindegyik háznak megvolt a maga egyénisége, no persze csak annyira, amennyire az egyazon divat szerint öltözködő nők viseletén is föllelhetők az egyéni ízlés nyomai. Annak idején mindegyik bérháztulajdonos igyekezett más lenni mint a többi s ez az egyénieskedés hozta létre a malter-kariatidákat, mészkő-atlaszokat, a fölösleges kovácsoltvas-kapukat és a szűk utcában amúgy is láthatatlan tető-tornyocskákat. Éppen ettől az egyénieskedő igyekezettől váltak egyformává a Mellék utca házai.

A harmincas számot viselő épületnek például az volt a jellegzetessége, hogy minden ablak-aljat görög színházi maszkra emlékeztető álarc díszített, nagy kapu két oldalán műmárványból faragott kerékvető kövek álltak s a kapu fölött két megfeketedett habarcsangyal tartott egy tojásdad alakú pajzsot, melyen ez a felirat állt: »Épült Anno 1913«. Az egyik angyalnak vállból letört a pajzsot tartó karja, de ez a címert nem rendítette meg, csupán a hiányzó kar helyén valamivel világosabb volt a fal.

A Mellék utca 30-at különben könnyen el lehetett érni a Fő útról. Ha villamossal jött az ember, akkor a megálló után rögtön balra kellett kanyarodnia, aztán a Közért után újra balra. Autóbusszal célirányosabb volt a következő utcán betérni és kétszer jobbra kanyarodni. Ebben az esetben nem haladt el az ember a Közért előtt, csupán egy talponálló, egy trafik és egy zöldségesüzlet esett az útjába.

Mindezt azért fontos tudnunk, mert Kovács Sándor hol autóbusszal érkezett, hol villamossal.

Ha villamoson jött, akkor a Közértben vett egy palack bort — rendszerint egri leánykát, ezt nagyon kedvelte a neve miatt — autóbusszal való érkezés esetén viszont üvegbetétet fizetett és folyóbort vásárolt a talponállóban, mert ott nem tartottak palackos árut. De a borvásárlást sohase mulasztotta el. Rozika mondta is neki néhányszor: »Ez a te belépőjegyed hozzám?« De ezt egyáltalán nem gúnyolódva mondta, inkább kedveskedve.

Rozika a Mellék u. 30-ban lakott, az első emeleten, egy szoba-konyhás bérleményben. A szobában cserépkályha volt, a konyhában gáz s az ifjú özvegy tulajdonképpen meg volt elégedve a lakással, mely még boldogult férjéről maradt rá.

— Tudod, öreg ház ez, kopott itt már minden, de még stabilabb, mint sok új épület — szokta mondani.

— Igen — felelte ilyenkor Kovács Sándor. — Ebbe nem sajnálták az anyagot. Milyen erős vasrács van itt a gangon!

— Persze, egy kis tatarozás már ráférne.

— Hiszen, ha szem előtt volna, a főútvonalon!

— Ez az! — sóhajtott Rozika, de aztán rögtön odadörgölőzött a férjhez. — Jobb így. Akkor meg félnél bejönni a kapun. Emlékszel, így is menynyire féltél eleinte?

Kovács Sándor valóban félt eleinte. Ismerőse nem lakott errefelé, mi lenne, ha mégis meglátnák? Talán nem is félt, csak zavart volt, nem értette az egészet. Ő, a jó főnök, a példás családapa, a boldog férj — hiszen valóban elégedett és nyugodt volt a házasélete, akár a sima állóvíz — egyszercsak elkezdi bámulni a nőket, mint valami kamasz, aztán kicsit italosan megcsókol egy fiatal özvegyet, az üzemi bálon, a folyosón s azóta mint az alvajáró jön hetenként kétszer, háromszor, a műszakok változása szerint este vagy délelőtt, ide a Mellék u. 30-ba. A közértben már ismerik arcról, tudják, hogy bort szokott venni, néha valami harapnivalót is. Legutóbb meg már a házmesterné is ráköszönt, mint valami házbelire.

Hogyan jutottak idáig, ma sem érti. Nem is merte soha végiggondolni.

Ha Rozika délutános volt, akkor ő délelőtt elkéretőzött a munkahelyéről valamilyen ürüggyel és jött autóbuszon, vagy villamoson. Ha meg délelőttös volt Rozika, akkor ő előre bejelentette otthon, hogy kicsit később érkezik és alig várta a munkaidő végét.

Hát így ment ez, míg be nem következtek a második emeleti lakás csőrepedésének tragikus fejleményei.

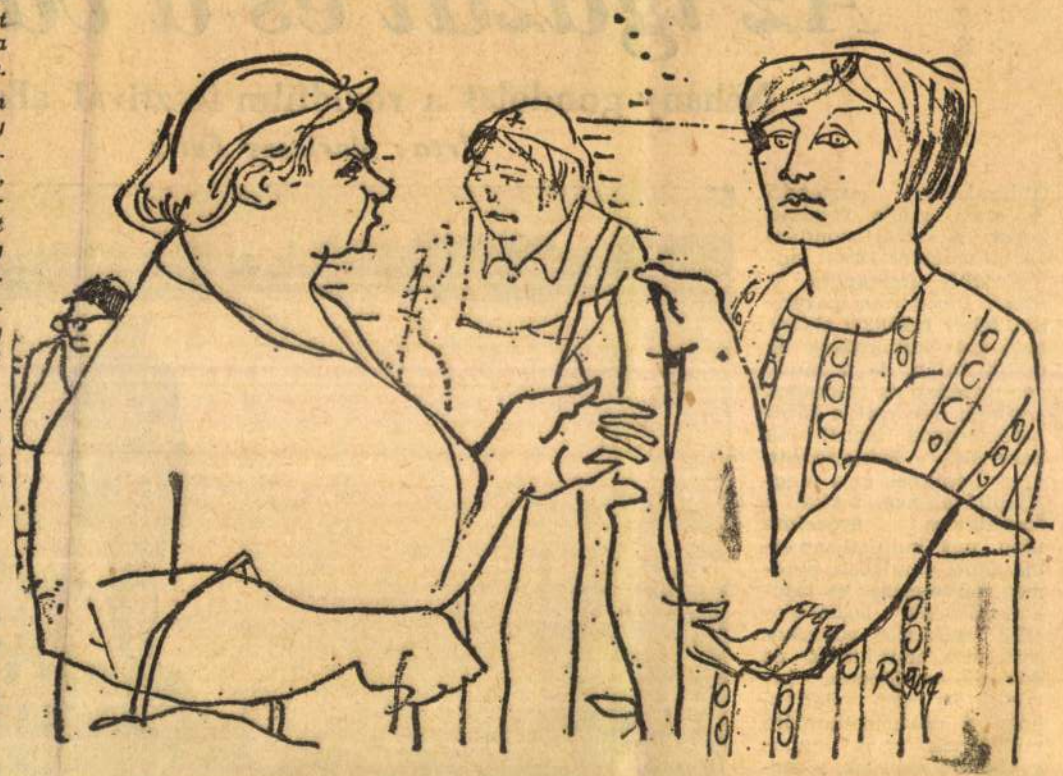

(Ruttka Ferenc rajza)

A házkezelőség emberei később azt állapították meg, hogy a szivárgás beáztatta a menynyezetet, mely egy körülbelül százharmincszor százötven centiméteres területen, szabálytalan alakban leszakadt.

Ez a szabálytalan alakzat pontosan Rozika ágya fölött volt s a mázsányi súlyú vakolat — melybe még nem sajnálták az anyagot — elborította az ágy felét és az éjjeliszekrényt, agyonütve az ébresztőórát is, mely a szerencsétlenség idején éppen hat óra harminckét percet mutatott. Rozika ugyanis ezen a héten délelőttös volt. Az első ijedelem után visszatért annyira a lélekjelenléte, hogy ráhúzta a ruhát az elalélt férfira, akire a törmelék nagyobb súlya zuhant, és csak azután telefonált a mentőkért a szomszédéktól. A borosüveget is összetörte a leomló mennyezet — alig ittak még belőle — s a szétömlött bor átitatta a vakolatdarabokat és savanykás illatot árasztott. Rozikának csak kisebb horzsolásai voltak, a karját kötötte be a mentőorvos, de Kovács Sándort, aki még mindig nem tért magához és az arca is vérzett, kórházba kellett szállítani.

Különben ő is megúszta néhány sebbel és egy könnyebb agyrázkódással.

Értesíteni kell a feleségét, de persze, ez nem Rozika dolga. Órá egészen más feladat hárult. A nagy kapkodásban — mentők, adatfelvétel, ijedelem, törmelékhalmok a szobában — ott maradt Kovács Sándor felöltője az előszobai fogason.

Alighogy elmentek a mentők, már észrevette, de hiába szaladt volna utánuk.

Reggel telefonált a kórházba, a nővér azt mondta, hogy a beteg magához tért s három napnál tovább nem marad benn.

Rozika a műszak után hazasietett, a kis kofferba tette a felöltőt — nem akart feltűnést kelteni avval, hogy a karján viszi — és bement a kórházba. A portán minden további nélkül beegengedték, ambulancia is volt itt, ki-be jártak a betegek, meg a látogatók. Nem akart fölmenni a kórterembe, megállt a földszinten, a hallban s várta, hogy jöjjön valamelyik nővér, akinek átadhatná a ruhadarabot.

Sokáig nem jött a nővér, csak egy izgatott férfi cigarettázott föl-alá járva a »Tilos a dohányzás« feliratú táblától a lépcsőig, egy bekötött karú lány ült összegörnyedve a padon, mellette a böröndje, aztán egy kövérkés asszony jött, megállt a hallban, várakozott ugyanúgy, mint Rozika.

Végre lefelé libegett a lépcsőn egy nővérke. Csinos, fiatal lány volt, sötétszürke maclaclopóban, mezítlábas szandálban.

— A sebészetről? — kérdezte Rozika. — Megtenné ezt a szívességet?

Kivette a kofferből a kabátot.

— Igen, Kovács Sándor, tegnap hozták be. Jobban van? Hála istennek.

A kövérkés asszony ott állt mellettük és csak a felöltőt bámulta. Aztán hirtelen mozdulattal elvette Rozika kezéből. Nézte egymást a két asszony s egyikük se tudta, mit tesz a következő pillanatban.

Mindketten sírással küszködtek.

— A tizenkettes szobában van — mondta a nővérke, aki nem értett az egészből semmit.

A kövérkés asszony hátatfordított Rozikának és elindult fölfelé a lépcsőn.

Vitte a felöltőt, melynek belső zsebében ott lapult egy csokor korai ibolya selyempapírba csomagolva. Azt még az előző napon a feleségének vette Kovács Sándor, mert tulajdonképpen szerette az asszonyt, bűntudata is volt, csak valahogy sohase tudta végiggondolni az egészet.

Az ibolya teljesen illattalan volt és nagyon megfonnyadt a felöltő belső zsebében.

Simon Lajos:

Esthajnalcsillagom

Elváltál társaidtól, drága hűtlen,
mindegyiknél fénylőbb vagy nekem!
Elképzellek annyi valószerűtlen
alakban, lelkesen.
Tekintetemet nem a napsugárra,
feléd fordítom, fényedre, te, drága
Mikor ébredezem.

Folyóvizek üveges mélyét is csak
miattad nézem éjnek idején,
talán a habok locsogása biztat,
talán éppen a mély,
hogy tükörképed nézzem: hátha ott van,
s mint fény-halacska villan a habokban
a mélység felszínén.

Midőn a vadlibák halovány lázgörbéje
röpül fejem felett,
köd-ár-özön hiába húz az égre,
téged el nem temet!
Világborító lombok is hiába
terülnek rejtő-árnnyal a világra,
az nem lehet, hogy szemem meg ne lássa,
amit a lélek mélye rejteget.

Simon Emil:

Magyar Hírlető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Az igazat és a valódit

Néhány gondolat a rövidfilm-fesztivál alkalmából

Írta: Máriássy Félix

Tizenkilenc esztendő alatt szinte frázissá kopott a lenini mondás: »*A művészetek között legfontosabb számunkra a film.*« Piros transzparensen, fehér betűkkel olvasható volt kultúrházak és mozik falán, de a mondat történeti és valóságos értelmét már csak a filmtudománnyal foglalkozók kutatták. Elfelejtődött, hogy Leninnek ez a megállapítása, nem sokkal a forradalom győzelme után, egy kulturálisan elmaradott országban, a tömeg művelésének és tájékoztatásának leghatásosabb eszközére vonatkozott, arra, amit híradó- és dokumentumfilmnek hívunk. És nem véletlen, hogy a dokumentumfilm műfajának egyik legnagyobb élő művésze, a forradalmár Yoris Ivens, akinek életműve szinte végigkíséri korunk szabadságharcait Spanyolországtól Kubáig és akinek művészete a dokumentumfilmnek egyik alaptípusát képviseli: azt, amelyik *a valóság elemeinek rögzítéséből nagy emberi igazságokat épít fel.* A másik irányzat, mely éppen ma éli virágkorát, a film történetében Dziga Vertov nevével kezdődött, aki egykor felállította felvevőgépét a moszkvai Gorkij utcán és *az élet nyüzsgő egészéből kibontotta a valóság mikroszkópikus elemeit,* »Kino Pravdának« nevezett filmsorozatában. Ezt hozta újra divatba az elmúlt évtizedben a hangosfilm és a rejtett kamera, a láthatatlan mikrofonok eszközeivel a francia és amerikai »ciné verité«. Mindkét tendencia felel a maga módján a sokat idézett mondat miértjére. *A rövidfilm, mint az igazság kifejezésének és terjesztésének leghitelesebb és legközérthetőbb eszköze, az egyik oldalon, a másikon: a film egyik legizgalmasabb hivatása — ismeretek terjesztése és felfedeztetése, tájékoztató a környező világról.*

Egy kocka Timár István Találkozás című díjnyertes filmjéből

A tizenkilenc éve kifüggesztett transzparens ellenére nálunk, Magyarországon, a rövidfilm hosszú időn át mellékága volt csak a filmművészet-novellákat, filmköltemé-nyeket, melyek *elsősorban a Balázs Béla Stúdió fiataljainak megragadóan szubjektív objektívjei nyomán születtek.* A »*Te*«, a »*Miénk a világ*«, a »*Kézen fogva*« nemcsak külföldön, de a műfaj szépségét igazolva, »még idehaza is« sikert aratott. És a »ciné verité« is megérkezett hozzánk. Nem a divat szele hozta, hiszen irodalmunkban a harmincas években és ma, ismét egyik legértékesebb és legmagyarabb irányzat a hazai élet jelenségeinek kutatása, a szépirodalmi szociográfia, ennek filmbeli jelentkezése egészen magától értetődő.

Néhány megrázó és elgondolkoztató mű született ezzel a kutató szándékkal és művészi módszerrel: a »*Cigányok*«, vagy a tavalyi kisfilmszemlén díjat nyert tv-film, a »*Bodnár Anna világa*«.

A hasonló filmek többsége ma még beéri azzal, hogy felkutatja és regisztrálja a tényeket. A szemlélet a népszerű tudományos filmeknél már gyakorlattá vált. *Kollányi Ágoston* természet-filmjeiben például nemcsak egy nyíló virág kibomlásának csodáját kapjuk, különböző technikai eszközök révén felnagyítva, és felgyorsítva, hanem az élet folyamatának és törvényeinek egy-egy igazságával találkozunk. Az »*Aranymetszés*« nemcsak egyike a legszebb magyar filmeknek, de bizvást tehetnék kötelező anyaggá a középiskolában, mint egy esztétikai alaptörvény világos és meggyőző ismertetését. *A gondolati és bizonyos költői tartalom sűrűsödése »ugrasztotta ki« a nemzetközi mezőnyben is jelentős helyre játékos rajzfilmjeinket.* Ez az a műfaj, amit a közönség a jó külföldi művek nyomán szeret és igényel, ahol a színvonal emelkedése az ízlésformálás terén is sokat jelent.

A rövidfilm általában kevesebb pénzbe kerül, kevesebb technikai eszközt igényel, mint a nagy játékfilm. Éppen ezért sokkal tágabb lehetőséget nyújt a kísérletezésre, a filmben való gondolkodásra, a támogatást nemcsak önmagában éri meg, nemcsak új művészek iskolaéveit jelentheti (igen sok nagy rendező kezdte, mint dokumentumfilmes) — de a filmtörténet azt is bizonyítja, hogy egy-egy *korszakban a rövidfilm a filmművészet egészére is komoly befolyással volt, új stílusok, formák születését segítette elő.*

Az első magyar rövidfilm-fesztivál megrendezése minden magyar filmművész számára öröm. Mert túl azon a megbecsülésen, melyet a fesztivál életre hívása önmagában kifejez, a miskolci napok alkalmat teremtettek a legfontosabbra: legjobb rövidfilmjeinket megismerheti a nagyközönség.

HORIZONT

● *Ma kezdődik Oslóban a Nemzetközi Pen Klub 32. kongresszusa. Az egyhetes tanácskozáson — amely az írói kifejezésmód problémáit tűzi napirendre — a Magyar Pen Klubot Illyés Gyula, Kéry László és Sőtér István képviseli.*

A Benczurfalván élő id. Szabó István Kossuth-díjas szobrászművész mondja: — A nagy piktor, Benczur Gyula kastélyát az elmúlt években helyreállította a falu, a többi között Benczurfalva kulturális intézményei kaptak benne helyet. A szép park is rendben van már, csak a kastélyhoz tartozó szép fürdő vár munkáshá-

● *Szombaton megjelent a Balatoni Híradó, a magyar tenger nyári hetilapja; 32 oldalon számol be a tópart fejlődéséről, közöl képesriportokat és tájékoztatást ad az üdülőhelyek kulturális programjáról.*

A hagyományos Karlovy Vary-i filmfesztiválon, amely július 4-én kezdődik, a magyar filmművészetet a Sodrásban című játékfilm képviseli. A fesztiválra magyar küldöttség utazik, amely-

zervatórium tanára, Henryk Czyz lengyel karmester, Valentin Belcsenko szovjet zongoraművész, Tsuyoshi Tsutsumi, japán gordonkaművész.

Esti toronyzenével nyitják meg június 26-án a Soproni Ünnepi Heteket. A kulturális események második napján fellép Fischer Annie. A július 20-ig tartó ünnepi hetek gazdag programjából kiemelkedik még a fertődi Haydn-kórus, valamint a lipcsei Tamás-templom kórusának hangversenye, a fran-

Testi és lelki táplálékok

Utazó nemzet lettünk. Hétvégeken százezrek kerekednek fel nagy belső népvándorlásra. Százezrek természetes igénye lett az országjárás. Az IBUSZ statisztikája a legmegnyugtatóbb tanú rá: minden évben egyre többen kívánják látni, megismerni az országot, amelyben élnek.

De van ennek a nemes mozgalomnak egy nyugtalanító kórtünete.

Ittas turisták szokásos vasárnapi egri »várostromát« idézte valaki a minap, jót derülvén a történelmünk drága romjaira kapatosan érkező pesti vendégeken. — Országjáró autóbusszal esett meg: háromnapos dunántúli útján 12 vendéglőnél és »speciális« csárdánál állt meg hosszabb pihenőre, s mindössze kétszer egy-egy múzeum előtt néhány percre. — Fényképeket mutatott egy vidéki üzem munkása: Pesten töltött két napot a műhely, nézzem meg, mit örökíteti meg az emlékezetes útról a fényképezőgép. Ha címet kellett volna adni a képeknek, ezek lettek volna a legtalálóbbak: Én és Jónás (állatkerti foto), Én és az óriáskerék (Vidám Park), A brigád a Sörkertben . . .

Utazunk hát, járjuk az országot, kimondhatatlanul nagy igény van arra, hogy lássunk — a megismerésre azonban még nem elég. A különjáratok útvonalának meghatározása nagyon gyakran egyszerűen »vendéglátóipari jellegű«. Természetesen nem a vidámság, nem a hangulat ellen szólunk. Hogyne kóstolhatná meg szívesen az ember a hegy híres, tüzes levét Egerben, hogyne időzne szívesen a Balaton-part kedves halásztanyáin. De az országjárás nagyszerű lehetőségeket felkínáló mozgalma sokkal többre hivatott, semhogy ennyivel beérjük.

A Jónást hazahozhatja-e a fényképezőgép az Állatkertből? Természetesen. De hozzon a sörkerten és az óriáskeréken kívül mást is. Lásson meg értékeket, érdekességeket, történelmi, irodalmi emlékeket, szolgálja a megismerést, a szellemi gyarapodást. Szóval: gazdagítsa az embert.

Az egyik Tolna megyei termelőszövetkezetnek erre az évre 60 000 forintja van kulturális és szociális célokra. A tervek szerint felkeresnek belőle néhány fürdőhelyet, az összeg nagy részét pedig ismerkedési estek (?!) rendezésére fordítják. Senkinek nem jut eszébe, hogy a pénzt — vagy legalábbis egy jelentős hányadát — a kétségkívül kellemes fürdés és ismerkedés mellett hasznosabb, nemesebb célokra, még pontosabban: arra költsék, amire valóban rendeltetett. Akad persze hely, ahol ezt teszik már. Ilyen helyen a nyári utazások kapcsolódnak az évközi ismeretterjesztő sorozat-előadásokhoz, minden túra. ezek megelevenedő, valóságos illusztrációját adja a résztvevőknek.

De csakis akkor, ha az országjáró autóbuszok útvonalát elsősorban az ismeretek turistajelzésein vezetjük végig.

Kiss Gy. János

Német szocialista művészet

Ruttka Ferenc
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR NEMZET

1964 NOV 7.

1021

Magyar Nemzet — Szombat, 1964. november 7.

Konsztantyin Pausztovszkij

FUTÓ TALÁLKOZÁSOK

Késő ősszel gépkocsin jártam be a Velikoje Luki meg a pszkovi területet, sok kis erdei falut láttam. Különösen a kedves nevű Zvoni maradt meg emlékezetemben.

Ez a Zvoni dombtetőn feküdt, csöndes és igen mélynek látszó tó partján. Estére járt az idő. Homályosodott az égbolt, de a házak ablakain még visszatükröződött a halványsárga naplemente.

Még aznap este beértem Opocskába, a szétterülő, csöndes kisvárosba. A városkát a zúgó, tajtékzó Velikaja szeli át.

A vendégfogadóban szálltam meg. Váratlan, érdekes találkozásom esett benne.

Nemrég fejezhették be tatarozását, minden össze volt fröcskölve mésszel, még a mennyezeti villanylámpák is.

Érkezésem után egy órával a fogadó előcsarnokában összeakadtam egy alacsony, őszhajú, kopott felöltős emberrel.

Úgy látszik, az öreg már tudta, hogy Moszkvából érkeztem. Megállított és megkérdezte:

— Mikor járt legutóbb a Konzervatórium nagytermében?

Meglepett a kérdés, de feleltem rá: egy hónapja voltam ott, Szvjatoszlav Richter hangversenyén.

— Tudniillik én a moszkvai Konzervatóriumot végeztem —

folytatta az öreg —, a zeneszerzési tanszakot. Ha visszamegy Moszkvába, kérem, üdvözölje nevemben a nagytermet és a mi egész híres intézményünket. Nagyon megkérem önt erre!

— Régen járt Moszkvában?

— Hét éve — válaszolt a zeneszerző, és azonmód megkérdezte: — Érdeklődött-e aziránt, hány pianínó és zongora van a Velikoje Luki területen, az úgynevezett »vidéki helyeken«?

Ez is meglepett. Azt válaszoltam, hogy ez iránt nem érdeklődtem.

— No látja! — kiáltott föl a zeneszerző neheztelően. — Felháborító, milyen kevés a zongora.

Ekkor egy vattaruhás férfi lépett be az előcsarnokba. Sűrű benzinszag áradt belőle: alighanem gépkocsivezető volt.

— Papa — szólt a zeneszerzőhöz —, menjünk az étterembe, megvacsorázunk.

— Köszönöm galambocskám. De két óra múlva hangversenyem lesz az iskolában, Csajkovszkijt, Sosztakovicsot játszom. Most semmiképp sem mehetek.

Felém fordult.

— Hét esztendeje! — kiáltott föl és megragadta felöltőm ujját. — Hét év alatt beutaztam az egész északi vidéket, most a Velikoje Luki területet járom. Falvakban és városokban zongorázom. Élhetnék Moszkvában, sőt talán boldogulnék is, mint sok kollégám. Magányos ember vagyok, kevéssel beérem. Hogyan is mondja a költő: »Csak egy karéj kenyeret, egy kocsög tejet — de ezt az égboltot s felhőt fejem felett!« Hát amint látja, jobban szeretek kószálni városokon, falvakon át, és játszani. Alapjában garasokért. De nem ez a fontos! Ön el sem tudja képzelni, hogyan vonzódik a nép a zenéhez. Különösen a fiatalja: könnybe lábad a szemük. És milyen hálásak a muzsikáért.

— Még egyszer sem fordult elő — folytatta büszkén az öreg —, hogy ne ingyen vittek volna egyik helyiségből a másikba. S bár zeneszerző vagyok, most zongoristaként lépek föl. Így van rendjén.

— Miért? — kérdeztem.

— Az a dolog lényege — felelt a zeneszerző —, hogy azzal a szépséggel sáfárkodjunk, amelyet a legnagyobb mértékben át tudunk adni az embereknek. Érthető, amit mondok? Saját kompozícióimmal nyomába sem érek Mozartnak, Csajkovszkijnak, Muszorgszkijnak vagy Sosztakovicsnak. Épp ezért úgy nagyobb hasznára vagyok az embereknek, ha mások műveit játszom, nem pedig úgy, ha a magaméit szaporítom.

— Igaz beszéd! — szólalt meg a sofőr. — Itt vagyok teszem én, harmadosztályú sofőr, így hát nem ülök a ZIL—110-es kormányához. Még bedögleszteném a masinát.

— Várj csak, Zahar Ivanovics — szakította félbe a zeneszerző. — Mit érek én, mint komponista? Szerény dallamok telnek tőlem; semmi feltörő lendület bennük, semmi szenvedély. Pedig manapság mindenekelőtt nagy emberi érzéseket kell ébresztenünk. Ez a legfontosabb! Kérem, higgye el nekem, ezért lettem zongorista, ezért játszom halhatatlan műveket. Így ír a költő: »Ez a kis levél, mely fonnyadtan lehullt, örök aranyként ég a dalban.« Az arany ragyogás, amelyet a művészet sugaraz ránk: örök! Szüntelenül nemesebbé tesz minket. Erről van szó!

A zeneszerző elhallgatott, mintha távolódó hangra figyelne, majd így szólt:

— Nem beszélek világosan, rossz szokásom ez. Különben nemcsak zongorázom, de néha még hangoló is vagyok. Sőt: hangszerész. Épp a napokban volt egy eset. Nincs messze innét a kis Zvoni. Az bizony csodás egy falu, a tónál. Hát

(Ruttka Ferenc rajzai)

abban a Zvoniban, a helyi falusi tanítónő lakásán állt egy zongora. Az öreg elődtől maradt, örökségbe. Hogyan került az öreg tanítónőhöz, senki sem tudja. Jeles hangszer! De nyolc billentyű néma volt rajta. Nekem magamnak kellett megjavítani. Persze, sokáig vesződtem vele, de rendbehoztam. Mennyei hangja van a zongorának! Átvitték a kolhoz klubjába.

— Ha gyakorlati szempontból nézi az ember — mondotta a sofőr —, ön, Leonyid Petrovics, hasonlít a kisgyerekekhez. Hogy szabad ilyen zaklatottan élni az ön előrehaladott korában?

— Hagyd csak el a te gyakorlati szempontodat — jegyezte meg a zeneszerző, és szemével a szálló szobaasszonya felé vágott: vézna, kidülledt szemű, összeszorított szájú kis nő volt. Pult mögött ült és a számológép golyóit csattogtatta. — Az effajták néznek mindent gyakorlati szempontból; úgy elszaporodtak, mint a káposztamoly. Jobban tennéd, ha eljönnél a koncertre.

— Hogyhogy? — kérdezte a sofőr. — Ön, Leonyid Petrovics, nélkülem egyetlen hangversenyt sem adna Opocskában.

A zeneszerző elbúcsúzott és elment.

— Ki ez az ember? — kérdeztem a szobaasszonytól.

— Hát nem tetszik látni, kicsoda? — válaszolt faragatlanul és vállat vont. — Muzsikálással koldul. A házirendet megszegni, azt tudja! Vagy énekel, vagy idecsődíti az ipariskolás kamaszokat s a szobájában gitározni tanítja őket. De nálunk csupa jobb vendég lakik, kiküldetésben vannak. Ki kell tennünk az öreg szűrét.

Éjszakára dühödt, karmos szél kerekedett Opocskában; felhőket zargatott. Leszakadt a záporeső, acélos csöppekkel verte az ablaküveget, lemosta róla a meszet.

Éjszaka fölébredtem. Zúgott a szél. Az ablak előtt az utcán lombjukhullott fák hajladoztak; ágaik elmosódott árnyképe összevissza táncolt fejem fölött a falon.

Lent a hallban hatot ütött egy óra.

Feküdtem s az öreg zeneszerző jutott eszembe. Milyen egyedül érezheti magát ilyen átkozott éjszakákon egy idegen kisvárosban...

Valaki elhaladt ajtóm előtt. Megcsörrent a folyosón függő kézmosó rézrúdja, hallani lehetett a meginduló víz sustorgását, a mosakodó pedig halkan énekelni kezdett:

Sírjon, jajongjon az őszi vihar,
zúgjon a vad patak, zúgjon az ár...

Tüstént súlyosan megnyikordult a lépcső, valaki kijött a folyosóra. Fölismertem a szobaasszony pörlekedő hangját:

— Hagyja abba! Mégiscsak pimaszság! Mit nem gondol, kurjongatni éjnek évadján?!

— »Imádkoztál-e már ma este, Desdemona?« — énekelte válaszul a zeneszerző, de oly sziszegő-halkan, olyan túljátszott, vésztjósló fenyegetéssel, hogy a szobaaszony — a házirendről motyogva valamit — nagysietve eltűnt. A zeneszerző gyerekesen fölkacagott. Én is elnevettem magam, bent a szobában.

És megértettem, hogy sem kellemetlen éjszakák, sem szívtelen emberek nem zavarhatják meg ezt a tiszta lelkű, derűs öreget.

Reggel Opocskából Pszkovba utaztam. Útközben betértem Puskinszkije Goriba, a költő sírjához.

Mint késő ősszel általában, ezúttal sem járt ott senki. Csönd volt. A sírtól a kékesszürke messzeségbe lehetett látni; mindent aranyba vont a hervadás.

A sírnál, az egyszerű fehér emlékmű mellett — amelyen ez a felirat olvasható: »Alekszandr Szergejevics Puskin«; — nem találtam senkit. Csupán egy óra múlva jött néhány cigány meg cigányasszony; találkoztam már velük: Puskinszkije Gori mellett táboroztak.

Leültek a sírnál a földre, halkan tanácskoztak valamiről egymás közt, majd alig hallhatóan énekelni kezdtek egy vontatott, szomorú cigánydalt.

Csupán egy fiatal cigánylány nem énekelt velük. Vállán díszes selyemkendő. A lány is a földön ült, hullott levelet szedegetett. Majd megrázta fejét, lesimított fekete hajából kivett egy papírrózsát, s Puskin emlékművének talapzatára dobta. Elmosolyodott, kivillantak nedvesen csillogó fogai.

Egyre csak áradt, mélán zengett a cigányok éneke. Az opocskai zeneszerzőre gondoltam, s előttem egyszercsak valami nyilvánvaló kapcsolat támadt a lassú énekszó és a zongoraszó között, amely felhangzik a legtávolibb zugokban is, az isten háta mögött: Zvoniban, Gorjacsije Sztaniban, Szoszenkiben, Kammenije Gribiben.

A cigányok fölálltak és elindultak lefelé a síremlék málladozó lépcsőjén.

A fiatal lány haladt leghátul. Megállt a sír mellett, majd felém fordult, s rekedtes hangon megszólalt:

— Neked, kedves, eldalolnám a »Fekete kendő«-t, de nem lehet: nagyon fáj a torkom.

Könnyedén megfordult s ment a többi után.

Én ott maradtam. Elmúlt a rövid nap, akár a tovatűnő mosoly. Az ősz valamennyi színe egyetlen sötétszürkébe komorult, s benne érezni lehetett már, hogy jön a hó, fagyos alkonyatokban megfeketedik a nyírfák ezüstje, szétterülnek majd a ködök.

Nem tudom, miért: a zeneszerző szavai jutottak eszembe, az örök ragyogásról, amelyet a művészet sugaraz ránk.

(Dalos László fordítása)

„AZ ÖRDÖG ÉRCE“
ÉS AKIK BÁNYÁSSZÁK

Bolíviát, ezt a különleges és furcsa dél-amerikai államot, nem először rázza meg forradalom, felkelés és az uralkodó osztályok véres versengése a hatalomért. Mióta ez a nagy kiterjedésű ország fennáll (több mint egymillió négyzetkilométeren terül el, de lakóinak száma alig három és fél millió), a boliv nép mást sem ismer, mint elnyomatást, szegénységet, tüdővészt, lázadást és katonai sortüzet. Bolívia a politikai zűrzavar állandó állapotában él. Amíg a spanyolok uralkodtak, tűzzel-vassal folyt az »ezüst-hegyek« gyomrának kifosztása, két évszázad alatt körülbelül 8 millió ottlakó indiánt irtottak ki. 1824 óta, amikor szabadsághősük, Simón *Bolivar* elűzte a spanyol gyarmati kormányzóság csapatait és megalapította a róla elnevezett országot, Bolívia csak külső függetlenségét nyerte el, a belső helyzet mit sem változott, a zűrzavar folytatódott. Az ország függetlenségének első százhuszonöt esztendejében 179 forradalom volt Bolíviában, ami nyolc-kilenchónapos átlagot jelent. (A múlt század folyamán előfordult, hogy egy hét alatt három forradalom volt!)

4000 halott

Amit Bolíviában és általában Latin-Amerikában »forradalomnak« neveznek, természetesen nem fedi a szó igazi értelmét, mert nem egyéb, mint a katonai és nagyipari klikkek államcsíny kísérlete. Latin-Amerikában csupán egyetlen igazi forradalom volt eddig, a kubai nép felkelése külső és belső elnyomói ellen, ezért is sikerült. Történtek persze a többi dél-amerikai országban nagyszabású kísérletek, az elnyomott és kizsákmányolt nép Bolíviában is többször akart már változtatni a sorsán. Az egyik legemlékezetesebb népi megmozdulás a negyvenes évek végén robbant ki Cataviban, a bányavidéken. A kis városban egyetlen nap 4000 sztrájkoló bányászt temettek el, a katonák gyilkos sortüze után. És forradalmi megmozdulás volt néhány nappal ezelőtt az ország legtöbb részében a bányászok és a diákok felkelése szabadságjogaik kivívásáért. De az ezt követő katonai puccs már ismét nem a haladás és a változás jegyében tört ki, megint csak a hatalom birtokosai tűztek össze, hogy személy szerint ki folytassa az elnyomást és a kizsákmányolást? Minthogy mind a két tábor mögött az Egyesült Államok nagyipari érdekeltségei álltak, az államcsíny kimenetele megint nem változtatott a boliv nép sorsán.

1952 áprilisában, amikor Victor Paz *Estenssoro*, a nemzeti burzsoázia vezetője Bolíviában átvette a hatalmat, történt bizonyos polgári kísérlet arra, hogy az ország kuszált ügyeit valamennyire rendezzék. Az ENSZ felügyelete alatt stabilizálni iparkodtak a pénzt, a *bolivanót*, beígérték a földreformot (magyar szakember, *Kárász* Artúr dolgozta ki a terveket) és államosították a nagy bányavállalatokat.

Koldus az aranytrónon

Az országot ugyanis eladdig gyakorlatilag a *»három nagy«* kormányozta, a három hírhedt bányatulajdonos: *Patino, Hochschild* és *Aramayo* urak, ők hárman termeltették a boliv érc kilencven százalékát. Minthogy pedig az érctermelés fedezi Bolívia devizaszükségletének több mint kilencven százalékát, sejthetjük, micsoda hatalom összpontosult a kezükben. A polgári reformprogram azonban nem járt semmi eredménnyel. A változás csupán annyit jelentett, hogy a *»három nagy«* helyett újabb klikkek és amerikai érdekeltségek zsebelték be a nemzeti jövedelem kilencven százalékát. Valaha a boliv népet úgy jellemezték, hogy *»koldus az aranytrónon«*.

Mondottuk, hogy Bolívia a bányáiból él; a múlt század vége óta az ezüst helyét az *ón* foglalta el, az ón képezi a boliv kivitel 80 százalékát. A világ óntermelésének majdnem egynegyedét itt kalapálják ki a bányákból. A többi bányatermék: *antimón, wolfram,* és *kőolaj*. Ebből él az ország, mert a megművelhető mezőgazdasági terület csupán 0,3 százalék, s ami kukorica, burgonya, árpa és citrom itt terem, az a lakosság legszerényebb szükségleteit sem fedezi. Bolívia külföldről importálja az élelmiszert. A húst Argentínából, a búzát az Egyesült Államokból, a cukrot Peruból, s ha a hegyekben szokatlanul erős a fagy, még krumpli sem terem elég, Chiléből kell behozni. Vásárolni azonban csak devizáért lehet. Ezért foglal el központi helyet Bolívia életében az ónbányászat. Csakhogy az ón ára is állandóan ingadozik a világpiacon. Mihelyt egy *centtel* esik, a boliv gazdaságot 700 000 dollár veszteség éri.

Függőleges ország

A bányák mindössze 60 000 embert foglalkoztatnak, a kereső lakosságnak mindössze 5 százalékát! A lakosságnak több mint 80 százaléka a mezőgazdaságban lé[illegible]eng, éhesen és nyomorúságosan, mert a trópusi síkságon semmit sem lehet termelni.

Amikor Kárász Artúr az ENSZ megbízásából ott járt, egy beszámolójában [illegible] legfeljebb kígyó és kolibri. Az első emelet az ország délkeleti része, *Santa Cruz* és vidéke. Körülbelül 1500 méter magasan fekszik, itt található az olaj. A második emelet két—háromezer méter magasságban van, ez a *Yungas* vidéke, itt már látható mezőgazdaságilag művelhető terület, az inkák itt honosították meg a teraszgazdálkodást, mert a völgy a legtöbb helyen olyan szűk, hogy az eső leviszi a szántást. A legfelső emelet az *Altiplano*, az Andok hegylánca által bezárt felföld, mint mondottuk, négyezer méter magasságban. Hideg, zord, vigasztalan világ, kő hever kő hátán, itt a termelés úgy folyik, hogy a köveket kiszedik a földből és kőkerítéssel védik a földet a süvöltő széltől. Hegyek és magasságkülönbség persze más országban is van, de kevés helyen olyan brutális az átmenet, mint Bolíviában, ahol a felső emeletről az alsóba tulajdonképpen csak zuhanni lehet.

75 százalék analfabéta

A felföldön található a *Titicaca*-tó, amelynek vize időnként enyhíti a környező vidék éghajlatát. Itt épült az ország fővárosa is — a világ legmagasabb fővárosa —, a 7000 méter magas hegycsúcs, az *Illampu* tövében: *La Paz*. A spanyol hódítók keresztelték el *Nuestra Senora de La Paz*-nak, magyarul: a *Béke Boldogasszonya*.

A vágyálom fontos szerepet játszhatott a névadásban, hiszen ezen a tájon jóformán sohasem volt béke. Két szemben álló réteg lakja Bolíviát évszázadok óta: a nagy többség az indiánok (75 százalékuk analfabéta), és a másik réteg az a bevándorolt kisebbség, amely ezt a néptömeget kizsákmányolja és tudatlanságban tartja. Bolíviában általános a választójog, ezt a jogot azonban egy kis korlátozás megszűkíti: előfeltétele a spanyol írni- és olvasni tudás. Ez a kis korlátozás hárommillió indiánt kizár a hatalomból (a három és fél millió lakosból!); az ő nyelvük a *quechua*, vagy *aymara;* nemcsak írni és olvasni nem tudnak, de a spanyol nyelvet sem beszélik.

Szerencsésnek mondhatja magát az a boliv indián, aki a bányákban talál munkát. Munkájuk ugyan nehéz, veszélyes, rosszul is fizetik, azonkívül rideg barakkokban

Mit nyert Fran

Történ
Nyugat-

Nyugat-Berlinben — mint erről a *Magyar Nemzet* már tájékoztatott — nemrégiben nagyon figyelemre méltó tanácskozás zajlott le: a nyugatnémet történészek kongresszusa. A nyugatnémet sajtó kiváltképpen azt hangsúlyozza, hogy a kongresszus globális témája »a koegzisztencia, mint történelmi probléma« volt. Kézenfekvő, hogy ez a téma, bármilyen összefüggésben vetődik is fel, időszerű. De a tanácskozás aktualitásának fő hangsúlyát Fritz *Fischer* hamburgi történész tézisei adták. Fischer előadása az első világháborúban követett német háborús célokat elemezte. Ez az előadás olyan nagy érdeklődést keltett a kongresszuson, hogy valóságos közelharc folyt a nyugat-berlini egyetem auditórium maximumának helyeiért. Ennek a történészközelharcnak mozgalmas előtörténete van, amelyet egy könyv indított el.

Amikor a Német Demokratikus Köztársaság megnyitotta a kutatók előtt a potsdami központi levéltár kapuit, a nyugatnémet kutatók is éltek a lehetőséggel, hogy mélyebb bepillantást nyerjenek az újkori német történelem rejtelmeibe. Közöttük volt Fritz Fischer, a hamburgi egyetem középkori és újkori történelemszakos nyilvános rendes tanára, aki az első világháború kitörésének okmányait tanulmányozva felfedezte, hogy Theobald *von Bethmann Hollweg*, aki 1909-től 1917-ig a császári Németor[illegible] birodalmi kancellária

NOVEM
SZERENCSI
Vegyen szere
Szerencse-so
szerencséje
KEDDTŐL KAPHATÓ
az újságárus
levélkézbesít
házfelügyelő
és
üzemi közön
ÁRA 4 F

MAHIR
MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Ruttka Ferenc

MAGYAR HÍRLAP

1983 DEC 17

1021

Ruttka Ferenc rajza

...go fait vagy em
...eralakjait meglebbenti, a nag
...ra titokzatos légárama. *(Mag*
...ető)

Pomogáts Bél

Ruttka Ferenc

Ruttka Ferenc rajza

Magyar Hirlap
1983 VIII. 20

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
Ruttka Ferenc
NÉPSZABADSÁG
1965 SZEP 18

1021

Ruttka Ferenc: Autóbusz-végállomás.

MINDIG KIÁLLÍTVA

EGYHETI NYITVA TARTÁS UTÁN, túl gyorsan bezárt az a kiállítás a Kossuth Nyomdában, amely négy fiatal grafikus — Fekete József, Mayer Gyula, Pécsi Gábor és Szabó Árpád — terveit és megvalósított alkotásait mutatta be. Egyéni, friss kezdeményezés volt ez a bemutató, afféle színvonalas első próbálkozás, amelyet remélhetőleg több hasonló követ majd. Elkésve, zárás után mégsem foglalkoznánk vele, ha nem nyújtana ürügyet, alkalmat az ott látott műfajról beszélni; az alkalmazott grafikáról, amely a Művészeti Lexikon okos-pontos meghatározása szerint „gyakorlati célokat szolgáló, de esztétikai követelményeket is kielégítő művészi tervezés", és amely — szerintünk — mind jobb eredményeket produkál napjainkban.

Tulajdonképpen nem is kellene ürügy a témához, e műfaj termékei örökké láthatók, mindig szem előtt vannak, mindig kiállítva, ha nem is a múzeumokban, de kirakatokban könyvborítóként, hirdetőoszlopokon plakát formájában, zeneműboltokban mint lemeztasak, s még egy sereg más helyen. Csakhogy ez a kiállítás nagyon jó ürügy, színvonalas alkalom volt ahhoz, hogy most beszéljünk róla, mert — bár szereplőin kívül jó néhány kiváló művelője akad még a műfajnak — az alkalmazott grafika csaknem valamennyi irányzatát, törekvését képviselte.

Megmutatta hogy a látszólag

Szabó Árpád könyvborítóterve.

tabb gondolkodásra. A szövegen kívül csak egy pisztoly aprólékosan pontos fényképrajzát és egy pikk figurát látunk. S ebből kell kitalálni — de ki ne találná ki —, hogy a mű cselekménye e két tárgy, a kártya és a pisztoly körül forog. S ha jobban megnézzük a terv olívzöld alapszínét, rajta a finoman világító mályvaszínű kártyajelet, meg a fekete pisztoly furcsa vonalait, megértjük, mi keltette fel érdeklődésünket.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAPTÓ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1969 JUL 27

MAGYAR HÍRLAP
Budapest

1021

Ruttka Ferenc
rajza

Ruttka Ferenc

A nyári fe

Nyár, hőség, verejtékezés — s még legyek is! Utálatosak, gusztustalanok, s ezen túl betegségek terjesztői is. A baktériumok a légy lábán, szárnyain megtapadnak, s az étel, ital, a gyümölcsök látogatása során lesodródnak róla. Honnan hozza a légy a baktériumot? A trágyadombról, a szemétgyűjtőből, az istállóból, az árnyékszékről stb.

Ha baktériumtáptalajon (agarlemezen) hagyunk csak egy percig sétálni egy legyet, nyomában 100—4000 baktériumtelep fejlődik.

Ez tulajdonképpen mechanikus átvitele a kórokozó csíráknak. Előfordul azonban közvetlen fertőzés is, amikor például a légy magatehetetlen beteg, vagy csecsemő szájzugába, szemére vagy — különös előszeretettel — a sérült bőrfelületre, sebre száll.

A *legyek* járványtanilag elsősorban a fertőző bélbetegségek átvitelében játszanak szerepet. A tífusz, paratífusz (salmonellák), vérhas (dysentéria), s a nyári évszak más járványos bélbetegségeinek előfordulása szoros összefüggésben áll a hőmérséklet-emelkedéssel és a legyek szerepével. A nálunk is előforduló amoebás, járványos vérhasforma terjedésében is a

általában a tisztaság, megfelelő higiéniá betartása.

Az *ízeltlábúak* közül beszélnünk kell *méhről*, a *darázsról*, a *pókról*, a *százlábú róll*, amelyeknek csípése részint csak á meneti kellemetlenséget okoz, de kom lyabb tünetek okozója is lehet attól fü gően, hogy van-e méregmirigye, s mily hatású és mennyi a mérge? A szúrás nyomán pirosság, fájdalom, duzzanat súlyosabb esetben helyi szövetelhalás k vetkezik be. Felléphetnek általános mé gezési tünetek, izzadás, hányás, ájulá szerű rosszullét. A mérget a befecskend zés után, éppúgy mint a kígyóméreg nem lehet eltávolítani, legfeljebb a fü lánkot kell kivenni. A csípés komolya veszélyt akkor okoz, ha a szem, a fül, száj, a gége területén történt és ödém duzzanat képződik a nyomán. Egyéni é zékenység is ismert a méhszúrással ka csolatban (anaphylaxia), különben cs 30—40 egyidejű méhszúrás veszedelmes felnőttre.

A méhek és darazsak általában cs akkor szúrnak, ha megzavarják őket. V gyázni kell azonban például, hogy a gyé mekek gyümölcsszedéskor ne nyúljan darázsfészekbe.

Ruttka Ferenc

1970 AUG 30

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

MAGYAR HÍRLAP

1021

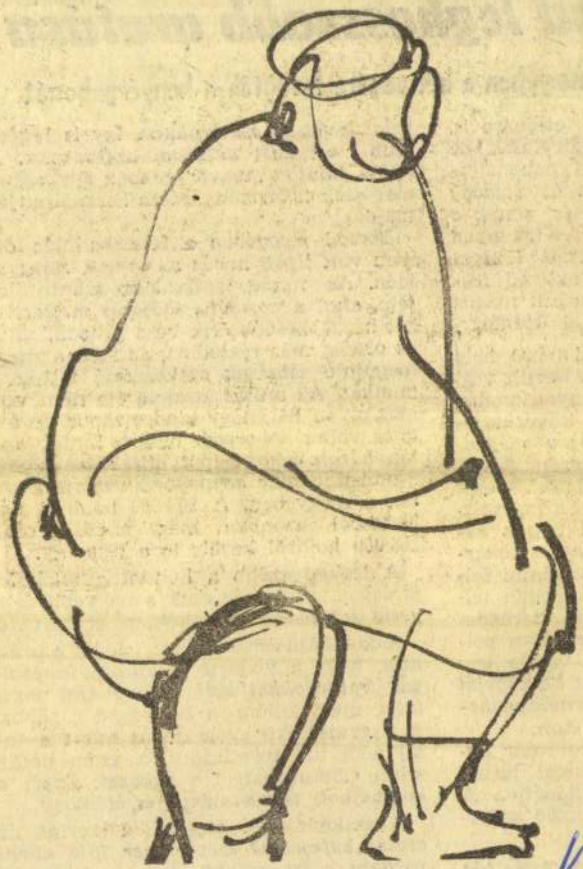

Ruttka Ferenc rajza

K

ad leghosszabb aratása

omogyban a hét végére levágták a kenyérgabonát

ek ellenére is, *közeledik az* ıtos gabonater- *cun és Somogy le is tették a* Bács-Kiskunban kellett levágni ol évtized *leg*- dhatják maguk asági üzemei.

n 170 000 hold ma került vég- ős gyomosodás, ek következté- *erősen megnö- szteség.* A ter- csülettel eleget alt kötelezett- *500 vagon ke- vagon takar-* k az állami fel- gtárakban tel- árító berende- raktárban pél- 800 vagon ter- *még körülbelül* ıkarmánygabo- rítókon. ahol már be- erővel láttak szántásához. A ának 80 száza-

: alkalmas idő k, s valósággal ászokat a föl- *holdnyi gabo-*

belvízlevezető csatornákba. Így is legfeljebb csak *kézi kaszával* arathatnak. A szikes talajon „fekvő" gabona egy részét már *csak takarmányozásra* használhatják majd.

Borsod megyében a felszabadulás óta nem volt ilyen nehéz az aratás, mint az idén. Az ország legészakibb szántóföldjein, ahol a *normális időjárás mellett is* két héttel később érik be a gabona, mint az ország más részeiben, az idén a megmegújuló esőzések szakaszossá tették a munkát. Az aratás kezdete óta nem volt még olyan hét, hogy kiadós zápor ne áztatta volna a borsodi határt. Emiatt aztán *három-négy napot álltak a gépek.* Szombaton már *negyvenedik napja* arattak a megyében. A 203 000 holdnyi kalászosból azonban még mindig csak 168 000 holdról került le a termény.

A legkedvezőbb a helyzet a *miskolci járásban,* ahol már csak a mélyebb fekvésű területeken van kétnapi aratnivaló.

A kombájnosokat nehéz feladat elé állítja, hogy a vízjárta talajokon *lánctalpas traktorokkal kell a kombájnt vontatni,* mert különben beleragad a sárba. A nagymértékű gyomosodás miatt a talaj nem tud felszáradni, a gyom pedig szinte „befullasztja" a gépeket. Ezért *a kombájnok teljesítménye is* alacsony.

A szakemberek megítélése szerint *az aratás befejezése szeptember 10-e körül várható,* s így az idei lesz az utóbbi fél évszázad *leghosszabb* aratása Borsodban.

Fejér megyében szombaton már csak 2000 hold búza állt lábon. Az „őszi ara-

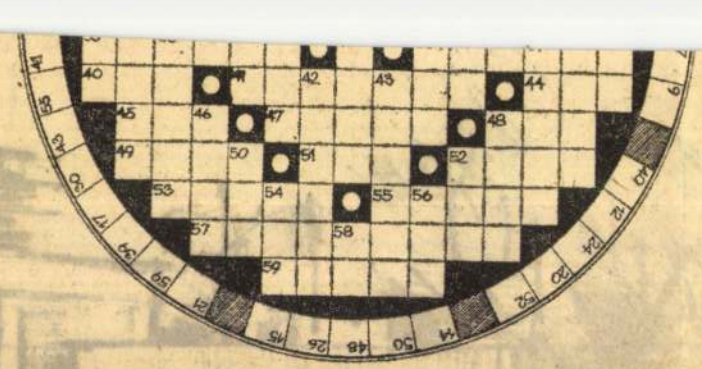

Szerkesztőségünk érdekvédelmi szolgálatának munkatársai a fiatalok egyéni gondjainak megoldásához is segítséget nyújtanak. Céljuk a tanulás, a munka, a magánélet, a szórakozás körében felmerülő problémák meghallgatása, orvoslása és, ha szükséges, hathatós intézkedéssel, az ügyek megoldása. Az érdekvédelmi szolgálat segítséget nyújt minden olyan fiatalnak, aki levélben, telefonon (330—759), vagy személyesen (csütörtökön du. 2—6-ig) felkeresi szerkesztőségünket.

Cím: Budapest, VIII. Somogyi Béla u. 6. II. emelet. A levelekre kérjük az „Érdekvédelmi szolgálat" jelzést felírni.

naszén. — 6. Hirtelen kimozdít. — 7. Tüzet megszüntetni igyekszik. — 8. Száraz — angolul. — 9. Tényszerű bizonyíték. — 10. Ropogós sütemény. — 12. Fejér megye egyik községéből származó. — 13. **Hajdú Mihály operája.** — 15. Kocka — latinul. — 17. **Verdi operája.** — 19. Gyakorlottság, jártasság. — 20. Megsért. — 22. **A romantikus magyar operairodalom legnagyobb képviselője.** — 23. A Patyolatnál tisztíttat. — 24. Kertben található. — 26. Helység Kínában, a Jangce folyó mentén. — 28. Maró hatású anyag. — 30. Mi. minket — olaszul. — 36. Epret termő terület. — 37. Púpostulok. — 38. Rézzel bevont. — 42. Ritka férfinév. — 43. Komárom megyei járás. — 46. Földünk egyik legnagyobb kiterjedésű

— **Elek Miklós,** Bp. VII., Tanács krt. 9. — **Farkas Ágnes,** Bp. III., Viador u. 15. — **Hollós János,** Gönyü, Kossuth Lajos u. 161. — **Kindrusz Erzsébet,** Nyíregyháza, Vég u. 16. — **Kovács Annamária,** Kistelek, Általános iskola. — **Mészáros Márta,** Bp. XVIII., Erdész u. 19/A. — **Nagy Balázs,** Bp. X., Halom u. 33. — **Nemecsek Piroska,** Bp. XIII., Kartács u. 2. — **Ridács Miklós,** Erd. Vöröshadsereg útja 9. — **Szűcs László,** Békéscsaba, Damjanich u. 14. — **Vass Ilona,** Körmend, József Attila u. 10. — **Veszely Károlyné,** Üröm, Iskola u. 12. — **Wambach Béla,** Szombathely, Kilián György u. 1.

A könyvutalványokat postán küldjük el a nyerteseknek.

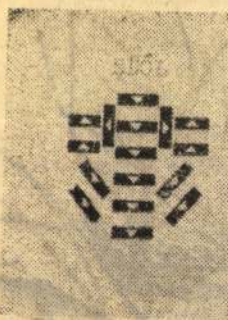

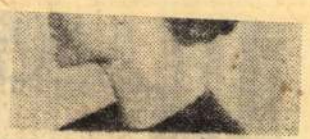

ÁLLÁS

Magyar Pamutipar felvesz 1 éves

fonó-szövő ipari tanulónak

15 éves korától 8 általános iskolát végzett olyan fiatalokat, akik budapesti szálláslehetőséggel rendelkeznek.

Jelentkezés írásban, vagy személyesen a Vállalat szakoktatásán, Budapest, IV., Erkel u.30.

A Fővárosi Villamosvasút

leányokat

A Csepel Vas- és Fémművek Hirdástechnikai Gépgyára (Bp. XI. ker. Hunyadi János utca 2. szám) azonnali felvételre keres

marós, esztergályos, horizontál esztergályos

szakmunkásokat.

A jelentkezők részére munkásszállást biztosítunk

Jelentkezés a felvételi irodán egész nap.

15—16 éves 8 általánost végzett, budapesti vagy Budapest környéki állandó lakással rendelkező

FELVESZÜNK azonnali belépéssel

gyakorlott gépészmérnököt

vagy technikust, gyártástervezést munkakörbe. Továbbá lehetőleg elektromos ismeretttel **gépszerkesztőket,** valamint **esztergályos, fúrós, villanyszerelő, mintaasztalos szakmunkásokat.**

Jelentkezés:

Hajtómű és Felvonógyár Bp. XI., Fehérvári út 98 személyzeti főosztály.

Felvesznek

női és férfi

8 általános iskolát végző, vagy végzett 16 éven alüli fiatalokat Budapesten lakással, vagy Budapest környékéről bejárással az alábbi szakmákra szerződtetünk:

ipari tanulónak:

kőműves, ács, tetőfedő, asztalos, bádogos, vízszerelő, villanyszerelő.

Kőművestanulók részére szállást, étkezést biztosítunk. Iskolai jelentkezési lap és vidéknlnel tanácsi igazolás szükséges.

Április 4. Magasépítő és Szerelőipari Kisz., VIII., Auróra utca 23—25.

Azonnali belépéssel

FELVESZÜNK

kőműves, ács-állványozó, villanyszerelő, víz-, gáz-, központifűtés-szerelő szakmunkásokat.

FIATALOK! JELENTKEZZETEK

ÉPÍTŐIPARI TANULÓNAK

Az ÉM. 22. sz. Állami Építőipari Vállalat az 1965/66-os tanévre iskolaköz be fiatalokat Gyöngyös, Varpalota, Székesfehérvár és Balatonfüzfő területekre.

ács-állványozó, vasbetonszerelő, betonozó és betonelemgyártó szakmákra ipari tanulónak. Jelentkezhet az a fiatal, aki most végzi, ill. már elvégezte az 8 ik, isk. VIII. osztályát és a 16. életévét, még nem töltötte be. A tanulóidő 3, illetve a vasbetonozó szakmában 2 év. Tanulóotthonban való elhelyezést a megjelölt helységektől távolabbiak részére biztosítunk. A jelentkezéshez a TU. 819. r. sz. nyomtatványt kell kitölteni a kívánt területi felügyelőségnek. (Budapest, Pécs, Szeged, Miskolc, Debrecen, Győr, Szombathely, Nyíregyháza, Kaposvár, Veszprém, Szekszárd, Salgótarján, Eger, Szolnok, Tatabánya, Kecskemét, Békéscsaba, Dunaújváros, Zalaegerszeg, Sopron, Pécsvárad, Ajka, Komló, Mátranovák, Oroszlány, Inota, Várpalota, Székesfehérvár, Balatonfüzfő, Gyöngyös.)

KERESÜNK

sürgős felvételre

LOVASKOCSI HAJTÓKAT, RAKODÓKAT, LOAPOLÓKAT.

Munkaszállás van. Jelentkezés:

ÉM. Építőipari Szállítási Vállalat 2. sz. üzemegységének kirendeltsége BUDAPEST IX., Hámán Kató út 30. (Mester utca sarok.)

FIATALOK JELENTKEZZETEK

építőipari tanulónak

Az ÉM 22. számú Állami Építőipari Vállalat az 1965/66-os tanévre iskoláz be fiatalokat

Ganz Mávag BUDAPEST

felvesz az 1965—66-os tanévre Budapest és környékéről (30 km körzet) az alábbi munkakörökre 8 általános iskolai végzettséggel

IPARI TANULÓKAT:

esztergályos, marós, hegesztő, járműszerkezet. lakatos, vasszerkezeti lakatos, csőszerelő lakatos, ötvös.

FIATALOK FIGYELEM!

Felhívjuk azon 14—16 éves ifjúmunkások figyelmét, hogy jelentkezzenek ipari tanulónak az alábbi szakmákban a megjelölt iparitanuló- és szakközépiskolákban írásban vagy személyesen.

Épületasztalos: MUM 18. sz. Intézet, Budapest, VI., Szondi u. 41.

Központifűtés-szerelő és villanyszerelő: MUM. 31. sz. Intézet, Bp., VII., Nyár u. 9.

Épületgépszerelő és javító és lakatos: MUM 32. sz. Intézet, Budapest, XI., Fehérvári út 149.

Azon fiatalok jelentkezését várjuk, akik budapesti, vagy környékén állandó bejelentett lakással rendelkeznek. Napi egyszeri étkezést, védőruhát, ösztöndíjat biztosítunk a tanulók részére.

Fonó-, szövőipari tanulónak

egyéves képzést időre

lányokat és fiúkat

FELVESZÜNK.

Felvételi feltételek: betöltött 15. év, 8 általános isk. végzettség és budapesti vagy Pest környéki lakás. Érdeklődni és jelentkezni a

KELENFÖLDI TEXTILGYÁR

szakoktatási osztályán lehet:

Bp. XI., Budafoki út 111. Tel.: 258—890, 220 mell.

Azonnali belépéssel

FELVESZÜNK

budapesti és vidéki munkára

központifűtés-szerelő, víz-, gázszerelő, kőműves szakmunkásokat és férfi segédmunkásokat.

Szállást és étkezést biztosítunk!

Jelentkezés:

E. M. Csőszerelőipari V. Budapest XI., Budafoki út 93—95. Tel.: 258—860.

Munkaerőgazdálkodás.

A vasasszakszervezet a vasiparban dolgozó érettségizett

fiatalok részére

az alábbi tanfolyamokat indítja:

kezdő műszaki rajztanfolyam: 10 hónapos; haladó műszaki rajztanfolyam: 10 hónapos; Fogaskerék számítással c. tanfolyam: 10 hónapos; általános művezetői tanfolyam: 10 hónapos; (Ez utóbbi csak szocialista brigádvezetők, segédművezetők, művezetők részére.) Jelentkezés szombati kivételével minden nap du. 3—6-ig:

Budapest XIV., Cházár András u. 10. sz. alatt: téri gimnázium

KERESÜNK csak

budapesti munkára

azonnali belépéssel **építőipari gépkezelőket,** továbbá **ács, kőműves szakmunkásokat és segédmunkásokat.**

Munkásszállás van!

Jelentkezés:

BUDAPEST VI., Rózsa Ferenc u. 79. Fővárosi 2. sz. Építőipari Vállalat munkaerőgazd.

IFJÚSÁGBAN!

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
Ruttka Rajz
MAGYAR IFJÚSÁG
1965 MÁJ 29.
1021

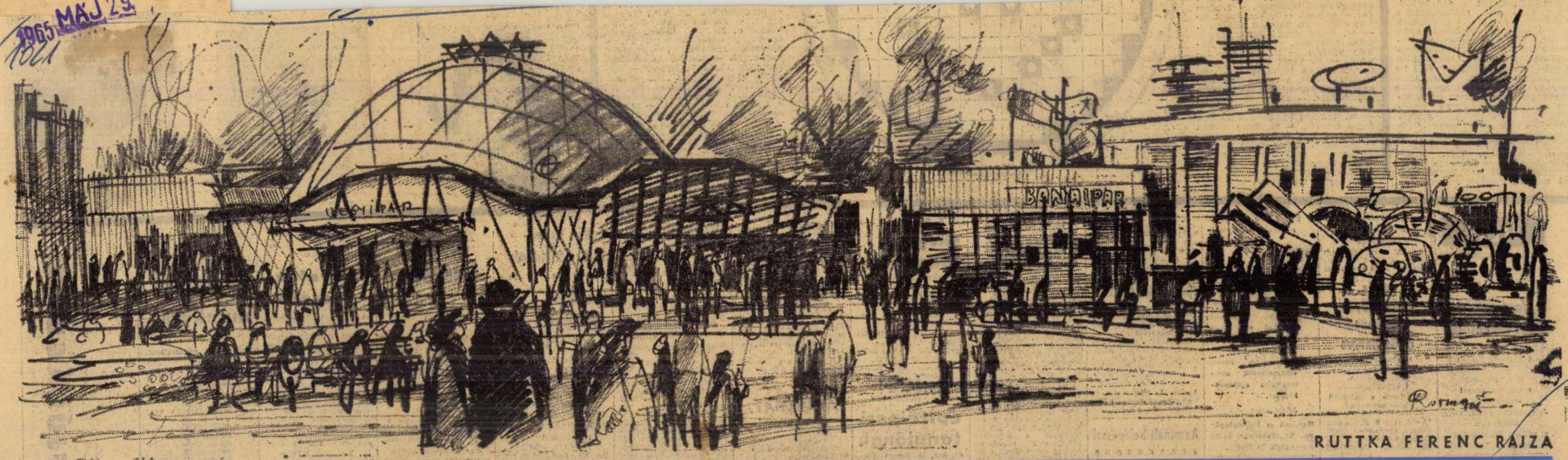

RUTTKA FERENC RAJZA

— amikor megrezzennek tagyan —
lenni az első győztes férfi.
Voltam ...
De ennek is már vége.
S ha akadna is még ... Mivégre?
Ideje magam többel mérni.

Mi van még?
Ennyivel beérjem?
— hogy életem akárhogy éltem,
nem szállok fölfelé belőle,
hogy nem lehetek — túl a testen —
ahogy kamaszként elterveztem,
eszmék, szépségek úttörője.

»Ön az első költő falunkban ...«
— köszöntenek s én lángragyultan
állok a zsúfolt iskolában.
Hát mégis? — sóhajtom. — Elértem!
S a betelt vágy így jön el értem
s átöleli forrón a vállam.

NAPLÓ

Május 30

A cannes-i nemzetközi filmfesztiválon a Nyitány nagydíján kívül más magyar siker is született. A FIPRESCI — a filmkritikusok nemzetközi szövetsége — a filmtechnika szempontjából legsikerültebb munka díjával tüntette ki —

Az Országos Filharmónia klubjában szombaton megjutalmazták az idei évadban legeredményesebben dolgozó Ifjú Zenebarát Klubok vezető tanárait, nőtanácsi aktíváit és a Bartók Béla szakiskolának azokat a növendékeit, akik

1061 MÁJ 30
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Ruttka Ferenc

MAGYAR NEMZET

A Magyar Nemzet galériája

1021

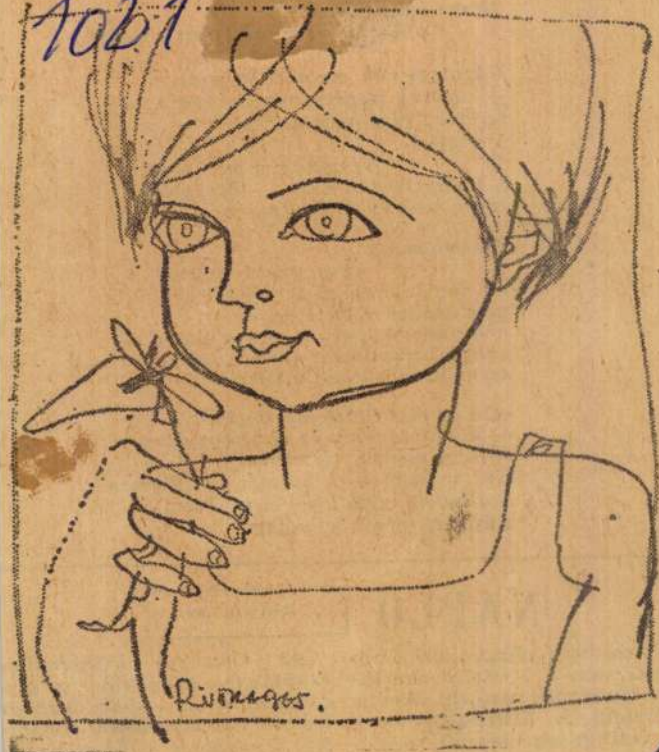

Ruttka Ferenc rajza a gyermeknapra

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Ruttka Ferenc

NÉPSZAVA
1964 JUL 26.

1021

(Ruttka Ferenc rajza)

...kem a Piroskáról, ...rkasról? (B. L.)

...szép Gyuláért«
...széles körű mozga-
...dult a Hazafias
...t kezdeményezé-
... évvel ezelőtt az
...sban. A félévi ér-
...él megállapítot-
...gy a lakosság hat
...latt 562 000 forint
... társadalmi mun-
...zett.

...FIGYELMETLENÜL
...T KI Tatán a főútra
...jával Ensel Résö
...éves tatai lakos és
...zött egy tehergép-
... A fiatal lányt a
...koponyaalapi törés-
...itották kórházba.

...Olajvezeték épül
...zág és Nyugat-
...rszág között. Az
...ték Triesztből in-
...s Bajorországban
... Az építkezési
...150 millió dollárt

...so baba-e...
nyát a me...
tyó háziipa...
A babák a ...
sé helyett s...
fejjel készül...
babafejek ...
mint a régie...
nek el a hi...
ruházattól.

— IBUSZ ...TOK indulnak a Szegedi Szabadtéri Játékokra éspedig augusztus 9-én az Aida, 15-én a Vidróczki, 20-án az Állami Népi Együttes előadására. A buszok az előadás után rögtön indulnak vissza a fővárosba.

Csemiczky Tihamér emlékkiállítása

A Magyar Nemzeti Galéria dísztermében szombaton ünnepélyesen megnyitották Csemiczky Tihamér grafikus- és festőművész emlékkiállítását, amelyet előreláthatólag augusztus végéig tartanak nyitva.

— Miért?
— Mert nincs gerincük.

7.

Zárszó címén:
Bocsánat.
Ez magánügy.
Én ismerek egy filmrémet. Az illető nem Drakula, nem Frankenstein fia, nem is tudom a nevét, csak azt tudom, hogy amikor a főszereplők csókolóznak, cuppantani szokott a nézőtéren és hangosan pikáns megjegyzéseket tesz a képre.
A jegyszedő szerint ő a filmek réme.

—Hallotta,

hogy banditák kiraboltak egy ékszerboltot Monte-Carlóban?
— Igen. Biztosan úgy vélték, hogy a szerencsejáték

...rabj...
szer...
éven...
zők...
ez a...
zalé...

—
nyon...
Tarp...
szám...
száza...
agya...
lán...
üveg...
embe...
elő. ...
namé...
lyezt...

■ L...
S...
M...

1021

Kamjén István:

ÜNNEPI EBÉD

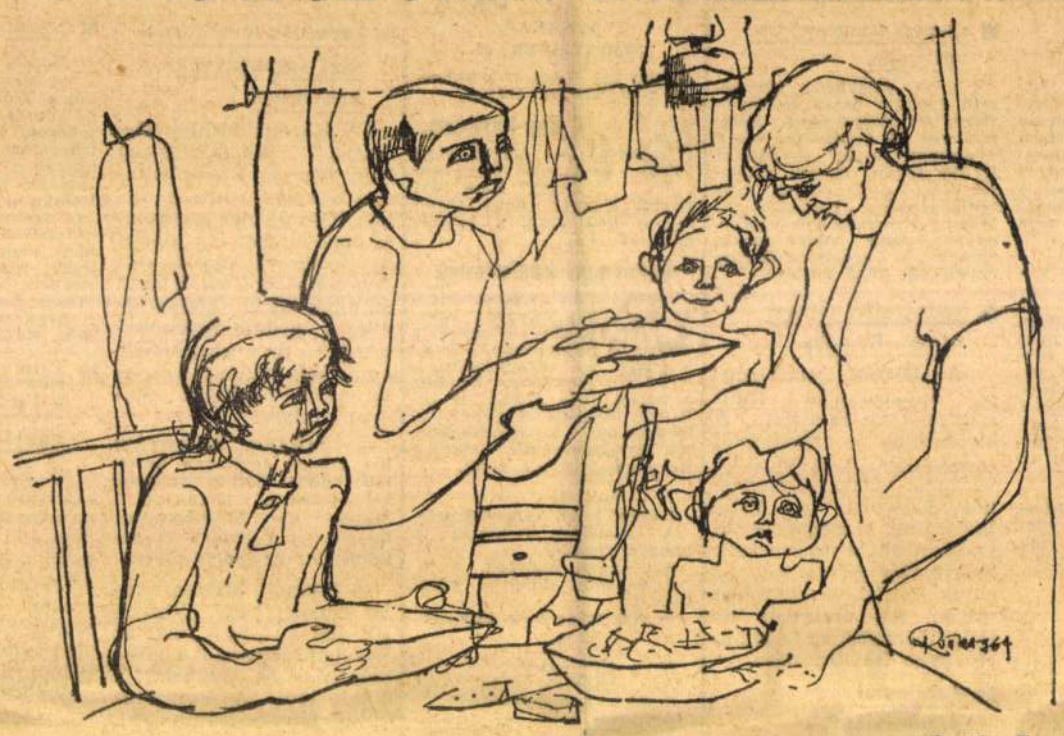

(Ruttka Ferenc rajza)

Már besötétedett és mi, apró gyerekek ott ültünk az eresz alatt összekuporodva; vártuk anyámat, vajon hoz-e valamit a gyékényszatyorban. Kilenc óra is elmúlt és még mindig nem jött. Gubbasztottunk, mint a tyúkok az ülőkén. Gabri, a legkisebb, Roszka ölébe hajtotta fejét és elaludt. Mi többiek: én, Zsiga, Margit meg Roszka is elálmosodtunk már, de egyre az járt a fejünkben, hogy anyánk mit hoz... Fel-felugrottunk, kiszaladtunk a köz végére, hallgatóztunk, nem halljuk-e anyám lépteit, majd szomorúan visszabandukoltunk; már azon tűnődtünk, nem történt-e valami baja. Még egy cseppet lekuporodtunk a kiskapuba, aztán annyira elálmosodtunk, hogy bementünk, lábat mostunk és lefeküdtünk.

Már csak én voltam ébren, a többiek bebújtak a pokróc alá és hallatszott egyenletes szuszogásuk. Leselkedtem az ablakon át, aztán megunta én is; lefeküdtem, de sehogy sem bírtam elaludni; üres gyomrom nagyokat kordult.

Egyszerre csak kopogást hallottam az eresz alatt. Úgy ugrottam talpra, mint a macska, és rohantam a pitarba, anyám elébe.

— Jaj, már féltem, hogy valami baja esett anyámnak — öleltem át boldogan, de kezem már a szatyron járt; igyekeztem, hogy én legyek az első, aki megismeri tartalmát és mi tagadás: a legjobb falatot én kapjam be.

— Ejnye, ejnye, András, hát már megint nem törődsz a többivel?! — dorgált csendesen anyám.

Hiába kotorásztam, nem volt a kosárban egyéb, mint három darabka kenyér. Az egyiket már meg is markoltam, s csakugyan nem törődve a többiekkel, faltam, tömtem magamba. Míg anyám a lámpával bíbelődött, elújságoltam, hogy már ötször kint voltunk a köz végén, ott vártuk. Anyám elnevette magát:

— Tudom én, hogy vártatok, de a szatyrot inkább, ugye?!

Anyánk hangjára a többiek is felébredtek; egyenként ugráltak le a vacokról, körülfogták s minden kéz a szatyorban kotorászott. Zsiga meg Roszka össze is akaszkodtak, mert mindketten ugyanazt a darabot akarták kiemelni.

— Ejnye már — kiáltott rájuk anyám —, olyanok vagytok, mint a kiskutyák, akik összeverekednek a csonton. — Azzal belenyúlt a szatyorba, hogy igazságosan elossza a kenyeret köztünk. Rám nézett:

— A harmadik kenyér hol van, te?

— Hol? — hebegtem. — Hát az egy falat volt csak...

— Nohát, nem sül ki a szemed, te haszontalan?! — dorgált meg anyám.

Lesütöttem fejemet, nem mertem a szeme közé nézni, s hogy véget vessek mindennek, a pokróc alá bújtam. A többiek, amint lenyelték az utolsó falat kenyeret, elkezdtek püfölni:

— Úgyis kiverjük belőled, te szódé!

— No, jól van már, hagyjátok! Ne féljetek, holnap ünnepi ebéd lesz! — szólt békítőleg anyám.

Erre már én is kibújtam a pokróc alól, s közösen próbáltuk kiszedni anyánkból, hogy mi lesz ebédre.

— Majd meglátjátok, most pedig mars aludni. Egy mukkot se halljak többet!

De bizony mi még sokáig sugdostunk, tanakodtunk, milyen is lesz az ünnepi ebéd, s már előre nagyokat nyeltünk.

Vasárnap következett éppen, s még alig pirkadt, mi már talpon voltunk; egyre ott sündörögtünk anyám körül. Ő hozzáfogott takarítani s mi azt se tudtuk, mit, hogyan segítsünk neki, hogy minél hamarabb végezzen és készítse már azt az ünnepi ebédet. Töprengtem, hogy mi is lesz az; gondoltam tejbekására, paprikás krumplira galuskával, tanyai levetlenre. Kétszer is körülnéztem a kamrában, mindent összetúrtam, nincs-e ott eldugva az ünnepi ebédhez szükséges jó falat; de nem találtam semmit.

Már nyolc óra is elmúlt, s a kilencnek sem volt sok híja, mikor anyám, látva nagy szorgalmunkat, izgalmunkat, így szólt:

— No, Andris, gyere csak ide!

Én már ott is termettem előtte s kíváncsi tekintettel néztem arcába, ami most sokkal szebbnek tűnt, mint máskor. Szép, fekete szeme ragyogott; öröm ült ki arcán.

— Itt van egy hatos, elmégy Silbererhez és hozol egy krajcárért élesztőt, a többiért meg porcukrot.

Nohát, örvendeztem magamban, itt már tényleg lesz valami. Hogyne, hiszen mi édesítővel ettünk mindent, a teába meg borkövet tettünk citrom helyett. A teának való füvet is ősszel szedtük; birsalmafalevelet gyűjtöttünk és azt ittuk egész télen. Lám, most meg cukrot hozok, egy nagy csomót.

Anyám markomba nyomta a hatost, majd a téka aljából kivett egy papírzacskót.

— Ezt is vidd el és mondd meg, hogy kéreti édesanyám, legyen szíves megdarálni. Aztán a két szemed mindenre; a pénzt el ne veszítsd, mert agyonütlek! Megértetted?! — figyelmeztetett.

Én már futottam is, mint a nyúl, csak a boltajtó előtt álltam meg és néztem a zacskóba, vajon mi lehet benne? Amikor felfedeztem, hogy mák, táncolva léptem be a boltba. Itt gyorsan elhadartam anyám kérését. Silberer elvette tőlem a zacskót, tartalmát beleöntötte a darálóba, én meg két kézzel hajtottam. Egész beleizzadtam, mire ledaráltam. Mikor megkaptam az élesztőt meg a zacskó cukrot, azt sem mondtam, hogy »köszönöm szépen«, csak lódultam kifelé az ajtón. Egy darabig szaladtam, közben bele-beledugtam az ujjam a cukorba és úgy szopogattam, mint kisgyerek a cuclit. Mikor hazaértem és anyám meglátta a felbontott cukroszacskót, megint korholt:

— Nem szégyelled magad, mindenbe bele kell nyúlnod?!

— Olyan édes, olyan finom — védekeztem.

— Majd a tiedre kevesebbett teszek — vágott gyengén nyakon.

Amikor ránéztem, láttam, hogy mosolyog.

— Lóduljatak! Ha kell valami, majd kiáltok — tuszkolt kifelé.

De mi bizony minden pillanatban ott álltunk a pitarajtóban; lestük, mit csinál anyám. Hogyan önti a cseréptálba a lisztet s a közepére lyukat kapar, aztán vizet önt abba, s elmorzsolja benne az élesztőt.

— Ugyan mi lesz ebből? — kérdezgettük egymást.

Roszka magyarázta, hogy kakastejjel süt anyám. Törtem a fejem, milyen is lehet a kakastej? Tehenet, kecskét, birkát láttam már fejni, még lovat is, de kakast soha életemben. Vitatkoztam is Roszkával, hogy az nem lehet, hiszen saját szememmel láttam, hogy a kantából öntötte a vizet a tálba anyánk — de ő csak erősködött.

Mikor anyám bedagasztott, letakarta piros szalvétával a tálat, és még két párnát is tett a tetejére. Minden pillanatban beszaladtunk, hogy mikor lesz már kész az ünnepi ebéd. Végre tizenkét óra felé így szólt anyám:

— Hozzatok a disznóólból egy kis gezemicét! — Nekikészülődött, levette az előkét a kemence szájáról, mi pedig ölben hordtuk befelé a száraz fűzfalevelet.

— Ejnye már, Andris, szaladj át Tera nénédhez, kérj egy szál masinát — küldött anyám.

Futottam is én örömmel, frissiben elújságoltam, hogy nálunk most ünnepi ebéd lesz, mert egy egész zacskó mákot daráltattam Silbererné, aztán egy nagy zacskó porcukrot is hoztam.

— Hűha! — mondta Tera néném mosolyogva, és kezembe nyomott két szál masinát, ami a falon is meggyullad.

Mikor visszamentem és átadtam anyámnak, elzavart bennünket, hogy menjünk játszani. Nekem egyre a három tepsin járt a tekintetem, ami telisteli volt hosszú, kolbász vastagságú tésztákkal. Kérdezgettem anyámat, hogy mi az?

— Kacsanyak — felelte jókedvűen.

Nekünk se kellett több, végigszaladtuk a szomszédokat s minden udvarra bekiabáltunk a játszadozó gyerekeknek, hogy anyánk kacsanyakat süt és az olyan finom lesz, hogy tán még a király se eszik jobbat.

Közben haza-hazaszaladtunk, el nem mentünk volna messzibbre a világért se, akárhogy is csalogattak a gyerekek, hogy menjünk velük játszani. Csordás Zsiga még a tömör gumilabdáját is kínálta, hogy játsszunk vele, máskor pedig hogy fájt érte a szívem... Hányszor könyörögtem anyámnak: vegyen nekünk is, de mindig azt felelte, hogy nincs rá pénze... Minket most csak az ebéd izgatott...

Mikor láttuk, hogy anyám szedi ki a tepsiket a kemencéből, s benne a szép barnapirosra sült kacsanyakakat, körültáncoltuk, tapsoltunk örömünkben.

Egyszer csak anyám bement a házba, s otthagyta a földön a tepsiket. Zsiga hirtelen kikapott egy hosszú kacsanyakat, s eltűnt vele a pitarból.

— Anyám, anyám! — kiabáltuk. — Zsiga ellopott egy kacsanyakat!

— No, jól van már, jól van — csitított anyám minket —, majd kevesebbet kap a szemtelen.

Most megpillantottam a katlanon egy lábas tejet· szerettem volna jót húzni belőle. Mikor anyám látta, mily áhítattal bámulom, megszólalt:

— Majd meglátjátok, milyen finom lesz! Mind a tíz ujjatokat megnyaljátok.

Még a nyál is összefutott a számban, nem győztem nyelni.

— Csak még egy cseppet várjatok, míg felforr a tej.

Egyre raktuk a falevelet a katlan alá, hogy hamarabb forrjon. Anyám íznyi darabokra vágta a kacsanyakat, bele a nagy cseréptálba, majd ráöntötte a forró tejet, óvatosan megrázva a tálat, hogy megforduljon benne a kacsanyak. Utána rászórta a nagy csomó mákot és a zacskó cukrot.

Alig vártuk, hogy tömhessük magunkba; Gabri, a legkisebb már marokkal akart belenyúlni, de anyám rákiáltott:

— Majd adok én neked mindjárt! Eltöröm a kezed! Készítsétek a tányérokat — adta ki az utasítást.

Púpozva rakta tele valamennyiünk tányérját; nekem már majd elcseppent a nyálam, mire rám került a sor. Anyám csendes mosollyal egyre nézte csak, ahogy némán tömtük magunkba az ételt. A csöndet Zsiga törte meg, üres tányérját odatolva:

— Én még ennék, anyám!

— Na, a hasad mindenit, itt van! — rakta megint tele tányérját anyám. Örömében ő még enni sem tudott, csak minket figyelt: hogyan habzsolunk.

— No, kell-e még valamelyikőtöknek? — kérdezte végül.

A jóllakottságtól szólni se tudtunk, csak ráztuk a fejünket, hogy: nem. Ekkor látott csak hozzá anyám ahhoz a kevéshez, ami a tálban maradt. Elégedetten hordta körül rajtunk tekintetét, ajka körül jóságos mosoly játszott, míg mondta:

— Csakhogy egyszer megint jóltartottalak benneteket!

Magyar Hirdető
SAJTÓTIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
NÉPSZAVA

Vasárnapi mozaik

KITERJESZTIK A KALAUZ NÉLKÜLI KÖZLEKEDÉST

Súlyos létszámhiánnyal küzd a Fővárosi Villamos Vasút, körülbelül 1100 villamoskalauz, illetve villamosvezető és szerelő hiányzik. A vállalat az állandó létszámhiányon azzal igyekezett segíteni, hogy egyes vonalakon a három kocsiból álló szerelvényeken csak két kalauzt foglalkoztat. A szerelvény első kocsijára csak bérlettel, hetijeggyel rendelkező utasok szállhatnak fel. Az előjelek szerint a Fővárosi Villamos Vasút újabb vonalakon közlekedtet majd kalauz nélküli szerelvényeket, mert minden kocsira nem jut kalauz.

Új forgalmi lámpa a Rókus-kórháznál

Elektronikus berendezésű jelzőlámpát helyeztek üzembe szombaton a déli órákban a Rákóczi út és a Klauzál utca sarkán, a Lottó Áruház előtt. Az eddigi jelzéstől eltérően az új jelzőlámpa piros fényében egy álló, zöld fényében pedig egy mozgó gyalogos figurája villan fel.

160 000 távirat a Máriáknak

A Mária névből egymáshoz közel kettőt is feltüntet a naptár, s így elmondható, hogy egész héten ünnepelték a Máriákat. A Virágért üzleteit, utcai elárusító helyeit naponta kellett friss szállítmánnyal ellátni. Keddtől a szokásos mennyiség kétszerese, körülbelül 50 000 szál rózsa, 40 000 szál szegfű, 50 000 szál gladiolus került az üzletekbe. Pénteken 64 000, szombaton pedig már több mint 100 000 névnapi táviratot adtak fel a Máriáknak.

Borkóstoló — szökőkútból

A Buda múltjával foglalkozó történészek több érdekes adatra bukkantak. Az egyik dokumentum szerint 1501-ben Buda főterét csodálatosan szép szökőkút díszítette, amelyből ünnepnapokon ingyen folyt a bor.

× **Szeptember 13-án** évadnyitás a Bábszínházban. Műsoron: Csilicsala csodája, Az engedetlen kiskacsa, Fajankó kalandjai és a gyerekek közkedvelt meséi.

× **Az Állami Népi Együttes** felvételt hirdet cimbalmos és nagybőgős állásokra. Próbajáték szept. 22, 23, 24, 25-én déli 1 óra és 3 óra között az együttes székházában, Bp., I., Corvin tér 8. szám alatt.

× **A Fővárosi Operett Színházban** szeptember 18-án este 7 órakor a nagysikerű Espresso Bongó új szereposztásban kerül felújításra. Főszereplők: Holl István, Hadics László, Kovács Ibi, Galambos Erzsi, Lórán Lenke, Angyal Sándor, Pagonyi János.

VILLANÓFÉNY

A 49-es villamoson öreg, galambősz hajú bácsi, hóna alatt kopott aktatáska. Abba a hosszú, csuklóvastag papendekli-rúdba kapaszkodik, amelyet egy hollófekete, szép, fiatal nő tart a kezében. A nő elnézően mosolyog. Hagyja. A Kálvin téren megszólal:

— Tessék elengedni.
— Miért? — kérdi a bácsi.
— Mert le akarok szállni.

(gy. f.)

Magyar filmek Párizsban

Megkezdődtek a magyar filmnapok Párizsban. A francia főváros két nagy filmszínházában, a Raimu-ben és a Bonaparte-moziban egy héten át magyar filmeket vetítenek. Az első napon már nagy sikert aratott az Angyalok földje, az Oldás és kötés, a Pacsirta és a Nappali sötétség.

— *TÖBB MINT 50 000 KILOMÉTER UTAT tett meg az amerikai Leon Gillies és világjáró családja híres »ekhós szekerén«, s szombaton megérkezett Brest szovjet határvárosba. Előreláthatólag október végén lesznek Moszkvában.*

— **A bukaresti nemzetközi »Enescu« zenei verseny** magyar részvevői közül kettőnek sikerült túljutnia az első szakaszon: Kummer Korondy György fiatal énekművész és Homoky György hegedűművész bejutott a középdöntőbe.

LOTTÓ NYEREMÉNYJEGYZÉK

A 37. játékhétre beérkezett 5 408 377 darab lottószelvény. Öt találat nincs. Négy találatot 30 fogadó ért el, a nyereményösszeg egyenként 135 210 forint. Három találatot 3298 fogadó ért el, nyereményösszeg egyenként 615 forint. A kéttalálatos szelvények száma 108 748 darab, ezekre a nyereményösszeg egyenként 18,60 forint.

Szilveszteri társasutazás Rómába

Az IBUSZ repülőgéppel társasutazást indít szilveszterre Rómába. A kirándulás résztvevői egésznapos városnézésen vesznek részt, ellátogatnak Tivoliba, a Ville D'Este-be, s megnézik a vatikáni múzeum kincseit. Szilveszter éjszakáját az egyik római vendéglőben töltik. Az utazásról az IBUSZ-irodákban kapható részletes felvilágosítás.

Jubileumi vándorkiállítás

A Szaktanács jubileumi vándorkiállítást készít elő »A felszabadult Magyarország 20 éve« címmel. Több száz eredeti felvétel, grafikon és más dokumentum mutatja majd be a felszabadulás és az újjáépítés jelentősebb mozzanatait. A kiállítás anyagát a jövő év elejére tervezett budapesti bemutató után több vidéki helységbe is elviszik.

— **A bécsi vásár** magyar pavilonjában sajtófogadást tartott Dér Sándor igazgató, amelyen az osztrák gazdasági élet és az osztrák sajtó számos képviselője megjelent. Elmondotta, hogy Magyarország, a bécsi nemzetközi vásár egyik hagyományos kiállítója, az idén 550 négyzetméternyi területen mutatja be tíz külkereskedelmi vállalat áruit.

RITKASÁGOK A SZABÓ ERVIN KÖNYVTÁRBAN

Sok ritkaság, irodalmi érdekesség halmozódott fel a hatvanéves Szabó Ervin Könyvtárban. A ritkaságok zömét főként a budapesti gyűjtemény őrzi. Még Szabó Ervin vezetése alatt kezdték meg a fővárosra vonatkozó irodalmi források tervszerű gyűjtését. Ekkor jutott a könyvtár birtokába Hentaller Lajos nagy értékű hagyatéka, benne a Táncsics által indított »Munkások Újsága« teljes évfolyamai. A XVI.—XVIII. századból számos egyedi kiadvány és kézirat található itt, például a Dózsa-féle parasztlázadásról szóló korabeli tudósítások és a török háborúk idejéből származó feljegyzések. A Budapest-gyűjteményben őrzik Brunszvik Teréz kéziratait is. A központ páncélkamrájában őrzött Zichy-kódex a könyvtár legféltettebb kincse. A főként építészeti terveket tartalmazó kódex nagy értékű irodalmi emlékei a reneszánszidőkből származó, sokáig leragasztva rejtőzött versek. A ritkaságok gyűjteményében külön helyet foglal el Marx főművének, a »Das Kapital« első kiadásának egyik kötete, amelyben Marx Károly saját kezű ajánlása olvasható. Az újabb keletű ritkaságok közül a legérdekesebbek Ady Endre Lédához intézett levelei.

GERGELY MIKLÓS: A NAP REVÜJE

VASÁRNAP, SZEPTEMBER 13.

A Nap kel 5 óra 18 perckor, nyugszik 18 órakor.

A nap kérdése:

— Megszületett az első birkavendéglő. Nem azt jelenti a neve, hogy türelmesen kell várni a kiszolgálásra?

Vasárnapi konferansz

Jó reggelt kívánok, kedves olvasóink! Olvasom a Népszavában, hogy a divatszakértők véleménye szerint a krokodilbőr kiment a divatból, helyette a hangyászmedve bőre a divatszakértők érdeklődésének tárgya. Beszélgessünk ma erről.

1.

Látom leiki szemeimmel: A krokodil felkeresi a hangyászmedvét. Azt éppen nyúzzák. A krokodil dühösen kérdi tőle:

— Na, most már boldog?

2.

Mi a hangyaboly? Azt tetszenek tudni. S mi a hangyaboy? Azt nem tetszenek tudni. Megmondom. A hangyaboy az az amerikai fiú, aki ilyen 250 dolláros hangyászretikült vesz az imádottjának.

3.

Kirándulásra? Csak hangyászretikült. Annak a tulajdonosát, ha elmegy a vőlegényével kirándulni, tán nem merik úgy összecsipkedni a hangyák.

4.

A pimasz törpe:
— A hangyászmedve kifúrta a helyéről a krokodilt?
— Úgy látszik.
— Akkor a krokodil majd biztosan névtelen levelet ír, hogy a hangyászmedve elsikkasztott tízezer hangyát.

5.

Magánügy: Én már döntöttem. Egyszerű humorista vagyok. (Nem a humorizálás egyszerű, hanem a humorista.) A feleségem nem kap karácsonyra se krokodilbőrt, se hangyászmedvebőrt. Szamárbőrt kap, azt se tőlem, hanem Balzactól, fűzve, a legolcsóbb kiadásban.

Hallotta,

hogy az angol elmegyógyintézetekben tíz évvel ezelőtt minden tizedik beteg mondotta magát Shakespeare-nek, s ma már minden ötödik?

— Van, aki azt képzeli magáról, hogy Shakespeare Vili, pedig csak Shakespeare Dili.
— Izetlen szójáték.
— Akkor visszavonom, de legalább annyit hadd szögezzek le, hogy ez a baj a színházzal.
— Mi?
— Az, hogy a bolondok között lényegesen több a Shakespeare, mint a drámaírók között.

Vasárnapi mozaik

Jugoszláv mezőgazdasági szakkönyvek hazánkban

A Károlyi Mihály Országos Mezőgazdasági Könyvtár és Dokumentációs Központ a közelmúltban több új mezőgazdasági szakkönyvet és dokumentációs anyagot kapott Jugoszláviából. Az értékes munkák közül kiemelkedik a gyümölcstermesztésről írt szakkönyv, amelynek néhány részletét most fordítják magyar nyelvre.

— **JAPÁNT ISMERTETI** hat eredeti Japánban készített színes kisfilm vetítésével vasárnap, 13-án este 7 órakor az Erzsébetvárosi Művelődési Otthon (Lenin körút 32). Belépődíj nincs.

— **Radnóti Miklós napjai** címmel négy előadásból álló sorozatot indít az Egyetemi Színpad a költő halálának 20. évfordulója alkalmából. A sorozatra két bérletet bocsátanak ki.

90 szavazó — 93 szavazat

A szicíliai önkormányzat közgyűlésén a költségvetés megtárgyalása után 90 képviselő vett részt a szavazásban. A szavazatok megszámlálása során 93 szavazócédulát találtak az urnában, s mind a 93 szavazat a költségvetés ellen szólt. A három, létszámon felüli szavazócédulán kívül még két gomb, egy kulcs és borotvakészülék is volt az urnában. A szavazást természetesen meg kellett ismételni.

— **»HAJTSON LASSABBAN, városunkban nincs közkórház!«** — című plakát olvasható az USA több kisvárosában.

— **Négyes ikrei születtek** Ljudmilla Androszovának, az ukrajnai novokramatorszki gépgyár egyik munkásnőjének. A négy újszülött közül három fiú és egy kislány.

ÖTMILLIÓ KÖBMÉTER VÍZ A RAKACAI TÓBAN

Az elmúlt napok esős, csapadékos időjárása tovább növelte az ország legnagyobb hegyvidéki víztárolója, a 320 holdas rakacai mesterséges tó vízkészletét. A mintegy 200 négyzetkilométer kiterjedésű vízgyűjtő területre hullott csapadék most folyik le a Rakaca-patakon a tóba. Az automatikus mérőműszerek jelzése szerint néhány nap alatt öt centimétert emelkedett a tó víztükre, s jelenleg kereken ötmillió köbméter vizet fog fel a gát. Bár az idén száraz volt a nyár, a borsodi ipari üzemek nem jelentettek be külön vízigényt. Így a legforróbb nyárban sem került sor a rakacai tó megcsapolására. A Sajómenti Vízművek szakembereinek véleménye szerint a vízellátás jelenleg is kielégítő. Tavaly október elején kezdték meg a tó lecsapolását, míg a mostani helyzet szerint az idén csak novemberben kerül erre sor.

NEMZETKÖZI ŰRKUTATÓ LABORATÓRIUM A HOLDBAN

A Nemzetközi Űrhajózási Szövetség (IAF) 15. kongresszusa szombaton befejezte munkáját. A pénteki nap tanácskozásai az optimizmus jegyében folytak. Az amerikai tudósok véleménye szerint 1975-ben nemzetközi űrkutató laboratóriumot küldenek a Holdra. Az ülésen ismertették azokat a terveket, amelyek szerint először három fő kilencven napig, majd tizennyolc fő két évig dolgozna a Holdon a laboratórium felállításán, olyan váltásban, hogy egy személy se maradjon ott fél évnél hosszabb ideig. Az ott-tartózkodást atomerőmű tenné lehetővé. Egyetlen személy sem távolodhatna el az állomástól néhány száz méternél messzebb. A tudományos kutatóállomás körülbelül 1980-ban kezdené meg munkáját. A kongresszus különböző bizottságaiban az űrrepülés egyes feladatairól tárgyaltak. A gyakorlati kérdésekhez kapcsolódott a két magyar küldött, Katona Zoltán és Richter Nándor előadása is.

Tanévnyitás a Budapesti Műszaki Egyetemen

A Budapesti Műszaki Egyetem szombati ünnepi tanévnyitóján dr. Csáki Frigyes rektor üdvözölte az elsőéves hallgatókat. Az ünnepségen 19 mérnöknek gyémánt-, 14-nek aranyoklevelet, 8 végzős gépészhallgatónak és 8 villamoskari hallgatónak pedig kitüntetéses oklevelet nyújtottak át.

MEGLOPTÁK A DETEKTÍVFILMEK RENDEZŐJÉT

Alfred Hitchcock, számtalan izgalmas detektív- és bűnügyi dráma mesteri rendezője most alaposan megjárta. Elke Sommer, náluk is ismert filmszínésznő öltözőjéből filmfelvétel közben valaki 280 dollárt elemelt. A művésznő természetesen a filmjét rendező Hitchcockhoz fordult, nyomozza ki a tolvajt. A rendező helyszíni szemlét tartott, majd visszavonult saját szobájába töprengeni. Ekkor észrevette, hogy nála is tolvaj járt, s elvitt egy értékes zsebrádiót. Hitchcock kénytelen volt a rendőrséget igénybe venni.

— **A népi kerámiaművészet** alapjait teremti meg a Jászságban, ahol eddig csaknem ismeretlen volt az agyagipari művészet, Tőzsér János jászárokszállási kerámikus, aki a helyi gimnázium és általános iskola tanulóiból kerámia-szakkört alakított.

— **Magas kitüntetésben részesítette** a Román Népköztársaság Államtanácsa Miskolczi Dezső magyar professzort, aki a marosvásárhelyi orvosi és gyógyszerészeti intézetben fejtett ki tudományos és oktatói tevékenységet. »A Román Népköztársaság Csillaga« érdemrend I. fokozatát Stefan Voitec, az Államtanács alelnöke nyújtotta át.

— **MINTEGY 200 MILLIÓ DOLLÁRRA** becsülik azt a kárt, amelyet a Dóra hurrikán okozott Floridában. Ez csaknem kétszerese annak a kárnak, amelyet mintegy két héttel ezelőtt ugyancsak ezen a helyen a Cleo-hurrikán okozott.

— **Eredményes magyar üzletkötések** a brnói vásáron. A brnói vásáron részt vevő magyar külkereskedelmi vállalatok által eddig aláírt exportkötések értéke elérte az 1 200 000 rubelt.

— *ERZSÉBET ANGOL KIRÁLYNŐ két sofőrjét azonnali hatállyal elbocsátották, mert nem alkalmazkodtak a különféle protokolláris előírásokhoz.*

— **A Vaskapu Vízerőmű** építéséhez szükséges gépek és vaskonstrukciók gyártását megkezdte a kruševáci »14 Oktobar« gépgyár. Ez a gépgyár a nisi, a maribori és más gyárakkal együtt részt vesz majd a Vaskapu Vízerőmű hidrotechnikai felszerelésének gyártásában is.

× **A MÁV Szimfonikusok Zenekari Főnöksége** próbajátékot hirdet hegedűs és gordon állás betöltésére. A próbajáték 1964. szeptember hó 28-án lesz megtartva a MÁV Szimfonikusok Zenekari Főnökségén, Bp. VIII., Múzeum utca 11. alatt, délben 12 órakor.

× **Köszönetnyilvánítás.** Ezúton mondunk köszönetet mindazoknak, akik felejthetetlen feleségem, drága Nagyikánk elhunyta alkalmával fájdalmunkban, gyászunkban jóleső együttérzésükkel osztoztak. Irányi Miklós és Kassai család.

Színházak műsora

Vasárnap, szeptember 13. szélünk (fél 4, fél 8). — Kis Totó 22.25: Puccini-operákból. 23.10: Szécsi Margit verseiből. 23.22: Operettmuzsika. kola-tv jövő heti műsorának ismert. 9.45: Üttörő-híradó. 10.05: Bátor emberek. H. Időj. Műsor. 8.15: Operettmuzsika. 9: A tanári szo- Rádió. 18.52: Kamaraz. 19.20: Operettrészl. 19.55: Mese. 20: Esti krónika. 20.25: Euripi- Délutáni hangv. 18.18: Moha bácsi, a törpe. 18.35: Dzsessz. 19: Mi történt a nagyvilág-

Ruttka Ferenc
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
1964 MÁR _
IFJÚ KOMMUNISTA

1021

RUTTKA FERENC:

Krumplihámozó

(TANULMÁNY)

ROSA

helyen áll, elővárosaival aknem 11 millió lakosa

ik Japán nemzeti válogajáték csapatnak van legsélye az olimpiai bajnoremre? (4 pont — *A női csapatnak, amely világot nyert tavaly.)*

k sportot tekinthetjük ősi nzeti sportnak? (4 pont — *zaz cselgáncsot.)*

hivatalos pénzneme y jen hány forintot, avagy rt ér? (8 pont — *1 jen fillér.*)

nyző tovább jut, három ki-

:

nt) Mi a neve a japánok yos fatalpú szandáljának, zetes ruhadarabjának. *(A jéta, s a ruhadarab kimo-*

nt.) A japán export egyik a dömping. Mit értünk ez*zt, hogy miközben a belső aik magasak, a versenytárrítása érdekében a világlágpiaci áron alul adják el cet.)*

n melyik szigetét engedte nerikaiaknak támaszpont (5 pont — *Okinawa szi-*

nyhirdetés, díjazás.

iléséhez, a játékok elkészüléséhez

k versenyszabályaival is. l, mit csináljunk, a helyi nyek döntsék el. A most ett klubprogramon kívül gyéb variáció álítható ösz-

gképpen közlünk jó néhány nyvcímet, amely mindebben t nyújthat. A közölt listák vagy másik könyv bárközkönyvtárban vagy üzetárban megtalálható, s hoz-

K

Lak
1949.
Az
K. 19
Róz
moto
Bir
K. 1951.

Galla—Kovács—Purman: **Cselgáncs.** Bp. Sport L. és KK. 1959.

Evezés és kajak. Versenyszabályok. Bp. Sport K. 1951.

Angyal—Hollós—Szücs: **Vízitúrázók könyve.** Bp. Sport L. és KK. 1958.

Szücs László: **Száguldó gépek, száguldó emberek.** (futás) Bp. Sport K. 1963.

Madarász István: **A kézilabdázás játékvezetésének elmélete és gyakorlata.** Bp. Sport K. 1963.

Kosárlabda: Bp. Sport L. és KK. 1958.

Röplabda: Bp. Sport K. 1951.

Vitray Tamás: **Jégországból jelentkezem.** Np. Sport K. 1963.

Csanádi Árpád: **Labdarúgás.** I—II. kötet. (Technika-taktika.) Sport Lap- és Könyvkiadó. 1960.

Dr. Földessy János: **A magyar labdarúgás 60 éve.** Bp. Sport L. és KK. 1958.

Grosics Gyula: **Így láttam a kapuból.** Bp. Sport KK. 1963.

Schlosser Imre: **Fél évszázad a futballpályán.** Bp. Sport L. és KK. 1957.

Pásztor Lajos—Tabák Endre: **A labdarúgás zsebkönyve.** Bp. Sport K. 1962.

Sebes Gusztáv: **A magyar labdarúgás.** Sporttörténeti tanulmány. Bp. Sport K. 1955.

Ökölvívás: Sport L. és KK. 1958.

Pető Béla: Tenisz. Bp. OSH. 1948.

Öttusa, téli öttusa. Verseny és játékszabályok. Bp. Sport L. és KK.

Úszás, műugrás, vízilabda. Verseny- és játékszabályok. Bp. Sport Lap- és KK. 1958.

Bárány István: **A magyar úszósport útja.** Tanulmány. Bp. Sport Lap- és K. Kiadó. 1955.

Tilly E.—Rerrich Béla: **A kardvívás.** Tanulmány. Bp. Sport Lap- és KK. 1954.

Rerrich—Tilly: **A magyar vívás kézikönyve.** Bp. Sport és KK. 1954.

Ozorai Zoltán: **Törvívás.** Tanulmány. Bp. Sport Lap- és KK. 1955.

OLIMPIÁKKAL KAPCSOLATOS KÖNYVEK:

Mező Ferenc dr.: **Az olympiai játékok története.** Bp. 1929.

Mező Ferenc dr.: **Olympiai kalauz.** Sportismertető. Bp. Egyet. Nyomda. 1936.

Mező Ferenc dr.: **Az újkori olimpia.** (Athéntől Rómáig.) (1896—1960.) Sport Lap- és KK. 1959.

Diadal Helsinkiben. Képes riportok az olimpiáról. Bp. Ifj. KK. 1952.

Szepes Béla: **Így győztök Ti . . .** Hét olimpia hősei. Bp. Sport Lap- és KK. 1957.

Hajós Alfréd: **Így lettem olimpiai bajnok.** Bp. Sport K. 1956.

1963
Ruttka Ferenc
1021

JURIJ NAGIBIN:

TÉLI TÖLGY

Éjszaka havazott. Belepte Uvarovkától az iskola felé vezető kis ösvényt s csak a vakító hótakaró áttetsző, halvány árnyéka mutatta az irányt. A tanítónő óvatosan lépkedett kis, prémszegélyes csizmájában, félt, hogy beragad a hóba.

Alig fél kilométernyire lakott az iskolától, így csak vállára dobta kis ködmönét, fejét pedig könnyű gyapjúkendővel kötötte be. Erősen fagyott s a csípős szél leráncigálta a jégkéregről a frissen hullott havat. De a huszonnégy éves kis tanítónőnek mindez tetszett. Tetszett, hogy a fagy pirosra csípi orrát és arcát s hogy a szél kis bundája alatt átfújja egész testét. Amikor visszafordult, a hóban megpillantotta óvatos léptei nyomát, mintha valami vad szaladt volna át az úton — ennek is örült.

A friss, világos januári nap vidám gondolatokat ébresztett benne az életről, és saját magáról. Mindössze két éve, hogy az iskolapadból egyenesen idekerült és máris mint ügyes, tapasztalt orosz nyelvtanárnőt dicsérték. Uvarovkában, Kuzminkában, a tőzegkitermelő telepen, a lótenyészetben, mindenütt tisztelettel emlegetik Anna Vaszilijevnát.

Az alacsony kerítésű egyemeletes iskolaépület, széles, jégvirágos ablakaival egész közel feküdt a műúthoz. Piros téglafalai rózsaszín árnyékot vetettek a hóra. Az iskolát az Uvarovka felé vezető úton építették fel, mert ide járt a környék valamennyi gyereke. Most is két irányból patakokban ömlött az iskola felé a sok csuklya, kendő, sapka, kucsma, főkötő.

— Jó reggelt, Anna Vaszilijevna! — minden másodpercben hol vidáman, ércesen, hol csendesen, alig hallhatóan hangzott fel a köszöntés. Anna Vasziljevna első órája az ötödik A-ban volt. Még véget sem ért az óra kezdetét jelző csengő berregése, amikor belépett az osztályba.

— Ma folytatjuk a beszédrészek elemzését...

Az osztály elcsendesedett, hallani lehetett, hogy az úttesten egy teherautó halad keresztül.

— Főnévnek nevezzük azt a beszédrészt, amely valamilyen fogalmat jelent. Fogalomnak nevezzük a nyelvtanban mindazt, amire kérdezni le-

het: ki, vagy mi kérdéssel. Például: Ki ez? Tanuló. Vagy: mi ez? Könyv.

— Szabad?

A félig nyitott ajtóban behavazott csizmájú, kicsiny alak áll. Fagytól kicsípett ke-

az öreg teremtéssel szemben, aki kolléganője szíves ajánlatában megérezte a kihívást és fölényességet.

— Mindenki érti? — fordult Anna Vaszilijevna az osztályhoz.

— Értjük! — kórusban kiabálták a gyerekek.

— Rendben van! Akkor mondjatok példákat!

— Macska.

— Helyes! — bólintott Anna Vaszilijevna s visszaemlékezett, hogy a múlt évben az első példa szintén ez volt. És utána, mint az áradat, indult meg:

— Ablak! Asztal! Ház! Út!

— Helyes — ismételte a tanítónő.

Az osztály vidáman izgett-mozgott. Anna Vaszilijevna megcsodálta ezt az örömöt, amellyel a gyerekek ismert tárgyakat neveztek meg, s ezáltal a tárgyaknak új, szokatlan jelentőséget kölcsönöztek.

Egyszer csak valaki félénken megszólalt:

— Város!

— Város, jól van! — helyeselt a tanítónő.

Utána sorban következett:

— Utca, metró, villamos, mozi!

— Elég — mondotta Anna Vaszilijevna — látom, megértettétek!

Hirtelen, mint aki álomból ébred, Szavuskin felállt és csengő hangon kiáltott:

— Téli tölgy!

A gyerekek összenevettek.

— Csend legyen! — Anna Vaszilijevna az asztalra ütött.

— Téli tölgy! — ismételte Szavuskin, észre sem véve osztálytársai nevetését, s a tanítónő rendreutasítását. Nem úgy beszélt, mint a többiek. A szavak úgy buggyantak ki belőle, mint egy vallomás, mint egy boldog titok, amelyet már nem tudott megőrizni csordultig telt szívében.

Anna Vaszilijevna nem értette titkos izgalmát és viszszafojtott neheztelésssel kérdezte:

— Miért téli? Egyszerűen csak tölgy.

— Ugyan! — csodálkozva felelte a kisfiú. — Téli tölgy, hiszen ez a főnév.

— Ülj le, Szavuskin, látszik hogy elkéstél. A főnév tölgy, azt, hogy mi az »téli«, még nem tanultuk. A nagy szünetben gyere be a tanári szobába!

— Kellett neked téli tölgy! — rikkantott valaki a hátsó padból.

szat jössz? A szanatóriumtól az országútig tizenöt perc és onnan legfeljebb egy fél óra az iskola.

— Én nem az országúton jövök. A rövidebb úton, az erdőn keresztül — válaszolta Szavuskin és maga is meglepődött saját kijelentésén.

Anna Vaszilijevna elszomorodott, mint mindig, ha hazugsággal találta magát szemben. Hallgatott, remélte, hogy

Szavuskin megszólal: »Bocsásson meg, Anna Vaszilijevna, hólabdáztam a gyerekekkel!« — vagy valami más hasonlót, de a gyerek csak nézett rá nagy, szürke szemével, mintha mondaná: mindent megmagyaráztam, mi szükség van még rám?

— Szomorú dolog ez, Szavuskin, nagyon szomorú! Beszélnem kell a szüleiddel!

— Nincs édesapám, csak édesanyám — felelte elmosolyodva a kisfiú.

Anna Vaszilijevna kicsit elpirult. Visszaemlékezett Szavuskin édesanyjára — »lelkem, anyukám«-ra, így hívta őt a fia. A szanatóriumban, a vízgyógyászaton dolgozott, sovány, agyondolgozott, kilúgozott kezű teremtés. Férje a Nagy Honvédő Háborúban esett el. Kolján kívül még három gyereket nevelt fel.

— Majd felkeresem az édesanyádat!

— Jöjjön csak, Anna Vaszilijevna, mama örülni fog!

— Sajnos, nem sok öröme lesz a látogatásból. Édesanyád reggel dolgozik?

— Nem, a második műszakban, délután háromtól.

— Nagyon jó, kettőkor végzek. Tanítás után elkísérsz.

Szavuskin az iskolai major hátsó részénél kezdődő ösvényen vezette Anna Vaszilijevnát. Alighogy beértek az erdőbe és a hófedte magas fenyők feltűntek, mintha a béke és a csend birodalmába jutottak volna. Szarkák és varjak röppentek egyik fáról a másikra, hintáztak az ágakon, lelökték a tobozokat, majd szárnyaikkal verdesve, letörték a száraz gallyakat.

Minden fehérbe öltözött. Csak a magasban feketéllnek a szomorúfűzek széltől megkopasztott koronái és vékony ágaikat mintha tussal rajzolták volna az ég sima kékjébe.

Az ösvény hol egyszinten haladt a patakkal, hol pedig meredeken magasra emelkedett.

Néha a fák széjjelváltak s napsütötte mezőn haladtak keresztül, amelyen nyuszi lábnyomok futottak. Itt-ott nagyobb állat lábnyomát is fel lehetett fedezni. A nyomok egészen az erdő sűrűjéig vezettek.

— Szarvasnyom ez — magyarázta Szavuskin, amikor látta, hogy Anna Vaszilijevna érdeklődve nézi a nyomokat. — Ne tessék félni — tette hozzá, felfogva a tanítónő pillantását. — Nagyon békés állat!

— Láttad már? — kérdezte izgatottan Anna Vaszilijevna.

— Élő jávorszarvast? — Szavuskin felsóhajtott: — Még nem láttam!

A fűzfák meghajlott ágai alatt az út ismét lefutott a patakhoz. A patak egyes részeit vastag hótakaró borította, egyes helyein csupasz jégpáncél fedte, néhol pedig a hó és jég között kicsillant a sötét víztükör.

— Miért nem fagy be egészen a patak? — érdeklődött a tanítónő.

— Meleg források törnek fel belőle. Látja azt a kis örvényt?

A lék fölé hajolva, Anna Vaszilijevna megpillantotta a patak fenekéről felfelé húzódó kis ért, amelyből apró buborékok törtek fel. Olyan volt a vékony kis szár a piciny golyócskákkal, mint egy gyöngyvirág.

— Itt nagyon sok a forrás — mondta elbűvölten Szavuskin. Szétszórta a havat s a hó alatt előtűnt a kátrányfekete, átlátszó víz.

Anna Vaszilijevna észrevette, hogy a vízbe hulló hó nem olvadt el, hirtelen megsűrűsödött és kocsonyás, zöldes hínárrá változott. Ez annyira megtetszett, hogy csizmája hegyével havat szórt a vízbe és örvendezett, amikor a nagy hótömegből különös alakú moszat keletkezett. Észre sem vette, hogy Szavuskin előrement és magasan a patak felett leül egy fatönkre. Anna Vaszilijevna utolérte a kisfiút. Itt már megszűntek a meleg források, a patakot egyenletes jégkéreg borította. Márványos felületén kecses, könnyű árnyak villóztak.

— Nézd csak, milyen vékony a jég, még a vízfolyást is látni alatta!

— Ugyan, Anna Vaszilijevna! Egy ágat himbáltam, annak az árnyéka látszott!

A tanítónő összeharapta a nyelvét. Úgy látszik, az erdőben jobb hallgatni.

A kisfiú újra a tanítónő előtt sietett s figyelmesen nézett körül.

És az erdő hívta, vonzotta őket, kanyargós, rejtélyes útjaival. Úgy tűnt, mintha végehossza nem lenne a fáknak, a hóbuckáknak, a csendnek és a békés félhomálynak, amelyen itt-ott átcsillant a napsugár.

Váratlanul a távolban füstszín-kék hasadék vetett véget a sűrűnek. Ritkáshoz értek, világossá, frissé vált minden. A napfény eláradt s megcsillant a jégtakarón.

Az ösvény megkerülte a mogyorócserjést, az erdő oldalt húzódott. És a tisztás közepén, ragyogó, fehér köntösben, hatalmas-fenségesen, mint valami templom, állt egy tölgyfa. Úgy tűnt, mintha a fák tiszteletteljesen félrehúzódtak volna, hogy legidősebb társuk teljes erejében bontakozhasson ki. Alsó ágai sátorszerűen terültek szét a tisztás felett. A hó megbújt a kéreg mély ráncaiban, s a törzs, amely olyan széles volt, hogy három ember ölelhette csak át, mintha ezüst szálakkal lett volna kihímezve. Az ősszel elszáradt levelek le sem hullot-

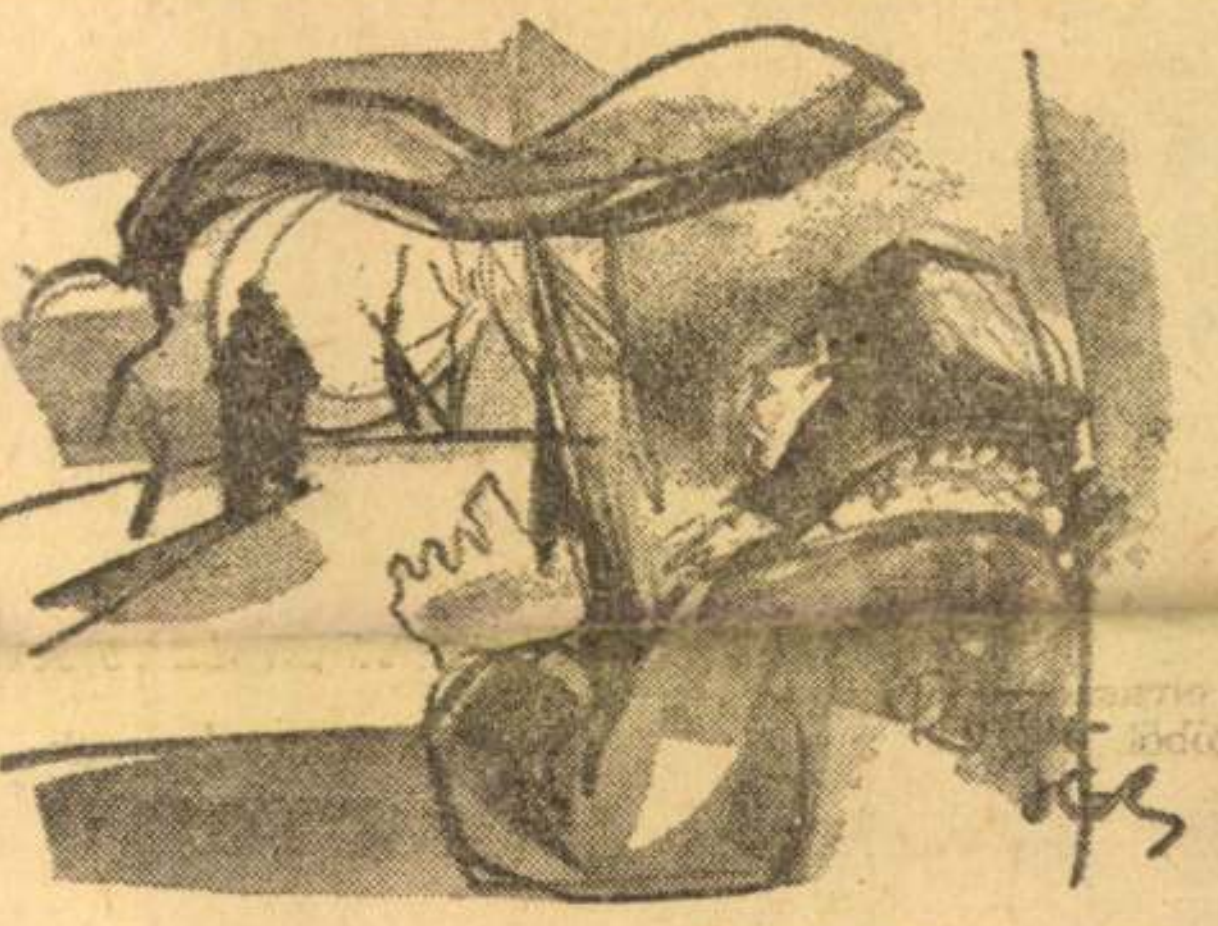

(Ruttka Ferenc rajzai)

tak, hőhintetten megmaradtak rajta alsó ágaitól egészen a koronájáig.

— Itt van, igen, itt van: a téli tölgy!

Anna Vaszilijevna félénken lépett a tölgyhöz és az erdő hatalmas, nagylelkű őre, kegyesen felé intett egyik ágával.

Szavuskin, nem sejtve, mi megy végbe tanítónője lelkében, a tölgy lábához telepedett, mintegy köszöntve régi ismerősét.

— Anna Vaszilijevna, nézze csak!

Nagy erőfeszítéssel elhordott egy halom, az agyagos földre és fűre tapadt havat. És az alatta levő gödörben, rothadó, pókhálóvékony levelekkel betakarózva, kis gombolyag feküdt. A levelekből hegyesvégű tűk bújtak ki és a tanítónő kitalálta, hogy sündisznót mutat a kisfiú.

Szavuskin gondosan betakarta a sünt szerény ruházatával. Aztán a havat kiásta a tölgy gyökerénél. Parányi kis

— Óh, jaj, már nem érjük el anyukát!

Anna Vaszilijevna elkésve pillantott az órára, negyed négy volt. Úgy érezte: kelepcébe került. És gondolatban bocsánatot kérve a tölgytől kis emberi csalásáért, így szólt:

— Ez tehát azt jelenti, kisfiam, hogy a rövid út nem mindig a helyes út! A műúton kell ezentúl menned!

Szavuskin lehorgasztott fejjel hallgatott.

— Jó ég — gondolta riadtan Anna Vaszilijevna —, ennél világosabban sohasem érezte tehetetlenségét. Eszébe jutott a mai órája, és mind a többi: milyen szegényesen, szárazon beszélt a szóról, a nyelvről, amely nélkül mit sem ér az ember — az édes anyanyelvről, amely olyan friss, szép és gazdag, mint amilyen gazdag és csodálatos maga az élet.

És még azt képzelte, hogy jó tanítónő. És még egyetlen lépést sem tett azon az úton, amelyre kevés a teljes emberi élet. Hol is fekszik ez az út? Nem olyan könnyű megtalálni, éppen úgy, mint a mesebeli öregember ládikója kulcsát...

— Hát, Szavuskin, köszönöm a sétát. Természetesen mehetsz te ezen az úton is!

— Én köszönöm, hogy el tetszett jönni!

Szavuskin elvörösödött, szerette volna megmondani, hogy soha többé nem késik el, de nem mert megszólalni. Felhajtotta ködmöne gallérját, mélyebbre húzta sapkáját.

— Visszakísérem...

— Nem szükséges, Szavuskin, egyedül is hazatalálok.

A gyerek kétkedve méregette tanítónőjét, aztán felvett a földről egy ágat, s letörve a görbe végét, átnyújtotta.

— Ha jön a jávorszarvas, ezzel az ággal legyintse meg, akkor bizonyára elszalad. De talán jobb, ha csak int felé, mert megsértődik és elszökik az erdőből!

— Rendben van, Szavuskin, úgysem ütöm meg!

Néhány lépés után utoljára pillantott vissza a lemenő nap sugaraiban fehér-rózsaszínben csillogó tölgyre és a fa lábánál kicsiny, sötét alakot pillantott meg: Szavuskint, aki a távolból vigyázott tanítónőjére. És Anna Vaszilijevna hirtelen megértette, hogy az erdőben nem a tölgy volt a legcsodálatosabb, hanem a viseltes csizmájú, tiszta, de szegényesen öltözött kicsiny em-

Magyar Hirdető
SAJTÓTIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296. 188-307
MAGYAR NEMZET

Keszthelyi Zoltán:

HIDEG ÉSZAKON

Nem fosztottam ki érzéseid tárát,
csak amit adtál, azt fogadom el.
Úgy bántál velem, úgy fogtad meg kezem,
mintha gyermekednek suttognál békítőn.
Most elmégy, ittmaradok,
csupán a szemem emlékezik reád,
szemembe rajzolva a te alakod és mozdulatod:
hosszú időkig megőrizlek így,
ködös decemberben, fagyos februárban,
mikor a fájdalom fekete keze lefogja szemem.
Visszajössz, ha már kipattantak a rügyek?
visszajössz-e? vándormadarak kórusában
hallom-e, hallom-e hangod?
Visszahoz-é a vonat, mely északra visz?
Istenem, ismeretlen akarat kormányozza tested,
érett, termékeny tested,
mely messzi északon jeget olvaszt majd.
Féltelek: hófúvás emel torlaszt szemed elé,
hogy ne tudd: merre vagyok,
merre sodor a viharos idő.
Ha visszatérsz, marad-e benned
a napos szeptember mosolyából?
marad-e benned abból a nyugalomból,
mely viharok dúltán is sértetlenül őrizte meg
ajándékozó kedved?
Istenveled, oly nehéz a nyelvem,
nemsokára elzsibbad a szó,
de addig is, amíg karodba ölti karját az idő
és ellenfelem, a lemondás, földre terít,
őrizd tenyerem melegét a tenyeredben!

Szőnyi István: Freskótanulmány

Amikor Szőnyi István a magyar mezőgazdaság múltját s jövőjét összefoglaló nagy freskóját készítette — melynek egyik vázlat-rajza itt látható —, tréfás-kedvességgel mondotta:

— Nem kicsire elképzelt alakokat kell »biciklipumpával« gépiesen felnagyítani, hanem már az első parányi vázlatnak is úgy kell elkészülnie, hogy monumentálisnak hasson . . .

Szőnyi István kiállítása a karácsonyi ünnepek alatt is látható a Nemzeti Galériában.

MADONNÁK MEGÍ

A kazettás mennyezetű, templomszerű terem két végéből Medici Lorenzo és Giuliano síremléke néz szembe egymással, abban a természetes nagyságban, ahogy Michelangelo vésője alól kikerültek — csak éppen gipszből. A szarkofágokon fekvő két-két férfi és női alak, a Hajnal és az Est, a Nappal és az Éj, a végtelenségbe mélyedő szemmel tekint a szürke világba. A lankadt pillájú Éj jobb lába roncs, a bokán felül összezúzta a második világháború, de hát ő csak másolat — köröskörül a teremben azonban mindenütt drága szobor-töredékek, széthullt remekművek, csonkult faszobrok, sebesült Madonnák, korhadt Krisztusok és szúrágta szentek.

A Szépművészeti Múzeum restaurátori műhelyében vagyunk, *Németh* Kálmán birodalmában. A mester íróasztala fölött a terem egyetlen ép szobra, a toporci Madonna boldogságos tekintettel néz le a karjaiban pihenő kisdedre. Meseszerűen angyali arca mintha nem is fából, rózsaszín márványból lenne, olyan tündöklletes. Ez a XIV. századbeli műremek is Németh Kálmán kezében született újjá, s a művész különleges szeretetének tárgya. Mind a ketten szepességiek. Németh a Toporccal szomszédos Podolinban, Krúdy mesevároskájában született, s a Kárpátok alól hozta a faragás ősi tudományát, hogy aztán fába formálja egész életművét.

Németh Kálmán a fába komponálás ihletett művészei közül való. Szuggesztív erejű szobrait határozott, kemény vágásokkal bontja ki a tömör tölgyből, az engedelmes hársfából, a dús erezetű dióból. Formalátása hű a fához, költői kifejezésmódja a fa anyagszerűségéhez simul. Tömörítve ragadja meg a lényeget, a fő mondanivalót, s nyersen egymásba metsződő síkokkal fejez ki arcot, mozdulatot, érzelmet. Toivo Lyy, a minap hazánkban járt neves finn költő, háromszor kereste fel Németh Kálmán fóti műtermét; a fa országának a fia nem győzött betelni azokkal a szépségekkel, melyeket ez a magyar művész a makacs tuskókból kibont.

Sok szobrász megpróbálkozik a fával, de majd mind kudarcot vall, mert kőbe, vagy ércbe képzelt módon alkot a fából is. Márpedig a fa különleges anyag, akkor is él, amikor már holtnak mondjuk és hisszük. Aki bánni akar vele, ismernie kell törvényszerűségeit, szerkezetét, sejtjeit, rostjait, évgyűrűit, minden életműködését, fizikai és kémiai tulajdonságait. Rugalmasságát, hajlékonyságát, szilárdságát, finomságát, durvaságát, vetemedését, dagadását, aszását, repedését. *»A fával foglalkozó művésznek szinte bele kell építenie magát a fa életébe«* — vallja Németh Kálmán, aki a faformálás anyagtanának avatott tudora, mint művész pedig egyedül a kolozsvári két Szervátiusszal rokonítható. De egy szál magában áll mint a fából készült műalkotások restaurátora is. Legalábbis a jelen pillanatban még. Mert mostanában egy kisded iskola kezd csendben felnőni körülötte.

Az újjászületett andocsi gótikus Madonna

A restaurátori műhely munkapadjai előtt nyolc fiatal tevékenykedik. Hat leány és két fiú. Ők lesznek a folytatói Németh Kálmán magányos mesterségének, s valamelyik talán — művészetének is.

Budapest egyik barbár bombázásakor, az 1944-ik esztendőben, a Szépművészeti Múzeum roppant üvegteteje rászakadt a magyarországi faszobrászat legbecsesebb darabjait bemutató állandó kiállításra, s oltárokat, szobrokat, domborműveket, mindent darabokra zúzott. A magyar középkor legszebb művészeti emlékei forgácsolódtak szét percek, pillanatok alatt, köztük tizennégy gótikus és reneszánsz oltár. A hulladékok egy részét még azon a télen feltüzelték, de ami megmaradt, azt Németh Kálmán biztonságba helyezte, s később apródonként hozzáfogott restaurálásukhoz is. Sziszifuszi munkába kezdett, hiszen némelyik műtárgynak csak 50—60 százaléka maradt meg, az is apró darabkák formájában, amellett idejének jó részét más irányú restaurátoroskodása foglalta le, a többi között a régi külföldi szoborgyűjtemény felújítása. Így aztán egyetlen műremeket tudott csak eddig újjáteremteni, a csíkménasági oltárt, amely a gótika legkeletebbi alkotása, s provinciális kedvességű figuráival, székely parasztnő Madonnájával egyedülálló becsű.

Közben múltak az évek, lassan már közeledni kezd a mester nyugalomba vonulásának ideje, s még mindig ládákban hever a pótolhatatlan értékű törmelék jelentős része. Az egyikben csupa kis kar és kéz, a másikban lábszárak, angyalszárny-töredékek, a harmadikban gótikus tornyocskák, lángnyelvek, oltár-darabkák. Egyre sürgetőbben merült fel a kérdés: *ki fogja folytatni a művet?*

A faszobrászatnak hazánkban nincs tanszéke sem a Képzőművészeti, sem az Iparművészeti Főiskolán. Németh Kálmánnak saját magának kellett elvégeznie az

Most, a [illegible] jén már *feladatokat* vegez[illegible] a növendékek. Az egyik munkapadnál a liptószentandrási oltár lángnyelves faragványokkal ékes oromzatának pótlása folyik, a másik tanítvány egy barokk faszobor hiányzó ujjait vési éppen, a harmadik egy XVI. századbeli reneszánsz oltárszekrényen dolgozik, a negyedik gótikus toronydíszt farag — csupa jövendő restaurátor, s talán valamelyikben benne rejtőzik a művész is. A harmadik év végére mindegyik tökéletesen megtanul fával dolgozni, portrét, fejet, domborművet faragni, bútort és lakásbelső díszeket tervezni és kivitelezni. A mesterségbeli tudást mind elsajátítja ebben a kis műhelyben, a művészet kibontakozása persze belső adottságokon múlik.

Nagy feladatok várnak rájuk, ha végeznek. Múzeumaink tele vannak restaurálásra váró műtárgyakkal, jó részük raktárak, pincék mélyén várja feltámadását egy eljövendő avatott mester kezéből. *Ami a magyar középkorból szoborban megmaradt, az túlnyomórészt fából való.* A hazai gótikának például a Kolozsvári fivérek Szent György szobrán kívül jelentősebb ércszobra nincs is. Az architektúrától független bronzszobrok mind megsemmisültek a hadas időkben; ágyút öntöttek belőlük, vagy zsákmányként idegenbe hurcolták. A puszta anyagával értéket nem jelentő, jámbor faszobrok közül sokkal több maradt fenn; különösképpen épp a gyúlékony anyag élte túl a tűzvészes századokat. Különböző múzeumainkban hány időtől megviselt gótikus Madonna, oltárdíszítő szobor, táblakép és antik bútor hever a lomok közt! Megmentőik lehetnek e lelkes fiatalok.

Sok munka várja őket szerte az országban is. A kis falusi templomokban mennyi rejtett kincs lappang! Németh Kálmán majd minden vidéki útján biztos szemmel akadt rá egy-egy ismeretlen, vagy kallódó mesterműre. Nagyértékű középkori faszobrokat hántott ki gipszes giccsek alól, melyeket a sallangos kegyesség rakott rá remekművekre. A középkori andocsi templom belső fafaragványos mesterremekeit ez idén állította helyre Németh Kálmán, *immár fiatal tanítványai közreműködésével.* A templom gótikus Madonnáját, melyet a XIV. század elején hársfából faragott névtelen mestere, már úgyszólván felismerhetetlenné tették az újabbkori rámázolások. A gyertyák kormától időről időre elfeketedő szobrot aprólékos és gondos megtisztítás helyett minden esetben újrafestették, úgy, hogy végül már minden szépségét, minden finomságát elfedték az egymásratelepült festék-rétegek. Németh Kálmánnak és növendékeinek restaurátori munkája nyomán ismét eredeti, tiszta szépségében ragyog ez a különleges becsű műalkotás.

Igen sok hasonló értékű és állapotú műtárgy keresi szakavatott restauráló mesterét az ország különböző részeiben. A falusi templomok jó részében kontárok

---

ágy volt, de jelenleg ő az egyetlen lakója: ennél az alakulatnál nem egykönnyen írtak ki valakit. A vizitet másnap reggel tartották; az alacsony, köpcös orvosszázados Vágó doktor jóindulatú embernek látszott, fekete szemét puhán ráemelte.

— Maga miért került ide?

— Jelentem: tegnap este rosszul lettem.

— Na jó, de úgy értem, hogy ebbe a századba?

— Jelentem: tegnap este rosszul lettem.

Esténként elbeszélgettek az üres rendelőben: a nővér bent lakott a kórházban. A hatalmas, kietlen épület ilyenkor

sady főhadnagy úgy fogadta, mint aki már tud róla, s az előírt vizsgálatok után, néhány nap múlva lábadozóként a belgyógyászati ambulanciára tette, kisegítő írnoknak. Itt működött Gizella nővér is, egy csinos fiatal ápolónő, aki súlyos fekete haját apró fityulába kötötte.

— Én is imádom a muzsikát — mondta Gizella nővér.

akadémiára akartam menni.

— Maga zeneakadémiát végzett?

— Csak négy félévet.

— És miért hagyta abba?

— Kizártak — válaszolta a fiú, s vékony arcbőrén átütött a pirosság.

rakta föl az operarészleteket, kamarazenét, néger spirituálékat, a nők bólét csináltak, meg részeg dinnyét, injekciós tűvel fecskendezték belé a konyakot.

Lassanként ez állandó együttessé vált, a főhadnagy össze is tegeződött a fiúval, persze csak a privát érintkezésben, a Kollonits alkalman-

Ruttka Ferenc
festő

RUTTKA FERENC festőművész 50 művéből háromnapos kiállítás nyílik vasárnap a Duna-Intercontinental Szálloda halljában. A festmények az eredeti ár 50—70 százalékáért vásárolhatók meg. A teljes összeget a festőművész az örmény földrengés túlélőinek ajánlja fel.

Népszabadság, 1988. dec. 17.

Csütörtöki mozaik

ÉPÜL A FÖLDALATTI A BAROSS TÉREN

A Baross térről ferde alagútba elhelyezett mozgólépcsőkön juthatnak majd le az utasok a földalatti körülbelül 30 méter mélységben levő állomáscsarnokába. A 7,5 méter belső átmérőjű ferde alagutat két részben építik meg. Első részét a Baross téren, a felszínen alakították ki úgy, hogy amikor elkészült az óriási vasbetoncső, egy vasbetonszoikrényt építettek köréje. Ezt a több emelet magas, 26 méter hosszú, 9 méter széles vasbetonszekrényt — benne a ferde alagút egy részét — júniusban kezdték süllyeszteni. Míg néhány héttel ezelőtt három emeletnyi magas épületet láthatott a közönség a Baross tér közepén, most már csak négy-öt méternyi rész látszik. A süllyesztés két-három héten belül befejeződik, s az egész hatalmas vasbetontest a felszín alá kerül. A ferde alagút alsó részét bányászati módszerekkel alakítják ki.

— A NÉPSZAVA következő száma augusztus 22-én, szombaton jelenik meg.

Megindult a forgalom a József Attila utcában

Éjfélkor megindult a forgalom a József Attila utcában. A kiszélesített úton négy sávban haladhatnak egymás mellett a gépkocsik, a megállóknál az utóbuszoknak egy ötödik sávot építettek, így azok nem zavarják a továbbhaladó gépkocsiforgalmat. A járművezető munkáját világító KRESZ-táblák és a burkolatban színes aszfaltból kiképzett jelzések segítik.

Horgászverseny a rakacai tavon

Az ország legnagyobb mesterséges taván, a több mint 300 hold kiterjedésű rakacai víztárolón ma nagyszabású horgászversenyt rendeznek. A versenyen az északi országrész több mint tíz horgászegyesületének azok a tagjai vesznek részt, akik a már korábban megtartott egyesületi selejtezőkön helyezést értek el. A vetélkedés legjobbjai a nemsokára sorra kerülő országos versenyen képviselik majd Észak-Magyarország horgászait.

HARC A HULIGANIZMUS ELLEN

A nigériai rendőrség bejelentette, hogy két héttel ezelőtt országos kampányt indítottak a huliganizmus ellen. Eddig 498 személyt tartóztattak le.

— Elhunyt Bordás Rezső, aki a Bőripari Dolgozók Szakszervezetének negyven éven át volt tagja. Az elhunytat a szakszervezet és a Könnyűipari Minisztérium saját halottjának tekinti. Temetése augusztus 22-én délután fél 4 órakor lesz a Pesterzsébeti újtemetőben.

✕ **Színpadi tánc-képző M. K. Iskola,** VI. ker., Lenin körút 87., balett, akrobatika, stepp, mimika, játék. Felvétel 5 éves kortól. Tanerők: Sz. Gellért Ágnes, G. Feld Rózsi vezető. Tanítás szeptember 3-án kezdődik. Beiratás augusztus 27-től. Tel.: 312—465.

— A SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM márványcsarnokában szerda délután ünnepélyesen megnyitották »A reneszánszkor művészete Magyarországon« című kiállítást. A mintegy 100 műalkotást felölelő anyagot a tervek szerint az év végéig tekintheti meg a közönség.

Jövőre elkészül Kőbánya új lakótelepe

Egy év óta épül Kőbánya legnagyobb lakótelepe a Harmat utca, Kada utca, Mádi utca és a Téglavető utca által határolt területen. A program szerint itt 1105 központi fűtésű, melegvíz-szolgáltatással, beépített bútorokkal ellátott lakás kerül tető alá. A 12 tantermes általános iskola az idén elkészül, s megkezdik egy 40 személyes bölcsőde, valamint egy 75 személyes óvoda építését. A lakótelep építése előreláthatólag a jövő év végén fejeződik be.

»Mister Universe«

A világ legszebb férfija címet egy kairói mérnök, Abd el Hamid el Gindi nyerte Párizsban. Adatai: 27 éves, 182 cm magas, 97 kiló, mellbősége 130, csípője 99, dereka 82 centiméter. Máris sok nő kereste fel házassági ajánlattal.

A világ leggyorsabb vonata

A japáni »Golyó-expresszt« az olimpiai játékok megnyitása napján adják át majd a forgalomnak. A vonat a Tokió és Osaka közötti 515 kilométeres távolságot nem egészen három óra alatt teszi meg.

LOTTÓOTTHON PÁLYÁZAT

A Sportfogadási és Lottó Igazgatóság az előfizetéses lottószelvények vásárlói részére szeptemberről három hónapon át Lottóotthon-pályázatot hirdet. Azok a lottózók, akik az előfizetéses szelvényeken elhelyezett betűjeles helyegképeket összegyűjtik és december 10-éig eljuttatják az Otthon Áruházhoz, nyereménysorsoláson vesznek részt. A húzáson 100 értékes nyereményt, Varia szobaberendezést, hűtőgépet, háztartási gépeket, konyhabútort, vásárlási utalványokat sorsolnak ki.

Kilométerkő — gumiból

A gumibottal teljesen azonos anyagból készítik Olaszországban a jövőben az autóút melletti oszlopokat. Ezzel a gyakori útszéli baleseteket kívánják csökkenteni.

FELTÁRJÁK A HUN SÍROKAT

A Bács megyei Madaras község határában több mint hetven hun-halom van. Feltárásukhoz két évvel ezelőtt kezdett hozzá a bajai Türr István Múzeum. Csontvázakon kívül érdemleges leletet nem találtak, mert a sírokat az 1930-as években kirabolták. Kiderült, hogy a halmok között is vannak sírok, ezekbe a szegényebb harcosokat temették.

— Maria Callasnak egy Las-Vegas-i éjjeli lokál tulajdonosa heti 70 000 dolláros szerződést ajánlott fel arra az esetre, ha a világhírű énekesnő Mario del Monacóval együtt estéről estére régi nápolyi dalokat hajlandó énekelni.

Angol turistacsoportok a Balatonnál

Az utóbbi napokban különösen sok angol turista érkezett. Balatonfüreden hosszabb időt töltöttek az Angol—Magyar Baráti Társaság csoportja és az angol School Camps ifjúsági szervezet fiataljai.

— ALAGUTAT FÚRNAK A GENFI-TÓ ALATT, hogy Genf súlyos közlekedési problémáin segítsenek. Az alagút 1970-re készül el és a Genfi-tó két partját köti majd össze. Az a nagy forgalom, amely a Mont Blanc felől özönlik a város belsejébe, az alagút révén jelentősen csökken majd.

PAPÍRZSÁKGYÁR A VÁCI DCM-BEN

A múlt év novemberében avatták fel a Dunai Cement- és Mészművet. A váci gyáróriás azóta már 550 000 tonna cementet adott az országnak. A DCM építése azonban még nem fejeződött be, a következő években több új egység létesül. Az idén kezdték meg a papírzsákgyár építését. A több mint 2000 négyzetméter alapterületű és 9 méter magas csarnokot előre gyártott elemekből állították össze. Az építők hamarosan befejezik munkájukat, és átadják helyüket a gépek és egyéb berendezések szerelőinek. Az új létesítmény az ország legkorszerűbb papírzsákgyára lesz. Évente harmincmillió zsák készül majd a légkondicionáló berendezéssel felszerelt gépteremben. A mészmű építését a jövő évben kezdik meg. Évente másfél millió tonna mészkő lesz az évi termelése.

Gergely: A NAP REVÜJE

CSÜTÖRTÖK, AUGUSZTUS 20.

ALKOTMÁNY ÜNNEPE

A Nap kel 4 óra 46 perckor, nyugszik 18 óra 47 perckor.

A nap kérdése:

— A borolimpia után mikor rendezik meg a mértékletesség jegyében a szódaolimpiát?

Csütörtöki konferansz

Jó reggelt kívánok, kedves olvasóink! Olvasom a Népszavában, hogy egy rosszul menő párizsi mozi tulajdonosa úgy próbálja becsalni a közönséget, hogy a hét két napján egy-egy menüre szóló utalványt ad a jegyhez. Párbeszédek:

1.

— Hogy nevezik az ilyen moziban a revüfilmet?
— Nos?
— Húsos menü.

2.

— Miért olyan mérges, monsieur?
— Annyi bort ittam a menühöz, hogy duplán láttam a filmet, pedig egyszer is sok volt.

3.

— Ide se jövök többet.
— Mi a panasz?
— Nem a főtt kukorica volt gyenge, hanem a film.

4.

— Diéta van?
— Hogyne, kérem. A film sótlan és nincs sava-borsa.

5.

— Miért feküsznek az evőeszközök a földön?
— Mert olyan rossz volt a film, hogy a kritikusok még az abroszt is lerántották.

6.

Megint megjelent álmomban a pimasz törpe.
— Orvosilag nem helyeselhető ez a filmhez adott menü — dörmögte.
— Miért?
— Mert nem egészséges a gyomrot megterhelni közvetlenül elalvás előtt.

7.

Zárszó címén:
Bocsánat.
Ez magánügy.
Apropo film és menü.
Én bevezetném a filmkritika mintájára a kosztkritikát is.
Ha például az üzemi étkezőben olyan kemény lenne a hús, hogy beletörne a kés, jönne a kritikus és levágná.

— Hallotta,

hogy átalakítják a magyar erdőket?
— Hát a szerelmespárok már az erdőn is táblát fognak találni, hogy átalakítás miatt zárva?

— A némafilmek katalógusának kiadását tervezi a Fédération Internationale des Archives de Film (FIAF) a közel jövőben. A katalógus felsorolná valamennyi némafilmet, amely a különböző filmmúzeumokban és filmarchivumokban jelenleg található.

Kiosztották a Kisjankó Bori-díjat

Mezőkövesden átadták az ország legjobb hímzőasszonyainak a Kisjankó Bori-díjat. A Matyóházban tartott díjkiosztó ünnepségen megjelent Rónai Sándor, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja. Kisjankó Bori-emlékéremmel és a velejáró 3000 forint pénzjutalommal tüntették ki Kada Istvánné mezőkövesdi, Belovecz Józsefné szikszói, Szebenyi Mária budapesti és Kovács Jánosné kalocsai hímzőasszonyokat.

VÉGETÉRT A BORVERSENY

A IV. budapesti nemzetközi borverseny ünnepélyes záróülésén közölték, hogy Magyarország 108, Ausztria 28, a Német Szövetségi Köztársaság 25, a Szovjetunió 22, Románia 21, Bulgária 19, Csehszlovákia 13, Argentína, Portugália 11—11 aranyérmet nyert.

Alvó lordok

Angliában nagy feltűnést keltett az a festmény, amelyet Artur Thompson festett az angol felsőházról. Először Lord Reith panaszkodott amiatt, hogy hiányzik a képről. Azt a választ kapta, hogy mindössze 180 lord képét tudta a festő a vásznon megörökíteni. A másik panasz viszont az volt, hogy a lordok háza ülését bemutató képen több angol mágnás javában alszik. A művész azzal védekezett, alkotását helyszíni tapasztalat alapján festette.

TARTÁLYKOCSIK GYORS ÜRÍTÉSE

Előfordul, hogy kőolajszállító tartálykocsik tartálya kilyukad, vagy elzáró készüléke elromlik. Ilyenkor, ha nem lépnek idejében közbe, az olaj elfolyik. Egy német cég Diesel-motorral meghajtott turboszivattyút készít, amit terepjáró gépkocsira szerelve a meghibásodott tartálykocsi mellé áll és átszivattyúzza az olajat a hibás tartályból egy üresbe. A berendezés 500 köbmétert tud óránként átemelni, s így beépített tartályok gyors ürítésére is alkalmas lehet.

ÉRDEKES ANYAGGAL GAZDAGODOTT A DIÓSGYŐRI KOHÁSZATI MÚZEUM

A diósgyőri Központi Kohászati Múzeum érdekes és a maga nemében ritka anyaggal gazdagodott. Kiszely Gyula, a Kohászati Történeti Bizottság titkára legutóbbi csehszlovákiai útja során magnetofonszalagra vette az európai hírű mecenzéfi hámorkovácsok életéről, egy ősi szakma fogásairól szóló ismertetést. A modern technika térhódítása folytán már szinte kihalt, több mint 600 éves múltra visszatekintő mesterség művelőiről, munkamódszeréről az egyik legilletékesebb, Tischler József 70 éves nyugdíjas, neves hámorkovács-dinasztia sarja mondta el élményeit, emlékeit. Az elbeszélés érdekes részleteket, mozzanatokat örökít meg az ősi szakma műhelytitkairól, fogásairól. A magnófelvétel azért is értékes, mert a mecenzéfi hámorok üzemszerű működését két éve megszüntették. Most már csak múzeumok, tudományos intézmények részére készítenek néhány száz ásót, kapát, csákányt. Így például a diósgyőri múzeum részére is készül 250 darabból álló szerszámsorozat.

ÉRDEKES ELŐADÁSOK A NEMZETKÖZI NÉPZENEI TANÁCSKOZÁSON

A Nemzetközi Népzenei Tanács 17. konferenciája szerdán folytatta tanácskozásait. Rajna Katczarova bolgár professzornő, Bartók egykori munkatársa a bolgár népdalok rendszerezéséről beszélt. Marius Schneider kölni egyetemi tanárnak a spanyol zenéről tartott előadását — a szerző betegsége miatt — sokszorosítva osztották ki. Viktor Beljajev, a Moszkvai Zeneakadémia professzora összefoglalást adott a népzene »zenei folklór«-ként ismert részének zenetörténeti szerepéről. Erich Stockmann berlini népzenekutató a készülő európai népihangszer-történet létrehozását célzó kutatások elveit ismertette. Oscar Elschek pozsonyi kutató a szlovák népzenéről, a kaliforniai D. K. Wilgus professzor pedig egy amerikai monda zenei változatairól tartott előadást. Délután a konferencia rádió- és hanglemeztári bizottsága tartott összejövetelt, majd a Magyar Rádió és Televízió adott fogadást a bizottság tiszteletére.

— AZ ELSŐ ORSZÁGOS VIRÁGKÖTÉSZETI VERSENY ÉS BEMUTATÓ szerdán nyílt meg a Technika Háza kupolatermében. A zsüri döntése alapján a négy versenykategóriában (a vágott virágok, a cserepes virágok, az ajándéktárgyak díszítése és a koszorúk kategóriájában) öt-öt díjat ítéltek oda. A kiállítást szombat estig mindennap 10—19 óra között tekintheti meg a nagyközönség.

Új mentőorvos a Balatonon

A Magyar Hajó- és Darugyár balatonfüredi üzemegységében korszerű motoroshajót bocsátottak vízre, amely a magyar tengeren teljesít majd mentőszolgálatot. A 21 méter hosszú hajó összesen 600 lóerős gépeivel óránként több mint 25 kilométeres sebességgel haladhat.

— TŰZ ÜTÖTT KI a tatai halgazdaság Ferenc-majori üzemegységében. Pillanatok alatt lángbaborult egy 20 holdas, 2,5—3 méter magas fákból álló fenyves egy része, valamint a közelében levő 350 mázsás szalmakazal. A tűzoltók gyorsan a helyszínre érkeztek és eloltották a tüzet, így csak a szalmakazal és egy holdnyi erdő lett a tűz martaléka.

— Kecskeméten a város szélés fedett uszoda építését kezdték meg. Az új létesítmény a tervek szerint 1966-ra készül el. Az uszoda fő homlokzata üvegből lesz, falait pedig fehér mészkőburkolattal vonják be.

Ötvenéves a Kelenföldi Erőmű

A Kelenföldi Hőerőmű dolgozói szerdán ünnepségen emlékeztek meg az üzem alapításának 50. évfordulójáról. Az erőmű első gépegységét 1914-ben helyezték üzembe, majd az elsőt további három követte, de ezeket az ósdi berendezéseket négy ével ezelőtt kiselejtezték. Pillanatnyilag három új nagy teljesítményű gépegysége van az erőműnek s a távfűtőhálózat kiépítésével egyre több lakást és üzemet lát el gőzzel.

— A VI. KER., VÖRÖSMARTY UTCA 49. SZ. ÁLTALÁNOS ISKOLÁBAN működő Dolgozók Esti Iskolájában a beiratkozás augusztus hó 27-én, csütörtökön du. 5 órakor kezdődik. Új jelentkezőket az iskola még elfogad: munkanapokon 3—fél 5-ig, hétfőn és csütörtökön 5—7 óráig.

Hálófülkés munkásszállás

Átadták a Metallochemia négy és fél millió forintos költséggel épült új munkásszállását. A szálló szobáiban összesen 133 személyt helyezhetnek el. A 19 közös szoba mindegyikéből hét-hét egyágyas fülke nyílik, tehát minden lakónak önálló hálószoba jut.

ÚJ SZIBÉRIAI VASÚTVONAL

A kelet-szibériai tajgában 647 kilométer hosszú vasútvonal épül. Az új vasútvonalon évi 20 millió tonnányi áruforgalomra számítanak.

— A késői kőkorszakból két harcos csontvázát találták meg Calabriában Papasidero közelében. Az archeológusok szerint két egymással szemben álló törzs harcban elesett tagjairól van szó.

✕ **Halálozás.** Szomorú szívvel, fájdalommal tudatjuk, hogy a legdrágább testvér, rokon és barát Singer József augusztus 17-én 86 éves korában csendesen elhunyt. Drága halottunkat augusztus hó 19-én du. fél 2 órakor a Rákoskeresztúri temetőben kísérjük utolsó útjára. Somogyi, Sóki, Kéri család.

Színházak műsora

Csütörtök, augusztus 20

Bartók Színpad: A láthatatlan légió (8). — Fővárosi Nagycirkusz: Prága—Szófia 3 óra. Csehszlovák—bolgár artista-vetélkedő (fél 4, fél 8). — Városmajori Színpad: Hófehérke (az Áll. Bábszínház vendégj., de. 10); Az Irodalmi Színpad ünnepi műsora (?). — Halászbástya: Ünnepi hangverseny (8). — II. ker., Mechwart tér: Ünnepi hangverseny (8). — IV. ker., István tér: Ünnepi hangverseny (du. 5). — XVIII. ker., Hősök tere, Rózsa Ferenc Színpad: Népek zenéje (du. 6 órakor).

Péntek, augusztus 21

Városmajori Színpad: Horváth: A szabin nők elrablása (a győri Kisfaludy Színház vendégj., 8).

A rádió és tv műsora

Csütörtök, augusztus 20

KOSSUTH RÁDIÓ

6: H. Idő. 6.10: Zenés műsor. 6.55: Műsorok. 7.15: Falusi életképek. 8: H. Idő. 8.10: Reggeli hangv. 9.08: Fésüs Éva: Az ispirityi királyfi. Mesejáték. 10: Alkotmányunk 15. évfordulóján. 1. Ünnepi beszédet mond Dobi István, az Elnöki Tanács elnöke. 2. Szivárvány. 11.56: Műsorismert. 12: H. Időjárás. 12.15: Muzsikaszó. Száz év szerelmes szerzői. 13.35: Mikszáth Kálmán: A Tisza. Novella. 13.50: Zenei magazin. Nagy művészekkel négyszemközt. 15.15: József Attila nyomában. 16: H. Időjárás. 16.08: Kedves lemezeim. A mikrofon előtt Barcs Sándor, az MTI vezérigazgatója. 17.16: Dezséry László írása. 17.26: Fischer Annie zongorázik. Schumann: C-dúr fantázia. 17.56: H. Időjárás. 18: Ravel: A gyermek és a varázslat. Lírai fantázia. 19: Csillagok árulása. Takács Imre kisregényének rádióvált. 20: H. Idő. 20.10: Tűzijáték. Vidám zenés műsor. 22: H. Idő. Sporthírek. 22.25: Zkari muzsika. 23.15: Tánc. 24: H. Idő. 0.10: Borodin: Igor herceg — Polovecí táncok.

PETŐFI RÁDIÓ

8: Operetthangv. 9: Versek. 9.10: Sebestyén János orgonahangv. 9.50: Könnyűz. 10.15: Operarészl. 10.45: Krúdy Gyula: Régi történet. Elb. 11: Az Áll. Népi Együttes műsorából. 11.37: A Svájci Olasz Rádió szimf. zkarának hangv. Kb. 13: Novobáczky Sándor: A felek megigézve. Ifj. rádiókabaré. Kb. 13.55: Könnyűz. 14.10: Idő. Vízállás. 14.25: Kínos történetek. Vidám műsor Csapek műveiből. 14.55: Tánc. 16: A Magyar-vonósnégyes játszik. 17.15: Balázs Árpád nótáiból. 17.45: Nevet a kupé. Vidám félóra, Papp Ferenc irod. összeállítása. 18.15: Hgiparádé. 20.03: Regényismertetés. 20.33: Bartók-hgv. 22: Klasszikus operettek. 22.56: Galopp. 23: H. Idő.

URH

8—18: Azonos a Petőfi adóval. 18.30: H. Idő. 18.35: Zkari muzsika. 19.58: Tánc. 20.38: Emlékezés Hevesi Sándorra. 21.25: Puccini-est. 22.15: Magyari Imre lemezeiből. 22.30: H. Idő.

TELEVÍZIÓ

9.45: Műsorismert. 9.48: Élő múlt. Magy. kisf. műemlékeinkről. 10: Dobi Istvánnak, az Elnöki Tanás elnökének ünnepi köszöntője. 10.10: Magyar rapszódia. Kisf. 10.25: A Tenkes kapitánya. XII., XIII. rész. 15: Lovasparádé. Közv. Bábolnáról. 16: Magyar Hírd. 17.30: Fekete Sándor jegyz. 17.40: Jövő heti műsor. 17.59: Nemzetk. randevú. Divatrevű az Ifjúsági Parkból. 19: Fogadó az Arany Bolhához. Bábjelenet. 19.30: Tv-híradó. 19.50: Budapest fürdőváros. Riportfilm. 20.10: Irod. képeskönyv. Jókai: Az utolsó budai basa. 21.05: Nyári mulatságok. Falusi képek prózában és zenében. 21.45: Népzene. 22.20: Tv-híradó, 2. kiadás.

BRATISLAVAI TV

10: Itt oroszlánok vannak. Cseh film. 11.30: Tv-érdekességek. 17.30: A nyuszi és a kisegér. Gyermekműsor. 18: Nagy nemzetk. revük. 19: Tv-híradó. 19.30: Utazó kamera. Románia. 20: Dundi és a többiek. Zenés komédia. 21.30: A felkelés városa. 22: Tv-híradó.

Péntek, augusztus 21

KOSSUTH RÁDIÓ

4.30: H. Idő. 4.35: Z. 5: H. Idő. 5.05: Falurádió. 6: H. Idő. 6.25: Néhány perc tudomány. 7: H. Idő. 7.10: Új könyvek. 7.30: Műsorok. 8: H. Idő. Műsorismert. 8.15: Könnyű dallamok. 9: Ahol a Rádió még sose járt. 9.15: Zkari muzsika. 10: H. Lapsz. Idő. 10.10: Óvodások műsora. 10.30: Operettekből. 10.59: Lottó. 11: Ember a fotelban. Edogava Ranpo japán író elbeszélése. 11.23: Színes népi z. 12: H. Lottó. Idő. 12.15: Operarészl. 12.57: Vidéki színházműsor. 13: Ami a jövő hét zenei műsoraiból kimarad. 14: H. Idő. 14.10: Dalok, hangszerszólók. 14.40: A titokzatos Fekete Kéz. VI. rész. 14.57: Népi z. 15.35: Ifjúsági Magazin. 16: H. Idő. 16.10: Bukarest az ünnep előestéjén. 17: Ötórai tea. 17.56: Műsorismert. 18: H. Idő. 18.15: Új Zenei Újság. 18.30: Zenés portré Bródy Tamásról. 19.51: Mese. 20: Esti krónika. 20.20: A nap lovagja. Bródy Sándor regényének rádióvált. 21.26: Beethoven: A-dúr »Kreutzer« szonáta. 22: H. Idő. Sporthírek. 22.25: Esti hangv. 24: H. Idő. 0.10: Filmz.

PETŐFI RÁDIÓ

5: H. Idő. 5.05: Z. 6: H. Idő. 6.10: Torna. 7: H. Idő. 8: H. Idő. 14: Magyar fúvósz. 14.10: Idő. Vízállás. 14.25: Tánc. 15: H. Idő. 15.05: Zkari muzsika. 15.50: Könnyűz. 16.24: Válaszolunk hallgatóinknak. 16.39: Ádám Jenő írása. 17: H. Idő. 17.05: Ifj. Rádió. 17.40: Hgv. a stúdióban. 18.10: Dr. Solt László írása. 18.25: Népdalok. 19: Mi történt a nagyvilágban? 19.15: Századunk zenéjéből. Közben 20: Turisták ötperce. 20.40: Láttuk, hallottuk. 21: H. Idő. 21.05: Ami a jövő hét zenei műsoraiból kimarad. 22.05: A barokk Mozart, Kecskeméti István előadása. 22.52: Jannequin: A madarak éneke. 23: H. Idő.

URH

14—18: Azonos a Petőfi adóval. 18.30: H. Idő. 18.40: Kamaraz. 19.35: Spirituálék. 20: Tánc. 20.50: Zkari muzsika. 22.30: H. Idő.

BRATISLAVAI TV

18.20: Gyermekműsor. 19: Tv-híradó. 19.30: A szlovák nemzeti felkelés nemzetk. jelentősége. 20: A sötétség foglyai. Tv-film. 21.10: Háromszáz taktus J. Velcovskyval. 21.40: Tv-híradó.

SZEMÉLYGÉPJÁRMŰ TULAJDONOSOK!

Minden típusú karambolos személygépjármű KAROSSZÉRIA-JAVÍTÁSÁT, FÉNYEZÉSÉT szakszerűen ELVÉGZI:

MOT-KER

MOTORKERÉKPÁRJAVÍTÓ KTSZ.

autókarosszériajavító részlege.

Budapest XIV., Gizella út 30. (Népstadion mellett.)

Telefon: 496—137

ALBA REGIA NAPOK

ÖN IS TEKINTSE MEG

Kiállítás helye Székesfehérvár, Vöröshadsereg útja 48. szám

1964. augusztus 19—23

Ruttka Ferenc
1021

Fábián Zoltán:

A CSUPASZ HOMOKON

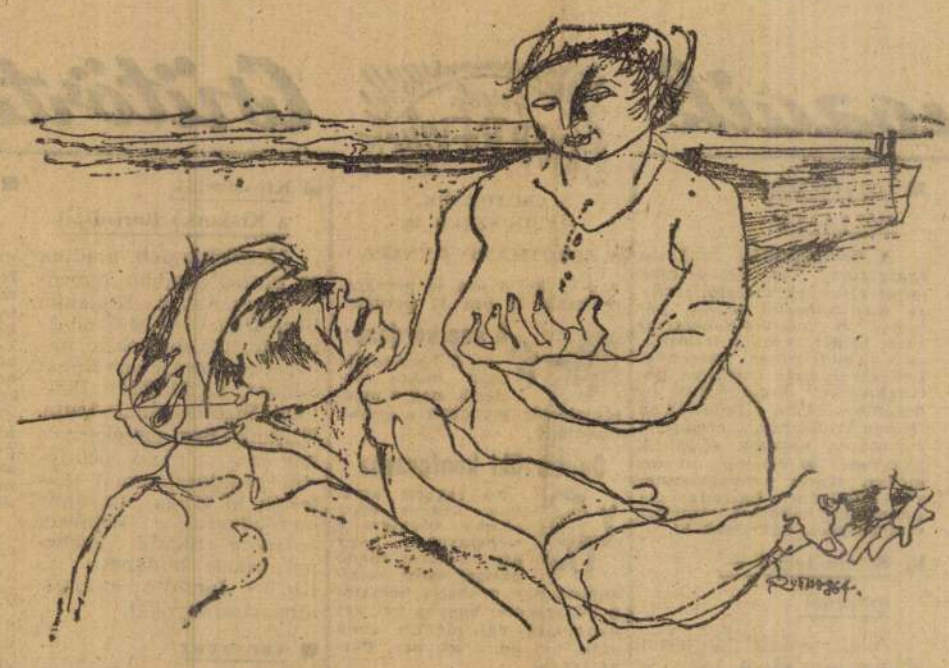

(Ruttka Ferenc rajza)

Csattogott, zörgött a szekér; dörömböltek a ráfvasak, csikorogtak a makadámút éles, zúzott kövein. Hátul a két kísérő lovas szügyig porban lebegett, úszott a szekér után. Két oldalt suhogtak vissza, hátrafelé a jegenyék.

A szekérderékban fűzfakas volt, a kas alján szalma.

Az asszony felhúzott térddel ült a szalmában, hátát nekivetette a kas rengő-rázkódó falának; ölében a férfi alélt feje. Két tenyere között tartotta az arcát, úgy óvta a rázkódástól. Felpillantott a bakon zötykölődő kocsisra, arcán, szája körül ott volt a kérlelés, a riadt kis mosoly: egy kicsit lassabban! De nem szólt semmit.

Sűrű volt az alkonyat, hűvös és gyapjas fényű.

Letértek a kövesútról, le a folyópartra. A szekér nagy ívvel megfordult, otthagyta árkos parabolanyomait a puha, nedves homokban; véggel állt a víznek. A kocsis kiakasztotta kétfelől az istrángot, s a lovak a kísérő férfiak lovaival legelni kezdtek a bokrok alján, hersegve tépték, rágták a haragoszöld füvet és a friss fattyúhajtásokról a lombot.

Az eszméletlen férfit a szekérből a homokra fektették. Még mindig nem tért magához. Az asszony a fejénél guggolt, s hessegette róla az arcára rá-rászálló, apró legyeket. A kocsis sután állt mellettük, bakancsos lábát váltogatta; egész kis gödröt vájt már magának a homokban.

Egyszer csak megkérdezte:

— Mi történt?

Az asszony révedezve felnézett rá, de nem válaszolt. Könnyű, pirospettyes ruha volt rajta és világoskék szvetter. A feje födetlen; koszorúba csavart, sötét haját szétzilálta a rázkódás, a szél. Fiatal volt, szinte még gyerek.

A két kísérő férfi kissé lejjebb, mindjárt a víz mellett egy felfordított ladikkal bajlódott. Az egyik — kifakult, kávébarna katonazubbony volt rajta és szürke ceignadrág — széles pengéjű bicskájával szurkot kapargatott le a csónak oldaláról, s benyomogatta, bekenegette a fenékdeszka repedéseibe.

Az öreg kocsis megint kérdezte:

— Mi történt? — Szalmasárga bajusza borzasan leffedt a szájára.

Az asszony felállt. A csónakkal bajlódó két emberhez ment, intett nekik, hogy jó lesz már, s mutatta: taszítsák a vízre.

A katonazubbonyos bizonytalanul rázogatta a fejét, hangosan nem szólt semmit. Megfogta társával a ladikot; fenékre fordították s betolták félig a vízbe. Az asszony beszállt, az evezőket beakasztotta kétfelől a villákba.

A két ember odahozta az eszméletlen férfit. Óvatosan lépegettek, fél szavakkal irányították egymást. A katonazubbonyos jött háttal; belegázolt a vízbe, úgy engedte le a férfi lábát az asszony lába mellé, a ladik fenekére.

— Várjatok, tartsátok egy kicsit! — kiáltott oda a szekér mellől a kocsis. Fellépett a tehgelyvégre, s szalmát kotort össze a fűzfakasból.

A harmadik ember nagy darab, csupasz képű fiú volt; könnyedén tartotta karjában az eszméletlen férfi testét. Ügyefogyottan mosolygott, mint aki szégyelli, hogy olyan erős.

A katonazubbonyos beadta a nyárfából faragott meregetőkanalat az asszonynak. Az némán biccentve megköszönte, s betette az ülésdeszka alá.

Az öreg kocsis bicegve hozta az öl szalmát; begyűrögette a férfi válla, nyakszirtje alá.

— Úgy, a! — mondta. — Úgy, a! — hajtogatta, amíg elkészült. Akkor felegyenesedett, s nézett az asszonyra. Szemében ismét ott volt a kérdés: mi történt?

Az asszony nézett vissza rá, majd lehajtotta a fejét:

— Meg akarták ölni az uramat.

A másik két ember vízre taszította a ladikot. A nagy darab, csupasz képű fiú utánalépett, s rúgott még egyet a tatján, hogy le ne üljön a homokra.

Az asszony előre dőlt, magasba nyomta az evezőket, aztán bevágta a vízbe, s nagyot húzott rajtuk. A ladik szelíden siklott be a folyó sodrába. Az asszony nekifordította részút a vízfolyásnak, s két lábát megvetve a csónak bordáján, egyenletes, beidegződött mozdulatokkal evezett át a túlsó part felé.

Csobbantak az evezőlapátok, nyiszogott a két, kenetlen villa, s locsogott a víz a csónak oldalán. Körös-körül a leereszkedő alkonyat; foszlós ködpászmák libegtek a folyó fölött, húztak le délnek. Lila volt és kék a világ.

Akkor vette észre, amikor már bokáig ért a víz.

— Úristen! — kiáltotta.

Messze szállt a hangja, a két sötét part visszhangot vert.

Előkapta a kanalat az ülés alól, s merte, kanalazta, meregette ki a vizet a ladikból. A férfi éledezni kezdett; nyöszörgött, mocorgott. Egyik kezét felemelte, mintha magyarázna valamit, aztán visszaejtette a meglucskosodott szalmára.

— Vizet! Vize-et!

Az asszony a háta mögé pillantott. Levitte őket a folyó sodra, nem ismerte ki magát. Meredek, szakadozott oldalú partot látott, amelynek hajlata olyan volt, mint egy lapos szinuszgörbe; fölötte fűzbokrok, sűrűn, tömötten.

Mindjárt partot érünk — akarta mondani, de eszébe jutott: hiába mondaná. Evezett tovább szaporán, kapkodva.

*

Sima volt a part, úgy merült a vízbe, mint a nyitott tenyér. A férfi a csupasz homokon feküdt. Hanyatt. Nem messze tőle, a fejénél a meredek, agyagos part; a magasban a sötét bozótot borzolta a csöndes, halszagú légáramlás.

Az asszony tanácstalanul topogott a férfi körül, a kezében útilapukat szorongatott. Hirtelen lehajolt, felemelte pirospettyes, fehér szoknyáját, s körben letépett róla egy hosszú csíkot. Lekuporodott. Ölébe vette a férfi fejét, s óvatos ujjakkal széthajtogatta rajta az alvadt vértől összecsomósodott hajat.

Kibukkant a felrepedt bőr, a hosszú, mély seb a koponya tetején. Nagy, rücskös útilapukat tett rá, aztán bekötözte.

— Hol vagyok? — kérdezte a férfi.

— Itt vagy.

— Hol?

— Itt vagy, velem.

A férfi felemelte a fejét, de rögtön vissza is ejtette:

— Inni szeretnék — mondta nyöszörögve. — Valamit inni.

Az asszony felmászott a magas, agyagos partra, a bokrok közé. Hajtogatta a szederindákkal benőtt, kusza fűzfaágakat, a kökénybokrok szúrós, arcába csapó vesszeit. Szemmel nehezen ismerte már meg, kézzel tapogatta ki: melyik az érett; szedret szedett. Mögötte suhintva csapódtak le a tüskés galyak, tekervényes indák, bolyhosra tépték a szvetterét.

Leszaladt a férfihoz.

Bal marka tele volt szederrel. Jobb hüvelykujjával kipaszírozgatta a levét. Amikor készen volt, fél kézzel megemelte a férfi fejét, s megitatta a markából a borvörös, fanyar szederlével. Szeretett volna hozzá néhány kedves, gyöngéd szót mondani, de nem jött ki hang a torkán.

— Hány óra van? — kérdezte a férfi; úgy maradt fél könyékre támaszkodva, s másik kezével megtapogatta fején a kötést.

Az asszony tanácstalanul nézett körül, aztán csak vaktában, találomból azt mondta:

— Nyolc óra, fél kilenc...

A férfi fellökte magát:

— Gyerünk! — Abban a pillanatban vissza is zuhant. — Jaj!

— Hová akarsz menni? Hová? — Föléje hajolt.

— Vissza.

A férfi hasmánt fordult, s nyöszörögve négykézlábra tápászkodott; még egyszer mondta:

— Vissza.

— Megőrültél?!

— Sietni kell. — Szédelegve térdre állt, és segélykérőn nyújtogatta a karját.

— Gyere, gyere — karolta át az asszony.

— Vissza kell menni.

Az asszony megszegült:

— Nem megyek vissza. — Magához szorította a férfit.

— Muszáj.

— Nem megyek.

— Akkor hagyj! — Próbált kibontakozni az ölelésből.

— Ki vagy te: Isten?

— Bár az lennék.

— Megszállott vagy. Tébolyodott.

A férfi szelídén ránézett:

— Ne veszekedjünk most. Hagyjuk a vitát. — Az asszony vállába kapaszkodott: — Inkább segíts!

— Nem segítek. Nem segítelek meghalni.

— Ki akar itt meghalni?

— Te.

— Bolondokat beszélsz.

— Tudom, mit beszélek. — Lehúzta a férfit maga mellé a homokba. — Borzalmasat álmodtam az éjjel.

A férfi mosolyogni szeretett volna.

— Mit álmodtál? — kérdezte, s kábán himbálta a fejét.

— Valahol — kezdte mesélni az asszony —, mintha Pesten lett volna, de aztán mégsem Pesten volt, egy nagy, magas ház ablakában álltam. Fenn az emeleten, s néztem le az utcára. Odalenn messziről csattogott a kövezet, zengett. Éjszaka volt, sűrű sötétség; nem láttam, mi az. Pár pillanat múlva már közvetlenül alattam dübörgött, de akkor sem ismertem fel. Valami hatalmas, fekete alkotmány volt, olyan, mint egy nagy hajó, de mégsem az. Akkor már lentről láttam, az utcáról. A bakján nem ült senki, csak egy lelecsapó, suhogó ostor látszott. Robogott a fekete, behemót jármű, zengett a kövezet, és mintha engem is húzott volna maga után, úsztam a levegőben.

— Gazdátlanul maradt a kocsi — mondta a férfi.

Az asszony megborzongott az emlékezéstől:

— Iszonyú volt, nem bírtam volna felébredni.

A férfi felállt. Imbolyogva ide-oda döccent az omlós homokban, s két tenyerével a kötést szorította a fején.

— Gyerünk! — mondta.

Az asszony eléje térdelt, átölelte a lábát:

— Miért éppen te?! Miért éppen neked kell ezt csinálnod?! Te megtetted a magad kötelességét, ez már nem a te dolgod.

— Nem az én dolgom?

— Meg akartak ölni.

— Mert még nem tudják: mit is akarjanak.

— Nem, nem — rázogatta a fejét eszelősen az asszony. — Nem akarom, én ezt nem akarom.

A férfi lehajolt, tenyere közé vette az asszony arcát, ujjaival beletúrt zilált hajába:

— Értsd meg végre: a háború befejeződött, minden nép új életet kezd; aki hamarabb indul, messzebbre jut. Ezt látni kell. És nem lehet, hogy csak itt, éppen itt, a Tisza-hátnak ebben a zugában ne lehessen szót érteni az emberekkel. Képtelenség.

— Te meg azt értsd meg: ha egyszer nem kell nekik földosztás, akkor nem kell nekik. Miért erőszakolod rájuk?

— Nem én erőszakolom rájuk. A gyávaságuk tartja vissza őket, semmi más.

— Azért ütöttek le.

— Hiába gúnyolódsz: így van. Engem meg mertek már ütni, a saját gyarlóságukkal nem mernek még szembenézni.

— S te agyonvereted magadat, hogy merjenek.

— Inkább üssenek ők most engem agyon, mint majd őket tapossa el a történelem.

— Ezek nagy szavak.

— Neked.

Az asszony sírni kezdett, zokogni.

A férfi állt fölötte; nem tudott sem lehajolni, sem gyöngédet, vigasztalót szólni. Tudta, hogy ez kegyetlenség, de ez a kegyetlenség volt most a menedéke.

Körülöttük az este nyugodt volt és csöndes, felszívta magába az asszony jajgató sírását. A szél elállt, a bokrok is hallgattak. A folyó locsogott csak lenn a homokpart aljában.

A férfi hirtelen az asszony elé guggolt, a karjába szorította:

— Gyere! Segíts nekem!

Az asszony nem felelt, sírt tovább, sírt hangtalanul, rázkódó vállal.

— Jó — motyogta a férfi. Bólogatott. — Maradj. Te maradhatsz. — Felegyenesedett s elindult. — Azt mutasd meg csak, hol van a ladik. Ezt az egyet mutasd még meg.

*

Az éjszaka feljebb szállt, zöld fény suhant odalenn a folyón. Hajnalodott. Mély lett a magasság.

A férfi és az asszony jött lefelé a csupasz homokon, jött elő a nagy, puhakék árnyékból. Lementek a víz mellé a csónakhoz. A férfi szállt be először, az evezők mellé ült. Az asszony vízre taszította a csónakot, s a végébe kuporodott.

A folyó szelíden hömpölygött lefelé, a ladik körül halk csobogással sodrot vert. Kelet felől halványlila volt a vízbarázdák háta, a másik felől hűvöszöld.

Az asszony szólalt meg először:

— Nem tudok lemondani rólad.

— Én sem tudok rólad.

— Te sem — bólintott. — Mert már lemondtál.

A férfi abbahagyta az evezést:

— Gondolod?

— Tudom.

— Semmit sem tudsz.

Az asszony előre ejtette a fejét. Megbomlott, hosszú, sötét haja keskeny homlokába hullt, elfödte hosszúkás arcát, s fénylett. Nem volt illata, csak csillogott. Szikrák keltek tőle a férfi szemében.

— Semmit sem tudsz — ismételte meg.

— Mindent tudok — mondta az asszony zuhatag haja mögül. — Én már mindent tudok.

A férfi megborzongott, lehunyta a szemét. Széles, tatáros arcán feszesre simult a bőr. Nem tudott válaszolni. Megmarkolta a lapátok nyelét, evezett tovább; nyiszogott a két villa a ladik oldalán.

Az asszony sokáig némán ült, mozdulatlanul. Aztán kézbe vette a meregetőkanalat, s kezdte kilapátolni a csónakból a talpuk alatt tocsogó vizet.

Jankovich Ferenc:

Figyelő torony

Gyermek-koromban, apám mellett,
napköltétől-nyugtáig tartott
a napszám munka: mind amellett
az anyag zaja ébren tartott.
Kilestem, míg épült a torony,
a legszebb csillag-bit hajléka,
kilestem: mikor a betonon
csusszan a lapát, kong a tégla
s hevén az építő ihletnek
a kő és a fém beszélgetnek:
mit mondanak az anyagok?

Mást mond a tégla, mást a vályog,
mást mond a márvány koppanás,
mást a homokkő tottyanás,
míg egyik ébreszt, másik altat —
rejtett hangszer él mindegyikben,
amit az eszköz megszólaltat:
s nincs furább veszett zene, mint
mikor egyszerre zendül mind,
míg dirigál a pallér, mester:
s bebizonyosul, hogy valóban
egy régi dal, egy rejtett hangszer
nyög fel a száz-húrú valóban.

Innen tör fel a lázadás
süvítő lelke s zúz világot:
s épít mindig valami mást —
Mást mond a tégla, mást a vályog
és mást a márvány koppanás —
S amire szót alig találok:
mi ez az új, mi az a más,
amiért érdemes világot
forgatni s rakni szüntelen:
hol együtt hit és értelem
s bennük az anyagi találat? —

Tudom, az anyag lelkét hallja,
mikor dalol, a kőmíves,
és, hogy a föld lelkét rivallja,
amikor szánt, a földmíves:
az anyag lelke mindentmondó,
bárhova nézz, bárhova állj —
Ez cseng ki magános koromból:
az anyag lelke a szabály.
S csúcsán a magasztos zenének,
hol hallgatódzom, egyedül:
tőlem hallik le az az ének,
hol lélek s szellem egyesül.

Fodor József:

Az örök menet

Halkabban csetten az idő órája: már háromnegyed
Előtt az év, és újra egy
Teljes kör zárul majd. Izzad a nyár, pirul, úgy fut, siet,
S ember-időnk is vele megy.

Fusson, csak hasznosan! Minden perc drága, s mit munkádba vetsz,
Csak azt éled és az marad;
Szödd a szenvedélyes verset, házat emelj, hőn vasat edzz —
Ki életet vet, azt arat.

Minden más semmi! E világ építése csak, amiért
Élni jó, míg ép ész, marok.
Nézd, mi van itt, minden, száz város, mű, élet, szép-rend kisért —
Rakták elmék, kemény karok.

Ezért van az élet! Teremteni (és nem, hogy éld csupán,
Élő lárvát, több tetemet
Szülni a sírnak): hogy lépjen mind tovább, át száz hős csudán
Az ember, az örök menet!

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-736

Ruttka Ferenc, grafikus

MAGYAR NEMZET

1983 SEP 3

1021

Szombat, 1983. szeptember 3.

Szombat, 19

Találkozás a magyar irodalom viet

Albérletben, egy zuglói kertes ház alagsorában lakik *Truong* Dang Dung vietnami költő, műfordító és irodalomtörténész, aki másodízben tartózkodik ösztöndíjasként hazánkban. Az asztalon álló üvegben csípős paprikakrém, a levegőben frissen főtt kávéillat. A házigazda választékos magyarsággal beszél. Kiejtésébe csak néhány kettőshangzó megszólaltatása lop némi idegenszerűséget.

zetbe kerülve tanulmányt írtam Madách Imréről, Ady Endréről, József Attiláról; az utóbb említett két költő, valamint Radnóti Miklós számos művét le is fordítottam.

Hogyan került néhány év elteltével ismét Magyarországra?

— Nálunk ugyan még csak szerveződik az akadémia, de a budapesti és a hanoi irodalomtudományi intézet —

Kutika Ferenc rajza

MAHIR
MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Ruttka Terézia, grafikus

MAGYAR NEMZET
1984 ÁPR 14

1021

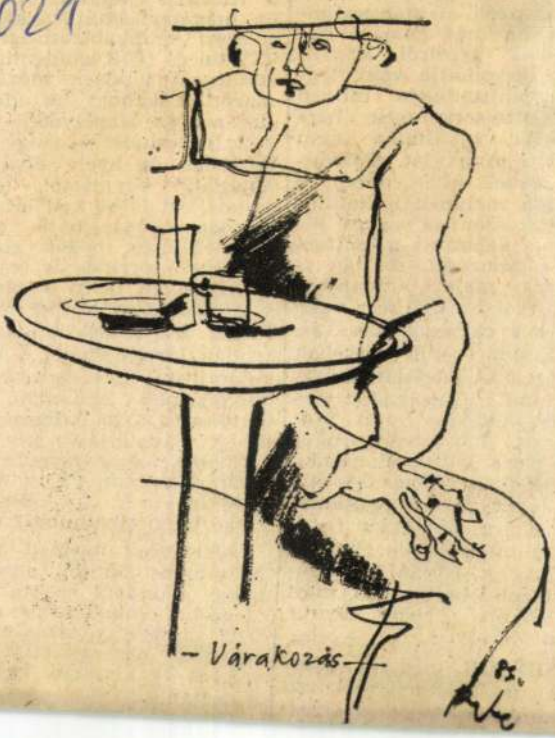

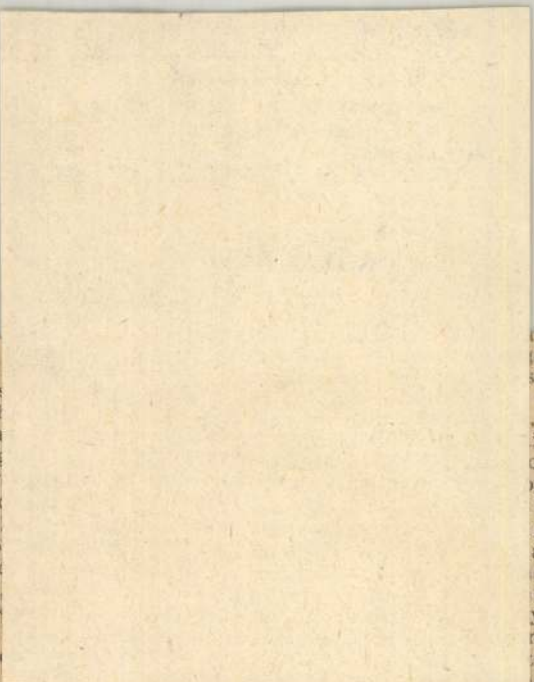

günknek, … be-
folytatója … iben
élet nagy… széd-
nek; és … fog-
gyatékána… , a
lista is i… i bi-
alább gy… ogal-
közeg vé… gad-
metistána… s el
mondható… gon-
kesen id… aszt-
névsorból… kkor
gus megk… unk:
mogatást, … yelvi
gyak köl… ndol-
kitetszik … őzik.
… tsem

nem a rutinos gyűjtők vagy a szokásos rajongók köre az, mely Kondort már *életében* mint társát és barátját, a magáénak tudta. Találunk e társaságban költőket, mint *Szécsi* Margit, *Agh* István, írókat (*Ottlik* Géza, *Galsai* Pongrác), irodalmárokat (*Bodnár* György, *Győri* János, *Kenyeres* Ágnes, *Széles* Klára, *Vujicsics* Sztoján), publicistákat (*Katona* Éva, *Zsugán* István), s találunk néhány kollégát is, mint *Berki* Viola, *Feledy* Gyula, *Koffán* Károly.

szorítkozhat a nyelvi ízléstelenség kiirtására, hiszen ez csupán megjelenési formája valamilyen más, rejtett gondolkodásbeli ficamnak, torz ösztönnek. S ha közgondolkodást, magatartást kívánunk formálni, akkor nem árt elemezni azt sem, vajon milyen okai lehetnek az elvetendő külső megnyilvánulásoknak.

Tekintsünk most el attól a bocsánatos bűntől, amely — ahogy mondani szokták — a „legjobb családban is megeshet", amikor bosszúság…

Ruttka Ferenc rajza

RUTTKA Ferenc

Magyar Nemzet

1989. okt. 10

dás?

rmáció meg-
ést közvetle-
yvnek jövője

oztatni szük-
ai gyakorla-
önyvkiadásra
tság volt a
gyetemi, ku-
műhelyekben
ű tartalmá-
a a valósá-
teket. Elmé-
, az embert
lékozó mű-
omdákat, de
voltak köz-
ésképpen ol-
ai körökben
nagyobb hí-
elismerést
következett
ó-megengedő
elyet az ál-
Mára alap-
helyzet. Az
t, a fogyasz-
kiadást.

is újra kell
ezett veszte-
it. A Műve-
Kiadói Fő-
tai szerint
Könyvkiadó
meg, ebből
a nyeresé-
Kiadónál a
12 százalék.
szempontból
lakulhattak
nyagilag tá-
tőlük az el-
rhette szá-
együtt az
megszűnik,
kennie kell
arányának.
hetők meg,
alaposságú,
magyarnál
is veszte-
témákról a
le a szak-
csupán a
korlátoz-
finanszíro-
at szerint.
tartása, a
a nem le-
em e tevé-
szerepként
veszt sor-
mbavétele
költéséről,
mecena-
lényeget,
ételezi a
övetkeze-
ja a ki-
ból ere-
tor a ki-
s a sza-
gazítani.
ektől el-
delmek-
munka-

Vége a nyudíjasok türelmének

Amit ma nem adnak me holnap már hiába ad

Mondták már rá, hogy a nyugdíjasok pápája, hogy a maga nemében egy Albert *Schweitzer*... — Semmi nem vagyok — mondja *Knoll* István —, csak egy ember, aki a nyugdíjasokkal való törődésre tette fel életét.

Jövőre lesz húsz éve, hogy inspirációjára megindult a televízióban az *Életet az éveknek* műsor. Jó néhány esztendő alatt nyugdíjas klubok alakultak szerte az országban, később megtette első lépéseit az *Életet az éveknek* országos barát kör. 1987 tavaszán a Pataky István Művelődési Központban három napon át tanácskozott négyszáz aktívabb közéletre vállalkozó idős klubvezető ember. Idén tavasszal megalakult az Életet az éveknek nevet tovább vivő, nyugdíjas klubok és idősek országos szövetsége. Ez a szervezet a nyugdíjasok érdekvédelmét tűzte ki célul. Ez a szervezet a nyugdíjasok érdekvédelmét tűzte ki célul. Ez a szervezet a nyugdíjasok érdekvédelmét tűzte ki célul.

Mondták már rá, hogy a nyugdíjasok pápája, hogy a maga nemében egy Albert *Schweitzer*... — Semmi nem vagyok — mondja *Knoll* István —, csak egy ember, aki a nyugdíjasokkal való törődésre tette fel életét.

Jövőre lesz húsz éve, hogy inspirációjára megindult a televízióban az *Életet az éveknek* műsor. Jó néhány esztendő alatt nyugdíjas klubok alakultak szerte az országban, később megtette első lépéseit az *Életet az éveknek* országos barát kör. 1987 tavaszán a Pataky István Művelődési Központban három napon át tanácskozott négyszáz aktívabb közéletre vállalkozó idős klubvezető ember. Idén tavasszal megalakult az Életet az éveknek nevet tovább vivő, nyugdíjas klubok és idősek országos szövetsége. Ez a szervezet a nyugdíjasok érdekvédelmét tűzte ki célul. Ez a szervezet a nyugdíjasok érdekvédelmét tűzte ki célul. Ez a szervezet a nyugdíjasok érdekvédelmét tűzte ki célul.

Nyolc-tíz évvel ezelőtt a nyugdíjasok hetven százaléka azért dolgozott tovább, hogy a gyerekeknek a lakásbeugrót összegyűjtse. Akkor még ez ment. Ma már erre sincs remény. Ha a volt munkatársak meglátogatják őket otthon vagy a kórházban, a kapott csokoládét nem eszik meg, az biztosan az unoka zsebébe vándorol. Hát ilyenek a nyugdíjasok. Ami viszont a segélyt illeti, ennek *még az elnevezését is sértőnek tartják*. „Nem fogok könyörögni!" — mondta egy idős asszony, amikor a szomszédok rábeszélték, írjon segélykérelmet a tanácsnak. S így érzik ezt a többiek is. A legszomorúbb viszont az egész-

Ruttka Ferenc rajza

...yezés a szombati kongresszus

...n népfront megújulás...
...ozgalomra van szüks...

...lmiszer-kereskedelmi dolgozók bérén...
...lékos emelését szorgalmazzák a kép...

...ETI HÍREK

...n- ...F. ...ke ...u- ...ni- ...le-

ményben jelentette be, hogy a miniszter november elseje és negyedike között, *Kárpáti* Ferenc magyar honvédelmi miniszter meghívására — Joseph *Charlier* tábornok vezérkari főnök kíséretében — Budapestre látogat.

...melten foglalkozzon ...ek, peremkerületek ...erellátásával

...es- ...eg ...g- ...dó ...tos ...Or- ...sá- ...m- ...té- ...ött ...er- ...sé- ...ke- ...m- ...bb ...za- ...a ...en ...— ...be- ...kö- ...bb ...ak- ...ma ...san ...ék- ...ál- ...en, ...or- ...ke- ...de- ...ára ...ke- ...ző,

iránt érdeklődött, hogy a hét végén létrejött Magyar Szocialista Párt miként vesz részt az esetleges további politikai egyeztető tárgyalásokon. *Hellner* Károly (Budapest, 32. vk.) egyrészt azt kérdezte, hogy mikorra tervezik a tanácstagi választásokat, másrészt pedig azt tudakolta, hogy az állampolgári jogok országgyűlési biztosa (ombudsman) és más, például kisebbség-, környezetvédelmi ombudsman rendszere az Országgyűlésen kívül is ki lesz-e építve. *Csipkó* Sándor (Bács-Kiskun m. 20. vk.) célszerűnek minősítette, hogy a sarkalatos törvényekről két fordulóban tárgyaljon a parlament, mert szerinte így a háromoldalú tárgyalások részvevői is megismerhetnék a döntés előtt a képviselők véleményét. *Németh* István (Hajdú-Bihar m. 10. vk.) az SZDSZ és a Fidesz aláírásgyűjtő akciójára utalva megkérdezte: elegendő számú aláírás összegyűjtése nem akadályozza-e meg a parlamentet, hogy döntsön az alkotmány módosításáról?

Az ülésen jelen lévő *Budzsáklia* Mátyás, az eddigi MSZMP tárgyaló delegáció tagja közölte, hogy a gazdasági és politikai egyeztető tárgyalásokon részt

nács Végrehajtó Bizottságának hétfői ülésén. Az ingatlankezelő válalatok munkáját ez év első felében minden kerületben megtárgyalták a tanácstestületek. A végrehajtó bizottság megbízta a lakáspolitikai főosztályt, hogy az októberi tanácsülésen első olvasásban terjessze elő az ingatlankezelő vállalatok további működésére vonatkozó javaslatokat. Az elképzelések szerint mielőbb dönteni szükséges az állami bérlakások vagyonkezelői feladatait ellátó szervezetről, és az IKV jövőbeni működéséről, az önálló gazdálkodási tevékenységre való áttérésről. Szerepel az elgondolásokban a házmesteri rendszer újbóli bevezetésének vizsgálata is.

A testület meghallgatta és elfogadta a fővárosi távbeszélőhálózat bővítésére vonatkozó budapesti távbeszélő igazgatósági előterjesztést. A végrehajtó bizottság, méltányolva a posta erőfeszítéseit, megálapította, hogy a külső kerületek rendkívül rossz telefonhálózatának fejlesztése sürgősen indokolt. A posta tíz-

éves fejl... megvalósul... mai 489 ... 269 ezer á... pacitás. A ... sához szü... liárd for... százalékot ... saiból fed... százalékos ... A hiányzó ... földi tők... pénzeszkö... tanácsi ... pótolni.

A fővá... helyzetérő... tája sorá... nagyobb ... szükség. ... let, hogy ... lyozás, a... nem lak... keket is ... dessék. ... összefügg... úgynevez... tézményé... tősége, e... nözve az ... kodást.

Magyar—amerikai kormányközi

Beruházási gara... a magyarországi befe...

Még júliusban, *Bush* elnök hazánkban tett látogatásakor nyilvánította ki az USA azon szándékát, hogy Magyarországra is kiterjessze működését az OPIC, amely szervezet a magánberuházások védelméről gondoskodik az Egyesült Államokon kívüli vállalkozásoknál. A szándék ténnyé válásának következő lépéseként tegnap délután Fred *Zeder* nagykövet, az OPIC elnöke és *Tömpe* István pénzügyminiszter-helyettes egyezményt írt alá a két ország kormányának nevében. Létrejönnek tehát az OPIC működésének feltételei Magyarországon, s ezek minden bizonnyal ösztön-

történelr... mi váltc... matot n... Amerik... hogy ép... ban for... benne, ... garanci... országi ... leg a ... a mag... gyes v... új üzl... nikák ... relendi... Az OP... tartást ... mindk...

Ruttka Ferenc
Gyafi Mihály

MH SAJTÓFIGYELŐ

MAHIR

1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1983 MÁR 2 6

MAGYAR HÍRLAP

/ 1021

Ruttka Ferenc rajza

sok vizsgálati lehetőségéig tal-
lózhattunk, a mostani kötet *a föl-
di bioszféra fajainak* kialakulá-
sát követi nyomon. Az első feje-
zet az élet keletkezésének lehető-

RUTTKA Ferenc

Népszava 1991. 7
febr. 16.

s definiálva

lni a hadseregtől?

ezredessel, a köztársasági elnök

taxisblokád az elégedet- volt. Nem lehet kizárni osan megterhelt lakossága egei – elégedetlenségének ot ad. Milyen magatartás yveres testületektől? A nép ?

frakcióvezetői és csupán két katona van jelen; a Magyar Honvédség parancsnoka és a vezérkari főnök. Mindezt azért részletezem, hogy bizonyítsam, jók a törvényi garanciák, hiszen az Alkotmánybíróság még rendkívüli állapot idején sem függesztheti fel a tevékenységét.

Szükségállapot, rendkívüli állapot. Ezek egy társadalom életében előfordulható negatív végpontok. Szól-e a törvény a veszélyhelyzetről, s egyáltalán, ki döntheti el, mikor van az ország veszélyhelyzetben?

— A veszélyhelyzet, ellentétben a többivel, nincs definiálva. Így a kérdésre azt válaszolhatom, hogy a kormány eltérhet egyes, honvédséggel kapcsolatos törvényektől, ha az Országgyűlés kétharmados többséggel felhatalmazza rá.

Mi van akkor, ha Magyarországon az elégedetlenség smert okai miatt egy olyan első robbanás következik

zetért, ezt súlyának megfelelően kezeli. Ezt egy kormány vagy tudja kezelni, vagy nem. A Magyar Hadseregnek szükséghelyzetben sem a kormányt kell védenie, hanem az alkotmányos rendet. A kormányt a magyar alkotmány szerint nem a hadsereg biztosítja a bukás ellen, hanem a hiteles, felelős, és a nemzet érdekeit szem előtt tartó, hatékony, a lakosság bizalmán nyugvó tevékenység.

Tudjuk, hogy a köztársasági elnök a fegyveres erők főparancsnoka. Ez mire garancia?

— Ennek a jogkörnek az igazi jelentősége a Honvédelmi Törvényen alapul. Mégpedig annak az 1990. évi huszonegyedik törvényben tett módosításán. Ez választja szét a Honvédelmi Minisztériumot és a Magyar Hadsereg parancsnokságát. Míg a tárca kormányzati eszközökkel irányít, a köztársaság elnöke, mint főparancsnok, az Alkotmánnyal összhangban, egy sor jogosítvánnyal rendelkezik. A leglényegesebbek: a fegyveres védelem tervének a jóváhagyása, a fegyveres erők vezetőinek kinevezése, felmentése. Tábornokok kinevezése, felmentése, elbocsátása, fegyelmi felelősségre vonása.

Ruttka Ferenc **TANULMÁNY**

RUTKKA FERENC

Magyar Nemzet,
1991. aug. 3.

Riport

Riportpályázatunk díjnyertes pál

Glücks Post" (I. díj)

rt a riporterről

kább a várost. Embereket, kutyákat, bevásárlószatyrokat, arcokat akarok.

Rendben. Nem téma. Illetve dehogyisnem az. Ma lépi át a határt az utolsó szovjet katona, mi pedig csak cipeljük a cekkereket bele a nagyvilágba. Ez sehogy nincs a zürichi riporter ínyére. A taxis aztán egycsapásra helyre teszi ezt a valutával bélelt svájcit: „Mert azért az nem úgy van, hogy most »doszvidanyija«, aztán meg halleluja, ahogy önök Nyugaton képzelik. Negyven év alatt rengeteg kárt okoztak, környezetszennyezés, meg minden, fizetni persze nem akarnak. Bemondta a Danubius is."

Kindertojás és minden, amivel csak el lehet bűvölni a szemközti Lila iskolából verbúválódott vevőkört. Az ápiszos szerint a fiatalok a legjobb kuncsaftok, a szülők a heti kosztpénzt képesek kiadni egy madonnás doszszeéért és ha egy füzetért leszalad, még a legágrólszakadtabb emberke is beruház egy Milkára vagy dobozos kólára. „Hogy miből, azt nem tudom, de az üzlet megy, hála istennek, nem panaszkodhatom. A legújabb sláger az Eskimo, a legolcsóbb jégkrém is 50 forint és van, aki hatosával viszi."

3.

A „jómódú ember" azért nem

Miss
az Arizon
fi

Kár tagadni, volt abban valami nemód mulatságos, ahogy az ör angol hölgy a parányi rákosfalvi te ken, fehér kerti székre emelte jol lábát, bal kezébe esernyőt vett, amennyire műcsípői engedték, ke csesen hátrahajolt.

A nap átderengett a felhők mögül ő meg forgott balra és jobbra is, majd

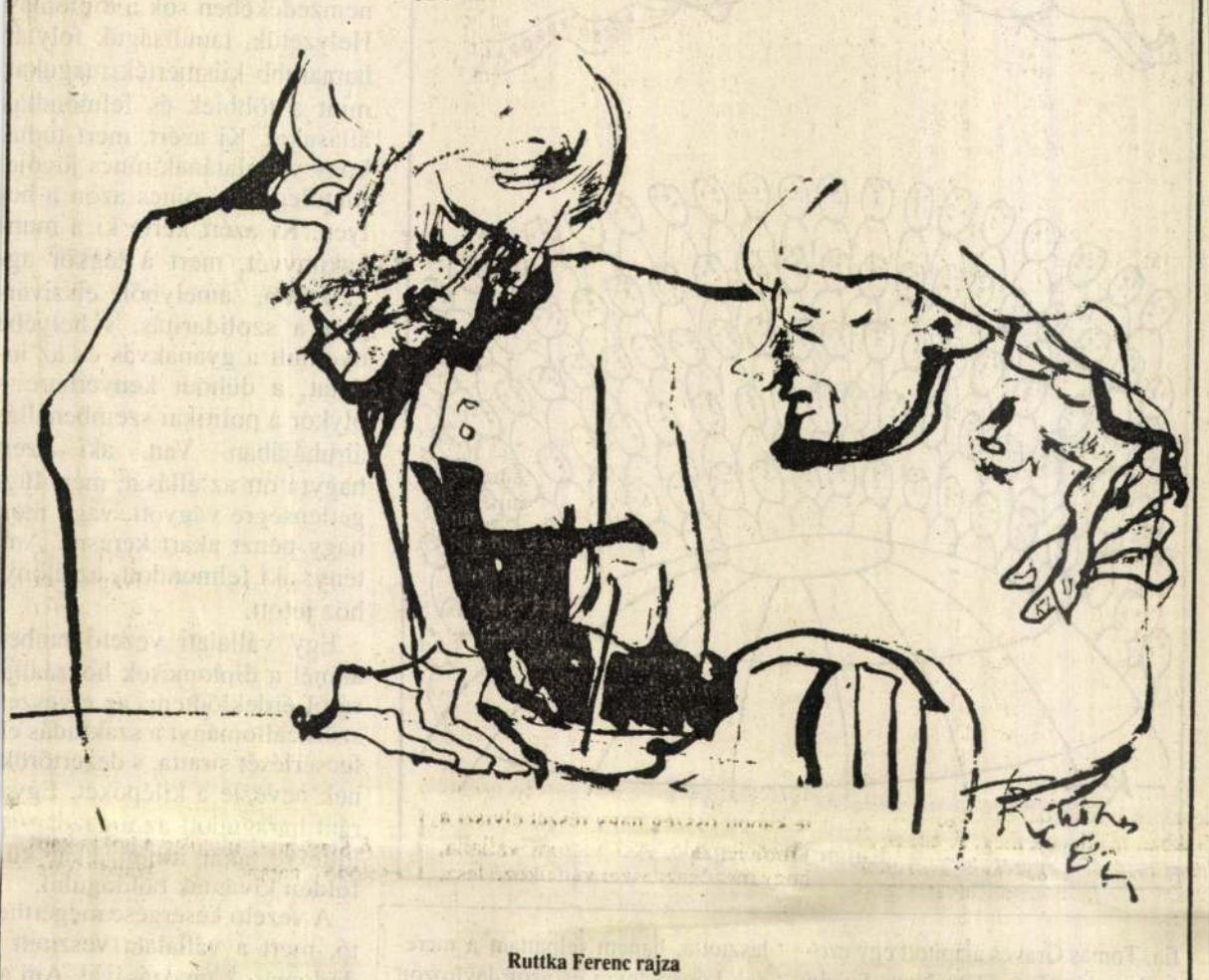

Ruttka Ferenc rajza

A NAGY UGRÁS

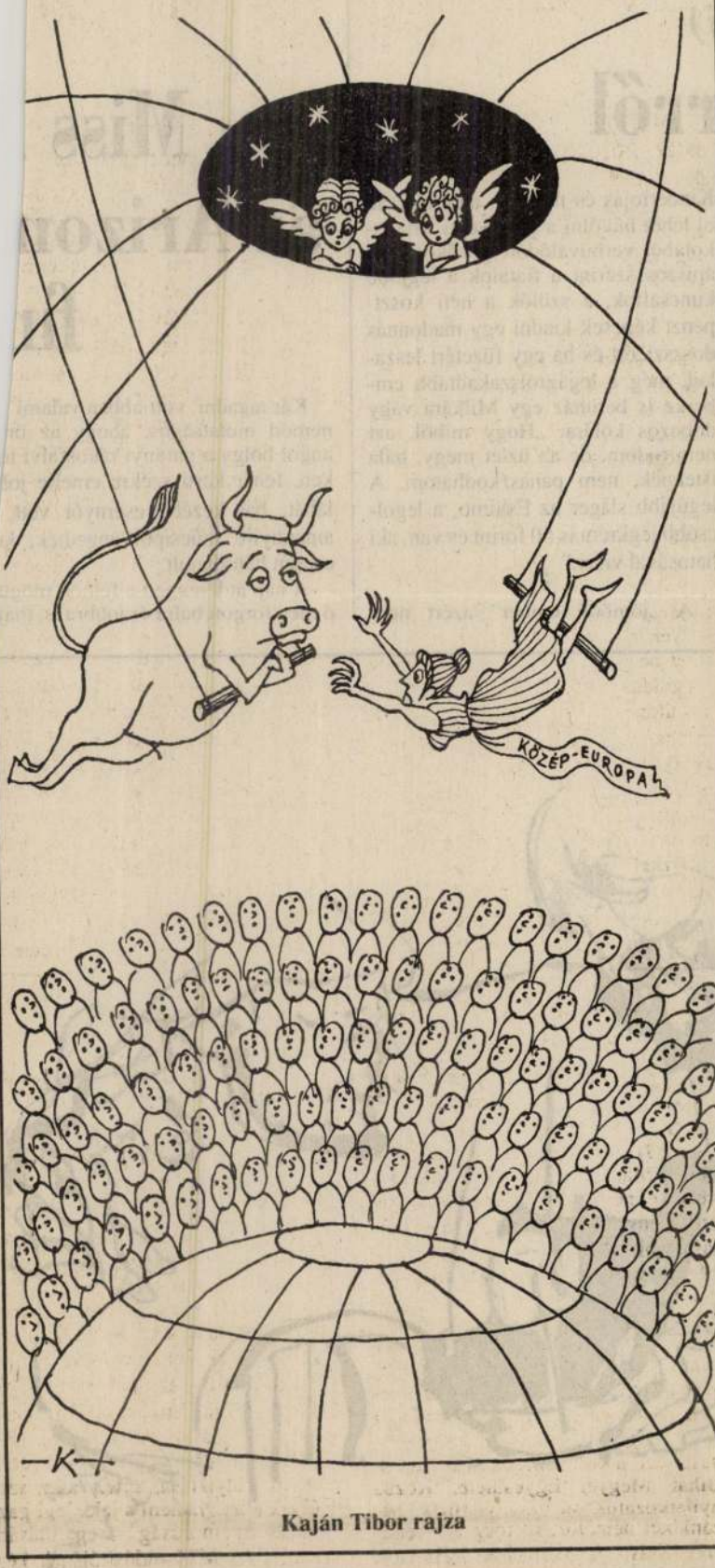

Kaján Tibor rajza

Dokto

RÉGI híradókból ismerik a fiatalok a nagy világgazdasági válság hazai elnyomorítottjait: a köpködőn munkára lesőket, az ingyenlevest szürcsölőket – és a tiltakozókat. A munkanélküliek menetében bizonyára felfigyeltek az állástalan diplomások csapatára, amelyet a kamera is kiemelt a tömegből. Mint kuriózumot, mint válságtünetet.

Nos, állástalan diplomások ma is vannak, de a helyzetük merőben más, mint az egykor tüntetőké volt. Már csak azért is – bocsánat az amatőr értékelésért –, mert *itt és most a válság konjunktúrával keveredik*. Miközben cégek mennek tönkre, újak keletkeznek. Sok ember elszegényedéséhez kevesek gazdagodása társul. S a vállalatot alapítók, vagyont alapozók nemzedékében sok a diplomás. Helyzetük, tanultságuk folytán hamarabb kiismerték magukat, mint a többiek és felmondták állásukat. Ki azért, mert tudta, hogy vállalatának nincs jövője, illetőleg neki nincs azon a helyen. Ki azért kérte ki a munkakönyvét, mert a légkör aggasztotta, amelyből elszivárgott a szolidarítás, s helyébe nyomult a gyanakvás és az indulat, a dühödt kenyérharc – olykor a politikai szembenállás álruhájában. Van, aki azért hagyta ott az állását, mert függetlenségre vágyott, vagy mert nagy pénzt akart keresni. Am tény: aki felmondott, az előnyhöz jutott.

Egy vállalati vezető ember akinél a diplomások hozzáállásáról érdeklődtem, az elveszett szürkeállományt a szaktudás elfecsérlését siratta, s dezertőröknek nevezte a kilépőket. Egyaránt haragudott az újgazdag-jelöltekre, akár itthon, akár külföldön kivántak boldogulni.

A vezető kesergése megérthető, mert a vállalata veszített a diplomások távozásával. Ám az említett szürkeállomány az

fia, Tomas Graves alapított egy ezoterikus kiadót – The New Seizin [illegible] 1988-ban megjelentette a

lasztotta, hanem felpattant a meredek kőpárkányra és azon lavírozott föl a teraszra, mint egy energiáit fé-

Rutkai-Rothauser György

művészeti író.

Rutkai-Rothauser György haláláról írtak a napilapok júl. 20-iki számai.

1913

Ruttkay Endre
építész
MMÉ Évk
1934. 241. 1

BUDAPEST. VII. Jlka utca 21 SZ.

szállitását 5·20 kor.
l., talpbélés szálli-
590 kor. 15 fill.,
kor. egységáron 77
7 kor. 23 fillérért
bőrkereskedő kapta
tott árlejtés alapján.
e k szállitása)
sa a rendőrök, tüz-
vi ruhaszükségleté-
u á r 8-án tartott
Henrik aradi céget

e i szükségle-
onvármegye alábbi
alispáni hivatalban
26-án tartott árlej-
k el: M a g y a r-
a d a l o m a tüzifa
r József (Magyar-
szállitását, D o n a
irodaszerek szálli-
Magyaróvár) a ruhá-
e r Károly (Moson)
r u s Dénes (Nagy-
át. Pályáztak még:
st) az irodaszerekre,
zsony) a ruházatra,
ugyanarra.
y o k szállitása.)
e b r u á r 4-én ár-
mtatványszükségleté-
t tettek: F u c h s
5 kor., K ö z s é g i
3417 kor. 20 fill.,
t) 3374 kor. 50 fill.,
3514 kor. 80 fill.,
3402 kor 50 fill.,
k ö n y v n y o m d a
érrel.
enő kapott megbizást.

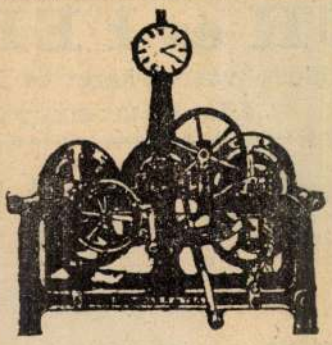

Torony
óráka

templomok, kast
lyok, városházal
laktanyák és gyár
részére, minden
vitelben a legjo
anyagból és legpo

tosabb szerkezettel jótállás mellett készit:

Schwalb Kálmán és Társa toronyór gyára

galvanizáló és fémesiszoló műintézet

Budapest, VII, Dembinszky-utca 32 s

Kedvező fizetési feltételek!

Költségvetés és árlap ingyen. — Számos kitüntet

Kőmüves és ácsmesteri vizs
gára biztos sikerrel kész
elő

BECK JENŐ GYUL

építész

BUDAPEST.
VII., Sajó-u. 2.

Ruttkai Ferenc

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MAGYAR HÍRLAP
Budapest

1969 OKT 5 -
1021

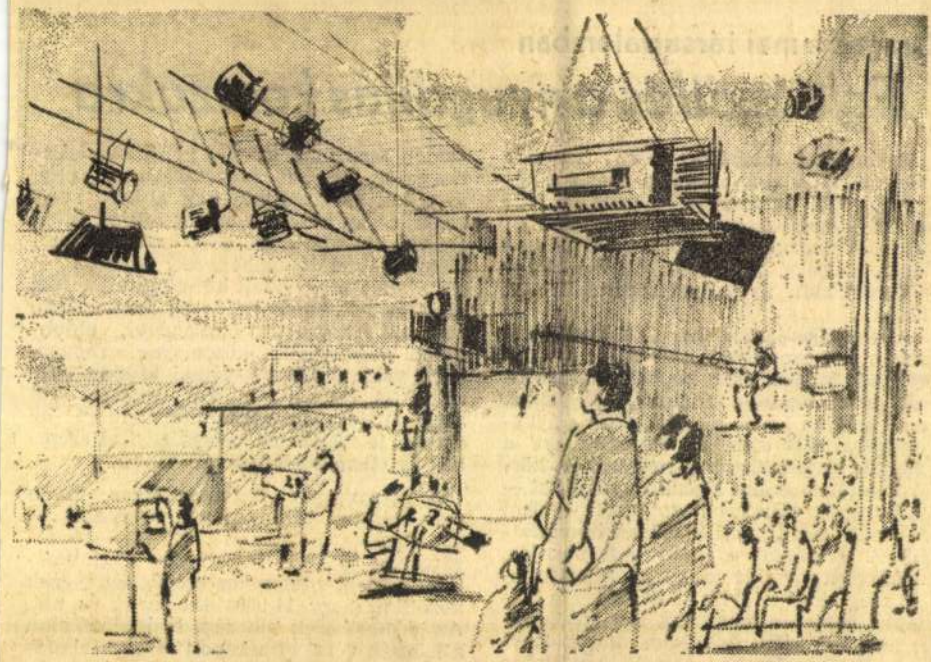

Ruttka Ferenc rajza: Tv-stúdióban

Öregek a mai társadalomb

Felkészülés a

Talán kissé meghökkentően hangzik: nemcsak a fiatalok számára fontos a pályaválasztási tanácsadás — érdemes lenne azt is megfontolni, hogyan lehetne jól átgondolt tanácsadást szervezni idős emberek számára, akik munkában eltöltött évtizedek után nyugdíjas korszakuk előtt állnak.

A nyugdíjas korszakban is felmerülhetnek olyan problémák, amelyekre megnyugtató választ csak képzett szakemberek, pszichológusok, szociológusok tudnak adni. Hogyan kerül sor általában a nyugdíjazásra, idős emberek életének erre a jelentős fordulatára? A megszokott környezetétől megválni készülő nyugdíjast — a kulturált vállalatnál dolgozott — némi ünnepélyességgel, kollégiálisan búcsúztatják. A szaktársak a kezét szorongatják, kedélyesen a vállát veregetik, egyesek talán még kicsit irigylik is őt. Elvégre holnaptól kezdve a maga ura lesz, reggelente nem kell időre felkelnie, hóban-fagyban-csúcsforgalomban zsúfolt járműveken tolongania, nem kell munkatársak szeszélyeit lenyelnie. Naphosszat azt teszi majd, ami jólesik, [illegible]

módon reagálnak az élet nyújtotta lehetőségekre. Valóban tudományosan megalapozott felkészültség kell ahhoz, hogy valaki olyan helyes tanácsot tudjon adni, amivel hozzájárulhat azok testi és lelki kiegyensúlyozottságához. Aki ugyanis — elszakadva hivatásbeli környezetétől, régi szaktársaitól, barátaitól — új helyzetében nem tud mit kezdeni önmagával, előbb-utóbb magányossá, közönyössé, mogorvává válik, s hacsak valaki időben nem rázza fel, életuntá is. Az orvosok ezt azért tartják veszedelmesnek, mert az embert jelentéktelen betegségekkel szemben is ellenállóképtelenné teheti.

A nyugdíjasok foglalkoztatása terén már elértünk bizonyos eredményeket — az „ötszázas" állásokon kívül is. — A fővárosban 26 ipari szövetkezet foglalkoztat csökkent munkaképességűeket, ezek között mintegy 11 000 idős férfit és nőt. Az idős emberek többsége bedolgozóként, a lakásán végzi el a kapott munkafeladatot. A fővárosi kerületi tanácsok felügyelete alatt 13 szociális foglalkoztatóban 8000 csökkent munkaképességű, többnyi-

1968 ... 1.

vedelmet is jelent. Egy nagy szövőműhelyről álmodik, amely rendszeres jövedelmet, munkát biztosítana a csereháti dombok asszonyainak. A kitört világháború miatt ez az álma nem valósulhatott meg.

Amikor a leánypolgári iskolában is szünetelt a tanítás, a tanárokat külszolgálatra osztották be. Ida néni ismerős helyre, Fulókércsre került, itt és a szomszédos Garadnán hetenként kétszer összegyűjtötte a gyerekeket, hogy előkészítse őket a tavaszi tanításra. A háború után nagy volt a textilhiány, s ezekben az években a szövés, fonás, hímzés újabb lendületet kapott, s még a legifjabb nemzedék is elsajátította a nagymamáktól a régi eljárásokat, a régi díszítések motívumait pedig éppen Ida néni útmutatása szerint dolgozzák újból fel.

Gyűjtéseinek egy részét közre is adja; hímzésmintái a sokak által kedvelt Muskátliban, s a széles néprétegeknek szóló centenáriumi kalendáriumban jelennek meg.

Ida néni nemcsak tanár, nevelő, gyűjtő, hanem szervező és ismeretterjesztő is. Régi tanítványai évtizedeken keresztül felkeresik, tanácsot kérnek tőle. A régi hagyományok megőrzésének, a csereháti asszonyok munkához juttatásának problémája még az utóbbi években is foglalkoztatta. 74 éves korában, 1966-ban, sok műtét után is vállalkozik arra, hogy elmegy egy hétre Cserehát községeibe, 1939-es gyűjtéseit kiegészíteni. Gyenge fizikuma erős akarattal párosult, s útját meg is valósította. Jövetelének hírére Abaújszemerén összejönnek a szövéssel, hímzéssel foglalkozó asszonyok, akiknek valóságos kis előadást tart a népművészetről. Mindenütt szívesen, szeretettel fogadják, s szinte valamennyi faluban akad egy volt tanítványa. Nagyon szerette a diákokat, s a diákok is őt. Soha nem sajnálta a fáradságot, hogy eljöjjön a múzeumba a néprajzi szakkör foglalkozásaira, s itt is tanítson, neveljen. Már régen készült a Pitypalatyvölgyi Parasznyába, ahol egyik kedves tanítványa még szőtt, s az itteni népművészetet szerette volna megörökíteni. Ide már nem jutott el...

Hosszú, termékeny élete volt; 76 évet élt, március első napjaiban hunyt el. A régi vőfélykendők, surcok, törülközők, abroszok hímzéseinek lemásolásával az élet derűjét örökítette meg. Szerényen élt, mint sok hangyaszorgalmú kutató, kissé elfelejtve közöttünk, de kedves, törékeny alakja évtizedekig hozzá tartozott városunkhoz.

Kóródyné, mindannyiunk Ida nénijének hamvait az öreg avasi temető, gazdag gyűjtését a miskolci múzeum, emlékét pedig sok-sok tanítványa, s a népművészet kedvelőinek széles tábora őrzi.

Bodgál Ferenc

Egy aktivista festő vallomásai

1021

Dr. RUTTKAY GYÖRGY
képzőművész

BUDAPEST, 1919. JANUÁR

Bármilyen körülményes volt is a Budapestre utazás és a teljesen lerongyolódott, túlzsúfolt lakosságú budapesti élet, mégis szívesen vállaltam az előre látott nehézségeket, mert ez a felutazás tette lehetővé, hogy személyesen bemutatkozzam Kassáknak és munkatársainak. Részt vegyek beszélgetéseiken és vitáikon, szóval közvetlenül vegyek részt munkáikban.

A műegyetemi beiratkozás — tekintettel katonai és harctéri szolgálatomra — simán ment. Szokatlan és számomra újszerű elfoglaltságom meglehetősen lekötötte időmet, de mégsem annyira, hogy ne találjak — csaknem naponta — alkalmat arra, hogy felmenjek a Ma kiállítóhelyiségeibe. Előbb azonban be kellett mutat-

* Az első rész a Borsodi Szemle 1967. évi 4. számában jelent meg.

koznom, és ezért — Budapestre érkezésem után alig néhány nappal — felmentem a Váci utca 11/b. félemeletén elhelyezett szalonjukba, ahol a kiállításokat is tartották. Éppen a grafikai bemutató állott, amelyen az én grafikáimat is kiállították.

Persze egy ilyen látogatás nem volt mentes az izgalomtól. Elfogódottságomat sem akkor, sem most nem tudom megmagyarázni. Valami belső kényszer ösztönzött rá, hogy ezt az alapjában véve egyszerű eseményt valami romantikus szertartássá növeljem.

Az épületet könnyű volt megtalálni, mert a Váci utca központjában fekszik. A bejáratnál kétoldalt plakátok hirdették a kiállítást...

Mint már említettem: kissé elfogódva mentem fel a lépcsőkön. Villany világított kis helyiségbe léptem, amelyből ajtó tárult a nagyablakos utcai terembe, amelynek falain képek voltak.

Az első, kisebbik helyiségben elhelyezett asztal tele volt könyvekkel és folyóiratokkal. Sötét hajú, kreol bőrű fiatal leány ült az asztal mögött, aki a pénztárosi teendőket látta el és a könyveket is árulta.

Hozzáléptem és megváltottam belépőjegyemet. Amikor kifizettem az árát, azt gondoltam, hogy ügyetlenség tőlem ez a félszegség. Ahelyett, hogy bemutatkoznék és ezzel felfedném kilétemet, idegenként lépek be szellemi rokonaim társaságába. Később többször gondoltam erre a magatartásomra és egyre jobban meggyőződtem helyességéről. Így — szinte rangrejtve — nemcsak az egész kiállítás hangulatát élvezhettem nézőként, hanem a terem közepén beszélgető művészek személyét is megfigyelhettem, hanglejtésükből, gesztusaikból következtetve kilétükre. Ez a látszólagos „játék" komoly lélektani következtetésekre adott nekem alkalmat, és idő múltával, ha erre szükségem volt, egy-egy művésztársam személyének értékelésénél, ezt az első találkozáskor megragadott „blikdiagnózist" vettem alapul.

A Váci utcára nyíló nagy kiállítóhelyiségbe lépve, jobb kézre, betétfalra akasztva függtek sötétszürke alapra helyezett, fekete keretes rajzaim. Szemben Biller Vera nevű fiatal lány pasztellképei tették érdekesen kontrasztossá a teremnek ezt a részét. Majd tovább Uitz Béla ragyogóan színes tusrajzai, Bortnyik linóleummetszetei, Mattis Teutsch színes grafikái, végül Schadl János néhány fekete tusrajza. Az ablakok elé és a sarkokba állított állványokra helyezve: Pátzay Pál, Gergely Sándor és Spangher Ferenc szobrai tették teljessé a kiállítást.

Nem tudom, hogy azért, mert életemben először léptem be modern alkotásokat bemutató kiállításra, vagy mert az én rajzaim is itt voltak, nagyon megragadott hangulatával ez a tárlat. Jóllehet, a helyiség közepén álldogáló és beszélgető kis csoport a kiállítókból állhatott, sőt csúcsos kalapjáról és hosszú hajáról könnyű volt felismernem a képekről már ismert Kassákot, én mégsem mentem közéjük, hogy bemutatkozzam, hanem idegen látogatóként őgyelegve a teremben, igyekeztem az ő és a közönség megjegyzéseit lehallgatni. Nem sokra mentem, mert fojtott hangon beszélt ott mindenki, és csodálatos módon nem mulatott, kacagott akkor senki a kiállított művek előtt.

A Ma kiállításán tett első látogatásomat nyomban másnap megismételtem, amikoris egyenesen azzal az elhatározással léptem a könyvekkel megrakott asztal mögött ülő leány elé, hogy megmondjam nevemet. Így is történt, és Újvári Erzsi —, mert ő volt a pénztáros — nyomban beszaladt a többiekhez és valósággal: „riasztotta" őket. Számomra könnyű volt felmelegedni a kis társaságban, hiszen műveik révén már nagyon régen ismertem őket. Én sem voltam ismeretlen előttük, mert Kassák minden küldeményemet megmutogatta a csoport tagjainak.

Ettől kezdve gyakran jártam közéjük, elbeszélgettünk az időszerű művészeti, irodalmi és zenei kérdésekről. Néha, de nagyon ritkán vitatkoztunk. Ez természetes volt, hiszen nézeteink lényegileg azonosak voltak. A részletekben nem egyezők viszont azért nem vitatkoztak ilyenről egymással, mert mindenki tiszteletben tartotta alkotótársa egyéni felfogását.

BUDAPEST, 1919 TAVASZA

Nem nyújtanék teljes képet Budapesten műegyetemi hallgatóként töltött életszakaszomról, ha nem emlékeznék meg azokról a — látszólag — kis jelentőségű eseményekről is, amelyek a maguk idejében nem látszottak ugyan különösebb je-

lentőségűnek és csak később értek jellemzőkké, mert gyakran éppen ezek világítják meg, teszik érthetővé egy-egy személyiség szerepét a korszak társadalmában. De ettől a magasabb szemponttól függetlenül sem helyes elhanyagolni a megfigyeléseket, amelyeknek egymásba kapcsolódó láncolata teszi teljessé ítéleteinket.

Ebből a meggondolásból kiindulva szólok Rippl Rónai József festőművésznek a Ma budapesti grafikai kiállításán tett látogatásával kapcsolatos megfigyelésemről, amely nemcsak a mester felfogására, hanem mindazokra az alkotó és polgári életet élőkre jellemző, akik a századforduló idején formálták a magyar kultúrát. Mert Rippl mester egyike volt akkor az élen járóknak, aki művészete igazáért képes volt nélkülözni és ócsárló bírálatokat elszenvedni.

Amikor egy kora délutánon belépett kiállítóhelyiségünkbe és a jobb oldali falon függő ceruzarajzaimat nézegette, éppen én is fent voltam a Ma-nál. Érthető, hogy mint érdekelt, szerettem volna tudni a véleményét, de részben, mert személyesen nem ismertem, részben, mert illetlennek tartottam, hogy bemutatkozva, kritikáját kérjem rajzaimról, mint tárlatlátogató kezdtem őgyelegni a kiállításon, fél szemmel figyelve a Mester magatartását. Érdekes, izgató játék volt ez... Nemcsak azért, mert történetesen akkor az én rajzaimat nézte, hanem mert esetleges kritikai jellegű megnyilatkozásai a többi művész és az egész mozgalom értékelésére vonatkoztathatók.

Gondosan, türelmesen, művészhez méltó nyugalommal nézegette előbb az én rajzaimat, majd a többi művész kiállított grafikáit. Eltávozás előtt ismét megállt rajzaim előtt, és akkor — úgy rémlett —, hogy kissé megcsóválta fekete, nagy karimájú kalapja alá rejtett, bozontos, ősz hajú fejét.

Ezt a fejmozgást többféleképpen lehetett értékelni. Én helytelenítésnek tekintettem, mert Rippl Rónai akkor már beérkezett művész volt, akinek nem volt szüksége rá, hogy új utakat keressen.

1919. MÁJUS 1.

Ez a május elseje egészen más volt, mint az eddig átéltek, pedig a nyíló virágok illatától terhes levegő, a Budapest fölött sugárzó napsütés semmiben sem különbözött az évente ismétlődő májusoktól. Ha én mégis különbséget éreztem, ez nyilván azért volt, mert az ünneplő emberek felfogása változott.

Gyermekkorom emlékei között kutatva, megtaláltam magyarázatát ennek a különbségnek:

Akkor nem mindenki számára volt egyértelműen ünnep a május elseje. Ebben az esztendőben azonban ilyenné lett, mert a fák és madarak napja helyett a dolgozó tömegek örültek ekkor a tavasznak. Az ő ünnepnapjukra készült Budapest népe.

Engem a város díszítése érdekelt, vagyis az, hogy mennyire tudják művészi formában kifejezni alkotóművészeink a „többi ember" örömét.

Már hetekkel előbb megindult az ünnepi felvonulás útvonalainak díszítése. Ebben a munkában csaknem kivétel nélkül részt vett minden művész, hiszen másképpen el sem képzelhető, hogy az a rengeteg gipsz szoborkolosszus, képi ábrázolás és ízléses dekoráció idejére elkészülhetett volna. Olyan művészek, mint Zala György szobrász, aki pedig valóban nem volt haladó szelleműnek mondható, szintén ott tevékenykedett a milléniumi emlékmű diadaloszlopa alá állított, gigantikus méretű Marx-, Engels- és Lenin-szobor elkészítésénél. Ez a felvonulási irányt záró emlékmű különben teljesen megváltozott, nemcsak azáltal, hogy a királyszobrokat magába foglaló félköríves oszlopcsarnokot ízlésesen redőzött vörös drapériával fedték be, két hatalmas vörös gömb alá rejtve a végeken száguldó diadalszekereket, hanem mert ugyanilyen, de méretben kisebb gömbbel borították be az ugyancsak vörös drapériával bevont diadaloszlop tetején levő, fáklyát tartó Géniuszt is.

Az Andrássy út mindkét oldalán, vörös oszlopokon az eszme harcosainak hatalmas méretű fehér gipszszobrai tették monumentálissá az útvonalat. A Körönd szobrait szintén beborították.

Talán leghatásosabb a budai alagút bejáratának oldalain elhelyezett, többszörös életnagyságú két gipszszobor volt. Bíró Mihálynak a Népszava címlapjáról is-

mert a Kalapácsos embere; a másik oldalon pedig egy munkást ábrázoló — az előbbivel azonos méretű — szoborórias.

Az Erzsébet híd budai oldalán, szemben a hídfővel, hatalmas méretű, Uitz készítette festmény, emberi sorsot idéző témájával ragadta meg az ünneplőket.

Régen volt és ezért nem emlékezem mindenre, sőt megtörténhet, hogy leírásaim nem is pontosak. Mégis szólnom kellett az 1919-es május elsejéről, mert monumentális alkotások készültek ünneplésére, amelyeket művészek álmodtak meg és formáltak valósággá, gyakran olyan művészek részvételével, akik mind kifejező eszközök tekintetében, mind pedig felfogásban nem egyeztek alkotó társaikkal. De ennek ellenére kollektív munkával segítették szebbé, maradandó emlékűvé varázsolni a várost, amelynek utcáin felvonult, ünnepelt és lelkesedett a tömeg.

Számomra az előkészületi munkálatok szemlélete jelentett különös örömet, mert ott ácsorogva a szorgoskodók környezetében, munkájuk üteméből meríthettem ihletet forradalmi szellemű művészetem továbbfejlesztéséhez.

*

Az 1919-es esztendő kora tavaszi eseményei bizonyos mértékben kizökkentettek műegyetemi tanulmányaim megszokott üteméből, mert alkotói vágyamat a forradalmi események pezsdítették. Egyre kevesebbet jártam be az egyetemi előadásokra, de annál gyakrabban — az akkor már a Kossuth utca és Petőfi utca sarkán levő üzlethelyiségbe és annak félemeletére költözött Ma-hoz. Itt mindig volt „Valaki", akivel érdemes volt találkozni, mert az akkor európai arányokat öltött szellemi forradalom, ha kismértékben is, de hatott az aktivista művészekre.

Érdekes megfigyeléseim voltak a Ma — fentebb már említett — helyiségeinek kirakatába helyezett műalkotásokkal kapcsolatosan. A város eme forgalmas pontján ugyanis sokan közlekedtek, és alig volt valaki, aki meg ne állt volna kirakatunk előtt, mosollyal vagy fejcsóválással kísérve a legtöbbször „érthetetlennek" minősített műtárgyakat. Legmegértőbbek a gyerekek voltak, akik gátlás és előítéletek nélkül gyönyörködtek a képzeletizgató színekben és vonalakban, a formák sajátos elhelyezésében, vagyis a kompozícióban. Ők is a képek tartalmának megértésére törekedtek ugyan, de fantáziájukat szabadon engedve igyekeztek az érzékelt: színek, formák és vonalak együtteséből a számukra érdekes értelmet kielemezni. Néha arra lettem figyelmes, amikor közéjük állva figyeltem megjegyzéseiket, hogy magyarázataik, egymással lefolytatott, rögtönzött vitáik, egészen közel jutottak a festmény lényegéhez. Ilyenkor jó érzésem támadt, mert igazolva láttam aktivista törekvéseinket: új korszak közeledtét a művészetben.

De bent a helyiségekben sem ültek némán az aktivisták. Rendszerint: Kassák, Uitz, Bortnyik, Barta és Újvári Erzsi beszélgettek. Néha komoly viták zajlottak le köztük, melyeket csak néha kísértem szerény megjegyzéseimmel. Én akkor még nem láttam határozott irányúnak fejlődésünk vonalát, és éppen ezért nehezen foglaltam állást a vitában.

Így múltak a napok, hetek és hónapok. Kötelességtudóan tettem néhány vizsgát a műegyetemen, hogy őszre a második évre beiratkozhassam majd és a Budapesten töltött — számomra élményekben annyira gazdag — hónapok, tanulás és elsajátítás szempontjából se jelentsenek értelmetlen időpazarlást.

Mivel a határon túl élő szüleimmel minden kapcsolatom megszűnt, és így anyagi támogatásukat sem remélhettem, a Ma keretén belül kellett megélhetésemet valamennyire biztosítanom, és ezért szorgalmasan festegettem. Még egy papírvászonra festett, nagyobb méretű olajfestményt is festettem, amely azonban nem nyerte meg Kassák és Uitz tetszését. A kétalakos kompozíció ugyanis naturális elemeket tartalmazott — főleg színezés tekintetében — ezzel kifejezési ereje csökkent. Ugyanekkor kis méretű akvarelljeim aktivitását az ezüst és arany óvatos alkalmazásával fokoztam. Ezek viszont tetszettek, sőt vevőkre is találtak.

BUDAPEST, 1919 ŐSZÉN

Nem vagyok a Tanácsköztársaság eseményeinek hivatott krónikása, és azért politikai háttér nélkül, kizárólag a mindennapi események alapján szólhatok azokról a gyakorlati megnyilatkozásokról, amelyek az én életkörülményeimet is érintve, belső szorongást idéztek fel bennem. Az érzékelt eseménytöredékek, bizonyos vi-

szonylatban, nemcsak összefüggtek egymással, hanem előre jelezték a közelgő veszedelmet is. Mi aktivista művészek ennek ellenére sem adtuk fel a reményt. Hittünk a forradalmi erőkben, amelyeknek hirtelen ellanyhulását csak a Horthy-csapatok Budapestre történt bevonulásakor érzékeltük. Akkor mértük csak fel különkülön a csoportunk minden tagját fenyegető veszélyeket, amelyek Budapest elhagyására késztettek engem is. Mivel az ország legális elhagyására akkor nem volt lehetőség, egy késő őszi éjszakán, okmányok nélkül hagytam el Tornyosnémeti községnél Magyarországot, és több órás éjszakai gyaloglás után Kassára értem.

KASSA, 1920.

Amikor kipihentem a szülői háztól távol töltött idő fáradalmait, siettem a magam módján belekapcsolódni Kassa kultúréletébe. Ebbeli törekvésemet a városban élő ifjúkori barátaim és mindazok az idősebbek is támogatták, akik az évtizedek óta Kassán lakó szüleimet és engem diákkoromból ismertek. Voltak az ún. Autonom Kör tagjai között, régi tanáraim közül többen is, akik nagy szeretettel ösztönöztek arra, hogy tehetségemet a köz javára hasznosítsam.

Két évig tartó kassai tartózkodásomnak értelmet adott az a körülmény, hogy a még katonai és ezen belül: harctéri szolgálatom ideje alatt beiratkoztam a kassai jogakadémiára, ahová pesti tartózkodásom ideje alatt, folyamatosan beíratott apám, mert nem akarta, hogy az addig már letett jogi vizsgáim kárba vesszenek. Amikor 1919. év decemberében hazajöttem, már másodéves jogász voltam tulajdonképpen, aki második alapvizsgát tehettem.

Erről azért írok, mert későbbi életemben éppen az így megszerzett jogi diplomám biztosította szerény megélhetésem mellett azt, hogy művészi hivatásomnak élhessek.

Az Autonom Kör vezetősége 1920. év telén arra kért fel, hogy tartsak Szinyei Merse Pál festőművészről, képekkel kísért előadást. A művészt ugyanis jól ismerték Kassán, mert mint Sáros megyei földbirtokosnak és egy ideig országgyűlési képviselőnek kiterjedt rokoni és ismeretségi köre élt Kassán.

Szívesen vállaltam az előadást, amelyhez sikerült szép műnyomatokat is szereznem a művész képeiről. Az az érdeklődés, amely előadásomat kísérte, Szinyeinek szólt. Ezt valószínűsíti az is, hogy a tél folyamán — önkéntes vállalkozásból, tehát nem felkérésre — az avantgárdistákról tartott, színtelen reprodukciókkal kísért előadásomnak korántsem volt olyan sikere, mint az elsőnek. Ez — felfogásom szerint — nem is volt fontos. Fő, hogy felkeltettem a figyelmet a világszerte forrongó művészetek iránt, és ettől kezdve gyakran rögtönöztünk fiatal barátaimmal olyan vitákat a Körben, amelyek néha egészen lényegbevágó művészeti kérdéseket tisztáztak.

Ezt a célt kívántam szolgálni azzal az újságcikkemmel is, amely az „Esti Újság" 1920-as évfolyamában, kora tavasszal jelent meg: „Néhány szó az új festészet érdekében" címmel. Tekintettel arra, hogy ezzel a — még kissé tétova — cikkemmel lettem Kassán, mint műkritikus ismert, helyesnek tartom, hogy szó szerint idézzem azokat a részeket, amelyek elmefuttatásom lényegét képezik: „A proletáruralom összeomlásával megszűnt a Pesten megjelenő „Ma" folyóirat, és azóta még az a — nagyobbára gúnyból fakadó — csekély érdeklődés is aláhagyott a közönség részéről, a művészetek, főleg a képzőművészet újabb lehetőségeinek megoldása felé törekvőkkel szemben. Sőt, mintha a proletáruralomnak oly hirtelen alábukó vörös napja nélkül teljesen elmaradtak volna a friss hajtások is a festészetben, mielőtt még idejük lett volna virágot, gyümölcsöt hozni. Mintha a proletáruralom, a kommunizmus táplálta volna őket éltető nedüvel, mintha abból merítették volna erejüket. Pedig ellenkezőleg. Komolyabb műértő egy pillanatra sem gondolta, nem is gondolhatta, hogy az új művészi irány a propaganda-plakátokon keresztül válik a tömegek előtt ösmertté. Ez magyarázza, hogy a forradalom művészeti törekvéseit a proletariátus művészetének szerették nevezni.

A képzőművészet új törekvései forradalmi szakítással kezdődtek Olaszországban, amikor a futurista festők harcias gesztussal széttépték az impresszionista festmény egységét, és lázító kiáltásokkal ajkukon hirdették az egyidejűséget."

Cikkem ezután a futurizmus, expresszionizmus és kubizmus törekvéseit — kiváló képviselőik neveinek felsorolásával ismerteti. Majd ezzel fejeződik be:

„A közönség mindmáig abban a szerencsés helyzetben volt ugyanis, hogy eljárogathatott a tárlatokra, kritizálhatott, anélkül, hogy némi szakképzettségének — vagy fejezzem ki magamat még egyszerűbben — némi jártasságának kellett volna lennie a festészetben. A közönség egész nyugodtan mondotta ki véleményét egy képről, anélkül, hogy tudta volna: vajon pasztell, akvarell vagy ceruzarajz a szóban forgó mű. Az újabb törekvések, természetesen, érthetetlenek lettek előttünk. Itt már alaposabban be kellett hatolni a festészet lényegébe, hogy valamiképpen élvezni tudják a képet. Itt már nem lehetett sablonos kritikát leadni az elrajzolásról és helytelen színezésről, mert minden elrajzolt és rosszul színezett volt ezeken a képeken. A kritikával azonban most is gyorsan elkészültek: ezek a festők bolondok. Én kétlem ennek igazságát és azt szeretném, ha minél többen, minél hamarább hasonló meggyőződésre jutnának."

Bár kétségtelen, hogy ez a cikkem még nélkülözi a „műkritikus" gondosságát, és stílusa sem gördülékeny, lényegileg azonban ma is ugyanazt mondanám erről a témáról, ha egyáltalán szükséges lenne a modern festészet népszerűsítése.

Műkritikai tevékenységem azonban nem az előbbi cikkel, hanem a Kővári—Major kiállításról, ugyancsak a Kassai Újság 1920-as évfolyamában megjelent beszámolóm nyomán támadt éles cikk-csatával kezdődött. A sors iróniája, hogy ennek a cikkemnek szerzőjeként — nyomdaszedői hiba következtében — nem az én utónevem, hanem „Bözsi" szerepelt. Ez az elírás nyilván azért történhetett, mert cikkeimet kézírással adtam nyomdába. De talán éppen ez az „elírás" tette lehetővé a rám támadó Major Henrik grafikusnak, hogy valódi „Én"-jét mutassa meg a város közönségének.

Szeretnék a cikk-csata során megjelent írásokból részleteket idézni, mert képet adnak az 1920-as év kassai kultúrszintjéről és Budapesthez való viszonyáról.

A Major által kifogásolt kritikai beszámolóm vonatkozó része így hangzik:

„Major Henrik karikatúrái egy — különítményt — töltenek meg, de jó is, hogy csak ennyit, mert az a vásári zaj, az a „Rajzoltassa le magát" hang, amely ezekből a kuszavonású karikatúrákból kicseng — kissé messze esik attól, amit művészetnek neveznek. Major jó karikatúrista — ezt már régebben megállapították. De nem művész. A karikatúra riport, mulattató, érdekes, talán szellemes, de nagyon kávéházi ízű, nagyon kereskedelmi szellemű valami. Elismerem, elismerjük, hogy meglehetős „vicc" ilyen torz arcokat papírra szerkeszteni, úgy hogy még hasonlítsanak is, de amit nehéz csinálni, az nem mind művészet, és amit művészet csinálni, annak alkotója nem okvetlenül — művész.

Kétségtelen, hogy sok kellemes percet szereznek városunk — mulatni vágyó — főleg női közönségének a rajzok, és meghiszem, hogy érdekes emlék alakjában fogják azokat a leábrázoltak megőrizni.

Mert tulajdonképpen ma mindennek örülnek, ami az emberekkel, azoknak külsejével foglalkozik, de annak kevésbé, ami azt a bizonyos belsőt, a lelket próbálja kifejezésre juttatni. Érdekesen szimbolizálja ezt a Kővári—Major kiállítás, ahol a karikatúráknak mindig vannak víg látogatói, míg a többi teremben legtöbbször csak az örök tipegnek lábujjhegyen, mintha félnének az igazi művészetet megzavarni. És talán nekik van igazuk."

Pár nappal kritikai beszámolóm megjelente után a Kassai Naplóban, Major tollából a következő cikk jelent meg:

„Komoly ceruzarajz egy kritikusról. Major Henrik levele.

A múzeumi kiállítás megnyitása után felrándultam egy hétre a Tátrába. Most visszajöttem, hát hallom, hogy valami Ruttkay Bözsi György nevű kritiker, azt írta rólam, hogy amit én csinálok, nem művészet. Nézze kedves Bözsi bácsi (a szedő pénteken „György" helyett „Bözsit" szedett. Az Esti Újság tárcája tetején tehát Ruttkay Bözsi neve állott. Másnapra derült ki, hogy ez a Bözsi György (én maradok a Bözsinél), tehát nézze maga Bözsi gyerek, én nem tudom maga kicsoda, mi fán termett. Nem kérdezem, miért ír képzőművészetről, mikor nem ért hozzá. Mégis megírom magácskához ezt a néhány sort, nagyon fájna, ha egyetlen ember kételkednék Bözsike drága gyermek cikke után abban, hogy ez a Major művész-e s a karikatúrarajzolás művészet-e."

Ezután mintegy huszonöt sorban variálja Major a fenti szójátékot, hogy azután Swift Jonathán és Daumier neveire hivatkozva magyarázza meg a karikatúrának és szatírának művészi jellegét. Majd így folytatja:

„Ezt a fajta emberábrázolást csinálom én is. Merek dicsekedni azzal Bözsi öcsém (ha ilyet nem szeret hallani, hát ne hallgasson tovább), hogy ezt ma a világon egyedül én tudom, a kódis, de büszke magyar művész, aki eljöttem, hogy mulattassak és mulassak (illetve, hogy keressek, — ezt maga sírásó, jobban megérti). Eljöttem, sok ember nevetett, mulatott a rajzokon és bizony angyalkám, sokat fizettek. Maga pedig irigyelte azt az illúziót az emberektől, hogy én művész vagyok. s a művészetem művészet. A maga helyén szégyellném magam, látja Bözsi. Van egy jó magyar művészük, azt sem hagyják békében. Pedig ilyenkor nagyon boldognak kellene lennie, mint kritikusnak, pardon, ha kritikus volna. Jól van, úgyis kimegyek külföldre, maga csak nézzen utánam Bözsikém. Azután írja a kritikáit az Esti Újságba, ott, úgy látszik, szeretik magát, amit egyáltalán nem értek. Magánál megbuktam, pedig mindig jó tanuló voltam. Ezek után még ha lerajzolnám magát Bözsi, akkor volna válásunk tökéletes. De ettől most már mentse meg magát az atyaságos Isten. Ha szabad rövid, de kellemetlen ismeretségünk sírjára még egy marék gorombaságot szórnom: Bözsi ne sírjon, Bözsi ne írjon, Bözsike drága, feledjen el.

Major Henrik."

Erre a förmedvényre először nem én, hanem az Esti Újság főszerkesztője válaszolt. Tekintettel arra, hogy cikke nagyon terjedelmes, csak azokat a részeket idézem belőle, amelyek a legjobban jellemzik az egész válasz hangvételét.

„Kedves Major bácsi!

Lássa, kedves Major bácsi, mi azt előre tudtuk, hogy magának fájni fog az igazi kritika. Maguk pesti művész bácsik azt hiszik, hogy ez a város olyan kicsi provinc fészkecske, amelynek „minden jó". De nem maga az első Kedves Major Bácsi, akitől ezt halljuk. Hallottuk már más „világot ostromló" művészektől, akiknek ajkán mindig ott hangzik a külföld (akárcsak magának is Kedves Major Bácsi."

Majd részletesebben fejtegeti a cikk a magyar művészek külföldre törekvését. Azután a karikatúrával, mint műfajjal kapcsolatos fejtegetések következnek.

„... engedje meg, hogy Magának Major Bácsi „sokat fizettek", még nem határozza meg a művész voltát. Sőt! Annál bántóbb a kontraszt, mert a szomszéd teremben tetemre hívták a nagyközönséget. Egy igazi művész éhenhalt (tudja mi ez, kedves Major Bácsi?), mert hite, akarata nem engedte, hogy eladja magát a közönségnek.

Ez az igazságmegállapítás váltotta ki Major Bácsiból ezt a lebecsmérlő hangot? Mi kicsinyek, semmik, naiv gyerekek, tudatlanok és tanulatlanok, mertük a legnagyobbat „világon az egyedüli", „a Majort" az igazság szempontjából megkritizálni? Oh, hétrét görnyedünk a végtelen bűntudatunk súlya alatt."

Majd ismét néhány soros fejtegetés következik a karikatúra és a művészet viszonyáról. Majd így folytatódik a cikk:

„Magának Major Bácsi mindenki más, aki nem ferde szögből, nem Karinthy nézőpontjából nézi az embert, nem is művész?" . . . . . .

. . . . . .

„És kérdezhetnénk még nagyon sokat Major Bácsi, mert mi is jó tanulók szeretnénk lenni, de úgy látszik, más hajóban evezünk. Maga kedves Major Bácsi menjen a maga iránytűje, a — Fidibusz után. És bár erősen hisszük, hogy lesz Major Bácsinak háromemeletes palotája valahol — külföldön, amit hiú zsebekből és zsíros pénztárcákból csiklandozott elő a „Castell"-je hegyével, azért a művészet, az igazi, amelynek a Major Bácsi mestersége csak egy kicsi kis atomja, menni fog tovább a maga édes-bús nyomor útján, hajótörések között is ,— mert „sokan vannak a hivatalosak, de kevesen a választottak."

Egy „fiatal kritiker".

A „művészi önérzetében" sértett Major azonban nem nyugodott meg, hanem ismét cikket írt a Kassai Naplóba, amely szó szerint így hangzik:

„Utolsó soraim kedves kritikusomnak.

Kedves tejszopó öcsém, — „fiatal kritiker", aki megint nem írtad a rendes nevedet a cikked alá, írok neked megint, nem azért, mintha a híredet akarnám

öregbíteni, de mert a cikkedben van egy olyan dolog, amire válaszolnom kell. (Apropos, tudja a papád, hogy cikket írtál, kritikerem, még kikapsz tőle.) Amiket összecsacsogsz a cikkedben, az már hozzád sem méltó. Képzeld el, milyen ügyes vagy. De amiért árulkodtál és azt írtad, hogy a szomszéd teremben egy „éhenhalt" művész képei lógnak, ezért megmondom neked, ami a szívemen fekszik. Igenis, a szomszéd teremben Kővári Szilárd hátrahagyott képei várták, hogy megvegyék. Ezt a Kővári Szilárdot ti öltétek meg: „fiatal kritikerem". Ti nem hagytátok élni, ti vettétek ki a falatot a szájából, ti nem tudtátok, hogy művész, mert túlságosan közel volt hozzátok. Ti nem értettétek meg ezt a szerencsétlent, ti nem támogattátok se egészségében, se betegségében, ti gúnyoltátok, a „műértő város" hagyta éhendögölni. Most azután jöttök tele szájjal, veritek szörtelen melleteket. Hol voltatok, míg élt? Én tudom, ha itt nincs néhány jó barátja, hamarább sírba teszitek. Te öcsém a pad alatt játszottál még, mikor Kővári Pesten arról panaszkodott, hogy Kassán megeszik, nem tudja eladni a képeit, hogy bele fog pusztulni. Látod pipikém, most már hiába bújsz Kővári Szilárd halotti leple alá, nem áll jól neked. Velem is az a bajod, hogy élek. Ha kedvedért én lettem volna a szomszéd teremben a halott művész, tudtál volna dicsérni, te kancsi ifjú. Az élőt levágtad volna a pudli-bicskáddal. Ehhez elég vérengző vagy. Ha kedvedért nyomorgó művész lennék, volna egy kis respektusom előtted, te kritiker, te! Ezek után pedig kérlek, ne írj nekem többé. Nagyon unlak.

Major Henrik."

Nyomban feleltem erre a komisz hangra az Esti Újság következő számában. Ez a cikk egészen rövid, egyszerű közlemény alakjában jelent meg, és így hangzik:

„Majornak!

Un engem kedves Mester? Hasonló véleménnyel vagyok én is önről és ezért csak röviden szeretném közölni néhány megjegyzésemet. Mindenekelőtt köszönöm szíves közreműködését a saját arcképének megrajzolásánál. Én csak a grafikájával foglalkoztam, ön mint egy — igazi, finom — művészember, sietett bemutatkozni a közönségnek. Dühöngő ökölrázásaival igazolja azt az állításomat, hogy nem mindenki művész, aki annak hiszi magát. Haragjában megfeledkezett arról, hogy nem művészhez méltó dolog, ha igazát erőszakkal akarja kivívni. Kővári mögé ügyetlenül rejtőzik. Az első cikkében azt írja, hogy nem tudja, ki vagyok, most meg engem okol Kővári éhenhalásáért. Honnan sejti, hogy én nem pártfogoltam őt az életében. Vagy abból gondolja, mert akkor még a „pad alatt játszottam". Akkor meg hogy segíthettem volna? Jó, hogy nem folytatja a vitát, mert annyi ellentmondásba keveredne, hogy önmaga sem tudna kitalálni belőle. Ezért nem jó, ha valaki többet gondol magáról, mint ami. Már a latinok mondották: „Si tacuisses stb."

Ruttkay György.

(Félreértések elkerülése végett csak annyit jegyzünk meg, hogy a Major Úr első nyelvöltögetésére a feleletet nem az ízléstelenül és jogtalanul megtámadott kritikus írta, hanem valaki más, aki — a Major Úr stílusában írva — már régen kritikát írt, mikor még ő zsebkendős nadrágot hordott. És, hogy a Kővári halálában kevesebb része van, mint azoknak, akik a közönség ízlését úgy félrevezetik, mint ő is.")

Ezzel bezárult az újságvita, amely a kassai közönség széles rétegeit megmozgatva, egyszerre más értékelési szempontokat kezdett a kiállításokon hangoztatni. Én Majort még mindig nem ismertem személyesen. Csak néhány hónap múlva a Munkácson rendezett kiállításon, amelynek megnyitóján előadást tartottam, találkoztam vele. Ezen a kiállításon pár régebbi pasztellemmel szerepeltem. Számomra maga a kiállítás semmilyen szempontból sem volt jelentős. Érdekessége csupán a Majorral való személyes találkozás volt. Előadásom elhangzása után hozzám lépett, és körülbelül ezeket mondta:

„Ha tudtam volna, hogy maga ennyire szereti a művészetet, és ilyen komoly tudású, akkor nem írtam volna kassai cikkeimet." Meghatódva nyújtottunk kezet egymásnak. Ezután ott az előadói teremben készített rólam egy remek karikatúrát, amelyet féltve őriztem mindaddig, amíg Kassa kiürítésekor, több saját alkotásommal együtt ottmaradt és elveszett.

Pár évvel ezelőtt olvastam, hogy Major Henrik, magyar származású festőmű-

vész és karikatúrista New Yorkban meghalt. Hosszabb idő óta nyomorgott, mert a színészvilág sztárjairól készített karikatúrái már nem keltettek különösebb hatást és megcsappant iránttuk az érdeklődés.

Kassa különben 1920-ban Szlovákia képzőművészeti központjává fejlődött. Nemcsak a helybeli művészek rendezték egymás után kiállításaikat, hanem budapesti művészek is jelentkeztek műveikkel. Ezekről gyakran én írtam kritikai beszámolót, de — különösen amikor már csak rövid időre jöttem Kassára — mások is foglalkoztak cikkírással. Tekintettel arra, hogy ebben az időben még új volt Kassa közönségének a tárlatlátogatás, fontos szerepet játszott a három magyar nyelvű napilap, amelyek „ügyes propagandával" hívták fel a figyelmet egyes művészek kiállítására. Ezek közül egyet azért iktatok vallomásaim sorába, mert jellemzően rávilágít Kassa akkori kultúréletére:

Cikkem az Esti Újság 1920. június 27-én megjelent számában így szól:

„Mi az oka... annak, hogy a valóban művészi értékkel bíró Fodor képkiállítást aránylag olyan kevesen látogatják? Mindeddig Kassa közönségéről azt tartottuk, hogy műértő és műpártoló. Most pedig, amikor egy európai hírű grafikus munkáival lenne alkalmam megösmerkedni, éppen az ellenkezőről tesz tanúbizonyságot. Olasz vicclapok, a párizsi „Le Rire", a „Faun" kapva-kapnak Fodor László rajzain, sőt legutóbb egy amerikai riportlap szerződtette. Most pedig, amikor közénk jön, amikor telve lelkesedéssel és ambícióval, kiállítást rendez itt Kassán, akkor a mi közönségünk elhanyagolja. Néhány héttel ezelőtt Ungváron mutatkozott be a művész, ahol egy hét alatt mintegy 800-an látogatták tárlatát, itt Kassán ezzel szemben alig volt 300 olyan érdeklődő, aki megtekintette műveit. Ilyen fogadtatás után nincs okunk zúgolódni, ha egyhangú, „unalmas" napjainkat nem siet fölvidítani egy-egy újonnan megjelenő művész. Ha így bánunk el velük, akkor jobb, ha ki-ki beletemetkezve a maga egyszerű, mindennapi billiárd, kártya szórakozásába és a sörivásba, éli egyhangú, szürke életét. Nézze meg reggel az aneroidot, egyék, vegyen osztálysorsjegyet és így éldegélve öregedjék meg... mielőbb. De művészetről ne is próbáljunk még beszélni sem."

A cikk végén a kiállítás zárszavával kapcsolatos művészdélutánról számol be a hírecske.

Nem hiszem, hogy ez a kis „förmedvény" sokat használt volna kiállításlátogatás tekintetében. De kétségtelen, hogy az 1920-ban megindult kassai képzőművészeti élet, később magas szintre emelkedett. Egyre magasabb színvonalú kritikai beszámolók jelentek meg az újságokban és egyre ismertebb prágai és budapesti művészek rendeztek kiállításokat.

Még ugyanebben az évben rendezett művészi bemutatót a Perlott—Gráber házaspár, amelyről ismét én írtam. Tekintettel arra, hogy ez a cikkem, hű képet nyújt akkori felfogásomról, helyesnek tartom, hogy legalább szemelvényeket idézzek belőle:

„Perlott—Gráber képkiállítása.

Minden műalkotás jó, ha az alkotó egyéniség lelkén keresztül visszatükrözi a kort, amelyben született. Mentől intenzívebben, minél erősebben érzi a művész a kort, amelyben él, alkotása annál élvezhetőbb, kifejezőerőben annál gazdagabb lesz. Ez minden művészetre és még a lehető legújabb törekvésekre is vonatkozik, melyeknek értéke éppen ezen korszellemből született voltukban van. Az egyes korok természetesen nem függetleníthetik magukat teljesen a múlttól, de kötelességük, hogy a kapottat tovább fejlesszék, illetve csupán annyit tartsanak meg belőle, amennyire okvetlenül szükségük van. A múltnak újraélése, régi művészeti korok rekonstruálása, oly hiba, amely a leggazdagabb tehetségre is végzetes lehet.

És itt találom a kutató, kísérletező, újat adni akaró Perlottnak tévedését. Ő is a modern festők által annyira dicsőített gótikus korbeli művészek utódának vallja magát, csak az a hiba, hogy a régiek eme tisztelete túltengő benne.

Egy pillantás a három termet betöltő rajzai és festményei fölött, teljesen meggyőzhet minket arról, hogy a művész — valószínűleg jóakarattal —, de téves úton halad. Mert amíg az expresszionisták és kubisták a gótikus kor magába mélyedő, idealisztikus lelkületét vallják magukénak a stílusbeli különbségek utánzása nélkül, addig Perlott iskolázottságánál vagy modorosságára hajló természeténél fogva stiláris külsőségeket vesz át, minden lelki erő és naiv felfogás nélkül, ami pedig a gótikus kor mestereinek fő erőssége és bája. Ez a különleges, manapság már

szokatlan stílus, sokaknak örömet fog okozni, főleg azok között, akik az érdekességre és újszerűségre helyezik a súlyt, teljesen megfeledkezve a művészet magasabb értékeiről. Aki azonban lelki kapcsolatot akar teremteni a festménnyel, azt hidegen fogják hagyni ezek a képek. Ha ugyanis Perlott rajzait nézzük, akkor mindjárt világossá válik ez a keresettség. Mert mit ábrázolnak ezek? Tárgyra nézve régi városok, aktok és tanulmányfejek. A tájak csak kidolgozásban, illetve technikai fogásokban újszerűek, mert különben a legszerényebb és legmegszokottabb utcarészletek az impresszionista szemével nézve, a napfény ragyogásának minél intenzívebb feltüntetni vágyásával. Éppen így kicsinyesednek el a gótikus stílus vonásai a rajzokon és tanulmányfejeken, melyeket a rajzónnak egy szokatlan kézbentartásával éri el a művész a csúcsíves hatásokat. Pedig milyen frissen, milyen impresszionisztikus szemmel fog meg Perlott egy-egy mozdulatot, izomjátékot. Milyen kár azokat az egészséges, meleg, harsányan kacagó színeket, melyek főleg csendéletein szabadulnak meg a modorosságtól, affektált formákba erőszakolni. Milyen kár a régi olasz mesterek modorában dolgozni ott, ahol a legszebb szín, fény és vonalproblémákat a legnagyobb könnyedséggel oldja meg a művész, mint a „Toiletteben".

Kissé enyhébb mértékben, de hasonló hibában tengődnek Gráber Magda festményei és rajzai, melyeknek pedig nem egyike (Golgota) valóban izmos tehetségre vall. Kissé könnyebb felfogásúak és Perlott hatásától is mentesebbek a művésznő pasztelljei, amelyeken őszinte szemmel néz és biztos kézzel rögzíti meg a lelkén átszűrt, gazdag vonalú hangulatait."

Eddig a Kassára jött és egyideig ott tartózkodó művészek tárlataival kapcsolatos írásaimat helyeztem vallomásaim sorába. Ezzel az volt a célom, hogy művészetelméleti tevékenységemről adjak számot. A következőkben az ebben az időben saját műveimből rendezett kiállítás, mások által írt beszámolóit szeretném közölni, mégpedig fokozott hangsúllyal az én műveimről szóló kritikákat.

1920 őszén két eperjesi festőművész ismerősöm arra kért fel, hogy Kassán rendezendő kiállításuk előkészítésében legyek segítségükre. Kérésüknek szívesen tettem eleget, mert tudtam, hogy egyikük, mint hivatásos festő, nehéz anyagi körülmények között él Eperjesen, míg a másik azért nem tud utazgatni, mert törvényszéki jegyzői minősége hivatalához köti. Utóbbi tulajdonképpen nem hivatásszerűen, de annál nagyobb lelkesedéssel foglalkozott a festészettel.

Készségemet azzal viszonozták, hogy meghívtak maguk közé harmadik kiállítónak, bár — amint ez a tárlatról szóló kritikákból kitűnik — az én művészi törekvéseim merőben eltértek az övékétől. Figyelemmel erre, kiállítandó anyagomat úgy válogattam össze, hogy abban régebbi és legújabb műveim együtt szerepeltek.

Végeredményében örültem, hogy végre Kassán is bemutatkozhatom, mint festő, mert eddig kizárólag a budapesti Ma tárlatain szerepeltem.

De szóljanak helyettem az újságok beszámolói, melyeket jó szemű újságírók, tehát nem művészettörténészek írták.

„... minden elfogulatlan szemlélőnek el kell ismernie — írja a Kassai Hírlapban Keller Imre —, hogy úgy dr. Demeter Lénárd és Rákosi Ernő Eperjesről, mint Ruttkay György Kassáról, még csak ígéretek. Annyira ígéretek, hogy például dr. Demeter Lénárd képeit igazán csak néhány hajszál választja el a jóakaratú dilettantizmustól, Ruttkay György pedig önmagát keresi. A modern festőművészet esztétikája elkábította. Nagyszerűsége meghódította. Rálépett arra a lépcsőfokra, amelyről már a forradalmi tüzek látszanak. D nem mer még egy fokkal feljebb lépni, hogy ő maga is lángot fogjon a forradalmi tűztől. Viaskodik önmagával és a kicsiny múltjával. Még nem szokta meg eléggé az alkotásnak új technikáját, a réginek ideológiája azonban még mindig uralkodik rajta.

Amint sorba elnézzük impresszionizmussal kevert expresszionista, futurizmussal felhígított kubista képeit, amint szemünkbe ötlenek az első leckeórákra emlékeztető szárnypróbálgatásai, majd tehetségének izmosodásával kísérleteit a formával, a dekorációval, az absztrakt vonalakkal, kacérkodásait a primitívekkel — szinte átéljük Ruttkayval együtt a keresésnek, a kutatásnak izgalmait, a lázas felhevüléseket, a kétségbeejtő lehangolódásokat, az újabb felbuzdulásokat, majd a tehetetlenségbe való elmerülést, hogy a következő pillanatban az alkotás gyönyöre ittassá tegye. Mert gyönyörűség lehet arra nézve az alkotás, aki minden képében egy-egy problémát akar megoldani. Majd a fényrezgést törekszik szaggatott elő-

adással visszaadni, majd az izzó napsütést lelkén keresztül halvány színekbe fojtja le. Egyik képéből száműzi a naturát, a másikban visszacsalogatja. A „Felvidéki részletében" a valőrök a fontosak, az „Ütközet", a „Láz", a „Teher" stb. képein a szabályos geometriai vonalak akarják gondolatait kifejezésre juttatni.

Ez az! Egyszer érzésére hallgat, máskor tanultságát becsüli többre. Az ifjúság mindentakarásában mindent meg akar csinálni, feledi, hogy erre nincs és nem lehet elég ereje, ezért hamar kifárad. Ennek a kifáradásnak, idő előtt való kidűlésnek némi-nemű jeleit egyik-másik képe máris elárulja. Valóban igen nehéz az embernek egy szájból hideget is, meleget is fújni.

Érezzük, hogy a kritikának volna hivatása rámutatni arra, hogy melyik művészi irányban várható Ruttkaytól a legszebb siker. Eme hivatásunknak azért nem tudunk megfelelni, mert művészi ideáljait, törekvéseit egyik képében sem tudja a középszerűségnél jobban megoldani. Lehet, hogy ennek oka erejének szétforgácsolása, de hogy valamikor szabadon fog tudni származni, arra garancia: tanultsága, feltevése, hogy önmagára, egyéniségére rátalál. Valamikor. Majd később. Ha lehiggad."

Ugyanerről a kiállításról a Kassai Napló kritikusa: Szmrecsányi Anna így ír: „Ruttkay György, a harmadik kiállító, egyelőre még csupa kontraszt és keresés. Minden képén érezzük a fiatalos, izzó türelmetlenséget, amely futva viszi előre, hogy minél előbb találkozhasson egy szimpatikus fiatalemberrel, aki a kész, kiforrott Ruttkay György — izmos tehetségű, invenciózus festő lesz és biztos kezű vonalművész. Most kiállított alkotásainak is megvan már az egyéni timbre-je, azaz: ki tudja fejezni önmagát és csakis önmagát még ott is, ahol idegen, pl. Ripp-Rónai hatások alatt áll, vagy régi konzervatív sablonok nyűge alatt.

Legérdekesebbek a fiatal művész kubista rajzai, amelyek — ha a néző megbirkózott a szokatlanság zavarával, — könnyen, kellemesen percipiálhatók és egész újfajta beidegzések forrásai, áramgyűjtői. Ezek közül ceruzarajzok és részben a „Ma"-ban is megjelentek: Ökör akttal, Az ütközet, A láz, A vívók, A tenger és az Attak című expresszionista-kubista rajzok, amelyeken geometriai formákkal fejezte ki mondanivalóját, valamint a Nyírek és Erdőirtás című, éles fehér-fekete tusrajzok és a Három akt című aquarellje, amelyen rózsaszínű, lila és citromszín árnyalatokban adja a női test plasztikáját. A nem kubista dolgai közül sok eredetiség van elzászi pasztelljei és olajtanulmányaiban, frissek, merészek a liptói tájak, elevenek a kassai pasztellek.

Van egy-két finom témájú ügyes olaszországi aquarellje, pl. a sagradó-harctéri részlet és a sagradoi felrobbantott Isonzó-híd.

Két nagyobb olajfestménye nagyon színes. Egyik a gobelin-szerű, hidegzöld és meleglila Liptói táj; a másik a lilakék Vág-melletti alkonyat."

Viszont az Esti Újságban, — aláírás nélküli cikkben — így méltatják kiállított festményeimet:

Ruttkay György forrongásban levő fiatal művész. Még nincs túl az igazság lázas keresésén, még meghatározott irányt nem tükröznek vissza képei. A fejlődés menete azonban kimutatható, s ez biztató jelenség arra nézve, hogy nem kritika nélkül veti magát egy festői irányra, hanem keres.

Vannak képei, melyek pontos természetszemléleten alapulnak, azonban már ezeken is valami széles felfogás, valami egyéni beérzés tükröződik. Más képein csodálhatjuk a nagy foltokban összevont dekoratívszerűséget. Itt sokban Ripp-Rónai irányának, ha nem is közvetlen hatása látszik. És egy pár rajzával bevonultatja — Kassára először — a kubizmust és futurizmust. A legegyszerűbb mértani formákra leredukált emberi és állati formák meglepő jellegzetességgel fejezik ki a mozgalmasságot, a jellegzetességet. Nem akarnak a forradalmi irányok mellett, vagy ellen pálcát törni, de amit Ruttkay ad ilynemű pár kicsi rajzán, érdekes és gondolkodóba ejthet."

A rám vonatkozó kritikákat azért adtam vissza teljes szövegükkel, mert nagyon tanulságosan jellemzik az 1920-as évi kassai kulturális felfogást, amikor mindhárom cikk elismeréssel, sőt kiemelve méltatja forradalmi szellemű műveimet. Örömmel kell megállapítanom, hogy a közönség tömeges rokonszenve az expresszionista-kubista műveim felé irányult. Idősebb és fiatalabb tárlatlátogatóink, hosszú időt töltöttek kiállított rajzaim előtt, és még azok is, akiknek újszerűségük szokatlanul idegen volt: vitatkoztak, kérdezősködtek az újszerű törekvések lénye-

géről. Sőt megjelent a kiállításon: Dr. Pollák, a kassai múzeum akkori, cseh származású igazgatója is és hosszasan elbeszélgettünk további művészetem irányáról és céljáról. Végtére arra kért, hogy ha lesznek újabb aktivista műveim, hozzam be hozzá a múzeumba, mert venni szeretne belőlük. Kérését rövid pár hónap múlva teljesítettem is.

Ez a — számomra értékes és érdekes — Kassán eltöltött esztendő, egyre jobban megérleltette bennem azt a régi elhatározásomat, hogy amikor, mint abszolvált jogász a budapesti egyetemre megyek szigorlatozni, egyidejűleg a Képzőművészeti Főiskolára is beiratkozom. Most már szüleim sem szóltak tervem ellen, és így 1921 szeptemberében felutazhattam Budapestre.

BUDAPEST, 1921.

A főiskolán Radnai Béla szobrász-tanárnál tettem felvételi vizsgát, mert a még 1918-ban Kassáknak küldött és összetört szobormüvem ideje óta, egyre jobban vonzódtam művészi elgondolásaimnak szobrokban való kifejezése felé. Felvételi vizsgám sikerült és én megkezdtem a főiskola szobrászműtermében a mintázást. De sorsom csakhamar visszairányított a festészethez, mert abban a tanévben jelent meg az a miniszteri rendelet, mely szerint valamennyi elsőéves művésznövendéknek, egy esztendeig — festőművész tanárok vezetése mellett — rajzolniuk kell. Így kerültem Glatz Oszkár festőművész műtermébe, hogy ezzel végérvényesen visszatérjek a festészethez.

Mielőtt a Glatz mesternél töltött idő eseményeiről, legalább pár sorban megemlékeznék, úgy érzem, indokolnom kell abbeli elhatározásomat, hogy sikeres kiállításaim és aktivista múltam ellenére — huszonegy éves koromban — főiskolai növendéknek iratkoztam be.

A kiállításról írt és a művészekkel — magával Kassákkal is — folytatott beszélgetéseim során, egyre világosabbá vált előttem a képzőművészet bármelyik ága útján való kifejezés lényege. Ahhoz — így gondoltam —, hogy maradéktalanul kifejezhessem elképzeléseimet, a való világ minél teljesebb ismerete szükséges. Különben a sablonos formalizmus béklyóiba görnyed a művész. Mivel én csak fiatal gimnazista koromban tanultam Csordák Lajos kassai tájképfestőtől, az ábrázolás készsége nem fejlődhetett ki bennem addig a szintig, amilyenre szükségem volt ahhoz, hogy szabadon fejezzem ki önmagamat.

Glatz mester teljes mértékben kielégítette ilyen irányú igényeimet. A pontos arc- és aktrajzolás megszállottja volt, aki szívesen elgyönyörködött bozontos szakállú portréim meggyőző szénrajz-technikáján és megkímélt attól, hogy a rajzbakra ülve átvegye szénrudamat és belerajzoljon a készülő műbe.

— Maga tud — mondotta — rajzom megtekintése közben — és legfeljebb néhány tónuskülönbségre hívta fel figyelmemet.

Budapesti művésznövendék korszakom ideje alatt tettem le szigorlataimat is, és mire vége lett a főiskolai tanévnek, már „doktor politicae" voltam. Diplomámra — akkor azt hittem — csak szüleim kívánságának teljesítése céljából van szükségem. Az évek múlásával azonban egyre inkább arról kellett meggyőződnöm, hogy alkotói szabadságom maradéktalan biztosítása érdekében, nekem, mint művésznek volt szükségem arra, hogy megélhetésemet függetlenítsem művészi tevékenységemtől. Még ha a mindennapi kenyérkereső robot néha nyűgözőleg hatott is fantáziámra, végeredményében — hosszú művészi pályám során — mindig megalkothattam azt, amit akartam, és sohasem kellett giccselnem a megélhetésért.

BUDAPEST, 1922.

A főiskolai tanév második félévében merész próbálkozásra határoztam el magamat. Az év tavaszán rendezték ugyanis szokásos kiállításukat a Nemzeti Szalonban az egyesületbe tömörült: „Akvarell- és pasztellfestők". Ifjonti merészséggel jelentem meg én is a beküldési napon és beadtam két aktivista ceruza-

rajzomat. Ezek — az előírásoktól eltérően — fekete kartonra kasírozott, keret nélküli, csupán üveg alá helyezett és a négy szélén körülragasztott — tehát „szabálytalan" — grafikák voltak. Pár perces vita után a művek átvételével foglalkozó műtárost sikerült mégis meggyőznöm és elfogadta rajzaimat. Biztosra vettem, hogy kizsürizik azokat. De nem így történt, mert mindkettő „feltűnő helyre akasztva" ott szerepelt a kiállításon. Csak egy újságbeszámoló említette rajzaimat. A Pesti Hírlap 1922. április 16-ki számában a kiállításról szóló kritika végén a következő olvasható:

„Ruttkay György pedig kubista táncosai mellett egy új műfajt mutat be: a körkubizmust, két öklelő női aktot, félholdakból formálva. És ezt „Ütközet"-nek nevezi. (k. k. l.)"

Ezt az értelmetlen mondatot sem akkor, de azóta sem értettem meg. A szóban levő kiállításon — mint említettem — két rajzom: az „Ütközet" és a „Táncosnők" szerepeltek. Talán humorból vagy felületességből keverte össze rajzai tárgyát és formai megoldását „címszintézisbe" a kritika.

KASSA, 1922 NYARA

A nyarat ismét Kassán, szüleimnél töltöttem. De mert őszre hosszabb tanulmányútra: Berlinbe és Münchenbe készültem, két kassai művész társaságában kiállítást rendeztem a múzeumban. G. Lázár Ilona szobrász és Kontuly Béla festő voltak kiállítótársaim. Kontulyhoz még diákkori kapcsolatok fűztek, bár ő — Zathureczky Ede későbbi hegedűművésszel — pár osztállyal alattam járt gimnáziumban.

A kiállítás a Keletszlovákiai Múzeumban, helyesebben annak két, elsőemeleti termében volt. A múzeum állandó képtára céljából épített, tetővilágítású termet az igazgató — dr. Pollák — folyamatos kiállítások rendezésére használta, és ezzel múzeumba szoktatta a város közönségét. Ezt a helyes kultúrpolitikát élveztük mi is, amikor ezekben a termekben szerepelhettünk műveinkkel. Itt említendő, hogy ugyancsak dr. Pollák tette lehetővé, hogy a múzeum egyik földszinti, jól világított, addig kihasználatlan termét a Budapestről Kassára települt Krón Jenő szabadiskolája részére engedte át díjmentes használatra. Nemcsak én, hanem sok neves budapesti és prágai művész töltött itt hasznos órákat „krokizással", mert akt- és fejmodell mindig volt ott a növendékek számára.

Ebben a kulturált környezetben nyílt meg 1922 augusztusában kiállításunk, amelyről megjelent kritikai beszámolók rám vonatkozó részét az alábbiakban közlöm:

A Kassai Újság kritikusa: Dr. Fényes Andor így ír:

„Dr. Ruttkay György, mint kiváló grafikus és fejlődőképes kolorista, mutatkozik be ezen a tárlaton. Legutolsó kiállítása óta nagyot haladt. Biztos célkitűzésű művészegyéniség, ki exakt tudása mellett megőrizte ifjúságának üde hímporát. Rajzainak kitűnő térbeosztása, könnyedsége mellett, markáns kifejezőereje imponál. Vad lovak című tusrajza az első teremben, mozgást és erőt revelál. Tánc és Harc (a budapesti Nemzeti Szalonban is szerepelt két rajzom) ceruzarajza mozaikszerűségével és stilizáltságával egészen különös hatásokat vált ki. Tájképei formában előkelőek, színezésben decensek. Festményei sajátszerűen simák, mindenkor éreztetve a biztoskezű grafikus rajztudását.

Liptói hangulatai a domináns sötétkék tónus dacára nyugodtan és természetesen hatnak. Ősz című tájképe nagy, meleg színfoltjaival Vaszary hatása alatt készült. A II. terem falán elhelyezett, keret nélküli léányarcképe, lilára hangolva bravúrosan old meg egy nehéz színproblémát."

A másik kassai napilap, a Kassai Napló ugyanerről a kiállításról, aláírás nélküli cikkében így ír:

„Ruttkay György nem ismeretlen, mint fiatalabb tagja Kassa piktorainak, már egyszer szép sikert aratott. Nála is erős a fejlődés; mindinkább kifejezésre jut egyénisége, amely a grafika felé hajlik. Ez a grafikai egyéniség sokszor talán károsan befolyásolja a festőt, de ellenállhatatlan erővel viszi keresztül a saját vonalát: a dekoratív hatást. Iránya még ingadozó impresszionista, szecessziós, de mindig tiszta és igaz — az igazságszeretet befolyásolja annyira, hogy az önkritika néha csődöt mond és becsúszik egy-egy motívum, ami zavar. Mindent tekintetbe véve, egy igen erős és fejlődőképes dekoratív tehetség, ura a színeknek,

hat, és mutatni tud, mély értéke mellett közkedvelt [illegible] ilyen őszintén és művészi becsületességgel halad tovább is a pályán, san elérkezik arra a pontra, ahol az evolúció egy határozott megállapodás utat tör és a művész teljes egyénisége bemutatkozik. Plasztikája még keresett, de formaérzéke van. Legszebb képe a Fasor. Felvidék, Ádám és Éva, Tánc és két pasztellkompozíció; itt nem bír teljesen megküzdeni az anyaggal. Grafikai munkái közül, igen stílusos és átgondolt a Tánc, a Lovak és az Útközet."

Bár az erről a kiállításunkról írt kritikák nem olyan elemzőek, mint az első kassai kiállításomról szólók, mégis azt írhatom, hogy valóban egy lépéssel jutottam előre művészpályámon.

Sokat vártam — hosszabb tartózkodással egybekapcsolt berlini és müncheni tanulmányutamtól, hiszen Berlin ebben az időben központja volt az avantgárdista törekvéseknek.

1922. OKTÓBER. ÚTBAN BERLIN FELÉ

Utazásomról azért írok vallomásaimban néhány megjegyzést, mert már ez is élményt jelentett számomra, hiszen olyan országokon vezetett végcélom felé, amelyeket nem ismertem eléggé, illetve még nem utaztam a Budapest—Wien—Berlin útvonalon.

Nem akarom úntatni olvasóimat a nekem akkor újat jelentő hálókocsiban való utazás körülményeinek részletezésével, csak annyit jegyzek itt meg hogy előnyei mellett bizony sok hátránya van ennek is, különösen, ha az ember a hálófülkének csak egyik fekvőhelyét foglalhatja el.

Berlini szállásom, amit egy már régebben Berlinben lakó volt iskolatársam foglalt le számomra, jellegzetesen „bútorozott szoba" volt, mégpedig Berlin külvárosában: az Altmoabiton. Én megszerettem ideiglenes otthonomat, mert derék emberek környezetében, tisztán tartott szobácska volt, és az sem zavart, hogy csak festett padlója és a többemeletes háznak falépcsője utaltak lakói szerény életkörülményeire.

A következőkben naplóm alapján számolok be élményeimről, mert így élettel telibbek a szavak és jobban érzékeltetik az átélt valóságot.

(Folytatjuk.)

Borsod megyei Nyomdaipari Vállalat, Miskolc 1968 — 12 559

Felelős vezető: Szemes István

A képek címei:

Elekes Mária művei:

1. A Gond (tempera). 200 P.
2. Sirályok (tempera). 250 P.
3. Délutáni hangulat (tempera). 200 P.
4. Körmenet (tempera). 180 P.
5. Reggel (tempera). 130 P.
6. Felsőolaszországi falu (tempera). 150 P.
7. Templomrészlet (tempera). 130 P.
8. Angyalvár (tempera). 140 P.
9. Tél a verandáról (tempera). 140 P.
10. Egri táj (tempera). 120 P.
11. Halászok (tempera). 120 P.
12. Vári udvar (tempera). 150 P.
13. Rózsák (pasztell). 100 P.
14. Ciklámen (pasztell). 100 P.
15. Jácint (pasztell). 100 P.
16. Orgona (pasztell). 100 P.
17. Névnapi csokor (pasztell). 100 P.
18. Vihar a Balatonon (pasztell). 100 P.
19. Felhős Balaton (pasztell). 100 P.
20. Falu télen (pasztell). 80 P.
21. Kikötő (tussrajz). 60 P.
22. Olasz falu (tussrajz). 60 P.
23. Tenger mellett (tussrajz). 50 P.

Hajdu Béla művei:

1. Mocsárvirág.
2. Idegen.
3. Tizenhat esztendő.
4. Magas méltóság.
5. Félakt.
6. A legelső szerelem.
7. Nők a fürdőben.
8. Sekszpir-figura.
9. Sebzett párduc.
10. Partravetett.
11. Rekorder.
12. Megfáradottak.
13. Ölelkező vonalak.
14. Egy ember az utcán.
15. Misztérium.
16. Akt vázával.
17. Ájtatosság.
18. Boxoló.
19. Álomerdő.
20. Zsuzsi szolgálni megy.

Ruttkay György K

R. Nyiry Lily művei:

1. Szomjuság (halványsárga). 60 P.
2. Görlök (világoszöld). 50 P.
3. Táncosnő (fehér). 50 P.
4. Séta (világoskék). 50 P.
5. Muszlinruhás nő (szinezett). 50 P.
6. Éva (világoszöld). 30 P.
7. Tenniszező (sárga). 20 P.
8. Szélben (vörös). 40 P.
9. Bánat (csontszinü). 30 P.
10. Szent György (sötétzöld). 60 P.
11. Kofa (rózsaszin). 50 P.
12. Anya (sötétzöld). 50 P.
13. Mária (szinezett relief). 35 P.
14. Vénus születése (szin. relief). 25 P.

Dr. Ruttkay György művei:

1. Halász (világoskék). 80 P.
2. Pap (barna). 20 P.
3. Szolgalegény (sárga). 35 P.
4. Pacsirtaszó (sötétzöld). 30 P.
5. Ugrató lovas (világoszöld). 60 P.
6. Kaszáló (sötétzöld). 50 P.
7. Tangó (sötétkék). 60 P.
8. Favágó (világoskék). 40 P.
9. Golyózó (rózsaszin). 40 P.
10. Toldi (vörös). 50 P.
11. Dinnyés (sötétzöld). 60 P.
12. Harmonikázó (halványsárga). 50 P.
13. Honfoglalás (szines relief). 30 P.

SZÉPMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁSOK

BUDAPEST, IV., MÁRIA VALÉRIA UCCA 8
TELEFONSZÁM: 82—1—22

ELEKES MÁRIA
HAJDU BÉLA

FESTŐMŰVÉSZEK

ÉS

Dr. RUTTKAY GYÖRGY
R. NYIRY LILI

SZOBRÁSZMŰVÉSZEK

GYŰJTEMÉNYES KIÁLLÍTÁSA

A SZÉPMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁSOK HELYISÉGEIBEN

NYITVA:
1935 ÁRR. 7-TŐL ÁPR. 17-IG
NAPONTA 9 ÉS 6 ÓRA KÖZÖTT
ÜNNEPNAP DÉLUTÁN 2 ÓRÁIG

Europa rt., Budapest.

„FIGYELŐ"
UJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest. XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon 220-682
FELVIDÉKI UJSÁG (Kassa)
Lap: 1943 SZEP. 15.
Megjelent:

Ruttkay György festő

Felvidéki képzőművészek miskolci kiállitása

30

Miskolc, szeptember 15.

A Miskolci Magyar Élet irja: Rendkivül érdekes művészi élményben lesz része Miskolc város müszerető és művészetet értékelő közönségének. Tizenöt felvidéki és kárpátaljai festőművész és szobrász rendezi meg közös kiállitását Miskolcon a Hámosy-szalon termében, szeptember 19-én, vasárnap.

Különleges jelentősége ennek a kiállitásnak, hogy a Felvidék és Kárpátalja képzőművészei először jelentkeznek Miskolcon ilyen kollektiv módon s a miskolci közönségnek módjában lesz megismerkedni nemcsak határozottan nagyvonalu művészetükkel, de szemlélője lehet annak a hatásnak is, amelyet a huszéves megszállás ezeknek a területeknek a magyar művészi életre gyakorolt.

A résztvevő művészek közül többen már országos hirnévnek örvendenek, mert a budapesti képzőművészeti tárlatokon nagy sikerrel szerepeltek.

A megnyitó ünnepélyes keretek közt játszódik le. Ruttkay György dr. kassai városi tanácsnok, a Felvidék művészetének kitünő szakértője mond bevezető előadást, majd végigvezeti a közönséget a kiállitáson és részletes magyarázatot füz az egyes művészek kiállitott alkotásaihoz. Ruttkay dr. városi tanácsnok előadása élesen fog rávilágitani a különféle művészeti irányokra is, mert a kiállitáson együtt szerepelnek a legkonzervativabb irányoktól a legmodernebbekig valamennyien a ma uralkodó stilusok képviselői.

A kiállitáson a következő művészek fognak szerepelni: Kassáról: Collinászy György. Feld Lajos, Jakobi Gyula, Löfler Béla, Oravecz Imre, Ruttkay Györgyné és Ruttkay György dr. Ungvárról: Erdélyi Béla és Kocka András. Munkácsról: Beregi S. és Kelemen József. Komáromból: Harmos Károly és Nagy Márton. Rimaszombatból: Mátrai Makovics Jenő. Losoncról: Cseh Lajos, Gerő Gusztáv és Gyurkovics Ferenc, valamint Körmöcbányáról: Hermély Viktor.

A készülő kiállitással kapcsolatban Tyukodi Császár József a miskolci Magyar Jövőben a következhező beharangozó méltatást irta:

„A háboru fegyverzajában is fest a festő és alkot a szobrász. A kultura és az élet titkos vonása és ereje, hogy a küzdelem és az épités a haladásnak ellentétes, de eleven mozgatója. A mindennapi élet felszinét akárhogy bodrozzák is fel a politikai gondok s bármilyen véráldozatot is kelljen hozni a nemzetnek a szabadságáért, a művészetről még a halál kapujában sem lehet megfeledkezni.

A rendkivüli viszonyok ellenére is a felvidéki és kárpátaljai művészek miskolci kiállitása a tájkultura jegyében zajlik le. A tájkultura fogalma sok ember előtt egy helyben topogó üzletes szagu jelszónak s esetleg a vidékre szakadt akarnokok lázadó találmányának tünik fel. Pedig a tájkultura mint az egyetemes magyar kultura mozaik része, már mint mozaik is megérdemli a táj területén lakók és a táj vonzásába tartozók részéről a komoly figyelmet. Talán ez a gondolat vezette a Hámosy Képszalon vezetőségét, amikor anyagi áldozatot és fáradságot sem kimélve, kivánja bemutatni Kassától kezdve egész Körmöcbányáig elszórtan lakó és a különböző művelődési központokban dolgozó művészek munkáit. Talán — és remélve — a Felvidéki és Kárpátalja Képzőművészek műveinek együttes szemlélete a miskolci közönség lelkében olyan mély hullámzást idéz elő, hogy esetleg feltámadt kulturszomjuságában még a helybeli művészek műveinek a megszerzésére is kedvet kap".

hirterjesztők, akik a suttogó propaganda bomlasztó eszközeivel zavarkeltésre törekszenek, azonban a mi sorainkat nem lehet ilyen eszközökkel sem megzavarni. Magyarok vagyunk és férfiak, nem ijedünk meg a magunk árnyékától.

Minden veszéllyel szembe tudunk nézni, egyetértésben, bizalommal és a nemzetiségekkel való békés együttélésben épitsük a jövőt. Bizalommal nézünk a jövő elé, magyarságunk és nemzeti hadseregünk elég arra, hogy sorsunkat mindenképpen biztositsa.

London szerint német erősitések érkeztek kánra

és számos uj üteget épitettek be.

Zágráb, szeptember 15. A zágrábi lapok hosszú tudósitásokban számolnak be a német és horvát csapatok sibeniki és dubrovniki bevonulásáról. Zágrábtól délre a Fiume felé előnyomuló horvát csapatok heves harcban állanak a likakrbavai hegyekben rejtőzködő orvlövészekkel.

FELVIDÉK

Izgalmas drámai ré Mussolini kiszabadi

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 81.
Telefon: 337-748, 340-726
1984 AUG 12
PEST MEGYEI HÍRLAP

Ruttkay György szobrok-festő-grafikusművész (1898-1974).

PEST MEGYEI Hírlap 1984. A

1021

Ruttkay György életműve

Reneszánsz művészegyéniség

Aragon mondta Zolával kapcsolatban: *„Folytatjuk életművét ott, ahol ő abbahagyta"*. Ez a teremtő folytonosság törvénye a magyar képzőművészetnek is. Ha festészetünk legújabb fejlődésmenetét vizsgáljuk, kitűnik, hogy a megújulás három szálon összegződött. Munkácsy örökségét szélesítette *Tornyai János*, a vásárhelyi műhely, az alföldi festészet. Nagybánya a müncheni finom naturalizmuson nevelkedett. A párizsi eszményeken érlelődő *Nyolcak* következő állomása lett a magyar aktivizmus az első világháború esztendeiben, immár nemcsak a stílus finomításának szándékával, hanem az életjobbító forradalom igényével is. Ennek az irányzatnak lett irodalmi, képzőművészeti és eszmei vezetője *Kassák Lajos* egyik új festője: *Ruttkay György.*

Egyszemélyes műfaj

Vágsellyén született 1898-ban. Édesapja neves jogász. A lipóti táj — ahol élt —, segítette látásmódjának fejlődését. Első rajzai még az 1919-es évekből e vidéken készültek. *A dombok, a hegyek, a patakok voltak az ő első személytelen tanítói.* Kassán végezte gimnáziumi tanulmányait, első rajztanára *Csordák Lajos.*

Hadi érettségit tesz. Az olasz frontra kerül 1917-ben, ahol tífuszt kap.

Ruttkay György egyszemélyes műfaj képírásunk történetében, tehetsége és sorsa jóvoltából. A háború befejeződik, a Tanácsköztársaság elbukik, s a béke ellenforradalommal érkezik. Megszűnik Kassák közelsége, támogatása és iránymutatása. Ruttkay egyszerre végez műszaki stúdiumokat és képzőművészeti tanulmányokat *Radnai Bélánál* és *Glatz Oszkárnál*. És a család kívánságára jogi diplomát is szerez. Ettől kezdve kettős életet él. Hétköznapjait a szikszói, gönci, miskolci, kassai, szegedi joggyakorlat határozza meg. Szabad idejében azonban hivatásának él.

Tatlin hatása

Magára utalva, de annál erőteljesebben küzd meg a festői kifejezés értékrendjéért. Berlinbe utazik, megnézi az első szovjet-orosz kiállítást, nagy hatással van rá *Tatlin.* Alkotásainak gyöngyszemei közé tartozik a *Tél* című kompozíció, a *Dante-sorozat*, az Ady költészetét értelmező *Hadak útja* sorozat. A 30-as években festett miskolci, szikszói, lovranai képek alliterálnak Egry Légiességével. Lelkületük találkozik, a téma eltér, hiszen Ruttkay tutajosokat, csákányosokat, disznóölést, napraforgókat, ródlizókat, lovranai házakat, sótinyi utcákat és szegedi pinceajtókat fest.

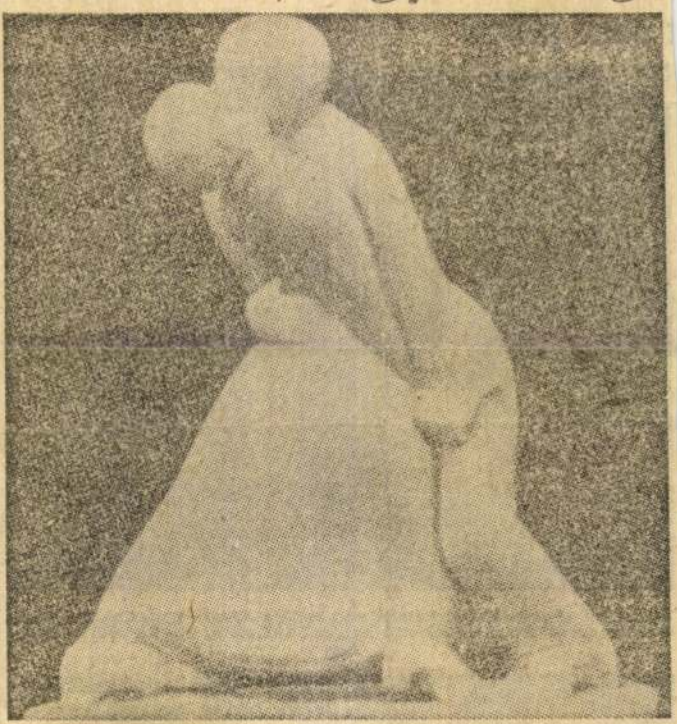

Ruttkay György: Tánc

Őrizve újított

Ruttkay György indulása a magyar aktivizmus egyik változata. Őrizve újított, *a szecesszió, a realizmus és a magyar avantgarde törekvéseit egyeztette és egyenlítette ki műveinek összetett harmóniarendszerében.* Ez jellemzi szobrait is. Lendülete, hajlékony vonalvezetése *Teutsch János* társává avatja. Kérdezhetnénk: szükség volt-e a sok Ruttkay-elágazásra? Arra, hogy nemcsak *Dante világát* kísérte színes rajzokkal, nemcsak balatoni sorozata ismert, hanem írásai, könyvei, tanulmányai, amelyek Kassán, Miskolcon jelentek meg jogról, képzőművészetről. Sőt, több fontos dokumentuma, naplója vár kiadatásra, leveleiről nem is beszélve, melyek közül különösen a Kassákkal folytatott eszmecsere izgalmas és érdekfeszítő olvasmány.

Reneszánsz, egyéniség volt. Minden érdekelte, nemcsak a befogadás, hanem a kifejezés szintjén is. Így lett grafikus, szobrász, festő, jogász és író egyszemélyben. Ruttkay György 1974-ben hunyt el, de művészetét, melyet Móricz is nagyra becsült, az 1918-as emlékezetes MA-kiállítástól kezdve, számos hazai és külföldi tárlaton mutatták be.

Losonci Miklós

hon, a munka

gy élet alapozódott

sem pihen

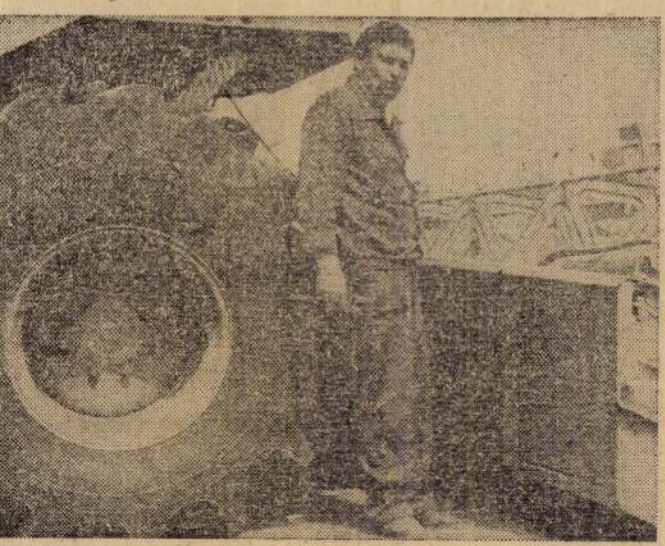

Tapasztalt gépész, kezdő kombájnos. Balázs Antal és masinája a Claas Dominátor az aratás utáni első napon feltehetőleg együtt örül a siker-nek

mekeim tudnának beszélni, de lehet benne valami.

— Folytatja-e valaki a maga mesterségét?

— A tizenkilenc éves fiam karosszérialakatos, a 16 éves lányom textilipari szakközépiskolába jár. Szóval, a mezőgazdaság számára nem neveltem utánpótlást. Egyébiránt jellem dolgában, jó követőknek bizonyulnak.

— Mi okozta életében eddig a legnagyobb örömet?

— A fiam születése, s aztán, amikor felépült a házam, s egy esős nap, a saját tetőnk alól nézegethettem ki a biatorbágyi dombok irányába...

★

— Örülünk az esőnek. Nézze csak, hogy felüdült a kukorica, mutatja az embermagasságú tengerit egy félórával később *Nagy István* elnökhelyettes, akivel búcsúzásként a pátyi határt mustrálgatjuk. Igaz, vannak gyengébb tábláink is, de ez csak töredéke az egésznek. Jól mutat a napraforgó is — jegyzi meg a szomszédos dűlőben a szirmukat lassan elszóró, súlyos tányérú növényeket szemlélgetve. Lesz dolguk itt is a kombájnosoknak — mondja, akiket felemlítve Balázs Antalra terelődik a szó.

— Kiváló ember, több is elkelne az ilyenekből. Nem volt könnyű élete, ha jól tudom, Marosvásárhely környékéről került ide a háború után. Apja lábon hajtotta át a juhokat, anyja később a birkagyapjúból font, szőtt. Állítólag nagyon szép dolgokat,

Közúti balesetek

Az úthálózat fejlesztése, a forgalomszervezés és a balesetmegelőzési munka eredményeként 1971—1982. között évről évre csökkent a személyi sérüléssel járó közúti balesetek száma, *tavaly azonban megtört ez a csökkenő tendencia*: a lakott területeken 2,3, a településeken kívüli útszakaszokon 5,2 százalékkal több baleset történt, mint egy évvel korábban — állapítható meg a KSH most megjelent kiadványából. Az okok között a *leggyakoribb a járművek összeütközése, borulása*, s ezt legtöbbször — akárcsak a korábbi években — a járművezetők szabálytalan, gondtalan magatartása idézi elő. Elgondolkodtató, hogy a figyelmetlenségből balesetet okozó járművezetőknek *mintegy 30 százaléka 24 éven aluli.*

A gyalogosok — a korábbi évekhez képest — valamelyest fegyelmezettebben közlekednek: bár tavaly még mindig az összes baleset 16 százalékában ők voltak a hibásak, s csaknem 3 ezer balesetet idéztek elő. A balesetet okozó gyalogosok legtöbbször vigyázatlanul, hirtelen lépnek le az úttestre, illetve tilos jelzésnél kelnek át a járművek között.

Évről évre nagyobb szerepet játszik a balesetek létrejöttében az *alkohol*. Az elmúlt évben 3716 baleset okozója volt ittas, 8,2 százalékkal több, mint az előző évben. Ez azt jelenti, hogy minden ötödik balesetnél *társtettes* volt az alkohol. A fogatolt járművek hajtói közül minden második, a kerékpárosoknál és a segédmotorosok közül minden harmadik, a motorkerékpárosok közül pedig minden negyedik ittasan vezette járművét a baleset időpontjában. A statisztikai adatok tanúsága szerint az országban jól elhatárolhatók azok a területek, ahol az italozás miatt az átlagosnál jóval több baleset történik. Nógrád és Szabolcs-Szatmár megyében például minden harmadik, Budapesten minden tizedik balesetnek oka volt a járművezető ittassága. A közúti ellenőrzések során *évente csaknem négyszázezer alkoholszonda vizsgálatot végeznek*, s minden évben nagyobb arányban mutat ki a szonda alkoholos befolyásoltságot, tavaly például több mint 52 ezer esetben. A szondázás során ittasnak talált gépjárművezetők

RUTTKAY GYÖRGY

Nógrád 1979. január 26.

Ruttkay György emlékkiállítása

Nagy hangolás volt a magyar századforduló. Képzőművészetünk egyetemes tájékozódásának egyik eszköze a Párizs-iránytű, amely a Nyolcak mozgalma után az aktivizmus Kassák Lajos vezette pillanatához érkezett 1918-ban. Az aktivizmus azzal teljesítette történelmi-társadalmi feladatát, hogy az akkor legkorszerűbbnek számító futurista-kubista elemekkel értelmezte a haladást. E kör egyik tagja volt *Ruttkay György.*

1898-ban született Vágsellyén. Az 1910-es években posztimpresszionista tájak jelentették a pályakezdést, utána a háború következett. Bevonult, és a Tirolból küldött *„Útközet"*, amely expresszív és kubista elemeket tartalmazott, megjelent a Kassák szerkesztette *Ma* 1919-es évfolyamában. Felhasználta Picasso és Boccioni eszközeit, de azt önállóan csatolta saját látomásaihoz, egy erőteljes rajzi racionalizmus és a komponálás légies finomságának jegyében. Az aktivizmus nagy pillanata a Tanácsköztársaság bukásával lezárult; módosultak az életművek. Kmetty szelíd kubizmusa, Kassák nonfiguratív elképzelései, Bortnyik Bauhaus-eszményei differenciálták az eredetileg is laza formai egységet. Ruttkay György a perifériára került, *magányosan* tájékozódott.

Jogász lett — és festő maradt. Kassára, később Miskolcra költözött; közösen állította ki műveit feleségének, *Nyiry Lilinek* szobraival Debrecenben és Miskolcon. Megfordult Itáliában és Németországban, szemléleti gyarapodásáról *„Egy aktivista festő vallomásai"* címmel számolt be; új eszményképe Franz Marc. Érlelt alapossággal építette szimultánná ötvöződő, de karakteresnek őrzött stílusát, mely a harmincas években neoszecessziós, majd keleti elemekkel bővült.

A hollóházi kerámia érintésében mintázott rendkívül hajlékony, finom kis szobrokat táncolókról, tutajosról, és szinte a zenei vonalvezetés árnyaltságával rajzolta meg 1963-ban Dante-sorozatát. Igen fontosak azok a festői jellemrajzai, melyeket bányászokról, csordásról, bakterről készített — légies, szinte tér nélküli gömbkubizmusa tömeggé kovácsolódott figurákat, gépeket, kerekes kutat, biliárdozókat ábrázolt. Talán egyik legszebb és mindenképpen maradandó műve a *„Tél"* — szinte japánosan törékeny, leheletfinom hálózata rendkívül szuggesztív.

Jogtörténeti könyveket írt, de festői életműve maradt fenn igazán. Különösen akkor, ha a miskolci *Nehézipari Egyetemen* rendezett emlékkiállítását Budapesten, a Nemzeti Galéria keretei között ismételjük meg hamarosan, azon alkotások fontos kiegészítésével, melyek kassai, szegedi, miskolci, debreceni és budapesti gyűjteményekben rejtőznek. Amit létrehozott Ruttkay György: *érték.* Rajtunk múlik, hogy közkincs legyen.

Losonci Miklós

...lesz magasabb a tava-
...yinál. A csere keretében
az NDK-ból a többi kö-

tanácskozása
ittműködésről

képviselői vettek részt. Az MSZMP küldöttségének vezetője *Kornidesz Mihály*, a Központi Bizottság osztályvezetője volt.

A küldöttségek vezetőit fogadta *Kurt Hager*, az NSZEP Politikai Bizottságának tagja, a Központi Bizottság titkára.

mezjátszókat, rádiókészülékeket, háztartási cikkeket, tapétákat, játék- és sportcikkeket importálunk, s különböző textíliákat, szeszes italokat, háztartási cikkeket és más termékeket szállítunk.

A forgalom bővüléséről a jegyzőkönyvet Budapesten *Selmeci Lajosné* belkereskedelmi miniszterhelyettes és *dr. Werner Jurich*, az NDK kereskedelem- és ellátásügyi miniszterhelyettes írta alá.

dőt, aztán tízre, végül — 1977 őszén — már negyvenöt—ötven percre.

De attól nem volt tovább. S az orvosok csak hümmögtek. Végül bevallották: tulajdonképpen szerencsés volt. Mert akár meg is vakulhatott volna.

Ekkor már háromnegyed éve nem volt igazgatója a vállalatnak. Dr. Marton János felismerte: kegyetlen helyzetbe került Miatta nem tud mozdulni az a gyár, amelynek haladására felette az életét.

totta a textiliparunkat, dr. Marton János viszont — *a világszínvonalhoz, s a tennivalókat is.*

Ahogy a jogászok mondanák, dr. Marton János de jure nyugdíjas. De facto viszont...

Hogy találkoztunk, előző nap Pesten járt (a Győr-Sopron megyei képviselőcsoport elnöke), aznap délelőtt Kapuvárott volt dolga, délután pedig a Rábatext igazgatói szobájába várták.

Vass Zoltán, a gyár új

Tíz esztendővel ezelőtt a világpiacon a *Chemolimpexet* elsősorban mint importőrt ismerték. Bár forgalmuk kétharmadát ma is a behozatal adja, már *öt világrész 89 országába* szállítják a hazai vegyipar termékeit — mondta *Horváth Ede*, a legnagyobb hazai külkereskedelmi vállalat vezérigazgatója a csütörtöki tájékoztatón.

Öt év alatt több mint három és félszeresére növekedett a vállalat kivitele. Ebben nagy szerepe van annak, hogy bővültek a hazai vegyipari beruházások, számos nagyüzem korszerűsítése fejeződött be, és ezzel *megnövekedtek az exportárualapok is.*

Az 1979-es esztendő feladatairól szólva a vezérigazgató elmondotta, hogy az ármunka, a *gazdaságosság* kérdése kerül a középpontba. Mindinkább az *értékesebb, magasabb áron eladható, jó minőségű cikkek exportját* kívánja növelni a vállalat, a hazai vegyipar jó hírét veszélyeztető termékek kivitelének visszaszorítása mellett.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-749, 340-726

DÉLI HÍRLAP
1970 DEC 15

Ruttkay György festő- és szobrászművész

1021

* December 22-ig látható az egyetem új főépületének második emeleti üvegtermében Ruttkay György emlékkiállítása. A művész, aki most lenne nyolcvanéves, életének utolsó évtizedében Miskolcon alkotott. Festő, szobrász, író, jogász, tanár volt. Miskolcon 1949-ben rendeztek utoljára kiállítást műveiből. A mostani festményei, cikkei, Kassák Lajos hozzá írt levele, rajzai reprezentálják a magyarországi aktivizmus egyik úttörőjének munkásságát.

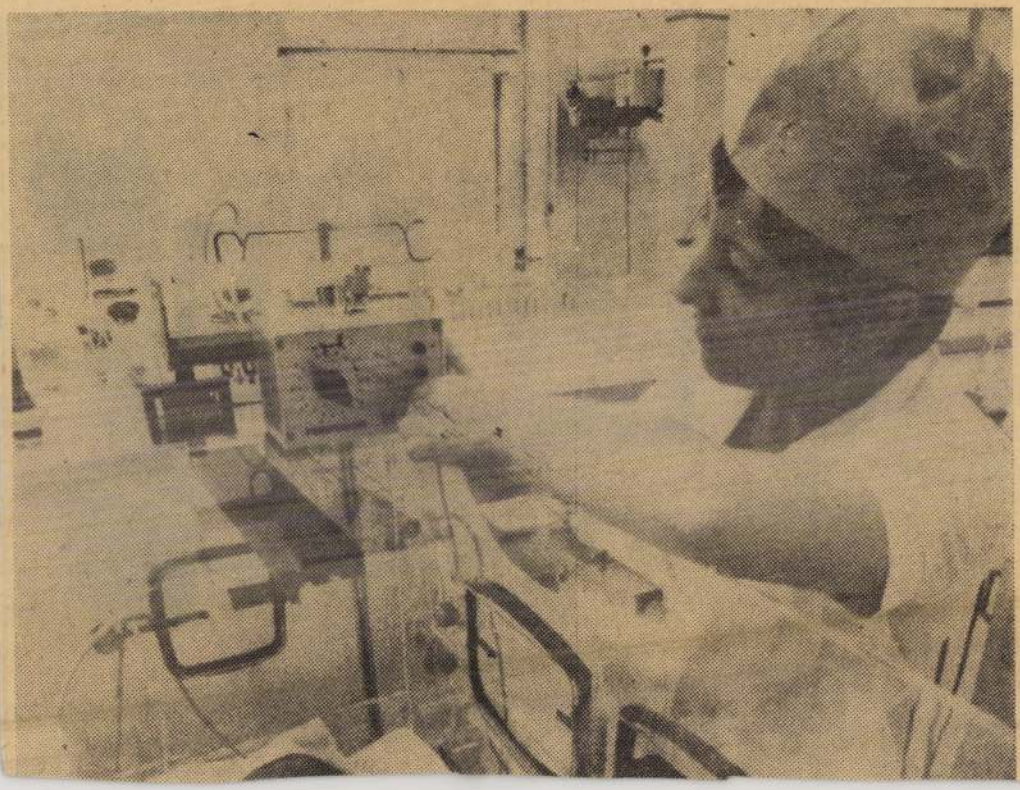

Nemzeti Szalon 1940, márc.
Felvidéki kiáll. kat.

Előszó.

Amikor 1938. év november 2-án a magyar Felvidék hazatérésének húszéves álma beteljesedett, a visszacsatolt területen élt művészek, a tények ihlető hatása alatt, nyomban észrevették azokat a feladatokat, amelyeknek megoldására egyedül ők hivatottak. Tudták és vallották, hogy a területi összekapcsolást nyomon kell követnie a hosszú évtizedeken át különváltan élt emberek lelki egymásratalálásának, amelynek előkészítésében elsősorban a művészeknek jut szerep. Érezték, hogy húsz kálváriás esztendejük tanulságait, szellemi életünk új arculatának kialakításánál, okulásra kell felajánlaniok, hogy hazatérésük ne csak számban és erőben gazdagítsa a magyar szellem harcosait, hanem lényegében formálja azt át a változott viszonyoknak megfelelően.

Mielőtt azonban együttes munkára hívnák a trianoni Magyarország művészeit, úgy érzik: alkotásaik bemutatásával kell hitelt érdemlően bebizonyítani azt, hogy egymástól távol, gyakran apró, eldugott falvakban élve, idegen nép ellenséges szellemétől béklyózottan is lehet kifejezni a művészi szépet, formában, színben és vonalban érzékeltetni az emberi lelket.

Ez a kiállítás hittétel a fiatalabb nemzedék elhivatottsága, a háború előtti korszakok stílusfejlődését tovább folytató idősebb korosztályú művészek alkotásainak értékelése és a nagy cél felé hatalmas lendülettel törő legifjabbak akarásának időszerűsége mellett. Igazolja, hogy van építő, néma forradalom, »pénz és taps nélküli« idealizmus, létjogosult, sőt szükséges a művészetek decentralizálása, mert ezek teszik majd lehetővé, hogy az ország társadalmának legszélesebb rétegeiben gyökeret verjen a művészi szép szeretete és tömegek tudjanak hinni a szép

látásától megittasult lélek nemességében: a fenkölt szellem által vezérelt emberi cselekedetek nyomán támadó földi boldogságban.

Ha ezeknek az eszményeknek átérzéséhez egy napsugárfényben szinjátszó harmatcseppel járult csak hozzá ez a kiállítás, akkor a hazatért, itt még ismeretlen nevű képzőművészek teljesítették azt a kötelességüket, megoldották azt a feladatukat, amelyért érdemes volt húsz évig szenvedve, reménytelenül küzdeniük a szellem láthatatlan fegyverével; amiért érdemes élni és alkotni ezen a még mindig csonka magyar földön.

Kassa, 1940. évi március hava.

Dr. Ruttkay György
a K. T. K. Sz. elnöke.

Ruttkay György dr

Ruttkay György tárlata – a Falk Miksa utcai MissionArt galériában nyílt meg és március 8-áig látogatható Ruttkay György Rajzok és akvarellek című kiállítása. Ruttkay (1898–1975) fiatalon csatlakozott Kassák Lajos köréhez, a húszas években Berlinben, majd Itáliában élt, később „civil" pályára lépett, és jogakadémiai tanár lett Miskolcon. *(MH)*

2003. márc. 3. (hét)
Magyar Hírlap p. 15

...Ft, azaz .....

.....
témafelelős

zéről hitelesített számla másolatok egyidejű csatolása

zeget, ha a Kedvezményezettnek ÁFA levonási joga
k, dologi kiadások, beszerzések nettó értékeihez

33.

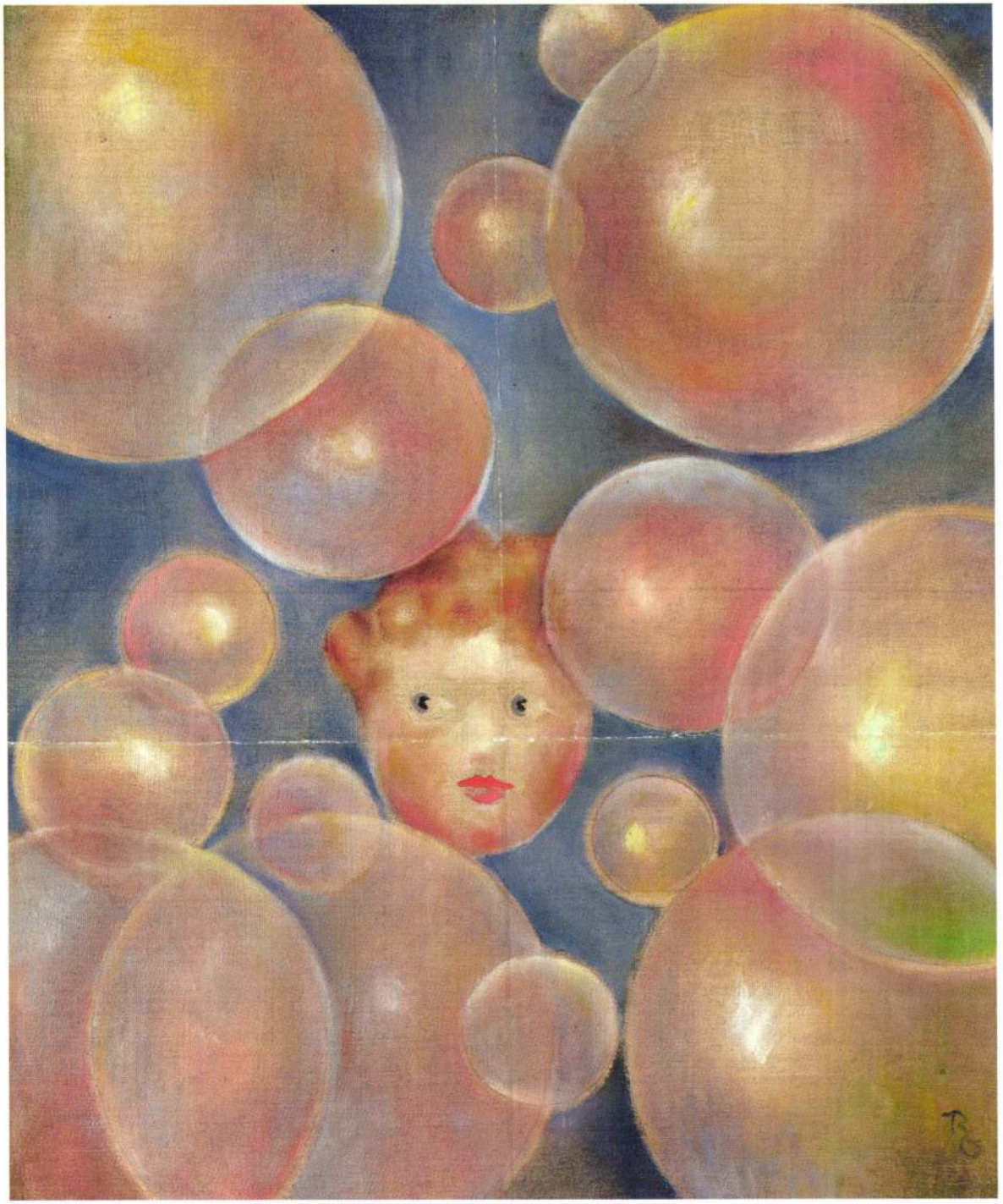

33. ▲
Ruttkay György (1898-1975)

Szappanbuborékok
Olaj, vászon 56x47 cm
Jelezve jobbra lent: RG.
Kikiáltási ár: 400.000 Ft

RUTTKAY GYÖRGY

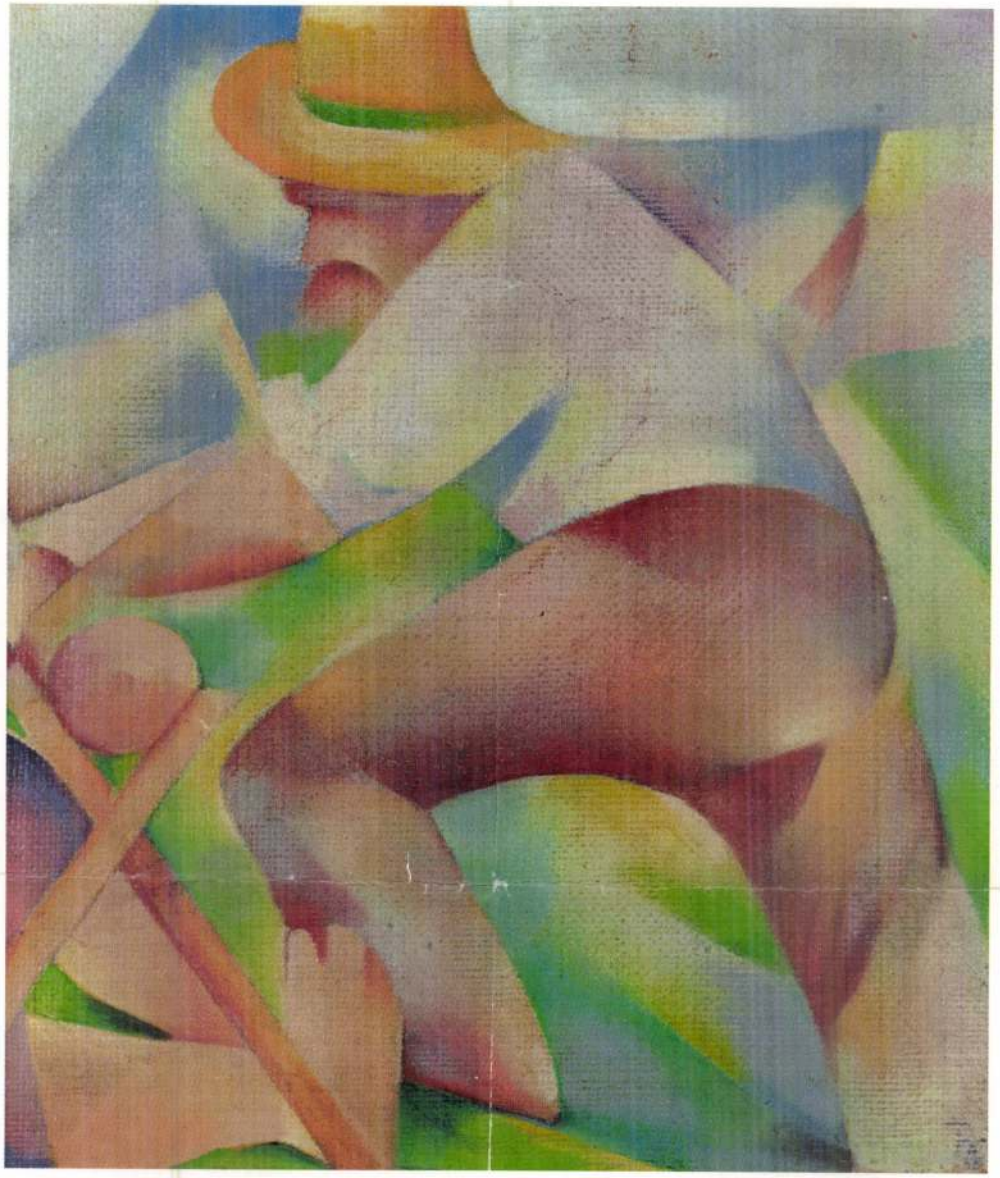

32.

Ruttkay György (1898-1975)

A Kassán és Miskolcon élő Ruttkay György párhuzamosan gyakorolta jogi és festői pályáját. Ez idáig kevés figyelemre méltatott, de felfedezésre érdemes festői életműve változatos művészi hatások feltérképezésére kínál lehetőséget.

Az olasz fronton készített első rajzai felkeltették Kassák Lajos figyelmét. Leveleiben adott kritikai útmutatása döntően befolyásolta a pályakezdő festő szemléletét. 1918-ban a MA III. demonstratív kiállításán 3 akvarellel szerepelt, egy nonfiguratív tusrajzát szintén a MA közölte. A német expresszionisták, Macke és Franz Marc művészetével Münchenben találkozott. Hazatérve a jogi tanulmányok folytatása mellett Glatz Oszkárnál festészetet, Radnai Bélánál mintázást tanult. 1922-ben műveit a Nemzeti Szalonban mutatták be. Ez év októberében Berlinben a Sturm kiállításán a legfrissebb avantgarde törekvésekkel került kapcsolatba. Kandinszkij és Tatlin mellett különösen Archipenko munkái ragadták meg. A 30-as évektől, feleségével, Nyíri Lili szobrászművésszel közösen állították ki Miskolcon, Debrecenben, Kassán. Ruttkay György műveit római, prágai, londoni, milánói és müncheni tárlatokon is bemutatta.

A magyar aktivizmus légkörében Uitz, Moholy Nagy, Mattis-Teutsch és Bortnyik voltak a társai. A nonfiguratív kiindulópont után finom rajzkészsége expresszív és kubista kifejezésben találtak új formákra. Képi világában megőrizte a Kassák-körben tanult szigorú kompozíciós rendet, az aktivista kezdetektől való eltávolodás poétikusabb irányba terelte. Az ezoterikus képzeteket nem nélkülöző lebegő fénybuborékok grafikai műveiben, a Dante- és Madách-illusztrációk lapjain körmotívumokként térnek vissza a 60-as években.

G.J.

RUTTKAY György festő

György Ruttkay
(1898 Vágsellye - 1974 Miskolc)

Zeichenstudien in Kaschau. Militärdienst. Tritt **1918/19** in Verbindung mit Kassák. „Ma" reproduziert seine Werke, nimmt an der „Ma"-Gruppenausstellung teil. Abstrakte Tuschzeichnungen und stark abstrahierte Figurenkompositionen beeinflußt von Marc und Macke. **1920** Kaschau.

1921 Studium an der Hochschule für Bildende Kunst in Budapest bei Radnai und Glatz. **1922** Reisen nach Berlin, München. Malt stark stilisierte Aquarelle. **1923** Rückkehr nach Ungarn. **1926-39** in der Umgebung von Kaschau tätig. Ab **1945** in Miskolc. **1949-50** Professur in Szeged.

Literatur:

György Ruttkay. Egy aktivista festö vallomósai. (Manuskript)
Ungarische Avantgarde 1909-1930. Ausstellungskatalog. Galleria del Levante. München 1972
Miklós Losonczi. Egy elfelejtett életmü. Ruttkay György pályaképe. In: Müvészettörténeti Értesítö. 26.2.1977, S.169-176

szerepelt a
Wille zu Form
c. Ziállitason.
Bécsben, 1993
kat.

ALAY LAJOS
RAJZAI

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1978 DEC 12

PEST MEGYEI HÍRLAP

Ruttkay György festőművész

KIÁLLÍTÓTERMEKBEN

1021 Aktivista hagyaték és cserépgrafika

Lovonci Miklós:

PEST MEGYEI IFJÚ ALKOTÓK — REMSEY ILMA TÁRLATA RÁCKEVÉN

Ruttkay György emlékkiállítása a miskolci Nehézipari Egyetem üvegtermében december 22-ig várja látogatóit, ugyaneddig tekinthető meg Remsey Ilma tárlata a ráckevei Ady Gimnáziumban. Az Alkotó Ifjúság pályázatra beérkezett műveket a budapesti József Attila Gimnáziumban nézhetik meg az érdeklődők december 15-ig.

Egy irányzat nagy pillanata

Emlékezünk az őszirózsás forradalomra, de azokra a művészeti áramlatokra is, melyek érlelték és kísérték a társadalmi progressziót. Az aktivizmus viharos gyorsaságú születése után, tartama az 1918—1919-es megújulásra korlátozódik. Irányítója *Kassák Lajos*, és egyik, maradandó festői értéket felvonultató tagja *Ruttkay György* volt. 1898-ban született Vágsellyén, most lenne *nyolcvanéves*. Először lírai tájakat festett posztimpresszionista stílusban, később a harctérről Kassáknak küldött rajzai, így az *Útközet* is kubista, futurista elemeket ötvöz erős szerkesztő energiákkal. Itt és ekkor ért a csúcsra, amikor a társadalmi haladás. Horthy rendszere az aktivizmustól megtagadta létjogosultságát. Kassák Bécsbe, *Uitz* a Szovjetunióba emigrált, Ruttkay jogász lett: módosult az aktivista műhely lényege és lehetősége. Ruttkay György Kassán, később Miskolcon tevékenykedett le, művészete szecessziós elemekkel ötvöződött, több egyéni kiállítása nyílt Debrecenben és Miskolcon, az ország számos városában. Bár műveit ismerik Münchenben, Milánóban is, *itthon még nem fedezték fel eléggé jelentőségét. Ezt szolgálná a Nemzeti Galéria*, ha a tisztelet jegyében Uitz és Berény életműve után bemutatná Ruttkay György munkásságát is. Értéke így válhatna közkinccsé a nemzeti tudatban.

El kell mondanom, hogy
gjaink nagy kedvvel
pítják politikai ismere-
, s ennek gyakorlati
a leginkább az agitációs
propagandamunkában
ető. A korábbi években
dött a községünkben a
sta—leninista esti közép-
kihelyezett tagozata. Az

a mű a Magyarországo
adott első olyan le
amely a társadalomtu
nyokat és a munkásm
lomhoz szorosan kapc
témaköröket enciklop
igénnyel ismerteti.

Úttörő kísérlet volt
több ezer szócikket f
hatalmas — 703 oldal te
munka az 1920-a
lében, hisz a
abb külföldi
m volt ekkor hozzá
zikönyv. Éppen eb-
ezik, hogy szócik-
választásában, ezek
ában, tehát meg-
, de *még inkább a*
munka tekintetét
özött minden eddig
ikontól.
lalmi Lexikon szer-
az volt a célja,
egy kötetbe össze-
újítsa át a társada-

századforduló után orvosegyetemi tanársegédként kezdett társadalmi kérdésekkel foglalkozni. Tagja volt a haladó értelmiségi mozgalmaknak, így a *Társadalomtudományi Társaságnak* és a *Huszadik Század* című folyóirat szerzői gárdájának, de előadásokat tartott a *Galilei Körben* is. Nevéhez fűződik a magyarországi alkoholellenes mozgalom megszervezése. *Szabó Ervin* baráti köréhez tartozott. Részt vett Marx és Engels válogatott műveinek sajtó alá rendezésében. A forradalmak alatt különböző vezető tisztségeket töltött be. 1924-től a Szociáldemokrata Párt baloldali ellenzékének egyik vezetője, 1927-től az illegális Kommunisták Magyarországi Pártjának tagja.

Fontos szerepet játszott a Madzsar József szerkesztette Társadalmi Lexikon a magyar munkásmozgalom korabeli harcosainak ideológiai, marxista képzésében és műveltségük gyarapításában. Szócikkeinek adatai — mint fentebb is írtuk — többségükben megbízhatóak. Tartalmuk pedig esetenként nem a hivatalos szociáldemokrata álláspontot, hanem *szerkesztőjük radikálisabb szemléletmódját is* képviselik. Nem véletlenül: a szerkesztő célja volt: *„. . . olyan közel hozni ezt a művet a mai olvasóhoz, amennyire csak lehetett, és lehetőleg mindent ismertetni, ami a mai társadalommal kapcsolatos."*

Vida Sándor

Ruttkai György

Szinház, Film, Művészet

Művészcsere Erdély és a Felvidék között

Kassa, január 28.

A kolozsvári Barabás Miklós szépműves céh kiküldöttje, Kósa Huba Ferenc szobrászművész megbeszélést folytatott Ruttkai Györggyel, a kassai Kazinczy-társaság képzőművészeti szakosztályának vezetőjével a felvidéki és erdélyi művészek összefogásáról. A megbeszélés eredményeként most tavasszal *az erdélyi képzőművészek Kassán, a felvidékiek pedig Kolozsváron rendeznek kiállítást. A felvidéki művészek közül kölcsönös anyagi és erkölcsi támogatással néhányan tanulmányútra mennek Erdélybe, ahonnan viszont a Felvidékre érkeznek művészek.* A két tájegység művészei összefogásának hírét Kassán és az egész Felvidéken, úgyszintén Kolozsváron és Erdélyben örömmel fogadták.

F A C E

derne de l'époque récente sont, dans le monde entier,
x conditions de vie de nos temps, mise en valeur au
e de l'hygiène et de la commodité avec l'emploi éco-
ès de la technique et, enfin, la solution et la simpli-
xtérieures.

le moderne prenant forme deviendrait, par là, inter-
les créations architecturales partant de la même idée
ılières des différentes nations — le caractère national
reconnaissable. Un immeuble de rapport moderne
ıreil édifice allemand ou italien ; et il s'en distingue
on des problèmes du plan, mais par son extérieur et

éclarant aujourd'hui presque partout dans le monde
, pénètre et féconde aussi l'architecture et devient le
national moderne.

aussi dans l'architecture moderne hongroise cet effort

Erősödik, szépül és gyarapodik a történelmi multu Kassa és környéke

Kassa, január hó.
(A Függetlenség munkatársától.)

Ha találó volt régebben az a tréfás megállapítás, hogy *két magyar* összetalálkozásakor azok rögtön *politizálni* kezdenek, és *háromféle* pártállást képviselnek, akkor ez a mai időkben módosul, illetve kiegészítésre szorul. Ma, ha *ketten* összejönnek, biztosak lehetünk, hogy

a gyomrukról beszélnek,

azaz: *a közellátás kérdéseit vitatják meg.* Ezt a jelenséget hatványozottabban figyelhetjük meg a *határszéli* városokban. Igy fokozottabb jelentősége van e kérdésnek Kassán is. Életerét keresztülvágja az országhatár s a trianoni Magyarországon feküdt községek még most is

inkább Miskolcra szállítanak, még ha Kassához vannak is közelebb.

A város helyzete ezért nem valami szerencsés és zavartalan a közellátás szempontjából. Különösen érezhető ez a *tej- és tüzifaellátás* terén. Az előbbi enyhülését a polgármesternek a napokban kibocsátott rendeletétől remélik, mely szerint

minden termelő köteles egy tehén után körülbelül napi félliter tejet a Kassai Központi Tejszövetkezethez

a Rözellátás céljaira beszolgáltatni. A város különben most egy házikezelésben lévő tejszövetkezet létesítésén fáradozik, amely hivatva lenne a zavarokat teljesen kiküszöbölni.

*

A *tüzifaellátás* kielégítően rendezhető volna, a város 17.000 holdnyi magyar területen maradt erdejéből a kitermelést megkezdhetné. *Kassa városa most Szolnok környékéről kap tüzelőt.*

Hasonló a helyzet a *szappanellátás* terén is mert a kassai kereskedők

nem a helyi Polio szappangyárból haphatnak árut, hanem csak a budapesti központtól.

A gyárnak nem szabad készítményeit Kassán forgalombahoznia, hanem az egész gyártott mennyiséget Pestre kell szállítania. Ezen a téren újabban javulás állott be, amennyiben

a Polio gyárat a közellátásügyi minisztérium körzeti szappanfőző üzemmé jelölte ki

s így az a beszolgáltatott egy kilogramm hulladékzsír ellenében egy kilogramm *egységes mosószappant* adhat ki. A város és a környék közönsége most a szappangyár felhívása nyomán szorgalmasan gyüjti a hulladékzsírt.

A *zsírellátás* terén is vannak néha zökkenők, de hamar megbarátkoztak a *margarinnal* és *olajjal*.

A zsidók zsírellátása eltérő, ők narancssárga színü jegyre kapnak meghatározott mennyiségü zsiradékot.

Kukoricás kenyeret ettem. Minősége elsőrangú. „Soha rosszabb ne legyen!" — mondják a kassaiak megelégedetten.

*

Kassa kövei között sétálva, minden a város nagy és történelmi multjára emlékeztet. A házak falain lépten-nyomon *emléktáblák állítanak meg.* Uralkodók, hadvezérek, költők, írók és vértanuk emlékét hirdetik ezek és a falak között lefolyt szellemi és történelmi múlt eseményeit. A város közepén a már XIII—XIV. századból származó

magyar kultúra impozáns jelképe a Dóm.

A Fő-utcán Toma Mihály, Kazinczy, Baróthy Szabó Dávid emlékét őrzik a márványtáblák. *A püspöki palota mellett*

két gyermek, a Kossuth-utcán egy polgár vértanuhalálának állítanak örök emléket a márványlapok,

akik cseh őrjáratok és légionisták orgyilkos golyójától találva haltak mártirhalált a megszállás alatt.

A színház mellett a középkori gótika szép alkotása, az egykor Lőcse város tulajdonában lévő Lőcsei-ház áll. Falai között nagy urak fordultak meg, köztük *a német császár és a lengyel, valamint török követek többször is.* Itt tartotta

esküvőjét Bethlen Gábor erdélyi fejedelem Brandenburgi Katalinnal.

A Dóm oldalában a ledöntött Honvéd-szobor csonka talapzata hirdeti a csehek vandalizmusát. A szabadság ünnepén ezt a kőtalapzatot koszorúzzák meg addig is, amíg a szobrot ujra felállíthatják.

Érdekes jelenség a Fő-utcán, hogy a régi szép polgári házak kivétel nélkül háromablakosak. *A kassai polgárok ugyanis csak három utcára nézö ablakú házat építhettek.*

Más tanulságokkal is szolgál a séta Kassa utcáin. Itt döbben rá az ember, hogy *a csehekből menynyire hiányzott az ízlés és* — sajátmaguknak nem lévén — a történelmi emlékek és múlt tisztelete. A gótika remekének, a Dómnak háta mögé és a másik műemlék, a vármegyeháza mellé

építették fel a Bata cipőgyár otromba, hipermodern üzletházát.

A Fő-utca elejére pedig hatemeletes *„felhőkarcolót"* húztak.

A város amennyire teheti, igyekszik pótolni városszépítés terén mindazt, amit a csehek mulasztottak. A városszépítésről, a kassaiak kedvenc témájáról

beszélgetve Ruttkay György városi tanácsnokkal,

nagyszabású városrendezési tervek bontakoznak ki. A Horthy-tér keleti részén már ennek első állomásaképpen elkészült *a világító szökökút,* mely a büszke lokálpatrióták szerint szebb, mint a tabáni társa. Melléje tervezik

az árkádos új városházát, a tér nyugati sarkába Rákóczi pantheonja kerülne,

melybe a Nagyságos Fejedelem hamvait helyeznék el.

Itt állítanák fel a Rákóczi-szobrot is, hogy végre méltó emléke legyen városában a Fejedelemnek. Sokat és érthető lelkesedéssel beszélnek ezekről a tervekről, hiszen ha a háború után megvalósulnak, valóban az ország egyik legszebb városává teszik Kassát.

*

A hajdan zsidó üzletekkel népes utcák képe is megváltozott. Az örségváltás gyors lebonyolításában *nagy része van a polgármester erős kezének is, de oroszlánrészük van a nagymúltú patricius kereskedő-családoknak, a Fleischereknek, Oelschlägereknek, a Szakmáryaknak, a Bauernebeleknek* is. Nekik köszönhető, hogy

a zsidó üzleti szellem és befolyás nem tudott úgy térthódítani és gyökeret verni, mint az ország más városaiban.

Pedig a csehek nemcsak hogy kesztyüs kézzel bántak a zsidókkal, hanem minden segítséget és támogatást is megadtak nekik. Ezeknek *a magyar érzésü, szellemü és kulturájú kereskedőknek pedig igazán nem volt könnyü soruk a húszéves megszállás alatt.* De

hűségesen megőrizték magyarságukat és üzleti szellemük kereszténységét.

S most, amikor korlátlan lehetőségeik volnának a keresztény kereskedelmi életben, *áldozatot is tudnak hozni új magyar egzisztenciák megteremtése érdekében.* Az Oel schläger-család tulajdonában lévő és vezetése alatt álló nagy vaskereskedés *új keresztény kereskedő érdekében nemcsak hogy lemond a kárpátaljai piacáról, hanem a debreceni Nagybákay-Sesztina céggel együtt jelentős összeggel támogatja a teljesen elszigetelődött Kárpátalján fiatal keresztény kereskedők elindulását is.*

*

A Fő-utca elejéről pontosan délben indul a MÁVAUT kassa-sátoraljaújhelyi autóbuszjárata. A kocsiban egy gombostüt nem lehet leejteni, bár az előírtnál több utast nem engednek beszállni. Az ülőhelyeket az irodában lehet megváltani és kifizetni, de *az állóhelyek csak a kocsi belsejében fizethetők.* A mozgásba lendülő autóbusz párás ablakai mellett lassan elmaradoznak a házak, elhagyjuk a Frank pótkávégyár hatalmas sárga épülettömbjét s az elsőrendü müúton

már a kasakörnyéki falvakon keresztül szalad velünk az autóbusz.

Elmarad a régi vasuti határállomás, Cana, ahogy húsz éven keresztül nevezték, Hernádcsány, ahogy évszázadokon át hívták. Hernádzsadányban, a közbeeső állomásokon egyedül helyesnek bizonyult recept szerint *egymásután kiszállnak az állóhelyek utasai, hogy az ülőhelyek boldog, itt leszálló tulajdonosai ki tudjanak kecmeregni.*

Utunk végcéljáig, Alsókékedfürdőig rövid kocsiutazás visz. Átmegyünk Abaujnádasdon, az utolsó megszállt községen és az itt délfelé kanyarodott trianoni határon. Az út baloldalán

a cseh határőrség emeletes, cseréptetős ház áll, amely ma levente-otthon,

Távolabb az eperjesi-tokaji hegylánc egyik nyúlványa, a Szurok pipál a ködben. Lassan feltünnek a fürdő első házai és

a nagy park közepén fenyőktől övezetten Mátyás király egykori vadászkastélya.

Négy szögletbástyája közül a törökdúlás kettőt elpusztított, kettő ma is többé-kevésbé épen áll. A feljegyzések szerint *Mátyás,* az igazságos itt pihente ki a környék erdeiben tartott vadászat fáradalmait és itt fürdött a csodáshatású kénes hőforrásban.

Az egész környéknek nagy multja van. A szomszédos *Abaujváron Aba Samuelnek volt vára,* Telkibánya tárnáiban bányászott arany és ezüst Mátyás király kincstárának volt fő jövedelmi forrása. A már beomlott bánya egyik részében

Lóczy geológus professzor megállapítása szerint feltárásra érdemes jégbarlang van.

A környező hegyekről ellátni dél felé, *Báthory* Erzsébet füzéri várának romjai, északra pedig, a határon túl, Rákóczi nagysárosi váráig. A közelben van kerámia-gyáráról híres Hollóháza is.

A kastély bolthajtásos vastag falai az elmúlt időkben nagy embereket láttak. Itt járt

Sauer Emil, a közelmúltban elhúnyt nagy zongoraművész sok más ismert muzsikussal együtt.

A park egyik öreg hársfájának kérgében márványtábla hirdeti, hogy a lombok alatt ültette át csengő rímekre *Ábrányi* Emel 1898-ban Rostand *Cyrano de Bergerac*-ját, 1908-ban pedig a *Sasfiók*-ot.

*

Az erdőktől koszorúzott kis völgyben, a szelídhajlású dombok lábánál fekszik a *kénes gyógyfürdő.* Most is fehéren gőzölög a zuzmarás fák között, a 22 fokos gyógyforrás. Akik kipróbálták, csodákat beszélnek hatásáról.

A téli időszakban csökkentett üzemü fürdővendéglőben, ahova a hidegtől meggémberedve egy kis szíverősítőre betérünk, helyi problémákról folyik a szó. A közelben kanyargó Hernád áradása, 1940-ben elvitte a környék egyetlen fahídját s *így Alsókéked és még három másik falu lakosságának 36 kilométert kell szekereznie,* hogy a tulsó parton fekvő földjein a szükséges mezei munkákat elvégezhesse. Megszakadt ezzel az abaujszinai állomáshoz és a miskolc-budapesti vasútvonalhoz vezető megyei út is. Ha a gazdák rászánták magukat, hogy a folyó túloldalán fekvő földjeikre menjenek, *órák hosszatt kocsikázhattak.* A termést is ezen a 36 kilométeres kerülőúton kell hazaszállítani, *s hogy ez az áldatlan állapot nemzeti és mezőgazdasági szempontból milyen káros,* azt nem szükséges bővebben részletezni. Most nagyon bízakodnak

az új alispán, Fáy Barna személyében

s tőle remélik *három év után a létkérdést jelentő híd megépítését.*

A fagyos éjszakában a szikrázó csillagok alatt két csizmás atyafi ropogtatja előttünk a havat. Továbbfüzik a benn elkezdett beszélgetést.

— Nem baj komám, az a fontos, hogy az alispáni hivatal végre Kassán van és mindenféle pecsétes irka-firka nélkül mehetünk oda, magyarok közé —, vonja le a végső következtetést az egyik.

Szentmihályi András

KOLOP ISZAP

Rheumáját rádiumos kolopi iszappal gyógyíttassa a Szent Gellért gyógyfürdőben!

Az öntözés kérdésével foglalkozik a legközelebbi agrárhitelügyi értekezlet

A Nemzetközi Mezőgazdasági Hitelügyi Konferenciák Intézménye Magyar Nemzeti Bizottsága a római központtal egyetértésben agrárhitelügyi értekezletet hivott össze *február 11-én, d. e. 10 órára az OMGE nagytermébe.* Az értekezlet *Schandl* Károly dr. m. kir. titkos tanácsos, a magyar csoport elnökének elnöklete alatt különösen két kérdéssel fog foglalkozni. Az egyik *Lampl* Hugó miniszteri osztályfőnök, az öntözésügyi hivatal vezetőjének előadásában vetített képek kíséretében az Alföld öntözésének problémáját: az eddig termőketlen területek termővételének kérdését tárgyalja, mely *Nicotra* olasz államtanácsos, kiváló szakembernek az olasz búzacsata és az úgynevezett Bonificazione Integrale-ról szóló előadásához csatlakozik.

A második kérdés az agrár szövetkezetek nemzetközi kapcsolatait tárgyalja *Kuncz* Ödön dr. egyetemi ny. rendes tanár, a Magyarországi Szövetkezetek Szövetsége ügyvezető alelnökének előadásában, melynek során az előadó a *Bolgár-Magyar Szövetkezeti Bizottság, valamint a Német-Magyar Szövetkezeti Bizottság célkitüzéséről és működéséről fog tájékoztatást adni.* Ezek a kapcsolatok nemzetközi téren újdonságot jelentenek. Az értekezlet iránt hazai szakkörökben igen nagy érdeklődés nyilvánul meg, annál is inkább, mert azon vendégként a baráti nemzetek több kiváló szakférfia is jelen lesz.

Német rendjelek viselésének engedélyezése

A kormányzó megengedni méltóztatott, hogy a következőkben felsoroltak, a részükre adományozott alábbi német kitüntetéseket elfogadhassák és viselhessék:

a német Sasrend Érdemkeresztjét a csillaggal és kardokkal:

vitéz *Kiss* István I. vezérőrnagy;

a német Sasrend Érdemkeresztje I. fokozatát a kardokkal:

nemes ditrói *Csibi* Kálmán vezérőrnagy; vitéz *Bardóczy* Ferenc, *Nagyőszy* Miklós, *Bán* Mihály dr. és *Nádas* Lajos vk. ezredesek, *Kalmár* Aurél, vitéz nemes szarvaskendi és óvári *Sibrik* György és *Huszár* Hugó ezredesek, *Literáty* Ervin, *Ranga* János, *Gaál* Iván, nemes *Fabini* Tivadar, nemes felsőtorjai *Vásárhelyi* László és *Korompay* Lajos alezredesek;

a német Sasrend Érdemkeresztje II. fokozatát a kardokkal:

Lipcsey-Magyar Sándor, *Gál* (Zugi) Aladár és *Kollényi* György vk. őrnagyok, nemes ippi és érkeserüi *Fráter* Zoltán, *Tarján* Lajos és *Kalotay* Pál őrnagyok;

a német Sasrend Érdemkeresztje III. fokozatát a kardokkal:

Kovács Ferenc IV. és nemes *Kovács* László vk. századosok és *Gerstenberger* Jenő dr. tartalékos zászlós;

a II. osztályú német Vaskeresztet:

Csoknyai Pál ezredes, *Hadnagy* Domokos hm. tk. százados, *Freyer* Frigyes, vitéz *Sónyi* Kurt, nemes váradi és micskei *Baranyi* Elek, *Karlányi* Ervin, vitéz *Homolya* Ernő, *Jámbor* László, *Benkő* Dénes és *Máchánszky* Gyula századosok, zichy-vásonkeői *Zichy* Mihály gróf *Moyzes* Lajos és *Dellért* Tivadar főhadnagyok, *Szentistvány* József II. hadnagy, továbbá *Mosoni* György tart. hadnagy.

— „A Hitel" e heti száma a „Mennyei Birodalom" újabb fejleményeiről és a bejelentésre kötelezett egyes részvények legkisebb számáról közöl részletes cikket. Folytatja Nagy Vagyonok Regénye sorozatát. Ezenkívül szines riportjai, gazdasági világkrónikája, vidéki bőrszolgálata, biztosítási és áru-értéktár rovata, valamint beszámolója a tőzsdei hétről adnak teljes képet a bel- és külföldi gazdasági helyzet alakulásáról.

ÉRTESÍTÉS...

Értesítjük a budapesti és a vidékről felránduló közönséget, hogy a kezelésünkben lévő „HALLO" Buffet, Étterem, Söröző, Budapest, VII., Erzsébet-körút 53. szám alatti helyiségeink vezetésével

UJVÁRY REZSŐ

budapesti vendéglősmester urat biztuk meg.

Kitünő ételekkel és italokkal, közismert cigányzenés hangulattal várjuk vendégeinket.

Különösen felhívjuk figyelmüket a félemeleten levő kedvesen és magyarosan berendezett gyümölcs-bárra, halászszobára, kényelmes éttermünkre és a meghitt berendezésü espressóra.

Külön feljára a Király-utcai bejáraton.

A félemeleti helyiségeket a szerzeteitalt nem fogyasztó vendégek részére tartjuk fenn.

Szolid zene a [illegible] esti vacsorához.

HALLO BUFFET Kft.
Budapest, VII., Erzsébet-körút 53.
a
SZŐLŐSKERT
borértékesítő és fogy. szöv. kezelésében.

Dr. Kenese Erzsébet
Vezérek

A szerző páratlan sikerü könyvének, a „Honfoglalók"-nak korbeli folytatása ez a monumentális regény. Árpád halálától Zsolt fejedelem haláláig foglalja összsze a meglepő tudással és egyre mélyülő, eredeti történelemlátással. A könyv dús, áradó pompájú, nyelvezete külön élmény.

Ára kötve . . . . . P 10.—

STADIUM-kiadás.

Kapható STADIUM-könyvkiadónál (VI., Rózsa-u. 111.), Pfeiffer Ferdinánd könyvkereskedésében (IV., Kossuth L.-u. 5.) és minden könyvesboltban.

Amig Ön alszik

a Darmol dolgozik. Nyugodt alvását nem zavarja, mégis meghozza reggelre az enyhe és fájdalmatlan kiürülést. Kellemes hashajtó: DARMOL

Olasz fogságba került bolsevikiek

Őrizetbevették a dunakeszi élelmiszerjegyosztály vezetőjét

Nagy szenzációja van a főváros szomszédságában lévő mintegy 12 ezer lakosú Dunakeszi községnek. Néhány nappal ezelőtt a csendőrség közegei megjelentek a közellátási hivatalban és vizsgálatot tarttottak. Ugyanis az alispáni hivatalhoz több névtelen bejelentés érkezett, hogy

hónapok óta példátlan arányú üzérkedés folyik az élelmiszergyekkel, a község lakósai nem kapják meg a közellátási rendelet által megállapított fejadagoknak csak egy részét.

A több napig tartó nyomozás eredménnyel járt, mert a vizsgálat kiderítette, hogy hosszú idő óta

nagyszabású visszaélés történt az ottani közellátási hivatalban.

A csendőrség őrizetbe vette Till Albertet, a közellátási hivatal vezetőjét és átkísérték a pestvidéki törvényszék fogházába. A nyomozás folyamán több mint kétszáz egyént hallgattak ki és szombaton a csendőrség több egyént őrizetbe vett, akik alaposan gyanusíthatók azzal, hogy tettestársai voltak a közellátási hivatal vezetőjének. A pestvidéki ügyészség utasítására

a csendőrség tovább folytatja a nyomozást

s előreláthatóan szombaton és vasárnap az előállított egyéneket átkísérik a pestvidéki ügyészségre.

A közellátási hivatal vezetőjének őrizetbevétele után tömegesen érkeznek a bejelentések a községházára, amelyben különböző szabálytalanságokról fedik fel a leplet a bejelentők. A csendőrség most azt vizsgálja, hogy milyen irányban terjednek a panama szálai.

— **Hétfőn osztják ki a Baumgarten-díjakat.** A Baumgarten Ferenc irodalmi alapítvány kuratóriuma hétfőn délután fél 6 órakor tartja évi ülését az alapítványi könyvtár helyiségében (Sas-utca 1), amelyen kiosztják az 1943. évre megállapított irodalmi díjakat.

SZINHÁZI MŰSOR

JEGYRENDELŐ TELEFONOK:

Stádium	**14—00—00**
Kultur	**18—99—99**
Stádium—Corvin	**14—50—56**

Díjmentes házhozszállítás.

Operaház: Vasárnap d. e. 11: Denevér (Bsz.); este (6): Bohémélet (Bsz.). Hétfő: Nincs előadás. — **Nemzeti Színház:** Vasárnap d. u. (fél 2): Sasfiók. este (6, VIII.), hétfő (6, XVI.): Sellő. **Nemzeti Kamara Színház:** Minden este (fél 7), vasár- és ünnepnap d. u. (3): Bolero. — **Vigszínház:** Vasárnap d. u. (3): Esküvő; este és hétfőn: (fél 7): Az utód. — **Magyar Művelődés Háza:** Vasárnap d.e. (10): Vén bakancsos és fia, a huszár; d. u. (3): Operahangverseny; este (6): Tangóharmonika hangverseny. Hétfő (fél 7): Operahangverseny. (M4). — **Uj Magyar Színház** (3, fél 7): Minden este, szombat, vasár- és ünnepnap d. u.: Páris. **Pesti Színház** (3, fél 7): Vasárnap délután, este és hétfőn: Nők harca. **Madách Színház** (3 és fél 7 órakor): Minden este, vasár és ünnepnap d u.: A képzelt beteg — **Vidám Színház** (3, ½7): Minden este vasár- és ünnepnap d. u.: Patyolatkisasszony. — **Royal Revüszínház** (½4 ½7): Csütörtök, szombat és vasárnap d n. és minden este: Utazás a holdba. — **Kamara Varieté** (½4, ½7): Minden este, csüt és szomb. d. u V. és ünnepnap 11. ¼4, ½7 Legyünk őszinték — **Fővárosi Operettszínház** (3 6): Minden este, vas. és ünnepnap d. u.: Mária főhadnagy. — **Andrássy Színház** (3, ½7): Minden este és d. u.: Egy nap a világ. — **Komédia Orfeum** (¼4, ½7): Mindennap: Szerencsemalac. — **Erzsébetvárosi Színház:** Hétköznap (¾5, ¼8, vasár és ünnepnap háromm. 3, 5, negyed 8): Ördöglovas. — **Józsefvárosi Színház:** Hétköznap (h. 5. n. 8. vasár- és ünnepnap h. 3, 5, h. 8 órakor): Dorozsmai szélmalom. — **Kisfaludy Színház** Hétköznap (h 5, n. 8, vasár- és ünnap h. 3, 5, n. 8): Ártatlan vagyok. **Nemzeti Bábszínház** (fél 4, fél 7): Minden délután: Rókacsinálta király. Vasrnap este: Az ügyvéd és férje. Hétfőn este: Az ember nincsen fából.

Sátrat vernek honvédeink a keleti arcvonalon

A németek újfajta búvárhajókat vetnek harcba

Berlin, január 16.

A német tengeralattjáró-flotta építőmérnökeinek vezetője közölte, hogy Németország olyan tengeralattjárókat állított szolgálatba, amelyek *a víz színén több mint húsz mérföld sebességet érnek el.* Ezeket az újfajta tengeralattjárókat főként *az egyedüljáró gyorshajók ellen állítják harcba.* Ezenkívül újfajta torpedótípust szerkesztettek, *amelynek az ellenséges hajókat „kettészelő" hatása van.* Ezeket a torpedókat A. L. N. betűkkel jelölik meg. Uj eljárást találtak fel ezenkívül a hajók felkutatására.

Fonás

címmel jelent meg *Hankiss* János egyetemi tanár szerkesztésében, a Kulturális Egyesületek Szövetségének kiadásában az új irodalmi és kritikai folyóirat, amelynek első számába *Kállay* Miklós miniszterelnök, *Szinyei-Merse* Jenő kultuszminiszter, *Baranyai* Lipót és az irodalmi élet számos reprezentánsa írt cikket, tanulmányt. A gazdag tartalmú folyóiratban *Harsányi* Zsolt az életrajz-irodalmat védi meg érdekes okfejtéssel, *Bibó* Lajos novellája is disze a kötetnek, amelyben *Herczeg, Tormay, Makkai, Márai, Mécs, Somogyváry* és más jeles írók csokorba kötött művei szerepelnek.

E csoportban megjelenő hirdetések díjszabása egy hasáb milliméter-soronként köznap 60, vasárnap 70 fillér. A legkisebb hirdetés 10 milliméter, ára tehát köznap P 6.—, vasárnap 7 pengő. Ebben kiemelés nélkül 12—14 szó fér el. A hirdetések ára előzetesen fizetendő. Beküldhető levélbélyegekben, vagy csekklapon a 49.927. számra fizethető be.

Jó **BUTORT** ÉRTALANNÉ keresztény bútorszalonjában, RÁKÓCZI-ÚT 82., I. EM. 3. Vidékre árajánlatot küldünk.

BUTOR LEGELŐNYÖSEBBEN, KAMATMENTESEN EICHLER, Nagymező-u. 25.

Használt és új hálók, ebédlők, kombináltak, konyhák, kárpitosáruk minden árban LASZLÓNÁL Jókai-utca 6

Színes bútorok, rekamiék, konyhák fizetési kedvezménnyel, BÁNYAFALVI-nál, Izabella-utca 11. szám. Telefon: 220-799.

LEGNAGYOBB KERESZTÉNY VÁLLALATI ZONGORÁK, HARMÓNIUMOK PARATLANUL OLCSÓN EHALL, ANDRASSY-ÚT 15.

KIRÁLY-UTCA 82., SZTOPKA JÁNOS bútorüzletében olcsón vásárolhat jótállással nagy választék mellett keményfahálót, simahálót stylhálót, ebédlőt, kombinált berendezést, konyhabútort. Fizetési kedvezmény. Vidékre csomagolás.

Különleges **fotelágyak rekamiék és kárpitozott** bútorok nagy választékban Pilum kárpitosnál, Nefelejts-utca 29 (István-útnál.) Telefon: 226—906.

BUTORT Kocsis János-u. 10 vegyen Üzlet: Visegrádi utca 14 Tel.: 112-821 Üzem: Gróf Teleky Pál-u 22 T.: 310-628

ÁGYTOLLAT új árut a legolcsóbban szállít postán 5 kgr-os papírzsákban bérmentve utánvéttel Zsibrita Sándor ágytollüzeme, Kiskunfélegyháza. Tarkafosztottas 1.10, 1.40, 2.—, 2.60, 3.20 Sötétkék pehely 5.— Szürke pelyhes fosztott 6.— Fehéres, pelyhes fosztott 7.— Legfinomabb fehér, pelyhes, fosztott 9.—, 10.—, 12.—, 14.— Finom pehely 18.—, 20.—, tollmentes 22.— pengő kg-ként Régi tollat becserélek.

KERESZTÉLY

HIRNEVES ZONGORATERME VILMOS CSÁSZÁR-ÚT 66

Családias sohasem érheti!

Hölgyeim! Egyszerre 130 kötőtű munkáját végzi el a „RAPID" SUPER KÉZI KÖTŐKÉSZÜLÉK. A XX. század szenzációja! Munkája: kézimunka. Minden minta köthető. Néhány óra alatt köthet pulóvert, blúzt, vagy ruhát. Kezelése egyszerű. Ára P 62.10, „Rapid" (98 tűvel) Ára P 48.30. Kérje 17. ismertetőt. ARUFORGALMI KFT Budapest, IV., Sütő-utca 2. szám, félemelet 3. Telefon: 188-365.

Tökéletes szabású **BUNDÁK, SOKAK, NERZEK** PILÁT szűcsnél, IX., Ferenc-krt 32. II.

SEILER kispianino CANTULIA, tangóharmonika világmárkák **REMÉNYI** Király-utca 58 Árjegyzék díjmentes

18-án jelenik meg új „express" jegyzékem, melybe a sok modern alkalmiáru regény mellett

Enciclopeadia Britannica, Révai lexikon, 1001 éjszaka, Mikszáth,

sok más értékes sorozat szerepel. Egyszer kéri és folytatólagosan díjmentesen küldöm jegyzékemet.

Ehrenreich László

„Vígszínház" könyvesbolt, V., Szent István-körút 12. Tel.: 111-566.

Ágytoll olcsón! Tarkatoll 90 fillér, jobb 2.— P, sz. vegyes 2.60, jobb 3.20, még jobb 4.—, finom, szürke 5.—, fehéres, fosztott 6.50, jobb 7.50, még jobb 9.—, fehér, fosztott libatoll 10.50, pehelyvest 12.— P-től szállít 5 kilós papírzsákcsomagolásban bérmentve, utánvéttel. Tisztviselőknek 3% kedvezmény. VARGA ANTAL, ágytollvállalata Kiskunfélegyháza, Szent János-tér 2. szám.

Könyvekért fizetek

9 Nyírő (halinakötés)	32.— P
10 Jean Cristoph	20.— P
Flammarion: Népszerű csillagászat	12.— P
H. G. Wells: Az élet csodái I/III.	15.— P
Mitchell: Elfújta a szél	6.— P
Tolsztoj: Háború és béke I/III.	12.— P
Kosztolányi: Modern költők I/III.	12.— P
Th. Mann: Jákob, József, József Egyiptomban, összesen	30.— P
Th. Mann: Összes novellái	12.— P
Th. Mann: Varázshegy	12.— P
Nemes Nagy: Magyar viseletek tört.	50.— P
Spengler: Untergang des Abendlandes I/II.	30.— P

Fenti árak kötött példányokra értendők.

Veszek Révai-lexikont, Mikszáth-, Jókai-, Gárdonyi- és más sorozatokat a legmagasabb hirdetett napi áron. Veszek teljes könyvtárakat. Budapesten házhoz megyek. Vidékre részletes jegyzék alapján árajánlatot teszek.

Ehrenreich László

„VIGSZINHÁZ" KÖNYVESBOLT V., Szent István-körút 12. Telefon: 111—566.

Bélyeg gyűjteményt sorozatot, blokkot magas áron veszek. Ajánlatot „Ármegjelöléssel" Lendvai hirdetőbe, Teréz-körút 22.

Régi bélyeget, európait és tengerentúlit, bélyeges régi levelezést vennék gyűjteményemhez. Dr. Krassó, V., Nádor-u. 19. Tel.: 124-624.

Bundák, rókák, bolerók legolcsóbban Kókay szűcsnél Vilmos császár-út 10 Telefon: 386—784.

Brilliánst, aranyat, ezüstöt legdrágábban vesz, zálogból kivált. BAROSS EKSZERHÁZ, grosz. Baross-utca 83

CSEPEL MOTOR SZOLGÁLAT PAULINY LAJOS motoralkatrész-gyártó- és javítóüzeme. V., Felka-utca 6. Köszörülés, generáljavítás, alkatrészeladás nagyban és kicsinyben.

„DERBY" hengeres **mákdarálő** asztalra erősíthető, keményfa szekrénnyel, ipari és háztartási célra egyaránt alkalmas. Ára: felárral együtt 22.— pengő Csomagolás: 1.— pengő. Szállítás utánvéttel. Kérjen árjegyzéket **különféle daráló'ról.** KIRÁLY SÁNDOR gépgyár Budapest, VI., Felsőerdősor 6. szám.

Keresztény esztergályosokat marósokat, lakatosokat és segédmunkásokat keresünk Gamma öntöde és Fémárugyár kft. Albertfalva, Hunyadi János-út 1. szám.

Megélhetéshez jut angoranyúl-tenyésztéssel! Tájékoztatót díjmentesen küld Szellemi Munkások Szövetkezete Budapest, VIII., Népszínház-utca tizenhárom, II. em. 1.

Jó megjelenésű róm. kath., 40 éves, egészséges, intelligens, özvegy magányos nő vagyok. Az élet csapásai után ismeretség hiányában ezúton keresek egy nyugodt képes úrembert, aki életemet boldoggá tenné. Van saját házam, bútorom. Jelige: „Boldog keresztény házasság."

550-ES FIAT TEHERKOCSI 6 drb gumival olcsón **eladó.** Kistarcsa, Csömöri-út 8.

Szabadalom univerzális permetező, hároméves, kimutatható életképes, ezüstéremmel kitüntetett találmány öregség miatt eladó. Szalczer Lajos bádogos, Polgárdi.

Cukorhiány nincs a szó legteljesebb értelmében, ha mézmadat termelünk, magot, szállítok utánvéttel, ¼ kg 4.— pengő, termelési utasítással. Déli Kálmán, Biharnagybajom. A mag valódiságáért büntetőjogilag felelősséget vállalok.

Bőrtalpu cipő utalványra JAMBORNAL, VIII., Mária-utca 3. Telefon: 340—831.

Keresek nagyobb fajgyümölcsöst bérbe, vagy megvételre az ország bármely részében. Közvetítőt díjazok. Hajdú Lajos, Budapest, Soroksári-út 46. szám. Tejüzlet

Írógép Javítás KÖLCSÖNZÉS Szalag ELADÁS Dibuz János IRÓGÉP ÜZEM B., V. Pozsonyi-út 19 Tel.: 112-124

A „Kis Malom" mindent darál

Áldás minden gazdaháznál". Ára 59.50 P Megrendelhető: Dyekiss Vas- és Gépkereskedelmi Vállalatnál, Budapest, Váci-út 90.

ALMA mégis a legegészségesebb gyümölcs Rendeljen közvetlen a termelőhelyről Sóvári, batul, ranett, sikalai, jonatán stb vegyesen 20 kg-os ládákban á 29.60 P, filléres postautánvéttel Tatár Albert, Máramarossziget. Postafiók 1.

Angoraszőrt és gubancot legmagasabb áron veszünk Beküldendő postacsomagban vagy személyesen délelőtt. Szellemi Munkások Szövetkezete, Budapest, Népszínház-u. tizenhárom, II/1.

RÓZA KIKESZITÉS **FESTÉS** Régi és új szőrmét veszek, KASZÁS szűcs, IV., Váci-utca 67. szám.

Használt ruhákért, zálogban levő tárgyakért háztartásért nagyatékért legtöbbet fizet, vidékre is megy Nutovits, Népszínház-utca 26 sz Telefon: 340-967.

Zálogjegyről mindent veszek. Aranyat legdrágábban Rákóczi-út 64 Udvarban

Vennék zongorát, vagy pianinót készpénzért Tel. 11-59 34. Pozsonyi-út 1, Virágüzlet. Vidékről is.

Hirdessen a **Függetlenségben**

— Hol a boldogság mostanában: a jól hütött, árnyas szobában?

NAPIREND

KEDD, 1942 július 7. Római kat.: Cirill és Meth. — Protestáns: Cirill. — Görögkat.: Tamás. — Izraelita: Thamuz 22. — Közép-európai időszámítás szerint Budapesten a nap kel: 4 óra 54 perckor, nyugszik 20 óra 43 perckor; a hold kel: 1 óra 10 perckor, nyugszik 16 óra 05 perckor.

— A miniszterelnök nyitja meg a debreceni nyári egyetemet. *Debrecenből* jelentik: A debreceni Tisza István Tudományegyetem nyári egyeteme idén ünnepli másfélévtizedes fennállását. Ebből az alkalomból nagyszabásu ünnepséget rendeznek. *Kállay* Miklós miniszterelnök bejelentette *Hankiss* Jánosnak, a debreceni nyári egyetem vezetőjének, hogy személyesen nyitja meg a nyári egyetem idei tanfolyamait.

— Papi jubileum. Kolozsvárról jelentik: Balázs András dr. pápai prelátus, kanonok most ünnepelte pappászentelésének 50. évfordulóját, Baráth Béla dr. kanonok, városplébános pedig felszentelésének 25 éves jubileumát.

— A dán király állapota. *Kopenhágából* jelentik: A dán király állapotában beállott javulás tartós. A sárgasága most már csaknem egészen megszünt. Ezzel közeledik az az időpont, amikor a király a kórházat elhagyhatja és üdülés céljából kastélyába költözhet.

— Uj plébános. Esztergomból jelentik: Serédi Jusztinián bíboros-hercegprimás rendelkezésére Szabó László a budapesti soroksáriuti Szent Borbála-plébánia plébánosa, Weisz Ferenc dr. hercegprimási titkár pedig naszvadi plébános lett.

— Grafikai kiállitás Kassán. A kassai művészetek iránt érdeklődő közönségnek most alkalma van a magyar grakusok pazar gazdagságu kiállitásában gyönyörködni. Nyolcvan rajzot állitottak ki a kiállitás kapcsán legjobb művészeink. A kiállitást, amely iránt egyre fokozódó érdeklődés nyilatkozik meg, *Ruttkay* György dr. városi tanácsos nyitotta meg, aki szintén művészember és alkotásaival már sok sikert ért el. A kiállitó művészek közül *Ősz* Dénes, *Ferenczy* Valér, *Komjádi* Gyula, *Diener* István, *Teleki* Ralf, *Szabó* Kálmán, *Gulyás* és *Varga* emelkednek ki művészetük legjavát képező képeikkel, de figyelemre érdemesek a többiek is, akik képeiket a különösen jól sikerült kiállitásnak rendelkezésére bocsátották.

— Villani Lajos bárót a bolognai Tudományos Akadémia legutóbbi kari ülésén Villani Lajos báró egyetemi tanár, rendkivüli követet egyhangulag tagjává választotta.

— Ünnepség Bácsjózseffalván. A kétezer lakosu Bácsjózseffalva község, ahová egy évvel ezelőtt 214 székely telepes családot és 27 vitézi családot telepitettek, az évforduló alkalmából nagyszabásu ünnepséget rendezett. Az ünnepség tábori misével kezdődött, majd felszentelték az ereklyés országzászlót, amely előtt *Simon* János szolgabiró, *Szalay* Lajosné, *Dániel* Áron, az Országos Magyar Sajtókamara főügyésze, végül *Németh* Kálmán plébános mondott beszédet.

— Felszentelték a nagyváradi Vártemplomot. A nagyváradi Vártemplomot, amely eredetileg római katolikus templom volt, a román megszállás után görög keleti templommá alakitották át, de a felszabadulás után felvetődött a gondolat, hogy azt vissza kell adni a római katolikusok számára. Ez most meg is történt és közadakozásból megujitották a nagyváradi Vártemplomot és Hász István tábori püspök azt fel is szentelte.

— Meghalt Pelikán Márta, a Rákóczi-uti penzió öngyilkosa. Megirtuk, hogy a Rákóczi-uti Elekpenzióban megszállt 21 éves leány, *Pelikán* Márta szerelmi csalódásában öngyilkosságot követett el. Az öngyilkosságot felfedezték, az eszméletlen leányt a Rókus-kórházba szállitották be, ahol az orvosok nyomban hozzáláttak megsegitéséhez. Már ugy tetszett, hogy sikerül is életét megmenteni, mert visszanyerte eszméletét. Vasárnap éjjel azonban ujra rosszabbra fordult állapota és hajnalra kiszenvedett.

— Ludwig Dénes meghalt. A magyar ujságirásnak őszinte gyásza van: meghalt *Ludwig* Dénes a *Nemzeti Ujság* főmunkatársa és vele a politikai ujságirók gárdájának egyik igen képzett, sokoldalu és népszerü tagja távozott el az élők sorából. *Ludwig* Dénes mint tanár kezdte pályáját, de fiatalon elhagyta a katedrát az ujságirás kedvéért, amelynek élete utolsó percéig lelkes és hü katonája maradt. A Központi Sajtóvállalatnál kezdte fővárosi pályafutását, majd másfél évtizeden keresztül volt az *Esti Kurir* politikai rovatvezetője, azután a *Nemzeti Ujság* publicistája és főmunkatársa lett. Lelkiismeretes és az ujságirást odaadóan szerető férfi volt, aki családján kivül jóformán egyedül tollának élt. Megbizhatósága és pontossága éppugy erényeihez tartozott, mint egyéni kedvessége és szeretetreméltósága. Éppen ezért a politikai életben igen sok barátja volt. Karácsony táján kezdett betegeskedni, azóta állapota egyre romlott és hétfőn délután a halál megváltotta szenvedéseitől. Mindössze negyvenkilenc évig élt. Temetéséről még nem történt intézkedés.

— Leventeünnepség Kolozsvárott. *Kolozsvárról* jelentik: A Kolozsvárott táborozó erdélyi leventék szombaton tartották meg a Hősök emlékestjét. Vasárnap délelőtt pedig a Mátyás-szobor előtt Mátyás-ünnepélyt rendeztek. A város nevében *Keledy* Tibor polgármester üdvözölte a leventéket, akik az ünnepség végén diszmenetben vonultak fel vitéz lófő Dálnoki *Miklós* Béla altábornagy előtt.

— Tüzvész Törökországban. *Istanbulból* jelentik: A Fekete-tenger mentén fekvő Samsun városában tüzvész pusztitott. Majdnem teljesen leégett egy raktár, ahol 500.000 kiló dohány volt tárolva. A tüzoltóságnak csak nagy üggyelbajjal sikerült elszigetelni a tüzet, amely már éppen át akart csapni a szomszédos katonai kórházra és más épitményekre. *(MTI)*

— Az ujpest-ujvárosi református lelkész beiktatása. Vasárnap iktatta be Ujpest második: ujvárosi református lelkipásztor állásába ifj. Gyökössy Endrét, a költőnek ugyancsak poétafiát Kováts J. István dr. budapesti teol. tanár, egyházkerületi főjegyző az ujpesti templomban. A pestkörnyéki egyházmegye részéről elsőnek Szabó Miklós rákospalota-ujvárosi lelkipásztor üdvözölte legujabb kartársát.

Ut az örökifjuság felé

Az örök-primadonna már hetedfélórája pakkoltatja, gőzölteti, masszáltatja magát a szépészeti müintézetben. Végre isteni csigáinak művészi berakására kerül a sor. „Feri" sajátkezüleg végzi az országos müveletet s amikor háromnegyedóra mulva végre kitombolja rajta tehetségének minden rejtett képességét, mintegy megittasulva munkájától, elragadtatva kiált föl:

— Isten! Művésznő most legalább tiz évvel fiatalabbnak látszik.

A primadonna erélyesen beint:

— Tovább bodorítani!

— Genf — 2000 esztendős. Genf városa vasárnap ünnepelte fennállásának kétezredik esztendejét. Az utcákon óriási embertömeg előtt nagy történelmi felvonulást rendeztek. Az ünnepségre ideérkezett a svájci köztársaság elnöke és valamennyi kanton küldöttsége.

— Szerelmi dráma. *Szabadkáról* jelentik: Megrendítő szerelmi dráma történt szombaton délután a Magyarkanizsához tartozó Tóthfaluban. *Bata* Rudolf 23 éves kisbirtokos gazdalegény udvarolt *Bali* János vendéglős Margit nevü 18 éves leányának. A szülők azonban nem jó szemmel nézték a fiatalembert és ezért szombaton, amikor *Bali* Jánosnétól megkérte a leány kezét, elutasitották. A legény erre előrántotta revolverét és rálőtt *Bali* Jánosnéra, a leányra és végül önmagára. *Bata* Rudolf azonnal meghalt, mig a leányt és anyját beszállitották a zentai kórházba.

— Elesendesedett az Etna. *Rómából* jelentik: Az Etna kitörései megszüntek. Csupán a központi kráter közelében, háromezer méter magasságban látható erős füstképződés. A kráterből itt még kövek repülnek ki és gyenge lávafolyam ömlik.

A JÓ GAZDASSZONYNAK TUDNIA KELL,

hogy a kajszibarack is bevonult már a piacra, kilónként 320—400 fillérért árusitották.

Az uj megállapitás szerint a tojás ára kilónként 380 fillér.

SZERDA

(Husmentes nap)

Ebéd: Suhantott leves, gombás rizsgombóc egresmártásban.

Vacsora: Bánáti töltöttpaprika.

GOMBÁS RIZSGOMBÓC EGRESMÁRTÁSBAN

Egy kanálka zsirban egy kisfej hagymát megfuttatunk, adunk hozzá 16 deka megmosott, megszikkadt rizst, 10 deka megtisztitott, felszeletelt gombát, vagdalt zöldpetrezselymet, sót, 2½ deci forró vizet, befedjük és a sütőben pároljuk. 35 perc mulva kivesszük a sütőből s ha kissé kihült, 2 tojást és 2 kanál morzsát keverünk bele. Kis gombócokat formálunk belőle és bő sósvizben kifőzzük, majd kiszedve a vizből, egresmártásban átforrósitjuk. Adhatjuk természetesen kapor-, ugorka- vagy céklamártásban is.

BÁNÁTI TÖLTÖTT PAPRIKA SÁRGAKÁSÁVAL

10 darab nagy, husos zöldpaprikának a torzsa körül hüvelykujjunkkal lenyomkodva, a torzsáját kiszedjük. Egy kanálka zsirban egy fej apróra vágott hagymát megfonnyasztunk, kevés paprikával meghintjük, 18 deka köles- vagy sárgakását, melyet már előzőleg leforráztunk, beleforgatjuk a paprikás hagymás zsirba és kevés viz alaöntése mellett egy forrásnyira megduzzasztjuk és megtöltjük vele a paprikák hüvelyeit. Kovászolt nyári káposzta köré rakjuk a töltöttpaprikát és abban megfőzzük, majd piros rántással berántva, az egészet összefőzzük. Tejfellel, yoghurttal, kaporral izesitjük.

—

Sch. D.-né. Szombathely. Azt irja k. levelében, „sem kemencém, sem száritógépem nincsen", mégis szeretne főzeléket, zöldséget aszalni. A meggyalult gumós főzelékfélét a forró nyári napon **csörgősre** kell száritani, éppugy, mint a gombát is. Télen aztán hideg vizben (főzés előtt) ázni hagyjuk, mig felpuhul. Megirtuk, hogy a napon való száritás a legprimitivebb, ősi eljárás, melyhez a vidéki asszonyok, akik nagyanyáiktól tanulták el, még manapság is kitünően értenek. Ugyanezekre a kérdésekre már 1940 junius 29-i számunkban is adtunk választ. Gyümölcshust cukor nélkül biztosan konzerválhat, ha 1 kilóhoz egy mokkakanálnyi benzoesavas nátriumot (1.5 gramm) keverünk, miután már a tüzről elvettük. Kidunsztolni nem szabad. Örülünk, hogy a Korszerü konyha receptjeiből eddig minden **sikerült és kitünő** volt. Hozassa meg a **„Cukornélküli gyümölcseltevés"** cimü füzetet. M. kir. Közélelmezési Hivatal kiadványa (Kalászkönyvkiadó Rt.).

— Megtámadták a rendőrt a garázda részegek. Kinos helyzetbe jutott vasárnap éjjel a József-körúton egy rendőr. Az egyik villamos hátsó perronján utazott ugyanis a Kőbányáról érkezett Kiss Sándor vasmunkás és Mihalovics János szerelő. Részegek voltak és jókedvükben egyre csengettek a villamos hátsó perronján levő csengőn. Hiába intette rendre őket a kalauz, végig a körúton folytatták mulatozásukat, amig a József-körúton egy rendőrhöz nem érkeztek. Ott a kalauz leszállitotta őket, hogy igazoltassa utasait. A két részeg, amikor meglátta a rendőrt, támadóan lépett fel. Mihálovics ráugrott és kezeivel fojtogatni kezdte, Kiss Sándor pedig hátulról lefogta, ugyhogy se kardjához, se gumibotjához nem tudott nyulni. A szorongatott helyzetben levő rendőrnek segitendő, a kocsiról leugrott ifj. Molnár Sándor magántisztviselő, Gulács Tibor magántisztviselő és Molnár Sándor pénzügyi szemlész. A két részeg azonban velük is szembeszállott. Mihalovics előbb elkapta Gulács karját, majd olyan erővel harapott a kezébe, hogy az egyik ujja majd leszakadt. Végül három arra haladó csendőr sietett a rendőr segitségére és ártalmatlanná tette a garázda legényeket. Mihalovicsot lefogták, Kiss Sándor azonban a tumultust felhasználva, elillant. Ellene a nyomozás folyik.

— Szolnok Jenő kuriai tanácselnök könyve a valutabünceselekményekről. Szolnok Jenő kuriai tanácselnök, aki számos fizetési eszközzel elkövetett bünceselekményben itélkezett legfelsőbb fokon, most a valutarendelkezésekről s azok birói gyakorlatáról könyvet irt. Különösen érdekes és értékes a könyvben a Kuria gyakorlatát világosan, könnyen áttekinthetően a törvényszakaszokhoz alkalmazkodva való ismertetése. A büntettekkel és vétségekkel foglalkozó munka gyakorlati jogász számára nélkülözhetetlen.

— Az uszóakna megölt hat gyermeket. *Tangerből* jelentik: Gabesben, Tunisz közelében felrobbant egy uszóakna és megölt hat gyermeket. A gyerekek, mikor meglátták az uszóaknát, elkezdtek vele játszani egész addig, amig az akna a parthoz ütődve felrobbant.

— Egy nyugalmazott őrnagy holttestét fogták ki a Dunából. Vasárnap a római parton jólöltözött idősebb férfi holttestét fogták ki a Dunából. A zsebében talált iratokból megállapitották, hogy *Rudnay* Mihály 68 éves nyugalmazott őrnagy, esztergomi lakos. Mintegy két hete lehetett a vizben.

— Öngyilkos a Hüvösvölgyben. Vasárnap a Nagykovácsi-ut és a Szépjuhászné-utca közötti erdőrészen az egyik fővárosi erdőőr jólöltözött fiatalember holttestét találta meg. A rendőri bizottság megállapitotta, hogy ifj. *Steiger* János, Pestszentlőrinc, Vörösmarty-utca 43. sz. alatti lakos az öngyilkos és pisztollyal sziven lőtte magát.

— Nagyszabásu épitkezés Besztercén. Beszterce város közgyülése elhatározta, hogy a város tulajdonában lévő Centrál-szállodát 250.000 pengő költséggel bérházzá épitteti át. Az államtól kapott 300.000 pengő kölcsönből uszodát épitenek. A városi szeretetházat 10.000 pengő költséggel kibővitik.

— Hatalmas hóviharok Brazilliában. *Rio de Janeiróból* jelentik: Brazilia délkeleti államaiban heves hóviharok voltak. A fütés az éghajlati viszonyokra való tekintettel ismeretlen, éppen ezért a lakosság sokat szenved ettől a kivételes hidegtől. Vacara városában a hóréteg vastagsága helyenként eléri a másfél métert. Santa Catarina államában több iskolát be kellett zárni. Sao Joaquim városát 40—50 centiméteres hóréteg fedi s a hőmérő higanyoszlopa —10 fokra süllyedt alá.

— Notórius templomi tolvajnő. A főkapitányság detektivjei hosszas figyelés után az egyik fővárosi templomban tettenérték Vass Zsigmondné hétszer büntetett 37 éves takaritónőt, amint az egyik ájtatos, imádkozó hölgy retiküljét ellopta. A főkapitányságon 80 templomi retiküllopást ismert be. Letartóztatták.

— A drogista csalása. Fleckna Ottó drogista Ledács Kiss Dezsőné nevü ismerősétől kicsalt 1600 pengőt, hogy azzal nagyszabásu üzlethez kezd és abban jó fizetéssel alkalmazza. Biztositékul felajánlotta bankbetétjét. Kiderült, hogy ilyennel nem rendelkezik. Az üzletet sem nyitotta meg és a pénzt sem fizette vissza. A biróság két hónapi fogházra itélte. Az itélet nem jogerős.

— Leszurta válóféltében levő feleségét. Vörös Sándor bölcskei vegyeskereskedőt állandó kocsmázása és kártyázgatása miatt felesége elhagyta és válópert inditott ellene. Vörös többször fenyegetődzött, hogy az asszonyt és családját kiirtja és azután, nehogy tartásdijat kelljen fizetnie az asszony és gyermekei után, üzletét eladta és Dunaföldvárra ment. Egyszer azután visszatért Bölcskére, vélellenül az utcán találkozott az asszonnyal, akit a magával hozott élesre fent konyhakéssével leszurt. A gyilkos férj azután a csendőrségre sietett és feljelentést tett önmaga ellen. A szekszárdi törvényszék házastárson elkövetett szándékos emberölés büntette miatt 15 évi fegyházra itélte. A Kuria az itéletet helyben hagyta.

VIZÁLLÁS

A földmivelésügyi minisztérium vizrajzi osztálya jelenti:

Hétfői dunai vizállás: Schärding 336, Passau 488, Aschach 247, Struden 406, Krems 346, Bécs 328 (kedden 315), Pozsony 190, Komárom 290, Budapest 206 (kedden 225), Paks 100, Baja 198, Mohács 238, Bezdán 280, Gombos 318, Palánka 292, Ujvidék 288.

A Rába Szentgotthárdnál —14. A Dráva Varasdnál 180, Barcsnál —31, Drávaszabolcsnál 75, Eszéknél 138.

Hétfői tiszai vizállás: Máramarossziget 24, Visk —12, Tekeháza —35, Tiszaujlak —78, Vásárosnamény —54, Tokaj 28, Tiszafüred 23, Szolnok 40, Csongrád —6, Szeged 107 (kedden 97), Zenta 160, Titel 258.

A Szamos Désnél —42, Szatmárnémetinél —75. A Bodrog Bodrogszerdahelynél 96. A Sajó Bánrévénél 32. A Hernád Hidasnémetinél 6. A Berettyó Margittánál 12. A Körösök Csucsánál 28, Nagyváradnál —129, Békésnél —44, Gyománál —29. A Maros Marosvásárhelynél —56, Makónál 51.

A Balaton Siófoknál 92. A Velencei-tó Agárdnál 123.

MINDENKIT ÉRDEKEL!
Dr. VITÉZ UZSOKY NORBERT:
KIÜTÉSES TIFUSZ
E KÖNYV CÉLJA: SZÓRAKOZTATVA TANITANI.
ÁRA 2 PENGŐ
KAPHATÓ UNIO MINDENÜTT
RUPP MIKLÓS KIADÁSA

— Kinevezések és elmadományozások. A Kormányzó az igazságügyminiszter előterjesztésére Turyoghi Szücs Lajost miniszteri tanácsossá, Dezsényi Andort és Némethy Lászlót miniszteri osztálytanácsosokká, vitéz Lengyel Lászlót kincstári jogügyi aligazgatóvá, Sántha Györgyöt kincstári főügyészhelyettesé kinevezte. Csánk Bélának a miniszteri tanácsosi. Urbánszky Andornak és Gál Lászlónak a miniszteri osztálytanácsosi, Lápossy Gézának a kincstári főügyészi és Takács Károlynak a kincstári főügyészhelyettesi cimet adományozta. — A Kormányzó a földmivelésügyi miniszter előterjesztésére vitéz Nyiredy Gézát miniszteri tanácsossá, Hajdu Istvánt — a miniszteri tanácsosi cim és jelleg adományzása mellett — miniszteri osztálytanácsossá kinevezte.

— Országzászlóbeiktatás. Az EONB elnöksége vasárnap délben iktatta be Marosvásárhely országzászlaját. A SzEFHE nevében *Antal* Dezső adta át a lobogót, majd az EONB nevében *Liptay* Lajos társelnök, a Fővárosi Községi Takarékpénztár vezérigazgatója mondott beiktató beszédet. *Biró* István képviselő beszélt még az ünnepségen.

— Elfogtak egy szalonnadrágitót. A közellátási rendészethez beosztott detektivek kinyomozták, hogy Sticker József kövezősegéd ötven kiló zsirszalonnát kilónként nyolcpengős áron értékesitett. A szalonnát Lampert Béla hentestől hétpengős áron vásárolta. Mindkettőjüket letartóztatták.

Vigyázat!
A Darmol hashajtót utánozzák. Ügyeljen, mert minden tablettán a „DARMOL" szónak és T alaku bevágásnak kell lenni. Kimondottan eredeti csomagban kérje.
DARMOL

— Kigyulladt a Hullámvasut. A főváros népének évtizedek óta egyik kedves mulatsága a Hungária (volt Angol)-parki hullámvasut. Hangos jókedvvel, vidám sikoltozással ültek az emberek a Hullámvasut kocsijain, amikor pályájukon hol félelmetesnek tünő magasságokba roboglak, hol pedig szédületes lejtőkön buktak alá. A Hullámvasut százezreknek adta szórakozás után most, hétfőn reggel a tüzoltóságot foglalkoztatta. A vasutnak fából ácsozott állványzata ugyanis kigyulladt és hirtelen hatalmas lángokkal tüzbe borult. A kivonult tüzoltók hamarosan eloltották a tüzet és az állványzatot nagyjában megmentették. A tüz okának kideritésére a vizsgálat megindult. Nyilván eldobott cigarettavégből fogott lángot a nagy hőségben az átmelegedett állványzat egyik oszlopa és innen harapódzott el a tüz.

CSIZ jód-bróm-konyhasó gyógyfürdő az ér elmeszesedés
gyógyfürdője. Fürdőidény május 10-től szeptember 30-ig.
Porspektust küld a Fürdőigazgatóság, Csizfürdő (Gömör megye). Gyorsvonaton közvetlen kocsi: Budapest Keleti pu.—Fülek—Csizfürdő; menetidő 4 óra.

— Házasságszédelgő portás. Tóth Sándor portás házasságot igért Juhász Ilona háztartási alkalmazottnak és ezen a jogcimen minden hónap elején elvette a leány járandóságát és végül 1000 pengőtől fosztotta igy meg. Közben azonban a leány megtudta, hogy Tóth nős és gyereke is van és házasságszédelgésért feljelentette. A törvényszék nem jogerősen 6 hónapi börtönre itélte el Tóth Sándort.

— Házasság. *Gebauer* Magdolna áll. tanitónőt eljegyezte *Szilágyi* János dr. p. ü. s. titkár.

Vitéz nemes *Grosschmid* István és neje leánya, Eszter Mária és néhai *Bogdán* Jenő és neje fia, *Bogdán* Béla dr. julius 11-én ½12 órakor tartják esküvőjüket a Pázmány Péter Tudományegyetem templomában.

— Anatóliában az áradás áldozatokat is szedett. Istanbulból jelentik: Az anatóliai áradások különösen sulyosak voltak Brussa és Adana környékén. Itt számos ádozata is van az árvizeknek és tetemes károk estek a helységekben és szántóföldeken. Nagyszámu ház teljesen rombadőlt és az állatállomány is sokat szenvedett.

— **A gépkapcsolásu telefon-alközpontok uj használati dijai.** A postavezérigazgatóság julius 16-tól kezdődően ujból megállapitotta a gépkapcsolásu telefon alközponti kapcsolók használati és fenntartási dijait. Az egységes rendszerü, visszahivó készülékkel felszerelt, öt fővonal és 25 mellékállomás befogadóképességü alközpontok használati dija havonta három fővonalra kiépitve 80, négy fővonalra kiépitve 90, öt fővonalra kiépitve 100 pengő, mig a fenntartási dija havi 40—45, illetve 50 pengő. A négy fővonalu és 20 mellékállomás befogadóképességü alközponti kapcsoló használati dija két fővonalra 60, három fővonalra 70, négy fővonalra 80, mig a fenntartási dija havi 30—35, illetve 40 pengő.

— **Kifosztottak egy szőrmésboltot.** Az éjjel *Varsányi* Lajos szücsmesternek a Muzeum-körut 7. számu üzletében falbontás utján betörők jártak. Huszonötezer pengő értékben nerz és perzsabundákat és ezüst rókákat vittek el. A rendőrség a betörők után meginditotta a nyomozást.

— **Elfogtak egy láncoló társaságot.** Az elmult napokban a rendőrségnek tudomására jutott, hogy szappannal, lugkővel és más szappangyártáshoz szükséges dologgal üzérkednek a fővárosban. A megindult nyomozás kideritette, hogy *Liebermann* Jakab festékkereskedő Zrinyi-utcai üzlete központja a láncolóknak. Az üzletből négyezer kiló lugkövet szállitottak el kisebb csomagokban és ezt üzérek kézről-kézre adva, ötpengős kilónként árban árusitották. Megállapitották azt is, hogy Libermann száznyolcvan kiló gyantát 2.53 ár helyett öt pengőért árusitott. Végül kideritették, hogy Liebermann és társai *Batonai* György gyarmatárukereskedőtől 4200 darab egységes pipereszappant a megállapitott 74 filléres ár helyett 1.04 fillérért vásároltak. A láncolók közül kilencet őrizetbe vettek.

— **Tragikusvégü tolvajüldözés.** *Makóról* jelentik: *Nagy* Sándor 63 éves, jómódu makói gazdálkodó a szombatra virradó éjszaka az udvaráról hallatszó gyanus zajra ébredt. Kapát ragadott és kiment az udvarra, hogy utánanézzen a dolognak, feleségével pedig a szomszédokat riasztatta fel. A tolvajt nem sikerült elfogni, az idős gazdálkodó azonban annyira felizgult, hogy szivrohamot kapott és meghalt. Felesége kétségbeesésében a kutba ugrott, de a szomszédok kimentették. Az idős asszony állapota válságos.

— **Becsmérelte a katonaságot és a rendőrséget.** Weishaus Valéria vagyonos piaci árus ujpesti házából az egyik lakót, aki pontatlanul fizette a házbért, ki akarta tenni. A lakó éppen katonai szolgálatot teljesitett és hivatkozott arra, hogy a katonai ügyosztályon és a rendőrségen kapott értesülései szerint bevonultnak nem kell fizetnie. Erre a háziasszony olyan kijelentéseket használt, melyek becsmérlőek a rendőrségre és a katonaságra nézve. A pestvidéki törvényszék feilhatalmazására hivatalból üldözendő becsületsértés vétsége miatt 6 heti fogházra itélte el, a tábla azonban 200 pengőre szállitotta le a büntetés mértékét. A Kuria megsemmisitette a táblai itéletet, az elsőfoku biróság itéletét hagyta jóvá.

— **Halálozás.** *Sárközy* Sándor dr. kir. közjegyző, a székesfőváros III. kerületének törvényhatósági bizottsági képviselője elhunyt.

Erdős Miksa nyug. postafelügyelő életének 74. évében, hosszu szenvedés után Csurgón elhunyt.

Braun Károly 70 éves korában elhunyt. Temetése kedden, 7-én délután ½4 órakor lesz a rákoskereszturi izr. temetőben.

Özv. *Horschowsky* Lipótné szül. *Schiller* Aranka, kilenc héttel férje halála után, tragikus módon elhunyt. Temetése kedden délután ½3 órakor lesz a rákoskereszturi temetőben.

— **A Budapest—Tahi közötti csavargőzös** a MFTR értesitése szerint julius 6-tól, hétfőtől kezdve közlekedik. Budapestről indulás 18.15, Tahiból — először julius 7-én — 8.05 órakor.

BEKÜLDÖTT HIREK

Felvétel az egri érseki jogakadémiára. Az egri érseki jogakadémián az 1942—43. tanév szemeszterére szóló beiratkozások szeptember 1-én kezdődnek és 12-én végződnek. Az elsőizben iratkozók csak felvételi engedély alapján iratkozhatnak be. A felvételi engedélyt kérő folyamodványokat 2 pengős okmánybélyeggel ellátva augusztus 1—31. között kell benyujtani a jogakadémia igazgatóságánál. Szegénysorsu és szorgalmas hallgatók 75%-os, 50%-os és 25%-os tandijkedvezményben részesülhetnek. Szegénysorsu hallgatók a jogakadémia menzáján kedvezményes ellátásban részesülhetnek.

A Magyar Cionista Szövetség (Andrássy-ut 9) a mozgalom megalapitójának, Herzl Tivadarnak elhalálozási évfordulója alkalmából julius 8-án, szerdán este ½9 órai kezdettel tartja hagyományos Herzl-emlékünnepélyét.

SZINHÁZ

Három „Mariska" szerepelt a szigeti operett bécsi előadásán

A margitszigeti Szabadtéri Szinpad uj, látványos nagyoperettjének, a *Bécsi keringő*-nek bemutatója elé nagy várakozással néznek a szinházi benfentesek. Ugyancsak nagy várakozás előzi meg Bubik Árpád igazgató és rendező szabadtéri átdolgozását is. A Bécsi keringő ugyanis, amikor 1930 október 30-án a bécsi *Stadttheaterben* először került szinre, még kamaradarab alakjában került a közönség elé. Az operettnek akkor mindössze négyöt főszereplője volt, ami a mostani szigeti előadásra erősen megsokszorozódott.

Az akkori bécsi szinlap az operett szövegirójaként Ernst *Marischka*-t tüntette fel. A szinház igazgatója, rendezője és egyszemélyben bonvivánjaként Hubert *Marischka* szerepelt. Érdekes a szinlap harmadik „*Mariskája*" is, a bécsi előadás butorait ugyanis egy Franz *Marischka* nevezető ur szállitotta. A bécsi premieren *Réthy* Eszter szerepét Betty *Fischer* játszotta, mig *Barabás* Sári alakitásában Paula *Brosig* lépett fel. *Pataky* Kálmán Strauss alakitását Hubert *Marischka*, *Solthy* György szerepét pedig Willy *Paller* játszotta.

Természetes, hogy a Bécsi keringő kamaraoperett formájában mindössze három kicsiny diszletben játszódott. A szigeti Szabadtéri Szinpadon *százhatvanméteres épitkezés* teszi látványossá a nyári operettet. A diszletek, sorrendben egymásután *a bécsi városkaput, az Ebeseder cukrászdát, a hajdani bécsi társaskocsi állomást, a hietzingi Dommayer-kaszinót és az öreg Strauss házát ábrázolják.* A szigetszinpad teljes hátterét pedig az óriási beépitett Duna-vizesés foglalja el.

A pénteki premieren a már emlitett főszereplőkön kivül *Ottrubay* Melinda, *Sallay* Zoltán, *Madarász* László, *Simon* Marcsa, *Kökény* Ilona, *Ignáth* Gyula, *Sikolya* István, valamint a több mint négyszázszemélyes ének- és tánckar vesznek részt.

HALLO!

— Itt Honthy Hanna beszél...

— Az őszi tervekről szeretnénk érdeklődni...

— Egyelőre még boldogan nyaralok. Igaz, hogy nem utazom sehová, de itt a Rózsadombon is van olyan jó levegő, mint akár a Magas-Tátrában. Csak augusztus végén kezdem meg a próbákat.

— Mire készül, művésznő?

— Szilágyi László uj operettjében, a „Mária főhadnagy"-ban lépek ismét a közönség elé. Az operetthez Huszka Jenő irta a zenét. Szerepemet még egyelőre nem ismerem. — Szilágyi László e pillanatban még a Kékesen üdül és ott irja az uj operett meséjét. Ha visszatér — igérete szerint —, azonnal eljuttatja hozzám a könyvet.

— Látta már önmagát legelső filmjében, a „Régi nyár"-ban?

— Nem mertem megnézni. Roppant kritikus természet vagyok, féltem, hogy ha a házi vetitőben látom meg önmagamat, annyira elmegy a kedvem a további fellépéstől, hogy azonnal abbahagyom a filmet. Sohasem vagyok önmagammal megelégedve, még akkor sem, ha mások szerint tökéletes, amit csinálok. Arra is gondoltam, hogy első filmem bemutatóján inkognitóban bujok meg egy páholy mélyén. Azonban ezt sem tartom jó ötletnek, mert ha a szomszédból történetesen valami kritikus megjegyzést hallok, ugy menten elpusztulok a szégyenkezéstől. Talán majd kémeket fogok kiküldeni a közönség hangulatának kipuhatolására.

— Ujabb filmtervek?

— Talán... esetleg... Természetesen az is operett lesz.

Kivánsághangverseny a cirkuszban

A Magyar Vöröskereszt a magyar rádióval együttmüködve a honvéd vezérkar hozzájárulásával a julius hóban elmaradó kivánsághangverseny helyett kedden ünnepi előadást rendez a Fényes-cirkuszban. Ezen az előadáson a magyar müvészek hosszu sora, többek között Hámory Imre, Hosszu Zoltán dr., Karády Katalin, Kőváry Gyula, Nagykovácsy Ilona, Pethes Ferenc, Pethes Sándor, a Pécsi Öreg Diákok, Szilvássy Margit, Vaszary Piroska és Dorit Kreysler, az itt filmező német operettprimadonna lép fel.

Magyar aratóünnep az olasz és a bolgár rádióban

Ugy az olasz, mint a bolgár rádió azzal a kivánsággal fordult a magyar rádióhoz, tennék lehetővé, hogy a magyar élet egyik legjellegzetesebb eseményét, az aratóünnepet közvetithessék hallgatóiknak. A kérést a rádió igazgatósága természetesen örömmel teljesitette. A közeljövőben Emiliano *Rigoli*, az olasz rádió és Konstantin *Fortunoff*, a bolgár rádió kiküldöttje *Bács-Józseffalvára* látoga . A két rádió-riporter a helyszinről számol be hazájuk rádió-hallgatóinak a magyar aratóünnep ősi szokásairól.

Csak röviden...

Beleznay Unger István szinigazgató szintársulata megkezdte öthetes nyári szereplését Sopronban.

*

Tőkés Anna nyári vakációjának megkezdése előtt utolsó fellépését a hajduszoboszlói szinházban tartja. A Nemzeti Szinház kiváló müvésznője a *Kaland* főszerepében mutatkozik be a hajduszoboszlói közönségnek és a fürdő publikumának.

*

A Margitszigeti Szabadtéri Szinpad pénteki este tart bemutatót a „Bécsi keringő" cimü operettből. A „Bécsi keringő"-ből a szinház nem tart főpróbát, a sajtó képviselőit is a pénteki premierre hivták meg.

*

A kassai szinház igazgatására a jövő idényre vitéz *Tolnay* Andor igazgató kapott megbizást. Egyes hirek szerint azonban vitéz *Tolnay* egy budapesti mozi igazgatója lesz. Igy a kassai szinház igazgatójául *Kőrössy* Zoltánt, a jónevü tánckomikust emlegetik.

Ragyogóan sikerült az artisták diszelőadása

Vitkovszky Sándor, a *Magyar Artista Egyesület* elnöke akciót inditott az artista továbbképző tanfolyam érdekében. Kiadta a jelszót: *Artisták az artistákért!* A cél érdekében vasárnap délelőtt diszelőadást rendeztek a Fényes Nagycirkuszban. A zsufolt nézőtér előtt szerepelt a *4 Wicking, a 4 Thomson, Halmai Imre, Ward és Arian, Quick, a 2½ Martini, Rév Erzsi, Óvári Tibor és a Royal-görlök, a Dimitroff, Chappy zenekara, a Szőnyi testvérek, Marietta és Martin, Trio Mexicanos, Focker és Alfonso. Szentiványi* Kálmán konferált. Az anyagilag és erkölcsileg jólsikerült matinénak *Vitkovszky* Sándor és *Bary Baker* volt a mesteri rendezője.

* **Lánczy Margit elvesztette perzsa macskáját.** Lánczy Margit müvésznőnek „Nyufi" névre hallgató perzsa macskája elveszett. A müvésznő kéri a megtalálót, hogy az álkutot jutalom ellenében adja le, I., Verbőczy-utca 5. szám alatt.

HANGVERSENYEK

Ma 7: Haydn—Mozart-est

Szőv. Zenekar, vez.: **Rajter,** közr.: **Szabó** Pál. **Haydn** D-dur szimf., **Gordonkaverseny, Mozart:** Esz-dur szimf. **Károlyi-kert.**

SZINHAZAK MÜSORA:

ERZSÉBETVÁROS!: Aranysárga falevél (8).
MARKUSPARK-SZINHÁZ: Párisi express (½9)
NEMZETI BÁBSZINJÁTÉK: Délután: „Terülj, terülj, asztalkám" (4). Gyermekelőadás — Este: Toldi (8).
FÉNYES-CIRKUSZ: Délután és este: Bohóc-olimpiász, 4 French, Sacha Price, 2 Sawortos, stb. (4, 8).

MOZI

„Szerelmi vihar" — a Corsoban

A megszokott nyári reprizek sorából magasan kiemelkedik a Corso mai felujitása, amelyen ismét közönség elé kerül az utóbbi évek legnagyobb sikerü Charles Boyer filmje, a *Szerelmi vihar*. Négy évvel ezelőtt szerepelt müsoron a valóban élményszerü francia film, amely olyan jellegzetesen egyesitette magában mindazokat a jótulajdonságokat, amelyek az igazi francia filmben fellelhetők. Charles Boyer utolsó párisi filmje volt ez, mielőtt Hollywoodba ment volna és megkezdte volna amerikai filmkarrierjét. A népszerü francia filmsztár nemes alakitó müvészete különös értékkel ruházza fel az egyébként is emlékezetesen nagysikerü filmet. A szerelmes férfi lelkének vajudása, amikor nem tudja elhatározni magát, hogy két szerelmes nő közül melyiket válassza, mert hiszen mind a kettőhöz az érzések egész serege taszitja, a szinészi lélekábrázolás egyik legszebb példaképe. A madonnaszépségü Michele Morgan és Lisette Lanvin játsszák mellette a két női főszerepet a szép és megindító filmben, amely a mostani felujitásban is minden bizonnyal nagy sikert arat majd.

Megelevenedik az Ezeregyéjszaka

A fiatal és diadalmas olasz filmgyártás már az *Alcazar*-ban bebizonyitotta, hogy milyen hatalmas összegeket áldoz a diszletekre, amikor felépitette az *Alcazar*-t, Toledo legendás fellegvárát. Most egy uj filmben valósággal az Ezeregyéjszaka álomvilága elevenedik fel, a *Damaszkusz oroszlánja*-ban a törökök szultáni udvar többemeletes hü mását rekonstruálták a római Cinecitta tervező müvészei háromdimenziós óriási diszlet formájában. A *Damaszkusz oroszlánja* a legizgalmasabb olasz történelmi film, testvérfilmje a nagysikerü *Viharkapitány*-nak és cselekményének háttere a Velencei köztársaság és a török szultánság élethalálharca. A *Viharkapitány* főszereplőit látjuk viszont a lüktető, izgalmas, káprázatos kiállitásu mese keretében, a Kárpát Film sikerujdonságában, amely rövidesen bemutatásra kerül.

„A szerelem orvosa" — Harry Baur-ral

A már letünt háboruelőtti párisi élet ad keretet *A szerelem orvosa* cimü különleges francia filmdrámának, mely néhány nap mulva kerül a közönség elé. A vidám, jókedvü Párisban játszódik le a cselekmény, abban a Párisban, amelynek kacagása mögött könnyes drámák rejtőztek meg. A remek francia jellemszinész, Harry Baur állitja elénk azt a férfit, aki körül felcsapnak a szerelmi dráma hullámai és őszinte emberi játéka döbbenetesen fejezi ki az öregedő férfi szivében és lelkében lepergő válságokat, amikor szerelmi csalódással kerül szembe. Mellette a másik neves francia szinész, Pierre Blanchar, fémjelzi a film müvészi jellegét. A háboru előtt készült francia filmdráma a Décsi-mozi legközelebbi müsordarabja lesz.

Mozi müsorok

(Sz. = szombat. v. = vasárnap. ü. = ünnep.)

ADMIRÁL. A kegyelmes ur rokona. (¼4, ½6, ½8, ½10, v. és ü.: 11 és ½2-kor is.)
ALKOTÁS. Igy is lehet repülni. (¼4, ½6, ½8, ¾10, v. és ü.: 11 és ½2-kor is.)
ANDRÁSSY. Robinson. (¾4, ¾6, ¾8, ¾10, v. és ü.: 2, 4, 6, 8, 10.)
ATRIUM. 2000 pengős férfi. (½6, ½8, ½10, sz., v. és ü.: ½4-kor is.)
BELVÁROSI. Perzselő szerelem. (4, 6, 8, 10, v. és ü.: jobb t.: 4, 6 8, 10, bal t.: ¾3, ¾5, ¾7, ¾9.)
BELVÁROSI HIRADÓ (181-244). Tobruk elfoglalása. Szebasztopol ostroma. A libiai győzelem. A miniszterelnök Erdélyben. Balatoni vitorlásverseny. Magyar, Ufa- és Luce-hiradók. Folytatólagos egyórás előadások 10—24 óráig. — Hütött nézőtér!
BODOGRÁF. Nem loptam én életemben. (½4, ½6, ½8, ½10, v. és ü.: ½2-kor is.)
BROADWAY. Diákévek. (½4, ½6, ½8, ½10, sz., v. és ü.: ½2-kor is.)
CAPITOL. Csodatevő szerelem. (½4, ½6, ½8, ½10, v. és ü.: ½2-kor is.)
CASINÓ. 2000 pengős férfi. (½6, ¾8, ¾10, sz., v. és ü.: ½4-kor is.)
CORSO. Szerelmi vihar. (½6, ½8, ½10, sz., v. és ü.: ½4-kor is.)
CITY 2000 pengős férfi. (¾6, ¾8 ¾10, sz., v. és ü.: ¾4-kor is.)
DÉCSI. A négy testőr. (½6, ½8, ½10, sz., v. és ü.: ½4-kor is.)
ELDORÁDÓ Uz Bence. (4, 6, 8, 10, v. és ü.: 2-kor is.)
ELIT. Julius 2-től nyári szünet. MESEVÁR néven megnyilik julius 30-án.
FORUM. Bünös vagyok. ½6, ½8, ¾10, sz., v. és ü.: 3-kor is.)
HIRADÓ FILMSZINHÁZ (222-499). Angora nyulak. Tobruk elfoglalása. Szebasztopol ostroma. A libiai győzelem. A miniszterelnök Erdélyben. Balatoni vitorlásverseny. Magyar, Ufa- és Luce-hiradók. Folytatólagos egyórás előadások 9—24 óráig. — Hütött nézőtér!
HOLLYWOOD. Árvíz Indiában. (½6, ½8, ½10, sz., v. és ü.: ½4-kor is.)
IPOLY. A titokzatos Sziám. (½6, ½8, ½10, v. és ü.: ½4-kor is.)
JÓZSEFVÁROSI. Behajtani tilos! (5, ½8, ½10, v. és ü.: ¾3-kor is.)
LLOYD. Árvíz Indiában. (½6, ½8, ½10, v. és ü.: ½4-kor is.) — Nyitott tető!
ODEON. Sárga rózsa. (½4, ½6, ½8, ½10, v. és ü.: ½2-kor is.)
OTTHON. Kalózszerelem. (½4, ½6, ½8, ½10, v. és ü.: ½2-kor is.)
PALACE Kádár, kontra Kerekes. (11 2, 4, 6, 8, 10.)
RÁDIUS Egyetlen éjszaka. (½6, ¾8, ¾10, sz., v. és ü.: ½4-kor is.)
REX. Julius 7-én és 8-án nem tartunk előadást.
TOLDI-RIALTÓ. Alkonyat. (¾4 ½6, ½8, ½10.)
ROYAL APOLLO. 2000 pengős férfi. (½6, ¾8, ¾10, sz., v. és ü.: ½4-kor is.)
SCALA. Tosca. (½6, ½8, ¾10, sz., v. és ü.: 3-kor is.) — Nyitott tető!
STUDIÓ. Gül Baba. (11, ½2, ¼4, ½6, ½8, ½10.)
TIVOLI. Kalózszerelem. (¾4, ¾6, ¾8, ¾10, v. és ü.: 11 és ¾2-kor is.)
TURÁN. Leányvásár. (11, ½2, 4, 6, 8, 10, v. és ü.: 11, 2, 4, 6, 8, 10.)
VESTA. Juarez. (¾4, ½6, ½8, ½10, v. és ü.: 2, 4, 6, 8, 10.)

LÓSPORT

Favoritjárás Megyeren

A papirforma és a jólértesültség érvényesült vasárnap a megyeri pályán, hol a lefulott *nyolc* verseny közül *mindössze egyben, az 1850 méteres Handicapben győzött outsider.* A programm legérdekesebb számában, a *Jubileumi dijban* szintén a favorit *Korond* győzedelmeskedett, de kedvezőtlen startja következtében ugyancsak igyekeznie kellett, hogy a pompás versenyt futó *Adu*-t a célban megelőzhesse.

Az 1850 méteres handicapben a győztes *Lökötő II.* győzelmére *tizre százötvennyolcat* fizetett a totalizatőr. Annál érdekesebb, hogy a befutóosztalékok *Darabont*-tal, illetve *Sicc*-cel csak *negyvennégy* és *negyvenhatszorosra* rugtak.

A versenyeket rendkivül nagyszámu közönség nézte végig. Részletes eredmény:

I. futam: 1. Salauka (pari) Gencsy hadnagy. 2. Mire való (4) Széchenyi gróf százados. 3. League of Nations (4) Bethlen gróf fhdn. Fm.: Csalszegi, Legényfogó. Tot.: 10:19; 14, 24. Befutó: 149.

II. futam 1. Addio Mare (1½) Hujber. 2. Henricus (2) Dunai. 3. Quick Arrow (6) Mészáros. Fm.: Kamasz, Számum, Veritas, Marlborough. Tot.: 10:30; 18, 19. Bef.: 88.

III. futam: 1. Keepsmiling (3) Hujber. 2. Pandora (3) Gencsy hadnagy. 3. Rebus (10) Bözödi. Fm.: Daliás, Gamine, Kaláris, Bajvivó, Annabella, Hová való. Tot.: 10:38; 16, 14, 25. Befutó: 94 és 362.

IV. futam: 1. Korond (pari) Félix. 2. Adu (8) Pfendler. 3. Mignon (12) Csuta. Fm.: Hiu, Vesszó, Gábor, Desperado, Amante, Hands off, Nemere II., Habanera, Harmat. Tot.: 10:20; 14, 48, 66. Befutó: 222 és 225.

V. futam: 1. Marcsa (1½) Vasas. 2. Torma (5) Török II. 3. Fiumára (4) Tanácsos. Fm.: Blizzard, Lator, Komárom, Gárdista, Ámon, Ipolyság, Zombori, Old Joe. Tot.: 10:28; 15, 19, 18. Befutó: 86 és 83.

VI. futam: 1. Mókám (2) Novák. 2. Arabis (2) Bocskai. 3. Hitves (4) Karaszek. Fm.: Fucus, Nanette, Elég baj, Klári, Lutri. Tot.: 10:29; 13, 14, 23. Befutó: 92.

VII. futam: 1. Lökötő II. (10) Bocskai. 2 Baraboni (5) Erbeling. 3. Sice (4) Kállai. Fm Ghazi, Gajdas, Furulya, Apuka, Bajadér, Hetera. Tot.: 10:158; 29, 24, 17. Befutó: 143 és 464.

VIII. futam: 1. Jó napot! (2) Prékl. 2. Buzavirág II. (6) Várhelyi. 3. Cello (4) Vasas. Fm.: Hortobágy, Pompa, Pityi-Palkó, Tündérálom, Lönci, Little wallon. Tot.: 10:60; 26, 46, 35.

Ügetőversenyek. Hétköznapi keretek között mozog a keddi ügetőnap, melyre jelöltjeink a következők:

I. *Ekrazit—Eterna* II. *Natta-istálló—Harcos N.* III. *Ébredő—Mebojsa.* IV. *Bogaras-Fogaras—Kornél-Várvavárt.* V. *Cirkáló—Csalafinta* VI. *Ráró—Sirisus.* VII. *Dráva—Etes.* VIII. *Quarnero—Tibor.* IX. *Fraknó—Dana B.* X. *Gyors—Krisni.*

Július 7-én és 11-én délután ½3 órakor

ügetőversenyek

Ruttkay György

A magyar falu ihleti a művészpályája nagyrészét falun töltő *Ruttkay György* művészetét is, akiről tanulmányunk során már mint szobrászról és a gönci templom egyik falképének alkotójáról megemlékeztünk. Művészetének sokoldalúsága annak lényegéből ered. Nála az anyag válik a mű életrehívójává, az ihleti, sarkalja gyakran egészen elvont tárgyú képzőművészeti alkotásainak megteremtésére. Az olasz reneszánsz nagy mestereihez hasonlóan ő is azt hirdeti, hogy *a képzőművészetnek három ága szorosan összefügg egymással*, a valódi művész alkotásközben a képzőművészet örökérvényű alaptörvényeit tartja szem előtt, mert csak akkor alkothat örökértékű nagyot. Ruttkay művészetét különösen érdekessé és értékessé teszi az, hogy fanatikus kutatója nemzeti ábrázolóművészetünk eredő forrásainak és alkotásainak mindegyike — tárgyuktól függetlenül — jellegzetesen *magyar vonásokat tükröz vissza*. Ruttkay művészete a népművészetben gyökerezik anélkül, hogy ez a hatás kifejezése formájában felismerhető, vagy uralkodó lenne. Egyike volt ő azoknak a magyar művészeknek, akik a századfordulón Európaszerte elterjedt képzőművészeti irányok hatása alatt indult el művészi pályáján, hogy eljusson a nagy primitívek és az igazi egyszerük: a Kelet művészeinek világába. Ez a *Kelet felé tekintés* irányította művészetét a magyar népművészet felé és térítette nemzeti művészetünk kutató útjára, amelyen haladva gazdag igéretekkel közeledik műveiben a nagy cél felé.

Csikvári Aladár

147. C.

az, hogy ezt a szaggatottságot sohase igyekszik utólag „elkenni", hanem meghagyja úgy, ahogy azt az első hevület belőle kiváltotta.

Látnivaló, hogy ebben a korszakában a művész mindkét lábával szilárdan állt a földön, lelkét nem gyötörték se spirituális vagy transzcendentális lázálmok, se a cézanne-i értelemben vett képszerkesztési és optikai problémák. *Basch* Andornak a látás és a lefestés egyaránt izgalmas élmény volt — ahogy ma is — és élményeit látható gyönyörűséggel, majdnem epikus részletességgel beszélte el a vásznon. Expresszivitása is csak temperamentumából fakadt, szinte öntudatlanul ; az érzést szándékosan elnyomta magában. De aztán jött a nagy, boldog válság s művészi magatartása szinte észrevétlenül megváltozott. A művész megfutotta az objektív naturalizmus útját, magában szinte teljesen kiélte és most már szublimáltabb fínomságokra, egyéniségének differenciáltabb hangsúlyozására és tudatosabb expresszióra törekszik.

Ma van Gogh és Cézanne jelentik neki a formába öntött új korszellemet. Eddig nem voltak romantikus nekilendülései, a valóságot kereste elfogulatlanul. Nem ismerte a szubjektív látszatot, csak a dolgok objektív realitását. Mi sem természetesebb, mint hogy ilymódon nála a formai elemek kaptak erősebb hangsúlyt, tehát a rajz, a mintázás a festőiséggel szemben. Célja a szigorú valószerűség éreztetése volt ; embert, természetet a maga valóságában, transzponálás nélkül ábrázolt. A költői hangsúlyt tudatosan mellőzte. (Ez kissé magára kényszerített fegyelem is lehetett, mert alapjában lirikus lelke tán félt a femininnek kikiáltott ellágyulásoktól s a hangulati vagy irodalmi elemektől.) A valóság, e félelem

Ruttkay György dr

Hul. 1890. Vágsellyén

Elctr.

Molnár Endre:

Abauj-Torna vármegye. Magyar Városok és Vármegyék Monografiája. XVII.

Bp. 1935. 272. l.

gában pedig az egyetem aerodinamikai laboratóriumát. November 5-én érkezett New Yorkba, megnézte az autókiállítást s különösen az autóforgalom tanulmányozásával töltött pár napot, majd Washingtonba ment, ahol múzeumokon és könyvtárakon kívül a Navy Yard-ot, az amerikai haditengerészet lőszer- és ágyúgyárát tekintette meg. Ezután Amerika legnagyobb aerodinamikai kísérleti intézetét látogatta meg Langley-Fieldben. Clevelandban a White teherautó- és autobuszgyárat látogatta meg, majd a Grand Canyon érintésével Pasadenába érkezett december elején. Innét ment át San-Franciscóba, ahol a San-Francisco—Ookland és a Golden Gate hidat tekintette meg, s a közelben lévő Berkeley és Stanford egyetemeket, az elsőn hidrolaboratóriumi, az utóbbin pedig légcsavarvizsgálati munkálatokat tanulmányozott. Visszatérve Pasadenába a Byron and Jackson szivattyúgyárat tanulmányozta s az egyetemen főként aerodinamikai mérlegtanulmányokat folytatott s két alkalommal előadást tartott. Európába New-Yorkon keresztül tért vissza, miközben Hoboken-ben (New-Jersey) megtekintette a Stevens Institutot, illetőleg Davidson tanár hajómodell-vontató csatornaépítési kísérleteit. Hamburgban a Hamburger Schiffbauversuchsanstalt, Berlinben a Deutsche Versuchsanstalt für Luftfahrt s a Preussische Versuchsanstalt für Wasserbau und Schiffbau laboratóriumait látogatta, majd mint a bécsi Schiffbautechnische Gesellschaft nyári vándorgyűlésének

Ruttkay György
szobrász és pedagógus

Ruttkayné Nyiry Lili
Kassa.

Kizárólag a hollóházai agyagban mintázva, a gyár mázaival égetve alkotják kisplasztikai műveiket a hosszú évekig Göncön élő: R. Nyiry Lili és férje Ruttkay György. Mindketten a majolika szerelmesei, amelynek gyönyörűséges, nemes tulajdonságait kutatták, fürkészték évekig, míg megtalálták egyéni kifejezési módjuk mellett azt a magyar lelket sugárzó forma- és színvilágot, amely nagyszerű művészetet teremt az ősi magyar népi iparból.

R. Nyiry Lili a halkszavúbb, ösztönösebb szín- és formaművész, aki alig ökölnyi kisplasztikáiban emberi érzésrezdülések hihetetlenül nagy fokozatát képes megrögzíteni.

Ruttkay György a markánsabb, tudatosabb, inkább forma, mint színművész, aki mozgáslendületek, lélekvajúdások hivatott kifejezője.

Csikvári Ábrahám
145. l.

nyező vagy új irányt adó lendületet kaptak s a vitaminkutatásban Szent-Györgyi Albert Nobel-díjat is szerzett az országnak, azt mutatja, hogy a legkülönbözőbb körülmények között is élő és termékeny a magyar tudományosság talaja. A Föld fölfedezéséből is derekasan kivette a részét Julián barát, Kőrösi Csoma Sándor, Teleki Sámuel, Biró Lajos emzete. Az első vasút-villanyosítást magyar mérnök tervezte s az emigrációban élő Kossuth fiai is mérnökök voltak. Jellegzetes, hogy a diadalmas magyar békepolitika mestere, Teleki Pál gróf miniszterelnök : erdélyi és tudós, akinek a japán kartografiáról írt könyve világszerte ismert. Másfelől még nagyobbnak kell látnunk az így — és oly sokszor — elért csúcsokat az őket elválasztó völgyek mélységéhez viszonyítva. Hatvani István, Maróthy György, Bél Mátyás egy kipusztított vidék s egy felégetett korszak sivárságának kellős közepén tudnak nagyok lenni. A régebbi magyar egyetemek valósággal a szükségből, a romlás félelméből szület-

Ruttkay György

† 1935-ben a
gönci ref. templomban

Itt kell megemlítenünk a gönci járás szolgabírójának, a szobrász-festő *Ruttkay Györgynek* említett három festménnyel egyidőben készült Angyali üdvözlet c. temperáját, amely kompozíciójának fínom egyszerűségével, színeinek légies bájával, talán legjobban illeszkedik bele a régi templom falusi áhitatot lehellő hangulatába.

HHH falképét

Csíkvári Abauj

146. l.

Lásd még u. o. a 147.
oldalt, ahol e művéről
igen érdekesen ír önmagáról.

T. 1839.

pot mezei virágokkal, zsinórzott
chemisettet és bő szoknyát alján
folyótól átszelt vidék itt-ott ma-

ZÉK
terméből
számához 1861.

861.

Ruttkai György 1

Egy aktivista festő

A Művészettörténeti Értesítő 1977/2-es számában „Egy elfelejtett életmű" címen Losonci Miklós közöl hosszabb, értékelő írást Ruttkay György festőművészi pályájáról. A felrajzolt pályaképben — mely méltányos terjedelemben, mintegy 8 oldalon és képekkel bőven illusztrálva jelent meg — Losonci jó érzékkel elemzi Ruttkay emberi és művészi útját. A hat részből álló ismertető bevezetőjében a szerző megállapítja, hogy „Ruttkay György egyelőre tokban maradt életműve kultúránk szigete, s attól függetlenül, hogy a köztudatban még nem született meg; létezik." Önként adódik megállapításának továbbgondolása.

Ruttkai György ?

Losonci szerint Ruttkay, az aktivista festő, a „Ma" 1918. évfolyamának 8. számában közölt tusrajzával már Soulage színvonalán alkot. Egy másik, szintén a „Ma"-ban közölt rajzáról, melynek „Ütközet" a címe, ezt írja: „Olyan feszültség érződik a képen, mely Picasso, Uitz, Derkovits eredményeit is hordozza." Majd később a jó ítész szemével hozzáteszi, hogy Ruttkay György életművének az 1918—1919-es aktivista pillanat volt a csúcsa, „amikor konstruktív fegyelemmel és feszült tömörítéssel dolgozott az újat akarók csapatában. Potenciálisan az egyik nagy lehetőség volt, akár ő is lehetett volna Moholy-Nagy László, de életművében nem az „Ütközet" lágy kubizmusa folytatódott, hanem egy nyugalmasabb áramkör kezdte meg offenzíváját."

Napj

K. S.

Ruttkai György 2

Ruttkay György „Egy aktivista festő vallomásai" című, kéziratban levő háromkötetes memoárjában példás alapossággal foglalta össze festői életútját. Az idézett biográfiai adatokból, s Ruttkay György személyes közléséből is tudjuk, hogy mily nagy hatással volt rá, az olasz fronton harcoló katonára, Kassák 1918 júniusában hozzá küldött levele. Ruttkay Kassákot ekkor szellemi vezetőjének fogadta el, olyannyira, hogy eme ifjúkori szellemi indíttatástól élete végéig, bármily tekervényes utat járt is be, később, már egyszer sem szakadt el.

Napjaink 1978-1-16

K.S. Egy aktivista festő

Ruttkay György

Ruttkay György

11	Akvarell	300
12	Akvarell	300
13	Akvarell	300
14	Akvarell	300

A IIIa (III) demonstratív kiállításának katalógusa.
(Budapest, 1918.)

Ruttkai György 4

Ruttkay György a Tanácsköztársaság leverése után Kassára került, majd jogi diplomát szerzett. Később Szikszón, majd Göncön élt, ahol szolgabírói állást vállalt. E foglalkozásváltás egyszersmind lassú eltávolodást is jelentett az aktivista pillanat idején felcsillant Ruttkaytól, s mindattól, amit a Tanácsköztársaság idején az újat akarók csapatában vállalt. Különböző hatások érték, s ő engedett a hatásoknak, ahogy Losonci fogalmaz, megkezdődött művészete fuldoklása.

Napjaink 1978-1-18

K.S. Egy aktivista festő

Ruttkai György

Mivel nem találta meg élete központi eszméjét, értékrendje, ha nem is eklektikus, mégis megosztott, nem maradt az avantgarde ösvényén, s későbbi műveiben az utószecesszió vette át az irányítást. Festői történései az álom és valóság határőrvidékein alakultak képpé, s a társadalmi látásmód nem helyezkedett el kellő erővel vizuális rendszerében. Ugyanakkor művészete vitathatatlanul egyedi, karakteres.

Képeit kiállításon láthatta a római, a prágai, a londoni, a milánói, s a müncheni közönség.

Ruttkay György hagyatéka itt van városunkban. Itt is kiállítást, közönséget érdemelne.

K. S.

Esp

K. S.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG

1968 JUL 6

Ruttkay György
1021

Ruttkay György két aktivista képe a Nemzeti Galériában

A Magyar Nemzeti Galéria főigazgatója *Ruttkay György*, Miskolcon élő egykori aktivista festő két akvarelljét, az 1923-ban Berlinben festett *„Álom"* és az ugyanakkor készült *„Bagoly"* címűt a gyűjtemény részére megvásárolta.

A Borsodi Szemle, megyénk tudományos ismeretterjesztő folyóirata több részletet közölt Ruttkay György sok érdekes kordokumentumot tartalmazó visszaemlékezéseiből, amelyeknek címe: *Egy aktivista festő vallomásai*. A sorozat nagyobb terjedelmű könyv része, amelynek kiadását a Művészettörténeti Dokumentációs Központ most készíti elő.

nyomában

rendőr a miskolci Mádai vezetésével megszökött négyes csoportot túrázó kerékpárosoknak nézte s más útvonalra terelte őket. Mire a tévedést észrevették, a tömören együtt haladó mezőny befogadta a szökevényeket. Hollóstetőnél pedig bekövetkezett az is, amitől sokan tartottak. Polanecki olyan súlyosan bukott, hogy kórházba kellett szállítani.

•

Géra, mint a leghűbb testőrök, úgy vigyázott a Dózsa legénysége. Érthető is volt ez a taktika, mivel csapatgyőzelmük biztosnak látszott — s ha lúd, legyen kövér! — az 1 perces előnyt élvező klubtársukkal, Magyarral akarták megnyeretni az egyéni összetett versenyt is. Több mint 100 kilométeren keresztül végre is hajtották elképzelésüket. A miskolci fiú minden rob-

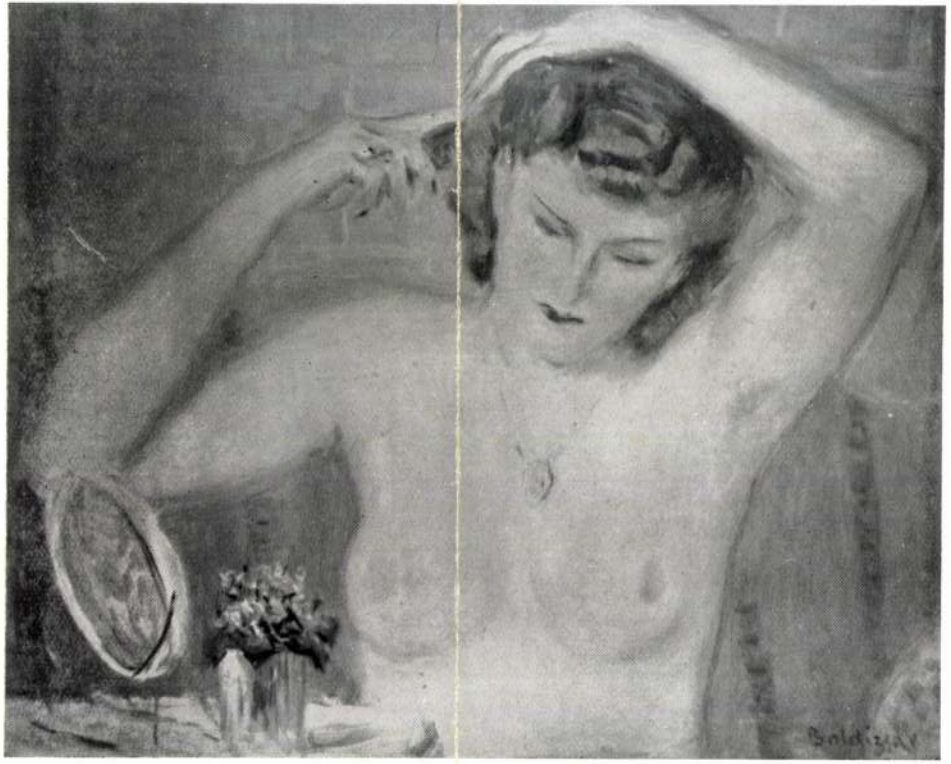

BOLDIZSÁR ISTVÁN: TÜKÖR ELŐTT.

RUTTKAY GYÖRGY: FENYŐ.

Ruttkay György dr

„FIGYELŐ"
UJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon: 299—632.

Lap: Népszava

Megjelent: 1943 JAN 29

(*) **MŰVÉSZCSERE A FELVIDÉK ÉS ERDÉLY KÖZÖTT.** Kassáról jelentik: A kolozsvári Barabás Miklós Szépműves Céh kiküldöttje, Kósa Huba Ferenc szobrászművész megbeszélést folytatott dr Ruttkay Györggyel, a kassai Kazinczy Társaság képzőművészeti szakosztályának vezetőjével a felvidéki és erdélyi művészek összefogásáról. A megbeszélés eredményeként *ez év tavaszán az erdélyi képzőművészek Kassán, a felvidékiek pedig Kolozsvárott rendeznek kiállítást.* A felvidéki művészek közül kölcsönös anyagi és erkölcsi támogatással néhányan tanulmányútra mennek Erdélybe, ahonnan viszont a Felvidékre érkeznek művészek.

Ruttkay György

Ruttkay György: „Mosónő" (kerámia)

Csíkvári Abacy 119. l.

MAGYAR MŰVÉSZET

című díszesen és gazdagon illusztrált havi folyóiratot kapják, évente tízszer megjelenő 60 oldal terjedelmes füzetekben. Minden füzethez egy színes melléklet jár. A folyóiratot ***Majovszky*** Pál dr. szerkeszti, főmunkatársa ***Lázár*** Béla dr., munkatársai a magyar képzőművészeti irodalom jelesei. A folyóirat most harmadik évfolyamában van.

Előfizetni vagy a Szinyei-Társaság baráti körébe tagul jelentkezni lehet a pénztárnál.

Kiadja az Athenaeum r.-t.

Légrády nyomda és könyvkiadó r.-t. nyomása, Budapest.

Mint az olvasókönyvben

Egy finn gyár válság után

A szovjet piac elvesztése nemcsak az egykori szocialista országokat hozta nehéz helyzetbe, hanem többek között Finnországot is. 1991-ben az előző évhez képest 6,4 százalékkal csökkent a nemzeti összterméküK értéke. 1992-ben 2 százalékra mérsékelték a visszaesést, az idei évre pedig már ismét javulást jósolnak. Ebben nagy szerepe van annak, hogy a talpon maradt vállalatok módosították működési stratégiájukat, a tömegtermelés helyett a minőségi áru lehető legjobb értékesítésére helyezték a hangsúlyt.

A tapolcai önkormányzat delegációja nemrég egy ilyen példával ismerkedhetett meg a település finnországi testvérvárosában, Lempääläben. A Kiilto Vegyiműveket 1918-ban családi vállalkozásként hozták létre, és ma is az alapítók leszármazottai birtokolják. Kezdetben cipőpasztát gyártottak, ma a termékeik jó részét a fém- és műanyag alapú csomagolóanyagok, a bútorgyártásban és az építőiparban használatos ragasztók, szigetelőanyagok, a tisztítószerek, valamint a kozmetikai készítmények teszik ki.

✹

A mintegy 280 embert foglalkoztató vállalat a hosszú folyamatos fejlődés után 1990-ben visszaesett a 3–4 évvel korábbi szintre. 1991-ben tovább romlott a vállalat helyzete, de tavaly ismét pozitív irányba billent a mérleg. A válság miatt stagnáló építési kedv miatt a 15 hazai kirendeltség működtetése mellett nagy energiát fordítanak a külföldi értékesítési hálózat kialakítására. Jelenleg Svédországban, Észtországban, Oroszországban irodájuk, Norvégiában, Dániában pedig képviselőjük van, de ismerik már termékeiket nálunk is.

A gazdasági helyzet változását párhuzamosan követte a foglalkoztatottak számának alakulása. A lempääläi központi telepen 1990-ben százhatvanan dolgoztak, ma ugyanitt száznegyven alkalmazott van. A 20 hektáros zöldterületen lévő üzem beépített részének 75 százalékát óriási raktárak foglalják el, amelyekből naponta 140 tonnányi terméket indítanak útra. Elvük az, hogy a rendelést legkésőbb másnap teljesíteni kell. A raktárak teljes készletét számítógépen tartják nyilván, amely rögtön megadja a keresett anyag pontos helyét, mennyiségét. A megrendelésektől, illetve a raktári készletektől függ, hogy kettő vagy három műszakban üzemel-e a gyár.

✹

A cég 140 dolgozójából tizenöt tekinthető valamilyen szintű vezetőnek. Ötvenen dolgoznak az üzemcsarnokokban, raktárakban –a mi szóhasználatunkkal őket lehetne fizikai munkásnak nevezni. Ugyancsak ötven ember foglalkozik a ma legfontosabb feladatként számon tartott értékesítéssel, piackutatásával, reklámmal, a maradék huszonöt dolgozó, pedig a központi épület jó részét elfoglaló laboratóriumokban és a kísérleti üzemben új termékek kifejlesztésén, és az alkalmazási technológiák kidolgozásán munkálkodik. No és persze behatóan vizsgálják a konkurens gyárak hasonló termékeit is.

A beérkező alapanyagokhoz 10 százaléknyi újat teszünk hozzá a saját tudásukból –mondta a cég műszaki igazgatója, aki szerint az igazi termelési értékük nem a szó szoros értelmében vett munkából, hanem a gyárban felhalmozott szellemi értékekből származik. Talán ezért is kértek bennünket arra, hogy a fényképezőgépeket tegyük vissza a táskákba az üzemlátogatás alatt, hisz maguk a gépek akár valamelyik hazai vegyi üzemben is lehetnének.

Az igazgató és a helyi tanácselnök egybehangzó állítása szerint az üzem sem veszélyes szennyvizet, sem környezetre ártalmas gázokat nem bocsát ki. A gyárban használt víz a kommunális szennyvízzel együtt a városi tisztítóműbe kerül. A szilárd hulladék többségét újrahasznosítják, vagy a községi szeméttelepre viszik. Az évente összegyűlő 6,5 tonna veszélyes hulladékot egy égetőműben semmisítettik meg. Az üzemben látott néhány „fizikai dolgozó" mindegyike használta az előírt védőfelszerelést. Állítólag ezt nem látogatásunk miatt tették, egyszerűen csak tudatosan védik az egészségüket.

Mint egykori vegyipari dolgozót meglepett az a tisztaság, ami, a raktárakban, a csarnokokban fogadott bennünket. A gyár udvarán először úgy éreztük, hogy valami parkerdőbe csöppentünk. Mindenütt fák, szépen gondozott pázsit, két üzemcsarnok között egy kisebb katlanban műgyeppel borított teniszpálya, de van ezenkívül uszodájuk és szaunájuk is. A látvány az egykori általános iskolás olvasókönyvek szocialista gyáraira emlékeztetett. De ez a valóságban is létezik, nemcsak a tankönyvírók fantáziájában.

✹

A gyár vezetői és tulajdonosai gondolnak a jövőre is. Egy most készülő 600 négyzetméteres épületben a marketingtevékenység bővítéséhez csinálnak új irodákat. Azt mondják, megéri.

Persze nem mindegyik vállalat élte túl ilyen könnyen a válságot. Nagyon sokan csődbe mentek, kisebb-nagyobb üzemeiket a bankok bagóért értékesítették a tartozások fejében. Hasonló helyzetbe kerültek azok az alkalmazottak is, akik elvesztették állásukat a csődök és leépítések miatt. A finn munkanélküliségi ráta a '80-as évek 3–5százalékos szintjéről '92-ben 13 százalékra ugrott, az idei év elején pedig elérte a 15 százalékot. Ez annyit jelent, hogy kereken félmillió ember nem talál állást magának huzamosabb idő óta. Igaz, a magasabb nemzeti jövedelemből náluk jóval több jut a segélyekre is.

Győrffy Árpád

Ügynökök

Azzal kezdődött, hogy a feleségem bejelentette, nem lesz otthon, rám marad a két gyerek, plusz a házi feladat, plusz a vacsora elkészítése, plusz a fürdetés. A fektetés és az „esti beszélgetés" talán nem, addigra esetleg hazaér, ha orvosa maszek rendelésén ezúttal csak az előszoba lesz tele kliensekkel, és nem kell a lépcsőházban várakoznia órákig.

Fontossági sorrendbe szedtem a tennivalókat, kezdtem a házi feladattal. És már itt gyengének bizonyultam: a fiam megzsarolt. Azt mondta, oké, hajlandó megcsinálni a leckét, de akkor utána segítsek neki a barkácsolásban. Alig jutottunk túl az első gyötrelmesen megrajzolt betűkön, csöngettek. Megjött az első ügynök. Takarékos vécészelepet ajánlott, a legtakarékosabb fajtából. Csak úgy az ajtóban állva lerendeztem, kiválóan hárítottam a legsikerültebb érveit: nincs vízóránk, anyagilag nem vagyok érdekelt. Ez hatott, ezen a nyelven értett az ügynök.

A házi feladat után barkácsolnom kellett, ahogy ígértem. Még bele se lendültünk igazán, mikor jött a második ügynök. Ez már jóval bonyolultabb eset volt, féregirtást ajánlott. Nem lehetett csak úgy elküldeni, mert ha a többi lakó irtat, mi meg nem, akkor megvan az esélye, hogy miattunk szaporodnak el a csótányok, a fáraóhangyák és a többi ocsmány féreg. Behívtam az előszobába és kipuhatoltam, mi a szándéka az alsó és a felső szomszédnak. Túl bizonytalanul válaszolgatott, hamar rájöttem, blöfföl. Nincs itt semmilyen szervezett féregirtás, a kutya sem kérte a tisztelt céget, hogy jöjjön a házunkba megelőző irtást végezni, ők találták ki az egészet, és most úgy adják be a lakóknak, mintha a kollektíva kérésének tennének eleget. Hogy annál nehezebben húzhassa ki magát az egyes ember a közös akcióból. Tíz percbe sem került, átláttam a szitán, és közöltem, a feleségem jelenléte nélkül ilyen nagy horderejű ügyben egyedül nem hozhatok döntést. Azzal köszönt el a második ügynök, hogy majd visszanéz, ha a feleségem is itthon lesz.

Kész szerencse, hogy óvódáskorú fiam az esti mesét felvette videóra (kiválóan érti a technika kezelését), így vacsorakészítés közben a gyerekekre nem kellett figyelnem, mert nonstop nézték az esti mesét. Ahogy bebújt az ágyba a maci, azonmód visszapörgettek az elejére. Olajozottan mentek a dolgok, éreztem, most végre utolérem magam. Megpucoltam a rósejbnihoz való krumplit, odatettem az olajat a gázra, hadd melegedjen, míg szeletelek. Egy-két egész krumli maradt már csak a tálcán, mikor újra csengettek. Megjött a harmadik ügynök –a legkülönösebb mind közül.

Először is, nem úgy nézett ki, mint egy ügynök. Idősebb, tekintélyes külsejű úriember volt, őszülő halántékkal és őszülő bajusszal. És nagyon meglepőt kérdezett: – Gyakorolják önök a vallásukat?

Ekkor már láttam, ezzel az úrral nem pár perces beszélgetésnek nézünk elébe. Az étkezőasztalnál ültünk le, félretoltam a tálcát a felszeletelt krumplival, és megpróbáltam válaszolgatni a kérdéseire. Hamarosan kiderült, az egyházközségi testület nevében jött, és arra hívta fel figyelmünket, milyen hátrányokkal kell számolnunk, ha bejegyzett katolikus vallásunk ellenére nem gyakoroljuk hitünket, nem járunk istentiszteletekre, nem íratjuk be hittanra a gyerekeinket és nem fizetünk egyházközségi adót. Megtudtam, ha esküvőre hívnak, nem lehetek násznagy, és ha gyermekeim házasodnak, a frigy egyházi megszentelésénél is adódhatnak majd problémák. Ha úgy döntenek, az egyházközségi adót akár azonnal is befizethetem, de természetesen ezt később is megtehetem bármikor.

Az egyház ügynöke nem volt se erőszakos, se tolakodó. Úriember módjára vette tudomásul, hogy nem fizetek. De miután elment, mintha valami mégis csípte volna szemem. Először azt hittem, az olaj, ami időközben odaégett a gázon. Félretettem, szellőztettem, de a közérzetem csak nem lett jobb. Hiába, no, szoknom kell még az újkapitalizmus újmódi kereskedői trükkjeit – és ügynökeit. Különösen az új világ régi vallásának újmódi ügynökeit.

Varga Domokos Péter

Tudnivalók a távfűtésről

Rövidesen kezdődik a fűtési szezon. Az ország mintegy 640 ezer távfűtéses lakásában kétmillióan élnek, túlnyomórészt lakótelepek panellakásaiban. így tehát a távfűtés ügye a szociálisan nem a legkedvezőbb helyzetben lévő embereket érinti. Az ő gondjaikon kíván segíteni a Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség a távfűtésről kiadott tájékoztatóval.

A főfelügyelőség tájékoztatása szerint több éve készülőben van Magyarországon a távhőszolgátatási törvény. Ennek hiányában a távhőszolgáltató és a fogyasztó kapcsolatát több kormány- és miniszteri rendelet, törvény és állásfoglalás szabályozza.

Rendeletek szabályozzák a helységek fűtöttségének mértékét és időtartamát. Az időtartam reggel 8 órától este 8 óráig tart, az előírt minimumhőmérséklet lakószobára 20, fürdőszobára 24, konyhára 16 Celsius-fok. A meleg víz hőmérsékletének minimum 40 fokosnak kell lennie.

A mai napig megoldatlan a szezon előtti és utáni fűtés. A megállapodáshoz a fogyasztói közösség megegyezésére lenne szükség. Ezt egy 30–60 lakásos házban sem könnyű elérni, de egy közös hőközpontról ellátott, háromféle különböző tulajdonú, 100 lakásos ház esetében szinte lehetetlen.

Sok a gond a díjak elszámolásával is. A távfűtéses lakásokban lakók zöme azt szeretné, ha a tényleges felhasználás alapján fizethetné a díjat, a mérőalkalmatosságok felszerelése azonban még nehézségekbe ütközik.

A hőszolgáltatás ellenőrzése egyelőre nem tartozik a Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség hatáskörébe. A konkrét vitás ügyek elrendezésébe tehát nem kapcsolódhat be a felügyelőség, ám úgy vélik, hogy fontos e téren is a fogyasztók tájékoztatása. (MTI)

Ősz eleji látogatás Vulcanus gyermekénél

Mesteriben járunk, a Ság-hegy alatt. Aki teheti – szeptember végéig – a vulkán lábánál fakadó termálvízben fürdőzik, mások a nyarat idéző napsütésben. A Vak Béla utcai pihenőházak lakói közül *Hujber Sanyi bácsi* ébred elsőnek. Megkeresi elmaradhatatlan sapkáját, harap valamit az alpesi tetős ház teraszán, majd a keítésnél foglalja el álláshelyét. Innen szemrevételezi a történéseket.

Balról, a hegy felé néző utca végén juharok hajolnak össze, ám a lombok közt kivehető, mikor is érkezik a legelőre a gulya. A pásztornak kutyája van, de semmit nem bízva a véletlenre villanyáramba kapcsolt vezeték is őrzi a „lepényaknákkal" telerakott legelőt.

Csapat szerveződik

Mögötte, a 291 méter magas Ság-hegy bazalttömbje emelkedik a táj fölé, csendes méltósággal őrizve titkait. Távcsővel pincék, présházak és szőlőtáblák látványa kerül közelségbe. Néhány éve még magam is nekiindultam az útnak. Sajnos, manapság már a lábaim nem engednek meg hasonló kiruccanásokat.

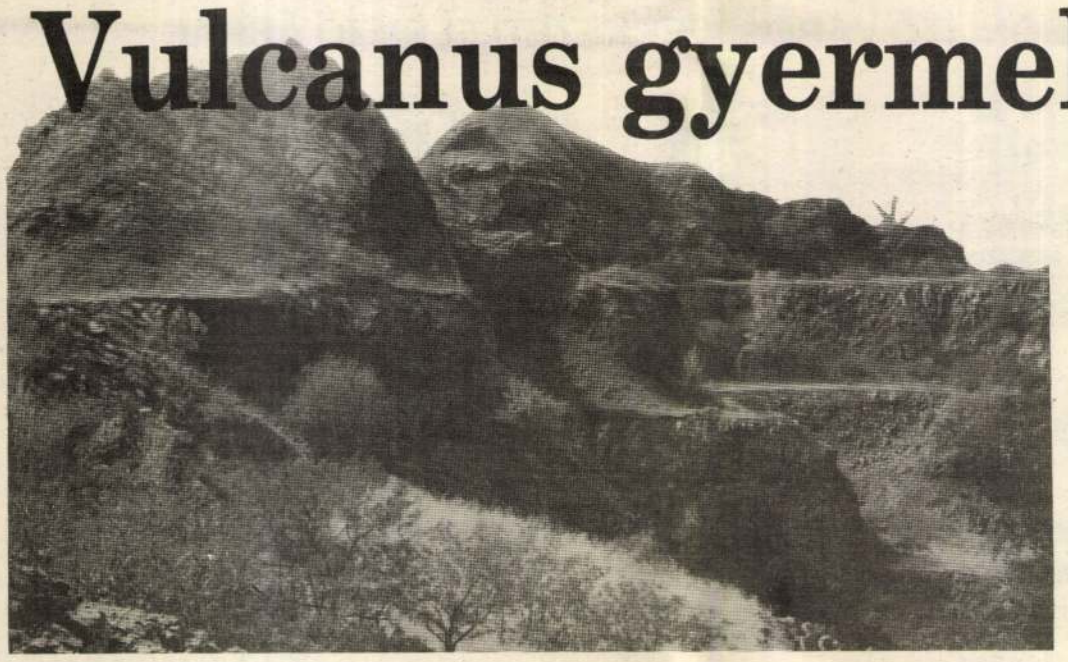

Holdutánzó táj –bányaudvarokkal

Aki azonban megteheti, annak gyalogszerrel sem igen kell több húsz percnél, hogy Vulcanus gyermekének lábához érjen. A legromantikusabb persze késő délutáni órán elindulni. A gyerekkori jó barát, *Bödey István* nem cáfolja meg régről ismert önmagát, s azonnal szervezni kezdi a csapatot. Valljuk meg: túl sok dolga nem akad, annyi a jelentkező. A tanúhegy felől langyos, csalogató fuvallat ér elibénk. A négymillió éves, megsebzett reliktum tehát vár bennünket. Rövidítésként átvágunk a legelőn, ami nem várt izgalmakat eredményez. A villanypásztort ugyanis elfelejtették kikapcsolni, így aki megérinti a sárga drótszálat, az megismerheti annak csipkelődését. A jó hangulatot azonban csak fokozza a különleges meglepetés. Még néhány perc, s a sötétszürke tömb legalsó kaptatójához érünk. Szőlősorok közé fordul a gyalogút. A szélén tájékoztató tábla: tájvédelmi körzetben járunk. Létrejöttének dátuma: 1975. (Információnk szerint szervezetileg manapság a Fertő-tavi Nemzeti Park igazgatóságához tartozik.) Lábunk alatt a bazaltdarabok őrzik a napsütésben magukba szívott meleget.

Tazieff véleménye

Szőlősgazdák jönnek szembe: gyalogosan, kerékpárral, néhányan meg gépkocsival. –Adjon isten jó estét! – köszöntjük

A veszprémi Óváros tér

Újraálmodhatja-e a régi városképet az építész?

Beszélgetés Ruttkay Gyulával

Pár hónapja azt mondta *Kádár Tibor* festőművész, hogy a veszprémi Óváros tér Közép-Európa egyik legszebb tere lenne...

Lehetne?

Mintegy fél éve hallottam, hogy *Ruttkay Gyula* főépítész tanulmánytervet készített a veszprémi Óváros tér rendezéséről. Ezen felbuzdulva egész sor kérdéssel fordultam hozzá: hogyan született egy ilyen tér anno Domini? Vajon a városi élet szükséglete formálta, avagy építészi tervezőasztalon rajzolták meg? Milyen volt az eredeti, középkori arca? Jelenleg úgy hat, mintha befejezetlen volna... A műemléki épületegyüttes adottsága-állapota mennyi szabadságot ad a rekonstrukciót tervező építész fantáziájának és ceruzájának? Egyáltalán lehet-e, szabad-e újraálmodnia a régi tér-arculatát, olyanképpen, hogy a régi építészeti értékeket megőrizve kiteljesedjen, felfrissüljön a városkép?

A főépítész elmosolyodott, csendesen annyit mondott:

– Érdekes kérdéssor. Erről könyvet lehetne írni.

Eredetileg kisebb tér volt

Pár nap múlva dokumentumokkal fölfegyverkezve fogad: régi felvételek, térképek a térről, új tervrajzok a megújítás alternatív elképzeléseiről.

Mutatja az 1858-as várostérképet:

– Ezen jól látható, hogy az eredeti Óváros tér közvetlenül a mai városháza előtt volt. A jelenlegi térségnek a balluszterekkel (korlátbábokkal – a szerk.) díszített, támfallal emelt platós része még a századforduló idején is be volt építve. A Pósa-ház felé utca vezetett, mely a kaszinó épületénél futott be a történeti Óváros térbe. Tehát itt eredetileg kisebb, a város léptékének és hangulatának megfelelő tér volt. A mostani tulajdonképpen egy furcsa alakzat és túlméretezett.

– Feltételezhető, hogy 1910 körül a városatyák elrontottak valamit?

–Ismereteim alapján a mai tér kialakulása egy félbemaradt akció következménye. Feljegyzések arra utalnak, hogy a régi, úgynevezett kaszinótömb lebontásával nem a teret kívánták nagyobbítani, hanem helyet csináltak egy leendő, rangos középületnek. A bontás megtörtént. Az építés elmaradt. Majd a két háború között ezzel a támfalas, balluszteres megoldással az idő kegyeire bízták. A második világháború után szinte kínálta magát a térség, hogy közepére tegyék a szovjet emlékművet – mondja.

Nos, ebből a felemás helyzetből adódott a tervező építész nagy felelőssége, dilemmája, midőn az Óváros tér jövőbeni arculatát megtervezte. Ruttkay úr erről így meditál:

–Ez a tér a műemléki védett belváros meghatározó része. Az utóbbi évtizedben a Kossuth Lajos utca mentén eléggé határozottan kialakult városképi minőséggel találkozunk; megújult utcák, terek, épületek, térburkolat, szobrok, parkok, világítás, foghíjbeépítések fogadják a járókelőt. És ez szerencsésen folytatódhat a Szabadság téren, illetve a Rákóczi utcán. Ennek pozitív jelei érzékelhetők. A megújuló állapotnak a vár felé kéne haladnia, mégpedig sokkal elegánsabban és – mondjuk – nemesebben... Tehát itt állunk az Óváros tér előtt a nagy kérdéssel: hogyan tovább?

A régebbit vagy a mait?

Kétféle örökség adatott a várostervezők számára: az eredeti Ó-tér, illetve a jelenlegi „kiterült" tér.

Ruttkay úr így beszél a problémáról:

–Amikor az építész, a várostervező arra kap feladatot, hogy az Óváros tér megújításáról készítsen tanulmánytervet, nagyon érdekes és nagyon nehéz kérdésekkel találja magát szembe. Az egyik maga a feladat: hogy a belváros legfontosabb, műemlékileg védett terét rangban, esztétikában, használhatóságban egyaránt megfelelő színvonalra hozza. Azzal kellett szembenézni: milyen kézjegyet hagyhat a mai építész a városképen? Mit fogadjunk el adottságként, mit korrigáljunk a téren? Mindez általános tervezési-építészeti feladat. Ám itt a specialitás az, hogy a jelenlegi Óváros térnek a mai városháza előtti része történetileg elkülönült. Tehát nagy dilemma, hogy 1. az eredeti kisebb teret hangsúlyozzuk-e, és a mellette levő bővületi teret visszafogjuk, vagy 2. a mai összefolyó állapotban fogadjuk el és így foglalkozzunk vele?

–A tanulmánytervben ön hogyan képzelte el a tér megfiatalítását? Ilyen rangos feladatnál a tervezést végző építésznek szabad-e újraálmodnia a régit?

– A tanulmányterv készítése nemcsak egy megoldás kidolgozása, hanem egyfajta meditáció is a téma körül. Azt az utat választottam, hogy két alternatívát vázolok föl. Az egyikben azt vizsgálom: mi történik akkor, ha a századfordulós beépítés karakterét hangsúlyozom? A karakterét, nem pedig a kópiáját! A tér jelenlegi amorf mivoltából kiindulva nem lehetett véletlen, hogy a történelem során Veszprém városának ez a része nem ekkora teret hordozott, mint a jelenlegi, hanem másféle arányút. Tehát egyik verzióban azt vizsgáltuk meg: a korábban úgynevezett kaszinótömbbel jelzett tér ismét valamilyen beépítést kapjon-e? Ez esetben az Óváros tér a városháza előtti részen jelenik meg, ott koncentrálódik, eredeti dimenziókkal. A másik verzió szerint pedig meghagyjuk a mostani térformát, persze megfelelő átalakítással, parkosítással. Elképzelhető, hogy a döntéshozók, s zömmel a városlakók is annyira megszokták, elfogadták a meglévő furcsa, amőbaféle teresedést, hogy drasztikus lépésnek vélnék ennek kvázi feláldozását.

Beépítéssel vagy virágokkal?

–Ismertetné a két változatot?

1. –Az első verzió az eredeti, századfordulós beépítés gondolatával, a városszerkezet visszaállításával, a térarány javításával, következésképpen valamiféle beépítéssel foglalkozik. Így a város sűrűségéhez és struktúrájához közel álló és ahhoz igazodó alakzat állna elő. Ezáltal a Szabadság tértől a várfeljáróig kisebb teresedések és rövid utcaszakaszok váltogatnák egymást, igen kellemes, dinamikus változatosságot hozva a városképbe... Induljunk el képzeletben a Szabadság térről, ami a mai állapotához képest megfogható, jól belátható és – amennyiben a gépkocsiforgalom csökken – intim térré válik. A Rákóczi utca végénél Y elágazáshoz érünk, ahol a bal ág a Pósa-ház előtt a vár felé halad. A jobb ága a Hungária Biztosítónál a városháza felé kanyarodó utca. Az Y két szára közrefogná az újonnan építendő tömböt, mely a Pósa-ház beépítési vonaláig előrehaladva gyakorlatilag a régi kaszinó főfrontját jelezné. Így az Óváros tér egyértelműen a városháza terévé minősülne. Ez az elképzelés arányaiban jó és érdekes megoldást kínál.

2. –A második verzió szerint megmaradna a jelenlegi térforma, de igen színvonalas, és nagyon tudatos kertészeti „építkezéssel" érzékeltetve azt a térszerkezetet, ami eredetileg volt. Tehát ebben a variációban a téralakítást nem épülettel, hanem növényzettel, kertészeti eszközökkel valósítanánk meg. A városház előtti teret hangsúlyozandó díszfákkal, magas növényzettel térfalat képeznénk. A tervben javasoljuk, hogy a volt kaszinó frontján készüljön valamiféle utalásszerű építmény. Ez lehetne pavilon jellegű, attraktív, mint egy ékszerdoboz.

– Gondolom, a zöldterület hangulatos, érdekes, időtöltésre marasztaló intim park lenne...

– Természetesen. Arra gondoltunk, hogy ott elhelyeznénk egy elegáns, kerti pavilonszerű valamit, ami egy kicsit az építészetet is megcsillantaná. Ki lehetne ülni a térre, kávézni, fagylaltozni, újságokat böngészni. Fontos, hogy használni lehessen! Hangulatában mediterrán melegséget szeretnénk sugallani... Egyébként a növényzet a környezetalakítás lényeges eszköze, a téren a kertépítészet a legnemesebb értelemben vett alkotó munka lenne.

– Említette az autóforgalom sűrűségét ezen a részen. A tanulmánytervben gondoltak-e az autók besétálására, netán parkolására?

–Ami most van, nem kívánatos. Járókelők és autók rendezetlen tömege, egymást idegesítik. Ebből előbb-utóbb ki kéne lépni, ezt a kérdést nem lehet sokáig fiókban tartani. A tanulmányterv szerint a Rákóczi utcában csökkenő járműforgalommal számolunk. A Hungária Biztosító felőli ág parkolóutca lenne. A városház felé kanyarodó úthajlat csak gyalogosforgalom számára nyitott. A Pósa-ház felé ívelő utcaszakaszon, fel a várba, csak célforgalom ajánlatos, kizárólag megkülönböztetett járművek számára. Javasoljuk föld alatti parkolóhely kialakítását a kaszinótömb alatti részen, bármelyik megoldással történne a tér rendezése.

Milyen kézjegyet hagyhatunk a városképen?

– Az itt látható épületsorok kívánnak-e valamiféle beavatkozást? Ráépítést, illetve új építményt?

–Erre voltak korábban külön vizsgálati anyagok, tervek, javaslatok. A ma látható építési munka ezek jegyében folyik. Előbb-utóbb meglesz a teljes épületsor felújítása. Ez így nem koncepció kérdése, hanem egy-egy reális, konkrét feladat.

–Önt mikor kérték fel a tanulmányterv elkészítésére? És azóta vizsgálta-e, vitatta-e ezt valamilyen szakmai, illetve városvezetői fórum?

–A tanulmányterv 1988-ban készült. Öt év telt el, azóta nem tárgyaltunk róla semmilyen fórumon. Valójában jó lenne, ha a városvezetők a tanulmányt elővennék, hogy meditáljunk róla, közösen keressük a lehetséges legjobb megoldást. A városfejlesztés hosszú távú munka, itt nem lehet választási ciklusokban gondolkozni...

–Milyen a tér épületsorának a jellemző stílusa?

–Hát eléggé sok nyomot hagyott rajta a szecesszió. És a veszprémi szecessziós épületek itt szép találkozót adtak egymásnak. Változatos a térnek a stílusa, ezért egy további beavatkozásnál igazából nagy elkötelezettség építészetileg egyik stílus irányában sincs. Az egyedüli elkötelezettség: a város normális léptéke, a megfelelő magasságok, az a karakter, amit leginkább a lépték fejez ki. Egyébként a régi építészek a maguk idejében a városképen hagyták kézjegyüket, így volt ez a közelmúltban is. Ez mindig az adott korra jellemző módon jelenik meg. A közeljövőben sem lehet szó historizáló, díszletjellegű beépítésről a régi városmagban. Sokkal inkább nagy felelősséggel végzett, megfelelő léptékű, folytonosságot biztosító városépítészeti beavatkozás a feladatunk – fogalmazta meg építészeti hitvallását Ruttkay Gyula.

Végezetül azt javasolta: –Tekintettel a veszprémi történelmi belváros országos jelentőségére, az Óváros tér rendezésének aktuálissá válása esetén érdemes és szükséges lenne a fölvetett kérdésekről az építészszakma egy-két magasan elismert képviselőjének a véleményét is kikérni.

Balogh Ödön
Fotó: Andrónyi András

AZ ÓVÁROS TÉR ÖSSZEHASONLÍTÓ VÁROSSZERKEZETI ELEMZŐ ÁBRÁI

A századfordulós beépítés feltüntetésével

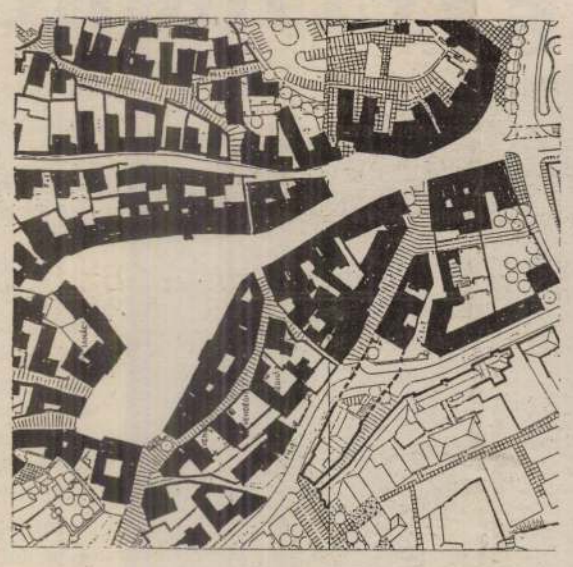

Az 1988-as beépítettség ábrázolásával

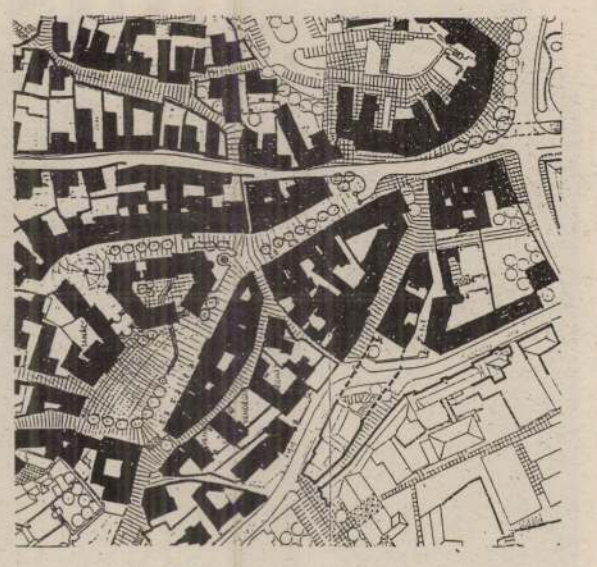

A tanulmánytervben A változatként javasolt építészeti rendezés feltüntetésével

Földszinti alaprajz

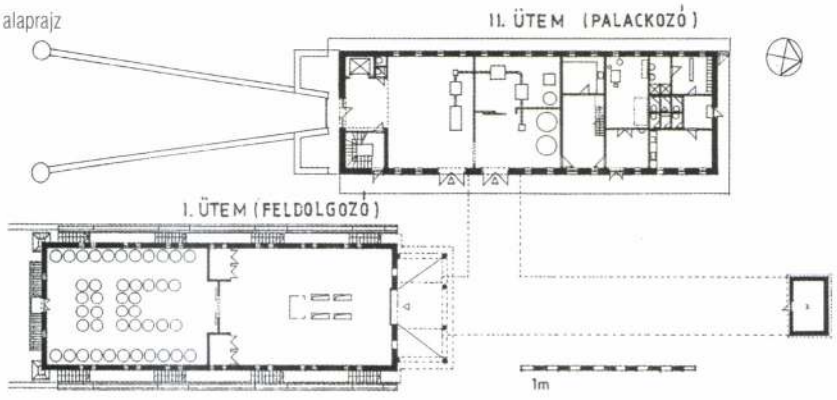

Pinceszinti alaprajz

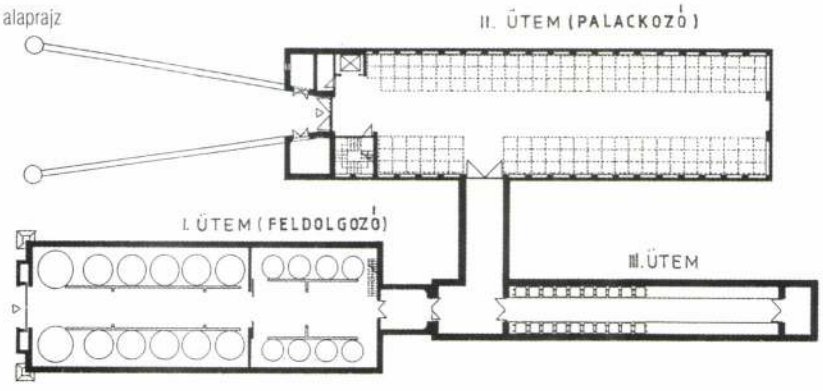

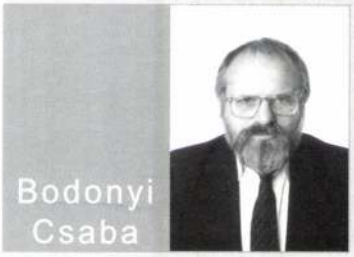

Született: 1943 Nyíregyháza

Tanulmányok:

1967 BME Építészmérnöki kar, diploma
1970-72 MÉSZ Mesteriskola,
mester: Plesz Antal

Munkahelyek:

1967-89 ÉSZAKTERV, Miskolc
1989-97 INTERPLAN Kft., Miskolc
1990- Bodonyi és Tsa. Építész Kft.
1987- Tokaj város főépítésze

Szakmai tevékenység:

1992- Címz. egyetemi tanár (JPTE Pécs)
1992- Magyar Művészeti Akadémia tagja
1997- Borsod-Abaúj-Zemplém Megyei
Építész Kamara elnöke
1997- DLA fokozat - BME
1997-99 Magyar Építész Kamara alelnöke
1999- Magyar Építész Kamara
elnökségi tagja

Díjak:

1979 Ybl Miklós díj
1991 Széchenyi díj
1993 Kotsis Iván érem
1996-97 Pro Urbe díj Sajópetri, Tokaj,
Miskolc
1996 Tokaj város, Hild-érem

Fontosabb munkák:

Isd. Építész Műhely 98/3 lapban

Hétszőlő Rt. - Borászati Központ, Tokaj

A borászati központot a magyar-francia érdekeltségű Hétszőlő Rt. építtette a Tokaj hegy déli lejtőjén, volt királyi szőlőbirtokon, melyet a társaság megalapítása előtt nem műveltek. A szőlőbirtokon először az utakat, csapadékvíz elvezetést oldották meg, majd az új szőlő telepítés után, két egymást követő ütemben épült meg a kétszintes borfeldolgozó és az ugyancsak kétszintes palackozó épület. A két új épület a meglévő gazdasági épülettel együtt képezi a társaság borászati központját, kivéve az irodaépületeket, melyek Tokaj városban, a Hétszőlő Rt. által felújított Dessewffy kastélyban kerültek elhelyezésre. A tervezett új épületek a régi mezőgazdasági épületek telepítési és építészeti hagyományait követik.

Bodonyi Csaba

Ruttkay Gyula

Született: 1940 Budapest

Tanulmányok:

1958-63 BME Építészmérnöki Kar

Munkahelyek:

1963-66 KÖZTI építész tervező

1966-92 Veszprémi Tervező Váll., építész tervező, irodai főépítész

1975-től a Magyar Építőművészek Szövetségének tagja

1992-től KTM területi főépítésze a Közép-Dunántúlon

Díjak:

1988 Ybl Miklós-díj (Veszprém belváros rehabilitáció)

1990 Építészeti Nívódíj (Balatonalmádi Kéttannyelvű Gimn.)

Meghatározó munkák:

1966-92 Ajka városközpont városháza, szolgáltatóház, szálloda, bevásárlóközpont, OTP és biztosítófiók, múzeum

1978-91 Veszprém belvárosi rehabilitáció tervezése, belvárosi foghíjak, postahivatal, üzletház, gyalogos zóna

1988 Kéttannyelvű Gimnázium, Balatonalmádi

1992 Tetőfedő Szakmunkásképző Intézet, Veszprém

1999 Evangélikus Templom bővítése, Veszprém

továbbá: oktatási és egyházi épületek Veszprémben, Alsóörsön, Litéren és Felsőörsön, lakóépületek Veszprémben, Ajkán, Sopronban

Evangélikus templom bővítése, Veszprém

A bővítés építészeti alapgondolata az, hogy az új épületrész a templommal szerves egységet alkosson úgy, hogy a régi és az új épülettömeg kapcsolata minden lényeges funkcionális igényt kielégítsen, mindezt olyan építészeti megoldás mellett, amely a védett templom szinte teljes érintetlenségét megtartja. Ez a tervezett - a két épületrész közötti kapcsolatot és egyben elválasztást is adó - semleges zóna segítségével biztosítható, amelynek megépítésével az alapigényeken is túlmutató új, értékes tér is keletkezik.

A tervezett gyülekezeti ház kétszintes elrendezésű, alagsori és földszinti helyiségeket tartalmaz. A földszint padlószintje a templom padlószintjével azonos, az alagsor több mint 50%-ban a terepbe süllyesztett. Ez a magassági elrendezés eredményezi, hogy a meghatározó városképi nézetből (a Kossuth utca torkolatából) a visszafogott, körítőfal hatású új homlokzat a templom tömegének feltárulását csak az alsó homlokzati sávban takarja, a fal és tető tömegváltását egyértelműen érvényesülni hagyja.

Ruttkay Gyula

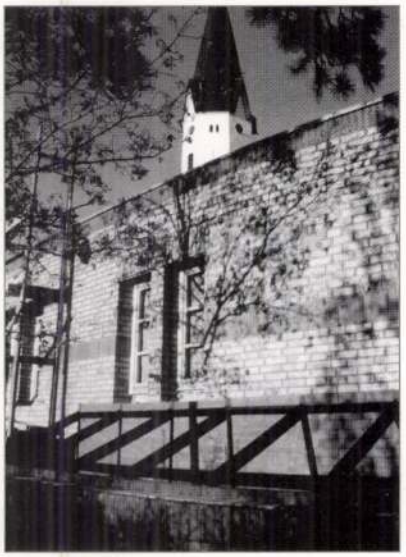

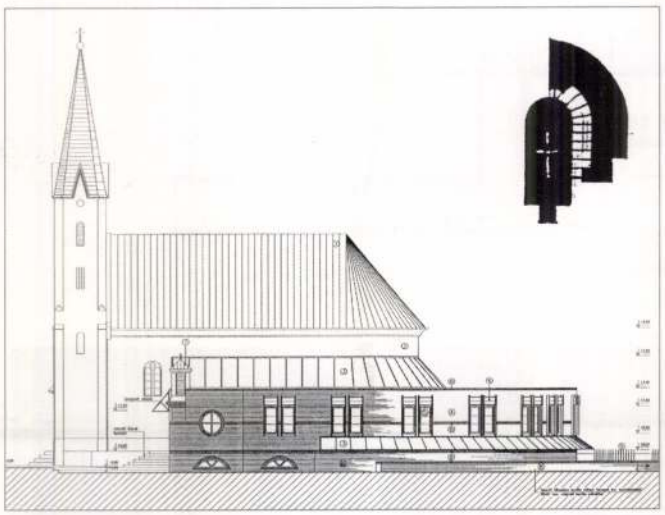

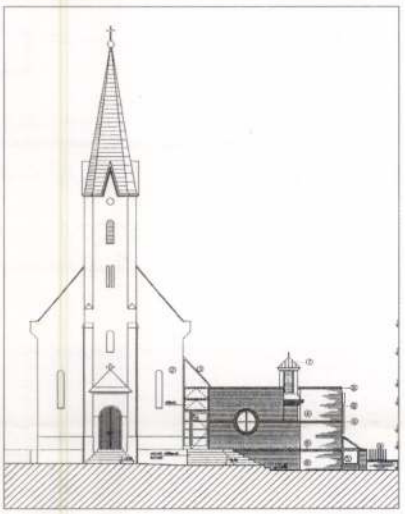

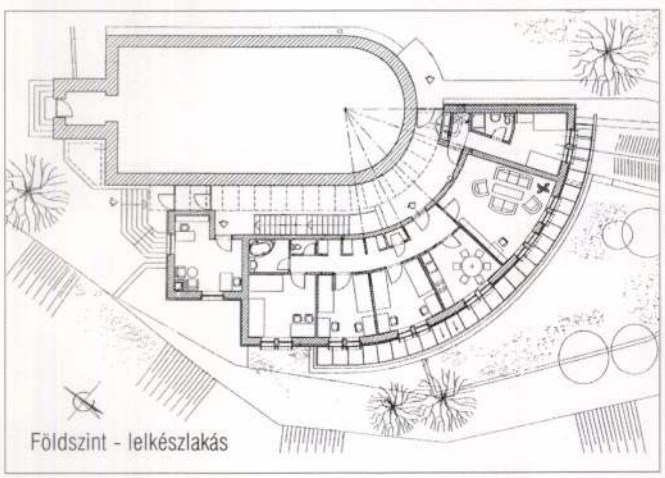

Földszint - lelkészlakás

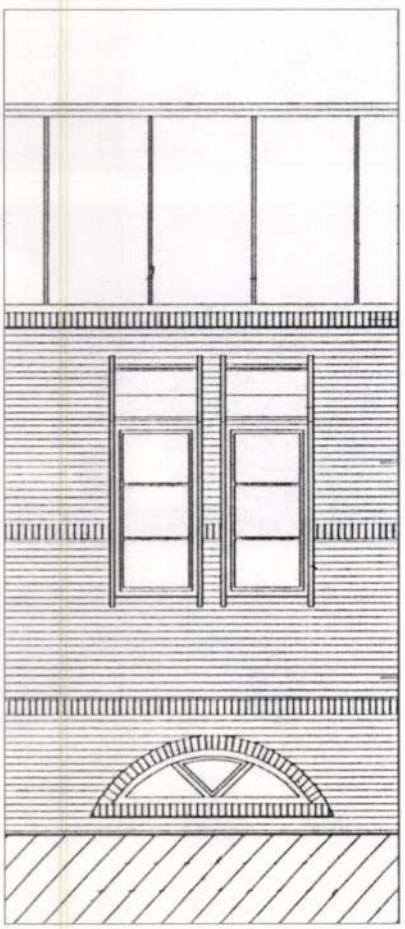

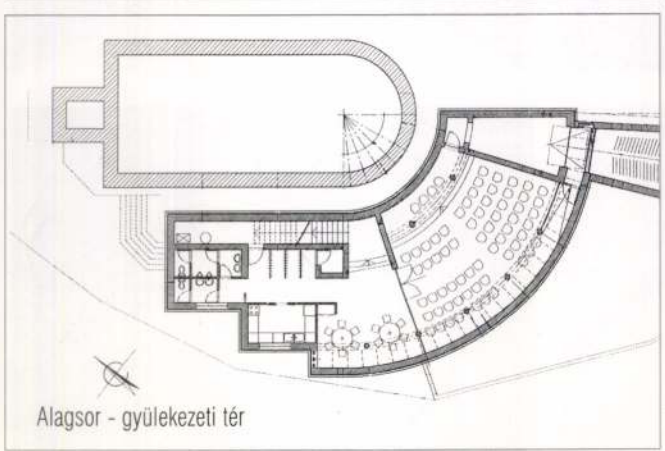

Alagsor - gyülekezeti tér

Ruttkay Gyula

Önálló zeneiskolák c. tervpályázat 1979.

III. díjat nyert

III. díjat nyert a 30-as bírálati sorszámú terv.

Tervező: Ruttkay Gyula
Munkatárs: Tuczai Attila

Magyar Építőművészet

1979/4.

A következő díjnyertes terveknél a végleges állapot alaprajzait közöljük

IV. díjat nyert rangsorolás nélkül a 4. sorszámú pályamű
Szerzői: **Varga Levente**
Szilágyi Béla
Pilissy György
Balogh Balázs
Beczássy O. Gyula

„A terv alaprajzi elrendezése racionális, általában elfogadhatóan biztosítja az eltérő funkciójú tércsoportok közötti kapcsolatot. Az előtér és az ahhoz kapcsolódó funkciók kiszolgálására kialakított terek megfelelőek.

A bővítést viszonylag kevés meglevő szerkezet megbontása árán, a szerkezetek újrafelhasználása lehetőségének biztosításával oldják meg a tervezők, a kivitelezés jól szakaszolható külső szerkezetépítési és belső átrendezési munkára."

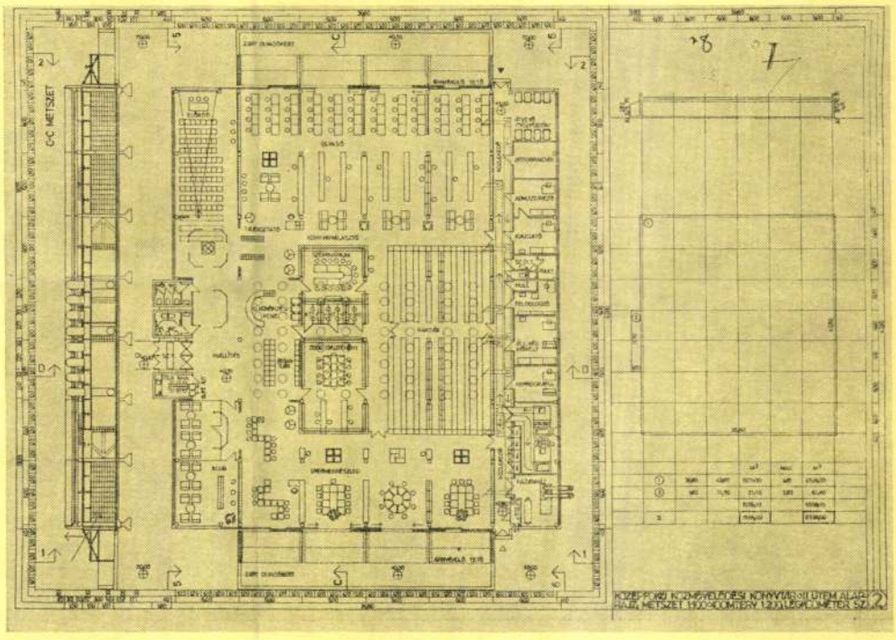

IV. díjat nyert rangsorolás nélkül a 8. sorszámú pályamű
Szerzői: **Vértes Péter**
Vértes Péter
Gulyás Imre
Kerekes Aladár

„A terv alaprajzi elrendezése jó; a funkcionális követelményeket igyekszik színvonalasan kielégíteni. A bővítést két irányban tervezik a tervezők és bár az alapvető funkcióknál nem irányoznak elő helyváltoztatást, csak az egyes helyiségek alapterületnövelését, a bővítés idején nehezen képzelhető el még részleges üzemeltetés."

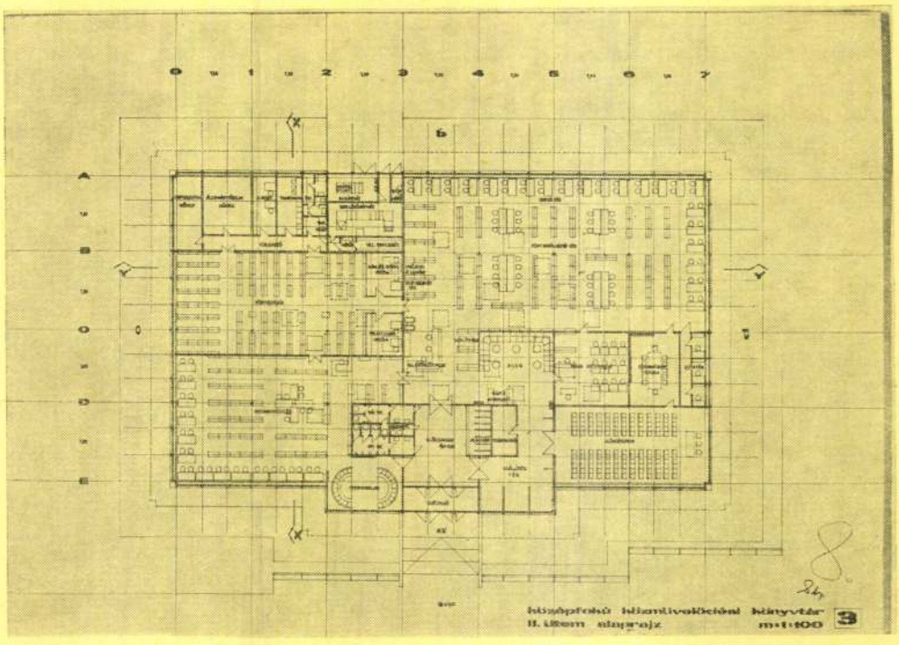

Középfokú közművelődési könyvtár tervpályázata, 1976

Ruttkay Gyula

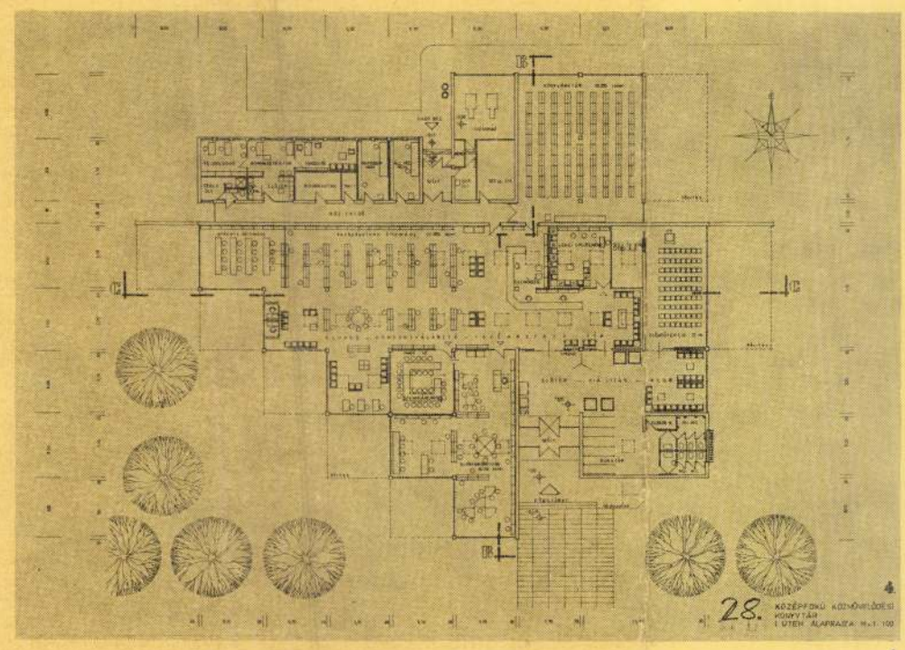

1

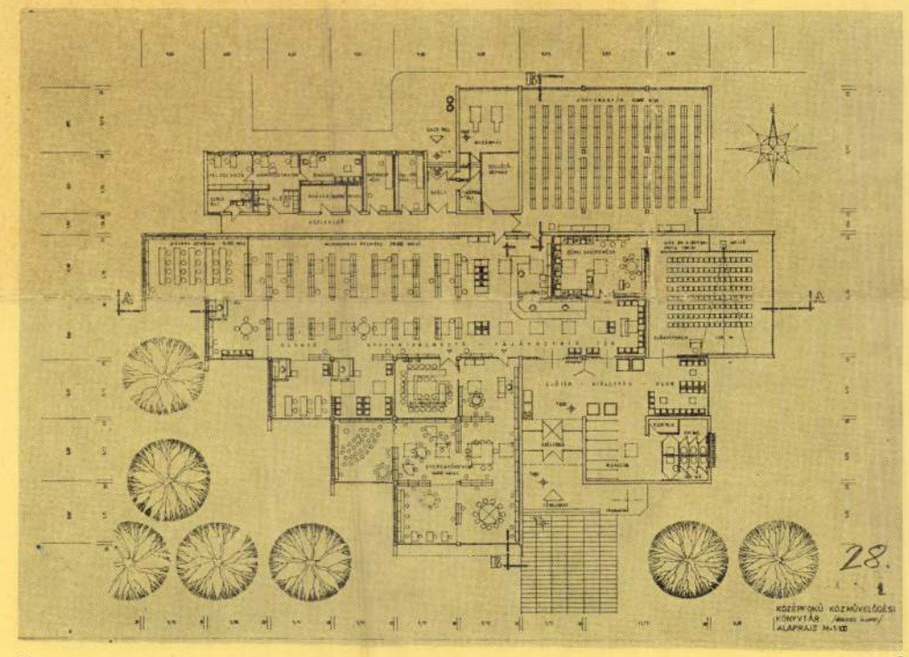

3 2

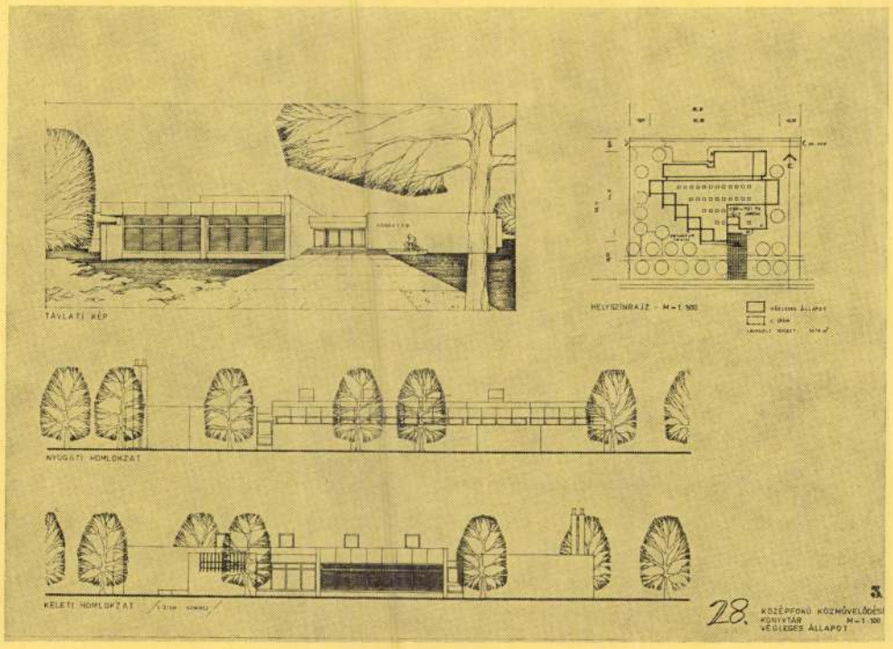

III. díjat nyert rangosolás nélkül a 28. sorszámú pályamű
Szerzője: Ruttkay Gyula

„A javasolt telepítés erénye, hogy az olvasóterek zöld felületre és a gyalogos főmegközelítés irányára nyílnak meg. Hátrányos, hogy a gépkocsi-parkolót és a gazdasági bejáratot kiszolgáló parkot átszelő szervízkút nehezen egyeztethető az úszótelkes igénnyel.

A terv alaprajzi elrendezése megoldja az ellenőrző pontról szükséges jó áttekinthetőséget és az esetleges egyszemélyes üzemeltetést is lehetővé teszi. A nagyobb létszámot befogadó rendezvények és a főfunkció párhuzamos és egymástól független lebonyolítását is biztosítja. A klubövezet és előadórész kapcsolata megfelelő.

A zenei gyűjtemény elhelyezése kedvező. A bővítés funkciócsoportokra bontva különkülön is végrehajtható, ami előnyös lehet. Egyidejű bővítés alkalmával három oldalon és nagy homlokzati felületen bolygatja meg az épületet, tehát egy időre lehetetlenné teszi a folyamatos működést.

A választott alaprajzi raszter és a javasolt UNIVÁZ szerkezet kielégíti a pályázat feltételeit és esetleg más szerkezetet is felhasználhatóvá tesz.

Az épület megjelenése, homlokzatai emberi léptékűek, hangulatosak és szolid, kedvező benyomást nyújtanak.

A bővítés végrehajtása is gazdaságosnak minősül a megfelelően választott kiselemes rendszer következtében és a bontott homlokzati elemek ismételt felhasználásával."

1. I. ütem alaprajza
2. A végleges állapot alaprajza
3. A végleges állapot távlati képe, helyszínrajza és homlokzatai

Magyar Építőművészet 1977/1

Vendégkörök

Először is ízelítőt kell adnom két új debreceni vendéglátóhely áraiból. Mindkettőt a közelmúltban nyitották meg. Az egyik a volt kínai étterem – korábban helyőrségi művelődési otthon, még korábban tiszti klub – helyén kezdte meg működését, a másik a Gambrinus közben, a volt cipőboltban. Előbbiben, a Belvárosi étteremben 220 forintért kínálják a háromfogásos ebédet, amelyet el is lehet vinni, de az ára akkor sem több, ha a vendég helyben fogyasztja el. Lássuk be, hogy ennél olcsóbban manapság már-már otthon sem lehetne ebédet főzni. Az étterem megnyitóján a tulajdonos – aki korábban csak légkondicionált luxuséttermeket nyitott – elmondta, hogy elsősorban a környék közintézményeiben dolgozókra szeretné építeni az üzletet. A környék közintézményei a civisváros legfontosabb hivatalai: önkormányzati, rendőrségi, ügyészségi és bírósági szervek. Vagyis az úgynevezett középosztályra számítanak itt.

A másik új vendéglátóhely a John Bull Pub. Az egyedi tervek alapján, viktoriánus stílusban berendezett vendéglátóhely tulajdonosa a megnyitón elmondta, hogy elsősorban a vállalkozókra, az üzletemberekre számít – a középosztályra. Itt 400 forintba kerül egy korsó valódi angol sör.

Az üzletavatók időben közel voltak egymáshoz. Így hát sokaknak föltűnhetett, hogy mindkét vendégkör az úgynevezett középréteghez soroltatott. Pedig bizonyára más és más létviszonyok között élnek azok, akik 220 forintot szánnak egy ebédre, illetve azok, akik kifizetnek 400 forintot egy sörért.

A Belvárosi étterem és a John Bull Pub térben is közel van egymáshoz: alig harminc méter a távolság közöttük. Vajon a vendégkörök között mekkora – a térben és időben nem mérhető – távolság?

Két középosztály volna? Lehet – mondta egy hivatalnok –, de a kettő kevesebb, mint az egy.

Rác T. János

Otromba épület a festői völgyben?

A veszprémi Betekints-völgybe – többek szerint – már nem nagyon érdemes betekinteni, ha az ember a páratlan szépségű természetre kíváncsi. A völgy egyébként Veszprém talán legszebb látnivalója – helyi források szerint éppen azért kapta a nevét, mert a fölötte átívelő viaduktról gyönyörű panoráma tárult a szemlélődő elé.

A völgyet körülölelő hegylánc Veszprém idegenforgalmi ékessége. Egy helybéli vállalkozó – Neubauer Sándor – azonban odaépített egy hotelt. Aki a viaduktról letekint, már nem csodálhatja meg a hegylánc háborítatlan látképét, mert ott az új épület – nem kevesek szerint – otrombán emelkedik ki a völgyből.

Hogy kerülhetett oda az épület? Ha ezt itt meg lehetett csinálni, mi lesz a többi kiemelten szép területtel? Mennyiben rontja egy ilyen épület a város sajátos arculatát? – fogalmazzák meg sokan a kérdéseket.

Ruttkay Gyula Ybl-díjas építésszel jártam körbe a hotelt.

– Az, hogy milyen az épület külseje, nem érdekel – kezdi az építész. – Ízlés kérdése: van, akinek tetszik az ilyen eklektikus, több stílusjegyeit ötvöző ház, van, akinek nem. Az én ízlésvilágommal ellenkezik. Az igazi kérdés az, hogy az épület miképpen illeszkedik a környezetébe. Ez nem illik ide. Magassága miatt nem harmonizál a természeti alakzatokkal, azok uralkodó jellegzetességeit megzavarja. Véleményem szerint ezt a hotelt meg lehetett volna úgy is építeni, hogy ne bontsa meg a természet egységét, de erről már kár vitatkozni – a lebontását még csak kezdeményezni sem lehet, pedig talán ez lenne a legjobb megoldás. Állítom, hogy ez a hotel ugyanolyan negatív jellegzetessége lesz Veszprémnek, mint a húszemeletes toronyház.

A toronyház felemlítése Veszprémben sokatmondó kritika. A 69 méteres épület ugyanis – a hatvanas–hetvenes évek stílusa szerint – monumentálisan emelkedik ki a Veszprémre egyébként jellemző kisebb házak közül. A húszemeletes és a mellette épülő bevásárlóközpont miatt lerombolták egy hangulatos sétálóutca egyik oldalát. Sokak szerint a húszemeletes megépítése – 1975 – óta sújtja a Királynék Városát: Veszprém számos építészeti díjtól, elismeréstől esett el a toronyház miatt.

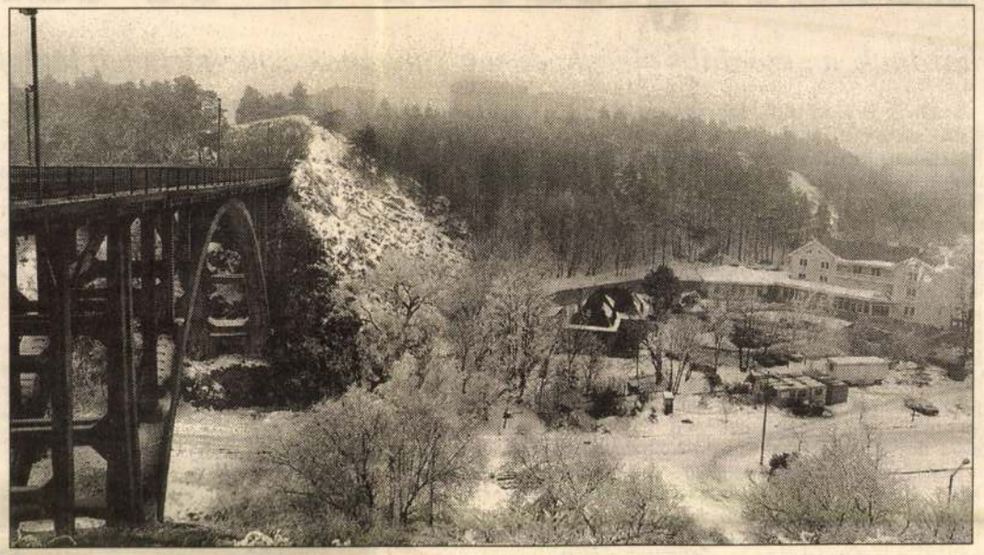

Mi lesz a többi kiemelten szép területtel? HETÉNYI ZOLTÁN FELVÉTELE

Alboczi Ferencné építész – aki korábban elnyerte Az év lakóháza megépítéséért járó díjat – elmeséli, hogy két német építész vendégével lement a völgybe. Amikor meglátták az új hotelt, az egyik német vendég oda állt elé, karját széttárta, és gúnyosan csak ennyit mondott: „Én vagyok itten a palota!"

– 1994 augusztusában került a bizottság elé a völgynek és környékének a fejlesztési javaslata – mondja Marton Ferenc, a veszprémi önkormányzat településfejlesztési bizottságának elnöke. – Tudtuk, hogy van panzióépítési szándék, s ebben tulajdonképpen semmi kivetnivalót nem találtunk. Kaptunk egy épülettervezetet, amelyet véleményeztünk és el is fogadtunk. Megjegyzem: a tervben az épület lényegesen kisebbnek volt föltüntetve, mint amekkorára kivitelezték. 1994 októberében támogattuk az épülethez szükséges telek eladását, persze nem feledve azt, hogy ez a terület úgynevezett IK-szabályozás alá esik. Ez azt jelenti, hogy az adottságoknak megfelelő egyedi építési szabályokat kell meghatározni az épületre vonatkozóan. Nyilvánvaló, hogy ezeket a szabályokat vagy nem jelölték meg, vagy nem érvényesítették. Nem tudom, ki ezért a felelős.

– Én sem vagyok elégedett az épülettel, de lehetett volna akár sokkal rosszabb is – mondja Horváth Gábor, Veszprém önkormányzatának főépítésze. – Kezdettől, tehát 1994-től ismert volt, hogy a völgybe egy magánvállalkozó panziót szeretne építtetni. Tudtuk, hogy a cél egy konferenciaközpont és egy hotel egyidejű megépítése, s ezt az önkormányzat támogatta is, hiszen valóban szüksége van Veszprémnek az idegenforgalom pezsdülésére. Én személy szerint fontosnak tartottam, hogy az épület ne legyen túl magas, illeszkedjék a környezethez, ne nagy tetőterű alpesi jellegű ház legyen – sajnos nem sikerült minden szempontból elfogadtatnom az elképzeléseimet. Tény, hogy a megépült hotel lehetett volna a környezetre érzékenyebb, s a helyi sajátosságokat jobban figyelembe vehette volna az építtető. A hivatalnak ugyanis ebbe már nem volt beleszólása. Az IK-szabályozás nekünk csak azt teszi lehetővé, hogy fölmérjük: a tervezett épület megfelel-e az eredetileg megfogalmazott céljainak. Megfelelt. Ezután mi hivatalosan nem szólhatunk bele az ügyekbe, legfeljebb tanácsokat adhatunk.

– Nem gondolja – kérdezem –, hogy a város arculatán ront a hotel?

– Az épület szerintem is rosszul sikerült, de eszközök híján tehetetlen vagyok. Örülök, hogy nem lett ennél is rosszabb.

Valóban tehetetlen az önkormányzat? Így van-e ez más esetekben is? A hivatalosságtól származó válasz: a gazdaság érdekei manapság sokkal nagyobb súllyal esnek latba, mint a városfejlesztés igényei. A hatóságoknak valójában az az érdekük, hogy ne nagyon korlátozzák a befektetők igényeit, mert elúszhat a bevétel.

– A nagy befektetőknek megfogalmazhatunk néhány kérést – mondja Horváth Gábor –, amit aztán vagy teljesítenek, vagy nem. Hiába beszélek én például egy nagy élelmiszerraktárat építő világcégnek a veszprémi sajátosságokról, nyilván ugyanazt az építészeti technológiát alkalmazza majd, amit bárhol a glóbuszon. Sajnos Veszprém építészeti szempontból kétarcú város: egyfelől ott van a maga gyönyörűségében a vár és környéke, másfelől a húszemeletes toronyház. Ez a kettősség megrögzülni látszik: akadnak itt szépen kivitelezett, a veszprémi sajátosságokat figyelembe véve épült házak, de sajnos akad bőven példa ennek ellenkezőjére is.

Neubauer Sándor, a hotel építtetője felháborodva hallgatja a kritikát.

– Miért van az – mondja –, hogy ha valaki tényleg csinál valamit ebben a városban, azt rögtön kikezdik? Ez az épület olyan, amilyet a főépítésszel alkudozva kialakítottunk. Szerintem igenis a tájhoz illő, pazar építmény, amellyel a legteljesebb mértékig elégedett vagyok.

Több veszprémi polgárral is beszéltem a hotelről. Akadt közöttük, akinek tetszett az épület. Tíz megkérdezettből nyolcnak azonban az volt a véleménye, hogy a ház túlságosan nagy. Az egyik idős, Veszprém múltjára még élénken emlékező férfi, miután hosszasan nézte az új épületet, felsóhajtott:

– Ezt is megszokjuk majd.

Tóth Ákos

Gazdaságicsoda úr és találmánya

Ludwig Erhardnak, a „szociális piacgazdaság" atyjának centenáriumát leglelkesebben az ellenfelei ünneplik

Megmenthet-e egy halott kancellár egy élőt a bukástól, és etikus-e, ha épp olyasvalaki próbálkozik a feltámasztással, aki tört döfött az elhunyt testébe? Nem ezek a kérdések határozzák meg Ludwig Erhard századik születésnapjának színpompás ünnepségeit, és naivitás is volna a morált számon kérni azokon a német politikusokon, akik, miután homlokegyenest ellenkező gazdaságpolitikai kurzust követnek, mint az ünnepelt, és történetének legsúlyosabb válságába sodorták a szövetségi köztársaságot, most a legkisebb skrupulus nélkül a „német gazdasági csoda" atyjának tekintett „Kövér" legigazibb örökösének kiáltják ki magukat. Ettől függetlenül tény, hogy Helmut Kohlnak hívták azt a fiatal, feltörekvő pfalzi kereszténydemokrata politikust, aki 1966 novemberében a kormányzó CDU elnökségi ülésén a „németek talizmánjaként" emlegetett Erhard kiseprűzését megalapozó javaslatot beterjesztette. És tény az is, hogy Helmut Kohl kancellárságának tizenötödik évében Németországban négymilliónál több a munkanélküli. A köztartozások soha nem látott magasságokba emelkedtek, törlesztésük már csaknem negyedét elviszi a költségvetésnek. A munkások és alkalmazottak reáljövedelme évek óta csökken, a gazdaság növekedési üteme a szerény egy-két százalékos sávban mozog, s mind több jel utal rá, hogy a kormány – a globalizálódás kényszereire hivatkozva és Erhard fő ellenfelei, az üzleti lobbyk nyomásának engedve – már inkább csak szavakban ragaszkodik az Erhardnak tulajdonított (de nem tőle származó) legnagyobb találmány: a „szociális piacgazdaság" jelzőjéhez.

Ludwig Erhard 1897. február 4-én született a bajorországi Fürthben egy viszonylag jól menő textilkereskedő fiaként. Nagyapja még parasztként kereste kenyerét. Az Erhard családban azonban már szolid jólét, felvilágosultság és toleráncia uralkodott. A feltörekvő kispolgári család megengedhette magának, hogy a gyermekeket taníttassák. Ludwig karmester szeretett volna lenni, gyermekkorában kis zongoravirtuóz volt, kisebb közönség előtt hangversenyeket is adott, s feljegyezték, hogy kancellárként a megterhelő választási kampány során esténként feltett egy hanglemezt és dirigált hozzá – így pihente ki a nap fáradalmait. Később, már nyugdíjas korában az egyik újságírónak bevallotta: már nem megy a zongorázás, s ez jobban fájt neki, mint kancellárként a bukás.

A zenészi ambíciókból azonban nem lett semmi. Az ok: a háború. Erhard hároméves korában átesett az akkoriban általában halálos gyermekparalízisen, s a betegség egész életére nyomot hagyott rajta: különleges ortopéd cipőket kellett hordania, s feltűnően bicegve járt. Mégis önként jelentkezett a hadseregbe, és az első világháborúban két ízben is meglegyintette a halál szele. Romániában flekktífuszt kapott, a nyugati fronton, Ypernnél pedig egy gránátrepesz sebesítette meg; az orvosok mindkét esetben lemondtak róla, s felépülését ő maga is csodának tartotta.

Apja szerette volna, ha Erhard majdan átveszi tőle az üzlet vezetését, annál is inkább, mert idősebb fivére, Max ottmaradt a fronton. Ludwig így apai szorgalmazásra a nürnbergi kereskedelmi főiskolára iratkozott be, de viszonylag hamar ra. Nem így Rosa Luxemburgét, aki ugyancsak Oppenheimer köréhez tartozott, s aki – ugyan kevésbé, de szintén – hatással volt az ifjú Erhardra.

Időbe telt persze míg Erhard a szociális piacgazdaságról tanultakat a gyakorlatba ültethette. 1928-ban főiskolai tanárának köszönhetően tudományos asszisztensi beosztásban a furcsa nevű Német Készáruk Gazdasági Megfigyelésének Intézetébe került, amely – csakúgy, mint az Erhard által 1934-ben létrehozott és ma is nagy tekintélynek örvendő Fogyasztáskutató Társaság (GfK) – a náci érában a nem kimondottan az oppenheimeri elvek szerint irányított gazdaságot volt kénytelen kiszolgálni. Későbbi ellenfelei fel is hozták, hogy Erhard a fasiszták szolgálatába állt, ám erre nincs bizonyíték. Arra inkább van, hogy a fiatal kutató megvetette a nácikat, s karrierjét is hátráltatta, hogy nem volt hajlandó belépni a nemzetiszocialista pártba, sőt többszöri unszolás dacára még a Német Munkafrontba (DA) sem. Félreértés ne essék, Erhard nem volt ellenálló, s mint egyik életrajzírója megfogalmazta, elfogadta a tényt, hogy az új állam és a mindent elsöprő nemzetiszocialista mozgalom

Karmester szeretett volna lenni ARCHÍV FOTÓ

Erhard első komolyabb politikai szerepét a bajor kormányban kapta. A szociáldemokrata Wilhelm Hoegner kabinetjében a gazdasági tárcát bízták rá (az amerikai megszállók tanácsára), de szűk egy esztendő után szednie kellett a sátorfáját, állítólag képtelen volt rendet tartani minisztériumában. Ekkor sokat publikált, előadásokat tartott, meglehetősen ismertté tette magát a politikai berkekben, így azután nem volt meglepő, hogy 1948-ban az amerikai és brit megszállási övezet gazbadított fel – a mindmáig gazdasági csodaként emlegetett fejlődéshez segítette Németország nyugati felét. 1957-re a gazdaság teljesítménye az 1937-es szint kétszeresére emelkedett, 1950 és 1960 között az átlagos munkáshháztartás jövedelme megduplázódott, Erhard otthon hihetetlen népszerűségre tett szert, külföldön pedig egyszerűen Mr. Wirtschaftswunderként (Gazdaságicsoda úrként) emlegették.

Ő persze hallani sem akart csodáról, mindig azt mondta, hogy ami történt, törvényszerű volt, a szabad piac törvényei győzedelmeskedtek. Már amennyire. Adenauer ugyan a keresztény uniópártok választási sikeréhez elengedhetetlennek tartotta a fogyasztók által istenített professzor népszerűségének felhasználását, de bizonyos elképzeléseinek keresztülviteléhez nem volt partner. Sohasem kedvelte meg igazán miniszterét, hamar az ipari és pénzügyi lobbyk befolyása alá került. Erhard csak kemény viták, veszekedések árán tudta elérni, hogy megszülessen a szabad verseny korlátozása elleni törvény, bár végső változata aligha elégítette ki. A monopolisztikus törekvésekkel szembeni határozottabb fellépésre Erhardnak csak jóval később, 1963-ban, kancellárrá választásakor nyílott lehetősége, de akkor a megváltozott gazdasági körülmények – a szövetségi köztársaság az akkori időkhöz mérten „súlyos" válságba került – rontották a siker esélyeit. Paradox módon Erhard a kancellársága idején nem tudta biztosítani a németeknek a töretlen gyarapodást. A konjunkturális klíma lehűlése (Kohlék ma örülnének a hatvanas évek végi 2,5-3 százalékos évi növekedésnek) és a súlyos, 2 milliárd márkás költségvetési hiány (csekélység a mai 50-60 miliárdhoz

Ruttkai M. Gyula, Ybl-díjas építész
Sarlós Júlia összeállítása: Ybl-díjasok 88.

Magyar Építőművészet, 1988, 4–5, 105-old.

Ruttkay M. Gyula

1940-ben született Budapesten. Diplomáját 1963-ban szerezte Budapesten, az Építőipari és Közlekedési Műszaki Egyetem Építészmérnöki Karán. Másfél évig a Középülettervezési Intézet munkatársa volt, 1965 óta a Veszprémi Tervező Vállalatnál dolgozik. Három éve a vállalat főépítésze. Fontosabb munkái: Ajka városközpontjának beépítési terve és annak egyes épületei — Városi Tanácsház, szolgáltatóház, üzletház és a Hotel Ajka épülete (a tervezés 1965-ben indult és még ma is tart); Veszprém történelmi belvárosának rehabilitációs terve és házak a Kossuth Lajos utcában: Üzletház, Főposta, lakóépületek (az 1978-ban kezdődött tervezés ma is tart); az Arany János utca környékének beépítési terve és egyes épületei Sopronban (az 1983-ban kezdett terv elkészült, az építés még folyik); valamint a kétnyelvű gimnázium és a kollégium Balatonalmádiban (az 1987-ben kezdett tervezés befejeződött, az építés még folyik). Ajka városa 1987-ben elnyerte a Hildérmet.

Az Ybl-díjat a veszprémi városközpont tömbrehabilitációjának tervezéséért kapta.

A gyalogosforgalomra átépült Kossuth Lajos utca, Veszprém

Megszűnő kertvendéglők

Miközben az egyenétkeztetés, az egyenételek hívei vad hejehujával, diadalittasan ünneplik a McDonald's cég megjelenését a pesti belvárosban, hogy rósejbnijeivel és műanyagba zárt puffancsaival ízesítse az új-belváros új-aranyifjúságát, ezalatt szép csendben és módszeresen szétverik a város belső részein a megmaradt kertvendéglőket. Talán van, talán nincs vendéglátóipari összefüggés a két jelenség között, logikát ne keressünk ezen iparág mai történéseiben. Úgy tűnik, hogy a kávéház, az eszpresszó után eltűnik a kertvendéglő is. Maradnak a benzinszagban megmártózó teraszok, a fáradt és kedvetlen pincérek, s hátul a Köjál-ellenőr, aki megtiltja étek felszolgálását e helyeken.

Mit tehetünk? Öreg vendéglősök, Laci pincérek, térről betévedt legények, csapoltsör-hívők, átizzadt trikójú iparos tanoncok és összebújó szerelmespárok emlékezete őrzi ebben a kőtengerben az eltűnt kertek lenyomatát, a vörös salakot, a fa kerti bútorokat, a húsle-

játssza már a Mambo Italianót, a legendás őszhajú zongorista hölgy és dobos társa is felszívódott. Társasházak éktelenkednek a kert egy részében. A házat egy biztosító társaság vette meg. A neobarokk kőkorlátok, mint egy metszet részei, leomlottak, a kövek közül fű nő ki.

Gyorsan visszamegyünk a Vizivárosba, csak egy gyors, spirituális pillantás a Hubertus vendéglő nemlétező kertjébe, Mayer Pál ven-

RUTTKAY MÁRIA

122 Narancsok olajf.

Nemzeti Szalon

Csendélet kiáll. 1932 febr-márc

1958 Telcs Ede:

Öreg asszo

Egész alak, ül, m
nyitott könyvet ~~fogj~~ tart
gas réklije ~~ba~~ rövid
jobbra oldalt: „TELCS
1900"

Terracotta, ma

Vétetett az 1901
tal 500 koronán. (1/901.
(90/901.)

Az elszámolást e
delet. (554/901.)

Ruttkay Mária
festő

RUTTKAY MÁRIA

110 Tájkép, olajfestmény . . . . . 500.—
111 Tájkép, olajfestmény . . . . . 500.—

Nemzeti Szalon
Tavaszi Szalon

1936

A kiállitást rendezte:

Szőnyi István,

Pátzay Pál.

E kiállitáson odaitélésre kerül:

1. A Szinyei Társaság Nemes Marcel-féle utazási dija 1936-ra.
2. Wolfner Gyula dij.
3. Káldy Jenő dij.

Ruttkay Mária

N. U. Vasárnap, 1932 január 3.

— A Nemzeti Szalon Téli Tárlata. A Nemzeti Szalon Téli Tárlatáról szóló cikkünkhez azt kell még hozzáfüznünk, hogy *Ruttkay Mária* uj beállitásu, friss szinezésü csendéletei is a Tárlat legjava értékei közé tartoznak. A fiatal és tehetséges művésznő fejlődése több, mint biztató.

NU. 932. I. 3.

Péter a mai magyar grafika egyik nagyon jelentős, fiatal kora ellenére jelentős képviselője. És az ő munkássága a grafikán és egyáltalán a képzőművészeten belül azt az irányt célozta meg, amelyet - mondjuk ugy lehetne jellemezni - nagyon erősen fogalmi, nagyon erősen intelektuális. Tehát nem elsősorban a vizuális megjelenitésére törekszik, hanem azon keresztül egy fogalmat próbál töviről, hegyire megvizsgálni. Most, ez, amikor Ruttkai elkezdte ezt a tevékenykedést, akkor hallatlan izgalmas volt, mert - idéző jelben - a Ruttkai-féle agitativ grafikák azok olyasmit vizsgáltak, amik azelött itt Magyarországon nemigen, vagy legalábbis nem igy vizsgáltak. Például a bürokráciát, a minden emberben benne rejlő parkinzonizmust, és igy tovább. Ezekkel komoly sikereket is ért el itthon is, meg külföldön is, ami viszont most olyan meglepő és itt jutunk vissza a mühelykiállitás létéhez, hogy ezeket a lapokat állitotta ki ismét, amiket most már úgy az ember visszaköszönő módon ....

- Tehát nem újak ezek a lapok.

- A kiállitásának a fele körülbelül egyáltalán nem új. Most valóban a mühely kiállitásnak az lenne az értelme, hogyha egy jelenlegi állapototo egy helyzetet tükrözne, Ruttkai valami féle zanzásitott életmü kiállitást hozott össze, aminek meg vannak persze az előnyei, mert nem minden életben jut egyszer be az ember a Nemueti Galériába. De megvan a hátránya is, hogy az ő életmüvén belül annyi féle irány van, amit egyszerünn nagyon józenul nem lehet végig követni. Most ez alatt azt értem, hogy akkor, amikor ezeket a nagyon szépen kivitelezett és fogalmiságot nagyon pontosan vizsgáló lapjait kiállitja, akkor melléjük teszi és úgy tünnek, hogy ezek a frissebb lapok. Mellé tesz olyan lapokat, amelyek úgy visszanyúlnak a 20-as, 30-as évek szürrealista gegjeihez. Például ennek a befőttes üvegnek a grafikai megjelenitésére gondolok. Ami nagyon szellemes, nagyon kedves csak éppen egészen más világ, mint amit általában Ruttkaitól megszokott az ember. Ez megint nem lenne nagy baj,...

- ... de ez azért nem bün még!

- Persze nem lenne nagy baj, csak hogy minőségi esésről van szó. Tehát azok a gegek, amit ő most frissnek, harsánynak tart azok se nem frissek, se nem igazán harsányak, mert már ezerszer megcsinálták. Itt ami őt megmenti, az a hallatlan felkészültség, technikai felkészültség.

1021

1979. IV. 13. 17.35. Kossuth

Láttuk, hallottuk

- Ruttkai Péter grafikus kiállitása a Nemzeti Galériában látható. De nemcsak grafikai lapokat talál itt a látogató, hanem sok minden mást is. Jobb hiján mondtam ezt a sok minden mást, hiszen nem tudom minek nevezni például azt a nagy méretü befőttes üveget, amelyben sok-sok üvegszilánkon áll két szép régi pohár. Vagy azt a kipreparált békát, amit pénztárcává alakitottak át. Hajdu Istvántól arra kérek választ, hogy ezekben a nagyon jó ötletekben mennyi a klpzőművészeti ujdonság?

- Ezeknek a dolgoknak az újdonságát erejét vizsgálni, rettenetesen veszélyes dolog, mert annyi féle mérce van, amivel az újdonságot méretezni lehet, hogy az egyik szerint ez valóban vadonat új ötlet, a másik szerint körülbelül hatvan éves. Tehát ezt az oldalát a dolgoknak ne nagyon vizsgáljuk. Inkább azt, ami érdekes lehet, hogy a Ruttkai életmüvén belül, hogyha lehet beszélni életmüről egy harmincegy néhány éves grafikus esetében, tehát Ruttkai munkásságán belül mi az, ami ujdonság lehet és ez esetleg hogy jelentkezik a magyar grafikában, mint újdonság.

- Én az újdonságot eleve erre értettem. Hiszen a mühely sorozat részeként jelent meg ez a kiállitás, ami feltételezi azt, hogy valami olyan belső alkotói gond vagy eredménye rész eredmény kiállitódik itt, amire kivánosiak az emberek. Hogy ami valóban újdonság.

- Igen. Most minden esetre ke kell azt szöegzni, hogy Ruttkai

Ruttkai Péter grafikusművész

MH SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

NÉPSZABADSÁG

1982 JUL 10

RUTTKAY Sándor

1021

RUTTKAY SÁNDOR RAJZA

AZ MELI(

munkájáról, közművelődésünk g

túlmutatnak az egyesületi tevékenység szűkebb körén, s közművelődésünk egészével kapcsolatosak. Ezekről legutóbb az országgyűlés tavaszi, a közművelődési törvény tapasztalatait tárgyaló vitájában is szó esett. Számos javaslat és elképzelés ugyancsak megfogalmazódott ekkor. Ön a további munkában — a közművelt-ség általános színvonalának növelése érdekében — milyen mozzanatokra hívná fel a figyelmet?

— Ha ismétlés is, mégis le kell szögezni: hazánkban a művelődésnek olyan gazdag lehetősége soha nem állt még az emberek rendelkezésére, mint napjainkban. Ennek elismerése mellett, és ennek tudatában, még komolyabban kell venni gondjainkat. Az utóbbi időben kulturális életünkben tovább erősödött egy kedvezőtlen divergencia. Lakosságunk egy része egyre intenzívebben művelődik, míg más rétegek csaknem teljes egészében „mellőzik" a művelődést. Az igénytelen életmód, a fegyelmezetlenség, a bűnözés, az ún. csöves életforma mind figyelmeztető jelenség számunkra, ám közművelődésünk ezekre gyakorlatilag alig reagál. A kétségtelenül szép eredményeket azokkal produkáljuk, akik egyébként is igényesek, fogékonyak a szépre, a jóra. A művelődés szempontjából hátrányos körülmények között élőkre viszont nem tudunk hatni. Igaz, ehhez az erőnk is kevés [illegible]

megvalósítani.

Jelenleg sok a párhuzamosság, a szétaprózottság is jellemző gyakorlatunkra. Kulturális szervezeteink többsége budapesti központból irányít egy-egy területet. Ez önmagában helyes, az azonban már nem, hogy így csaknem kizárólag a vertikális felépítés dominál, s a horizontális kapcsolatok esetlegesek. Egy üzemben, egy településen ezek a hatások már nem rendeződnek el viszonylag egységes, céltudatos nevelési rendszerben, folyamatban. A helyi tanácsok, a munkahelyi művelődési bizottságok, a közművelődési intézmények sokat tettek már eddig is azért, hogy az ilyen epizódszerűség csökkenjen, de az eredmények még kezdetiek. A sok kulturális érték, a meglevő lehetőségek, a jól működő intézményhálózatok és közvetítő rendszerek új szintézisét kellene megteremteni annak érdekében, hogy hatásuk felerősödjék, és jobban formálják az emberek életét.

— Ön — az egyesületben betöltött tisztsége mellett — közvetlen kapcsolatban van a népművelői gyakorlattal: az ország egyik legnagyobb és legkorszerűbb művelődési központjának igazgatói teendőit látja el. Egyike azon keveseknek, akik Állami díjat kaptak népművelői tevékenységük

RUTTKAY SÁNDOR

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1982 AUG 28

NÉPSZABADSÁG

1021

RUTTKAY SÁNDOR RAJZA

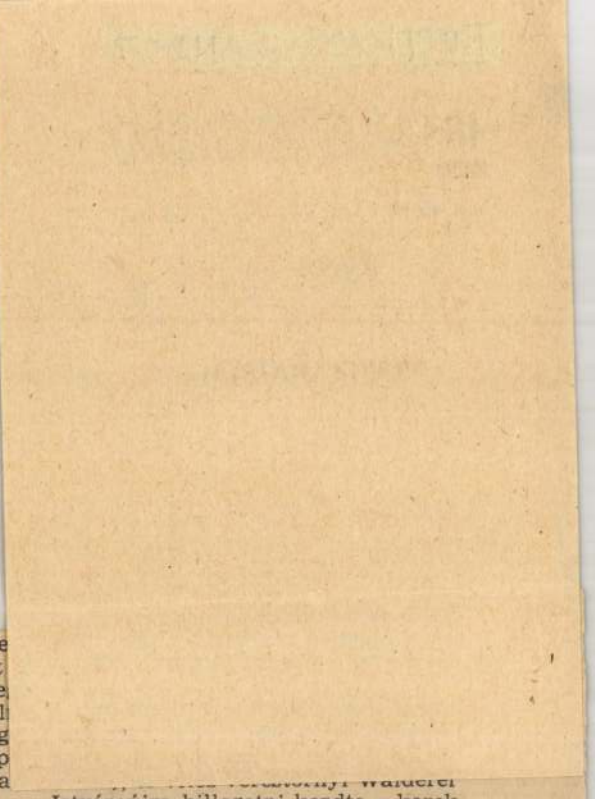

ott, és a jelenlevő városi, hadsere
béli és egyházi méltóságok előtt
vendégek arcába kiáltotta, hogy e
életre szólóan imádja Pál Antal
Sásdi Rozalindát. A rárontó drag
nyoskapitány férjnek pedig egy p
nár birsalmalevet loccsantott az a
cába.

A párbajt hétfőn hajnali fél öt órá-
ra tűzték ki, W. István azonban 45

... Walderer
István újra billegetni kezdte a kerek dobozkát, és belemerült a malackajátékba...

---

aire-prózaversek közlését: nem en-
gedte meg a költőnek, hogy azt a
képességét, amelyet az értők mint a
ím és ritmus nélküli poézis csodá-
át dicsértek, méltó publikációs kö-
ülmények között bontakoztathassa
ki. Amit aztán a kiadókkal való her-
ehurcák követtek. Utoljára a Gar-
nier Testvérek utasították vissza
Baudelaire kötetnyi prózaversét,
866-ban, egy évvel írójuk halála
előtt.

Mi bajuk volt az akkori illetéke-
eknek Baudelaire prózában írott
költeményeivel? Rengeteg filológus
öprengett ezen az idők folyamán
nélkül, hogy a kérdésre meggyőző
feleletet adhatott volna. Most azon-
ban akadt valaki, aki — mint aho-
gyan egy költői tanácskozás jegyző-
könyvéből értesülök róla — végre
megoldotta a rejtélyt. Nyomós érve-
ket — s jó részben bizonyítékokat —
sorakoztat fel amellett, hogy Baude-
laire-nak azoktól az írásaitól, azok
hangsúlyos közlésétől főként egyféle
sznobság miatt álltak el az akkori
szerkesztők és kiadók. Azért nem je-
lenhettek meg azok az írások foly-
tatólagosan, mert a szerkesztők ott,
ahol valamiféle szabálytörésről, mű-
faji különlegességről volt szó, biztos-
ra akartak menni. Mintha csak azt
mondták volna magukban: „Ilyen-
fajta műveket csak akkor adunk
közre kellő nyomatékkal, ha a költő-
ről már biztosan tudjuk, hogy klasz-
szikus." És mikor derül ki valakiről,
hogy csakugyan klasszikus? Egészen
biztosan csak akkor, amikor az ille-
tő már halott. Kivárták hát, amíg
meghal Baudelaire, és akkor megbi-
zonyosodva már egyben-másban úgy
határoztak — személyükben már má-
sok, de gondolkodásukban tulajdon-
képpen ugyanazok —, hogy jó, jöhet.

Meggyőzőnek találom ezt a magyarázatot. S csak azt tenném hozzá, nem egészen új az. Azok az írók, akik a prózavers műfajában alkottak, eddig is hasonlóképpen gondolkodtak a dologról. Tudták, hogy miként járt Baudelaire, nem akartak hát az ő sorsára jutni. Mivel azon a sznobságon nem változtathattak, cselhez folyamodtak. Akik megfelelő nyomatékkal kívánták a prózaverseiket megjelentetni, elkeresztelték azokat egyperces novellának, miniatűrnek, minitörténetnek. És mit tesz isten, úgy rögtön megnyíltak előttük a fórumok.

Látom, hogy Julio Cortázar is úgy cselekedett. Mininovellák címkével, s az annak megfelelő címadással (Lucas-történetek) elérte, hogy hamarosan kötetben láthatta prózában írott költeményeit. Azokat például, amelyeket a Nagyvilágban nemrég magyarul is olvashattunk: azt, amelyikben egy maga gyártotta hurrikán rémtetteiről számol be, és azt, amelyikben arról ír, hogy bizonyos eljárással aranyhalacskákat lehet juttatni az ifjú emberek szervezetébe.

Mininovellák? Nem rovom meg magamban ezért az írót, hiszen végül is nem a műfaji megjelölés a fontos.

*

„EGY MEGBÍZHATÓ HATÁR." Ki ír ma dalt? — kérdezi egy fiatal lírakritikus olyan hangon, mintha lehető legtermészetesebb volna, hogy az igazi költő ma köteles elkerülni azt a fajta versnyelvet, amely a dalszerű versre akár csak emlékeztet is. Mintha a modern és a nem modern, a merész és a konvencionális között éppen a dalszerű és a nem dalszerű közötti mezsgye volna az a határvonal, melynek alapján tévedhetetlenül lehetne

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

NÉPSZABADSÁG

1982 JUN 26

1021

RUTTKAY SÁNDOR

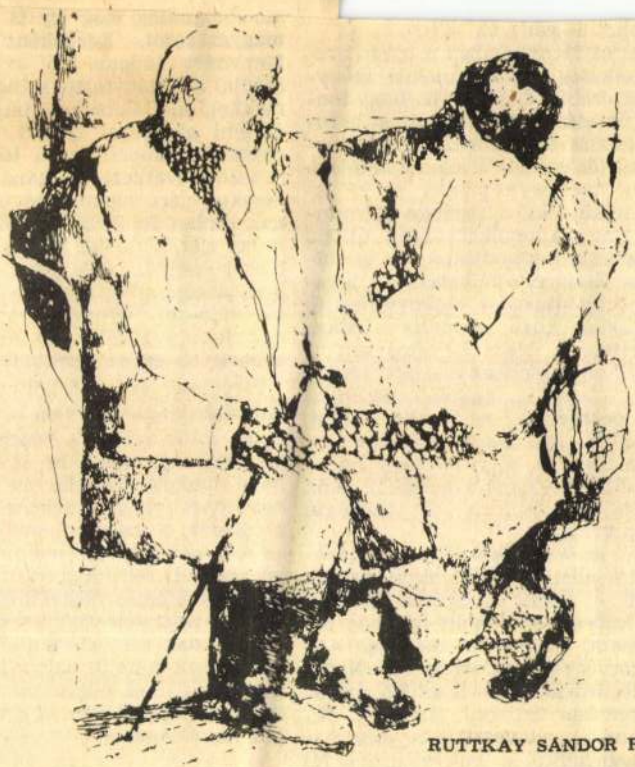

RUTTKAY SÁNDOR RAJZA

dulatokat a „gádzsók" ellen.

Lakatos Menyhértben a megele nítő tehetség erős gondolati igé nyel ötvöződik. Ő jól tudja, hogy f tos a nevelés, a felvilágosítás, a dati ráhatás szorgalmazása. Ám t sadalmi-történelmi értelemben mi ez alig hatásos a munka és az kola nélkül. Ez a regénye a mu kát, mint alaptevékenységet, állítja a történés középpontjába: ez jelentheti az életforma-változást, a magatartás-átalakítást, a cigányvilág és az összvilág közti normális érintkezés feltételét. Mert Lakatos azt is érzékeli cigánysorban élesített tekintetével, hogy a gettólét nemcsak azért degradálja az *emberi* létet, mert külső nyomás következménye, hanem azért is, mert — vagy ha — a külső feltételeket a gettóban élők elkülönülési ösztöne és indulata „visszaigazolja".

Ebből az ördögi körből — gazdaságilag-társadalmilag kialakult ördögi körből — csakis a munka alapján lehet kitörni; *ez* a múlt hézagos tapasztalata, *ez* a jelen realitása s a jövő törvénye. S mivel *ez* a realitás, ez a *legnehezebb* út. S az író mindezt pontosan érzékeli. Érzékeli akkor, amikor a szövetkezés gondolatát megpendítő, a putrivilágból fél

[illegible] tűnnet fel ez az összekapcsolás, de az élet lüktetése hitelesíti. Talán csak a kelletlen felesége mellett-helyett a cigánylányszeretőt, Pekenyucát választó Naftali második életének fonala fűződhetne meghatározóbban az epikai-lélektani szövetbe.

Figyelmet érdemlő könyv Lakatos Menyhért regénye. Nem olyan szenzáció, mint a Füstös képek volt, de markáns írói munka ez is, amely egy még elbukott szövetkezés történetében képes jelezni a felemelkedés lehetőségét. S még valamit: akiknek az élet bármely területén közvetve-közvetlenül feladatuk van a cigányság helyzetének megváltoztatásában — akár cigányok vagy nem cigányok —, azoknak a csakis humánus határozottságot mindig nagyfokú emberi tapintattal kell párosítani. Ez is Lakatos Menyhért munkájának a sugallata. *(Magvető)*

P. P.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Ruttkai Istvan
MUNKA Sandor

1965 — 8
1021

A XV. VASUTAS KÉPZŐMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS

Az idei vasutasnap alkalmából nyitotta meg Szabó Zoltán, a Vasutasok Szakszervezetének főtitkára a XV. Országos Vasutas Képzőművészeti Kiállítást. A tárlaton mintegy félszáz szakköri tag csaknem 150 alkotását láthatta a közönség. Anyaga számottevő fejlődést mutatott az eddigi vasutas kiállításokkal szemben, különösen a munka- és emberábrázolás terén örvendetes a fejlődés.

Felvételeink: 1. Ruttkai Sándor: Tanulmány (a »Legjobb emberábrázolás« díjával kitüntetett grafika). 2. Tarr István: Zsákolók (a »Legjobb munkaábrázolás« díjjal kitüntetett olajfestmény). 3. Szommer József: Csellós (fa).

A KILIÁN TESTNEVELÉSI MOZGALOM TAPASZTALATAI BÁCS-KISKUN MEGYÉBEN

Elnökségünk a Kilián-mozgalom helyzetét — indulása óta — két alkalommal önálló napirendként, egy alkalommal sportnapirend keretén belül tárgyalta meg, s határozta meg a tennivalókat. Az elnökség útmutatása alapján megyebizottságaink és szakszervezeti bizottságaink többsége is foglalkozott a helyi feladatokkal, a szükséges feltételek megteremtésével.

Mint minden új mozgalom elindításánál, úgy a Kilián-mozgalomnál is kezdetben sok nehézséggel találtuk magunkat szemben. Elsősorban *a nem megfelelő szemlélet és a rossz „hozzáállás"* akadályozta a kibontakozást. A szakszervezeti bizottságok többek között nem értették a célját, jelentőségét. De hasonló helyzetet tapasztaltunk a sportszervezeteknél is. Főleg azt nem látták meg, hogy *e mozgalom kitűnően segíti elő a* lesítők száma és *kevés a létesítmény is.* Szerencsénkre a Kilián-mozgalom szabályzatát azóta már módosították, és ez is segítség. Kétségtelen azonban: *ha azt akarjuk, hogy e mozgalom még nagyobb tömegméretekben bontakozzék ki, úgy szabályzatát még jobban az élethez kell igazítani.*

E folyamat kibontakoztatásában lépten-nyomon tapasztaltuk, hogy az előbbrejutás nagyon türelmes, szívós munkát igényel, s hogy ez sem megy máról-holnapra, de ugyanakkor *nem szabad e munkát a spontaneitásra sem bízni.*

Az elnökségünk mellett működő munkabizottság igyekezett e tevékenységet céltudatosan végezni. Munkaterveinkben állandóan napirenden tartva, a helyszínen is segítettük szakszervezeti bizottságainkszervezeti bizottságaink, a szakmaközi bizottságok ilyen napirendű megbeszélésein, titkári értekezleteken, sportköri elnökségi üléseken, taggyűléseken stb. Továbbá: a dolgozók

SPORT IRÁNTI ÉRDEKLŐDÉSÉNEK

felkeltése, szemléletük formálása érdekében munkavédelmi csoportunk segítségével a rendelkezésre álló Kilián-kisfilmet számos helyen kísérőfilmként vetítettük. Örvendetes, hogy ezt megyénk szervezett dolgozóinak zöme munkahelyén végignézte. Amint látható, a végzett munka az idevonatkozó határozatok céltudatos, szervezett végrehajtását mutatja, igénybe véve a rendelkezésre álló mozgalmi munka lehetőségeit, eszközeit az irányító, szervező munkában egyaránt. Jelentős állomás

Ruttkay Sándor
grafikusművész

MAGYAR HÍRLAP
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

MAGYAR IFJÚSÁG

1983 ÁPR 1.

1021

RUTTKAY
SÁNDOR
RAJZA

Egyelőre
vábbtanu
családja
pozásáho
eznie. B
visszajön
pít. Az
harmonik
van, maj
lok, kezdenek kibontakoz-
ni a nő idegőrlő kívánsá-
gai. Megjelenik a telek,
kocsi, a drága ruhák, pi-
perkőc dolgok, külföldi
utak stb. tömkelege. A
férfi hajt, egyre jobban, a
nő kívánságainak csekély
számú hányadosát igyek-
szik kielégíteni, ami egy
bizonyos fokig sikerrel is
jár. Többet túlórázik, má-
sodállást vállal, este haza-
megy, nem az az első kér-
dés, hogy érzed magad?,
hanem, mennyit tudtál
összeszedni? Rosszabbik

Viszont, ha egy házaspár elválik, az asszonykának ítélnek meg szinte mindent, azért, mert ő a gyengébb nem képviselője, aki ugyan szívesen vette az udvarlást az — esetleg méregdrága — ajándékot, a lakást, a kocsit, azt, hogy dolgoznak érte, de úgy látszik, csak ennyire futotta; arra már nem, hogy a maga részéről mindent megtegyen. Nem véletlenül foglalkozott

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-740, 340-720

Ruttkay Sándor
grafikus

NÉPSZABADSÁG
1982 JUN 19

1021

RUTTKAY SÁNDOR RAJZA

...ütyül arra, aminek elvesztésév...
Kubinyi Erika már hatodikos korá...
...ban dicsekedett... Anyja állítóla...
...azt mondta neki: „Nem akaron...
...hogy a rendőr a Lövölde téri pado...
...sípjen benneteket, inkább megágya...
...ok nektek...".

— Anya, Riza szerdán érkezik ha...
...a a máriagyüdi zarándoklatról, hív...
...l holnap apát moziba.

— Nem, drágám, az én úri hajlé...
...omba nem cepelsz fel senkit.

— Árpi nem senki... Öt év múl...
...a orvos lesz, addig várjak? Te tü...
...elmesebb voltál? Én talán nem tu...
...om, hogy Riza hét hónapra szüle...
...ett?

— Szemtelen vagy, takarodj!

„Okosabb lenne tilalmak helyett ...lősegíteni azt, hogy két fiatal za...artalanul élvezhesse a testi szerel...net." A polcról levett könyvből új...a meg újra elolvasta a kurzívval ...zedett sorokat: „Vétkezik a szülő, ...a megengedi, hogy gyermeke bele...esszen a testiség útvesztőibe, bizo...yossá téve ezzel, hogy a kielégítet...nség súlyos lelki károkat okozzon, ...ni könnyen frigiditássá fajuló gát...shoz vezethet."

Másnap, mintha az égből hullt volna, az asztalon heverő kulcsra mutat: — Ne legyenek illúzióid, Voll néni szobáját mohelyiségből alakították... A szomédságában maszek könyvkötő szösz-

— Tréfálsz? Beszélj... hogyan történt? Nyisd ki végre a szád!

— Nagypénteken döntöttem. Amikor megkaptam a két pofont...

Köszönés után kérdezi Roznig:

— Elég puha a gombócom?

Vadontújban feszít, csíkos inghez sima nyakkendő, a lábán divatos cipő.

— Én például úgy gondolom, hogy semmi ramazuri, cécó, elég az anyakönyvvezető.

— Lassan a testtel, még nem tartunk ott.

— Apa, ne légy olyan zord... Voll néninek köszönhető minden... Ne izgulj anya, semmiféle enyvszag... Voll néni mesélte, az ő falujában hírhedt, hogy az a férj közömbös, nemtörődöm, tutyimutyi, aki legalább egyszer el nem náspángolja a feleségét...

— Én például tízszer kértem Marlene-t, ha már gürizni akar, a kréta nyomán férceljen, de ő csak a vasalót piszkálgatja, és a vége az, hogy elpörkölte Besnyő művész úr zaké...

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Ruttkay Sándor

NÉPSZAVA

grafikusművész

1980 JUN 28

1021

Ruttkay Sándor: Pihenő kisfiú

meg és
idegen épí
sadalomba
zásokra ut
ellenreform
szolutikus
sodik ki.

Mivel a reneszánszban a polgárság végső győzelmének feltételeit a termelőeszközök és a termelés fejlődése még nem teremtette meg, törvényszerű volt a feudális rendszer *újraerősödése*. A reneszánsz személyiségközpontú humanizmusával, a reformáció nemzeti törekvéseivel szemben az erőit újrarendező katolicizmus a *tekintélyelv* visszaállítására törekszik, a poliszgondolatnak, a városállamok önállóságának pedig az abszolutikus monarchiák vetnek véget.

A városépítés történetének furcsa fintora, hogy a feudalizmus eszme- és érdekvilágával átitatott barokk korszak több városméretű építési beavatkozást hozott, mint az alapvetően polgári, városi kultúrájú reneszánsz. Ez az első pillanatban ellentmondásosnak látszó helyzet a városépítés egyik legalapvetőbb sajátosságára hívja fel a figyelmet; arra, hogy a nemzedékek évszázados szívós munkájával kialakított városoknak az új igények szerinti, viszonylag gyors átépítése mindig csak rendkívül nagy anyagi áldozatok árán hajható végre. A városba beköltözött világi és egyházi hatalmi koncentráció

[illegible] egészen napjainkig az utak vonalvezetésének esztétikai hatásait is mérlegelő nyomvonaluk meghatározásánál. A barokk sugárutakkal az utakkal elérhető hatásokat is a reprezentáció szolgálatába állnak.

Alapvetően megváltozott a városi tér funkciója is, mely a barokkban már nem a megérkezés, hanem a főtéma felé történő *továbbítás* funkcióját látja el. A tér dinamikájának, sodró erejének növelésére minden vizuális eszközt latba vetnek, a térkompozíciók kialakításánál még az érzéki csalódásokkal is számolnak. A római *San Pietro* előtti térsornak például olyan sodrása van, mint egy nagy, széles folyónak, ami szakadatlanul a székesegyházba hordja be az embereket. Az ovális és a trapéz alakú előtéren áthaladva a székesegyház egyébként is lenyűgöző tömege hol már közvetlen közelről tornyosodik fölénk, hol ismét távolodni látszik, s mire beérünk a valóban hatalmas épületbe, méreteit már becsülni sem merjük. A gótika a pillérkötegek vonalaival, a boltozatok bordázatának vonalaival vezette a szemet, a barokk mindezt már a síkok, a felületek *hullámzó for-*

MAHIR
Sajtófigyelő

NÉPSZABADSÁG

Ruttkay Sándor

1983 OKT 8

grafika

1021

RUTTKAY SÁNDOR RAJZA

tartalmazó felvétel idei megjelenésének nyilván az az örömteli tény lehetett az apropója, hogy tavaly májusban az Ómagyar Mária-siralmat tartalmazó kódex a belgiumi Louvain egyetemi könyvtárából hazatérhetett az Országos Széchényi Könyvtárba.

Harmadszorra szólnék *Molnár Ferenc Liliomjáról*, amely *Domján Edittel* és *Sinkovits Imrével* a főszerepben, a Magyar Rádió és a Magyar Hanglemezgyártó Vállalat közös kiadványaként a Rádió 1962-es, *Molnár Mihály* rendezte felvételén alapszik. A számok bűvöletében, kis jószándékkal és persze teljesen feleslegesen e felvételt is köthetnénk dátumhoz, hiszen csaknem hetvenöt éve született meg a színdarab (legalábbis hetvennégy éve), ám szerencsére erre semmi szükség. Bizonyságképpen idézem *Kárpáti Aurélt*, aki húsz évvel a bemutató után így írt e műről: „De hát lehet-e ezt a Liliomot elfelejteni? Az élet rövid, a költészet örök. És Liliom nem egy kerület, város vagy kor gyermeke, hanem az örök költészeté. Az ő ideje nem múlhat el. Mert lélek van benne." Aki pedig továbbra is hitetlen, annak ajánlom ezt az 1962-es *Liliom*-felvételt ma, 1983-ban. A szerzőről és darabjáról lelkesen nyilatkozó Kosztolányinak, Schöpflinnek, Adynak úgy látszik igaza volt. A Liliomot egykönnyen nem lehet elfelejteni.

A Berzsenyi-verslemez a Hungaroton ama sorozatában készült, amely-

szel
ket
lag
lon,
dor
búv
tem
töm

hangsúly, amitől talán csak a versek váratlanul felbukkanó helyi színei szenvedtek kissé. Egy-egy Berzsenyi-vers azonban, mint például *A felkölt nemességhez* költői extázisban fogant ihletett sorai, sokáig Bessenyei Ferenc hangján fognak a fülünkbe csengeni.

Ha hiányoltam a Berzsenyi-lemezen az eligazító sorokat, annál melegebb hangon kell szólnom a *Magyar nyelvemlékek* csodálatos írásos anyagáról, *Dobszay László* munkájáról. Ez a műsorfüzet, azt hiszem, a legkényesebbek igényét is kielégíti. A felvétel külön érdemének tartom, hogy miközben az általános iskolákban és felsőbb tanintézetekben évek óta sokat beszélünk az úgynevezett interdiszciplináris tudományok, valamint a komplex művelődéstörténeti ismeretek tanításának fontosságáról, ez a lemez végre olyan egymásmellettiséget, egymásból következőségét mutatja meg a zenei és irodalmi kultúrának, amely — visszatérve az előbbi példához — sok diák gondolkodását természetes egyszerűséggel terelheti a jó irányba.

Kroó András

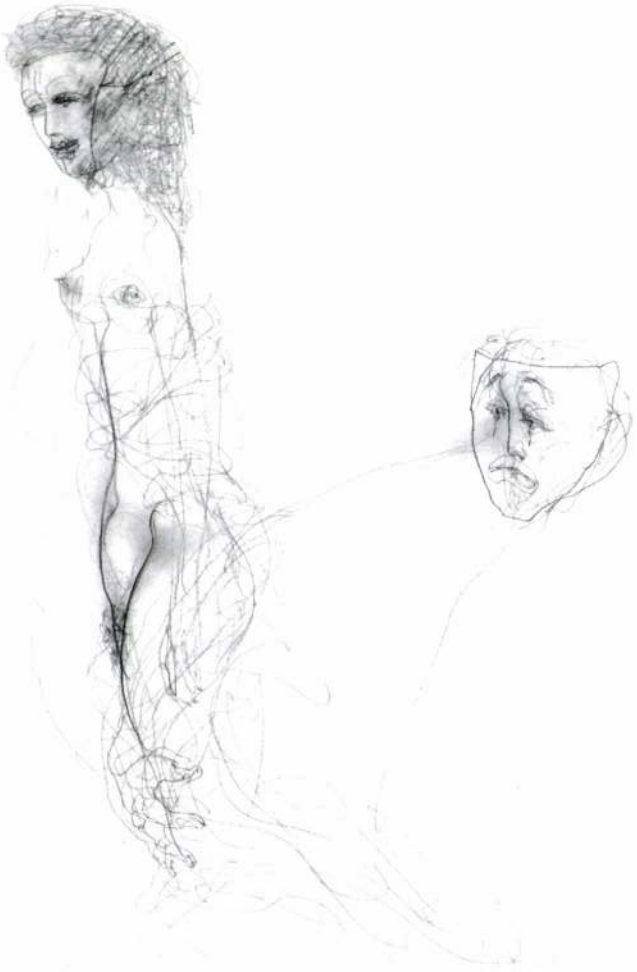

MEGHÍVÓ

TISZTELETTEL MEGHÍVJUK ÖNT

RUTTKAY SÁNDOR

GRAFIKUSMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSÁRA

A

DUNA GALÉRIÁBA

BUDAPEST, XIII. PANNÓNIA UTCA 95.
(DRÁVA U. SAROK)

2002. SZEPTEMBER 25-ÉN 17 ÓRÁRA

MEGNYITJA:

HULLER ÁGOSTON

FESTŐMŰVÉSZ

DUNA GALÉRIA

MEGTEKINTHETŐ:
2002. SZEPTEMBER 25-TŐL OKTÓBER 13-IG,
HÉTFŐ KIVÉTELÉVEL NAPONTA 10-18 ÓRÁIG.

A KIÁLLÍTÁS LÉTREJÖTTÉT TÁMOGATTÁK:
MAGYAR ALKOTÓMŰVÉSZEK ORSZÁGOS EGYESÜLETE
MAGYAR ALKOTÓMŰVÉSZETI KÖZALAPÍTVÁNY

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1979 NOV 17

NÉPSZAVA

Ruttkay Sándor

1021

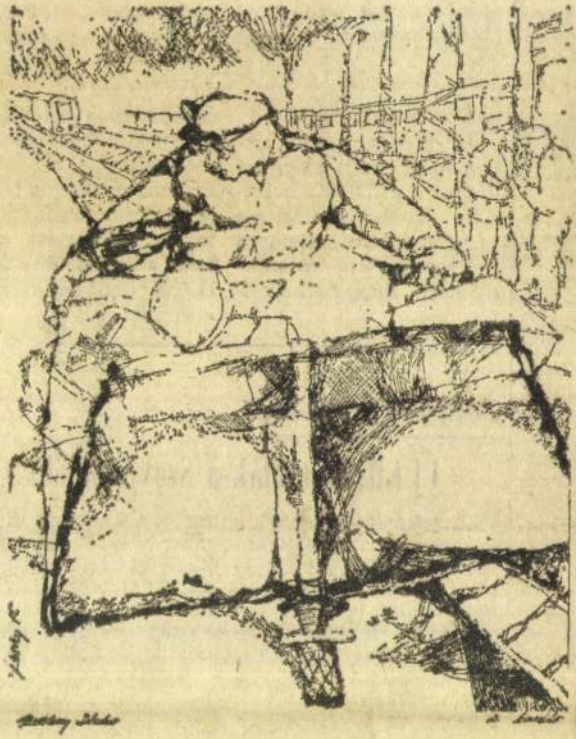

Ruttkay Sándor: Hordár

ságkét tagozatan
ke vezette. E
többek között a
sok és fiatalok
végzett közmi
munka kölcsönös
nosítható tapaszt

Az ülésszak r
ban részt vett
Wagner, az NDI
rális miniszterh
és *dr. Günter*
professzor, felső-
oktatási miniszterhelyet-
tes.

theisz Emil egészségügyi miniszter.

Zöld pálya, kék út

Új KRESZ-táblák a Szovjetunióban

Új jelzőtáblák segítik a közlekedést a szovjet autóutakon 1980. január 1-től. Ezentúl *több mint kétszázfajta* jelzéssel kell a szovjet KRESZ-tanfolyamok hallgatóinak megismerkedniük. Növelik a *tájékoztató jellegű* táblák számát, és a városi tömegközlekedés meggyorsítása érdekében *külön sávokat* létesítenek az autóbuszok, a trolibuszok és az iránytaxik számára. A Szovjetunióban most vezetik be a „*színkódrendszert*": zöld alapszínű táblával jelzik az autópályát, kékkel az autóutat, fehérrel pedig a lakott területet.

Az 1980-as moszkvai *olimpia* rendezvényeire érkező kül- és belföldiek tájékozódását az olimpiai létesítményekhez vezető útvonalakon *különleges eligazító táblák* segítik.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Ruttkay Sándor grafikusművész

NÉPSZAVA
1979 DEC 1

1021

Ruttkay Sándor: Illusztráció

szombat est
fogó képet ad
zai popzene
Turbók János
kesztő minden
nagyszerű har
színvonalas
érdekében.
megérdemelt
rel lépett f
együttes, maj
Celsius és a
milia. A klu
vendégei: 8-á
to-Rock és a *Benkó*-di-
xieland, 15-én *Koncz*
Zsuzsa és a *Pege*-együtt-
tes. Ekkor tartják a *gör-*
korcsolyás diszkótáncver-
senyt is.

Koncz Zsuzsa berlini vendégszereplése után itthon az Erkel Színház-ban lép fel, december 3-án, hétfő este, fél 6 és fél 9 órai kezdettel.

Kati és a Kerek-perec első nagylemezéről a *Titanic* máris sláger lett. Az együttesből *Bardóczi Gyula* dobos és *Végvári Ádám* gitáros „átigazol" a *Neotonhoz*, ahonnan viszont *Fábián Évának* szólóénekesi ambíciói vannak. *Napraforgó* című

én *Elias Gyula* műsort.

Kósa Zsuzsa dzsesszénekesnő január 24-én az *Építők Műszaki Klubjában* szerepel.

Az *Egymillió fontos hangjegy* című tévésorozatban december 1-én *Cserháti Zsuzsa*, 8-án *José Feliciano*, *George McCrae*, *Gloria Gaynor* és a *Silvers* együttes, 15-én *Sztevanovity Zorán*, 23-án pedig *Komár László*, *Csuka Mónika*, *Balázs Ferenc*, *Vincze Viktória* és a *Locomotiv GT* látható a képernyőn. Az adásokat *Módos Péter* szerkeszti.

(selmeczy)

Madac
dik na
mekszí
ugyani
Színpa
témára
ház: A
Pesti
alászál
Színhá
gerpar
őfelsé
Opere
téz (f
színhá
Józse
télen
Thália
telő
Így
Szín

MTI SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

NÉPSZABADSÁG

1980 FEB 10

Ruttkay Sándor
grafikusművész

1021

1980. február 10., vasárnap

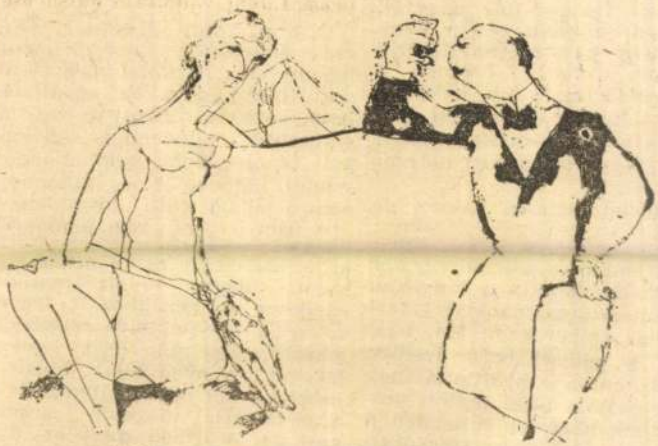

RUTTKAY SÁNDOR: EGÉSZSÉGÜKRE

azgatván a világban, egyszer
egyiptomi, női maszkot ho-
haza, fölakasztotta a falra
családi fakanál fölé, hogy éj-
ánként a zsalu résein betó-
oldfény pásztája ráhulljon a
zatos arcra... Figyelte a
vándorlását a két halánték
tt, találgatta az éjszakai órák
át, s a maszk arckifejezései-
következtetett a jövendő em-
ség sorsára.
a tűzhöz szinten valami ti-
atos kapcsolat. kölcsönvi-
y, sőt kölcsönös megértés tűz-
– szemtanúk szerint egyszer
ületével eloltotta a lángokat.
fantasztikus viszonyt alakí-
ki az emberekkel. Mondják
ha a polgárháború éveiben
y-Britannia hadiflottájának
k cirkálója tüzet nyitott vol-
költőnk házának közelében. A
dékek annak a szarkofág-
nek kopár földjébe csapód-
amely a költő sírját rendel-
mégis, senki sem képes olyan viszonyokat kialakítani, amilyeneket a dolgok természete megkövetel.

Ő, a mi költő-prózaírónk, nemcsak ismerte ezt a természetet, hanem kifogástalanul meg is tudott felelni neki. És egyáltalán nem hiába beszélt arról, hogy az emberben mindennek szépnek kell lennie. Soha nem mondott semmi hiábavalót — különösen nem a halála előtti időszakban.

A nem is olyan régi jobbágyok ivadéka egyaránt megvetette a közönségességet és az úrhatnámságot, idegen tudott maradni egyikhez is, másikhoz is, légyen szó akár jelentéktelen cselekedetekről... Patikamérlegen lemérte leveleit ne nyomjanak többet a megállapított postai súlynál, de ez a pedantéria mégsem számított vaskalaposságnak, mert az ügybuzgalmat és a rendet a tisztesség magasába tudta emelni. A

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1980 FEB 17

NÉPSZABADSÁG

Ruttkay Sándor
grafikusművész

1021

RUTTKAY SÁNDOR RAJZA

sünkkel álltak kap
plebejus forradalmár Petőfi ennek
következtében tudott újat mon-
dani azoknak az eszméknek je-

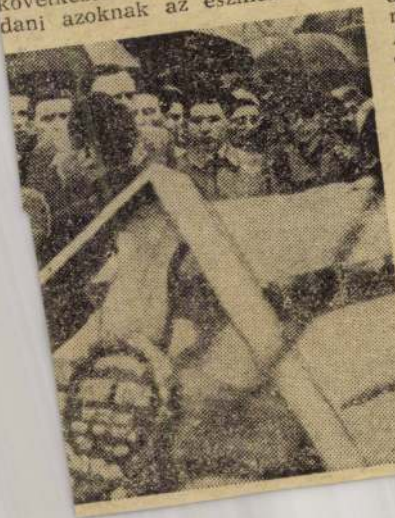

MHSA
MAHIR

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT ...
Telefon: 337-748, 340-726

Ruttkay Sándor

NÉPSZABADSÁG

grafikusművésze

1980 MÁR 16

1021

RUTTKAY SÁNDOR RAJZA

n belül — a teljesség i
kül — feltárja a látogató
elmúlt 35 esztendő társa
elsősorban a vizuális k
ébe tartozó művészetek
ebb dokumentumait. Nen
zeti tárlatra és mégis a
ről szóló elgondolkoztató, több
lamú kiállításra invitálom te-
a kedves olvasót.

A Műcsarnokban látottak két
vonulatba illeszkednek: az el-
e soroltak a társadalmi kibon-
tozásról és az életmód alakulá-
ról szólnak; fotókon és a kort
ejező jellegzetes tárgyakon ke-
ztül illusztrálják a közelmúlt
ténelmét és a korszakokat jel-

szeti ágak sajátos — korántsem
töretlen — útjára.

Művészeti könyvbemutató és
-árusítás, valamint film- és dia-
vetítés egészíti ki a programot.

Bizonyára lesznek, akik a ren-
dezés módszerét szokatlannak ta-
lálják, de bízunk benne, hogy el-
ső komplex kiállításunk sokak
számára érdekes és tanulságos él-
ményt nyújt majd.

Dinu Cernescu A bálványok ledőlneket

Érzésem szerint Lucien Blaga
Várszínházban most bemutatás-
kerülő darabja olyan drámai
ltemény, amelynek egyetemes
vénye van; Románia és Hollan-
a után ezért is rendezem meg
gyarországon. No meg azért is,
rt minden rendezés után úgy
ztem, hogy további kifejtésre
ó gondolatokra bukkantam.

A darab mintegy „visszajátszá-
" az emberi történelemnek, és
olyan tárgy, amely a magyar
zönséget éppen úgy érdekelheti,
nt Nyugat-Európa vagy akár
mánia publikumát. Hiszen a
ténelemben nemegyszer for-
lt elő, hogy bizonyos próféta
gy próféták által hirdetett esz-
ket mások értelmükből kifor-
ttak, és saját céljaik elérése ér-
kében használtak fel.

Blaga művének az a „változa-
", amely Budapesten kerül be-

mutatásra, színpadi elgondolását
tekintve nyílt és világos, a ren-
dezés formája — mondhatnánk
— konvencionális. Úgy gondolom
ugyanis, ezzel illeszkedik legjob-
ban a színház és a társulat egy-
séges karakteréhez.

Az előadást, a dráma nagyon
is sok mindent magába foglaló
jellege miatt, nem ajánlom a kö-
zönség egy bizonyos rétegének, de
ajánlom azoknak — és ezek biz-
tosan sokan vannak —, akik sze-
retnek olvasni, szeretik a verse-
ket, a zenét; akiket alapműveltsé-
gük képessé tesz költői képek
megértésére, szokatlanabb ritmi-
kai és zenei elemek befogadására.

Végül: *Trokán Péter, Iglódi István, Kézdy György, Papadimitriu Athina* nevét emelném ki a né-
pes szereplőgárdából, mert ők
játszhatnak Blaga darabjában a
legbővebb partitúrából.

Ruttkay Sándor, grafikus

RUTTKAY SÁNDOR RAJZA

sa" az emberi történelemnek, és ez olyan tárgy, amely a magyar közönséget éppen úgy érdekelheti, mint Nyugat-Európa vagy akár Románia publikumát. Hiszen a történelemben nemegyszer fordult elő, hogy bizonyos próféta vagy próféták által hirdetett eszméket mások értelmükből kiforgattak, és saját céljaik elérése érdekében használtak fel.

Blaga művének az a „változata", amely Budapesten kerül be-

ajánlom azoknak — és ezek bizonyosan sokan vannak —, akik szeretnek olvasni, szeretik a verseket, a zenét; akiket alapműveltségük képessé tesz költői képek megértésére, szokatlanabb ritmikai és zenei elemek befogadására.

Végül; *Trokán Péter, Iglódi István, Kézdy György, Papadimitriu Athina* nevét emelném ki a nép es szereplőgárdából, mert ő játszhatnak Blaga darabjában legbővebb partitúrából.

MONDD és írd

Sajtóirat

NÉPSZABADSÁG

Ruttkay Sándor

1983 OKT. 15

Grafika

1021

NEMZEDÉKEK

RUTTKAY SÁNDOR RAJZA

... percelben izgága volt és ki
míthatatlan.

— Hogy is hívják magát? Ol
nak? Holnap jelentkezik nál
Majd elbeszélgetünk! Maguk sofő
nagyon...

Elharapta a mondatot, Olasz p
nyelt egyet. Pont ez hiányzott, h
a törzsparancsnok kiszúrja a töb
közül. Eddig sikerült elkerülnie
a gyíkszeműt, és most tessék! Dü...
ben olyan hirtelen dudált rá egy rendőrre, aki az úton ácsorgott, hogy a fakabát kétségbeesett ugrással szökött fel a járdára. A sofőr a visszapillantó tükörbe nézett. „Még az hiányzik, hogy felírjon a közeg."

A százados, amikor a laktanyában kiugrott a kocsiból, megsaccolta magának a fiút, mint egy vágómarhát: holnap, Orosz elvtárs, várom!

Olasz megnyugodva ballagott el a konyha felé. Várhatsz, babám, elvárhatsz! — hiszen máris elfelejtetted a nevemet.

A konyhában neki külön étkezések jártak: reggel, délben, este és a nap minden órájában. Elvégre a hadtápos meg ő...

Mikor jóllakott, az otromba tűzhely és a szenesládák közé kuporodott, a melegre. Igaz, a kocsit kéne lemosni, esetleg keresni is fogják — egye fene, kicsit szundít.

Órák múlva talált rá a hadtápos.

— Megyünk a városba! Kerestelek

lába, fatönkszerű dereka egy üllőhöz tette hasonlatossá — talán ezért keltette mindenkiben azt a gondolatot, hogy rá kéne csapni a fejére. Olasz oldaról pillantva morogta: „állj fejre!"

— Mit jelent? — kérdezte rikácsoló hangján a tiszt, miközben bepréselődött az ülésbe.

Olasz hallgatott. Gyomra remegett a dühtől, de összeszorította a száját, és igyekezett bután nézni.

— Nos? — kérdezte ismét az őrnagy, mert mint a bulldog, ha valamit megfogott, nem eresztette el. — Valamit motyogott az előbb. A katona vagy jelent vagy kérdez.

— Őrnagy elvtárs, jelentem, hova megyünk?

— Maga most nem jelent, hanem kérdez. De nem tud szabályosan kérdezni. Egyáltalában, semmit se csinál szabályosan. Az ideérkezése i milyen volt! Ki kellett volna pattannia a kocsiból, a hűtőtől jobbr

Pár (1991)

RUTTKAY SÁNDOR

1095 Budapest, Gabona u. 10.
Tel.: 216-8896

1951-ben Budapesten született.
1970-től több, mint tíz éven át a Vasutas körbe jár tanulmányrajzokat készíteni.
Mesterei: Kling György,
Kirchmayer Károly, Benedek György
1979-től tagja volt a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának.
1981-től Alap-tag

Önálló kiállításai:

1978 CSILI
1980 Eötvös Klub
1985 Fővárosi Művelődési Ház
Barkóczi József festőművésszel
1991 Kispesti Nagy Balogh terem

Több közös tárlaton szerepeltek munkái. 1985-ben részt vett a III. Nünbergi Nemzetközi Rajzbiennálén, majd ugyanezzel az anyaggal 1986-ban Linzben is bemutatkozott.

1992 februárjától tagja a Magyar Grafikusművészek Szövetségének
1992 novemberben önálló kiállítás a Csók Galéria Grafikai Kabinetjében

HORVÁTH LÁSZLÓ
okleveles faipari mérnök

H-9485 Nagycenk, Kiscenki út 47.
MAGYARORSZÁG (UNGARN, HUNGARY)
tel.: '36 99 360274, 360282
fax: '36 99 360281
E-mail: galeria@syneco.hu
http://www.syneco.hu/galeria/horvath_lukacs

Horváth & Lukács

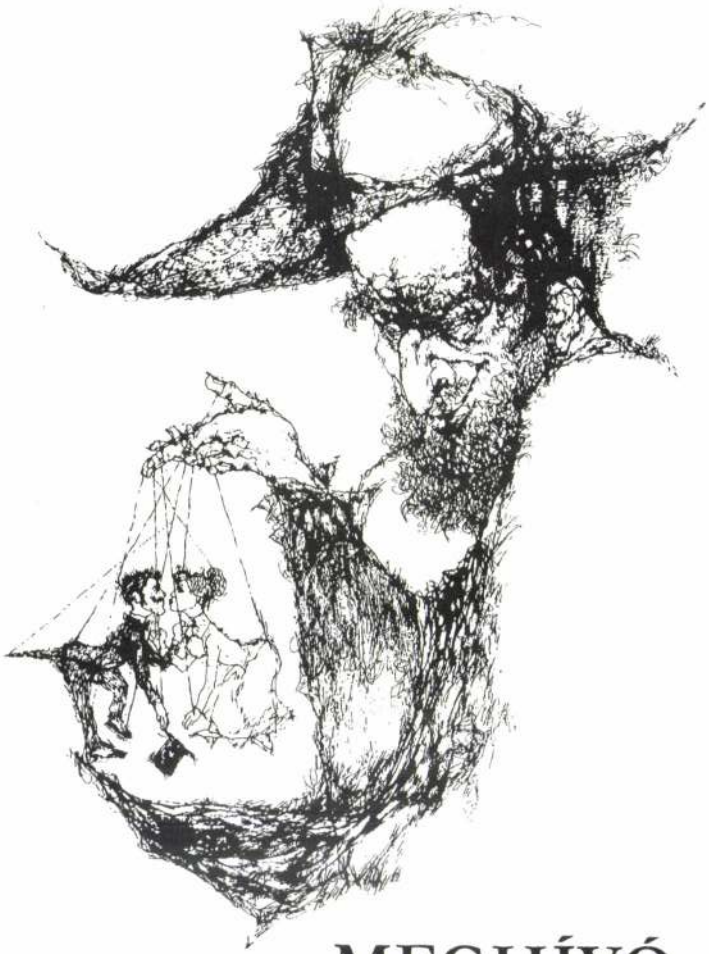

MEGHÍVÓ

Ruttkay Sándor

A

Horváth & Lukács
Galéria
várja kedves vendégeit
Nagycenken
Ruttkay Sándor
grafikusművész

kiállításának megnyitójára
május 10-én 16 órakor.

A kiállítást megnyitja:
Szakolczay Lajos
irodalom és művészet kritikus

A kiállítás nyitva: Hétköznap 8-18 óráig,
szombaton 8-14 óráig, vasárnap zárva.

A

Horváth & Lukács
Galéria
várja kedves vendégeit
Nagycenken
Ruttkay Sándor
grafikusművész

kiállításának megnyitójára
május 10-én 16 órakor.

A kiállítást megnyitja:
Szakolczay Lajos
irodalom és művészet kritikus

A kiállítás nyitva: Hétköznap 8-18 óráig,
szombaton 8-14 óráig, vasárnap zárva.

HORVÁTH LÁSZLÓ
okleveles faipari mérnök

H-9485 Nagycenk, Kiscenki út 47.
MAGYARORSZÁG (UNGARN, HUNGARY)
tel.: '36 99 360274, 360282
fax: '36 99 360281
E-mail: galeria@syneco.hu
http://www.syneco.hu/galeria/horvath_lukacs

Horváth & Lukács

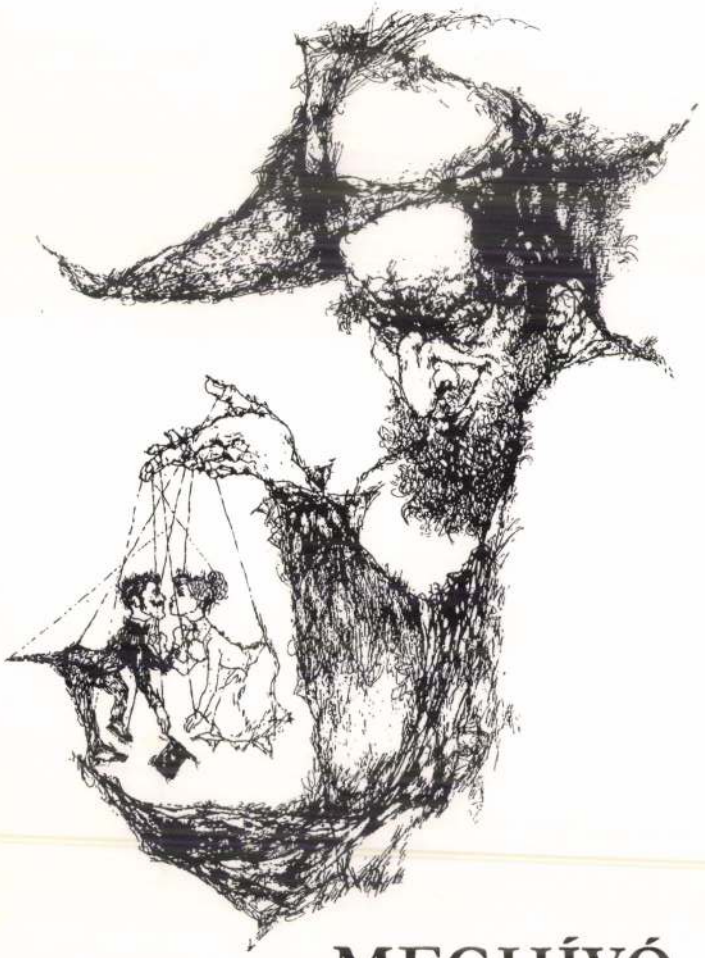

MEGHÍVÓ

Ruttkay Sándor, grafikus

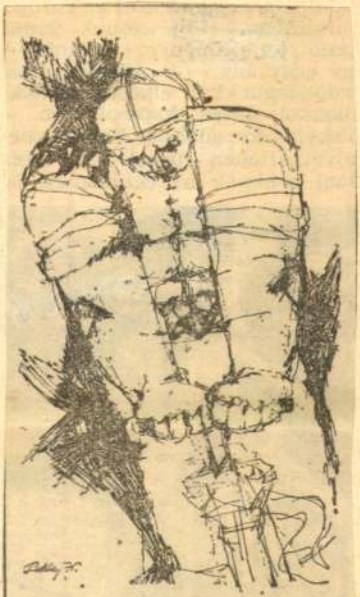

RUTTKAY SÁNDOR RAJZA

13.

Ruttkay Sándor: Rajz

Népszabadság, Bp.

RUZICSKAY GYÖRGY festő

Hazakerül a hagyaték

Nemrég – miután a budapesti VI. kerületi önkormányzat hagyatéki előadójától a kulcsot átvette – Szarvas város polgármestere, *dr. Demeter László* felnyithatta Ruzicskay György, Szarvas világhírű festőművésze budapesti műteremlakását. Szinte a művész halála óta tartó hagyatéki per végére néhány hónappal ezelőtt került végleg pont, ekkor derült ki, hogy a hagyaték jogos tulajdonosa Szarvas városa. A polgármester – aki egy bizottság jelenlétében nyitotta ki a lakást – úgy nyilatkozott: rendben találtak mindent. Hamarosan megkezdődik a hagyaték Szarvasra szállítása, ezt követően a művészeti feldolgozása művészettörténész segítségével. Demeter László nyilatkozott arról is, az önkormányzat a közeljövőben létrehozza a Ruzicskay Alapítványt, amelynek feladata lesz, hogy a végrendelet szellemében gondozza a hagyatékot, döntsön az ingatlanok, ingóságok sorsáról, s ápolja Ruzicskay György emlékét.

T. L.

98. jún. 25. Békési Nap.

ag tak az időt. V. A.

ic – Költészet

osi bunk. A szünetet követően Ko-
ata dály Z.: Háry János – Intermez-
tól zo; Petőfi S.: A XIX: század
de- költői; Kovács B.: Hommage a
té- Kodály; Vörösmarty M.: Szózat;
n a Brahms: Magyar táncok című
ek: művei kerülnek műsorra. Az est
lo- közreműködői: *Czvetkó Sándor*
tók színművész, *Bereczki Julianna* –
F.: zongorán, *Soós János* – klarinét-
M.: ton és a Szegedi Nemzeti Szín-
La ház táncművészei. Koreográfus:
ver- *Kolep Zoltán.* V. K.

az idősek otthonában kap helyet
A gyermekvédelemről szóló ren
deletet is módosították a testületi
ülésen. A gyermekvédelmi támo-
gatásokat több mint száz gyer-
mek után vehetik majd igénybe a
muronyiak a tavaly novemberben
napvilágot látott gyermekvédel-
mi törvény jóvoltából. A gyer-
mekjóléti szolgálat feladatait ren-
deletben határozta meg a
képviselő-testület, továbbá zárt
ajtók mögött döntöttek a kamat-
mentes lakástámogatási kölcsön-
kérelmekről. Mint azt *Csepregi*

Százan munkát kapnak

FÜZESGYARMAT – Forró

Rubikay Györgyné

Nyéri Lili

l.

R. Nyéry Lili

alatt.

XIX. sz. m. f.

lak, herendi porcellán, festetlen, domboru pikhelyes diszités-

festetlen. Sevrèsi izlésü domboru diszitéssel. XIX. sz. m. f.

di porcellán, szines domboru diszités: barok izlésü kartus
ninta. Kék cimjegy és 1871-es évszám.

i porcellán, szines virágcsokorral diszitett. XVIII. sz. k.
ltártól két oldalt álló antik ruhás nőalak, rózsafüzérekkel

biscuit tojássor és szöllőleveles frizzel. 1815-ös évszámmal.
karoló két meztelen nő alak. Bécs 1800 tájáról.
porcellán áttört peremén zöld neobarok diszitéssel. Vak-

san áttört perem és két u. n. Ramftl Muster". Kék jegy

kobaltkék, rózsamintával diszitett. Kék jegy. XVIII. sz. v.
n, pirossal és arannyal élénkitett u. n. „Zwiebelmuster".

n, hengeres testén koszoruval. Kék jegy. XVIII. sz v.
n, szines virágcsokrokkal diszitett. Kék jegy. XVIII. sz. v.

Ruttmann Gustáv

Ruttmann Gusztáv, kőműves, Sopronból, 1842-ben iratkozott be.

Fleischer Bécs

80.l

Budapest VIII. 181

Ruttmann Gustav

Kőnnyves
Sopronból,
1842-ben a becsi aka-
démian tanuls.

Fleischer 80 l.

Csatkögl.

BUDAPEST
A
KÖZPONTI BERENDEZÉSEK
93-011.22.21

Távolbalátó telefon

Moszkvában, a Sabolovka utca 40. sz. ház falán érdekes feliratú tábla vonta magára a figyelmemet: *»Mezsdugorodnij videotelefon«.*

— *Városok közötti távolbalátó telefon? Ezt meg kell nézni közelebbről is!...*

A különös telefonállomáson *Lev Nyikolajevics Gruzinov*, a moszkvai videotelefon központ igazgatója szolgál információval.

— *A Moszkvát, Kijevet és Leningrádot összekötő, két éve működő távolbalátó telefonhálózat* — magyarázza — *lényegében a közönséges interurbán telefonnak és a televíziónak a keveréke, azzal a különbséggel, hogy a képtovábbítás speciális kábelen történik.*

Képfelbontás, koaxiális kábel... frekvenciasávok... — a szakszerű magyarázattól lassan már zúgni kezd a fejem, ezért inkább azt kérem, tekintsük meg az egyik videotelefon fülkét.

A diszpécser szobájából kettős üvegfalon át kisebb fajta TV stúdióhoz hasonló fülkét látunk. Körös-körül hangszigetelt falak, a mennyezeten fényszórók. Az asztalnál két TV-kamera »össztüzében« éppen egy fiatalember ül, vele szemben a Rubin 202 típusú TV-vevőkészülék képernyőjén fiatal lány mosolygó arca látható. Hangot nem hallunk.

— *A beszélgetéseket nem hallgatjuk,* — magyarázza egy műszerész — *A hangerősséget oszcillográfon ellenőrizzük.*

A fülkében a fiatalember leningrádi leányismerősével cseveg. A képminőség kitűnő s bár a beszélgetést nem halljuk, a két fiatal sugárzó arcáról lerí, hogy igen jól megértik egymást.

A SÜKETNÉMÁK ÖRÖME

— *Milyen érdekesebb esetekre emlékeznek* — faggatom a műszerészeket.

— Egyszer azt hittük, hogy technikai hiba történt, mivel az oszcillográfon nem láttuk a hangrezgések megszokott jeleit. A fülkében ülők azonban nem panaszkodtak, sőt élénken gesztikulálva figyelték egymást a képernyőn. Kiderült, hogy Moszkva és Kijev között — *két süketnéma* folytatott hangtalan »beszélgetést«. Akkor értettük meg, hogy a videotelefon nemcsak technikai érdekesség... Akik valamilyen oknál fogva elvesztették hangjukat, vagy hallásukat, azoknak a videotelefon igen hasznos lehet.

— *Mekkora forgalmat bonyolítanak le?*

— Jelenleg átlag öt-hat beszélgetésünk van naponta. Hamarosan a város centrumába, a Gorkij-utcai központba költözünk, s akkor bizonyára tovább növekszik forgalmunk. A lakosság főleg ünnepek előtt veszi igénybe szolgálatunkat, képeslapok helyett sokan a képernyőről tolmácsolják jókívánságaikat szeretteiknek. Gyakori az is, hogy újonc katonák az első kimenő alkalmával képernyőn bizonygatják aggódó édesanyjuknak: íme, jó egészségben vannak, még híztak is...

— *Lev Nyikolajevics* — szól közbe egy csinos telefonkezelőnő. — *Beszéljen már arról a leningrádi bácsikáról is. Tudja, azzal a vodkás üveggel...*

CSALÁDI HÁBORÚSÁG...

— Hát igen. Megesik, hogy egyesek vodkát is hoznak magukkal, hogy felköszöntsék a képernyőn szemben ülő barátjukat. Tavaly ősszel egy Moszkvába látogató idős bácsika Leningrádban maradt feleségét hívta. A beszélgetés előtt ő is akkurátusan kirakta az üveget és a poharat az asztalra. Nem is gondoltunk semmi rosszra. A bácsika azonban addig-addig ürítette a poharakat asszonya egészségére, míg összekaptak. Mi csak azt láttuk, hogy a már kissé kapatos öreg felugrik és nekiront az asszonynak — pontosabban a TV készüléken látható másának. Alig győztük lecsendesíteni...

— Előfordul az is — veszi át a szót az egyik műszerész, — hogy szívbemarkoló jeleneteknek vagyunk tanúi. — Néha a környéken lakó egyszerű kolhozparasztasszonyokat hívnak fel Kijevből, vagy Leningrádból, hogy megmutassák nekik újszülött unokájukat. Ilyenkor megesik, hogy a meghatódott öregasszonyok sírva ölelgetik és csókolgatják szeretett kisunokájuk képét — a vevőkészüléken...

A közönség megkedvelte a videotelefont, hiszen nem is kerül többe, mint a sürgős interurbán beszélgetés: díja percenként csupán 75 kopejka (alig 10 forint). Rövidesen a Szovjetunió valamennyi nagyobb városát bekapcsolják a videotelefonhálózatba.

Lukács Tibor

ORSZÁG VILÁG
1963 AUG. 7.

1021

Szajnaparti könyvvásár

A Notre Dame árnyékában

Egy kényelmes koldus a Boulevard Raspail-on

Művészi vita a Café Dom-ban

Egy magyar festő párizsi vázlatkönyvéből

Ruzicskay György festőművész most tért vissza fél évig tartó párizsi tanulmányútjáról. Sokat dolgozott, és előkészítette őszi kiállítását. Ezekben a hetekben a vallaurisi kiállításon vesz részt műveivel. Ő az első magyar festő, akit erre az évenként ismétlődő, művészeti eseményszámba menő kiállításra meghívtak, s amelyen Picasso, Braque és Fernand Leger is részt vesz.

Ruzicska Jan.

Y. E.

* (Östehetségek bemutatkozása.) Bálint Jenő ismét néhány istenáldotta östehetséget mutat be Erzsébet-téri helyiségeiben. Köztük a legmegkapóbb Gajdos János fiatal cipészlegény, aki a falusi életből vett eseményeket beszéli el ösztönös kézjárású ecsetjével. Nagy vásárképén az alakok százait mozgatja, játszva old meg merész rövidüléseket, amelyeknek nehézségeitől a legképzettebb festők is visszariadnának. Nem vázolja fel előre a képet, mégis jól sikerül kompozíciója. Udér frissen rakja egymás mellé a színfoltokat, de nem tarkák festményei. A hátte dombjainak halványabb színeiben finomságok is simogatják a szemet. Gajdos feltünése igazi meglepetése a magyar művészeti életnek. — Fekete Péter stílusa primitív, bárdolatlan. Képein természetből vett motivumok régi, lelkében szunnyadó emlékekkel vegyülnek, ezeknek a tudat küszöbén átjutó látományai vegyülnek valóságimpresszióival. Legtöbb képe rajzos, fakó, de néhány darab közülök szerencsés színelképzeléssel párosul. — Özv. Ruzicska Jánosné, Aradi Zsófia, falfestő asszony naiv, virágos faldekorációit állította ki. Csupa ornamentális színfolt, amelyekben az ősi magyar hímzőfantázia eredeti gazdagsága érvényesül. — Futó Ferenc fából faragott sakkfigurái már nemcsak az ösztönös tehetség, hanem a fejlett tudás szempontjából is értékelendők. Méltóságteljes parasztalakjai szilárdan, tempósan állnak a lábukon. Hűek a fafaragás technikájához és a plasztikai egyensúly szabályaihoz. — Horváth Lénárd ismert szobrai is eredetiek, kifejezésük zamatos. Y. E.

Ruttka Andrea, gyermekrajzoló, festő

Az ált. iskola III. osztályába jár.
Kiállítása nyílt meg a Május 1.
filmszínház előcsarnokában

Egy festménye: Repr. 2.

– Kétéves kora óta...

ESTI HIRLAP Bp. 1963. aug. 10.

Ruttka Andrea
rajza

Magyar Ifirlap 1972/355 24 old.

Rüttka Andrea

rajza

Magyar Világ 1971/59 11 old.

Rüttka Andrea

Hólapátolók.

Magyar Hirlap 1971/30 III. old.

Rüttka Andrea

rajza

Magyar Ifjúság 1973/41 10old.

Duffka Andrea

rajza

Magyar Hírlap 1970. II. 8. 10. l.

Rúttka Andrea

rajza

Magyar Elvlap 1973/130 10 old.

Rutka Andrea

Textilművészeti biennálé-díj

Magyar Nemzet 1985. VI. 29.

Ruttka Andrea, Textiltervező

L: Ásztay Csaba

Vadas József: Infláció 12.

Élet és Irodalom Bp. 1984 júl. 13. XXVIII/28

KUTTKA ANDREA

Magyar Spanyol.

2003/3.

28. old.

tt Londonban az Oppenheimer gyűjte-
tek el, neki vetettem magamat 59
ghatározásának. ~~Azért~~ Akit csak
dr. Lukács György 5 a nemzetközi
társaságot hivott össze a rajzok
bokat, melyek ott egyeseknek vagy
fényképeztettem.
ékesitás végett átadtam dr. Rónai
tt/ jogügyigazgatónak, aki a raj-
sa végett bemutatta a Nemzeti
papir megvizsgálása után a leg-
ódiságot; magán úton több darabról
ban hivatalosan nem mondtak semmit,
llenben nem ajánlották,

RUTTKA Faeve

Szij Rezső: Ruttka Faeve az Angelikában.
= M. Fórum, III. éf 35. sz. 1991. aug. 29. 9 l.

Br. Angelika, 1941

RUTTKA Ferenc

Meghívó

Az EL KALÁSZI GALÉRIA és a kiállító művész
meghívja Önt, családját, barátait

Ruttka Ferenc
festőművész

Budapest, III. kerület, Dereglye u. 1. sz. alatt nyíló
kiállításának megnyitójára, 1996. január 23-án 17 órára

Megnyitja: TARLÓS ISTVÁN Óbuda polgármestere

Közreműködik: BENKŐ DÁNIEL gitárművész,
KIBÉDI ERVIN író-színművész, MOÓR MARIANN színművésznő

A kiállítás megtekinthető 1996. február 8-ig
hétköznap 9—16 óráig, pénteken 9—13 óráig

RUTTKA Ferenc

kiáll. Bp., Korona Szálló, 1992

ism. L.M. [LOSONCI Miklós]: Lézer és olaj. = Vasárnapi Hirek, 1992. dec.13. 9.

Seemann András

141 Szerelem "
142 Keresgélő "

Nemzeti Szalon

1937
Ume ápr. máj.

RUTTKA Ferenc

Szij Rezső: Ruttka Ferenc az Angelikában.
= M. Fórum, III. évf 35. sz. 1991. aug. 29-9/.

Br. Angelika, 1991

TIQUISSIMAE DOMUS ESTORASIANE

e 1700

épanyag!)

RUTTKA FERENC

Veszprémi Miklós: Ruttka válogatott ruttkázásai. [Interju velel] = Uj Magyarország, II.évf. 128.sz. 1992. junius 1. lo.p.ill.

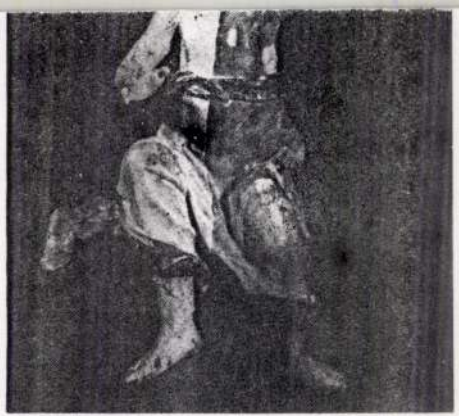

12. A volután ülő angyal; félig tisztítva. A korábbi javításnál a kart helytelenül illesztették (szemből nézett jobb oldal)

t a Madonna-szobornak, de pont a korábfestékrétegek felbukkanásával a másolattal ocsolatos teóriánkat el kellett vetnünk. A okktól idegen megjelenés viszont kimontan ennek a reparálásnak a számlájára ír-. A szobrot mindenek előtt megszabadíták a festékrétegétől és a szemből nézett oldalon a holdsarlót és a hozzá tartozó apériarészletet, valamint az angyal kezének eső részét egy függőleges mentén eltávolították. A csonkolás okát a nyomokból nem tudjuk kikövetkeztetni. A hiányt viszont hársfával pótolták és ennek faragása többé-kevésbé követi az eredeti formákat, bár az illesztésnél helyenként 1 cm-es szintkülönbség is adódik. A színezéshez a már ismertetett gyenge minőségű alapozás fölhordásával kezdtek hozzá. Kétségtelen, hogy az alapozás csiszolását nagy műgonddal végezték, amit a drapériákon a sápadt sárga bóluszra fölvitt

RUTTKA Ferenc

HAJMÁSI Zsuzsa: Ha a fák meghalnak. = Vasárnapi Hirek, 1993.április 11. 9.

INFOCOPY® KFT.

INFOTEC HIVATALOS KÉPVISELETE

INFOTEC, RICOH,
NASHUA másológépek
értékesítése és teljes körű
szervizellátása, új és használt
irodatechnikai berendezések értékesítése.
REGMA pauszmásológépek értékesítése
és országos szervizellátása.

	BEJELENTÉS DÁTUMA:
	GÉPKÓD:

EGYSÉG:	KIEGÉSZÍTŐ EGYSÉG:	A/4 SZÁMLÁLÓ:
:	GYÁRISZÁM:	A/3 SZÁMLÁLÓ:

CIKKSZÁM	EGYSÉGÁR	ÖSSZÁR

Meghívó

Az EL KALÁSZI GALÉRIA
és a kiállító művész
meghívja Önt, családját, barátait és ismerőseit

Ruttka Ferenc
FESTŐMŰVÉSZ

Budapest III. kerület, Dereglye utca 1. szám alatt nyíló,
a művész **KIBÉDI ERVIN** színművész emlékét bemutató alkotásainak
kiállítására,
1997. november 6-án (csütörtökön) **18 órára**

A kiállítást megnyitja: **DR. SZÍJ REZSŐ** író, művészettörténész
Közreműködik: **BENKŐ DÁNIEL** gitárművész
és **BÉKÉSI ATTILA** bendzsóvirtuóz, újságíró

A kiállítás megtekinthető:
1997. november 27-ig hétköznap 10—17, illetve pénteken 10—13 óráig

RUTTKA Ferenc

Ruttka Ferenc

Illuntráció (rajz, repró).

Négmova, 1965, jun. 6., 9 o.

Rüttka Ferenc

rajza.

Magyar Hivlap 1972/58 11 old.

Ruttka Ferenc

rajza :TV Studióban

Magyar Hirlap 1969/275/11

Ruttka Teréz

rejt (repr)

Magyar Hírlap, 1969. április 20. 14. l.

Rüttka Ferenc
rajza.

Magyar Hirlap 1972/93 11 old.

Ruttka Ferenc

rajz

Magyar Hirlap 2.évf.2o5.sz.

Rittka Ferenc

rajza

Magyar Ifjúság 1971/358 27 old

RUTTKA Ferenc

Török Rangit

Ruttka Ferenc képei
Halász Gábor Galéria

Új Tükör 1984 aug. 19. XXI. évf. 34. sz. 3-4.

Róma, Pantheon, belső, az 1927-es bécsi kiadásból

letivel való előzetes összevetés nélkül ezután sem
juk merni idézni az új magyar szöveget.
leginkább sürgető és legerősebben exponált felada-
a munka eszmei vázát adó, Riegl sajátjának tekint-
ő, lépten-nyomon idézett módszertani terminológiai

Ruttka Ferenc

Rajz /kreptó/

Magyar Ljubág 1966 X. 1

Ruttka Ferenc M.D.A.

Rajz a gy ermeknapra / virágot tató kislányfejképe /

repr.

a Magy a r emzet galéirája

Magyar Nemz t 1965. május 30. 9.1.

Ruttka Ferenc

repr.

Bubu iskolába indul

Magyar Hírlap, 1968 szeptember 1. 11. l.

Ruttka Ferenc, grafikus

Rajza

Ruttka Ferenc: Autóbusz-végállomás

7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1965. szept. 18.

Ruttka Ferenc M.D.K.

Illusztráció Jurij Nagibin: Téli tölgy c. tárcájához. repr.

Magyar Nemzet 1965. december 24. 12.1.

Kuttka Ferenc M.D.M.

Illusztráció Szeberényi Lehel: Érvényesíthetetlen kereset c. írásához

Magyar Nemzet 1964. március 15. 12.1.

Ruttkay Ferenc, grafikus MDK

Rajza.

Repor.

Szabó István: Mikor lesz vége 6-7. l.

NÉPSZABADSÁG, Sz. 1964. aug. 26.

Ruttka Ferenc, grafikus MDK

Rajka. Repr.

Csák Gyula: Játék 13.

Bp. 1964. aug. 23.

Ruttka Ferenc

Illusztráció: Püspöki Mihály „Ostromismétlés" c. írásához.

Rajz, reprodukció.

Nápszava, 1964 július 26. 9. l.

Ruttka Ferenc, grafikus DDK

Rajza.

Repr.

Mesterházi Lajos: Tipikus történet 11

NÉPSZABADSÁG Vp. 1964. aug. 30.

Ruttka Ferenc

A martinban (rajz, repró)

Magyar Hírlap 1963 XI. 30

Futtka Ferenc

Illusztráció Rákosy Gergely
elbeszéléséhez /repró/

Magyar Ifjúság 1965 III. 6

Rutka Ferenc

Illusztráció Saroyan írásához
(rajz)

Magyar Ifjúság 1965 II. 6

Ruttka Ferenc

Rajz /reprió/

Magyar Hjuság 1965 V. 29

Ruttka Ferenc

Illusztráció Pálfalvi Nándor:
„Az utolsó napon" c. írásához.

Rajz, reprodukció.

Népszava, 1964 okt. 18. 9. lap

Ruttka ferenc, grafikus MDH

Rajza.

Rep.

Tamási Áron: Csipogó madárka

11.

NÉPSZABADSÁG. Bp. 1964. szept. 13.

Ruttka Ferenc

Illusztráció Kamjén István:
Ünnepi ebéd c. írásához.

Rajz, reprodukció.

Népszava, 1964 szept. 13. 9. l.

Ruttka Ferenc M.D.K.

Illsuztráció Hajduska István: Egy halottal több c. íráshoz repr.

Magyar Nemzet 1964. május 24. 12.1.

Ruttka Ferenc

Rajz (vegyes)

Nyíregyháza, 1969. június 21. 8 óra.

Ruttka Ferenc, grafikus MDK

Rajza. Depr.

Cseres Tibor: Az utolsó csuváros 11.

NÉPSZABADSÁG, hp. 1964. szept. 20.

Ruttka Ferenc, grafikus MDK

Rajza.

Repr.

Illés Endre: Feggelmi előtt 13.

NÉPSZABADSÁG Bp. 1964. aug. 2.

Ruttka Ferenc M.D.K.

Rajzok Konsztyantyin Pausztovszkij: Futó találkozások c. irásához

repr.

Magyar nemzet 1964. november 7. 12.1.

Ruttka Ferenc

Illusztráció Fábián Zoltán „A csupasz homokon" c. írásához.

Rajz, reprodukció.

Népszava, 1964 aug. 20. 7. egs.

Ruttka Ferenc, grafikus M.Dk

Rajza.

Repr.

Geres Tibor: Békahalászat

11.

NÉPSZABADSÁG Bp. 1964. aug. 9.

Ruttka Ferenc, grafikus MDK

Rajza. Depor.

László Anna: Minden együtt 11.

Bp. 1964. okt. 4.

NÉPSZABADSÁG

Ruttka Ildikó

a budapesti II. ker. Áldás utcai általános
iskola I. oszt. tanulójának rajza.

Magyar Hírlap, 1968. december 24. 18. l.

Ruttkai rk. templom

Uhlyarik Zs.: A ruttkai rk. hitközség és temploma története. 173 l. Bp. 1907

Gent (2249)

Követel

P690-89

Rutkai Béla

éjjelén

l. Erődi – Bodnár

222. l.

RUTTKAY

1922. III. 2-án több művészel közös kiállítása volt Kassán.

M. Th. M., Slovenské pohľady 1922. 38. 184.

RUTTKAY

Nevét Kovácsik, Mitrovský, Kern, Mallý, Guerk, Hermely, Galanda és Kernné? – vel kapcsolatban említi:

M. Th. M., Slovenské pohľady. Martin 1922. 183–184.

MDK

Ruttkay C.

Harmonikás, ker.

Árv.Közl. 1939. 5.rk.sz. 92.szám. 42.l.

Ruttkay C. Harmonikás, kerámia

Árverési csarnok, 1939. 28 l.

Igen rongált. Ma is használatban
Adam Wieland in Watzen. Rajta

öktől elpusztitott egyház marad-
n felszántották a talajt a helyén.
A váczi egyházmegye története
3 1.

rga-féle házban az istállóban
letöredezett diszitésü tornyok,
a nagyszirmu virágdisz. Fülkéje
s széles, hármas ágazatu levelek-
van.

RUTTKAY Dániel rajzoló, térképész

Gál 1989 22.p.No.22. 1767

t

ván,

ZAKÍTOTT ÜSTÖKÖS

t

utatja be.

DEDIKÁLÁS

k és várják

erkesztők

Rutkay Endre
építész
Szül.: Szentpál 1899
Oklevelet nyert 1924

Vörösmarty u. 17. I.

Mária főherczegnő.

Derékig, balra, keretbe hely
és nyakéke ékköves, kerek gallérj
tos függöny takarja és a talapzat
mek látható a paizs mellett. Feli

Maria, Caroli Ertz He
Gemahlin, Hertzogin

Rm., mér. a vk. 27.4:

Szn. 172-900
332-900-124.

HDK

Ruttkay C.

Harmonikás, kerámia

Árverési Közlöny. 1940. 1.rk.sz. 43 l.

MDK

Ruttkay Endre, 1924

A m. kir. József Müegyetemen oklevelet nyert épitészek névjegyzéke 1873-1928-ig. Épitő Ipar- Épitő Müvészet 1931. jun. 1. 89.l.

Ruttkai Jeremc, [?]

L.: Goldmann Gy.

Máté Gy.: Kommunista ember..... 7

Népszabadság, Bp. 1979. dec. 22.

Ruttkay György

cikke: Egy aktivista festő vallomásai. - Borsodi Szemle 1968.1.sz.83-96.l.

Az 1968.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Ért.1971.2.sz.149-182.l.

160. l.

Rubtkay György

a „Ma" c. lapkoz lapcsoládok

mint lépsőmüvész – neve emlitve

Kritika 1971 március

49. old.

Ruttkay György

Ablakból c. /pasztell/ képe a Műegyetemi Napok 1947 ü. 11.-én nyílt tárlatán

H.B.: Mütörténeti adatok görbe tükörben
Északmagyarország 1966. szept. 18. 6.l.

Duthkay György

a „Tett" és a „Ma" avantgardistáinak
csoportjához csatlakozott.

Kőpnek Éva: Ungarische Avantgarde,
München, 1971.

Lapszám nélkül

Rudkay György

Részt vett a müncheni magyar tárlaton 1972.-ben.

Bodri Ferenc: Magyar tárlat Münchenben

Nagyvilág 72/11 1755. old.

Ruttkay György

neve említve

Napjaink 1971 junius 4.old.

Ruttkay György

a MA c. folyóirat első szakaszában mint képzőművész kapcsolódott a laphoz.

Beke László: Képzőművészet a MA tíz évfolyamában.

Kritika, Budapest, 1971. 3 (:)

Rutthay György

Feleségével közösen állította ki műveit: rajzait, pasztelljeit, pl.: Szegényes Otthon; Tavaszi ásás; Éjjeli őr. Tutajosok; Golyózók, Telefonistát. Katalógus szövegét maga írta a művén. 74 képet állított ki.

R. Nyiri Lili és Rutthay György kiállítása
Északmagyarország 1949. jan. 4. 2. l.

Ruttkay Györgyné

keramikus

lásd még

R. Nyéri Lili

alatt is.

Ruttkay György
festő

M.D.K.

Dante rovozatában 34 a pokolt
és 6 a paradicsomot ábrázolja.
„Paradicsom" (repr.)

Geszti László: Uj szöveghépek a Divina Commediához
Művészet, 1966. május – 12 lap.

Ruttkay György [ ]

A pécsi J. P. Múzeum keresi 1915-1925. között készült műveit.

— : Közlemény 6.

ESTI HIRLAP, Bn 1973. máj. 16.

Ruttkay György

műve szerepel a "Magyar aktivizmus"c.
kiállitáson Pécsett.

Kritika 1973 november 22.old.

Ruttkay György

Két grafikai lappal szerepel

a pécsi Janus Pannonius Múzeumban rendezett "Magyar aktivizmus"c.kiállításon

Magyar Nemze t 1973 szeptember 23 12.oi(

Ruttkay György

Álom, 1923., rejtv.

Magyar Aktivizmus 1973 Pécs

Ruttkay György

fes 60"

A T. K. leverése után egy ideig

Kassán él.

Szabó Lúcia: A magyar aktivizmus tört.

Akad. Kiad. 1971. 61.

Ruttkay György
festő

Szerepelt a MA szabikai kiáll.-án
1919 jan.-ban.

Szabó Lilia: A magyar aktivizmus tört.
Akad. Kiad. 1971. 79.

1) Rutkay György
festő

(1898 -)

1918-ban csatlakozott a MÁhoz.

Szabó Lilia: A magyar aktivizmus tört.
51.

Akad. Kiad. 1971.

2) Ruttkay György

festő

1917-ben Kassán indult, mint festő.

Helybeli festő volt a mestere.

1918-tól rendszeresen levelezett Kar-

Szabó Júlia: A magyar aktiviszmus tört.

51.

Akad. Kiad. 1971.

3) Ruttkay György
festő

sákkal. A frontra kerül. Első kiállításon szereplő műveit innen küldi Bp.-re.

Szabó Júlia: A magyar akticizmus tört.
Akad. Kiad. 1971. 51.

4) Ruttkay György

festő

A MÁ-ban szereplő első műve szon figuratív tusvajz.

Második közölt vajzának címe:

Szabó Júlia: A magyar aktivizmus tört. 51.

Akad. Kiad. 1971.

Ruttkay György

A Ma egykori munkatársai közül Máttis-Teutsch Erdélyben,Ruttkay,Mácza egy ideig Kassán. Dobrovits Péter Zágrábban élt.Nemes Lampérth pályafutása tragikusan végződött.

Szabó Julia:A magyar aktivizmus története
Akadémiai Kiadó 1971 61.old.

Ruttkay György

A Ma lirájának hangvételéhez alkalmazkodik az 1918-ban csatlakozó fiatal müvészek közül Ruttkay és Schadl

Szabó Julia:A magyar aktivizmus története
Akadémiai Kiadó 1971 50 old.

Ruttkay György/1898-/ 1

A Mával való kapcsolata a folyoirat Budapesten tuli hatását jelzi.1917ben ~~xm~~ Kassán indukó fiata festő,egy helybeli festőtől tanult, közben az európai avantgarde müvészet problematikájában is jártas lett.

Szabó Julia:A magyar aktivizmus története

Akadémiai kiadó 1971 51 old.

Ruttkay György 2

Rajzaival a Ma szerkesztőjéhez fordult.1918 juniusától Ruttkay rendszeresen levelez Kassákkal,aki birálja és további munkára serkenti.Közben Ruttkay a frontra kerül.Első kiállitáson szereplő anyagát is a frontról küldi Budapestre.

Szabó Julia:A magyar aktivizmus története

Akadémiai kiadó 1971 51 old.

Ruttkay György 3

A Mában közölt első rajza non figurativ tusrajz. Ruttkay közlése szerint tábori levelezőlap volt, amelyet a lövészárokból küldött, min t szavak nélküli üzenetet. Ruttkay második közölt rajzának cime: Ütközet.

Szabó Julia: A magyar aktivizmus története

Akadémiai kiadó 1971 51 old.

eszményképe Franz Marc.A Mában közölt harmadik harmadik rajza- Figura lóval- a magányos lovas alakjával félreérthetetlenül a Blauer Reiter kör müvészetére utal.

Szabó Julia:A magyar aktivizmus története
Akadémiai Kiadó 1971 51 **old.**

Ruttkay 5

Ruttkayt meditációja hajlamos egyénisége egyre inkább e világ felé vonja.

Szabó Julia:A magyar aktivizmus története
Akadémiai Kiadó 1971 51 old.

Ruttkay

Ma és Tett cimmel tárlat nyilt a római Barberini palotában ,melyen a művész alkotása is szerepelt.

Magyar Hirlap 1980/6/26/8

Ruttkai György

Ütközet

A Ma reprodukciója 1918

Szabó Julia: A magyar aktivizmus története
Akadémiai Kiadó 1971 [illegible]

Ruttkay György szobrász- és festőművész

Ma már talán senki sem emlékezik arra, hogy 1938 és 1944 között Löffler Béla tiszteletére — az akkor elhunyt és méltatlanul elfelejtett Ruttkay Györggyel együtt — csoportos kiállításon többször is kiállított Miskolcon.

(Horpácsi): A szobrászatról Löffler Bélával.

Déli Hírlap, 1983. 10.

Rutthay György
felső

A művész magángyűjteményben
vagy bárhol fellelhető műve érdekli
a MTA Művészettörténeti Kutató-
csoportot.

-----: Közlemény.

Művészet, 1973.szeptember - 47.oldal

Ruttkay György

A Pécsi Janus Pannónius Múzeum szept.-ben rendezi meg Magyar aktivisták c. kiállítását. A bemutatás céljából kéri a múzeum kölcsönadásra mindazokat, akiknek tulajdonában van a művész 1915–1925 között készült műve.

Esti Hírlap, 1973. máj. 16.

Ruttkay György

Szerepelt a Moholy-Nagy és kortársai című kiállitáson /Székesfehérvár, 1969. VI. 22--VIII. 31./

Képzőművészeti Almanach 2, Corvina 197o, 51.l.

KUTTKAY GYÖRGY, festő

A MA III. demonstrativ kiallitásának névsora 1917-ből: KMETTY JÁNOS, Nemes Lapért, MATTIS teutsch, Kuttkay György, Gulácsy Lajos, Uitz Béla, Bortnyik, Diener Dénes Rezso, Schadl János, Bohacsek Ede, Pátzay Pál, Spranger Ferenc, Gergely Sándor és Barta Lajos szerepeltek müveikkel. 66.old

MEZEY KATALIN: A MA A nemzetközi avantgarde mozgalmak magyar fóruma 66.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1971. 9.sz. sp.

Ruttkai György

Tihanyi Lajost, Diener Dénes Rudolfot szervezeti és tartalmi, Berény Róbertet elsősorban tartalmi, Schadl Jánost és Ruttkai Györgyöt ta

Szabó Julia: A magyar aktivisták története

nulmányi kapcsolatok fűzik a Mához.

Akadémiai Kiadó 1971 44 old.

1) Ratthay György
festő

„Egy aktivista festő vallomásai" - önéletvása a művész tulajdonában. Legyzék a MTA Művészettörténeti Kutatóban: Szabó Júlia: A magyar aktivizmus tört.

Akad. Kiad. 1971. 79.

2) Ratthay György
festő

tó ~~...~~ Csoport irattárában.

Szabó Júlia: A magyar aktiarzmus tört.
Akad. Kiad. 1971. 79.

1) Rutthay György
festő

A második közölt rajzának címe:
Ütközet, Ma, IV. évf. (1919) 1. sz.
Harmadik közölt rajza: 5. sz. 89. (Figura tóval)
Szabó Júlia: A magyar akticizmus tört. 79.
Akad. Kiad. 1971.

Ruttkay György

festő

Szerepelt a Ma műrészeinek de-

monstratív kiállításán 1918 szept. 15.-

-én.

Szabó Lilia: A magyar aktivizmus tört.

Akad. Kiad. 1971. 79.

Ratthay György.
festő

Ütközet. A Ma reprodukciója,
1918. Repr.

Szabó Lúcia: A magyar aktivizmus tört.
43. lép.
Akad. Kiad. 1971.

Ruttkay György

A MA első korszakában a kör-
höz tartozik.

Szabó Júlia: A magyar aktivizmus
tört. 43.
Akad. Kiad. 1971.

5) Ruttkay György
festő

Ütközet, harmadiké: magányos
lovas.

Szabó Júlia: A magyar aktivizmus
tört. 51.
Akad. Kiad. 1971.

Ruttkay György

22. Zsj „Ütközet." Rajz (elveszett)
(Közli a MA 1919. IV. évf. 1. sz.

Passuth K.Magyar Müvészek az európai avantgarde-ban
Bp.Corvina 1974

Ruttkay György

a Nemzeti Galéria szolgálatot vállalt Bortnyik életművének hivatott bemutatásával, melyet aktivista társainak, többek között Ruttkay Györgynek tárlata követ.

Lasonci Miklós: Emléktárlat a Nemzeti Galériában.
Pest Megyei Hírlap, 1977. ápr. 2.

Ruttkay György

Napjaink 1979. február

Rattkay György

47. n. reprodukció: „Dinnye órus", 1924.
akvarell.

Körner Éva: Ungarische avantgarde,
München, 1971

Ruttkay György

45 és 46. sz. reprodukció: „Kompozíció" 1924, akvarell; „Esőben" 1929, akvarell.

Körner Éva: Ungarische avantgarde, München, 19??.

Ruttkay György 1.

Rajz könyvet elguttatta Kassáknak, aki abból két lapot mindjárt leközölt a MA'-ban (1918 III 8-9. y)

Passuth K:Magyar müvészek az európai avantgarde-ban
1974 Bp.Corvina

49.old

Ruttkay György

2

Kassák szükszavú, tárgyilagos levelben további munkára biztatja, majd a Fronton készült munkáiból válogat a MA 1919-es gyűjteményes kiállítására. 1919 januárjában ősszik Budapestre, s mindjárt elmegy a MA tárlatára.

Passuth K: Magyar művészek az európai avantgarde-ban 49-old.
Bp. 1974 Corvina

Kassák Lajos 3

„Egy aktivista festő vallomásai" c.
kéziratából részletek a 49-50. oldalon

Passuth K.:Magyar művészek az európai avantgarde-ban
Bp.1974 Corvina

4

Ruttkay György

Fő műve az a MA'-ban megjelent alig tenyúnyi „Ütközet" c. rajz (22. kép), amelyet a fronton készített

Passuth K:Magyar müvészek az európai avantgarde-ban
Bp.1974 Corvina

50.old.

Ruttkay György 5

Ziállit Budapesten, Kassán és
ott van Berlinben a legizgalmasabb időszakban.

Passuth K:Magyar művészek az európai avantgarde-ban
Bp.1974 Corvina

50.old.

RUTTKAY György

Ruttkay – Miskolc, HO Mar, Papszerzi lavó Viallitóterme, 1984

Papp László – Miskolc, Szalmunkó Galéria, 1984

D. Szabó Ede

Létező és hiányzó termek

Feljegyzések néhány kiállítás ról

~~[Feledy, Lenkey, Mazsaroff, Pető János, Ruttkay György]~~

Napjaink, 1984. aug. XXIII. évf. 8. z. 38-39.

RUTTKAY György

Horpácsi Sándor

Ruttkay György emlékkiállítása
Herman Ottó Múzeum

Új Tükör 1984 aug. 5. XXI. évf. 32. sz. 3-4.

kevésbbé nagy horderejűek, mint azt a kérdést, tekinthető-e Riegl kísérlete és értelmezésmódja *Dvořák* közvetlen előzményének.

A fent említett nehézségek ellenére a fordításban a mű elméleti szempontból legjelentősebb fogalmi apparátusa következetes és egységes megoldást nyert. Érezhetően több gondot okoz egyéb, magyarul sokszor szokatlan terminusok mérvadó és követhető visszaadása. Néha olyan esetekben is, amikor pedig van polgárjogot nyert magyar szakkifejezés. Ilyenkor a fordító által bevezetett szavak a régészeti-művészeti irodalomban való viszonylagos járatlanságáról (s a szakmai kontroll felületességéről) tanúskodnak. A következetesen „régészeti"-nek fordított *antiquarisch* jelző például nem az archeológiát, hanem azt a régiségtant (így fordítja Szilágyi János György: 249) jelenti, amelytől Riegl elhatárolja a maga *műrégészetét* (a szót – szemben a 149. l. megoldásával – a magyar irodalom is ismerte). A német *Nische* magyar megfelelője (nem fali-) fülke, „nise" szót a magyar nyelv nem ismer (26); a következetesen „nyesett piramisnak" nevezett formát az általános iskolától kezdve csonka gúlaként tanítják; baptisterium még mindig jobb, mint keresztelő-templom (51); a *Flechtband* magyar neve nem szalagfonadék (52), hanem szalagfonat (mint helyesen: 163), a *Rundbogen* nem körív (geometriai értelemben), hanem félkörív (mint építészeti forma: 173, jegyzet). A példák sorolhatók, s különösen fontosak a technikai jellegűek:

Ruttkay György

Született Vágsellyén 1898-ban. Dajztanulmányai Kassán. 1918-19-ben kapcsolatai Kassákkal. A „Ma" folyóiratban megjelennek művei.

Körner Éva: Ungarische avantgarde, München, 1971 oldalszám nélkül

Ruttkay György

1918-ban részt vesz az 1918-os „Ma" kiállításon. Absztrakt tusrajzokat alkot és absztrahált figurativ kompozíciókat.

Körner Éva: Ungarische avantgarde, München, 1971.

Ruttkay György

1920-ban Párizsba utazik, 1922-23 Berlin, München erősen stilizált akvarelleket fest. Magyarországon él.

Lőrinczi Éva: Ungarische Avantgarde, München, 1971

MDK

Ruttkay György festőm.

Bálint Aladár: A "MA" csop.kiáll. Nyugat, 1918. okt. 16. 6ol-2. 1.

Ruttkay György

festő

cród

Hevesy Iván -

Futurista, expressio-
nista és kubista
festészet.
Bp. 1919.
30-l.

M.D.K.

Rutthay György, testő

nevét „az exaltált, expresszionisztikus és nagyon ingadozó" művészek között emliti Hevesy Iván.

Idézve: MA, 1919. IV. 3. 39-40. old.-ról.
Kortársak szemével, L896-1945. Szerk Németh Lajos,
Bev. és összeáll. Perneczky Géza,
Bp. 1967. Corvina, 142. old.

Ruttkay György

d –

Ma. 1919. IV. cz.

1. sz.

Ma VII. kiáll.

Gal.

IR. MINISZTÉRIUM SZÁMVEVŐSÉGÉTŐL.

T E R G Y U L A urnak,

)rsz. Bizottsági Elnökének,

B U D A P E S T.

'lis hó 15-én 253. szám alatt

n szerencsém Sztehló Ottó bizott-

Ruttkay György

1921/22 I.

Ferkèpzomfoiskèvk

128. C.

lehetőleg minden [illegible]
maga helyén.

A *középkorban* ez a szabályos geometrikus elrendezés a kivételekhez tartozik és kizárólag katonai telepeknél található, mint pl. a Német Lovagrend által alapított városok Kelet-Poroszországban. Az utcák általában három csoportra oszthatók: egyenes jellegű, habár ritkán szabályos szélesebb főutak, melyek sugarasan vezetnek a középpontból a szomszédos községekbe; azután a városfalakkal párhuzamos körutak, melyek különösen védelmi szempontból voltak fontosak és végül kisebb mellékutcák és sikátorok, melyek a nagyon mély háztömböket osztották fel. *A középkori utca* térhatása mindig zárt. A főbb útvonalakban is van annyi görbület, hogy az utcán haladó minden házat láthasson, a házak pedig a részletek sokfélesége mellett is egységes falat alkotnak, mert megvan bennük a léptékegység és mert hasonló stílusban és hasonló anyagból készültek (pl. Rothenburg o. d. T.). A zárt térhatás esztétikai előfeltétele, hogy az utca három dimenzióját (szélesség, hosszúság, magasság) egyszerre fel lehessen fogni, vagyis az utcának nem szabad túlhosszúnak lennie. A középkori utcában — ha a görbület vagy valamely kiálló épület nem zárja le — határozott, nagy léptékével uralkodó zárómotívumot szerettek alkalmazni (pl. várostorony, templom). Amint a fontosabb utcáknak és tereknek megvan a domináns motívuma, úgy megvan sok városnak is és valósággal a város jelképévé válik (pl. a bécsi Szt. István-torony). *A középkori tér* esztétikai hatása — úgy, mint az antik téré — teljesen zárt, de ritkán szabályos. Az utcanyílások keskenyek a térfalakhoz képest és — az utca görbesége folytán — nem látni rajtuk messze. A forgalom mindig a térfalak mellett bonyolódik le, úgyhogy a tér [illegible] a szemlélődő-

Ruttkay György

1922. ápr.

M Akv Pf Egy
kiáll. Nemzeti Szalonban

Ütközet, rajz 3000.–
Tanc, rajz. 3000.–

~~Harcosszáj V. 266, 267, 268, 271, 273,~~

279,

Temesvár

Galvanoplantikai másolatsorozat

1903. 7096/6. K

KEPEI A MA 1918 III. elf. 8-9. n.

M.D.K.

Rutthay György, festő

nevét a Test és a ha első gárdája körött emliti:

Bori Imre-Körner Éva: Kassák irodalma és festészete

Magvető, Bp.1967. 169. old.

MDK

Ruttkay György

Szikszó

KUT 3. kiáll. Ernst Muz. 1926. márc. 16 l.

Ruttkay György

Tusrajz, a „Ma" 1918. szept. 15-
-i számában. Repr.

Szabó Júlia: Magyar rajzművészet 1890-1919
Bp. 1969. Corvina B. obl.

Ruttkay György
festő

Ruttkay György: Egy aktivista festő vallomásai /kézirat a művész tulajdonában/

Szabó Júlia: Magyar rajzművészet 1890-1919
Bp. 1969 Corvina, 19. old.

Ruttkay György

szerepel a szőkefehérvári István-
Király Múzeum Kiállítása – „Molnár
Nagy László és Tartársai" –

Magyar Nemzet
1969 június 22.

Ruttkay György [ ] MDK

Keveséb ismert lapokkal szerepel
Kató Júlia albumában.

Bodri József: Képzőművészeti Krónika

552 - 557.

JELENKOR, Pécs. 1970. június XIII/6.

Rutt Tony György

lapjaival szerepel a „Moholy Nagy László és tartársai" a Tiállításon Szőcs fehérvárott.

Magyar Nemzet 1969 július 8.
4. old.

Kuttlag György

művei szerepelnek a „Mokoly Nagy László és korfársai" c. Kiállításon a Csokonfehérvári István Király Múzeumban. A tárlat június 22-én nyílik.

– Napló –

Magyar Nemzet 1969 június 22
12. old.

RUTTKAY GYÖRGY

1921-ben dr. Demeter Leonarddal és Rákosi Ernővel és Jordán M. közös kiállítása volt Kassán és Eperjesen.

Ladislav Saučin. Výtvarné umenie na východnom Slovensku 1918-1938. Košice 1964. 51.

Ruttkay György, festő

Szerepel a tárlaton.

Székely András:

Moholy-Nagy és kortársai

7

Népszabadság, Bp. 1969. júl. 16.

MDK

Ruttkay György

Szerepel az alábbi táslatou

Székesfehérvárott

Székely András: Mikoly Nagy és Lostársai

Népszabadság 1969 VII. 16

Ruttkay György

Kerepel a „Moholy Nagy László és Lostársai" Liánitásos kékes-fehérsváron

Bajás Iván: Moholy-Nagy okán

Magyar Hírlap 1969 VI. 25

Ruttkay György

festő Kassán, Ismahár

utca 6-sz

lásd

Kassai kiáll. 1942.

3, 21. l.

Életrajz beküldésére felszólítva 1943. jan. 1.

Magyar anya c. diff. képe repr. a Katalo-gusban

11 olajos parizell, 15 körajz volt itt kiállítva tőle

R Ajánlott Budapest 3 454

1941 JUN. 20 14

Nagyságos

D r . S z e n t i v á n y i Gyula M. O. B. előadó,
mütörténetiró, restaurátor stb urnak

Dj. alalományozva.

Ajánlott

K A S S A

Kassai Muzeum

Ruttkay György

Kassai festő

1943. szept Hámosy-
képszalon Miskolc

7 pasztell

Ruttfelv

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Ruttkay György

1.

Évk Déri 1941

63.1.

Ruttkay György

festő

l.

Évk. Dévi 1941

51. l.

Ruttkay György dr

nobrán

koll. kiáll. Fränkelnél

1935 ápr.

lásd a katalogust

könyvtáramban

G. FEKETE GÉZA
SZOBRÁSZ MŰVÉSZ,

BEM JÓZSEF
GRAFIKUS MŰVÉSZ,

VIRÁGH PAL
ÉPITÉSZ,

JAKI BÉLA
IPARMŰVÉSZ

KIÁLLITÁSA

< Ruttkay György >

cikke.

< > Mai kassai
müvészek.

Szépmüvèszet

1942. 236–239. l.

képekkel

Ruttkay György

festő

Szépmüvèszet

1942. 238:l,

mellett képpel.

239.l.

BUDAPEST
42 I 11-0

Ruttkay György

Ketten c. Eepe repr

Szépmüvèszet

1943. 70. l. ütem

[illegible]

Ruttkay György

1.

Szépmüvèszet

1943.68.b.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Ruttkay György

l.

Szépmüvészet

1943. 94. l.

Ruttkay György

festő

ítéd

Mihalik Sándorné

Kassai képrőművészek kiállítása.

Felvidéki Ujság

1942. dec. 12

Ruttkay György, festöm. MDK

misztikus, itt-ott kissé gyengén.

Ijjas Antal: A felvidéki és kárpátalji képzömüv
Nemz.Szalon.- vészek kiállitása.
Nemzeti Ujság. 1943.febr.28. 15.1.

MDK

Ruttkay György, festőm.

Konzervativabb irányzatot képvisel.
Csuszka. c. pasztellje ritmikus mozgalmasságával vonja magára a figyelmet.

Felvidéki kiállitás.
Magyar Kulturszemle. 1940. 4.sz. 98-100.l.

MDK

Ruttkay György

Mihalik Sándorné: Kassai képzőművészek kiállitása.
Felvidéki Ujság 1942. dec. 12. 4.l.

Ruttkay György

Kiáltsd

Ujvidék 1935. IV. 6.

Ruttkay György

Útközet, rajz

Tánc, rajz

Magyar akvarell és pasztellfestők egyesülete IX. kiállitása. 1922. Nemzeti Szalon, katalogusa

MDK

Ruttkay György,
pasztell

Az állam és a szfvárosk is vásárolt a felvidékiek...
Felvidéki Ujság /Kassa/ 1943, márc. 19.

MDK

Ruttkay György

11 - 14 Akvarell

Ma. III. Kiáll. 1918 szept. 15.

Babér-ágak a Műcsarnokban. Vas.Ujs. 19ol.
764-765 l.

MDK

Ruttkay György festő

A föv. sajtó .. méltatja a felvidéki és kárpátaljai műv.eket. Felvidéki Ujság, 1943, márc. 3. 4 l.

Rullkay György
festő

A kassai karácsonyi képzőművészeti kiállításon a város részére megvásárolták egy művét.

Új Magyarság 1942. XII. 17

MDK

Ruttkay György

Ütközet, rajz

Tánc, "

M. Akv. és Paszt.festők Egyes. 9. kiáll.
N.Szal. 1922. ápr. 17 l.

MDK

RUTTKAY GYÖRGY

falvidéki festő

V. Nemz. Képzőm. kiáll. 1939. Kassa Akvarell
30 l.

MDK

Ruttkay György

Ma, 1919. IV.évf.3.sz. 40.l.

MDK

Ruttkay György /Kassa/

Az utolsó vacsora c. temperája, a Kassán rend. felvidéki képzőművészek kiáll.

Sándor László: Felvidéki képzőművészek seregszemléje Kassán.

Magyar Nemzet 1939.máj.14. 13.o.

M.D.K.

Ruttkay György
festő

A Ma kiállításán vett

Szíj Béla: A Nyolcak és Aktivisták grafikai kiállítása.
Művészet, 1962. április — 33 l.

MDK

Ruttkay György, festö

Fenyö. Pasztell.

A V. all. és Közokt. Min. vásárlásainak kiállitása. Az O. M. Szépműv. Muz.-ban. 1938 jul. 1.-aug. 1. Bp. 1941. Kat. 11.1.

MDK

Ruttkay György, festö

Nagymama. Pasztell.

A Vall. és Közokt. Min. vásárlásainak kiállitása. Az O. M. Szépmüv. Muz.-ban. 1938 julius 1.-augusztus 1.-ig. Bp. 1941. Kat. 9.1.

MDK

Ruttkay György

Művészet. 1918. 71-72. l.

Ruttkay György

1937. IV. 23 – V. 3.
gyűjt. kiáll. a Déri
Múzeumban.

Ék. Déri 1937. 112. l.

8

9

Ruttkay György

Tenyér c. képe

repr.

V. Nemzeti Képrőm. kiállítás. 1939. Kassa

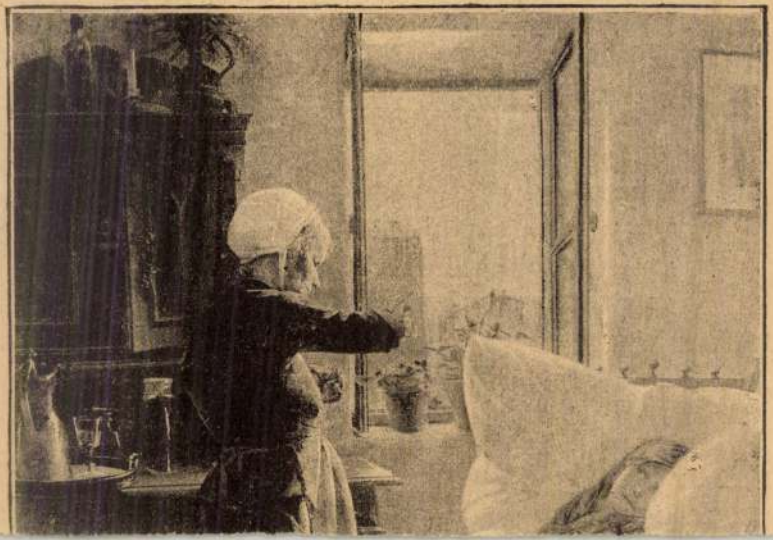

Ruttkay György dr

Köd c. Épe
repr.

Nemesvári 2 i 6 l

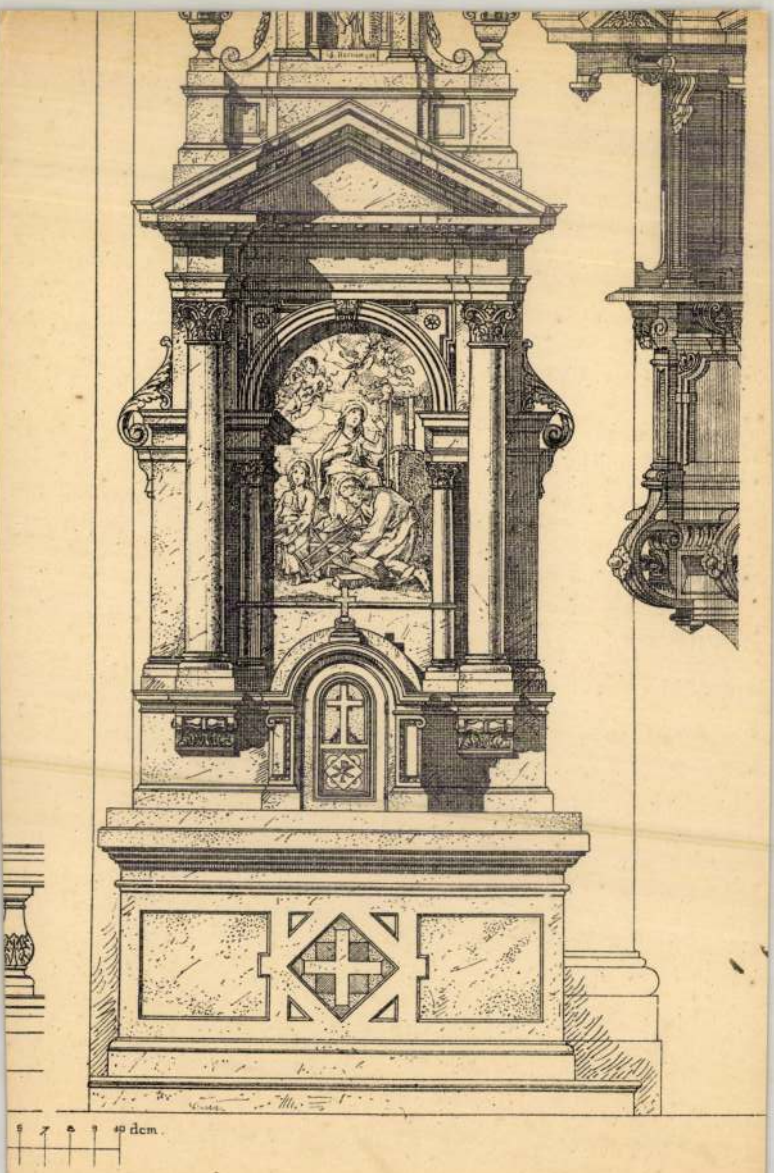
1
2
3
4
5
10 dcm.

Ruttkay György dr

Mosónő, Kramia

repr.

Nemesvári 240 l.

Ruttkay György

Szerepelt a Kassai Kazinczy-Társaság kép-
zőművészeinek kiállításán.

NM 1939. V. 9.

Ruttkay György (1898–1974).

szobrász – festőművész

Tárlat a Nemzeti Galériában.

„Ittközet" – „Álom" – „Kompozíció bagollyal" – „Párizsi nő" – „Maszka" – „Kisbéres" – (említve).

„Zsákolók" – repr.)

Pest megyei Hírlap

1981 febr. 15.

Ruttkay György dr

városi tanácsnok,

1943-ban festőművész

egyik rendezője volt a

Száz év Kassa képző-

művészetéből c. kiállí-

tásnak.

Kilenc műveit látod

a katalógusban.

A Fővárosi Közmunkák Tanácsa
magyarországi Elnökségének

Budapest.
VII. Madách-tér 4.

RUTTKAY György

LOSONCI Miklós: Ruttkay György aktivista festő életműve = A Miskolci Herman Ottó Muzeum Évkönyve, 22/23 1983/1984 (1985) 207 - 231., ill. G

tal megrendelt képzőművészeti alkotásokat kell bíráltatnia. Nem mi ítélkeztünk az egyes művek felett, hanem a szakma: évente mintegy négyszáz képzőművész és művészettörténész szakértőt vontunk be e munkába, s a szakértői vélemények alapján döntöttünk.

***M.N.:* A köztéri szobrok – főleg egy pártállamban – a képzőművészet legsikamlósabb területét jelentik, mert ez a legátpolitizáltabb, a művészeti elgondolások itt szenvedhetik a legnagyobb sérelmet.**

P.G.: Minket nem utasított a pártközpont, a minisztérium is hagyott dolgozni. A megrendelői igény határozta meg a munkánkat, s ha az illető szerv politikai alkotást kért, azzal nemigen lehetett vitatkozni, akkor azt megcsináltattuk. Sajnos még a 80-as években is előfordult, hogy valaki szovjet hősi emlékművet rendelt, holott addigra telezsúfoltuk ezekkel az országot. Az ilyen elhatározás eredhetett abból, hogy a szomszéd falu már állított egyet, vagy

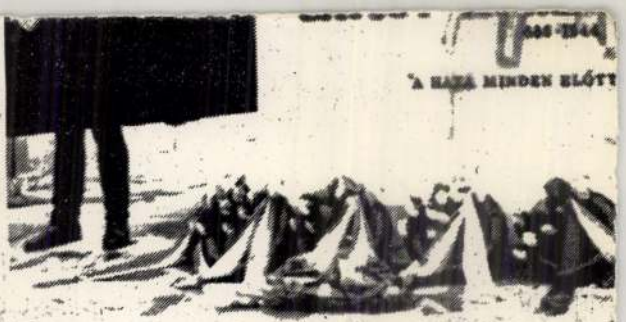

egyszerű krómacélból három egyforma plasztikát hajlítani. Időközben viszont Deák Gábor került a pártbizottság élére, szerintem ő háboroghatott Kádárnak, hogy szökőkút kerül a pártház elé, s nem a munkásság képviselője. Kádár nem foglalkozott képzőművészettel, magától nem jutott volna eszébe, ha nem szólnak neki. Így továbbadta az ügyet Aczél elv-

***M.N.:* Ön h**
először a szob

P.G.: Megjele
si Tanácstól,
Béla-szobor. E
„díszítette" a v
zett téren, nem
nek a komm
pontjából is ké
kell még egy e
Hallani lehete

MDK

Ruttkay György:
Fenyő.

Kassa, V. Nemz. Képzőm. Kiáll. a V. és Közokt.
Min. által megvás. képek.
Képzőm. Közl. 1939, 3-4 sz.

Ruttkay György

Szobormüvével szerepel a Miskolci Hét keretében rendezett Ziállításra.

függetl. 934. VIII. 8.
N. U. 934. VIII. 9.
M. 934. VIII. 7.

Ruttkay György
szobrász

Kiállítás-miskolcon - szépen stilizált eozin-szobrocskáival szerepel. —

Magyarság

1933 III. 21

Ruttkay György

Kerámikus

Gyűjteménye Kiállítás - Szépművészeti Kiállítások helyiségében - kerámiai anyagával szerepel. -

Reggeli Újság

1935 IV.7

Ruttkay György dr

festő és
nobrást

lásd

Nemesvári 117. l.

ander-Sarkophages aus den Königsgrüften von Sidon.

n Deckel 211 Centim. Viertes Jahrhundert v. Chr. Konstantinopel, Ottomanisches Museum.

Ruttkay-Nedeczky J. Vilmos

festő

szül. 1892 jan. 14. Pribócon

(Túróc vm.)

1911-ben a bpesti képzőmfőiskolán Revész Imrénél Bosznay Istvánnál és Réti Istvánnál tanult. Kiállított Budapesten, Drezdában, Bécsben, Kassán, Túrócszentmártonban és Losoncon. Trencsénrákón él.

Toman

582. l.

MERESKOVSZKIJ

LEONARDO DA VINCI

Történelmi regény

OLCSÓ KIADÁS

Az orosz szellemóriás legfőbb műve ez a csodás szépségű regény — az emberiség egyik legnagyobb lángelméjének s a reneszánsz világának minden képzeletet felülmúló művészi megjelenítése. A hatalmas, örökbecsű mű Magyarországon az utóbbi két évtized legkimagaslóbb sikere volt s most az új, népszerűen olcsó árú kiadásban a kisebbpénzű olvasóközönség számára is hozzáférhetővé válik. Mereskovszkij az első klasszikus író, akit a XX. század adott a világirodalomnak!

Rutkay Medeczky

Vilnos

1912/13 – 1913/14, 1917/18

Ferképzomfoiskàvk

128. l.

ság szaporodásával a városok terjeszkedtek; fejedelmi parancsra új városok is keletkeztek (pl. Karlsruhe). Londonban a nagy tűz adta meg az impulzust, mely 1666-ban az egész régi várost elpusztította, úgyhogy Chr. Wren és kortársai egész újonnan építették fel a mai London belvárosát, — ámbár Wren nagyvonalú városterve telekkönyvi akadályok miatt nem valósulhatott meg.

A védelmi szempont az ágyúk elterjedésével megszűnt: így már nem volt célja a középkor szűk, kanyargós utcáit megtartani, melyek csak kellemetlenné válhattak a fejedelmeknek a forradalmak esetén. Új utakat törtek és a művészeknek volt alkalmuk a barokk ideálját: a nagyméretűt, a meglepőt a perspektívai hatások kellő kiaknázásával megvalósítani. Az V. Sixtus által töretett hosszú magánutak Róma képét is egyszerre gyökeresen megváltoztatták. — Felismerték az épület tömbhatását, amely szabályos, szimmetrikus elrendezésnél és összefogó nagy oszloprendeknél jobban érvényesül, mint a középkori görbe utca részletekkel telített kis házainál; és ennek a tömbhatásnak bemutatására megfelelő, sőt gyakran túlnagy méretű szabályos tereket létesítettek (pl. a casseli főtér). A legszebb zárt hatású, szabályos monumentális tereket a barokk építette (pl. a római Szt. Péter-tér, a Stanislas-tér Nancyban, a nymphenburgi Schlossplatz ritmikus beosztású házaival), de egyes városépítőknél a zárt térhatás iránti érzék kezd gyengülni, túlnagy teret terveznek, vagy középen kettészelik hosszú utcákkal. Az utcafalak jellege vízszintes, a domináns motívum kezd eltűnni — hacsak nem helyezik a távolba mesteri perspektívával (mint pl. a schönbrunni Gloriette vagy a wilhelmshöhei Hercules). Angliában a barokk sohasem tudott hatalomra jutni a palladiánus irányzattal szemben és így V.-i szempontból is főként nagyará-

Ruttkay Vilmos
festő (Viléam)
szül. 1892 jan. 14

Príbovciach-ban
Művészeti tanulmányait
Budapesten végezte,
azután Odaszorszagban
végzett tanulmanyokat
Egyéjpe a túrócszent-
mártoni szlovák um-
zeumban.

Sprievoda
30. C

RUTTKAY – NEDECKÝ

1922-ben a Szlovák művészek Egyesülete kiállításon vett részt, ~~több~~ művészek ~~együtt~~:
Augusta, Benk., Gwerk., Hanula, Hermely, Jurkovics, Kern, Kovácsik, Mallý, Milan, Mitrovský, Polkorát-al együtt.

Tomáš Štraus: Anton Jasusch a zrod východoslovenskej avantgardy dvadsiatych rokov. Bratislava, 1966. 35. l.

Ruttkay-Nedeczky

Vilmos

1919

Ki tud róla?

élese, az állványokon való folytonos
n kikerülhetetlen. A munkálatok
ényem fokozottan szaporodik, mely
állapot is, hogy templomi ingyen
rendelkezésünkre és azokkal is
ró szakmunkásokat, anni által
temes költséget megtakaritunk,
k igénybe véve, mert a végzendő
b embereket kell kioktatnom.
sztottam be, hogy a reg. és ebéd szün-
órát dolgozom én is. /: reg 6-tól este 6 ig. /
ási munkával e héten készülünk el,
erik a felmérés a kőfarajó munka
bá a könnüves elhelyező munkát
ithatjuk.
l nives figyelembe vétele mellett, ké-
amat továbbra is a Nagytekintetü
lva.

Maradtam kiváló tisztelettel

3-án. Nagrand Mihály
művezető.

-194-

Rutkay-Nedecky Vilmos, festő M.S.T.

1892

Tájképeket, figurális képeket és csendéleteket. Festményeit erős kontúrok sötét szinek jellemzik, főleg a barnás, a barnás vörösös és a zöldes, lilás tonusokkal festi képeit. Rudnaynak és körének hatása érvényesül képeim. Legjobb

Marian Városo: Slovenské výtvarné umenie 1918-1945.

122.-123. old.

 M. D. K.

Ruttkay-Medecky Vilmos, festő, 1892

a budapesti akadémián kezdte tanulmányait, a háboru kitörése-kor bevonult katonának és csak a háboru befejezése után folytatta tanulmányait. Budapestről visszament szülőföldjére, Túrocba, 1927 óta Besztercetámyan él. Festett

Marian Váross: Slovenské výtvarné umenie 1918–1945.

1960 122. 123. old.

 M. D. K.

Ruttkay-Medecky Vilmos, festő, 1892

Csupán néhány kisebb egylet kiállitásán vett rész. — „Keresztről való levétel" olaj, 1937 körül. „Tél" olaj 1941. 121. old. „Arató" olaj, 1929. 447. old. „Csendélet" olaj, 1935 körül. 534. old.

Marian Váross: Slovenské výtvarné umenie 1918-1945.

1960. 122. 123. old.

- 195 -

m. D. K.

Rutthay-Nedecky Vilmos, festő, 1892

alkotásai ezendéletei. Tehetséges kulturált festő akitől kimagasló alkotásokat vártak, vissza hűzodó ambicio nélküli egyénisége nem váltottáke a hozzáfűzött reményeket. Egészségi állapotában be állott rosszabbodás erés visszaesést okozott művészi palyáján. Kevés alkotását ismerjük.

Marian Váross: Slovenské výtvarné umenie 1918-1945.

122. 123. old.

1960.

RUTTKAY-NEDECKÝ

Kiállitásáról bír jelent meg: Mitrovský M. TH., Výstava Spolku slovenských umělcov v Košiciach. Slovenské pohľady 38, 184, 1922.

Pomáš Štraus: Anton Jasusch a zrod východoslovenskej avantgardy dvadsiatych rokov. Bratislava, 1966. 36. l. séf.

RUVAL, Franciscus Xavier

příspěvky Xavier. Péczett, 1828

AH 1994/1. 69

Ruttkay Gyula

Állami Gazdaságok Irodaháza, Veszprém /Ruttkay Gyula építész/. - Ism: Schildmayer Ferenc, Müszaki Tervezés, 1968.12.sz.3o.l.

Az 1968.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Ért. 1971.2.sz.149-182.l.
156.l.

Ruttkai Gyula

Ruttkai Gyula /ism./: Vegyipari Gépgyár üdülője, Balatonalmádi. /Gózon Imre épitész/.- Müszaki Tervezés 1968. 12.sz. 35. l.

Az 1968. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Irt. 1971.2.sz. 149-182. l.

153. l.

RUTTKAY Gyula építész

HERTH Viktória: „Ez egy rögletes világ". Beszélgetés Ruttkay Gyula építésszel. = Új Horizont, XIX. évf. 2. s. 1991 59-70. p. all

→ Vesprém

RUTTKAY Gyula építész

HERTH Viktória: „Ez egy öröglete vikány" ... öröglete Ruttkay Gyula építésnek. = Új Horizont, XIX. évf. 2. sz. 1991 59-70. p. all

→ Veszprém

Ruttkay Gyula, épitk

L: Tarlas dy Z.

... követségi kirch

Magyar

Építőművészet Pr. 1983

6.

83/3

Ruttkay Gyula M.é.V.

Részt vett a pályáz.ton. 10 000 Ft-os megvétel.

Építtervező: Csontos Csaba, Debay Miklós, Weber György, Gerlei Tamás, Zára Dénes.

Repr.

A Budapesti Nemzetközi Vásár Főpavillon tervpályázatáról

Magyar Építőművészet 1963/5. 3-10.

Ruttkay Gyula épitén

Bazsó Lajos: Idegenforgalmi Hivatal pavilonja, Hévíz. (Ruttkay Gyula épitén).- Müvészeti Tervezés, 1966. 6. sz., p. 33.

Az 1966. évi magyar müvészettörténeti irodalom bibliográfiája.
/Müvtört. Ért, 1969. 3.sz. p. 243-284./

p. 247.

Ruttkay Gyula

értékes tanácsaiért /a Bp. I. Uri u. 4. sz. ház tervezésében/ köszönetet mond:

Kapasa Miklós: A tervező megjegyzései. - Magyar Építőművészet, 1968. 5.sz. 39. l.

Ruttkay Imre

mérnök, térképraj-
zoló

Arad ~~terképe~~ város

1752. évi felvétel
alapján Rajzolta
és Nincze fenti
1755-ben.

Szines litografiaban
repr.

Lakatos Arad

II. kotet.

RUTTKAY F.

Jasusch Antallal kapcsolatban említi:

Tomáš Štraus: Anton Jasusch a zrod východoslovenskej avantgardy dvadsiatych rokov. Bratislava 1966. 109. l.

RUTTKAY 7.

Az 1943-ban rendezett kiállítás szervező titkára

Tomáš Štraus: Anton Jasusch a zrod východoslovenskej avantgardy dvadsiatych rokov. Bratislava 1966. 109. l.

RUTTKAY J.

Az 1943-ban rendezett kiállításról értesít: Ruttkay J. Felvidéki és Kárpátaljai képzőművészek Miskolcon. Uj Magyar múzeum III. 323, 1943.

Tomáš Štrauss Anton Jasusch a zrod východoslovenskej avantgardy dvadsiatych rokov. Bratislava, 1966. 109. l.

RUTTKAJ JÓZSEF

a későbbi Halász-Hradil Elemér, 1923-ban a Kassai Kazimzy Társaság ~~ne~~ képzőművészeti szakának a vezetője lett.

Tomáš Štrauss: Anton Jasusek a zrod východoslovenskej avantgardy dvadsiatych rokov. Bratislava, 1966. 35. l.

Ruttkay Mária

festőművész

Duna Kiállítás - Nemzeti Szalonban - képével szerepel. Dunaparti téli tanyulatok.

Pesti Hirlap
1933.I.29

Ruttkay Márta

festőművész

Duna Kiállitás - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

Esti Kurir
1933.I.31.

MDK

Ruttkai Mária, festöm.

nevének emlitésével jár ki neki az elismerés.

Boross Mihály:....magyar festök csendelet kiállitása.
Képzömüvészet.1932. 48.sz. 68.l.

Ruttkay Éva

Szerepelt a Nemzeti Szalon téli tárlatán.

PH. 1932. XII. 25.

Ruttkay Mária

Nemzeti Szalon első magyar reprezentatív csendélet kiállításán képével szerepelt.

NM.932.II.21.

1.

Ruttkay Márta

Cyklamen csendélet
olaj.

Könyvek, olaj.

Nemzeti Szalon
téli kiáll. 1932 jan

Kivonulása Lengyelországba

Rákóczi Ferenc, II. / V. 1, 2,

Ruttkay Mária

Két olajképe, a Nemzeti Szalon tav.tárlatán.

N.U.934.VI.10.

Ruttkai Mária

úpanuvén

l.

Gábrisné Ruttkai

M.

Ruttkay Kálmán

festőművész

Duna Kiállítás - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

Nemzeti Újság
1935.II.1.

Rudkay Mária

Nemzeti Szalon téli tárlatán
modern csendéleteivel szerepelt.

M.932-T.1.

Ruttkay Mária MDK

Vitorlák a Balatonon, olf.
Reggel a Balatonon, olf.

Balatoni Társaság V. kiáll.
Nemzeti Szalon 1933. május hó

Ruttkay Mária

180 A Duna olajf. 800.—

Nemzeti Szalon
tav. kiáll. 1932 jun

EGYETEMI NYOMDA

31 nap **AUGUSZTUS** 33. hét

11 sárnap		Zsuzsanna *Tibor*
12 létfő		Klára sz. *Klára*
13 Kedd		Ipoly és K. *Ipoly*
14 zerda		Özséb vt. *Özséb*
15 ütörtök		N. B. Assz. *Mária*
16 Péntek		Joakim *Ábrahám*
17 zombat		Jácint *Anasztáz*

MDK

Ruttkay Mária, festö

A Duna. Olf.

Nemzeti Szalon.-Ta vaszi tárlat. 193[illegible].junius. Kat.

MDK

Ruttkay Mária

Képzőművészet, 1932. VI. 48.sz. 68. l.

MDK

Ruttkay Mária: Tájkép, olf.
Tájkép, olf.

Nemzeti Szalon, 1936. ápr.
XI. Tavaszi Szalon

MD K

Ruttkay Mária, festö

Erzsébet tér télen. Olf.
Svábhegyi részlet. "

Nemzeti Szalon.-Téli tárlat. 1932.dec. Kat.

MDK

Ruttkay Mária

A Duna, olaj

Dunaparti téli hangulat, olaj

Duna-kiáll. N. Szal. 1933. jan. 8 l.

bronnyal, egyeneszárású szentéllyel,
, 1651, 1765, 1793. Épült 1712-ben.
72-ben megújítva.

vén V. Bp. é.n. 1901, 451 ~ Melegh Dániel,

MDK

Ruttkay Mária

Alföldi részlet, of.

Gémeskut, of.

Tav.tárlat, N.Szal. 1934. jun. 8 l.

Ruttkay Mária

112. A Duna, olaj

113. Dunaparti téli hangulat, olaj

Dura Kiállitás katalogusa, Nemzeti Szalon
1933. január hó 6 lap

Ruttkay Mária

A körönd egyik részlete, olaj

AME I.kiáll. N.Szal. 1931. jun. 11 1.

Ruttkay Mária

Szerepelt a Nemzeti Szalon téli tár-
latán.

Nh 1932. XII. 25.

Ruttkay Éva

Szerepelt az V. Balatoni Kiállításon.

PK. 1933. V. 7.

Ruttkay Éva

szerepelt a Nemzeti Szalon téli tárlatán.

SK 1932. II. 25.

Ruttkay Mária

Szerepelt az V. balatoni kiállításon.

VU. 1933. V. 9.

MDK

Ruttkay Mária

Narancsok. Olajf.

Az első magyar representativ csendélet kiállitás katalogusa. Nemzeti Szalon 1932. Febr.-Márc.

MDK

Ruttkay Mária

Képzőművészet 1934. VIII. 74. sz. 144.l.

RUTTKAY Mihály térképész,metsző

ld. Gál 1989 19-20.p. No.11. 1759
21-22.p. No. 15. 1765

nelmi konnotációit teszi installációi alapanyagává. A nagy forradalom proletkultos formavilága, a heroikus utópiákat sugalló konstruktivista Új Világ összekeveredik a történelem viharai által szétzilált különféle kultúrák fragmentumaival. Töredékek rétegződnek rá másfajta töredékekre, stílusidézetek sorozatán keresztül jelenik meg a rendkívül komplex jelentésstruktúra. Heroikus optimizmus, világmegváltó forradalmiság fordul át az örök emberi tragédia végzetszerűen kikerülhetetlen katasztrófáinak mementóivá. Az egykor ég felé törő, az emberi történelem tabula rasa-ját ígérő konstruktivista világépítmény Bachman és Rajk installációiban kiegészül az örök mítosz – a küzdelem és elbukás – tragikus díszleteivel. Mert itt minden díszlet, tudatosan éreztetett „alkalmi építmény", mint a proletkult agitprop építményei, ám ezen a posztkonstruktivista „világszínpadon" Kelet-Európa élte le reményekkel teli, majd reményektől megfosztott életét.

Pátosz és irónia, art decos esztétizmus és a valóságos dráma megsejtése telíti végletes feszültséggel *Kovács Át-*

torz önáltata
szító me
szetelleness
mentum fáj
mélyén meg
dések valós

Szalai Ti
szen más va
épített város
állítótermek
lult struktú
képzeleti ar
az építés ma
táruló soha r
ember utóp
manifesztun
tőség, mint
lehet egy ma
li – megsejte
mikus terekk
lósága, ám
konkrét elk
anyag nélkü
kedéshez, fi
nem kötődő
szellemi léte

Trombitás
len van a töre
zésével dolg

MDK

Ruttkay Ödön épitész

Sándy Gyula müegyetemi tanár és Ruttkay Ödön épitész müve: A rákoscsabai evang. új templom.

Cikk: Felszentelték a rákoscsabai ...

Az Est, 1939.jun.13.

Ruttkay Péter, grafikusművész

a XII. miskolci országos grafikai biennále és évben is, rangjának méltó eseménynek számít. — a történéseket és művészi gesztusokat felkészülten követő alkotókat emeljük ki: Szabados Árpád, Pincehelyi Sándor, Hegedüs László, Kéri Ádám, Kocsis Imre, Sáros András, Miklós, Ruttkay Péter.

Dobrik Ivtván: Gondolatok a grafikáról.
Déli Hírlap, 1983. dec. 22.

Ruttkai Péter

Dunaújvárosban a Fiatal Képzőművészek Stúdiája kiállítása nyílt meg, melyen szerepelt munkája

Láttuk, hallottuk.

1975. V. 4. Petőfi 12.46 Ka.

Ruttkay - Rothauser

Miksa

1863 - 1913 -

művészeti kritikus

lásd

A Kéve könyve

1913. V. K. -

Rutthayné Nyisi Cili

Kiállít

Est 1935. IV. 7.

Ruttkay Sándor, grafikus

a XXXI. vasutas képzőművészeti kiállítás júl. 26-ig látható Pesten, a Népszínház u. 29-ben lévő kiállítóteremben. – A tavalyihoz hasonlóan mérsékelt a grafika színvonala Ruttkay Sándor kivételével, aki meggyőzően egyéni.

Losonci Miklós: Vasutas képzőművészek.
Pest Megyei Hírlap 1981. júl. 22. 4. old.

MDK.

Ruttkay Sándor

Festményét dijazták

Ganz Mávag 1965. ápr.2. lap -

MDK.

Ruttkai Sándor

Kiállitásának hiradása

Esti Hirlap 1965 juli.19.lap -

Ruttkay Sándor

III. Nürnbergi rajztriennálé.

M. Hirlap
1986. I. 16.

Rutkay Sándor

P. Kucs Juliannának: Budapesten villám

Népszabadság, 1987.1.31

Ruttkai Sándor, [ ] MDH

Szerepel a vasutas képzőművészeti kiállításon.

h.m.: Vasutas művészek 2

ESTI HIRLAP

Dp. 1965. júl. 13.

MTA

Ruttkai Sándor
grafikus

Grafikai lapjait állította
ki.

Fóthy János: Ruttkai kiállítás
Művészet, 1968. január - 40 lap.

MDK

Rutkkai Sándor

Kiállitási hir

Magyar Vasutas 1968 juli.17.

MDK

Rutkkai Sándor

Kiállitási kritika

Müvészet 1968 jan.p.4o.

Rutkay Sándor, grafikus

L. Jovián György

Vadas József: Téglák a műteremben 12.

Élet és Irodalom, Bp. 1985 - szept. 20 XXIX/38

Ruttkayné Nojíri
Lili

l. Évk Děri 1941	
	63. l.

Ruttkayné Nyiry
Lili

l.

Szépmüvèszet]

1943. 68. l.

Brebera

RUUSUVUORI, Aarno

KASZÁS Károly: Aarno Ruusuvuori, a finn építészet professzora. = Magyar Építőművészet, 83,1992,2-3. 80 - 81.ill.

RUZICSKAY György

Ruzicskay György: Tessedik Sámuel.
Szarvas 1992

ism. ROSZIK Gábor= Evangélikus Élet, 1993.
aug.1.2.

as contradicted these
sketches, which have ~~been~~
how a different style and
gards the proportions and
ceiling fresco, it cannot
tislava sketch. Another
which the sketch was
rcase ceiling of the
be proved. The theme of
ssumption of the Prophet
rlier, nor the triumph of
which parades a series of
ular allegory, full of
interpreted details. The

RUZICSKY György

Sterdán temetik Ruzicskay Györgyöt.=Magyar Nemzet, 1993. febr.9. 11.

RUZICSKAY György

P.Sz.E.: Elhunyt Ruzicskay György. = Új Magyarország, 1993. febr. 1. 11.

dhanging eating habits. However, her decorative, elegant diwnes shaped with simple forms do not take into consideration our existing possibilities and the vulnerability of porcelain coloured in its material.

László Fekete and *György Fusz* exhibited truly autonomous objects wiht their own artistic concept. The group of László Fekete tries to articulate that anguish and uncertainty which drives also the others ot excape into the past, into the age of simple forms and clear, mythological world-interpretations. The pieces of the ansemble are made with individual technique, they are vulnerable and intentionally not destined for eternity, and seem to be the disorderly fragments and smouldering ruins of a burnt-out world. Below the horrible face of the *Vesuvian chalice* distorted by pain one can see only the recognizable fragments of porcelain kitsch and used-up ideologies, the remains of our culture doomed to destruction.

The giant clay statues of György Fusz caused much displeasure, sure-

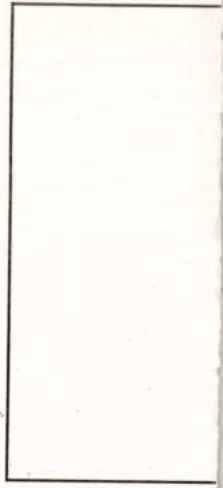

Enteriőr a kiállításról/In

Ruttkayné Sinoros

Szabó Erna

festo

l. Hombathely

Trott Kö

1936. 152. l.

BARTA KÁROLY

FÉM- ÉS TŰÁRUK GYÁRA

BUDAPEST, IX., SOROKSÁRI ÚT 51.

TELEFON: 42-9-45.

GYÁRTMÁNYAI:

I. Szabókellékek.

FÉM NADRÁGGOMBOK
MELLÉNY- és NADRÁG CSATTOK, fémből
NADRÁGKAPCSOK
FÉM DIVATGOMBOK
FÉM SPORTCSATTOK
FÉM ÖVCSATTOK (Golfcsatt)
ARANY-, EZÜST és NICKEL DIVATGOMBOK
HORGONYGOMBOK (Anker). Minden szinben nagyságban és kivitelben.

II. Nadrág- és harisnyatartó alkatrészek.

NADRÁGTARTÓ FÉMRÉSZEK
ZOKNITARTÓ FÉMRÉSZEK
Minden nagyságban és kivitelben
NŐI ÖVES HARISNYATARTÓ FÉM, selyem és gummialkatrészek Minden szin, nagyság és kivitelben

III. Hajtűáruk.

„HORGONY" KÉKHAJTŰ, ezüst heggyel
„OLGA" LACKHAJTŰ, hullámos és ívelt
Minden nagyságban

ERZEUGT:

I. Schneiderzugehöre.

METALHOSENKNÖPFE
WESTEN- UND HOSENSCHNALLEN
HOSENHAFTELN
METALLMODEKNÖPFE
METALLSPORT-SCHNALLEN UND METALLGÜRTELBÄNDER
SCHNALLEN (Golfschnallen)
GOLD, SILBER, UND NICKELMODEKNÖPFE
ANKERKNÖPFE
in jeder Farbe, Grösse und Ausführung

II. Hosenträger und Strumpfhälterbestandt.

HOSENTRÄGER UND SOCKENHÄLTER METALLBESTANDTEILE
in jeder Grösse und Ausführung
STRUMPFHÄLTER METALL, seide und gummibestandteile
in jeder Farbe, Grösse und Ausführuug

III. Haarnadeln.

„HORGONY" BLAUE HAARNADELN, mit Silberspitze
„OLGA" Gewellte und gebogene lackierte Haarnadeln, in jeder Grösse

Rüttkayné

Sinóros Szabó Erna

festő

XIV. Törökőr u. 57.

MKSz 1947

MKS 1947

Ruttkayné

Kossuth Lajos nővére

Brüsszelben tanulta a csipkekészítést 1850 től csipke kereskedése volt New Yorkban.

Ács Tivadar: Magyar nőtörök az újvilágban. Bp. 1942. 29. l. 35. l. 73, 79, 80. l. 193. l.

Szeged, 1933. julius 22.

gos Bizottsága,

B u d a p e s t

emeter templom csonka tornyának helyre-
208/1933. számu rendelet alapján nekem
vél szerint vállalatba adott munkálatok-
sszegből 600 P-t azaz Hatszáz pengőt a
k szegedi cégre engedményeztem és pedig
ett 600 pengő három egyenlő /:200-200
elsősorban
z első három kereseti összegből a neve-
részére, ennek képviselője: dr. Pártos
és elismervényére kifizetendő.
, sziveskedjenek ezen visszavonhatlan en-
ni és a kereseti összegek utalványozását

Ruttkayné Nyiry
Lily

Mályás és Holubár,
kerámia

Repr.
Sziklay Kassa

232. l.
mellett
235. l.
236. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Ruttkayné Nyiri

Lili

1943. szept. Hainosy-
képszalon Miskolc
z Kerámia szobor

Ruttfelv

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

RUTTNER, Karl, pozsonyi asztalosmester
Carl R., Tischlergesell, 3 hónapos fia meghalt. (1840, 223 l)
K. R., bürgerl. Tischlermeister, 5 éves fia meghalt.
(1847, 252 l)

—

U. az, 5 hetes fia meghalt. (1847, 696 l)

—

Preßburger Zeitung
(Genthon)

Ruttrich Pál,szabómester

1872-ben a soproni naptarban szerepel a sztrajk idején. 34old

László Ernő: A soproni szabólegények sztrajkja 1872-ben. 29.old

Soproni Szemle,Helytört.Folyóirat.XIII.1959.Sopron

Kutzka, Michael
festő

Der Ungar 1843. júl. 14.
(Sz.: Pesther Salon 1843.)

Kalmár

Rutzka Mihály

Miczyl. 1843. évi
Kiáll.

l. –

Magy. Müvészet
1948. 59. l.

Illyefalvi: Pesti és budai polgárok 1686-1848 II. 249 l.

Név: Ruvald Andreas

Foglalkozás: vésnüves (Kupferschmied)

Szárm. hely: Buda

Hitfelekezet: R. K. Csal. állapot: ~~[illegible]~~ nőtlen

A polgárjog megszerzésének időpontja: 1830

A polgárjogért fizetett összeg forintban: 6

Illyefalvi: Pesti és budai polgárok 1686-1848 II. 24a.

Név: Ruvold Mathias

Foglalkozás: sárgarézműves (Aurichalcarius)

Szárm. hely: Buda

Hitfelekezet: R. K. Csal. állapot: Nős

A polgárjog megszerzésének időpontja: 1793. X. 28

A polgárjogért fizetett összeg forintban: 12.

J.D. RUYSDAEL

Kosma májusfával a képét
Devich Sándor restaurálja

NN: A Szép művészeti Múzeum fiatal restaurátorunkat
csoportja

Művelt Nép, 1955 4. évf. 23. sz. junius 5, 81.

Salomon van Ruijsdael

festő

M.D.K.

A falu vége.

(a Szépművészeti Museum tulajdona)

Gerevich Albert: A XVII. sz. tájképfestészete. V. előadás

Bp. 1910

Ruzanits Tibor grafikus

A 30. éves jubileumi kiállításon szerepel műve.

Mohár Zsolt: Jubileumi tárlat a Műcsarnokban.

Magyar Ifjúság, 1975. máj. 16.

Rusek Ferd

1746

l.

Eperjesen 1929

58. l

Többször

KIRÁLYI EGYETEMI MAGYAR NYOMDA

30 nap **SZEPTEMBER** 39. hét

22 Vasárnap		Mória vt. *Mória*
23 Hétfő		Tekla sz. vt. *Tekla*
24 Kedd		Fog.-kiv. M. *Gellért*
25 Szerda		Gellért vt. *Kleofás*
26 Csütörtök		Cipr. és J. *Jusztina*
27 Péntek		K. és Damj. *Adalbert*
28 Szombat		Vencel kir. *Vencel*

Ruzicska

grafikus

Magyar Ujságrajzoló Müvészek Kiállitása - Nemzeti Szalonban. - Képével szerepel.

8 órai Ujság 1931.XII.20.

Ruzič, Branko vyobrázt (YU)

(Slavonski Brod, 1919. márc. 4 –

(Címe: Zagreb, Mesiceva 34., műterme: Vocavska 76.)

Kiállítása a 6p-i Műcsarnokban

1978. márc. 16 – ápr. 9.

– Katalógus a Törzsben –

RUZICSKA Béla / Alpár-díjas
É. M. főmérnök

Résztvett az Építésügyi Minisztérium építési és építéstervezési
bizottsága, valamint a Művelődésügyi Minisztérium Műszaki Bizottsá-
a együttes ülésein, melyek határozatai elősegitették a Nemzeti
Színház tervezését.

A Budapesti Nemzetik Színház terve 1966. kidolg. Hofer Miklós
Halasági Ildikó,stb. Bp. 1966.

Ruziczka Béla, építéz MDK

Az Alpár-érem második fokozatát

kapta.

—: Hír 14.

NÉPSZABADSÁG, bp. 1965. jún. 6.

Ruzivska Béla építész

Az idei Alpák érem II. fokozatát kapta

Négnova, 1965, jun. 6., 16. o.

Dr. Ruzicska Béla

Pernye Edit: Kórház, Tatabánya. Építészek: Rimanóczy Jenő, Lehoczky Ödön, belsőépitész Király József, statikus dr. Ruzicska Béla, út- és tereprendezés: Réz Dezsőné, parkositás: Tassi Ilona. - Tervismertetés.

Magyar Építőművészet, 1972. 1.sz. 12-15.1.

Ruzicska Béla

munkáit emliti példaként

dr. Ruzicska Béla: Korszerüsitett monolit vasbeton vázépités a magasépitésben.

Magy.Ép.ip. 1972. 7.sz. 418-422.1.

Ruzicska Béla

cikke: Paskál fürdő. Versenypályázata.
1967. — Magyar Építőművészet, 1968.
4. sz. 2-8. l.

Az 1968. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Írt. 1971. 2.sz. 149-182. l.

153. l.

Ruzicska György festő"

Szabad Nép 1947

3.2. – 6. l.
3.5. – 4. l.

Ruzicska György

MDK

festő

Kiállitások
Uj Magyarság 1941. jun.

RUZICSKAY György

BOREGHIDA István: Harcos művészet. = Igaz Szó, 1973.7.sz. 129-130.p.

Hirl. 1906: 146. sz. (Zoltán Vilmos) — *Révai.* VI. Bp., 1912. — *Krücken-Parlagi.* I. Wien–Lpz., [1918] — *Bedy.* Győr, 1938: 484 l. — *M. nővtani irod.* Bp., 1939. — Gulyás-gyűjt.

Ebenspanger *János* (1845 – Felsőlövő, 1903. jan. 24., hosszú szenvedés után): c. ig. (Sz. II: 1163. h.). — 1902: ig. címet kapott. — Ú. cikkei: *Turisták Lpja* (1888/9, 95/6), *felsőlövői ev. tanintézetek ért.* (1893: A hienc nyelvbe olvadt magyar szavak. Ism. EPhK 1894: 349 l.; 1894: Kossuth és Wimmer; 1895: Az int. 50 é. fennállásának története. Klny. is!; 1896: Emlékbeszéd), *Ethnol. Mitteil. a. Ung.* (1898: Kleine Beitr. z. Volks-kunde d. Hienzen); *Mo. vméi.* Vas vm. (Bp., 1898.) — Ú. m.: 21. *A felsőlövői*

festőm.

Képregény rajzai „ujszerű modern stilus nálunk egyedülálló törekvés"
12, 13 kép Melléklet

Artner Tivadar: Az illusztrálás művészetéről
Magyar Grafika 1958 II évf Melléklet 12, 13. kép.
5 sz.

Ruzicska György MDK

festő

Kiállitások
Uj Magyarság 1941. jun. 15.

MDK

Ruzicska György

Május 1.

Magy.művészet 1800-tól. Szépm.Műv. 1949. 15.1.

MDK

Ruzicska György

Margithid épitése

Magy.müvészet 1800-tól. Szépm.Muz. 1949.

Ruzicska György
festő

M.D.K.

A szentendrei Képzőművészeti Nagydíj
kiállításon második díjjal tüntették ki.

Magyar Hírlap, 1959. aug. 23
Napló

8l.

MDK

Ruzicska György

K.J: Olaszország. képek kiáll. Magyarság, 1943. ápr. 21. 4 l.

MDK.

Ruzicska György festő

"Pécsi pályaudvar" /pasztell/
"Komlói szénosztályozó" "

VI.Magyar Képzőművészeti Kiállitás
Műcsarnok,1955,24.1.

MDK.

Ruzicska György grafikus

"Tonusrajzok /I-IX/ " /kretarajz/

VI.Magyar Képzőművészeti Kiállitás
Mücsarnok,1955. 55.1.

MDK

Ruzicska György

Üzemi nagygyülés, o.paszt.

Képzőművészetünk a felszabadulás után. MNG

1960.

2x 21 l.

Ruzicskay György

Bajor Klára

Embermentő festőművész

[Ruzicskay György]

Új Élet, 1985. máj. 15. XL. évf. 10. sz.

[G.]

ismeretes utalijárásokból, sőt olykor közvetlen gyűjtésekből származnak (például mexikói „tanulmányút"!), szinte tudományos precizitásúak, de minden kultúrhistóriai kötöttségük ellenére rengeteg szubjektív elemet tartalmaznak a színek, a formák és a kompozíciók nüanszaiban. Visszatérő jelképei, például a négy őselemet megtestesítő figurális szimbólum: a *Földszellem* ikerített emberi alakja, az *aranykor* sasmadara, az *Őskor* halkígyója, vagy a saját farkába harapó *Uroborosz*, sokszor konkrét, sokszor költött, sőt olykor ösztönös, s csak utólag azonosított ősképekből fakadnak.

7a

Csaba Iván is gyakran használ olyan konkrét képi elemeket vagy tárgyleleteket, amelyek már eleve más-más kultúrkör szimbólumaiból, illetve jelképpé tehető használati eszközeiből származnak. Ilyen ősi jelképek nála például az ókori egyiptomi hieroglifák és sírfestmények madarai, vagy a régi kínai vázákról átvett kacsafigurák, a kőkorszaki barlangrajzok állatábrázolásai, szarvas, vagy talán kecske alakjai. De ilyen jelképpé emelt régészeti elem a neolitikum ősemberének mocsárból előkerült, foszladozó hálója is. Ám Csaba Iván

Ruzicskay György

(gy.)

Ruzicskay György festőművész
fantasztikus világa

Magyar Nemzet. 1986. aug. 16. 10.

ját vállalva ellenkulturális tényezője volt a hatalmi művészetnek. A fordulat után a csoport egyes tagjai, anélkül, hogy szemléletüket megváltoztatták volna, a progresszív oldalról a retrográd oldalra kerültek. *Sebők Zoltán* elmondta, hogy hasonló helyzet, illetve művész-pálya alakulás megfigyelhető volt Szerbiában is, azaz, hogy éppen azáltal következett be egy hasadó szellemiségű, ellenkulturális művészetnek az átváltozása affirmatív kulturális jelenséggé, mivel az alkotó „töretlenül" képviselt elveit. A környezet változott, míg művészete nem. Nem statikus a viszony a művészetben tradíció és progresszió között.

A tanácskozás többször visszatérő kérdésköre volt a művészet progresszívitása és ellenkulturális jellege közötti kapcsolat. Erről *Keserű Katalin* is beszélt, s elmondta, hogy Magyarországon az avantgárdnak mindig volt politikai tartalma is. Csak a nyolcvanas években, amikor a Nyugat a saját szempontjai alapján felfedezte és elkezte „kiszippantani" ezt a régiót, akkor indul el művészeinknél egy olyan egyetemes normához való igazodás, amely sokmindenről való lemondást eredményezett. Ez hozta magával többek között azt az állapotot, hogy ma már az avantgárd (ha beszélhetünk ilyenről egyáltalán) és az affirmatív kultúra közötti kapcsolat nem egyértelmű.

Beke László a művészeti piac szemszögéből úgy fogalmazta meg a régió művészetének problémáját: ha világművészetben gondolkodunk, akkor ott csak a műkereskedelem értékmérő tényező korunkban. Nálunk nincs meg ennek a rendszere,

Ruzicskay György

Kováry E. Péle

Váradon, Pesten, Párisson át Fantasztikus utazás Szarvastól Szarvasig. Beszélgetés Ruzicskay György

Népszabadság, 1986. okt. 11. 16

József műtermében

ll Galéria „Művészi darabok" című kiállításáról

l a Knoll Galériáról

---

d, 1985–90, olaj, vászon,
n Gyula)

A lap a Művelődési és Közoktatási Minisztérium
Osvát Ernő Alapítványának támogatásával készült.

A lapot készítették: SINKOVITS PÉTER főszerkesztő,
TIMÁR ÁRPÁD szerkesztő, SZÁNTÓ ZSUZSANNA olvasószerkesztő,
ÓRÁSI GÁBOR, LÓSKA LAJOS, PATAKI GÁBOR, P. SZABÓ ERNŐ rovatvezetők,
BENICZKY MIKLÓS művészeti szerkesztő, TAHIN GYULA fotó,
HÁSZ GYÖNGYI szerkesztőségi titkár, CZEGLEDY NINA tudósító, New York

Editor—in—Chief: PÉTER SINKOVITS
Distributor outside Hungary:
„Kultura" Hungarian Foreign Trading Company.
H–1389 Budapest, Pf. 149.

Ruzicskay György

Hegedűs Géza

Lélektan és erkölcstan – képekben

Ruzicskay György: Szerelemhegedű

Népszabadság, 1986. febr. 22. 16.

riefe aus Avignon und Wien-

st, Heft 112, 197o, 8-12.

r Wiener Wappenbriefe der Spätgotik

dica. 1o. Internationaler Kongre[83]

d heraldische Wissenschaften,

berichte 415-2o.

régi magyar művészet.

tesitő, [XIX.] 197o. 261-262.

RUZICSKA Gyula fot.

debreceni fotós a századfordulón

Sz. Kürti Katalin: Sztárfotó minden mennyiségben.
Fotó, 1989.3.sz. 103.p.

Pár év múlva, a húszas évek elején Ruzicska Gyula felvétele aratott ilyen sikert a nagyon finom, bájos Tímár Iláról. Ezeket a képeslap műfajban is igényes fotókat gyatra minőségű, kivitelű képeslapok követték.

Ruzicska Gyula: Timár Ila

MDK.

Ruzicska Gyula
nyomdász zakvió

kézikönyvet ad ki kb. 200 zakdolog-
ról lexikálisan Kolozsváron. Német
zaklapok és saját tapasztalatai nyomán.

—: Hasznos tudnivalók.
Grafikai Szemle 1895 évf. 8 z. 139 l.

MDK

Ruzicska Gyula

nyomdász. zakiró

a kolozsvári Ajtai K. Albert könyv-
nyomda gépmestere által kiadott
Hasznos Tudnivalók e. zakkönyv
ismertetése

— Cz. Egy magyar szakkönyv.
Grafikai Szemle 1895 évf 11 f. 186 l.

RUZICSKA JAKAB, textilfestőmester

1819.-Sok vidéki mestert, kik hosszabb ideje a pozsonyi céhben voltak, a budaiak maguknak igényelték, mert a Helytartó Tanács 1813-ban nem határozta még pontosan a budai céh területét.-E mesterek egyike volt:
Ruzicska Jakab, Félegyházáról. 130.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A Textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974.

MDK

özv.Ruzicska Jánosné Aradi Zsófia
falfestő asszony

Y.E: Őstehetségek bemutatkozása. Budapesti Hirlap 1937. /dátum levágva/

RUZICSKA Jenő / Ödönpuszta

Tanya télen olaj

Dunántuli Képzőmüvészek Kiállitása 1958.

Kat. bev. Cseh Miklós

/Székesfehérvár, István Király Museum Közleményei D sor 14./

RUZICSKA KÁROLNÉ, kefekötő

A Vas.megyei Levéltárban, az iparhatóság A iparlajstromában szereplő kefekötőmesterek adatai:
RUZICSKA Károlyné, Kezdet 1897. Megszünés: 1899.
109.old

DOMONKOS JÁNOS: Kefekötőmesterség Szombathelyen
108.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 1.szám, Szombathely

Ruricska Lajos

tervét a budapesti pályaudvarok elhelyezésével kapcsolatban említi-ismerteti

Bronts Lajos: Az átmenő személypályaudvarok kérdéséhez. - Budapest, 1970. 7.sz. 28-29. l.

Domáce múzeum u vynikajúceho maliara Györgya Ruzicsku v Szarvasi

Vynikajúci maďarský maliar György Ruzicska, ktorého meno je známe takmer po celej Európe, pred niekoľkými rokmi dostal od rodnej obce Szarvas na brehu Kőrösa pekný dom. Je zároveň jeho domom tvorby. Starší majster so svojou manželkou každý rok tu strávi niekoľko týždňov a v tomto prekrásnom okolí víta mnohých svojich priateľov z cudzozemska.

Umelec Ruzicska má veľmi rád svoju rodnú obec. Pozná mnohých z občanov, s ktorými spolu vyrástol, pekne hovorí slovensky a tak i s najstaršími občanmi sa vie dobre dohovoriť. Veľmi rád zväčšuje na plátne prírodné krásy Szarvasa a jeho okolia. S nadšením zbiera staré szarvasské ľudové pamiatky, národopisné predmety. Zo zozbieraných predmetov zariadil vo svojom dome ozajstné múzeum. Aj tohoročná jeho zbierateľská činnosť bola úspešná, svoje domáce múzeum obohatil mnohými novými starými pamiatkami.

V domácom múzeu umelca je doteraz vystavených asi 170 pamiatkových predmetov. Medzi nimi sa nachádzajú sarvasský slovenský ľudový kroj, čepce, rôzne ľudové ozdoby, staré modlitebné knihy, krčahy a džbány so slovenskými nápismi atď.

Malé múzeum umelca Ruzicsku navštívilo už mnoho Szarvasanov. Po jeho návšteve mnohí pozrú v svojom dome, či sa tam nenájde taký starý predmet, ktorý by sa hodil do múzea. Už mnohí občania zaniesli starému majstrovi cenné národopisné a iné pamiatkové predmety.

1964 SZEP 2 4.
LUDOVE NOVINY
Magyar Hirdető
SAJTÓVÁLLALAT
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Mezőmegyerské ženy v súťaži o titul brigáda socialistickej práce

V mezőmegyerskom poľnohospodárskom družstve „Béke" tohto roku ešte pred započatím jarných prác ženy a dievčatá sa uzniesli na tom, že budú súťažiť v práci o titul brigáda socialistickej práce. Súťaž prebiehala medzi dvoma ženskými kolektívmi v rastlinnej výrobe, medzi dievčatmi a ženami v hydinárstve a medzi traktoristami. Družstevníčky v rastlinnej výrobe si dali záväzok na desaťpercentné prevýšenie plánovaných výnosov, ženy v hydinárstve zase na dosiahnutie 10-percentného zvýšenia znášok vajec u sliepok a na zníženie hynutia kurčiat.

Mezőmegyerské družstevníčky po celý rok veľmi svedomite súťažili. Dve pestovateľské ženské brigády vynikli nielen pri ošetrovaní rastlín, ale pomáhali i pri ťažkých letných prácach, pri žatve a mlatbe. Taktiež ženy v hydinárstve podnikli všetko za splnenie svojich záväzkov.

Vedúci družstva veru nebudú mať ľahkú úlohu pri konečnom hodnotení výkonov. Najlepšie brigády dostanú i odmenu. Prvá 1500, druhá 1000 a tretia 500 forintov. Po jesennom zbere najlepšie členky víťazných brigád sa zúčastnia výmeny skúseností v eleckom a mezőberényskom družstve.

Ruttkay Sándor, grafikus

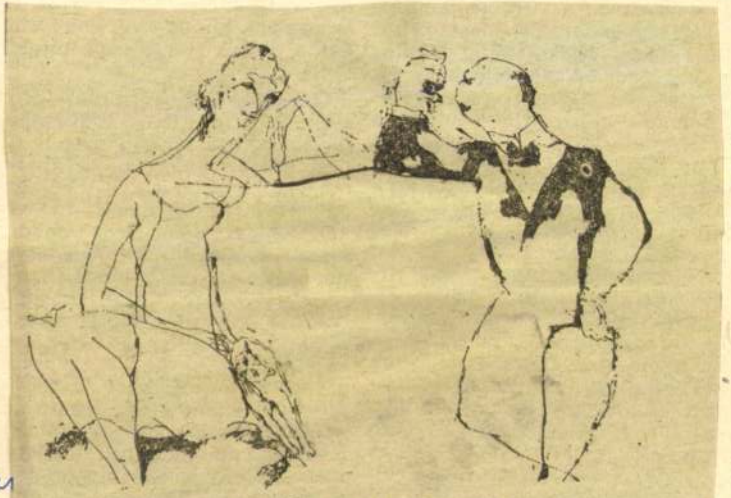

RUTTKAY SÁNDOR: EGÉSZSÉGÜKRE

Ruttkay Sa... 11.

Népszabadság, Bp. 1980 febr. 16.

Balatoni hírek

Természetvédelem

Ökomajor Salföldön

A Közép-dunántúli Természetvédelmi Igazgatóság egyik legjelentősebb beruházásként, a Káli-medencében található *Salföld* mellett, egy hajdani tsz-major épületeiből bemutatóhelyet alakít ki. Őshonos magyar háziállat fajtákat fognak tenyészteni és a Balaton-felvidék természeti értékeit ismertető kiállítóhelyet is építenek. A leendő major jól kapcsolódik a Balaton idegenforgalmi koncepciójához. A tó partjától három kilométerre fekvő bemutatóhely az üdülési szezonban és azon kívül is nagy látogatottságra számíthat.

(s. m.)

Szabad kempinghelyek

A **Balatontourist** alábbi kempingjeiben vannak szabad helyek:
Aszófő – Diana Kemping;
Alsóörs – Autóskemping;
Révfülöp – Napfény Kemping;
Badacsonyörs – Balaton Kemping.

Hét végi időjárás-jelentés

Mindkét napon elmarad a nappali felmelegedés az átlagostól. Az északnyugat felől érkező hűvös, nedves levegő hatására szombaton a délutáni órákban, vasárnap szinte egész nap gyakran lesz erősen felhős az ég, záporokra, zivatarra kell számítani. A szél iránya tartósan északnyugati lesz. Sebességében gyakran lesz ingadozás. A legszelesebb periódusok: szombat délután, vasárnap kora délelőtt, majd délután. A szél sebessége átlagosan 20–40 kilométer/óra; a széllökések 40–60 kilométer/óra. A kora délutáni órák hőmérséklete szombaton 24–25 fok, vasárnap 21–22 fok körül várható.

A víz hőfoka: 27 °C

SIOTOUR

Kellemes pihenés, csodás környezet?

Mindez elérhető áron és most

20%-kal olcsóbban

a lengyeltóti Kék Tó Hotelban.

A Balatontól 14 km-re található üdülőkomplexumba szeretettel várjuk minden kedves vendégünket.

Információ:
Tel.: 85/330-278
330/478

2876

DRV RT. **DUNÁNTÚLI** REGIONÁLIS VÍZMŰ Rt.

SIÓFOK **víz-, csatorna-hibabejelentés**

DRV Rt. dél-balatoni üzemigazgatóság Siófok (84) 350-122

DRV Rt. észak-balatoni üzemigazgatóság Balatonfüred (86) 342-610, 342-611, 343-011

DRV Rt. nyugat-balatoni üzemigazgatósága Keszthely (83) 348-466, 348-015, 311-530

2379

Buzsák kincse – Csiszta csodája

A fürdő még felfedezésre vár

Jó tíz évvel ezelőtt még arra kellett ügyelnie a Somogy Megyei Múzeumi Igazgatóságnak, hogy ki ne fosszák a népművészetéről messze földön híres Buzsákot, azaz jusson is, meg maradjon is a falura jellemző boszorkányos hímzésű kelmékből, futókból, terítőkből, miseruhákból. Mert a nyolcvanas évek elején igencsak vették a külföldiek a kékpiros meg a piros-fekete hímzéseket.

Aztán miután rájöttek az ügyes kezű buzsákiak képességük üzleti hasznára, sorozatban készültek az eladásra szánt kelmék. A vázás és a boszorkányos motívumokkal ékesített buzsáki futók iránt aztán rohamosan csökkent a kereslet, így aztán az üdülési szezont az utcán töltők legtöbbször ugyanannyi árut csomagolnak össze esténként, mint amennyit reggel kipakoltak.

A nyugdíj mellé így is jól jön néhány ezer forint havonta, jóllehet a buzsáki asszonyok szeme már-már belefáradt a sok pirosba, kékbe, feketébe. Nélkülük viszont jellegtelen lenne a buzsáki utca, így hát akkor is kiülnek a házaik elé, ha eleve reménytelen a jó vásár.

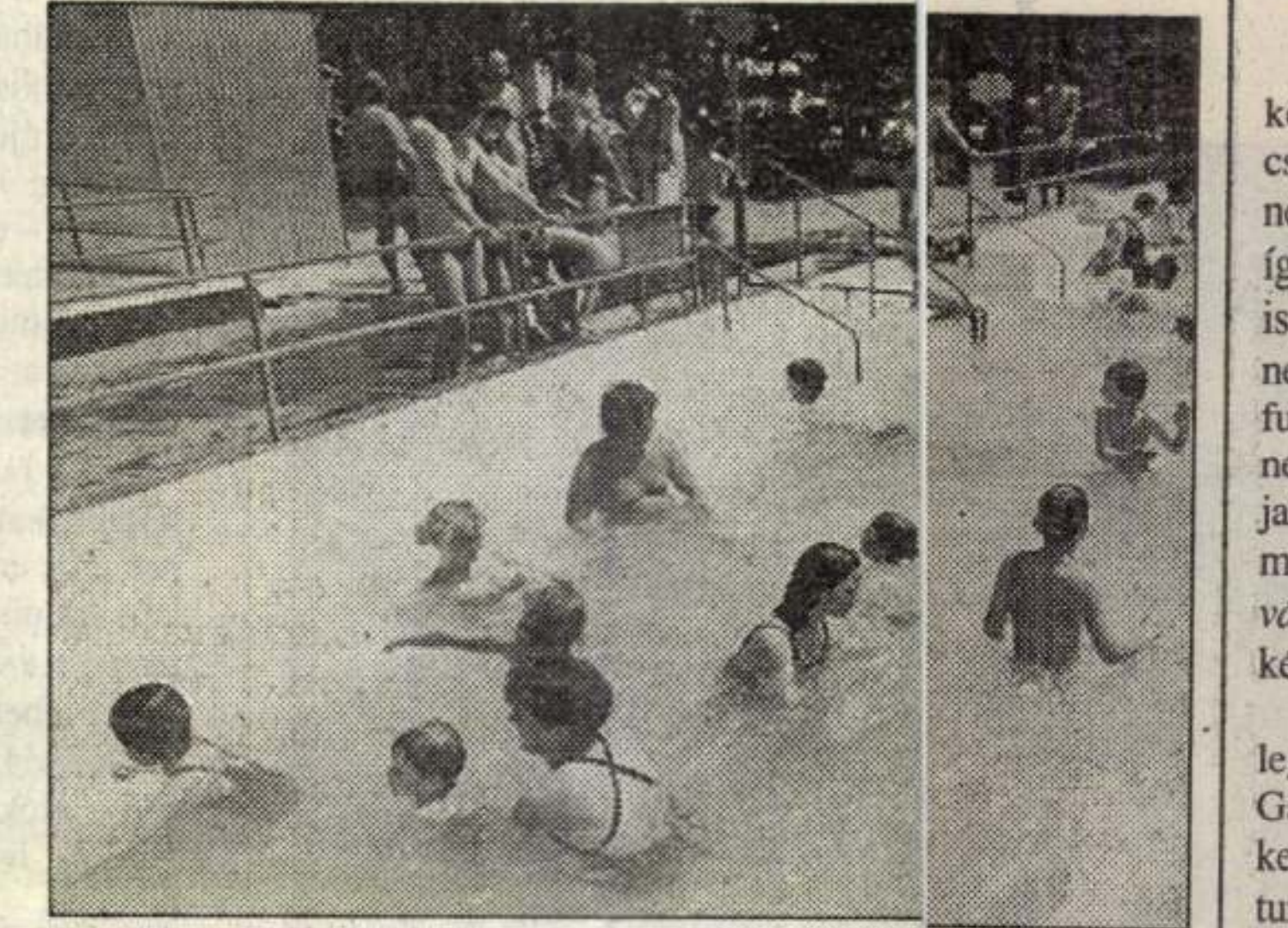

Csiszta aranya a gyógyvíz

Havran Zoltán felvétele

Néhány kilométerre Buzsáktól Csisztapuszta 42 Celsius-fokos gyógyvize várja a betegeskedőket. Habár a gonoszkodók szerint sokan nyaktörő csisztai utazásba betegednek bele, sokan keresik fel a „csodatevő" vizeit. Állítólag volt olyan tolókocsis beteg, aki tíznapos csisztai fürdőzés után odahagyta a tolókocsit és a saját lábán távozott el. Egyébként aki fürdött már Csisztán, az esküszik gyógyító erejére, aki nem járt még ott, az viszont tamáskodik.

Tény viszont, hogy kiváló a csisztapusztai gyógyvíz, csak hát a fürdő környezete meg az odavezető út szörnyűséges. Így hát a Buzsákhoz tartozó település egyelőre nem kerül be a legszebb magyar gyógyfürdőhelyek katalógusába.

Ha csak… Ha csak egy milliomos haza vagy külföldi vállalkozó nem fedezi fel Csiszta aranyát és nem varázsol belőle egy a víz minőségéhez illő pompás fürdőhelyet.

(g. j. a.)

Védett lápot öntöz a szélkerék

Sajátos élőhely rekonstrukciós módszert dolgozott ki dr. *Seregélyes* Tibor botanikus az aszályos évek miatt a Káli- medencében veszélybe került ritka és védett növények, több orchideafaj és a gyapjúsás állomány megmentésére. Olyan, *szélenergiával működő szivattyút* állítottak üzembe, mely a Tódi-forrás melletti védett láprétet öntözi.

Bevált az az *élőhelymentés* is, amelyben hazánk egyik legritkább, fokozottan védett növényének, a lisztes kankalinnak a legnagyobb állománya található. A kiáradásnak induló láprét csatornáira környezetbarát, fából készült gátakat helyeztek, melyek nem engedik gyorsan elfolyni a lefolyó vizeket. Így sikerül fenntartani a láprét talajának kedvező nedvességtartalmát

(s. m.)

Rejtett értékeink

Hegyestű, Kornyi-tó, kőtenger

Gyerekkoromban Zánka felé buszozva mindig megcsodáltam a „félhegyet" – én így neveztem el, mert csak az egyik fele van meg, a másik hiányzik. Azóta már tudom, hogy ez a hegy a Hegyestű.

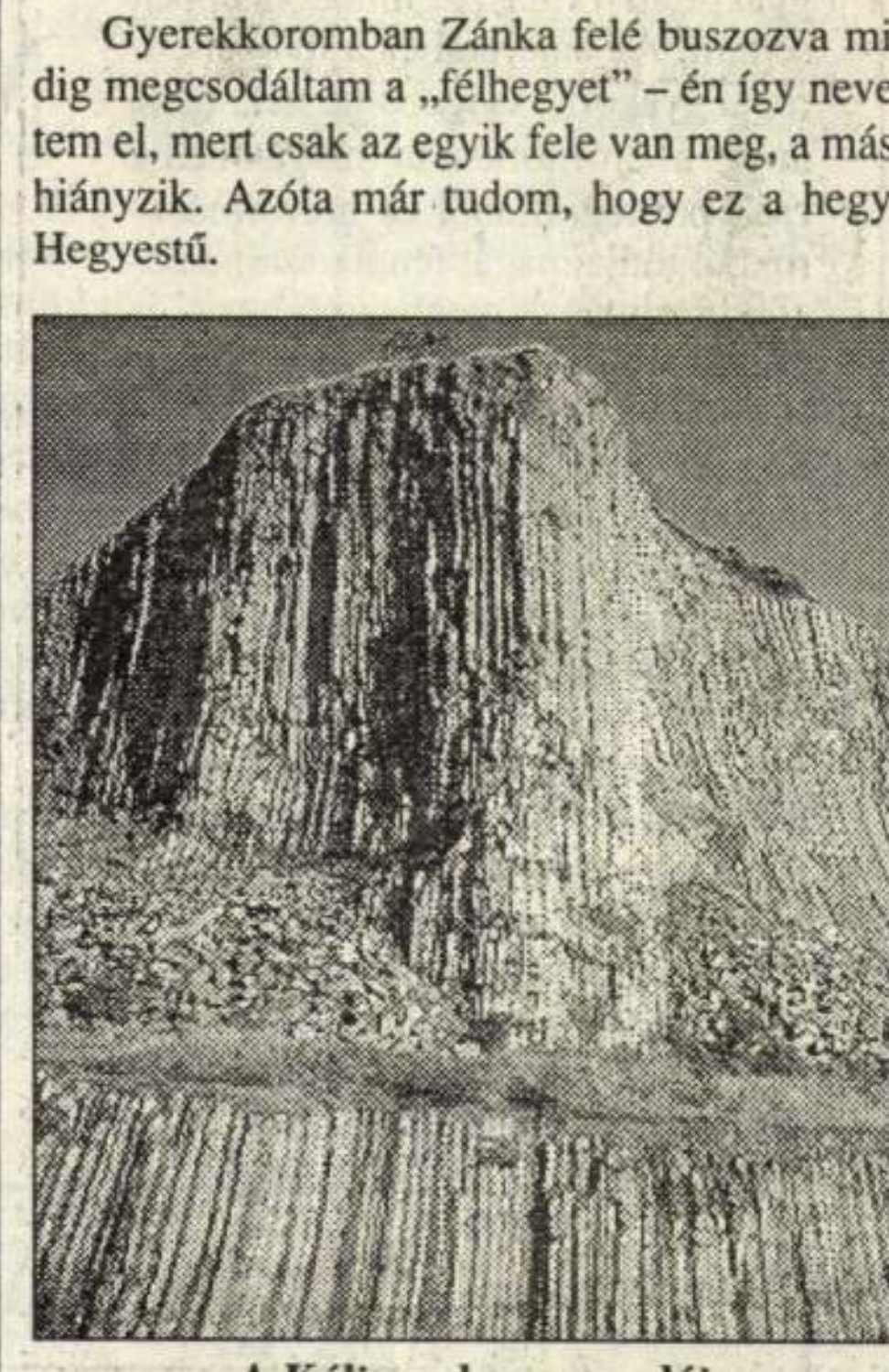

A Káli-medence csodája

A 71-es útról Zánkánál letérve Tapolca irányába kell autózni, majd mintegy négy kilométer után Monoszló felé fordulni. Az elágazástól néhány száz méterre tábla jelzi a kőbányához vezető utat. A vízmosta, keskeny, meredek út szép erdők között kapaszkodik a hegyre, egészen addig, míg el nem éri a bánya tágas, egyenes, füves udvarát. A természetvédők talán fölkapják a fejüket, mégis azt kell mondanom, hogy ez a kőbánya egyszerűen szép. Távolról úgy látszik, mint ha egy óriás kéz egy óriási vonalzó mellett közel függőleges vonalakat rajzolt volna az óriási bazaltfalra. Közelebb érve aztán láthatjuk, hogy nem vonalakról, hanem repedésekről van szó. Az egész hegy 20–60 cm átmérőjű sokszögletű bazaltoszlopokból áll. A bányászat 1970-ben abbahagyták, mégis az erózió végzi a dolgát, az oszlopok ma is omlanak, töredezek, igen érdekes formákat és rajzolatokat létrehozva ezáltal.

A bánya udvarából lépcsőkön juthatunk föl a hegy megmaradt felének 337 méter magas csúcsára. Érdemes felkapaszkodni, mert igen szép a kilátás. Keletre ellátni Tihanyig, nyugati irányba szép a rálátás a Tapolcai-medence hegyeire, alattunk pedig a Káli-medence Tájvédelmi Körzet. A medence közepén csillog a Kornyi-tó tükre. A Köveskál–Kővágóörs közti út mellett nagyjából félúton négy fémlábra emelt furcsa szobor hívja föl magára a figyelmet. E szobrok a tőlé emelkedő kicsi domb tetején állnak. A tó 15 hektár területű, nádassal szegélyezett, hosszúkás alakú. A benne lévő forrásból és a csapadékvízből táplálkozik, lefolyástalan. Az elmúlt évtized aszályai annyira megviselték, hogy volt, aki már elsiratta. Néhány éve azonban újra bőségesen van benne víz és a vízben bőségesen hal: ponty, amúr, keszeg, kárász, csuka, süllő. Kezelője a kővágóörsi székhelyű horgász egyesület. Napijeggyel is lehet horgászni.

Kővágóörs mellett, a falu szélén kezdődik az úgynevezett „kőtenger". A földtörténeti fejlődés során itt a vulkanikus működés a hévizes források törtek a felszínre és összecementálták a fehér homokot. Ezek a kőtömbök megvédték a felszínt az eróziótól. Valaha az egész környék egy kőtenger volt, az évek folyamán azonban a sziklák egyrészét kibányászták és csak a mai természetvédelmi terület értékes és szép sziklaképződményei maradtak meg mutatóba az utókor számára.

Vázsonyi Varga Béla

Zánkai programok

Augusztus 16–21-ig

Nyílt vízi uszóverseny augusztus 16-án 16.00 órakor

Evezős túraverseny augusztus 17-én 9.00 órakor

Zánkai kétpróba (úszás+futás) 18-án 16.00 órakor

A versenyekre nevezni a Gyermek-üdülőcentrum vízi sporttelepén lehet.

Ír táncház az **Irish Roversszel** augusztus 18-án 20.00 órakor

Delhusa Gjon koncertje augusztus 20-án 21.00 órakor.

A Sió tévé műsora

Szombat

Műsorkezdés: 20.00 – Hírek, időjárás-jelentés – Nachrichten – Tourinform – Helybéliek fóruma – Tv S-torna – **20.35** Csak 14 éven aluliaknak! Játék gyerekeknek – Mese – Kisfilm-kaleidoszkóp – Filmelőzetes – Aktuális – **21.50** Töprengő! Játék felnőtteknek – Főzőcske – Finom zenék – A nap vendége – Hírek – **22.45 Öböl akció (amerikai akciófilm, 100')** – Elalvás előtt – **01.00 Műsorzárás**

Vasárnap

Műsorkezdés: 20.00 – Hírek, időjárás-jelentés – Nachrichten – Tourinform – Helybéliek fóruma – Tv S-torna – **20.35** Csak 14 éven aluliaknak! Játék gyerekeknek – Mese – Kisfilm-kaleidoszkóp – Filmelőzetes – Aktuális – **21.50** Töprengő! Játék felnőtteknek – Régi idők tánczenéi – Finom zenék – A nap vendége – Hírek – **22.45 A legény** (magyar filmvígjáték, 75') főszereplők: Perjés Károly, Garas Dezső – Elalvás előtt – **01.00 Műsorzárás**

Szövetséggé alakul a Balatoni Gazdasági Kamara?

Októberben megalakulnak a közjogi kamarák, és ezentúl névcserére kényszerülnek az azonos nevű érdekvédelmi szervezetek, így a Balatoni Gazdasági Kamara is. A változás természetesen nemcsak formai, az új név eltérő funkciót is jelent. Milyen jövőt és nevet tervez magának, illetve tagjainak a Balatoni Gazdasági Kamara? Erről beszélgettünk *Kovács* Miklós elnökkel, aki egyébként a Siótour vezérigazgatója.

– Még nem döntöttük el véglegesen, de alighanem Balatoni Gazdasági Szövetség néven tevékenykedünk tovább. Folytatjuk a turizmusban vállalkozók regionális érdekképviseletét. Úgy gondoljuk, az új, Veszprém, Somogy és Zala megyei kereskedelmi gazdasági kamarákkal együtt dolgozunk majd. Mi elmondjuk javaslatainkat, észrevételeinket, széles körű szakmai tapasztalataink révén ha kell tanácsot is tudunk adni számos kérdésben.

– Ön, mint az egyik legjelentősebb idegenforgalmi cég vezetője mit vár az új kamaráktól, mi az, amit együtt meg tudnának oldani az idegenforgalmi vidék számtalan gondja közül?

– Megítélésem szerint célszerű lenne ha az idegenforgalom területén szoros együttműködés alakulna ki a három megye kamarái között, és olyan jogosítványokat kapnának, amelyek alapján a régióban kategóriába sorolhatnák a kereskedelmi szobákat, szálláshelyeket, és kiadhatnák az engedélyt az új utazási irodáknak. Ez utóbbi eddig az Országos Idegenforgalmi Hivatal feladata volt, de úgy gondolom, hogy helyben, megbízhatóbb döntést lehetne hozni. Jobban tudnánk ellenőrizni is. Ugyancsak ésszerű lenne ha a többi idegenforgalmi vállalkozás, például a kempingek engedélyeztetése is átkerülne az önkormányzatoktól az új kamarákhoz. Most ugyanis, amikor kényszer helyzetben az önkormányzat is vállalkozik, például kempinget üzemeltet, előfordul, hogy éppen a konkurens ügyében kell döntenie.

– A Balatoni Gazdasági Kamara még legalább két hónapig a régi formájában működik, s többek között összegyűjti és hangot is ad tagjai gondjának. Mi foglalkoztatja ma leginkább a Balaton-parti vállalkozókat ezekben a napokban?

– Mindeképpen a kereskedelmi szálláshelyek tervezett áfa emelése. Bár tisztában vagyunk ennek gazdasági, pénzügyi hátterével, mégis azt kérjük, hogy a pénzügyi kormányzat ezt differenciáltan alkalmazza. Az olcsó szálláshelyek adókulcs növelése teljesen tönkretenné a belföldi turizmust, ami egyébként is igen gyenge. A vállalkozók ugyanis nem tudják átvállalni az áfa emelés terheit, kénytelenek a vendégre hárítani. Természetesen a külföldi vendég sem fogad el jelentős áremelést, legfeljebb csak olyan mérvűt, mint országában az infláció. Köztudott, hogy ez ma Németországban alig négy százalék. Ha növeljük az árakat az áfa emelkedése hatására, csökkenhet a forgalom, akkor pedig annyi adó sem gyűlik össze, mint az emelés előtt.

– A kamara tagjai hol húznák meg a határt?

– A háromcsillagos szállodánál, az alatt nem bírják el a kempingek, és a panziók a nagyobb adóterheket.

Barta Éva

Rendezvények

Augusztus 13-án – szombaton – **9.30-kor** Balatonfüreden a kikötőben: Öbölátúszó-verseny, **báró Wesselényi Miklós** emlékére Balatonfüred és Tihany között;

13.00 és **15.00** a Tagore sétányon: Együttesek fellépése, a városi fuvószenekar és a majorettcsoport, valamint a Lustige Blergartener Baum zenekar;

10.00 Úrkúton: Falunap és búcsú;

14.00 Herenden a Porcelán Manufaktúra parkolójában: nemzetiségi kulturális fesztivál és sörfesztivál; Táncest és bál;

17.00 és **20.00** Balatonfüreden, a Művelődési Központban: Gyermekprogramok és kölyökdiszkó;

18.00 Sümegen, a várban lovagi torna és bajvívás; Balatonfüreden: „Balatonfüredi borhetek";

19.00 Tapolcán, a római katolikus templomban: A **Batsányi kórus** és **Kerekes László** orgonaművész közös koncertje;

19.00 Balatonszentgyörgyön a Gulya csárdában: Kis-Balaton táncegyüttes folklórműsora;

19.00 Vászoly, római katolikus templomban: **Nyírő Gábor** orgonahangversenye;

19.00 Balatonfüreden, a szabadtéri színpadon **Delhusa Gjon** koncertje;

21.00 Siófokon, a szabadtéri színpadon: Mester és tanítványai koncert;

21.00 Zánkán, a Gyermek-üdülőcentrum Fő terén: Az **Odeion** együttes koncertje.

Az oldalt szerkeszti: Keserű Ernő

Az alapító okirat 6.1. pontja alapján az igazgatóság – a felügyelőbizottsággal egyetértésben összehívja

az ERECO Kelet-európai Hulladékfeldolgozó és Környezetvédelmi Részvénytársaság
(székhely: 1106 Budapest, Gránátos u. 1–3.)

rendkívüli közgyűlését
1994. szeptember 19-én délelőtt 11 órára

A közgyűlés helye: 1106 Budapest, Gránátos u. 1–3.
A közgyűlés napirendje:
1.) Új igazgató megválasztása
2.) Egyebek.

A közgyűlésen a részvényesek személyesen vagy meghatalmlazott útján, közokiratban vagy teljes bizonyító erejű magánokiratban foglaltak alapján vehetnek részt.

A közgyűlésen a szavazás a szavazójegyek leadásával vagy felmutatásával, kézfelemeléssel, illetőleg a közgyűlés által a helyszínen meghatározott módon történik.

A szavazás nyílt vagy titkos jellegét – a napirendi pontok szerint – a közgyűlés állapítja meg. A részvényesek 1/10-ének kérésére titkos szavazást kell elrendelni.

A közzétett napirenden nem szereplő ügyben a közgyűlés csak akkor hozhat döntést, ha azon valamennyi részvényes jelen van és ahhoz egyhangúlag hozzájárul.

A közgyűlés határozatképtelensége esetére az igazgatóság a megismételt közgyűlést 1994. szeptember 25-re hívja össze. A közgyűlés időpontja, helye és napirendje változatlan.

2853 *ERECO Rt. igazgatósága*

Merck Sharp & Dohme, PHARMACEUTICALS

MSD KFT

we are MSD Kft. as a part of Merck & co. Inc, one of the world's leading pharmaceutical corporations.
We are therefore looking for
Scientific Associate
in
BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN, SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG, HAJDÚ-BIHAR AND HEVES COUNTIES

who will be the company's key contact with physicians, medical faculties, hospitals, pharmacists, dispensing agencies and major healthcare organizations. The Scientific Associate will be responsible to provide the most accurate and up-to-date medical information necessary for the proper use of MSD drugs, to actively participate in postrgraduate education and also to monitor clinical trials. The Scientifix Associate is a member of Scientific Network and reports to the Scientific Network Manager.

The person we are lookign for
Will have the following qualifications and qualities:
* be a Hungarian national,
* hold a recognised degree in medicine,
* have superior communication skills in Hugnarian and English
* be able to work independently,
* be dynamic and innovativa

We offer:
* a personalised training programme,
* creative and independent job in a highly skilled team
* opportunity for future growth and development,
* a high degree of challenge,
* excellant employment conditions and benefits.

Ifyou feel that you are the right person for the job, please sen your application letter and your CV in English and a recent photograph to:

Marck Sharp & Dohme
Tartsay Vilmos u. 4. Budapest 1126
dr. Csányi Péter

A quick response is essential.
Applications will be processed until the positions are filled.

2847

Becsapott ajtók

Szép világunk érdekes jelenségének vagyunk a megélői (elszenvedői): az orrunk előtt becsapott ajtóknak. Nem azokra a bejáratokra gondolok természetesen, amelyek mögött *államtitkokat* tárgyalnak. Még csak nem is azokra, amelyek a tökéletes nyíltságot biztosító médiatörvény megvitatásáról rekesztik ki a legilletékesebbeket, az adófizetőket, az előfizetőket. Ezen zárt termek előtt (úgy-ahogy) megértőnek mutatkozik a kivülmaradt polgár, hiszen jól tudja, sehol a világon nem szokás a legnagyobb nyilvánosság bevonásával megkötni a nagypolitika megállapodásait. Elég, ha csak a tárgyalások utolsó mozzanatát, a holnapját megpecsételő aláírásokat látja a nép, az istenadta, a felséges. A médiaügyek pedig oly nagyon túlfutottak rajtunk, hogy már kedvünk és erőnk sincs a részletek *cizellálását* figyelni. Tárgyalgassanak csak egymás között – legyintünk, és hagyjuk, mást mit is tehetnénk –, hogy *szakmai belügyként* csürjék-csavarják, gyúrják és pofozzák majdani jólértesültségünk törvénytervezetét.

A becsapódó *kis* ajtókról essék most szó meg az egyszerű, *kis ügyekből* kizárt emberekről! Amikor elindul a hírlapíró, hogy *storykat* gyűjtsön, információkat szerezzen átépülő színházakról, nyári filmforgatásokról, színészkalandokról, *hihetetlenül tehetségesnek* titulált csapatok műveltségszintjéről (megtudakolni teszem azt, hogy csakugyan komolyan gondolják-e tehetségesék, hogy Észtország fővárosa Riga). Illedelmes kopogtatására résnyire nyílik az ajtó, fürkész tekintetek mérik végig alakját, kutatják múltját, jelenét, rokonait és baráti körét, majd – durr! – bevágják az orra előtt a bejáratot. (Ezen alaptörténetnek – természetesen – számos változata létezik: előfordul, hogy beengedik a nyájas érdeklődőt, hosszan társalognak vele, s csak később tudatják, a magnetofonszalagra vett beszélgetésből egy szó se közölhető.) A *miért?*-re, ha meghallják egyáltalán az indulatos „ajtónállók", néhol hamiskás, néhol őszinte felelet születik: nem tetszik a kérdés, nincs időnk, elmondtuk már másnak, rosszat álmodtunk az éjjel, tüskék vannak bennünk, haragszunk a kérdezőre, módfelett… Ha azután még további kíváncsiskodásra vetemedik az ajtó előtt tébláboló *(„ez a liberalizmus, ez a demokrácia, kérem szépen?")* örüljön, ha nyolc napon belül gyógyuló *sértésekkel* megússza kis kalandját. Az ajtócsapkodók ugyanis nem tűrik a *„rámenősséget"*, kivéve ha önkörükben munkálkodik.

Így élünk mi Pannóniában, az Úr 1994. esztendejének forró augusztusában, bájos demokráciánkban. Csüggedésre persze semmi ok, nyitott ajtók, szívélyes informátorok még szép számmal találtatnak, hála a nemzedékről nemzedékre öröklődő polgári erényeknek, szokásoknak, az ilyen-olyan izmusokat is átvészelő európai beidegződéseknek.

(lőcsei)

Lyukas markunk a csap alatt

Lenyűgözőek a műveltségi vetélkedők. Tátott szájjal bámuljuk korunk hőseit, akik ebben a tudást alig becsülő korban ennyi ismeretet összegyűjtöttek a fejükben. (Valójában felesleges ismereteket, amelyeket a vetélkedőn kívül legfeljebb magánbeszélgetésekben lehet fitogtatni.) S miközben teljes szívünkből drukkolunk a versenyzőknek, őszintén meg kell állapítanunk: *úgy állunk fel a televízió elől egy-egy vetélkedő után, hogy egyetlen ismeret sem ragadt meg az agyunkban.* Ha valaki kikérdezné akár a legfigyelmesebb nézőt is egy *Mindent vagy semmit!* adás után, hogy miféle kérdések és válaszok hangzottak el, aligha tudna kettőnél többet elismételni. Leginkább olyanokra emlékezne, amelyeket ő maga is tudott.

Zsákutca-e hát az efféle ismeretterjesztés? Alighanem az. Hiszen a szép cél, hogy összekapcsolják a fogyasztói társadalom örömeit a tudás reklámozásával, csak elvben valósul meg. Valójában a néző jobban emlékszik arra, mely cég szállította a műsorvezető ruháját, és hogy ki gyártja a legszebb művirágokat a honi piacon, mint arra, mely évben száműzték Napóleont Szent Ilona szigetére. Az efféle ismeretterjesztés olyan hatásfokú legfeljebb, mint lyukas markunkat a csap alá tartani. Átfolyik rajta a víz, de innivaló nem marad benne.

Merre kellene hát elindulni, hogy az emberek ne csupán bámulják, hanem igényeljék is a tudást? S hogy ne gondolják, napi ismeretszerzésük kipipálható azzal, ha végignéznek egy műveltségi vetélkedőt.

Lassan már beletörődünk, hogy az elmúlt évszázadokban, de még a század elején is virágzó klasszikus, latinos műveltség nem korszerű. Legfeljebb vetélkedőre való. De vajon mit kell tudnia annak, aki meg akar felelni a századvég és a jövő század igényeinek?

(hanthy)

A Magyar Nemzet galériája

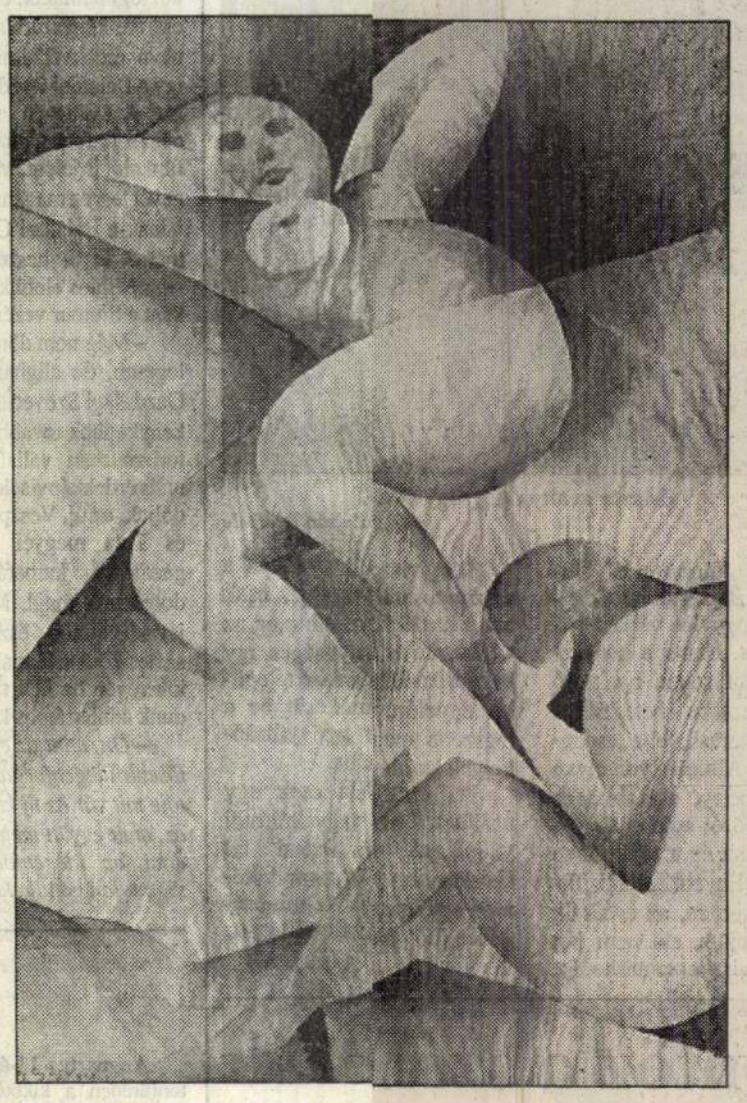

Egerben ma nyílik meg a XIV. országos akvarellbiennálé kiállítása, melyen egyidejűleg a Nemzeti Galéria is bemutatja a százelő magyar művészeinek azonos technikával készü alkotásait. Az akvarellek közszemlére tétele fényérzékenységük folytán körülményes, hosszabb időre nem is ajánlatos, így ez az alkalom fokozott érdeklődésre tarthat számot. Ráadásul a kitűzött időszak, 1900–1925-ig, önmagában is számos, figyelemre méltó jelenséget rejt magában, hiszen a századvég sokirányú gazdagságát, az első világháború okozta kulturális leépülést, majd az új világok megteremtésének igényét egyaránt tartalmazta. Azon művészek hosszú sorából, akik az adott időben sikeresebben dolgoztak és szerepeltek külföldön, mint idehaza, Ruttkay György (1898–1953) festőművészt idézzük olvasóink elé, aki Kassák köréből került a berlini Sturm mozgalomba. Neve hiányzik a Művészeti lexikonból, ami természetesen nem annyira őt, mint inkább a lexikon szerkesztőit minősíti. Álom című, 1923-ban festett kompozíciója síkos formák bonyolult keverésével kialakított artisztikus játék. Művének különleges izgalmát teremti meg papírlap nedvesség okozta ráncosodása, amely ebben az esetben szinte formaalkotó elemmé lépett elő.

Lesz-e médiabéke?

Hozzájárulhat-e a most készülő – „a szabad rádiózásról és televíziózásról szóló" – törvény a médiaháború lezárásához, vagyis pontosabban: megakadályozhatja-e annak kiújulását? Azt gondolom, hogy a válasz: *nem.* Az új médiatörvény, amelyet – az előzmények ismeretében ez nem kétséges – a kormány meg fog szavaztatni a parlamenttel, alkalmas lehet arra, hogy a médielnökök kinevezésével *kialakult erőviszonyokat rögzítse* (s így a fennálló status quo felborítását megakadályozza), de – éppen eme erőviszonyok kirívó aránytalansága miatt – a vesztes fél elégedetlensége *újabb feszültségek kialakulásának* lehetőségét hordozza.

Kissé közelebbről megnézve a törvényt előkészítő szakmai anyagokat, feltűnő, hogy azokból gyakorlatilag hiányzik a korábbi médiaviták egyik kulcsszava, a *„pártatlan tájékoztatás"*, a hangsúly ehelyett a *„tájékoztatási monopólium felszámolására"*, a *„sokszínű tájékoztatásra"* került. Ezzel a megközelítéssel mindenképpen egyet kell értenünk. Objektív tájékoztatás ugyanis – lássuk be – *nincs.* A *Hankiss*-féle televízió idején párhuzamosan futó két tévés hírműsort nézve mindannyian leckét kaphattunk abból, hogy ugyanazon eseményekről mennyire különbözőképpen lehet beszámolni. A tények egyáltalán nem „beszélnek önmagukért". A beszámoló szóhasználata, hangsúlyai, hossza, más eseményekkel való összefüggésbe hozása, helye a többi beszámoló sorrendjében – mind-mind a műsorkészítők előzetes koncepciójából, világlátásából, mentalitásából fakad, azaz valamennyire azt is tükrözi.

Való igaz, ilyen szempontból különösen veszélyes lehet, ha a polgárok csak egyetlen forrásból szerezhetik be információikat, főként, ha ez az egyetlen forrás a politikai hatalom csúcsán álló kormány felügyelete alatt áll. Egy információs egyeduralommal megerősített vezetés akár diktatorikus állapotokat is bevezethet az országban. Mindenképpen üdvözlendők tehát azok a törekvések, amelyek jogszabályi lehetőséget próbálnak teremteni egy ilyen helyzet elkerülésére.

Mi szükség van akkor közszolgálati televízióra és rádió ra? Az erős liberális hagyományokkal bíró Egyesült Államokban erre a kérdésre az a gyakorlati válasz: tulajdonképpen semmi. Az amerikai és a nyugat-európai gyakorlat is igazolja: nem igaz, hogy a profitorientált magánmédia csak pornográfiából és horrorműsorokból tudja magát fenntartani: a nézők bizalmának megnyeréséhez – és ezáltal a hirdetőktől kapott megbízások megőrzéséhez – szigorúan meg kell felelniük azoknak az etikai normáknak, amelyeket a műsoraikat fogyasztó réteg magáénak vall. (A magánadóknál is vaskos etikai kódexek szabályozzák az információszerzés, a híradás követelményeit, gátat szabnak a tisztességtelen reklámnak, gondoskodnak a nézőik ízlésének megfelelő mennyiségű és színvonalú kulturális műsorról és így tovább.)

A magánmédia etikai szabályai tehát annak a társadalmi csoportnak a normáihoz igazodnak, amelyből nézői, hallgatói (és ha az írott sajtót is ide számítjuk: olvasói) verbuválódnak. A „van-e szükség közszolgálati médiára?" kérdésre adott válasz tehát visszavezethető egy másikra: léteznek-e olyan értékek, normák, amelyek társadalmi csoportok fölött állnak, s amelyeket akkor is közvetíteni kell, ha nincs olyan fogyasztóréteg, amely kifizetődővé tenné azt?

A médiatörvény előkészítői *támogatják a közszolgálati adók, illetve műsorok fenntartását,* és ebből arra következtethetünk, hogy az ország mai vezetői az előzőekhez hasonlóan azt gondolják: igen, *vannak* ilyen értékek. A következő kérdés: vajon *melyek ezek?* Ebben a tekintetben valószínűleg már eltér egymástól a pártok álláspontja. Aligha várható gyors egyetértés azokban a kérdésekben, amelyek eddig is érzékeny vitapontok voltak: mi tekinthető a védendő nemzeti kultúra részének és mi nem, mi sérti a nemzeti érzést, mely vallások értékeit kell megkímélni a durva támadásoktól, milyen kisebbségi életformákat kell akár pozitív diszkriminációval bemutatni és melyeket kell elítélni…

Az elmúlt években nyilvánvalóvá válhatott, hogy *a politikai harc kulturális küzdelem is,* amelynek célja éppen bizonyos értékek és nyelvhasználati formák *általános érvényének* elismertetése. Mivel a koalíciós kormány megalakulása óta a kulturális szakadék csak mélyült, az ellentétek várhatóan tovább éleződnek. Ennek a küzdelemnek pedig a fő terepe a média, ugyanis demokráciában a fenti értelemben vett „kulturális csaták" megnyerése a tömegbefolyás szélesítését jelenti.

Ha ezek után azt vesszük szemügyre, hogy erre most, a médiavezetők kinevezése után milyen esélyei vannak a kormánypártokhoz illetve az ellenzékiekhez kötődő csoportoknak, egyértelműnek tűnik, hogy az előbbiek szinte behozhatatlan helyzeti előnyben vannak. A médiában működő szakemberek csaknem kivétel nélkül baloldali-liberális műveltségű, s ugyancsak ilyen irányú kapcsolatrendszerrel bíró személyiségek. Akik szakemberekké válhattak ezen a területen, azok többnyire ilyen szellemiségűek, akik pedig nem ilyen szellemiségűek, azok többnyire nem szakemberek – s mindez nem értékítélet, csak az ismert történelmi okokból fakadó tény.

Mindebből következik, hogy mind a megmaradó közszolgálati médiában, mind a kialakuló magánmédiában valószínűleg ők jutnak majd meghatározó súlyhoz, különösen most, amikor a politikai „hátszél" is őket segíti. Hiába teremt elvileg tisztességes versenyfeltételeket mindenki számára a leendő médiatörvény, ha nincs a szellemi piacon olyan versenyképes erő, amely az intellektuálisan és anyagilag egyaránt domináns lobbyt komolyan veszélyeztetné.

A kisebbségnek tehát – úgy tűnik – marad az a lehetősége, hogy az utóvédharcok során próbáljon mégiscsak bizonyos pozíciókat szerezni. Nézőpont kérdése, hogy ezt „békének" nevezzük-e.

Bethlenfalvy Gábor

SZAKONYI KÁROLY

Lányarc a fényben

A szlovén városkában, ahol néhány nyári napot töltöttünk, volt egy szeretetotthon. Pálmák, futónövények, lila, sárga, kék virágok tarkították a dús kerteket, s alant, az utca végén láttuk a tengert, a sziklákat, a hajókat a nagy vizen, s mindenekfelett a felhőtlen eget. A templomdombról ereszkedtünk alá a strand felé, amikor az egyik bokros kertben észrevettük azt a házat. Útjain különös alakok kocsikáztak; villanymotoros, kerekes székeiken mozgásszérült ifjak és öregek keringtek a hűsben; aztán némelyikük kihajtott a kapun, és a meredek utcán hangtalan surranással a partra kormányozták magukat. Voltak olyanok is, akiket ápkézláb társak kísértek; olyiknak kezét szorongatta testvér, szülő vagy rokon. Fürdőruhát öltöttek nyomorék testükre, látható volt furcsán domborodó mellkasuk, púpos hátuk, kificamodott válluk, sípcsontsoványságú lábszáruk, befelé fordult lábfejük.

Ám derűsen kerekeztek ki a napra.

A beachnek ezen a szakaszán rájuk gondolva alakították ki a lejáratot a vízhez. A fehér korláttal szegett lejtős betonutak, akár egy nagy hajó fedélzetéről az alsóbb közökbe vezető lépcsősor, alkalmassá tették a lejutást a habokig. Hevert ott a parton mindenféle népség, a vitorlásiskola nebulói is ott viháncoltak, monokinis nők süttették magukat; közéjük igyekeztek az otthon lakói s nem valami elkülönített strandra. Odalenn, ha a vízbe kívánkoztak, izmos férfiak – ápolóik – átültették őket egy nagy kerekű, műanyag székbe, azon ereszkedhettek a tengeren lebegő gumicsónakba, matracra vagy felfújt, óriási autógumira. Akinek elege lett a lubickolásból, azt valamelyik ápoló ölbe kapva besegítette a műanyagkerekesbe, a sós vizet lezuhanyozta róla, és a magatehetetlent visszaügyeskedte motoros kocsijába; abban aztán sütkérezhetett, nézelődhetett kedvére.

Sehol az egész izolai partszakaszon soha nem hallottunk bömbölő zenét, esténként a vendéglők teraszáról szolid muzsika hangját hozta a szél, de itt, ezen a strandon valahonnan mindig üvöltött a fülbántó rock.

Az egyik ferde gerincű, vézna, nyomorék lábú fiú harsogtatta magnóját. Hangszórókat szerelt fel üléstámlája mögé, és küldte szét a világba féktelen hangerővel a vad együttesek koncertjeit. De senki sem szólt rá, inkább elnézően bólintottak feléje. Sápadt, keskeny arcú, ám nagy szemű, divatos frizurát viselő emberke volt, cigarettázott, ide-oda cikázott kocsijával a napozók között, és élvezte, hogy felfigyelnek rá. Ez volt az ő elégtétele, amit kaphatott.

Napnyugta után is láttuk, odakormányozta magát egy-egy társasághoz a sétányon, bekerekezett a büfék asztalaihoz, sört rendelt, s nagyokat szippantott görbe ujjai közé fogott cigarettájából.

Élte az életet. Ahogy a többiek is.

Ott találtuk őket mindenütt nappal és a holdas éjszakákon, amikor a hőség mindenkit kikergetett utcákra, parkokba, a kikötőbe, ahol némileg frissített a tengeri légáramlat. És sütteték magukat délben és délután az isztriai fényben; megmerítkeztek az Adriában – alighanem megbocsátva a nagy természetnek, hogy megtagadta tőlük a testi tökéletességet.

Nem zúgolódtak; nem irigykedtek az ép emberek láttán, legalább is pillantásaikban nem fedeztem fel ellenségességet.

Csak kísérőik között voltak lehajtott fejű anyák; bűntudatos, keserű arcvonású szülők igyekeztek leleplezni titkolhatatlan szomorúságukat. De ők maguk, a járóképtelenek, a másokra szorulók, az elesettek mintha már megtalálták volna vigaszukat valamiben, talán Krisztus üdvözítő szavaiban vagy csupán a gondviselőiktől kapott szeretetben.

Egy napon felfigyeltem egy bájos teremtésre. A strand emelkedő útján tűnt fel a fehér korlátok mögött és az első pillanatokban nem lehetett tudni, hogy ő is tolószék rabja; fiatal húsz év körüli lány volt, a parti árusoknál vásárolható, kék szalmakalapban, melyet színes szalag díszített; könnyű, lebegő blúz fedte keblét s vállát, szabadon hagyva hosszú, kecses nyakát. Sovány, barna nő követte; s amint feljebb értek az emelkedőn, csak akkor derült ki, hogy kísérője; lassan, elgondolkodva, szótlanul tolta a lány kocsiját.

Felértek; ott álltunk a korlátnál; rajta felejtettem tekintetemet. Pedig nem akartam. Éreztem, illetlenség hosszan néznem őt, de olyan kellemes jelenség volt, hogy nem tudtam levenni róla a szemem. Éppen csak rám nézett, aztán újra előre, szinte mozdulatlanul ült; lábát hosszú szoknya fedte. A kék, árnyékot vető kalap alatt az arca festőien szép volt. És szomorú.

Kísérője, a barna nő az otthonuk felé irányította a tolókocsit, ám ekkor a lány hátranyúlt, megérintette az asszony kezét, majd előremutatott, a sziklák fölé emelkedő part felé.

Amaz tehetett valami ellenkező megjegyzést, mire a lány kicsiny öklével a térdére csapott dacosan, és ismét a part felé mutatott.

A nő engedelmeskedett.

Most már nézhettem zavartalanul. Megálltak a sziklák fölött; a nap éppen lenyugodni készült, vörösre festette a láthatárt, és a tenger hullámain arany fodrok csillogtak. A barna nő mozdulatlanul várakozott, nem szóltak egymáshoz; a lány hosszan nézte a lebukó napot, s csak akkor intett, amikor kihunyt a fény; egy mozdulattal jelt adott az indulásra.

Amint elhaladtak előttünk, még egyszer láthattam az arcát. Hunyt szemmel ült, őrizve a látványt. A barna nő, talán az anyja, meggörbedt háttal, lassú léptekkel tolta a kocsiját.

Magyar Nemzet

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG
Elnöke: PETHŐ TIBOR
Tagjai: BÁCSKAI TAMÁS, FÖLDES PÉTER, TÓBIÁS ÁRON
Főszerkesztő: TÓTH GÁBOR
Főszerkesztő-helyettes: SZÉNYI GÁBOR

Szerkesztők: FEHÉR BÉLA, MARAFKÓ LÁSZLÓ, WINTERMANTEL ISTVÁN
Vezető publicista: KRISTÓF ATTILA
Rovatvezetők: SZENDREI LŐRINC (belpolitika), HORVÁTH L. ISTVÁN (gazdaság), LŐCSEI GABRIELLA (kultúra), LAMBERT GÁBOR (külpolitika), KESERŰ ERNŐ (levelezés), ÁRVAY SÁNDOR (sport)
Művészeti vezető: SZABÓ ATTILA

Kiadja a Magyar Hirdető Részvénytársaság
Felelős kiadó: az rt. igazgatósága

Szerkesztőség és kiadóhivatal: 1092 Budapest, Kinizsi u. 30–36.
Telefon: 215-0141 Fax: 215-2540
Postacímünk: 1392 Pf. 276.

Terjeszti a Magyar Posta Rt., a Budapesti Hírlapkereskedelmi Rt., a Nemzeti Hírlapkereskedelmi Rt. és a regionális részvénytársaságok, illetve alternatív terjesztők. Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál, a hírlapkézbesítőknél, a Hírlap-előfizetési és Lapellátási Irodánál (Helir) 1900 Budapest XIII., Lehel u. 10/A, közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a Postabank Rt. 219-98636, 021-02799 pénzforgalmi jelzőszámra.

Külföldön terjeszti a Kultúra Külkereskedelmi Vállalat H–1389 Budapest, postafiók 149.

Előfizetési díj egy hónapra 400 forint, negyedévre 1200 forint, fél évre 2400 forint, egy évre 4800 forint.
Eladási ár hétfőn, kedden, csütörtökön és pénteken 19,50 forint, szerdán és szombaton 25 forint.

A Magyar Nemzet a MATESZ (Magyar Terjesztés-ellenőrző Szövetség) tagja
Szedés: Magyar Nemzet Kiadó Rt.
Nyomás: Athenaeum Nyomda Rt., Budapest
Felelős vezető: Vida József vezérigazgató

HU ISSN 0133–185X HU ISSN 0237–3793